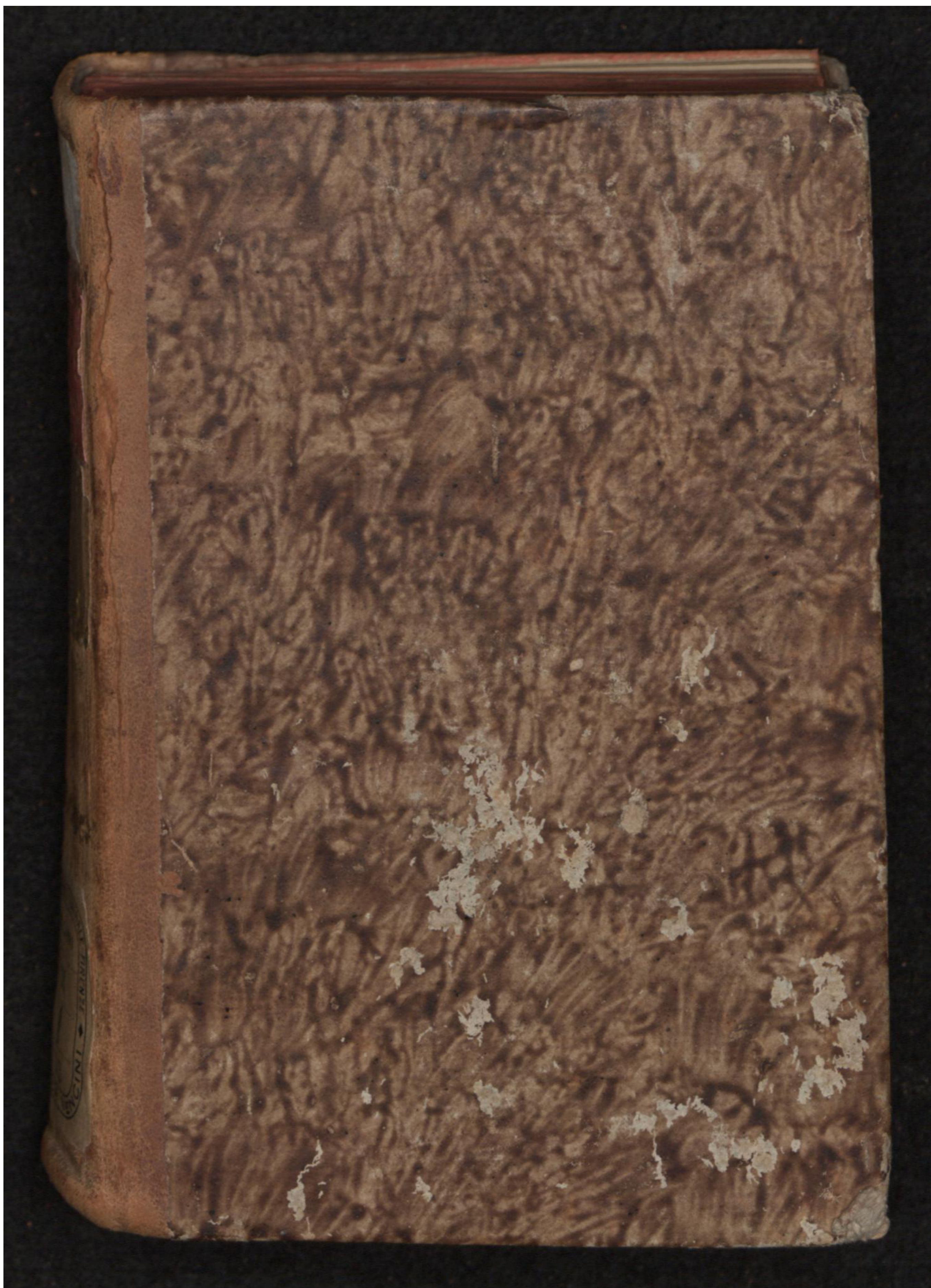
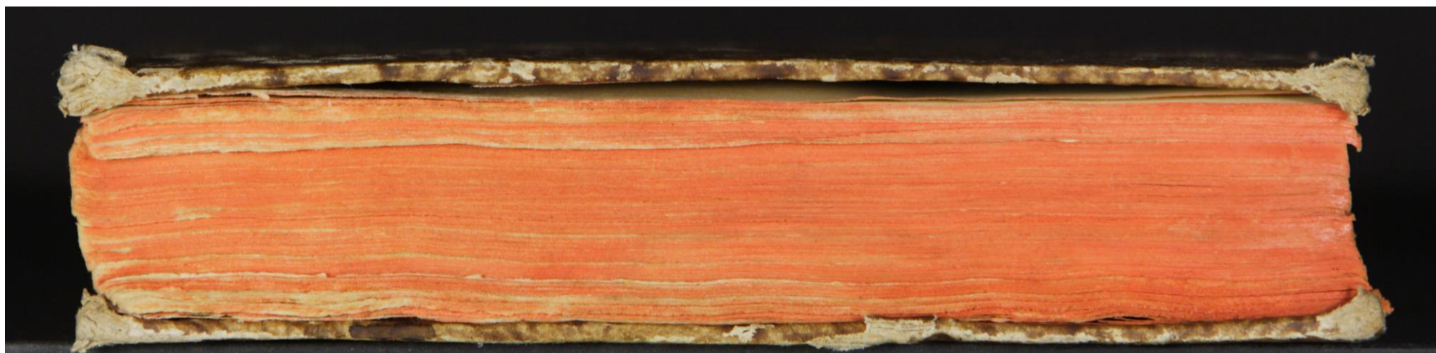

33
DEMOSTHE
ORATIONU
T. II.
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE-FIRENZE
RACCOLTA NENCINI
ALDINI
II
I
33

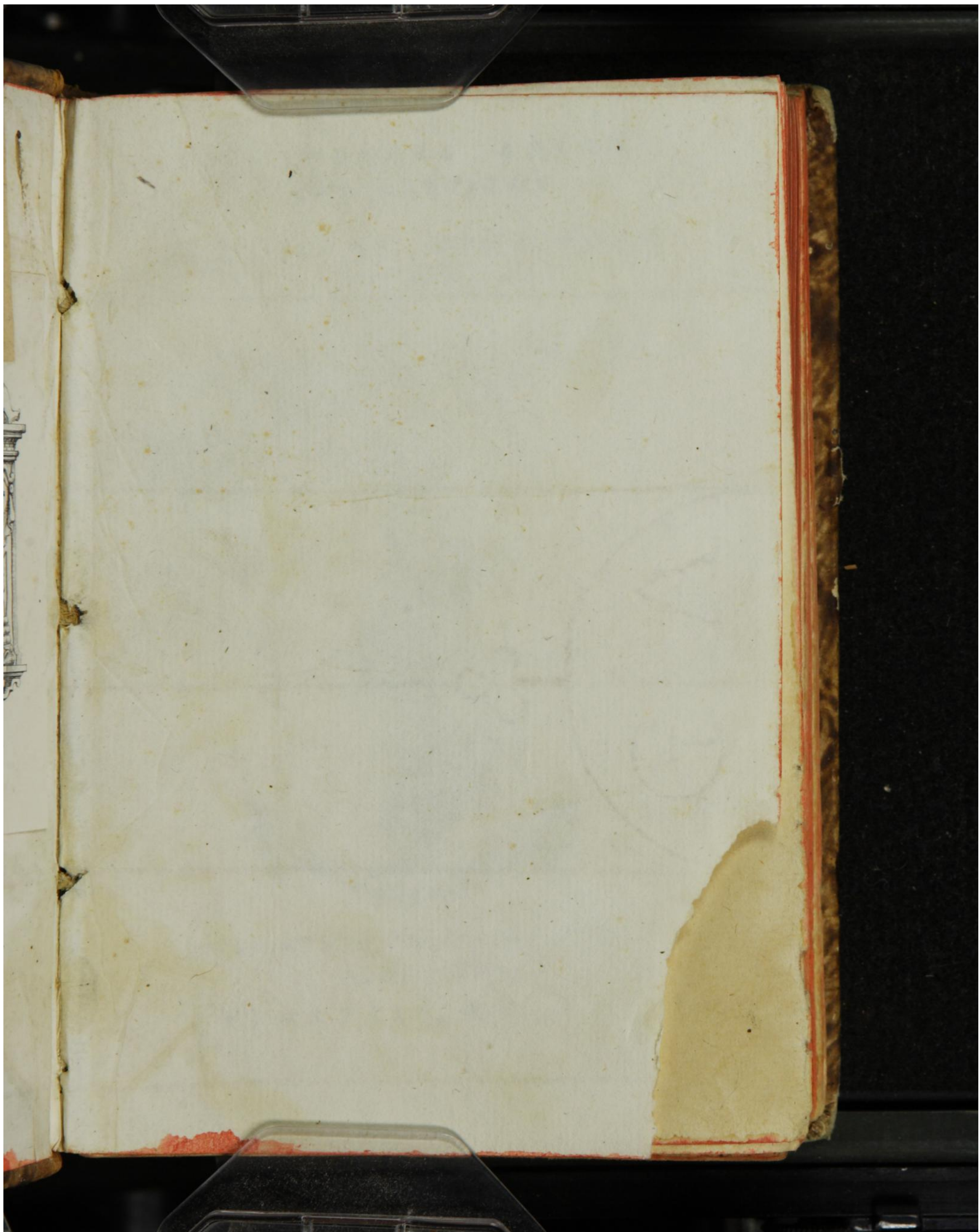

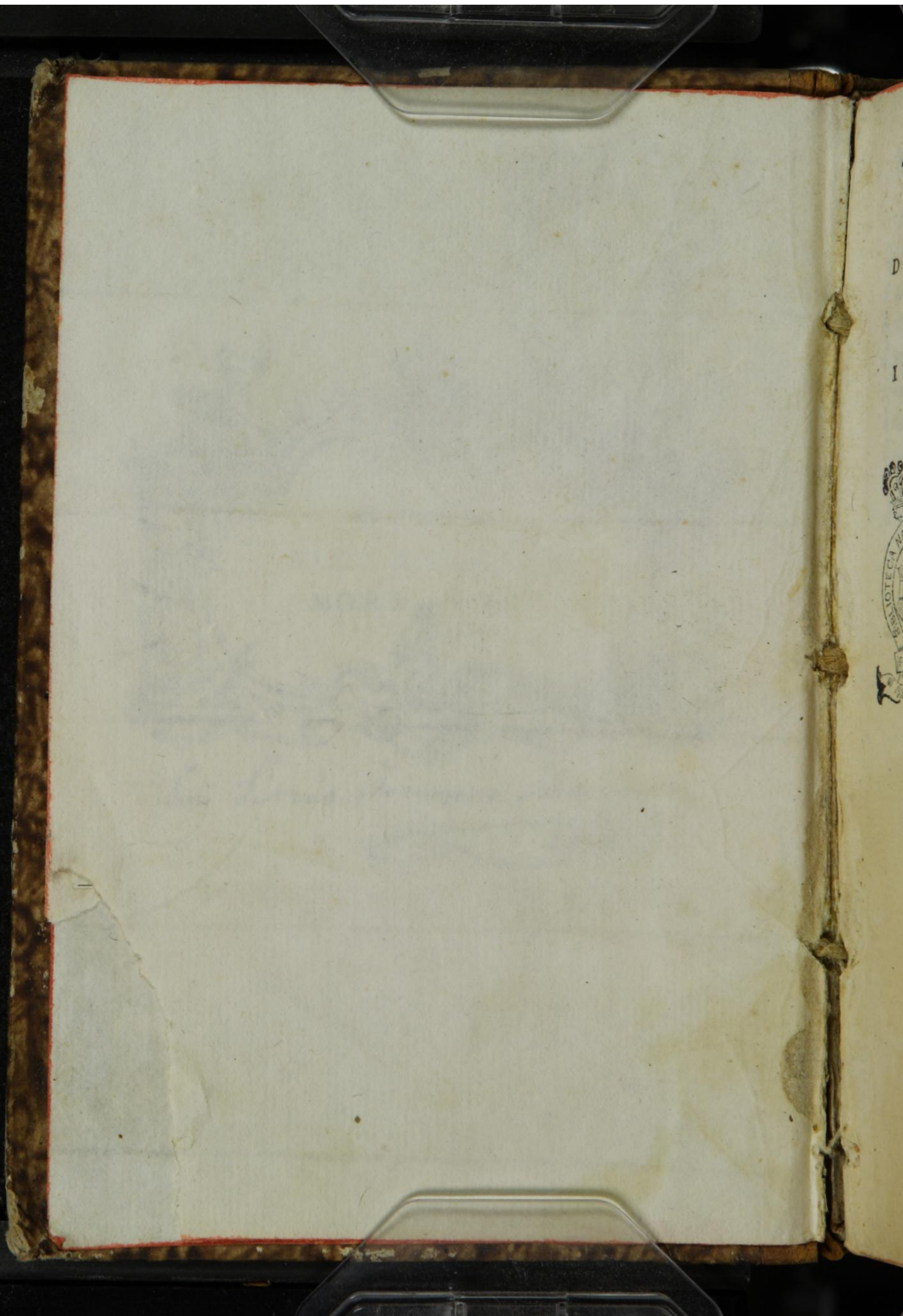

Ex Libris Ioannis Nencini
1874

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΛΟΓΩΝ ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

DEMOSTHENIS ORATIONVM PARS SECVNDA:

IN QVA IVDICIALES NOVEM EIVS PVBLICAE ORATIONES CONTINENTVR.

CORRIGENTE PAVLO MANVTIO, ALDI FILIO.

VENETIIS, M. D. LIIII.

ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΔΙΚΑΝΙΚΩΝ
ἐννέα λόγων δημοσίων πίναξ.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ περὶ τοῦ στεφάνου λόγου.

εῖχος μὲν ὁ ῥήτωρ ὑπὲρ ἀθηναίων περιεβάλετο τῶν συνήθων τούτων καὶ χειροποιήτων ἀρραγέστερόν τε καὶ βέλτιον, τήν τε εἰς τὴν πόλιν εὔνοιαν, καὶ περὶ λόγους δεινότητα, ὡς αὐτὸς εἴρηκεν, οὐ λίθοις, καὶ πλίνθοις τὰς ἀθήνας ὀχυρώσας, ἀλλὰ μεγάλαις δυνάμεσι, καὶ πολλῇ τινι συμμαχίᾳ, τῇ μὲν ἐκ γῆς, τῇ δὲ, ἐκ θαλάττης. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν χειροποίητον περίβολον, οὐ μικρὰ τῇ πόλει συνεβάλετο, πεπονηκότος γὰρ κατὰ πολλὰ μέρη, τοῦ τείχους τοῖς ἀθηναίοις, ἐπειδὴ ἔδοξεν ἀνορθοῦν αὐτὸ, ᾑρέθησαν ἐπὶ τὸ ἔργον ἄνδρες δέκα φυλῆς ἑκάστης: οὓς ἔδει τὴν ἐπιμέλειαν μόνην παρέχεσθαι τοῦ ἔργου: τὸ γὰρ ἀνάλωμα δημόσιον. εἷς τοίνυν τούτων καὶ ὁ ῥήτωρ γενόμενος, οὐχ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις τὴν ἐπιμέλειαν μόνην εἰσήνεγκε τῇ χρείᾳ: ἀλλὰ τὸ μὲν ἔργον ἀμέμπτως ἀπετέλεσε, τὰ δὲ χρήματα ἔδωκεν οἴκοθεν τῇ πόλει. ἐπῄνεσεν οὖν τὴν εὔνοιαν ταύτην ἡ βουλὴ, καὶ τὴν * προμύθειαν ἠμείψατο στεφάνῳ χρυσῷ. ἕτοιμοι γὰρ ἀθηναῖοι πρὸς τὰς χάριτας τῶν εὖ ποιούντων. κτησιφῶν δὲ ἦν ὁ τὴν γνώμην εἰπὼν, ὡς δεῖ στεφανῶσαι τὸν δημοσθένην ἐν μὲν καιρῷ, τοῖς διονυσίοις: ἐν δὲ τόπῳ, τῷ τοῦ διονύσου θεάτρῳ: ἐν δὲ θεαταῖς, πᾶσι τοῖς ἕλλησιν, οὓς ἡ πανήγυρις συνῆγε: καὶ τούτων ἐναντίον ἀνειπεῖν τὸν κήρυκα, ὅτι στεφανοῖ δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα ἡ πόλις, ἀρετῆς συμπάσης ἕνεκα καὶ εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτήν. ἦν οὖν πανταχόθεν ἡ τιμὴ θαυμαστή: διὸ καὶ φθόνος αὐτῆς ἥψατο. καὶ τοῦ

ψηφίσματος ἀπηνέχθη παρανόμων γραφή. Αἰσχίνης γὰρ ἐχθρὸς ὢν τοῦ Δημοσθένους, ἀγῶνα παρανόμων ἀπήγγειλε Κτησιφῶντι, λέγων ἄρχοντα γεγονότα τὸν Δημοσθένην, καὶ μὴ δόντα λόγον, ὑπεύθυνον εἶναι· νόμον δὲ κελεύειν τοὺς ὑπευθύνους μὴ στεφανοῦν. καὶ πάλιν νόμον παρεχόμενος, τὸν λέγοντα, ἐὰν μέν τινα ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων στεφανοῖ, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὸν στέφανον ἀναγορεύεσθαι· ἐὰν δὲ ἡ βουλή, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ· ἀλλαχόθι δὲ μὴ ἐξεῖναι. φησὶ δὲ καὶ τοὺς ἐπαίνους εἶναι τοὺς τῷ Δημοσθένει ψευδεῖς. μὴ γὰρ πεπολιτεῦσθαι καλῶς τὸν ῥήτορα, ἀλλὰ καὶ δωροδόκον εἶναι, καὶ πολλῶν κακῶν αἴτιον τῇ πόλει. καὶ τάξει γε ταύτης τῆς κατηγορίας Αἰσχίνης κέχρηται, πρῶτον εἰπὼν, περὶ τοῦ τῶν ὑπευθύνων νόμου, καὶ δεύτερον, περὶ τοῦ τῶν κηρυγμάτων, καὶ τρίτον, περὶ τῆς πολιτείας. ἠξίωσε δὲ καὶ τὸν Δημοσθένην τὴν αὐτὴν τάξιν ποιήσασθαι. ὁ δὲ ῥήτωρ, καὶ ἀπὸ τῆς πολιτείας τὴν ἀρχὴν ἐποιήσατο, καὶ πάλιν εἰς ταύτην τὸν λόγον κατέστρεψε, τεχνικῶς ποιῶν. δεῖ γὰρ ἄρχεσθαί τε ἀπὸ τῶν ἰσχυροτέρων, καὶ λήγειν εἰς ταῦτα. μέσα δὲ τέθεικε τὰ περὶ τῶν νόμων· καὶ τῷ μὲν περὶ τῶν ὑπευθύνων, ἀντιτίθησι διανοίας· τῷ δὲ περὶ τῶν κηρυγμάτων, νόμον ἕτερον, ἤτοι νόμου μέρος, ὥς φησιν αὐτὸς, ἐν ᾧ συγκεχώρηται καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ κηρύττειν, ἐὰν ὁ δῆμος ἢ ἡ βουλὴ τοῦτο ψηφίσηται.

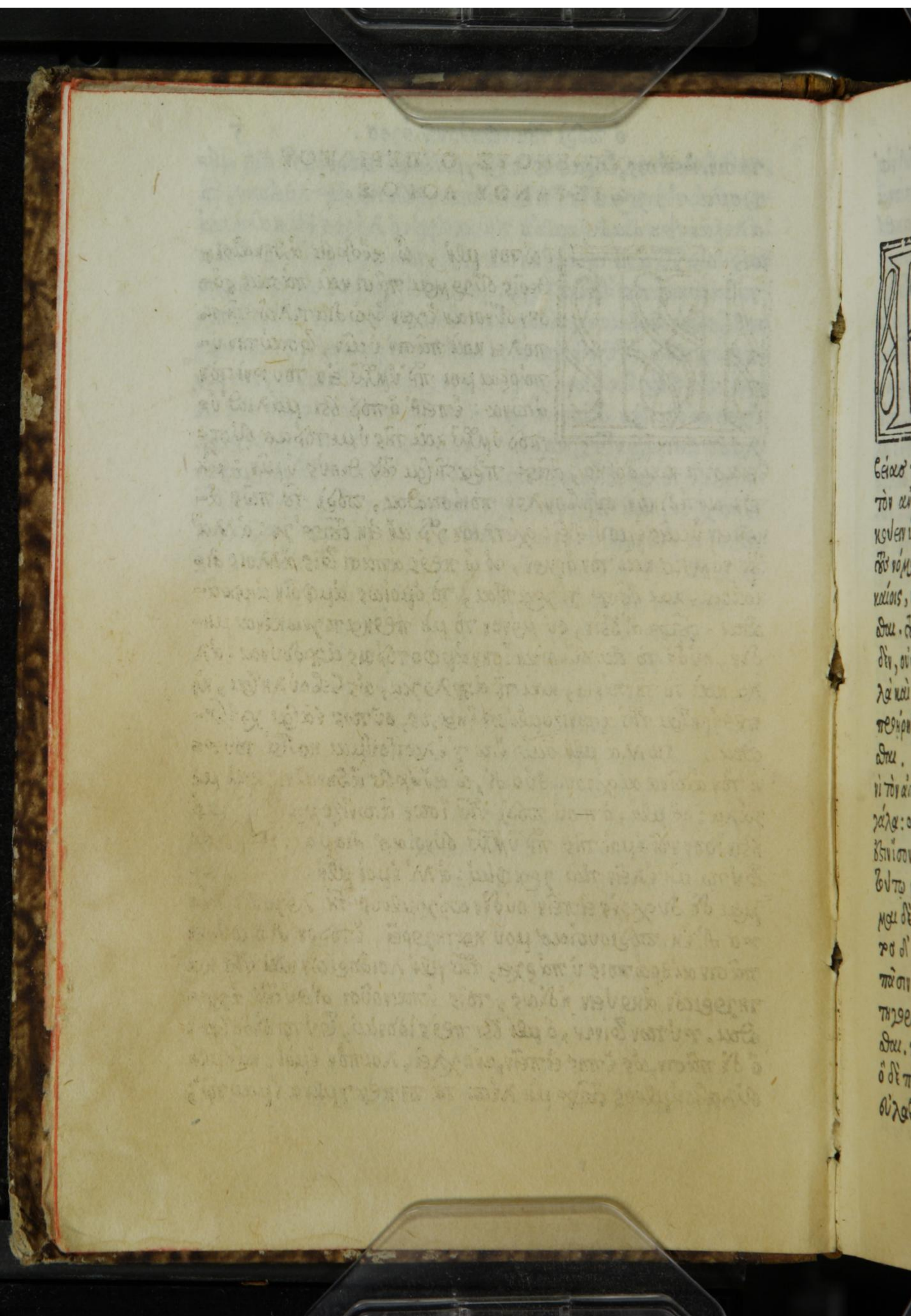
ΕΤΕΡΑ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΑΝΟΝΥΜΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΛΟΓΟΝ.

θηναῖοι καὶ θηβαῖοι πολεμοῦντες
πρὸς φίλιππον, ἐν χαιρωνείᾳ πόλει
τῆς βοιωτίας ἡττήθησαν. ἀθικρα=
τήσας οὖν ὁ μακεδὼν φρουρὰν μὲν
εἰς τὰς θήβας ἐνέβαλε, καὶ εἶχεν
ὑπὸ χεῖρα δουλεύουσαν. ἐλπίσαν-
τες οὖν τὸ αὐτὸ παθεῖν ἀθηναῖοι,
καὶ ὅσον οὐδέπω κατ' αὐτῶν ἥξειν προσδοκῶντες τὸν τύ=
ραννον ἐσκέψαντο τὰ πεπονηκότα μέρη τῷ χρόνῳ τῶν τει=
χῶν ἐπανορθώσασθαι. καὶ δὴ ἀφ' ἑκάστης φυλῆς τειχο-
ποιοὶ προεβλήθησαν. τριόνδὲ καὶ ἡ πανδιονὶς ἐξ ἑαυτῆς εἵ-
λετο πρὸς χρείαν τὸν ῥήτορα. τῆς τοίνυν ἐργασίας ἐν χερ-
σὶν οὔσης προσδεηθεὶς ἔτι χρημάτων μεταδεδομένων ἀπὸ
τῆς πόλεως, ὁ ῥήτωρ ἐκ τῶν ἰδίων ἐδαπάνησε, καὶ οὐκ ἐ=
λογίσατο αὐτὰ τῇ πόλει, ἀλλὰ καὶ ἐχαρίσατο. ταύτην ἀ=
φορμὴν ὁ κτησιφῶν εἰς τὴν πολιτευομένων δεξάμενος εἰ=
σήνεγκε γνώμην ἐν τῇ βουλῇ περὶ αὐτοῦ τοιαύτην: ἐπει=
δὴ διατελεῖ δημοσθένης ὁ δημοσθένους παρ' ὅλον τὸν βίον εὔ-
νοιαν εἰς τὴν πόλιν ἐπιδεικνύμενος, καὶ νῦν δὲ τειχοποιὸς
ὤν, καὶ δεηθεὶς χρημάτων οἴκοθεν παρέσχε, καὶ ἐχαρί=
σατο, διὰ τοῦτο δεδόχθω τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφα-
νοῦσθαι αὐτὸν χρυσέῳ στεφάνῳ ἐν τῷ θεάτρῳ τραγῳδιῶν
ἀγομένων καινῶν, ἴσως ὅτι πλήθη συντρέχει ἐπιθυμοῦν-
τα καινὰ δράματα βλέπειν. εἰσαγομένου τοίνυν καὶ εἰς
τὸν δῆμον τοῦ προβουλεύματος, ἐφίσταται τῷ κτησιφῶν=
τος κατήγορος αἰσχίνης ἐκ τῆς πολιτείας ὑπάρχων ἐχ=
θρὸς παρανόμων ἐπιφάσκων πρὸς τρεῖς νόμους τὸ ψήφισμα:

ἕνα μὲν, τὸν κελεύοντα τὸν ὑπεύθυνον μὴ στεφανοῦσθαι, πρὶν ἂν δῷ τὰς εὐθύνας· οὔπω δὲ ταύτας φησὶν ὁ δημοσθένης ἐδεδώκει, καὶ τὰ θεωρικὰ διοικῶν καὶ τειχοποιῶν· καὶ ἔδει ἀναμεῖναι καὶ ἐπισχεῖν τὸ γέρας ἕως ἂν ὀφθῇ καθαρὸς ἐξετασθείς. Δεύτερον ἀναγινώσκει νόμον, τὸν κελεύοντα ἐν πνυκὶ στεφανοῦσθαι, οὐκ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, διαβάλλων τοὺς πολίτας τοὺς δεξαμένους ἐν τῷ θεάτρῳ ἀναγορευθῆναι τοῦ δημοσθένους τὸν στέφανον. Ὁ δὲ τρίτος νόμος εἰς τὴν ὅλην ὁρᾷ τοῦ βίου, καὶ τῆς πολιτείας ἐξέτασιν. κελεύει γὰρ μηδέποτε ψευδῆ γράμματα εἰς τὸ μητρῷον εἰσάγειν, ἔνθα ἐστὶν ὅλα τὰ δημόσια γράμματα. ἐψεύσατο δέ φησιν, εὔνοιαν καὶ σπουδὴν μαρτυρήσας τῷ δημοσθένει. κακόνους γὰρ μᾶλλον, καὶ πολέμιος εὑρίσκεται τῇ πατρίδι. Τούτου τοῦ νόμου χρησίμου τυγχάνοντος τοῦ τρίτου ἀντιλαβόμενος ὥσπερ τινὸς ἀγκύρας ὁ ῥήτωρ, κατεπάλαισε τὸν ἀντίδικον, μεθόδῳ δεινοτάτῃ, καὶ σοφωτάτῃ περὶ τοῦ κατηγόρου χρησάμενος. ἐκεῖθεν γὰρ ἔσχε λαβὴν ἑλεῖν, καὶ καταγωνίσασθαι τὸν πολέμιον. τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους δύο νόμους, τόν, τε τῶν ὑπευθύνων, καὶ τὸν τοῦ κηρύγματος, εἰς τὸ μέσον τοῦ λόγου ἀπέρριψε, στρατηγικῶς κακοὺς εἰς μέσον ἐλάσας. τῷ δὲ ἰσχυροτάτῳ εἰς τὰ ἄκρα προσκέχρηται, τὸ σαθρὸν τῶν ἄλλων ἐξ ἑκατέρου ῥωννύς. ἔοικε δὲ καὶ διοικεῖν πρὸς τὸ συμφέρον τὸν λόγον, καὶ οὐ σφόδρα ἀναιδῶς τὴν τέχνην ἐπιδεικνύμενος. δοκῶν γὰρ ἐν πρώτοις ὑπερβαίνειν τὸ νόμιμον, ἑτέρῳ τρόπῳ τῷ νομίμῳ προσκέχρηται. καὶ γὰρ νόμον ἀνέγνω αἰσχίνης τὸν περὶ τῶν στεφάνων ψευδῆ. πρὸς ὃν ὁ ῥήτωρ ἀποκρινόμενος, εὗρε καιρὸν εἰς μέσον ἀγαγεῖν τὰ ἑαυτοῦ πολιτεύματα, ἢ νομίμῳ μαχόμενος. καὶ ἡ μὲν διοίκησις τοῦ λόγου, τοιαύτη. κεφάλαιον δὲ ἰσχυρὸν τῷ μὲν αἰσχίνῃ, τὸ νόμιμον· τῷ δὲ ῥήτορι, τὸ δίκαιον. κοινὸν δὲ ἀπὸ τοῦ ἴσου τὸ συμφέρον οὐκ ἔχον φανερὰν τὴν ἐξέ-

τασιν. ἡ στάσις, ἔγγραφος πραγματική. περὶ ῥητὸν δὲ τὸ ψήφισμα. τῆς δὲ γραφῆς ἔτι φιλίππου ζῶντος ἀποτεθείσης, τοῦ ἀλεξάνδρου διαδεξαμένου τὴν ἀρχὴν ὁ λόγος ἐστὶ καὶ ἡ κρίσις. ὡς γὰρ ἀπέθανε φίλιππος, καὶ τὴν φρουρὰν οἱ θηβαῖοι τεθαρσηκότες ἐξέβαλον, ὁ μὲν ἀλέξανδρος ὡς καταφρονηθεὶς τὰς θήβας κατέσκαψεν: εἶτα μεταγνοὺς ἐπὶ τῷ πεπραγμένῳ, ἐξεχώρησε τῆς ἑλλάδος αἰσχυνόμενος. καὶ κατὰ τῶν βαρβάρων ἐστράτευσεν. οἱ δὲ ἀθηναῖοι, καιρὸν ἔχειν νομίζοντες κρίσει παραδοῦναι τοὺς προδότας τοὺς τὴν ἑλλάδα ἀδικήσαντας, καὶ οὕτω συνεκροτήθη τὸ δικαστήριον. οὐκοῦν τὸ παρὸν προοίμιον εὐκτικόν ἐστι κατὰ μερισμὸν εἰσαχθέν, καὶ παρασκευάζει τὴν εὔνοιαν, ἧς μάλιστα ἐν τῷ παρόντι δεόμεθα: ὁμηρικῷ δὲ εἴρηται ζήλῳ: Κέκλυτέ μευ πάντες τε θεοί, πᾶσαί τε θέαιναι. Καὶ δὴ καὶ ἔμφασιν ἔχει τοῦ τῇ εὐνοίᾳ θαῤῥεῖν. οὐ γὰρ ὅλον ἐπικαλεῖται τῶν θεῶν τὸ γένος, εἰ μὴ οὕτω διέκειτο. τὸ δὲ διαπλοῦν, εἴληπται μὲν ἐπὶ τοῦ ψηφίσματος: δηλοῖ δὲ, ὅτι συνεβίωσε τῇ εὐνοίᾳ, καὶ ἀεὶ αὐτῆς μέμνηται, καὶ πρότερον ἀφήσει τὴν ψυχὴν, ἢ τὴν τοιαύτην διάνοιαν.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Ο ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΛΟΓΟΣ.

ρῶτον μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, θεοῖς εὔχομαι πᾶσι καὶ πάσαις, ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα: ἔπειθ' ὅπερ ἐστὶ μάλισθ' ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας τε καὶ δόξης, τοῦτο παραστῆσαι τοὺς θεοὺς ὑμῖν: μὴ τὸν ἀντίδικον σύμβουλον ποιήσασθαι, περὶ τοῦ πῶς ἀκούειν ὑμᾶς ἐμοῦ δεῖ: σχέτλιον γὰρ ἂν εἴη τοῦτό γε: ἀλλὰ τοὺς νόμους καὶ τὸν ὅρκον, ἐν ᾧ πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις δικαίοις, καὶ τοῦτο γέγραπται, τὸ ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροάσασθαι. τοῦτο δ' ἐστὶν, οὐ μόνον τὸ μὴ προκατεγνωκέναι μηδὲν, οὐδὲ τὸ τὴν εὔνοιαν ἴσην ἀμφοτέροις ἀποδοῦναι: ἀλλὰ καὶ τὸ τῇ τάξει, καὶ τῇ ἀπολογίᾳ, ὡς βεβούληται, καὶ προῄρηται τῶν ἀγωνιζομένων ἕκαστος, οὕτως ἐᾶσαι χρήσασθαι. Πολλὰ μὲν οὖν ἔγωγ' ἐλαττοῦμαι κατὰ τουτονὶ τὸν ἀγῶνα αἰσχίνου: δύο δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ μεγάλα: ἓν μὲν, ὅτι οὐ περὶ τῶν ἴσων ἀγωνίζομαι: οὐ γάρ ἐστιν ἴσον νῦν ἐμοὶ τῆς παρ' ὑμῶν εὐνοίας διαμαρτεῖν, καὶ τούτῳ μὴ ἑλεῖν τὴν γραφήν: ἀλλ' ἐμοὶ μὲν: οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς εἰπεῖν οὐδὲν ἀρχόμενος τοῦ λόγου: οὗτος δ' ἐκ περιουσίας μου κατηγορεῖ. ἕτερον δ' ὃ φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχει, τῶν μὲν λοιδοριῶν καὶ τῶν κατηγοριῶν ἀκούειν ἡδέως, τοῖς ἐπαινοῦσι δ' αὑτοὺς ἄχθεσθαι. τούτων τοίνυν, ὃ μέν ἐστι πρὸς ἡδονὴν, τούτῳ δέδοται: ὃ δὲ πᾶσιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐνοχλεῖ, λοιπὸν ἐμοί. κἂν μὲν εὐλαβούμενος τοῦτο μὴ λέγω τὰ πεπραγμένα ἐμαυτῷ,

οὐκ ἔχειν ἀπολύσασθαι τὰ κατηγορημένα δόξω, οὐδ' ἐφ' οἷς ἀξιῶ τιμᾶσθαι, δεικνύναι: ἂν δ' ἐφ' ἃ καὶ πεποίηκα καὶ πεπολίτευμαι, βαδίζω, πολλάκις λέγειν ἀναγκασθήσομαι περὶ ἐμαυτοῦ. πειράσομαι μὲν οὖν ὡς μετριώτατα τοῦτο ποιεῖν. ὅ, τι δ' ἂν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἀναγκάζῃ, τούτου τὴν αἰτίαν οὗτός ἐστι δίκαιος ἔχειν, ὁ τοιοῦτον ἀγῶνα ἐνστησάμενος. Οἶμαι δ' ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, πάντας ἂν ὁμολογῆσαι κοινὸν εἶναι τουτονὶ τὸν ἀγῶνα, ἐμοί τε καὶ κτησιφῶντι: καὶ οὐδὲν ἐλάττονος ἄξιον σπουδῆς ἐμοί. πάντων μὲν γὰρ ἀποστερεῖσθαι, λυπηρόν ἐστι καὶ χαλεπόν: ἄλλως τε, κἂν ὑπ' ἐχθροῦ τῳ, τοῦτο συμβαίνῃ: μάλιστα δὲ τῆς παρ' ὑμῶν εὐνοίας καὶ φιλανθρωπίας, ὅσῳ περ καὶ τὸ τυχεῖν τούτων μέγιστόν ἐστι. περὶ τούτων δ' ὄντος τουτουὶ τοῦ ἀγῶνος, ἀξιῶ καὶ δέομαι πάντων ὁμοίως ὑμῶν, ἀκοῦσαί μου περὶ τῶν κατηγορημένων ἀπολογουμένου δικαίως, ὥσπερ οἱ νόμοι κελεύουσιν: οὓς ὁ τιθεὶς ἐξ ἀρχῆς σόλων εὔνους ὢν ὑμῖν, καὶ δημοτικὸς, οὐ μόνον τῷ γράψαι κυρίους ᾤετο δεῖν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς δικάζοντας ὑμᾶς ὀμωμοκέναι, οὐκ ἀπιστῶν ὑμῖν, ὥς γέ μοι φαίνεται: ἀλλ' ὁρῶν ὅτι τὰς αἰτίας καὶ τὰς διαβολὰς, αἷς ἐκ τοῦ πρότερος λέγειν ὁ διώκων ἰσχύει, οὐκ ἔνι τῷ φεύγοντι παρελθεῖν, εἰ μὴ τῶν δικαζόντων ἕκαστος ὑμῶν, τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν διαφυλάττων, καὶ τὰ τοῦ λέγοντος ὕστερον δίκαια εὐνοϊκῶς προσδέξεται, καὶ παρασχὼν ἑαυτὸν ἴσον καὶ κοινὸν ἀμφοτέροις ἀκροατὴν, οὕτω τὴν διάγνωσιν ποιήσεται περὶ πάντων. Μέλλων δὲ τοῦ τε ἰδίου βίου παντὸς ὡς ἔοικε λόγον διδόναι τήμερον, καὶ τῶν κοινῇ πεπολιτευμένων, βούλομαι, καθάπερ ἐν ἀρχῇ, πάλιν τοὺς θεοὺς παρακαλέσαι, καὶ ἐναντίον ὑμῶν εὔχομαι: πρῶτον μὲν, ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα: ἔπειθ', ὅ, τι

μέλλει συνοίσειν καὶ πρὸς εὐδοξίαν κοινῇ καὶ πρὸς εὐσέβειαν ἑκάστῳ, ταῦτα παραστῆσαι τοὺς θεοὺς πᾶσιν ὑμῖν περὶ ταυτησὶ τῆς γραφῆς γνῶναι. εἰ μὲν οὖν περὶ ὧν ἐδίωκε, μόνον κατηγόρησεν αἰσχίνης, κἀγὼ περὶ αὐτοῦ τοῦ προβουλεύματος εὐθὺς ἂν ἀπελογούμην: ἐπειδὴ δ' οὐκ ἐλάττω λόγον τἆλλα διεξιὼν ἀνάλωκε, καὶ τὰ πλεῖστα κατεψεύσατό μου: ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω, καὶ δίκαιον ἅμα, βραχέα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, περὶ τούτων προειπεῖν: ἵνα μηδεὶς ὑμῶν τοῖς ἔξωθεν λόγοις ἠγμένος, ἀλλοτριώτερον τῶν ὑπὲρ τῆς γραφῆς δικαίων ἀκούῃ μου. περὶ μὲν δὴ τῶν ἰδίων ὅσα λοιδορούμενος βεβλασφήμηκε περὶ ἐμοῦ, θεάσασθε ὡς ἁπλᾶ καὶ δίκαια λέγω. εἰ μὲν ἴστε με τοιοῦτον, οἷον οὗτος ᾐτιᾶτο, οὐ γὰρ ἄλλοθί που βεβίωκα, ἢ παρ' ὑμῖν: μὴ δὲ φωνὴν ἀνάσχησθε, μὴ δ' εἰ πάντα τὰ κοινὰ ὑπερφυῶς πεπολίτευμαι: ἀλλ' ἀναστάντες καταψηφίσασθε ἤδη. εἰ δὲ πολλῷ βελτίω τούτου, καὶ ἐκ βελτιόνων, καὶ μηδενὸς τῶν μετρίων, ἵνα μηδὲν ἐπαχθὲς λέγω, χείρονα κἀμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ὑπειλήφατε καὶ γινώσκετε: τούτῳ μὲν, μὴ δ' ὑπὲρ τῶν ἄλλων πιστεύετε: δῆλον γὰρ ὡς ὁμοίως ἅπαντ' ἐπλάττετο: ἐμοὶ δ' ἣν παρὰ πάντα τὸν χρόνον εὔνοιαν ἐνδέδειχθε ἐπὶ πολλῶν ἀγώνων τῶν πρότερον γεγενημένων, καὶ νυνὶ παράσχεσθε. Κακοήθης δ' ὢν αἰσχίνη, τοῦτο παντελῶς εὔηθες ᾠήθης, τοὺς περὶ τῶν πεπραγμένων καὶ πεπολιτευμένων λόγους ἀφέντα με, πρὸς τὰς λοιδορίας τὰς παρὰ σοῦ τρέψεσθαι. οὐ δὴ ποιήσω τοῦτο: οὐχ οὕτω τετύφωμαι. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν, τῶν πεπολιτευμένων, ἃ κατεψεύδου καὶ διέβαλλες, αὐτίκα ἐξετάσω: τῆς δὲ πομπείας ταύτης τῆς ἀνέδην οὑτωσὶ γεγενημένης, ὕστερον, ἂν βουλομένοις ᾖ τουτοισὶ ἀκούειν, μνησθήσομαι. τὰ μὲν οὖν κατηγορημένα πολλὰ καὶ δεινὰ, καὶ περὶ ὧν ἐνίων μεγάλας καὶ τὰς ἐσχάτας οἱ νόμοι τάττουσι

τιμωρίας: τῆς δὲ προσόντος ἀγῶνος ἡ προαίρεσις αὕτη· ἐχθροῦ μὲν ἐπήρειαν ἔχει, καὶ ὕβριν, καὶ λοιδορίαν, καὶ προπηλακισμὸν, ὁμοῦ, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα: τῶν μέντοι κατηγοριῶν καὶ τῶν αἰτιῶν τῶν εἰρημένων, εἴπερ ἦσαν ἀληθεῖς, οὐκ ἔνι τῇ πόλει δίκην ἀξίαν λαβεῖν, οὐδ' ἐγγύς: οὐ γὰρ ἀφαιρεῖσθαι δεῖ τὸ προσελθεῖν τῷ δήμῳ καὶ λόγου τυχεῖν. οὐδ' ἐν ἐπηρείας τάξει καὶ φθόνου τοῦτο ποιεῖν, οὔτε μὰ τοὺς θεοὺς ὀρθῶς ἔχον, οὔτε πολιτικὸν, οὔτε δίκαιόν ἐστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι: ἀλλ' ἐφ' οἷς ἀδικοῦντά με ἑώρα τὴν πόλιν, ὄντα γε τηλικοῦτοις, ἡλίκα νῦν ἐτραγῴδει, καὶ διεξῄει, ταῖς ἐκ τῶν νόμων τιμωρίαις παρ' αὐτὰ τὰ ἀδικήματα χρῆσθαι: εἰ μὲν εἰσαγγελίας ἄξια πράττοντά με ἑώρα, εἰσαγγέλλοντα, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον εἰς κρίσιν καθιστάντα παρ' ὑμῖν: εἰ δὲ γράφοντα παράνομα, παρανόμων γραφόμενον. οὐ γὰρ δήπου κτησιφῶντα μὲν δύναται διώκειν δι' ἐμὲ, ἐμὲ δ', εἴπερ ἐξελέγχειν ἐνόμιζεν αὐτὸν, οὐκ ἂν ἐγράψατο. καὶ μὴν, εἴ τι τῶν ἄλλων ὧν νυνὶ διέβαλλε, καὶ διεξῄει, ἢ καὶ ἄλλ' ὁτιοῦν ἀδικοῦντά με ὑμᾶς ἑώρα, εἰσὶ νόμοι περὶ πάντων, καὶ τιμωρίαι, καὶ ἀγῶνες, καὶ κρίσεις, πικρὰ καὶ μεγάλα ἔχουσαι τὰ ἐπιτίμια: καὶ τούτοις ἐξῆν ἅπασι χρῆσθαι. καὶ ὁπηνίκα ἐφαίνετο ταῦτα πεποιηκὼς, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον κεχρημένος τοῖς πρὸς ἐμὲ, ὡμολογεῖτ' ἂν ἡ κατηγορία τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. νῦν δ' ἐκστὰς τῆς ὀρθῆς καὶ δικαίας ὁδοῦ, καὶ φυγὼν τοὺς παρ' αὐτὰ τὰ πράγματα ἐλέγχους, τοσούτοις ὕστερον χρόνοις αἰτίας καὶ σκώμματα καὶ λοιδορίας συμφορήσας ὑποκρίνεται. εἶτα κατηγορεῖ μὲν ἐμοῦ, κρίνει δὲ τουτονί. καὶ τοῦ μὲν ἀγῶνος ὅλου, τὴν πρὸς ἐμὲ πως ἔχθραν προΐσταται: οὐδαμοῦ δ' ἐπὶ ταύτην ἀπηντηκὼς ἐμοὶ, τὴν ἑτέρου ζητῶν ἐπιτιμίαν ἀφελέσθαι, φαίνεται. καίτοι πρὸς ἅπασιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῖς ἄλλοις δικαίοις, οἷς ἂν

εἶπέν τις ὑπὲρ Κτησιφῶντος ἔχει, καὶ τοῦτ' ἔμοιγε δοκεῖ, καὶ μάλα εἰκότως ἂν λέγειν, ὅτι τῆς ἡμετέρας ἔχθρας ἡμᾶς ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν δίκαιον ἦν τὸν ἐξετασμὸν ποιεῖσθαι: οὐ τὸ μὲν πρὸς ἀλλήλους ἀγωνίζεσθαι παραλείπειν, ἑτέρῳ δ' ὅτῳ κακόν τι δώσομεν, ζητεῖν: ὑπερβολὴ γὰρ ἀδικίας τοῦτό γε. Πάντα μὲν τοίνυν τὰ κατηγορημένα ὁμοίως ἐκ τούτων ἄν τις ἴδοι οὔτε δικαίως, οὔτ' ἐπ' ἀληθείας οὐδεμιᾶς εἰρημένα. βούλομαι δὲ καὶ καθ' ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐξετάσαι: καὶ μάλισθ' ὅσα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς πρεσβείας κατεψεύσατό μου, τὰ πεπραγμένα ἑαυτῷ μετὰ Φιλοκράτους ἀνατιθεὶς ἐμοί. ἔστι δ' ἀναγκαῖον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ προσήκον ἴσως, ὡς κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἶχε τὰ πράγματα, ἀναμνῆσαι ὑμᾶς: ἵνα πρὸς τὸν ὑπάρχοντα καιρὸν ἕκαστα θεωρῆτε. Τοῦ γὰρ Φωκικοῦ συστάντος πολέμου οὐ δι' ἐμέ, οὐ γὰρ δὴ ἔγωγε ἐπολιτευόμην πω τότε: πρῶτον μὲν ὑμεῖς οὕτω διέκεισθ', ὥστε Φωκέας μὲν βούλεσθαι σωθῆναι, καίπερ οὐ δίκαια ποιοῦντας ὁρῶντες: Θηβαίοις δ' ὁτιοῦν ἂν ἐφησθῆναι παθοῦσιν, οὐκ ἀλόγως οὐδ' ἀδίκως αὐτοῖς ὀργιζόμενοι: οἷς γὰρ εὐτυχήκεσαν ἐν Λεύκτροις, οὐ μετρίως ἐκέχρηντο. ἔπειθ' ἡ Πελοπόννησος ἅπασα διειστήκει: καὶ οὔθ' οἱ μισοῦντες Λακεδαιμονίους οὕτως ἴσχυον, ὥστε ἀνελεῖν αὐτούς: οὔθ' οἱ πρότερον δι' ἐκείνων ἄρχοντες, κύριοι τῶν πόλεων ἦσαν: ἀλλά τις ἦν ἄκριτος καὶ παρὰ τούτοις καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἔρις καὶ ταραχή. ταῦτα δ' ὁρῶν ὁ Φίλιππος, οὐ γὰρ ἦν ἀφανῆ, τοῖς παρ' ἑκάστοις προδόταις χρήματα ἀναλίσκων, πάντας συνέκρουε, καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἐτάραττεν. εἶτ' ἐν οἷς ἡμάρτανον οἱ ἄλλοι καὶ κακῶς ἐφρόνουν, αὐτὸς παρεσκεύαζε, καὶ κατὰ πάντων ἐφύετο. ὡς δὲ ταλαιπωρούμενοι τῷ μήκει τοῦ πολέμου οἱ τότε μὲν βαρεῖς, νῦν δ' ἀτυχεῖς Θηβαῖοι, φανεροὶ πᾶσιν ἦσαν ἀναγκασθησόμενοι

καὶ παροξύνειν ἐφ' ὑμᾶς, ὁ φίλιππος, ἵνα μὴ τοῦτο γίγνοι-
το, μὴ δὲ συνέλθοιεν αἱ πόλεις, ὑμῖν μὲν, εἰρήνην, ἐκεί-
νοις δὲ, βοήθειαν ἐπηγγείλατο. τί οὖν συνηγωνίσατο αὐτῷ
πρὸς τὸ λαβεῖν ὀλίγου δεῖν ὑμᾶς ἑκόντας ἐξαπατωμέ-
νους; ἡ τῶν ἄλλων ἑλλήνων, εἴτε χρὴ κακίαν, εἴτε ἄγ-
νοιαν, εἴτε καὶ ἀμφότερα ταῦτ' εἰπεῖν: οἳ, πόλεμον συ-
νεχῆ καὶ μακρὸν πολεμούντων ὑμῶν, καὶ τοῦτον ὑπὲρ τῶν
κοινῇ πᾶσι συμφερόντων, ὡς ἔργῳ φανερὸν γέγονεν, οὔτε
χρήμασιν, οὔτε σώμασιν, οὐδὲ ἄλλῳ οὐδενὶ τῶν πάντων
συνελάμβανον ὑμῖν. οἷς καὶ δικαίως καὶ προσηκόντως ὀρ-
γιζόμενοι, ἑτοίμως ὑπηκούσατε τῷ φιλίππῳ. ἡ μὲν οὖν
τότε συγχωρηθεῖσα εἰρήνη διὰ ταῦτα, οὐ δι' ἐμὲ, ὡς οὗτος
διέβαλεν, ἐπράχθη. τὰ δὲ τούτων ἀδικήματα καὶ δωρο-
δοκήματα ἐν αὐτῇ, τῶν νυνὶ παρόντων πραγμάτων, ἄν τις
ἐξετάζῃ, δικαίως αἴτια εὑρήσει. καὶ ταυτὶ πάνθ' ὑπὲρ
τῆς ἀληθείας ἀκριβολογοῦμαι καὶ διεξέρχομαι. εἰ γὰρ
εἶναί τινα δοκοίη τὰ μάλιστα ἐν τούτοις ἀδικήματα, οὐδέν
ἐστι δήπου πρὸς ἐμέ. ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος εἰπὼν καὶ μνη-
σθεὶς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, ἀριστόδημος ἦν ὁ ὑποκριτής:
ὁ δ' ἐκδεξάμενος καὶ γράψας καὶ ἑαυτὸν μετὰ τούτου μι-
σθώσας ἐπὶ ταῦτα, φιλοκράτης ὁ ἁγνούσιος, ὁ σὸς αἰσχίνη
κοινωνὸς, οὐκ ἐμὸς, οὐδὲ ἂν σὺ διαρραγῇς ψευδόμενος.
οἱ δὲ συνειπόντες, ὅτου δήποτε εἵνεκα, ἐῶ γὰρ τοῦτό γε ἐν
τῷ παρόντι, εὔβουλος, καὶ κηφισοφῶν. ἐγὼ δ' οὐδὲν οὐδα-
μοῦ. ἀλλ' ὅμως τούτων τοιούτων ὄντων, καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς
ἀληθείας οὕτω δεικνυμένων, εἰς τοῦθ' ἥκει ἀναιδείας, ὥστε
τολμᾷ λέγειν, ὡς ἄρα ἐγὼ πρὸς τῷ τῆς εἰρήνης αἴτιος γε-
γενῆσθαι, ἔτι καὶ κεκωλυκὼς εἴην τὴν πόλιν μετὰ κοινοῦ
συνεδρίου τῶν ἑλλήνων αὐτὴν ποιήσασθαι. εἶτ' ὦ, τί ἂν
εἰπών σέ τις ὀρθῶς προσείποι, ἔστιν ὅπου σὺ παρὼν, τηλικαύ-
την πρᾶξιν καὶ συμμαχίαν, ἡλίκην νῦν ἐξετραγῴδεις, καὶ διεξῄεις,

ὁρῶν

ὁρῶν ἀφαιρούμενόν με τῆς πόλεως ἠγανάκτησας, ἢ παρελθὼν ταῦτα ἃ νῦν κατηγορεῖς, ἐδίδαξας, ἢ διεξῆλθες; καὶ μὴν εἰ τὸ κωλῦσαι τὴν τῶν ἑλλήνων κοινωνίαν ἐπεπράκειν ἐγὼ φιλίππῳ, σοὶ τὸ μὴ σιγῆσαι λοιπὸν ἦν, ἀλλὰ βοᾶν καὶ διαμαρτύρεσθαι καὶ δηλοῦν τουτοισί. οὐ τοίνυν ἐποίησας οὐδαμοῦ τοῦτο, οὐδ' ἤκουσέ σου ταύτην τὴν φωνὴν οὐδείς, εἰκότως· οὔτε γὰρ ἦν πρεσβεία πρὸς οὐδένα ἀπεσταλμένη τότε τῶν ἑλλήνων, ἀλλὰ πάλαι πάντες ἦσαν ἐξεληλεγμένοι· οὔθ' οὗτος ὑγιὲς περὶ τούτων εἴρηκεν οὐδέν. χωρὶς δὲ τούτων, καὶ διαβάλλει τὴν πόλιν τὰ μέγιστα ἐν οἷς ψεύδεται. εἰ γὰρ ὑμεῖς ἅμα τοὺς μὲν ἄλλους ἕλληνας εἰς πόλεμον παρεκαλεῖτε, αὐτοὶ δὲ πρὸς φίλιππον περὶ εἰρήνης πρέσβεις ἐπέμπετε· εὐρυβάτου πρᾶγμα, οὐ πόλεως ἔργον, οὐδὲ χρηστῶν ἀνθρώπων διεπράττεσθε. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι. τί γὰρ καὶ βουλόμενοι μετεπέμπεσθ' ἂν αὐτοὺς ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ; ἐπὶ τὴν εἰρήνην; ἀλλ' ὑπῆρχεν ἅπασιν. ἀλλ' ἐπὶ τὸν πόλεμον, ἀλλ' αὐτοὶ περὶ εἰρήνης ἐβουλεύεσθε. οὐκοῦν οὔτε τῆς ἐξ ἀρχῆς εἰρήνης ἡγεμὼν, οὐδ' αἴτιος ὢν ἐγὼ φαίνομαι, οὔτε τῶν ἄλλων οὐδὲν ὧν κατεψεύσατό μου, οὐδὲν ἀληθὲς ὂν δείκνυται. ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσατο τὴν εἰρήνην ἡ πόλις, ἐνταῦθα πάλιν σκέψασθε, τί ἡμῶν ἑκάτερος προείλετο πράττειν· καὶ γὰρ ἐκ τούτων εἴσεσθε, τίς ἦν ὁ φιλίππῳ πάντα συναγωνιζόμενος, καὶ τίς ὁ πράττων ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τὸ τῇ πόλει συμφέρον ζητῶν. ἐγὼ μὲν τοίνυν ἔγραψα βουλεύων ἀποπλεῖν τὴν ταχίστην τοὺς πρέσβεις ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν ὄντα φίλιππον πυνθάνωνται, καὶ τοὺς ὅρκους ἀπολαμβάνειν· οὗτοι δὲ, οὐδὲ γράψαντος ἐμοῦ, ταῦτα ποιεῖν ἠθέλησαν. τί δὲ τοῦτ' ἠδύνατο, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐγὼ διδάξω. φιλίππῳ μὲν ἦν συμφέρον, ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρόνον γενέσθαι τῶν ὅρκων, ὑμῖν δ' ὡς ἐλάχιστον. διατί; ὅτι ὑμεῖς μὲν,

οὐκ ἀφ' ἧς ὠμόσατε μόνον ἡμέρας, ἀλλ' ἀφ' ἧς ἠλπίζετε τὴν εἰρήνην ἔσεσθαι, πάσας ἐξελύσατε τὰς παρασκευὰς τὰς τοῦ πολέμου· ὁ δὲ τοῦτο ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου μάλιστα ἐπραγματεύετο· νομίζων, ὅπερ ἦν ἀληθὲς, ὅσα τῆς πόλεως προλάβοι πρὸ τοῦ τοὺς ὅρκους ἀποδοῦναι, πάντα ταῦτα βεβαίως ἕξειν· οὐδένα γὰρ τὴν εἰρήνην λύσειν τούτων εἵνεκα. ἃ ἐγὼ προορώμενος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ λογιζόμενος, τὸ ψήφισμα τοῦτο γράφω, πλεῖν ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν ᾖ φίλιππος, καὶ τοὺς ὅρκους τὴν ταχίστην ἀπολαμβάνειν· ἵν' ἐχόντων τῶν θρακῶν τῶν ὑμετέρων συμμάχων τὰ χωρία ταῦθ' ἃ νῦν οὗτος διέσυρε, τὸ σέῤῥιον, καὶ τὸ μύρτιον, καὶ τὴν ἐργίσκην, οὕτω γίγνοινθ' οἱ ὅρκοι, καὶ μὴ προλαβὼν ἐκεῖνος τοὺς ἐπικαίρους τῶν τόπων, κύριος τῆς θράκης καταστάιη· μηδὲ πολλῶν μὲν χρημάτων, πολλῶν δὲ στρατιωτῶν εὐπορήσας, ἐκ τούτων ῥαδίως τοῖς λοιποῖς ἐπιχειροίη πράγμασιν. εἶτα τοῦτο μὲν οὐχὶ λέγει τὸ ψήφισμα, οὐδ' ἀναγινώσκει· εἰ δὲ βουλεύων ἐγὼ προσάγειν τοὺς πρέσβεις ᾤμην δεῖν, τοῦτό μου διαβάλλει. ἀλλὰ τί ἐχρῆν με ποιεῖν· μὴ προσάγειν γράψαι τοὺς ἐπὶ τοῦθ' ἥκοντας, ἵν' ὑμῖν διαλεχθῶσιν· ἢ θέαν μὴ κατανεῖμαι τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτοῖς κελεῦσαι; ἀλλ' ἐν τοῖν δυοῖν ὀβολοῖν ἐθεώρουν ἂν, εἰ μὴ τοῦτ' ἐγράφη. τὰ μικρὰ συμφέροντα τῆς πόλεως ἔδει με φυλάττειν, τὰ δ' ὅλα, ὥσπερ οὗτοι, πεπρακέναι φιλίππῳ; οὐδήπου. λέγε τοίνυν μοι τὸ ψήφισμα τουτὶ λαβὼν, ὃ σαφῶς οὗτος εἰδὼς, παρέβη. λέγε.

ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος μνησιφίλου ἑκατομβαιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ φυλῆς πρυτανευούσης πανδιονίδος, δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς εἶπεν, ἐπειδὴ φίλιππος ἀποστείλας πρέσβεις περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς ἀθηναίους ὁμολογουμένας πεποίηται συνθήκας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῶ

ἀθηναίων, ὅπως ἂν ἡ εἰρήνη ἐπιτελεσθῇ, ἡ ἐπιχειροτονη-θεῖσα ἐν τῇ πρώτῃ ἐκκλησίᾳ, πρέσβεις ἑλέσθαι ἐκ πάν-των ἀθηναίων ἤδη πέντε· τοὺς δὲ χειροτονηθέντας ἀποδημεῖν μηδεμίαν ἀναβολὴν ποιουμένους, ὅπου ἂν ὄντα πυνθά-νωνται τὸν φίλιππον, καὶ τοὺς ὅρκους λαβεῖν τε παρ' αὐτοῦ καὶ δοῦναι τὴν ταχίστην, ἐπὶ ταῖς ὡμολογημέναις συνθή-καις αὐτῷ πρὸς τὸν ἀθηναίων δῆμον συμπεριλαμβάνον-τας καὶ τοὺς ἑκατέρων συμμάχους. Πρέσβεις ᾑρέθη-σαν, εὔβουλος ἀναφλύστιος, αἰσχίνης κοθωκίδης, κηφι-σοφῶν ῥαμνούσιος, δημοκράτης φλυεύς, κλέων κοθωκί-δης. Ταῦτα γεγραφότος ἐμοῦ τότε, καὶ τῇ πόλει συμ-φέρον, * οὐ τῷ φιλίππῳ ζητοῦντος, βραχὺ φροντίσαντες οἱ χρηστοὶ πρέσβεις οὗτοι καθῆντο ἐν μακεδονίᾳ τρεῖς ὅλους μῆνας, ἕως ἦλθε φίλιππος ἐκ θρᾴκης, πάντα καταστρε-ψάμενος τὰ ἐκεῖ· ἐξὸν ἡμερῶν δέκα, μᾶλλον δὲ τριῶν ἢ τετ-τάρων εἰς τὸν ἑλλήσποντον ἀφῖχθαι, καὶ τὰ χωρία σῶσαι λαβόντας τοὺς ὅρκους, πρὶν ἐκεῖνον ἐξελεῖν αὐτά. οὐ γὰρ ἂν ἥψατ' αὐτῶν παρόντων ἡμῶν· ἢ, οὐκ ἂν ὡρκίζομεν αὐ-τόν. ὥστε τῆς εἰρήνης ἂν διημαρτήκει, καὶ οὐκ ἂν ἀμ-φότερα εἶχε, καὶ τὴν εἰρήνην καὶ τὰ χωρία. Τὸ μὲν τοίνυν ἐν τῇ πρεσβείᾳ πρῶτον, κλέμμα μὲν φιλίππου, δωροδόκημα δὲ τῶν ἀδίκων τούτων ἀνθρώπων καὶ θεοῖς ἐχθρῶν τοιοῦτον ἐγένετο. ὑπὲρ οὗ, καὶ τότε, καὶ νῦν καὶ ἀεὶ ὁμολογῶ πολεμεῖν καὶ διαφέρεσθαι τούτοις. ἕτερον δ' εὐθὺς ἐφεξῆς ἔτι τούτου μεῖζον κακούργημα θεάσασθε. ἐπειδὴ γὰρ ὡμολόγησε τὴν εἰρήνην ὁ φίλιππος ἔχειν, προ-λαβὼν τὴν θρᾴκην διὰ τούτους οὐχὶ πεισθέντας τῷ ἐμῷ ψη-φίσματι, πάλιν ὠνεῖται παρ' αὐτῶν, ὅπως μὴ ἀπίωσιν ἐκ μα-κεδονίας, ἕως ἂν τὰ τῆς στρατείας τῆς ἐπὶ τοὺς φωκέας εὐ-τρεπῆ ποιήσαιτο. ἵνα μὴ δεῦρο ἀπαγγειλάντων αὐτῶν, ὅτι μέλλει καὶ παρασκευάζεται πορεύεσθαι, ἐξέλθοιτε ὑμεῖς, καὶ

ἐκπλεύσαντες ταῖς τριήρεσιν εἰς πύλας, ὥσπερ πρότερον, κλείσετε τὸν πορθμόν: ἀλλ' ἅμ' ἀκούοιτε ταῦτα ἀπαγγελλόντων ὑμῖν τούτων, κἀκεῖνος ἐντὸς εἴη πυλῶν, καὶ μηδὲν ἔχοιθ' ὑμεῖς ποιῆσαι. οὕτω δ' ἦν ὁ φίλιππος ἐν φόβῳ, καὶ πολλῇ ἀγωνίᾳ, μὴ καὶ ταῦτα προειληφότος αὐτοῦ πρὸ τοῦ φωκέας ἀπολέσθαι ἀκούσαντες ψηφίσαισθε βοηθεῖν αὐτοῖς, καὶ ἐκφύγοι τὰ πράγματα αὐτόν, ὥστε πάλιν μισθοῦται τὸν κατάπτυστον τουτονί, οὐκέτι κοινῇ μετὰ τῶν ἄλλων πρέσβεων, ἀλλ' ἰδίᾳ καθ' αὑτόν, τοιαῦτα πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν καὶ ἀπαγγεῖλαι, δι' ὧν ἅπαντ' ἀπώλετο. ἀξιῶ δέ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ δέομαι, τοῦτο μεμνῆσθαι ὑμᾶς παρ' ὅλον τὸν ἀγῶνα, ὅτι μὴ κατηγορήσαντος αἰσχίνου μηδὲν ἔξω τῆς γραφῆς, οὐδ' ἂν ἐγὼ λόγον οὐδένα ἐποιούμην ἕτερον: ἁπάσαις δ' αἰτίαις καὶ βλασφημίαις ἅμα τούτου κεχρημένου ἀνάγκη κἀμοὶ πρὸς ἕκαστα τῶν κατηγορημένων μικρὰ ἀποκρίνεσθαι. τίνες οὖν ἦσαν οἱ παρ' ἐμοῦ λόγοι τότε ῥηθέντες, καὶ δι' οὓς ἅπαντ' ἀπώλετο; ὡς οὐ δεῖ θορυβεῖσθαι τῷ παρεληλυθέναι φίλιππον εἴσω πυλῶν: ἔσται γὰρ ἅπανθ' ὅσα *βούλεσθ' ὑμεῖς, ἐὰν ἔχηθ' ἡσυχίαν: καὶ ἀκούσεσθε δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν, οἷς μὲν ἐχθρὸς ἥκει, φίλον αὐτὸν γεγενημένον, οἷς δὲ φίλος, τοὐναντίον αὐτὸν ἐχθρόν. οὐ γὰρ τὰ ῥήματα τὰς οἰκειότητας ἔφη βεβαιοῦν, μάλα σεμνῶς ὀνομάζων, ἀλλὰ τό, ταὐτὰ συμφέρειν. συμφέρει δὲ φιλίππῳ καὶ φωκεῦσι καὶ ὑμῖν ὁμοίως ἅπασι, τῆς ἀναλγησίας, καὶ τῆς βαρύτητος ἀπαλλαγῆναι τῆς τῶν θηβαίων. ταῦτα δ' ἀσμένως τινὲς ἤκουον αὐτοῦ, διὰ τὴν τόθ' ὑποῦσαν ἀπέχθειαν πρὸς τοὺς θηβαίους. τί οὖν συνέβη μετὰ ταῦτα εὐθύς; οὐκ εἰς μακρὰν τοὺς μὲν ταλαιπώρους φωκέας ἀπολέσθαι, καὶ κατασκαφῆναι τὰς πόλεις αὐτῶν: ὑμᾶς δ' ἡσυχίαν ἄγοντας, καὶ τούτῳ πεισθέντας μικρὸν ὕστερον σκευαγωγεῖν ἐκ τῶν ἀγρῶν: τοῦτον δὲ χρυσίον

λαβεῖν· καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, τὴν μὲν ἀπέχθειαν τὴν πρὸς θηβαίους καὶ θετταλοὺς τῇ πόλει γενέσθαι, τὴν δὲ χάριν τὴν ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων, φιλίππῳ. ὅτι δ' οὕτω ταῦτ' ἔχει, λέγε μοι τό, τε τοῦ καλλισθένους ψήφισμα, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ φιλίππου, ἐξ ὧν ἀμφοτέρων ὑμῖν ἅπαντα ταῦτ' ἔσται φανερά. λέγε.

ψήφισμα.

Ἐπὶ μνησιφίλου ἄρχοντος συγκλήτου ἐκκλησίας ὑπὸ στρατηγῶν γενομένης, καὶ πρυτάνεων καὶ βουλῆς γνώμῃ, μαιμακτηριῶνος δεκάτῃ ἀπιόντος, καλλισθένης ἐτεονίκου φαληρεὺς εἶπε, μηδένα ἀθηναίων μηδεμιᾷ παρευρέσει ἐν τῇ χώρᾳ κοῖτον γίγνεσθαι· ἀλλ' ἐν ἄστει καὶ πειραιεῖ, ὅσοι μὴ ἐν τοῖς φρουρίοις εἰσὶν ἀποτεταγμένοι. τούτων δ' ἑκάστους, ἣν παρέλαβον τάξιν, διατηρεῖν, μήτε ἀφημερεύοντας, μήτε ἀποκοιτοῦντας. ὃς δ' ἂν ἀπειθήσῃ τῷ ψηφίσματι τούτῳ, ἔνοχος ἔστω τοῖς τῆς προδοσίας ἐπιτιμίοις, ἐὰν μή τι ἀδύνατον ἐπιδεικνύῃ περὶ ἑαυτόν. περὶ δὲ τοῦ ἀδυνάτου ἐπικρινέτω ὁ ἐπὶ τῶν ὅπλων στρατηγός, καὶ ὁ ἐπὶ τῆς διοικήσεως, καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς βουλῆς. κατακομίζειν δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν πάντα τὴν ταχίστην· τὰ μὲν ἐντὸς σταδίων ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς ἄστυ καὶ πειραιᾶ· τὰ δὲ ἐκτὸς σταδίων ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς ἐλευσῖνα, καὶ φυλήν, καὶ ἄφιδνα, καὶ ῥαμνοῦντα, καὶ σούνιον. εἶπε καλλισθένης φαληρεύς. Ἆρ' ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσιν ἐποιεῖσθε τὴν εἰρήνην, ἢ ταῦτ' ἐπηγγέλλεθ' ὑμῖν οὗτος ὁ μισθωτός; λέγε δ' αὖ τὴν ἐπιστολήν, ἣν δεῦρ' ἔπεμψε φίλιππος μετὰ ταῦτα.

Ἐπιστολὴ φιλίππου.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν.

Ἴστε ὑμᾶς παρεληλυθότας εἴσω πυλῶν, καὶ τὰ μετὰ τὴν

φωκίδα ὑφ' ἑαυτὸν πεποιημένους, καὶ ὅσα μὲν ἑκουσίως
προσετίθετο τῶν πολισμάτων, φρουρὰς εἰσαγηοχότας εἰς
αὐτά: τὰ δὲ μὴ ὑπακούοντα κατὰ κράτος λαβόντες καὶ
ἐξανδραποδισάμενοι, κατεσκάψαμεν. ἀκούων δὲ καὶ ὑ-
μᾶς παρασκευάζεσθαι βοηθεῖν αὐτοῖς, γέγραφα ὑμῖν,
ἵνα μὴ πλεῖον ἐνοχλῆσθε περὶ τούτων, τοῖς μὲν γὰρ ὅ-
λοις οὐδὲν μέτριόν μοι δοκεῖτε ποιεῖν, τὴν εἰρήνην συνθέ-
μενοι, καὶ ὁμοίως ἀντιπαρεξάγοντες, καὶ ταῦτα οὐδὲ συμ-
περιειλημμένων τῶν φωκέων ἐν ταῖς κοιναῖς ἡμῶν συνθή-
καις: ὥστε ἐὰν μὴ ἐμμένητε τοῖς ὡμολογημένοις, οὐδὲν
προτερήσετε ἔξω τοῦ ἐφθακέναι ἀδικοῦντες.

Ἀκούετε, ὡς σαφῶς δηλοῖ καὶ διορίζεται ἐν τῇ πρὸς ὑ-
μᾶς ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ συμμάχους, ὅτι ταῦτα ἐγὼ
πεποίηκα ἀκόντων ἀθηναίων, καὶ λυπουμένων: ὥστ' εἴ-
περ εὖ φρονεῖτε ὦ θηβαῖοι, καὶ θετταλοί, τούτους μὲν
ἐχθροὺς ὑπολήψεσθε, ἐμοὶ δὲ πιστεύσετε: οὐ τούτοις
τοῖς ῥήμασι γράψας, ταῦτα δὲ βουλόμενος δεικνύναι.
τοιγαροῦν ἐκ τούτων ᾤχετο ἐκείνους λαβὼν, εἰς τὸ μηδο-
τιοῦν προορᾶν τῶν μετὰ ταῦτα, μηδ' αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ἐᾶ-
σαι πάντα τὰ πράγματα ἐκεῖνον ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσασθαι.
ἐξ ὧν ταῖς παρούσαις συμφοραῖς οἱ ταλαίπωροι θηβαῖοι
κέχρηνται. ὁ δὲ ταύτης τῆς πίστεως αὐτῷ συνεργὸς καὶ συ-
ναγωνιστὴς, καὶ ὁ δεῦρ' ἀπαγγείλας τὰ ψευδῆ καὶ φενα-
κίσας ὑμᾶς, οὗτός ἐστιν ὁ τὰ θηβαίων ὀδυρόμενος νῦν πά-
θη, καὶ διεξιὼν ὡς οἰκτρά: καὶ τούτων, καὶ τῶν ἐν φω-
κεῦσι κακῶν, καὶ ὅσ' ἄλλα πεπόνθασιν οἱ ἕλληνες, ἁ-
πάντων αὐτὸς ὢν αἴτιος. δῆλον γὰρ, ὅτι σὺ μὲν ἀλγεῖς
ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν αἰσχίνη, καὶ τοὺς θηβαίους ἐλεεῖς,
κτήματα ἔχων ἐν τῇ βοιωτίᾳ, καὶ γεωργῶν τὰ ἐκείνων:
ἐγὼ δὲ χαίρω, ὃς εὐθὺς ἐξῃτούμην ὑπὸ τοῦ ταῦτα πρά-
ξαντος. ἀλλὰ γὰρ ἐμπέπτωκα εἰς λόγους, οὓς αὐτίκα

μᾶλλον ἁρμόσει λέγειν ἴσως. ἐπάνειμι δὴ πάλιν ἐπὶ τὰς ἀποδείξεις, ὡς τὰ τούτων δωροδοκήματα, καὶ ἀδικήματα τῶν νυνὶ παρόντων πραγμάτων γέγονεν αἴτια. Ἐπειδὴ γὰρ ἐξηπάτηθε μὲν ὑμεῖς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου διὰ τούτων τῶν ἐν ταῖς πρεσβείαις μισθωσάντων ἑαυτοὺς τῷ Φιλίππῳ, καὶ οὐδὲν ἀληθὲς ὑμῖν ἀπαγγειλάντων, ἐξηπάτηντο δὲ οἱ ταλαίπωροι Φωκεῖς, καὶ ἀνῄρηντο αἱ πόλεις αὐτῶν, τί ἐγένετο; οἱ μὲν κατάπτυστοι Θετταλοὶ, καὶ ἀναίσθητοι Θηβαῖοι, φίλον, εὐεργέτην, σωτῆρα τὸν Φίλιππον ἡγοῦντο. πάντ᾽ ἐκεῖνος ἦν αὐτοῖς, καὶ οὐδὲ φωνὴν ἤκουον, εἴτις ἄλλο τι βούλοιτο λέγειν. ὑμεῖς δὲ ὑφορώμενοι τὰ πεπραγμένα καὶ δυσχεραίνοντες ἤγετε τὴν εἰρήνην ὅμως· οὐ γὰρ ἦν ὅ, τι ἂν ἐποιεῖτε μόνοι. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ Ἕλληνες ὁμοίως ὑμῖν πεφενακισμένοι, καὶ διημαρτηκότες ὧν ἤλπιζον, ἦγον τὴν εἰρήνην ἄσμενοι, καὶ αὐτοὶ τρόπον τινὰ ἐκ πολλοῦ πολεμούμενοι. ὅτε γὰρ περιιὼν ὁ Φίλιππος Ἰλλυριοὺς, καὶ Τριβαλλοὺς, τινὰς δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων κατεστρέφετο, καὶ δυνάμεις πολλὰς, καὶ μεγάλας ἐποιεῖτο ὑφ᾽ ἑαυτῷ· καί τινες τῶν ἐκ τῶν πόλεων ἐπὶ τῇ τῆς εἰρήνης ἐξουσίᾳ βαδίζοντες ἐκεῖσε διεφθείροντο, ὧν εἷς οὗτος ἦν· τότε πάντες, ἐφ᾽ οὓς ταῦτα παρεσκευάζετο ἐκεῖνος, ἐπολεμοῦντο. εἰ δὲ μὴ ᾐσθάνοντο, ἕτερος λόγος οὗτος· οὐ πρὸς ἐμέ. ἐγὼ μὲν γὰρ προὔλεγον, καὶ διεμαρτυρόμην, καὶ παρ᾽ ὑμῖν ἀεὶ, καὶ ὅποι πεμφθείην. αἱ δὲ πόλεις ἐνόσουν· τῶν μὲν, ἐν τῷ πολιτεύεσθαι καὶ πράττειν, δωροδοκούντων, καὶ διαφθειρομένων τοῖς χρήμασι· τῶν δὲ ἰδιωτῶν καὶ πολλῶν, τὰ μὲν, οὐ προορωμένων, τὰ δὲ, τῇ καθ᾽ ἡμέραν ῥαστώνῃ καὶ σχολῇ δελεαζομένων· καὶ τοιοῦτόν τι πάθος πεπονθότων ἁπάντων, πλὴν οὐκ ἐφ᾽ ἑαυτοὺς οἰομένων ἑκάστων τὸ δεινὸν ἥξειν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἑτέρων κινδύνων τὰ ἑαυτῶν ἀσφαλῶς σχήσειν ἀπολαμβανόντων, ὅταν βούλωνται.

εἶτ' οἶμαι συμβέβηκε τοῖς μὲν πλήθεσιν ἀντὶ τῆς πολλῆς καὶ ἀκαίρου ῥαθυμίας τὴν ἐλευθερίαν ἀπολωλεκέναι· τοῖς δὲ προεστηκόσι καὶ τἆλλα πλὴν ἑαυτοὺς, οἰομένοις πωλεῖν, πρώτοις ἑαυτοὺς πεπρακόσιν ᾐσθῆσθαι. ἀντὶ γὰρ φίλων καὶ ξένων, ἃ τότε ὠνομάζοντο ἡνίκα ἐδωροδόκουν, νῦν κόλακες, καὶ θεοῖς ἐχθροὶ, καὶ τἆλλα, ἃ προσήκει, πάντα ἀκούουσιν. οὐδεὶς γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ τοῦ προδιδόντος συμφέρον ζητῶν χρήματα ἀναλίσκει· οὐδ' ἐπειδὰν, ὧν ἂν πρίηται, κύριος γένηται, τῷ προδότῃ συμβούλῳ περὶ τῶν λοιπῶν ἔτι χρῆται· οὐδὲν γὰρ ἦν ἂν εὐδαιμονέστερον προδότου. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι. πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ἐπειδὰν τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ ζητῶν ἄρχειν καταστῇ, καὶ τῶν ταῦτα ἀποδομένων δεσπότης ἐστί· τὴν δὲ πονηρίαν εἰδὼς, τότε δὴ τότε καὶ μισεῖ καὶ ἀπιστεῖ, καὶ προπηλακίζει. σκοπεῖτε δέ· καὶ γὰρ, εἰ παρελήλυθεν ὁ τῶν πραγμάτων καιρὸς, ὁ τοῦ γε εἰδέναι τὰ τοιαῦτα καιρὸς ἀεὶ πάρεστι τοῖς εὖ φρονοῦσι. μέχρι τούτου λασθένης φίλος ὠνομάζετο φιλίππου, ἕως προὔδωκεν ὄλυνθον. μέχρι τούτου τιμόλαος, ἕως ἀπώλεσε θήβας. μέχρι τούτου εὔδικος, καὶ σῖμος οἱ λαρισαῖοι, ἕως θετταλίαν ὑπὸ φιλίππῳ ἐποίησαν. εἶτ' ἐλαυνομένων, καὶ ὑβριζομένων, καὶ τί κακὸν οὐχὶ πασχόντων· πᾶσα οἰκουμένη μεστὴ γέγονε προδοτῶν. τί δ' ἀρίστρατος ἐν σικυῶνι, καὶ τί περίλαος ἐν μεγάροις, οὐκ ἀπερριμμένοι; ἐξ ὧν καὶ σαφέστατ' ἄν τις ἴδοι, ὅτι ὁ μάλιστα φυλάττων τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, καὶ πλεῖστα ἀντιλέγων τούτοις, οὗτος ὑμῖν αἰσχίνη τοῖς προδιδοῦσι, καὶ μισθαρνοῦσι, τὸ ἔχειν ἐφ' ὅτῳ δωροδοκήσετε, περιποιεῖ· καὶ διὰ τοὺς πολλοὺς τουτωνὶ, καὶ τοὺς ἀνθισταμένους τοῖς ὑμετέροις βουλήμασιν, ὑμεῖς ἐστὲ σῷοι, καὶ ἔμμισθοι. ἐπεὶ διά γε ὑμᾶς αὐτοὺς, πάλαι ἂν ἀπωλώλειτε. καὶ περὶ μὲν τῶν τότε πραχθέντων ἔχων ἔτι πολλὰ λέγειν, καὶ

ταῦτα ἡγοῦμαι πλείω τῶν ἱκανῶν εἰρῆσθαι. αἴτιος δ' οὗτος, ὥσπερ ἑωλοκρασίαν τινά μου τῆς πονηρίας τῆς ἑαυτοῦ, καὶ τῶν ἀδικημάτων κατασκεδάσας, ἣν ἀναγκαῖον ἦν πρὸς τοὺς νεωτέρους τῶν πεπραγμένων ἀπολύσασθαι. παρηνώχλησθε δὲ καὶ ὑμεῖς ἴσως, οἳ καὶ πρὶν ἐμὲ ὁτιοῦν εἰπεῖν, εἰδότες τὴν τούτου τότε μισθαρνίαν: καίτοι, φιλίαν τε, καὶ ξενίαν αὐτὴν ὀνομάζει: καὶ νῦν εἶπέ που λέγων, ὁ τὴν ἀλεξάνδρου ξενίαν ὀνειδίζων ἐμοί. ἐγώ σοι ξενίαν ἀλεξάνδρου; πόθεν λαβόντι, ἢ πῶς ἀξιωθέντι: οὔτε φιλίππου ξένον, οὔτ' ἀλεξάνδρου φίλον εἴποιμ' ἂν ἐγώ σε: οὐχ οὕτω μαίνομαι: εἰ μὴ καὶ τοὺς θεριστὰς, καὶ τοὺς ἄλλο τι μισθοῦ πράττοντας, φίλους καὶ ξένους δεῖ καλεῖν τῶν μισθωσαμένων. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα. πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλὰ μισθωτὸν ἐγώ σε φιλίππου πρότερον, καὶ νῦν ἀλεξάνδρου καλῶ, καὶ οὗτοι πάντες. εἰ δ' ἀπιστεῖς, ἐρώτησον αὐτούς. μᾶλλον δ' ἐγὼ τοῦθ' ὑπὲρ σοῦ ποιήσω. πότερον ὑμῖν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μισθωτὸς αἰσχίνης, ἢ ξένος εἶναι ἀλεξάνδρου δοκεῖ; ἀκούεις ἃ λέγουσι; βούλομαι τοίνυν ἤδη, καὶ περὶ τῆς γραφῆς αὐτῆς ἀπολογήσασθαι, καὶ διεξελθεῖν τὰ πεπραγμένα ἐμαυτῷ: ἵνα καίπερ εἰδὼς αἰσχίνης, ὅμως ἀκούσῃ δι' ἅ φημι καὶ τούτων τῶν προβεβουλευμένων, καὶ πολλῷ μειζόνων ἔτι τούτων δωρεῶν δίκαιος εἶναι τυγχάνειν. καί μοι λέγε τὴν γραφὴν * αὐτὴν, λαβών.

ΓΡΑΦΗ.

Ἐπὶ χαιρώνδου ἄρχοντος ἐλαφηβολιῶνος ἕκτῃ ἱσταμένου, αἰσχίνης ἀτρομήτου κοθωκίδης ἀπήνεγκε πρὸς τὸν ἄρχοντα παρανόμων γραφὴν κατὰ κτησιφῶντος τοῦ λεωσθένους ἀναφλυστίου: ὅτι ἔγραψε παράνομον ψήφισμα ὡς ἄρα δεῖ στεφανῶσαι δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις τοῖς μεγάλοις, τραγῳδοῖς καινοῖς: ὅτι στεφανοῖ ὁ δῆμος

δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα, χρυσῷ στεφάνῳ ἀρετῆς ἕνεκα, καὶ εὐνοίας, ἧς ἔχων διατελεῖ εἴς τε τοὺς ἕλληνας ἅπαντας καὶ τὸν δῆμον τοῦ ἀθηναίων, καὶ ἀνδραγαθίας: καὶ διότι διατελεῖ πράττων, καὶ λέγων τὰ βέλτιστα τῷ δήμῳ, καὶ πρόθυμός ἐστι ποιεῖν, ὅ,τι ἂν δύνηται ἀγαθόν: πάντα ταῦτα ψευδῆ γράψας καὶ παράνομα, τῶν νόμων οὐκ ἐώντων. πρῶτον μὲν ψευδεῖς γραφὰς εἰς τὰ δημόσια γράμματα καταβάλλεσθαι, εἶτα τὸν ὑπεύθυνον στεφανοῦν. ἔστι δημοσθένης τειχοποιὸς, καὶ ἐπὶ τοῦ θεωρικῶν τεταγμένος: ἔτι δὲ μὴ ἀνακηρύττειν τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις τραγῳδῶν τῇ καινῇ: ἀλλ' ἐὰν μὲν ἡ βουλὴ στεφανοῖ, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἀνειπεῖν: ἐὰν δὲ ἡ πόλις ἐν πνυκὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. τίμημα, τάλαντα πεντήκοντα. κλήτορες, κηφισοφῶν, κηφισοφῶντος ῥαμνούσιος, κλέων κλέωνος κοθωκίδης.

Α μὲν διώκει τοῦ ψηφίσματος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ταῦτ' ἐστίν. ἐγὼ δ' ἀπ' αὐτῶν τούτων οἶμαι δῆλον ὑμῖν ποιήσειν, ὅτι πάντα δικαίως ἀπολογήσομαι. τὴν γὰρ αὐτὴν τούτῳ ποιησάμενος τῶν γεγραμμένων τάξιν περὶ πάντων ἐρῶ καθ' ἕκαστον ἐφεξῆς καὶ οὐδὲν ἑκὼν παραλείψω. τοῦ μὲν οὖν γράψαι πράττοντά με, καὶ λέγοντα τὰ βέλτιστα τῷ δήμῳ διατελεῖν, καὶ πρόθυμον εἶναι ποιεῖν ὅ,τι ἂν δύνωμαι ἀγαθὸν, καὶ ἐπαινεῖν ἐπὶ τούτοις, ἐν τοῖς πεπολιτευμένοις τὴν κρίσιν εἶναι νομίζω. ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομένων εὑρεθήσεται, εἴτε ἀληθῆ περὶ ἐμοῦ γέγραφε κτησιφῶν ταῦτα καὶ προσήκοντα, εἴτε καὶ ψευδῆ. τὸ δὲ μὴ προσγράψαντα ἐπειδὰν τὰς εὐθύνας δῷ, στεφανοῦν, καὶ ἀνειπεῖν ἐν τῷ θεάτρῳ κελεῦσαι τὸν στέφανον, κοινωνεῖν μὲν ἡγοῦμαι καὶ τοῦτο τοῖς πεπολιτευμένοις, εἴτε ἄξιός εἰμι τοῦ στεφάνου, καὶ τῆς ἀναρρήσεως τῆς ἐν τούτοις, εἴτε καὶ μή. ἔτι μέντοι καὶ τοὺς νόμους δεικτέον εἶναί μοι δοκεῖ, καθ' οὓς ταῦτα γράφειν ἐξῆν τούτῳ.

οὑτωσὶ μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δικαίως, καὶ ἁπλῶς τὴν ἀπολογίαν ἔγνωκα ποιεῖσθαι. βαδιοῦμαι δ' ἐπ' αὐτά, ἃ πέπρακταί μοι, καὶ με μηδεὶς ἀπολάβῃ ἀπὸ τῶν τὸν λόγον τῆς γραφῆς, ἐὰν εἰς ἑλληνικὰς πράξεις, καὶ λόγους ἐμπέσω. ὁ γὰρ διώκων τὸ ψήφισμα τὸ λέγειν, καὶ πράττειν τὰ ἄριστά με, καὶ γεγραμμένος ταῦτα ὡς οὐκ ἀληθῆ, οὗτός ἐστιν ὁ τοὺς περὶ ἁπάντων τῶν ἐμοὶ πεπολιτευμένων καὶ πεπραγμένων λόγους οἰκείους, καὶ ἀναγκαίους τῇ γραφῇ πεποιηκώς. εἶτα καὶ πολλῶν προαιρέσεων οὐσῶν τῆς πολιτείας, τὴν περὶ τὰς ἑλληνικὰς πράξεις εἱλόμην ἐγώ. ὥστε καὶ τὰς ἀποδείξεις ἐκ τούτων δίκαιός εἰμι ποιεῖσθαι. ἃ μὲν οὖν πρὸ τοῦ πολιτεύεσθαι, καὶ δημηγορεῖν ἐμὲ προὔλαβε, καὶ κατέσχε Φίλιππος, ἐάσω: οὐδὲν γὰρ ἡγοῦμαι τούτων εἶναι πρὸς ἐμέ. ἃ δ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐπὶ ταῦτα ἐπέστην ἐγώ, διεκωλύθη, ταῦτα ἀναμνήσω: καὶ τούτων ὑφέξω λόγον, τοσοῦτον ὑπειπών. πλεονέκτημα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μέγα ὑπῆρξε Φιλίππῳ, παρὰ γὰρ τοῖς Ἕλλησιν, οὐ τισίν, ἀλλὰ πᾶσιν ὁμοίως φορὰν προδοτῶν, καὶ δωροδόκων, καὶ θεοῖς ἐχθρῶν ἀνθρώπων συνέβη γενέσθαι καὶ τοσαύτην, ὅσην οὐδεὶς πω πρότερον μέμνηται γεγονυῖαν: οὓς συναγωνιστὰς, καὶ συνεργοὺς λαβών, καὶ πρότερον κακῶς τοὺς Ἕλληνας ἔχοντας πρὸς ἑαυτούς, καὶ στασιαστικῶς, ἔτι χεῖρον διέθηκε, τοὺς μὲν ἐξαπατῶν, τοῖς δὲ διδούς, τοὺς δὲ πάντα τρόπον διαφθείρων: καὶ διέστησεν εἰς μέρη πολλά, ἑνὸς τοῦ συμφέροντος ἅπασιν ὄντος, κωλύειν ἐκεῖνον μέγαν γίγνεσθαι. ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει, καὶ ἔτι ἀγνοίᾳ τοῦ συνισταμένου, καὶ φυομένου κακοῦ τῶν ἁπάντων Ἑλλήνων ὄντων, δεῖ σκοπεῖν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί προσῆκον ἦν ἑλέσθαι πράττειν, καὶ ποιεῖν τὴν πόλιν, καὶ τούτων λόγον παρ' ἐμοῦ λαβεῖν. ὁ γὰρ ἐνταῦθα ἑαυτὸν τάξας τῆς πολιτείας, εἰμὶ ἐγώ. πότερον αὐτὴν ἐχρῆν αἰσχύνην

τὸ φρόνημα ἀφεῖσαν, καὶ τὴν ἀξίαν τὴν ἑαυτῆς ἐν τῇ θετταλῶν, καὶ δολόπων τάξει συγκατακτᾶσθαι φιλίππῳ τὴν τῶν ἑλλήνων ἀρχὴν, καὶ τὰ τῶν προγόνων καλὰ, καὶ δίκαια ἀναιρεῖν; ἢ τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν, δεινὸν γὰρ ὡς ἀληθῶς, ἃ δ' ἑώρα συμβησόμενα, εἰ μηδεὶς κωλύσει καὶ προῃσθάνετο ὡς ἔοικεν ἐκ πολλοῦ, ταῦτα περιιδεῖν γιγνόμενα; ἀλλὰ νῦν ἔγωγε τὸν μάλιστα ἐπιτιμῶντα τοῖς πεπραγμένοις ἡδέως ἂν ἐροίμην, τῆς ποίας μερίδος γενέσθαι τὴν πόλιν ἐβούλετ' ἄν· πότερον τῆς συναιτίας τῶν συμβεβηκότων τοῖς ἕλλησι κακῶν, καὶ αἰσχρῶν, ἧς ἂν θετταλοὺς, καὶ τοὺς μετὰ τούτων εἴποι τις; ἢ τῆς περιεωρακυίας ταῦτα γιγνόμενα ἐπὶ τῇ τῆς ἰδίας πλεονεξίας ἐλπίδι, ἧς ἂν ἀρκάδας, καὶ μεσσηνίους, καὶ ἀργείους θείημεν; ἀλλὰ καὶ τούτων πολλοὶ, μᾶλλον δὲ πάντες χεῖρον ἡμῶν ἀπηλλάχασι. καὶ γὰρ, εἰ μὲν ὡς ἐκράτησε φίλιππος, ᾤχετ' εὐθὺς ἀπιὼν, καὶ μετὰ ταῦτ' ἦγεν ἡσυχίαν, μήτε τῶν αὑτοῦ συμμάχων, μήτε τῶν ἄλλων ἑλλήνων μηδένα μηδὲν λυπήσας, ὅμως ἦν ἄν τις κατὰ τῶν * οὐκ ἐναντιωθέντων οἷς ἔπραττεν ἐκεῖνος, μέμψις, καὶ κατηγορία. εἰ δὲ ὁμοίως ἁπάντων τὸ ἀξίωμα, τὴν ἡγεμονίαν, τὴν ἐλευθερίαν περιείλετο, μᾶλλον δὲ καὶ τὰς πολιτείας ὅσων ἠδύνατο, πῶς οὐχ ἁπάντων ἐνδοξότατα ὑμεῖς ἐβουλεύσασθε, ἐμοὶ πεισθέντες; ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπανέρχομαι. τί τὴν πόλιν αἰσχίνη προσῆκε ποιεῖν ἀρχὴν καὶ τυραννίδα τῶν ἑλλήνων ὁρῶσαν ἑαυτῷ κατασκευαζόμενον φίλιππον; ἢ τί τὸν σύμβουλον ἔδει λέγειν, ἢ γράφειν τὸν ἀθήνησιν ἐμέ; καὶ γὰρ τοῦτο πλεῖστον διαφέρει· ὃς συνῄδειν ἐκ παντὸς μὲν τοῦ χρόνου μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἀφ' ἧς αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα ἀνέβην, ἀεὶ περὶ πρωτείων, καὶ τιμῆς, καὶ δόξης ἀγωνιζομένην τὴν πατρίδα, καὶ πλείω σώματα, καὶ χρήματα ἀνηλωκυῖαν ὑπὲρ φιλοτιμίας, καὶ τῶν ἅπασι τοῖς ἕλλησι συμφερόντων, ἢ

τῶν ἄλλων ἑλλήνων, οἱ τὰ περὶ αὐτοὺς ἀναλώκασιν ἕκαστοι: ἑώρων δ' αὐτὸν τὸν φίλιππον πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν ὁ ἀγὼν, ὑπὲρ ἀρχῆς, καὶ δυναστείας τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον, τὴν κλεῖν κατεαγότα, τὴν χεῖρα, τὸ σκέλος πεπηρωμένον, πᾶν ὅ, τι βουληθείη μέρος ἡ τύχη τοῦ σώματος παρελέσθαι, τοῦτο ῥαδίως καὶ ἑτοίμως προϊέμενον, ὥστε τῷ λοιπῷ μετὰ τιμῆς, καὶ δόξης ζῆν. καὶ μὴν, οὐδὲ τοῦτό γε οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν τολμήσειεν, ὡς τῷ μὲν ἐν πέλλῃ τραφέντι, χωρίῳ ἀδόξῳ τότε γε ὄντι, καὶ μικρῷ, τοσαύτην μεγαλοψυχίαν προσῆκεν ἐγγενέσθαι, ὥστε τῆς τῶν ἑλλήνων ἀρχῆς ἐπιθυμῆσαι, καὶ τοῦτ' εἰς νοῦν ἐμβαλέσθαι: ὑμῖν δὲ οὖσιν ἀθηναίοις, καὶ καθ' ἡμέραν ἑκάστην ἐν πᾶσι καὶ λόγοις καὶ θεωρήμασι τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς ὑπομνήμαθ' ὁρῶσι, τοσαύτην κακίαν ὑπάρξαι, ὥστε τῆς ἐλευθερίας αὐτεπαγγέλτους ἐθελοντὰς παραχωρῆσαι φιλίππῳ. οὐδ' ἂν εἷς ταῦτα φήσειε. λοιπὸν τοίνυν ἦν καὶ ἀναγκαῖον ἅμα, πᾶσιν, οἷς ἐκεῖνος ἔπραττεν ἀδικῶν ὑμᾶς, ἐναντιοῦσθαι δικαίως. τοῦτ' ἐποιεῖτε μὲν ἐξ ἀρχῆς ὑμεῖς, εἰκότως καὶ προσηκόντως. ἔγραφον δὲ καὶ συνεβούλευον καὶ ἐγὼ, καθ' οὓς ἐπολιτευόμην χρόνους, ὁμολογῶ. ἀλλὰ τί ἐχρῆν με ποιεῖν; ἤδη γάρ σε ἐρωτῶ: πάντα τὰ ἄλλα ἀφεὶς, ἀμφίπολιν, πύδναν, ποτίδαιαν, ἀλόννησον, οὐδενὸς τούτων μέμνημαι. σέῤῥιον δὲ, καὶ δορίσκον, καὶ τὴν πεπαρήθου πόρθησιν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἡ πόλις ἠδικεῖτο, οὐδ' εἰ γέγονεν, οἶδα. καίτοι σύ γ' ἔφησθά με ταῦτα λέγοντα, εἰς ἔχθραν ἐμβαλεῖν τουτουσὶ, εὐβούλου, καὶ ἀριστοφῶντος, καὶ διοπείθους τῶν περὶ τούτων ψηφισμάτων ὄντων, οὐκ ἐμῶν: ὦ λέγων εὐχερῶς ὅ, τι ἂν βουληθῇς. οὐδὲ νῦν περὶ τούτων ἐρῶ. ἀλλ' ὁ τὴν εὔβοιαν ἐκεῖνος σφετεριζόμενος, καὶ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν ἀττικὴν, καὶ μεγάροις ἐπιχειρῶν, καὶ καταλαμβάνων ὠρεὸν, καὶ

κατασκάπτων πορθμόν, καὶ καθιστὰς ἐν μὲν ὠρεῷ, φιλιστίδην τύραννον, ἐν δ' ἐρετρίᾳ κλείταρχον: καὶ τὸν ἑλλήσποντον ὑφ' ἑαυτῷ ποιούμενος, καὶ βυζάντιον πολιορκῶν, καὶ πόλεις ἑλληνίδας, * τινὰς μὲν ἀναιρῶν, εἴς τινας δὲ τοὺς φυγάδας κατάγων: πότερον ταῦτα πάντα ποιῶν ἠδίκει καὶ παρεσπόνδει, καὶ ἔλυε τὴν εἰρήνην, ἢ οὔ; καὶ πότερον φανῆναί τινα τῶν ἑλλήνων τὸν ταῦτα κωλύσοντα ποιεῖν αὐτὸν ἐχρῆν, ἢ μή; εἰ μὲν γὰρ μὴ ἐχρῆν, ἀλλὰ τὴν μυσῶν λείαν καλουμένην, τὴν ἑλλάδα οὖσαν ὀφθῆναι ζώντων ἀθηναίων, καὶ ὄντων, περιείργασμαι μὲν ἐγὼ, περὶ τῶν * τούτων εἰπών. περιείργασται δ' ἡ πόλις ἡ πεισθεῖσα ἐμοί. ἔστω δὲ ἀδικήματα πάντα ταῦτα ἃ πέπρακται, καὶ ἁμαρτήματα ἐμά. εἰ δὲ ἔδει τούτων τινὰ κωλυτὴν φανῆναι, τίνα ἄλλον, ἢ τὸν ἀθηναίων δῆμον προσήκει γενέσθαι; ταῦτα τοίνυν ἐπολιτευόμην τότ' ἐγώ: καὶ ὁρῶν καταδουλούμενον πάντας ἀνθρώπους ἐκεῖνον, ἠναντιούμην, καὶ προλέγων, καὶ διδάσκων μὴ προΐεσθαι ταῦτα φιλίππῳ. καὶ μὴν, τὴν εἰρήνην γε ἐκεῖνος ἔλυσε τὰ πλοῖα λαβών, οὐχ ἡ πόλις αἰσχίνη. φέρε δὴ αὐτὰ τὰ ψηφίσματα, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ φιλίππου, καὶ λέγε ἐφεξῆς. ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομένων, τίς τίνος αἴτιός ἐστι, γενήσεται φανερόν. λέγε.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος νεοκλέους μηνὸς βοηδρομιῶνος ἐκκλησίας συγκλήτου ὑπὸ στρατηγῶν συναχθείσης, εὔβουλος μνησιθέου κύπριος εἶπεν, ἐπειδὴ προσήγγειλαν οἱ στρατηγοὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἄρα λεωδάμαντα τὸν ναύαρχον, καὶ τὰ μετ' αὐτοῦ ἀποσταλέντα σκάφη εἴκοσιν ἐπὶ τὴν τοῦ σίτου παραπομπὴν εἰς ἑλλήσποντον, ὁ παρὰ φιλίππου στρατηγὸς ἀμύντας καταγήοχεν εἰς μακεδονίαν, καὶ ἐν φυλακῇ ἔχει, ἐπιμεληθῆναι τοὺς πρυτάνεις, καὶ τοὺς στρατηγούς, ὅπως ἡ βουλὴ συναχθῶσι, καὶ αἱρεθῶσι πρέσβεις πρὸς

φίλιππον· οἱ πρεσβευόμενοι διαλέξονται πρὸς αὐτὸν περὶ τοῦ ἀφεθῆναι τὸν ναύαρχον, καὶ τὰ πλοῖα, καὶ τοὺς στρατιώτας. καὶ εἰ μὲν δι' ἄγνοιαν ταῦτα πεποίηκεν ὁ ἀμύντας, ὅτι οὐ μεμψιμοιρεῖ ὁ δῆμος οὐδὲν αὐτῷ· εἰ δέ τι πλημμελοῦντα παρὰ τὰ ἐπεσταλμένα λαβών, ὅτι ἐπισκεψάμενοι ἀθηναῖοι ἐπιτιμήσουσι κατὰ τὴν τῆς ὀλιγωρίας ἀξίαν. εἰ δὲ μηδέτερον τούτων ἐστίν, ἀλλ' ἰδίᾳ ἀγνωμονοῦσιν, ἢ ὁ ἀποστείλας, ἢ ὁ ἀπεσταλμένος· καὶ τοῦτο γράψαι λέγειν, ἵνα αἰσθανόμενος ὁ δῆμος, βουλεύσηται τί δεῖ ποιεῖν. τοῦτο μὲν τοίνυν τὸ ψήφισμα εὔβουλος ἔγραψεν, οὐκ ἐγώ. τὸ δ' ἐφεξῆς, ἀριστοφῶν· εἶθ' ἡγήσιππος· εἶτ' ἀριστοφῶν πάλιν· εἶτα φιλοκράτης· εἶτα κηφισοφῶν· εἶτα πάντες οἱ ἄλλοι. ἐγὼ δ' οὐδὲν περὶ τούτων. λέγε τὸ ψήφισμα.

ψήφισμα.

Ἐπὶ νεοκλέους ἄρχοντος βοηδρομιῶνος ἔνῃ καὶ νέᾳ βουλῆς γνώμῃ πρυτάνεις καὶ στρατηγοὶ ἐχρημάτισαν, τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀνενεγκόντες, ὅτι ἔδοξε τῷ δήμῳ πρέσβεις ἑλέσθαι πρὸς φίλιππον περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀνακομιδῆς, καὶ ἐντολὰς δοῦναι, καὶ τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ψηφίσματα· καὶ εἵλοντο τούσδε· κηφισοφῶντα κλέωνος ἀναφλύστιον, δημόκριτον δημοφῶντος ἀναγυράσιον, πολύκριτον ἀπημάντου κοθωκίδην. πρυτανεία φυλῆς ἱπποθοωντίδος. ἀριστοφῶν κολυττεὺς πρόεδρος εἶπεν. ὥσπερ τοίνυν ἐγὼ ταῦτα δεικνύω τὰ ψηφίσματα, οὕτω καὶ σὺ δεῖξον αἰσχίνη, ποῖον ἐγὼ γράψας ψήφισμα, αἴτιός εἰμι τοῦ πολέμου. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις· εἰ γὰρ εἶχες, οὐδὲν ἂν αὐτοῦ πρότερον νυνὶ παρέσχου. καὶ μὴν οὐδ' ὁ φίλιππος οὐδὲν αἰτιᾶταί με ὑπὲρ τοῦ πολέμου, ἑτέροις ἐγκαλῶν. λέγε δ' αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν τοῦ φιλίππου.

Ἐπιστολὴ φιλίππου.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος ἀθηναίων τῇ βουλῇ, καὶ

τῷ δήμῳ χαίρειν. Παραγενόμενοι πρὸς ἐμὲ οἱ παρ' ὑμῶν πρεσβευταὶ κηφισοφῶν, καὶ δημόκριτος, καὶ πολύκριτος διελέγοντο περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀφέσεως, ὧν ἐναυάρχει λαοδάμας. καθόλου μὲν οὖν ἔμοιγε φαίνεσθε ἐν μεγάλῃ εὐηθείᾳ ἔσεσθαι, εἰ τοῦτ' οἴεσθέ με λανθάνειν, ὅτι ἐξαπεστάλη ταῦτα τὰ πλοῖα, πρόφασιν μὲν ὡς τὸν σῖτον παραπέμψοντα ἐκ τοῦ ἑλλησπόντου εἰς λῆμνον, βοηθήσοντα δὲ σηλυμβριανοῖς τοῖς ὑπ' ἐμοῦ μὲν πολιορκουμένοις, οὐ συμπεριειλημμένοις δὲ ἐν ταῖς τῆς φιλίας κοινῇ κειμέναις ἡμῖν συνθήκαις, καὶ ταῦτα συνετάχθη τῷ ναυάρχῳ ἄνευ μὲν τοῦ δήμου τοῦ ἀθηναίων, ὑπὸ δέ τινων ἀρχόντων, καὶ ἑτέρων ἰδιωτῶν μὲν νῦν ὄντων, ἐκ παντὸς δὲ τρόπου βουλομένων τὸν δῆμον ἀντὶ τῆς νῦν ὑπαρχούσης πρὸς ἐμὲ φιλίας τὸν πόλεμον ἀναλαβεῖν, πολλῷ μᾶλλον φιλοτιμουμένων τοῦτο συντελεῖσθαι, ἢ τοῖς σηλυμβριανοῖς βοηθῆσαι. καὶ ὑπολαμβάνουσιν αὐτοῖς τὸ τοιοῦτον πρόσοδον ἔσεσθαι. οὐ μέντοι μοι δοκεῖ τοῦτο χρήσιμον ὑπάρχειν οὔθ' ὑμῖν, οὔτ' ἐμοί. διόπερ τά τε νῦν καταχθέντα πλοῖα πρὸς ὑμᾶς ἀφίημι ὑμῖν. καὶ τοῦ λοιποῦ, ἐὰν βούλησθε μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς προεστηκόσιν ὑμῶν κακοήθως πολιτεύεσθαι, ἀλλ' ἐπιτιμᾶτε, πειράσομαι κἀγὼ διαφυλάττειν τὴν εἰρήνην. Εὐτυχεῖτε. Ἐνταῦθα οὐδαμοῦ δημοσθένην γέγραφεν: οὐδ' αἰτίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ. τί ποτ' οὖν τοῖς ἄλλοις ἐγκαλῶν τῶν ἐμοὶ πεπραγμένων οὐχὶ μέμνηται; ὅτι τῶν ἀδικημάτων ἂν ἐμέμνητο τῶν ἑαυτοῦ, εἴ τι περὶ ἐμοῦ γέγραφε: τούτων γὰρ εἰχόμην ἐγώ, καὶ τούτοις ἠναντιούμην. καὶ πρῶτον μὲν τὴν εἰς πελοπόννησον πρεσβείαν ἔγραψα, ὅτε πρῶτον ἐκεῖνος εἰς πελοπόννησον παρεδύετο: εἶτα τὴν εἰς εὔβοιαν, ἡνίκα εὐβοίας ἥπτετο: εἶτα τὴν ἐπ' ὠρεὸν ἔξοδον οὐκέτι πρεσβείαν, καὶ τὴν εἰς ἐρέτριαν, ἐπειδὴ τυράννους ἐκεῖνος ἐν ταύταις ταῖς πόλε-

σι κατέστησε. μετὰ ταῦτα δὲ τοὺς ἀποστόλους ἅπαντας ἀπέστειλα, καθ' οὓς Χερρόνησος ἐσώθη, καὶ Βυζάντιον, καὶ πάντες οἱ σύμμαχοι. ἐξ ὧν ὑμῖν μὲν τὰ κάλλιστα, ἔπαινοι, δόξαι, τιμαὶ, στέφανοι, χάριτες παρὰ τῶν εὖ πεπονθότων ἐγίγνοντο: τῶν δὲ ἀδικουμένων τοῖς μὲν ὑμῖν τότε πεισθεῖσιν, ἡ σωτηρία περιεγένετο: τοῖς δ' ὀλιγωρήσασι τὸ πολλάκις ὧν ὑμεῖς προείπατε, μεμνῆσθαι καὶ νομίζειν ὑμᾶς μὴ μόνον εὔνους αὑτοῖς, ἀλλὰ καὶ φρονίμους ἀνθρώπους καὶ μάντεις εἶναι. πάντα γὰρ ἐκβέβηκεν, ἃ προείπατε αὐτοῖς. καὶ μὴν, ὅτι πολλὰ μὲν ἂν χρήματα ἔδωκε Φιλιστίδης ὥστ' ἔχειν ὠρεόν: πολλὰ δὲ Κλείταρχος, ὥστ' ἔχειν Ἐρέτριαν: πολλὰ δ' αὐτὸς ὁ Φίλιππος, ὥστε ταῦθ' ὑπάρχειν ἐφ' ὑμᾶς αὐτῷ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων μηδὲν ἐξελέγχεσθαι, μηδὲ ἃ ποιῶν ἠδίκει, μηδένα ἐξετάζειν πανταχοῦ, οὐδεὶς ἀγνοεῖ καὶ πάντων ἥκιστα, σύ. οἱ γὰρ παρὰ τοῦ Κλειτάρχου, καὶ τοῦ Φιλιστίδου τότε πρέσβεις δεῦρ' ἀφικνούμενοι παρὰ σοὶ κατέλυον Αἰσχίνη, καὶ σὺ προὐξένεις αὐτῶν. οὓς ἡ μὲν πόλις ὡς ἐχθροὺς, καὶ οὔτε δίκαια, οὔτε συμφέροντα λέγοντας ἀπήλασε: σοὶ δ' ἦσαν φίλοι, οὐ τοίνυν ἐπράχθη τούτων οὐδὲν, ὦ βλασφημῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ λέγων, ὡς σιωπῶ μὲν λαβὼν, βοῶ δ' ἀναλώσας. ἀλλ' οὐ σύ γε: ἀλλὰ βοᾷς μὲν ἔχων, παύσῃ δὲ οὐδέ ποτε, ἐὰν μή σε οὗτοι παύσωσιν ἀτιμώσαντες τήμερον. στεφανωσάντων τοίνυν ὑμῶν ἐμὲ ἐπὶ τούτοις τότε, καὶ γράψαντος Ἀριστονίκου τὰς αὐτὰς συλλαβὰς, ἅς περ οὑτοσὶ Κτησιφῶν νῦν γέγραφε, καὶ ἀναῤῥηθέντος ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ στεφάνου, καὶ δευτέρου κηρύγματος ἤδη μοι τούτου γιγνομένου, οὔτ' ἀντεῖπεν Αἰσχίνης παρὼν, οὔτε τὸν εἰπόντα ἐγράψατο, καί μοι λέγε καὶ τοῦτο τὸ ψήφισμα λαβών. λέγε.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ Χαιρωνίδου Ἡγήμονος ἄρχοντος γαμηλιῶνος ἕκτῃ,

ἀπιόντος φυλῆς πρυτανευούσης λεοντίδος, ἀριστόνικος φρεάρριος, εἶπεν· ἐπειδὴ δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας παρέσχηται τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων, καὶ πολλοῖς τῶν συμμάχων, καὶ πρότερον, καὶ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ βεβοήθηκε διὰ τῶν ψηφισμάτων, καί τινας τῶν ἐν τῇ εὐβοίᾳ πόλεων ἠλευθέρωκε, καὶ διατελεῖ εὔνους ὢν τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων, καὶ λέγει, καὶ πράττει ὅ, τι ἂν δύνηται, ἀγαθὸν ὑπέρ τε αὐτῶν ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων ἑλλήνων, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων ἐπαινέσαι δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα, καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς· τῆς δὲ ἀναγορεύσεως τοῦ στεφάνου ἐπιμεληθῆναι τὴν πρυτανεύουσαν φυλὴν, καὶ τὸν ἀγωνοθέτην· εἶπεν ἀριστόνικος φρεάρριος.

Ἔστιν οὖν ὅστις ὑμῶν οἶδέ τινα αἰσχύνην συμβᾶσαν τῇ πόλει διὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα, ἢ χλευασμὸν, ἢ γέλωτα, ἃ νῦν οὗτος ἔφη συμβήσεσθαι, ἐὰν ἐγὼ στεφανῶμαι; καὶ μὴν, ὅταν ᾖ νέα καὶ γνώριμα πᾶσι τὰ πράγματα, ἐάν τε καλῶς ἔχῃ, χάριτος τυγχάνει· ἐάν θ' ὡς ἑτέρως, τιμωρίας. φαίνομαι τοίνυν ἐγὼ χάριτος τετυχηκὼς τότε, καὶ οὐ μέμψεως, οὐδὲ τιμωρίας. οὐκοῦν μέχρι μὲν τῶν χρόνων ἐκείνων ἐν οἷς ταῦτ' ἐπράχθη, πάντας ἀνωμολόγημαι τοὺς χρόνους τὰ ἄριστα πράττειν τῇ πόλει· τῷ νικᾶν, ὅτ' ἐβουλεύεσθε, λέγων, καὶ γράφων· τῷ καταπραχθῆναι τὰ γραφέντα, καὶ στεφάνους ἐξ αὐτῶν τῇ πόλει, καὶ ἐμοὶ, καὶ πᾶσιν ὑμῖν γενέσθαι· τῷ θυσίας τοῖς θεοῖς, καὶ προσόδους, ὡς ἀγαθῶν τούτων ὄντων, ὑμᾶς πεποιῆσθαι. ἐπειδὴ τοίνυν ἐκ τῆς εὐβοίας ὁ φίλιππος ἐξηλάθη, τοῖς μὲν ὅπλοις ὑφ' ὑμῶν, τῇ δὲ πολιτείᾳ καὶ τοῖς ψηφίσμασι, κἂν διαρραγῶσί τινες τούτων, ὑπ' ἐμοῦ, ἕτερον κατὰ τῆς πόλεως ἐπιτειχισμὸν ἐζήτει· ὁρῶν δ' ὅτι σίτῳ πάντων ἀνθρώπων πλείστῳ χρώμεθα ἐ-

πειράματι τῷ, βουλόμενος τὸ σιτοπομπεῖον κύριον γενέσθαι παρελθὼν ἐπὶ θράκης, βυζαντίους συμμάχους ὄντας αὐτῷ τὸ μὲν πρῶτον ἠξίου συμπολεμεῖν τὸν πρὸς ὑμᾶς πόλεμον· ὡς δ' οὐκ ἤθελον, οὐδ' ἐπὶ τούτοις ἔφασαν τὴν συμμαχίαν πεποιῆσθαι λέγοντες ἀληθῆ, χαρακώματα βαλόμενος πρὸς τῇ πόλει καὶ μηχανήματ' ἐπιστήσας, ἐπολιόρκει. τούτων δὲ γιγνομένων, ὅτι μὲν προσῆκε ποιεῖν ὑμᾶς, οὐκέτ' ἐρωτήσω: δῆλον γάρ ἐστιν ἅπασιν: ἀλλὰ τίς ἦν ὁ βοηθήσας τοῖς βυζαντίοις, καὶ σώσας αὐτούς; τίς ὁ κωλύσας τὸν ἑλλήσποντον ἀλλοτριωθῆναι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους; ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. τὸ δ' ὑμεῖς ὅταν εἴπω, τὴν πόλιν λέγω. τίς δ' ὁ τῇ πόλει λέγων, καὶ γράφων, καὶ πράττων καὶ ἁπλῶς ἑαυτὸν εἰς τὰ πράγματα ἀφειδῶς διδούς; ἐγώ. ἀλλὰ μὴν, ἡλίκα ταῦτα ὠφέλησεν ἅπαντας, οὐκ ἔτ' ἐκ λόγου δεῖ μαθεῖν, ἀλλ' ἔργῳ πεπείρασθε. ὁ γὰρ τότε ἐνστὰς πόλεμος, ἄνευ τοῦ καλὴν δόξαν ἐνεγκεῖν, ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις, καὶ εὐωνοτέροις διήγαγεν ὑμᾶς τῆς νῦν εἰρήνης, ἣν οὗτοι κατὰ τῆς πατρίδος τηροῦσιν οἱ χρηστοὶ ἐπὶ ταῖς μελλούσαις ἐλπίσιν: ὧν διαμάρτοιεν, καὶ μὴ μετάσχοιεν ὧν ὑμεῖς οἱ τὰ βέλτιστα βουλόμενοι τοὺς θεοὺς αἰτεῖτε, μηδὲ μεταδοῖεν ὑμῖν ὧν αὐτοὶ προῄρηνται. λέγε δ' αὐτοῖς καὶ τοὺς βυζαντίων στεφάνους, καὶ τοὺς τῶν περινθίων, οἷς ἐστεφάνουν ἐκ τούτων τὴν πόλιν.

ψήφισμα βυζαντίων.

Ἐπὶ ἱερομνάμονος βοσπορίχω δαμάγητος ἐν τἁλίᾳ ἔλεξεν, ἐκ τᾶς βωλᾶς λαβὼν ῥήτραν: ἐπειδὴ ὁ δᾶμος ὁ ἀθηναίων ἔν τε τοῖς προγενομένοις καιροῖς εὐνοέων διατελεῖ βυζαντίοις, καὶ τοῖς συμμάχοις, καὶ συγγενέσι περινθίοις, καὶ πολλὰς καὶ μεγάλας * χρείας παρέσχηται ἔν τε τῷ παρεστακότι καιρῷ, φιλίππου τῶ μακεδόνος ἐπιστρατεύσαντος ἐπὶ τὰν χώραν, καὶ τὰν πόλιν, ἐπ' ἀναστάσει βυζαντίων, καὶ περινθίων, καὶ τὰν χώραν δαΐοντος, καὶ

ἀνδροκρατέοντος, βωηθήσας πλοίοισιν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι, καὶ σίτῳ, καὶ βέλεσι, καὶ ὁπλίταις, ἐξείλετο ἅμμε ἐκ τῶν μεγάλων κινδύνων καὶ ἀποκατέστασε τὰν πάτριον πολιτείαν. καὶ τὼς νόμως, καὶ τὼς τάφως: δεδόχθαι τῷ δάμῳ τῷ βυζαντίων, καὶ περινθίων, ἀθηναίοις δόμεν ἐπιγαμίαν, πολιτείαν, *κτᾶσιν γᾶς, καὶ οἰκιᾶν προεδρίαν ἐν τοῖς ἀγῶσι * ποτὶ τὰν θόλον, ποτὶ τὰν βωλὰν, καὶ τὸν δᾶμον πράτοις μετὰ τὰ ἱερά: καὶ τοῖς κατοικεῖν ἐθέλουσι τὰν πόλιν, ἀλειτουργήτοις εἶμεν πασᾶν πρὸς τὰν λειτουργίαν: στᾶσαι δὲ καὶ εἰκόνας τρεῖς ἑκκαιδεκαπήχεις ἐν τῷ βοσπόρῳ, στεφανούμενον τὸν δᾶμον τῶν ἀθηναίων ὑπὸ τῷ δάμῳ τῶν βυζαντίων καὶ περινθίων: ἀποστεῖλαι δὲ καὶ * θεωρίας ἐς τὰς ἐν τᾷ ἑλλάδι πανηγύριας, ἴσθμια, καὶ νέμεα, καὶ ὀλύμπια, καὶ πύθια, καὶ ἀνακαρύξαι τὸν στέφανον, ᾧ συστεφανῶνται ὁ δᾶμος ὁ ἀθηναίων ὑφ' ἁμῶν, ὅπως ἐπιστέωνται οἱ ἕλληνες πάντες ἀθηναίων ἀρετὰν, καὶ τὰν βυζαντίων, καὶ περινθίων εὐχαριστίαν. λέγε καὶ τοὺς παρὰ τῶν ἐν χερρονήσῳ στεφάνους.

Ψήφισμα, χερρονησιτῶν.

Χερρονησιτῶν οἱ κατοικοῦντες σηστὸν, ἐλαιοῦντα, μάδυτον, ἀλωπεκόννησον, στεφανοῦσιν ἀθηναίων τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον χρυσῷ στεφάνῳ, ἀπὸ ταλάντων ἑξήκοντα: καὶ χάριτος βωμὸν ἱδρύονται καὶ δήμου ἀθηναίων, ὅτι πάντων μέγιστον ἀγαθῶν πρὸς αὐτὴν αἴτιος γέγονε χερρονησίταις, ἐξελόμενος ἐκ τῆς φιλίππου, καὶ ἀποδοὺς, τὰς πατρίδας, τοὺς νόμους, τὴν ἐλευθερίαν, τὰ ἱερά: καὶ ἐν τῷ μετὰ ταῦτα αἰῶνι παντὶ οὐκ ἐλλείψει εὐχαριστῶν, καὶ ποιῶν ὅ, τι ἂν δύνηται ἀγαθόν. ταῦτα ἐψηφίσαντο ἐν κοινῷ βουλευτηρίῳ. Οὐκοῦν, οὐ μόνον τὸ χερρόνησον, καὶ βυζάντιον σῶσαι, οὐδὲ τὸ κωλῦσαι τὸν ἑλλήσποντον ὑπὸ φιλίππῳ γενέσθαι τότε, οὐδὲ τὸ τιμᾶσθαι τὴν πόλιν ἐκ τούτων, ἡ

προαίρεσις ἡ ἐμή, καὶ ἡ πολιτεία διεπράξατο, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔδειξε τήν τε τῆς πόλεως καλοκἀγαθίαν, καὶ τὴν φιλίππου κακίαν. ὁ μὲν γε φίλος, καὶ σύμμαχος ὢν τοῖς βυζαντίοις, πολιορκῶν αὐτοὺς ἑωρᾶτο ὑπὸ πάντων. οὗ, τί γένοιτ' ἂν αἴσχιον, ἢ μιαρώτερον; ὑμεῖς δ' οἱ καὶ μεμψάμενοι πολλά, καὶ δίκαια ἂν ἐκείνοις εἰκότως περὶ ὧν ἠγνωμονήκεσαν εἰς ὑμᾶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, οὐ μόνον οὐ μνησικακοῦντες, οὐδὲ προϊέμενοι τοὺς ἀδικουμένους, ἀλλὰ καὶ σώζοντες ἐφαίνεσθε: ἐξ ὧν δόξαν, εὔνοιαν, παρὰ πάντων ἐκτᾶσθε. καὶ μήν, ὅτι πολλοὺς μὲν ἐστεφανώκατε ἤδη τῶν πεπολιτευμένων, ἅπαντες ἴσασι: δι' ὅντινα δὲ ἄλλον ἡ πόλις ἐστεφάνωται, σύμβουλον λέγω, καὶ ῥήτορα, πλὴν δι' ἐμέ, οὐδ' ἂν εἷς εἰπεῖν ἔχοι. ἵνα τοίνυν, καὶ τὰς βλασφημίας, ἃς κατὰ τῶν εὐβοέων, καὶ τῶν βυζαντίων ἐποιήσατο, εἴ τι δυσχερὲς αὐτοῖς ἐπέπρακτο πρὸς ὑμᾶς ὑπομιμνήσκων, συκοφαντίας οὔσας ἐπιδείξω, μὴ μόνον τῷ ψευδεῖς εἶναι, τοῦτο μὲν γὰρ ὑπάρχειν ὑμᾶς εἰδότας ἡγοῦμαι: ἀλλὰ καὶ τῷ, εἰ τὰ μάλιστ' ἦσαν ἀληθεῖς, οὕτως, ὡς ἐγὼ κέχρημαι τοῖς πράγμασιν, συμφέρειν χρήσασθαι, ἓν, ἢ δύο βούλομαι τῶν καθ' ὑμᾶς πεπραγμένων καλῶν τῇ πόλει διεξελθεῖν, καὶ ταῦτ' ἐν βραχέσι. καὶ γὰρ ἄνδρα ἰδίᾳ, καὶ πόλιν κοινῇ πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν ὑπαρχόντων ἀεὶ δεῖ τὰ λοιπὰ πειρᾶσθαι πράττειν. ὑμεῖς τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, λακεδαιμονίων γῆς, καὶ θαλάττης ἀρχόντων, καὶ τὰ κύκλῳ τῆς ἀττικῆς κατεχόντων ἁρμοσταῖς, καὶ φρουραῖς, εὔβοιαν, τάναγραν, τὴν βοιωτίαν ἅπασαν, μέγαρα, αἴγιναν, κλεωνάς, τὰς ἄλλας νήσους, οὐ ναῦς, οὐ τείχη τῆς πόλεως τότε κεκτημένης, ἐξήλθετε εἰς ἁλίαρτον, καὶ πάλιν οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον εἰς κόρινθον, τῶν τότε ἀθηναίων πολλὰ ἂν ἐχόντων μνησικακῆσαι, καὶ κορινθίοις, καὶ θηβαίοις τῶν περὶ τὸν δεκελεικὸν πό-

λεμον περιεχθέντων: ἀλλ' οὐκ ἐποίουν τοῦτο οὐδ' ἐκεῖνοι. καίτοι τότε ταῦτα ἀμφότερα αἰσχρὰ, οὔθ' ὑπὲρ εὐεργετῶν ἐποίουν, οὔτε ἀκίνδυνα ἑώρων: ἀλλ' οὐδὲ διὰ ταῦτα προέδωκαν τοὺς καταφεύγοντας ἐφ' ἑαυτούς; ἀλλ' ὑπὲρ εὐδοξίας καὶ τιμῆς ἤθελον τοῖς δεινοῖς αὑτοὺς διδόναι ὀρθῶς καὶ καλῶς βουλευόμενοι. Πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις ἐστὶ τοῦ βίου ὁ θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὑτὸν καθείρξας τηρῇ: δεῖ δὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγχειρεῖν μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς καλοῖς, τὴν ἀγαθὴν προβαλομένους ἐλπίδα, φέρειν δ' ὅ, τι ἂν ὁ θεὸς διδῷ, γενναίως. ταῦτ' ἐποίουν οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι, ταῦθ' ὑμῶν οἱ πρεσβύτεροι: οἳ Λακεδαιμονίους οὐ φίλους ὄντας οὐδ' εὐεργέτας, ἀλλὰ πολλὰ τὴν πόλιν ἡμῶν ἠδικηκότας καὶ μεγάλα, ἐπειδὴ Θηβαῖοι κρατήσαντες ἐν Λεύκτροις ἀνελεῖν ἐπεχείρουν, διεκωλύσατε, οὐ φοβηθέντες τὴν τότε Θηβαίοις ῥώμην, καὶ δόξαν ὑπάρχουσαν, οὐδ' ὑπὲρ οἷα πεποιηκότων ἀνθρώπων κινδυνεύσετε διαλογισάμενοι: καὶ γάρ τοι πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἐδείξατε ἐκ τούτων, ὅτι κἂν ὁποῦν τις εἰς ὑμᾶς ἐξαμάρτῃ, τούτῳ τὴν ὀργὴν εἰς τἆλλα ἔχετε: ἂν δ' ὑπὲρ σωτηρίας, ἢ ἐλευθερίας κίνδυνός τις αὐτοὺς καταλαμβάνῃ, οὔτε μνησικακήσετε, οὔτε ὑπολογιεῖσθε. καὶ οὐκ ἐπὶ τούτων μόνον οὕτως ἐσχήκατε, ἀλλὰ πάλιν σφετεριζομένων Θηβαίων τὴν Εὔβοιαν, οὐ περιείδετε: οὐδ' ὧν ὑπὸ Θεμίσωνος, καὶ Θεοδώρου περὶ Ὠρωπὸν ἠδίκησθε, ἀνεμνήσθητε: ἀλλ' ἐβοηθήσατε καὶ τούτοις τῶν ἐθελοντῶν τριηράρχων τότε πρῶτον γενομένων τῇ πόλει, ὧν εἷς ἦν ἐγώ. ἀλλ' οὔπω περὶ τούτων. καίτοι, καλὸν μὲν ἐποιήσατε καὶ τὸ σῶσαι τὴν νῆσον: πολλῷ δ' ἔτι τούτου κάλλιον, τὸ καταστάντες κύριοι καὶ τῶν σωμάτων, καὶ τῶν πόλεων, ἀποδοῦναι ταῦτα δικαίως αὐτοῖς τοῖς ἐξημαρτηκόσιν εἰς ὑμᾶς, μηδὲν ὧν ἠδίκησθε, ἐν οἷς ἐπιστεύθητε, ὑπολογισάμενοι. μυρία τοίνυν ἕτερα εἰπεῖν ἔχων παραλείπω, ναυμαχίας, ἐξο-

δους, πρὸς τὰς στρατείας, καὶ πάλαι γειτονίας, καὶ νῦν ἐφ' ὑμῶν αὐτῶν: ἃς ἁπάσας ἡ πόλις τῶν ἄλλων ὑπὲρ ἑλλήνων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας πεποίηται. εἶτα ἐγὼ παρεωρακὼς ἐν τοσούτοις, καὶ τοιούτοις τὴν πόλιν ὑπὲρ τῶν τοῖς ἄλλοις συμφερόντων ἐθέλουσαν ἀγωνίζεσθαι, ὑπὲρ αὐτῆς τρόπον τινὰ τῆς συμβουλῆς οὔσης, τί ἔμελλον κελεύσειν, ἢ τί συμβουλεύσειν αὐτῇ ποιεῖν; μνησικακήσειν νὴ δία πρὸς τοὺς βουλομένους σώζεσθαι, καὶ προφάσεις ζητεῖν, δι' ἃς ἅπαντα προησόμεθα τὰ συμφέροντα; καὶ τίς οὐκ ἂν ἀπέκτεινέ με δικαίως, εἴ τι τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει καλῶν λόγῳ μόνον καταισχύνειν ἐπεχείρησα; ἐπεὶ τό γε ἔργον, οὐκ ἂν ἐποιήσατε ὑμεῖς, ἀκριβῶς οἶδα ἐγώ. εἰ γὰρ ἠβούλεσθε, τί ἦν ἐμποδών; οὐκ ἐξῆν; οὐχ ὑπῆρχον οἱ ταῦτα ἐροῦντες οὗτοι; βούλομαι τοίνυν ἐπανελθεῖν ἐφ' ἃ τούτων ἑξῆς ἐπολιτευόμην, καὶ σκοπεῖτε ἐν τούτοις πάλιν αὖ, τί τὸ τῇ πόλει βέλτιστον ἦν. ὁρῶν γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ ναυτικὸν ὑμῶν καταλυόμενον, καὶ τοὺς μὲν πλουσίους ἀτελεῖς ἀπὸ μικρῶν ἀναλωμάτων γινομένους, τοὺς δὲ μέτρια, ἢ μικρὰ κεκτημένους τῶν πολιτῶν, τὰ ὄντα ἀπολλύντας, ἔτι δ' ὑστερίζουσαν ἐκ τούτων τὴν πόλιν τῶν καιρῶν, ἔθηκα νόμον, καθ' ὃν τοὺς μὲν τὰ δίκαια ποιεῖν ἠνάγκασα τοὺς πλουσίους, τοὺς δὲ πένητας ἔπαυσα ἀδικουμένους: τῇ πόλει, δ' ὅπερ ἦν χρησιμώτατον, ἐν καιρῷ γίγνεσθαι τὰς παρασκευὰς ἐποίησα. καὶ γραφεὶς τὸν ἀγῶνα τοῦτον παρανόμων, εἰς ὑμᾶς εἰσῆλθον, καὶ ἀπέφυγον, καὶ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων ὁ διώκων οὐκ ἔλαβε. καίτοι πόσα χρήματα τοὺς ἡγεμόνας τῶν συμμοριῶν, ἢ τοὺς δευτέρους, καὶ τρίτους οἴεσθέ μοι διδόναι, ὥστε μάλιστα μὲν μὴ θεῖναί με τὸν νόμον τοῦτον: εἰ δὲ μή, καταβαλόντα με ἐᾶν ἐν ὑπωμοσίᾳ; τοσαῦτα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅσα ὀκνήσαιμ' ἂν πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. καὶ ταῦτ' εἰκότως ἔπραττον ἐκεῖνοι. ἦν γὰρ αὐτοῖς ἐκ μὲν τῶν προτέρων νόμων συνεκκαίδεκα λειτουργεῖν, αὐτοῖς μὲν μικρά, καὶ οὐδὲν ἀναλίσκουσι: τοὺς δ' ἀπόρους

τῶν πολιτῶν ἐπιτρίβουσιν· ἐκ δὲ τοῦ ἐμοῦ νόμου, τὸ γιγνόμενον κατὰ τὴν οὐσίαν ἕκαστον τιθέναι· καὶ δυοῖν ἐφάνη τριήραρχος ὁ τῆς μιᾶς ἕκτος καὶ δέκατος ὢν πρότερον συντελής· οὐδὲ γὰρ τριηράρχους ἐπωνόμαζον ἑαυτούς, ἀλλὰ συντελεῖς. ὥστε δὴ ταῦτα λυθῆναι, καὶ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν ἀναγκασθῆναι, οὐκ ἔσθ᾽ ὅ,τι οὐκ ἐδίδοσαν. καί μοι λέγε πρῶτον καὶ τὸ ψήφισμα, καθ᾽ ὃ εἰσῆλθον τὴν γραφήν. εἶτα τοὺς καταλόγους τόν τε ἐκ τοῦ προτέρου νόμου, καὶ τὸν κατὰ τὸν ἐμόν. λέγε.

ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος Πολυκλέους μηνὸς Βοηδρομιῶνος ἕκτῃ ἐπὶ δέκα φυλῆς πρυτανευούσης Ἱπποθωντίδος Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς εἰσήνεγκε νόμον εἰς τὸ τριηραρχικὸν ἀντὶ τοῦ προτέρου, καθ᾽ ὃν αἱ συντέλειαι ἦσαν τῶν τριηράρχων. καὶ ἐπεχειροτόνησεν ἡ βουλή, καὶ ὁ δῆμος. καὶ ἀπήνεγκε παρανόμων γραφὴν Δημοσθένει Πατροκλῆς Φλυεύς· καὶ τὸ μέρος τῶν ψήφων οὐ λαβὼν ἀπέτισε τὰς πεντακοσίας δραχμάς. Φέρε δὴ καὶ τὸν καλὸν κατάλογον.

Κατάλογος.

Τοὺς τριηράρχους καλεῖσθαι ἐπὶ τὴν τριήρη συνεκκαίδεκα ἐκ τῶν ἐν τοῖς λόχοις συντελειῶν, ἀπὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν εἰς τετταράκοντα, ἐπὶ ἴσον τῇ χορηγίᾳ χρωμένους. Φέρε δὴ παρὰ τοῦτον τὸν ἐκ τοῦ ἐμοῦ νόμου κατάλογον.

Κατάλογος.

Τοὺς τριηράρχους αἱρεῖσθαι ἐπὶ τὴν τριήρη ἀπὸ τῆς οὐσίας κατὰ τίμησιν, ἀπὸ ταλάντων δέκα. ἐὰν δὲ πλειόνων ἡ οὐσία ἀποτετιμημένη ᾖ χρημάτων, κατὰ τὸν ἀναλογισμόν, ἕως τριῶν πλοίων, καὶ ὑπηρετικοῦ ἡ λειτουργία ἔστω. κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ ἀναλογίαν ἔστω, καὶ οἷς ἐλάττων οὐσία ἐστὶ τῶν δέκα ταλάντων, εἰς συντέλειαν συναγομένοις εἰς τὰ δέκα τάλαντα. Ἆρά γε μικρὰ βοηθῆσαι τοῖς πένησιν δοκῶ,

ἢ μικρὰ ἀναλώσειν, τοῦ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν οἱ πλούσιοι. οὐ τοίνυν μόνον τῷ μὴ καθυφεῖναι ταῦτα σεμνύνομαι, οὐδὲ τῷ γραφεὶς ἀποφυγεῖν, ἀλλὰ καὶ τῷ συμφέροντα θεῖναι τὸν νόμον, καὶ τῷ πεῖραν ἔργῳ δεδωκέναι. πάντα γὰρ τὸν πόλεμον τῶν ἀποστόλων γιγνομένων κατὰ τὸν νόμον τὸν ἐμὸν, οὐχ ἱκετηρίαν ἔθηκε τριήραρχος οὐδεὶς πώποτε ὡς ἀδικούμενος παρ' ὑμῖν, οὐκ ἐν μουνυχίᾳ ἐκαθέζετο, οὐχ ὑπὸ τῶν ἀποστολέων ἐδέθη: οὐ τριήρης οὔτ' ἔξω * καταλειφθεῖσα ἀπώλετο τῇ πόλει, οὔτ' αὐτοῦ ἀπελείφθη οὐ δυναμένη ἀνάγεσθαι. καί τοι κατὰ τοὺς προτέρους νόμους ἅπαντα ταῦτα ἐγίγνετο. τὸ δ' αἴτιον ἐν τοῖς πένησιν ἦν, τὸ λειτουργεῖν μὴ δύνασθαι. πολλὰ δὴ τὰ ἀδύνατα συνέβαινεν. ἐγὼ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων εἰς τοὺς εὐπόρους μετήνεγκα τὰς τριηραρχίας. πάντ' οὖν τὰ δέοντα ἐγίγνετο. καὶ μὴν, καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἄξιός εἰμι ἐπαίνου τυχεῖν, ὅτι πάντα τὰ τοιαῦτα προῃρούμην πολιτεύματα, ἀφ' ὧν ἅμα δόξαι, καὶ τιμαὶ, καὶ δυνάμεις συνέβαινον τῇ πόλει. βάσκανον δὲ καὶ πικρὸν, καὶ κακόηθες οὐδέν ἐστι πολίτευμα ἐμὸν, οὐδὲ ταπεινὸν, οὐδὲ τῆς πόλεως ἀνάξιον. ταυτὸ τοίνυν ἦθος ἔχων ἔν τε τοῖς κατὰ τὴν πόλιν πολιτεύμασι, καὶ ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς φανήσομαι. οὔτε γὰρ ἐν τῇ πόλει τὰς παρὰ τῶν πλουσίων χάριτας μᾶλλον, ἢ τὰ τῶν πολλῶν δίκαια εἱλόμην, οὔτ' ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς τὰ φιλίππου δῶρα καὶ τὴν ξενίαν ἠγάπησα, ἀντὶ τῶν κοινῇ πᾶσι τοῖς ἕλλησι συμφερόντων. Ἡγοῦμαι τοίνυν λοιπὸν εἶναί μοι περὶ τοῦ κηρύγματος εἰπεῖν, καὶ τῶν εὐθυνῶν. τὸ γὰρ ὡς τὰ ἄριστά τε ἔπραττον, καὶ διὰ παντὸς εὔνους εἰμὶ, καὶ πρόθυμος εὖ ποιεῖν ὑμᾶς, ἱκανῶς ἐκ τῶν εἰρημένων δεδηλῶσθαί μοι νομίζω. καί, τοι τὰ μέγιστά γε τῶν πεπολιτευμένων, καὶ πεπραγμένων ἐμαυτῷ παραλείπω, ὑπολαμβάνων πρῶτον μὲν ἐφεξῆς τοὺς περὶ αὐτοῦ τοῦ παρανόμου λόγους

ἀποδεδωκέναι με δεῖν. εἶτα κἂν μηδὲν εἴπω περὶ τῶν λοιπῶν πολιτευμάτων, ὁμοίως παρ᾽ ὑμῶν ἑκάστου τὸ συνειδὸς ὑπάρχειν μοι. τῶν μὲν οὖν λόγων, οὓς οὗτος ἄνω καὶ κάτω * διακυκῶν ἔλεγε περὶ τῶν παραγεγραμμένων νόμων, οὔτε μὰ τοὺς θεοὺς οἶμαι ὑμᾶς μανθάνειν, οὔτ᾽ αὐτὸς ἠδυνάμην συνεῖναι τοὺς πολλούς. ἁπλῶς δὲ τὴν ὀρθὴν ὁδὸν περὶ τῶν δικαίων διαλέξομαι. τοσούτου γὰρ δέω λέγειν ὡς οὐκ εἰμὶ ὑπεύθυνος, ὃ νῦν οὗτος πολλάκις διέβαλλε καὶ διωρίζετο, ὥσθ᾽ ἅπαντα τὸν βίον ὑπεύθυνος εἶναι ὁμολογῶ, ὧν ἢ διακεχείρικα, ἢ πεπολίτευμαι παρ᾽ ὑμῖν. ὧν μέντοι γε ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἐπαγγειλάμενος δέδωκα τῷ δήμῳ, οὐδεμίαν ἡμέραν ὑπεύθυνος εἶναί φημι, ἀκούεις αἰσχίνη; οὐδὲ ἄλλον οὐδένα, οὐδ᾽ ἂν τῶν ἐννέα ἀρχόντων τις ὢν τύχῃ. τίς γάρ ἐστι νόμος τοσαύτης ἀδικίας, καὶ μισανθρωπίας μεστός, ὥστε τὸν δόντα τι τῶν ἰδίων, καὶ ποιήσαντα πρᾶγμα φιλάνθρωπον, καὶ φιλόδωρον, τῆς χάριτος μὲν ἀποστερεῖν, εἰς δὲ τοὺς συκοφάντας ἄγειν, καὶ τούτους ἐπὶ τὰς εὐθύνας ὧν ἔδωκεν, ἐφιστάναι; οὐδὲ εἷς δήπου. εἰ δέ φησιν οὗτος, δειξάτω, κἀγὼ στέρξω, καὶ σιωπήσομαι. ἀλλ᾽ οὐκ ἔστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. ἀλλ᾽ οὗτος συκοφαντῶν ὅτι ἐπὶ θεωρικῷ τότε ὢν ἐπέδωκα τὰ χρήματα, ἐπῄνεσεν αὐτόν, φησιν, ἡ βουλὴ ὑπεύθυνον ὄντα. οὐ περὶ τούτων γε οὐδενὸς ὧν ὑπεύθυνος ἦν, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ οἷς ἐπέδωκα ὦ συκοφάντα. ἀλλὰ καὶ τειχοποιὸς ἦσθα, φησι. καὶ διά γε τοῦτο ὀρθῶς ἐπῃνούμην, ὅτι τὰ ἀνηλωμένα ἐπέδωκα, καὶ οὐκ ἐλογιζόμην. ὁ μὲν γὰρ λογισμὸς εὐθυνῶν καὶ τῶν ἐξετασόντων προσδεῖται: ἡ δὲ δωρεὰ χάριτος καὶ ἐπαίνου δικαία ἐστὶ τυγχάνειν. διόπερ ταῦτ᾽ ἔγραψεν ὅδε περὶ ἐμοῦ. ὅτι δ᾽ οὕτω ταῦτα ἔχει, καὶ οὐ μόνον ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ὑμετέροις ἤθεσιν ὥρισται, ἐγὼ ῥαδίως πολλαχόθεν δείξω. πρῶτον μὲν γὰρ ναυσικλῆς στρατηγῶν ἐφ᾽ οἷς ἀπὸ

τῶν ἰδίων προεῖτο, πολλάκις ἐστεφάνωται ὑφ' ὑμῶν. εἶθ' ὅτι τὰς ἀσπίδας διότιμος ἔδωκε, καὶ πάλιν χαρίδημος, ἐστεφανοῦντο. εἶθ' οὗτος νεοπτόλεμος πολλῶν ἔργων ἐπιστάτης ὤν, ἐφ' οἷς ἐπέδωκε, τετίμηται. σχέτλιον γὰρ ἂν εἴη τοῦτό γε, εἰ τῷ τινὰ ἀρχὴν ἄρχοντι ἢ διδόναι τὰ ἑαυτοῦ τῇ πόλει διὰ τὴν ἀρχὴν μὴ ἐξέσται, ἢ τῶν δοθέντων ἀντὶ τοῦ κομίσασθαι χάριν εὐθύνας ὑφέξει. ὅτι τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε τὰ ψηφίσματά μοι τὰ τούτοις γεγενημένα αὐτά, λαβών. Λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Αρχων ἦν δημόνικος φλυεὺς βοηδρομιῶνος ἕκτῃ μετ' εἰκάδα, ὅτι γνώμη βουλῆς, καὶ δήμου καλλίας φρεάρριος εἶπεν: ὅτι δοκεῖ τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι ναυσικλέα τὸν ἐπὶ τῶν ὅπλων, ὅτι ἀθηναίων ὁπλιτῶν δισχιλίων ὄντων ἐν ἴμβρῳ, καὶ βοηθούντων τοῖς κατοικοῦσιν ἀθηναίων τὴν νῆσον, οὐ δυναμένου φίλωνος τοῦ ἐπὶ τῆς διοικήσεως κεχειροτονημένου διὰ τοὺς χειμῶνας πλεῦσαι, καὶ μισθοδοτῆσαι τοὺς ὁπλίτας, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἔδωκε, καὶ οὐκ εἰσέπραξε τὸν δῆμον: καὶ ἀνακηρύξαι τὸν στέφανον διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Εἶπε καλλίας φρεάρριος πρυτάνεων λεγόντων βουλῆς γνώμη: ἐπειδὴ χαρίδημος ὁ ἐπὶ τῶν ὁπλιτῶν ἀποσταλεὶς εἰς σαλαμῖνα, καὶ διότιμος ὁ ἐπὶ τῶν ἱππέων ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μάχῃ τῶν στρατιωτῶν τινων ὑπὸ τῶν πολεμίων σκυλευθέντων, ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων καθώπλισαν τοὺς νεανίσκους ἀσπίσιν ὀκτακοσίαις, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι χαρίδημον, καὶ διότιμον χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀνακηρύξαι παναθηναίοις τοῖς μεγάλοις ἐν τῷ γυμνικῷ ἀγῶνι, καὶ διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς: τῆς δὲ ἀνακηρύξεως ἐπιμεληθῆναι θεσμοθέτας,

πρυτάνεις, ἀγωνοθέτας. τούτων ἕκαστος αἰσχίνη, τῆς μὲν ἀρχῆς ἧς ἦρχεν, ὑπεύθυνος ἦν· ἐφ᾽ οἷς δ᾽ ἐστεφανοῦτο, οὐχ ὑπεύθυνος. οὐκοῦν οὐδ᾽ ἐγώ. ταυτὰ γὰρ δίκαιά ἐστί μοι περὶ τῶν αὐτῶν τοῖς ἄλλοις δήπου. ἐπέδωκα, καὶ ἐπαινοῦμαι διὰ ταῦτα, οὐκ ὢν ὧν ἐπέδωκα, ὑπεύθυνος· ἦρχον καὶ δέδωκά γε εὐθύνας ἐκείνων, οὐχ ὧν ἐπέδωκα νὴ δία. ἀλλ᾽ ἀδίκως ἦρξα; εἶτα παρὼν ὅτε με εἰσῆγον οἱ λογισταί, * οὐ κατηγόρεις; ἵνα τοίνυν εἰδῆτε ὅτι αὐτὸς οὗτός μοι μαρτυρεῖ, ἐφ᾽ οἷς οὐχ ὑπεύθυνος ἦν ἐστεφανῶσθαι, λαβὼν ἀνάγνωθι τὸ ψήφισμα ὅλον τὸ γραφέν μοι. οἷς γὰρ οὐκ ἐγράψατο τοῦ προβουλεύματος, τούτοις ἃ διώκει, συκοφαντῶν φανήσεται. λέγε.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος εὐθυκλέους πυανεψιῶνος ἐνάτῃ ἀπιόντος φυλῆς πρυτανευούσης οἰνηΐδος κτησιφῶν λεωσθένους ἀναφλύστιος εἶπεν· ἐπειδὴ δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς γενόμενος ἐπιμελητὴς τῆς τῶν τειχῶν ἐπισκευῆς, καὶ προσαναλώσας εἰς τὰ ἔργα ἀπὸ τῆς ἰδίας οὐσίας τρία τάλαντα, ἐπέδωκε ταῦτα τῷ δήμῳ. καὶ ἐπὶ τοῦ θεωρικοῦ κατασταθεὶς ἐπέδωκε τοῖς ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν θεωροῖς ἑκατὸν μνᾶς εἰς θυσίας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων ἐπαινέσαι δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα ἀρετῆς ἕνεκα καὶ καλοκαγαθίας, ἧς ἔχων διατελεῖ ἐν παντὶ καιρῷ εἰς τὸν δῆμον τῶν ἀθηναίων· καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς· τῆς δὲ ἀναγορεύσεως ἐπιμεληθῆναι τὸν ἀγωνοθέτην. Οὐκοῦν ἃ μὲν ἐπέδωκα, ταῦτ᾽ ἐστίν, ὧν οὐδὲν σὺ γέγραψαι. ἃ δέ φησιν ἡ βουλὴ δεῖν ἀντὶ τούτων γενέσθαι μοι, ταῦτ᾽ ἔσθ᾽ ἃ διώκεις. τὸ λαβεῖν οὖν τὰ διδόμενα ὁμολογῶν ἔννομον εἶναι, τὸ χάριν τούτων ἀποδοῦναι παρανόμων γράφῃ; ὁ δὲ παμπόνηρος

ἄνθρωπος καὶ θεοῖς ἐχθρὸς καὶ βάσκανος ὄντως, ποῖός τις ἂν εἴη πρὸς θεῶν, οὐχ ὁ πονηρός; καὶ μὴν περὶ τοῦ γε ἐν τῷ θεάτρῳ κηρύττεσθαι, τὸ μὲν μυριάκις μυρίους κεκηρῦχθαι, παραλείπω· καὶ τὸ πολλάκις αὐτὸς ἐστεφανῶσθαι πρότερον· ἀλλὰ πρὸς θεῶν οὕτω σκαιὸς εἶ, καὶ ἀναίσθητος αἰσχίνη, ὥστε οὐ δύνασθαι λογίζεσθαι, ὅτι τῷ μὲν στεφανουμένῳ τὸν αὐτὸν ἔχει ζῆλον ὁ στέφανος, ὅποι ἂν ἀναρρηθῇ, τοῦ δὲ τῶν στεφανούντων εἵνεκα συμφέροντος ἐν τῷ θεάτρῳ γίγνεται τὸ κήρυγμα, οἱ γὰρ ἀκούσαντες ἅπαντες εἰς τὸ ποιεῖν εὖ τὴν πόλιν προτρέπονται· καὶ τοὺς ἀποδιδόντας τὴν χάριν μᾶλλον ἐπαινοῦσι τοῦ στεφανουμένου· διόπερ τὸν νόμον τοῦτον ἡ πόλις γέγραφε. Λέγε δ' αὐτόν μοι τὸν νόμον λαβών.

Νόμος.

Ὅσους στεφανοῦσί τινες τῶν δήμων, τὰς ἀναγορεύσεις τῶν στεφάνων ποιεῖσθαι ἐν αὐτοῖς ἑκάστους τοῖς ἰδίοις δήμοις, ἐὰν μή τινας ὁ δῆμος ὁ τῶν ἀθηναίων, ἢ ἡ βουλὴ στεφανοῖ· τούτους δὲ ἐξεῖναι ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις ἀναγορεύεσθαι. Ἀκούεις αἰσχίνη τοῦ νόμου λέγοντος σαφῶς, πλὴν ἐάν τινας ὁ δῆμος, ἢ ἡ βουλὴ * στεφανώσηται; τούτους δὲ ἀναγορευέτω. τί οὖν ὦ ταλαίπωρε συκοφαντεῖς; τί λόγους πλάττεις; τί σαυτὸν οὐκ ἐλλεβορίζεις ἐπὶ τούτοις; ἀλλ' οὐδ' αἰσχύνῃ φθόνου δίκην εἰσάγων, οὐκ ἀδικήματος οὐδενός· καὶ νόμους τοὺς μὲν, μεταποιῶν, τῶν δ' ἀφαιρῶν μέρη, οὓς ὅλους δίκαιον ἦν ἀναγινώσκεσθαι, τοῖς γε ὀμωμοκόσι κατὰ τοὺς νόμους ψηφιεῖσθαι. ἔπειτα τοιαῦτα ποιῶν λέγεις ἃ δεῖ προσεῖναι τῷ δημοτικῷ, ὥσπερ ἀνδριάντα ἐκδεδωκὼς κατὰ συγγραφὴν, εἶτα οὐκ ἔχοντα ἃ προσῆκεν ἐκ τῆς συγγραφῆς κομιζόμενος· ἢ λόγῳ τοὺς δημοτικοὺς, ἀλλ' οὐ τοῖς πράγμασι, καὶ τοῖς πολιτεύμασι γινωσκομένους· καὶ βοᾷς ῥητὰ καὶ ἄρρητα ὀνομα=

ζων, ὥσπερ ἐξ ἁμάξης, ἃ σοὶ καὶ τῷ σῷ γένει πρόσεστιν, οὐκ ἐμοί. καίτοι κἀκεῖνο, ὦ ἄνδρες, ἀθηναῖοι ἐγὼ λοιδορίαν κατηγορίας τούτῳ διαφέρειν ἡγοῦμαι: τῷ τὴν μὲν κατηγορίαν ἀδικήματ' ἔχειν, ὧν ἐν τοῖς νόμοις εἰσὶν αἱ τιμωρίαι: τὴν δὲ λοιδορίαν, βλασφημίας, ἃς κατὰ τὴν αὐτῶν φύσιν τοῖς ἐχθροῖς περὶ ἀλλήλων συμβαίνει λέγειν. οἰκοδομῆσαι δὲ τοὺς προγόνους ταυτὶ τὰ δικαστήρια ὑπείληφα, οὐχ ἵνα συλλέξαντες ὑμᾶς εἰς ταῦτα ἀπὸ τῶν ἰδίων, κακῶς τὰ ἀπόρρητα λέγωμεν ἀλλήλοις, ἀλλ' ἵνα ἐξελέγχωμεν, ἐάν τις ἠδικηκώς τι τυγχάνῃ τὴν πόλιν. ταῦτα τοίνυν εἰδὼς αἰσχίνης οὐδὲν ἧττον ἐμοῦ πομπεύειν ἀντὶ τοῦ κατηγορεῖν εἵλετο. οὐ μὴν οὐδ' ἐνταῦθα ἔλαττον ἔχων δίκαιός ἐστιν ἀπελθεῖν. ἤδη δ' ἐπὶ ταῦτα πορεύσομαι, τοσοῦτον αὐτὸν ἐρωτήσας. πότερόν σε τίς αἰσχίνη τῆς πόλεως ἐχθρὸν, ἢ ἐμὸν εἶναι φῇ; ἐμὸν δηλονότι. εἶτα οὗ μὲν ἦν παρ' ἐμοῦ δίκην κατὰ τοὺς νόμους ὑπὲρ τούτων λαβεῖν εἴπερ ἠδίκουν, ἐξέλιπες ἐν ταῖς εὐθύναις, ἐν ταῖς γραφαῖς, ἐν ταῖς ἄλλαις κρίσεσιν: οὗ δ' ἐγὼ μὲν ἀθῷος ἅπασι, τοῖς νόμοις, τῷ χρόνῳ, τῇ προθεσμίᾳ, τῷ κεκρίσθαι περὶ πάντων πολλάκις τούτων πρότερον, τῷ μηδεπώποτε ἐξελεγχθῆναι μηδὲν ὑμᾶς ἀδικῶν, τῇ πόλει δ' ἢ πλέον ἢ ἔλαττον ἀνάγκη τῶν γε δημοσίᾳ πεπραγμένων μετεῖναι τῆς δόξης, ἐνταῦθα ἀπήντηκας. ὅρα, μὴ τούτων μὲν ἐχθρὸς ᾖς, * ἐμὸς δὲ προσποιῇ. ἐπειδὴ τοίνυν ἡ μὲν εὐσεβὴς καὶ δικαία ψῆφος ἅπασι δέδεικται: δεῖ δέ με ὡς ἔοικε, καίπερ οὐ φιλολοίδορον ὄντα φύσει, διὰ τὰς ὑπὸ τούτου βλασφημίας εἰρημένας ἀντὶ πολλῶν καὶ ψευδῶν αὐτὰ τὰ ἀναγκαιότατα εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ, καὶ δεῖξαι τίς ὢν, καὶ τίνων, ῥᾳδίως οὕτως ἄρχει τοῦ κακῶς λέγειν, καὶ λόγους τινὰς * διασύρει, αὐτὸς εἰρηκὼς ἃ τίς οὐκ ἂν ὤκνησε τῶν μετρίων ἀνθρώπων φθέγξασθαι, εἰ γὰρ αἰακὸς, ἢ ῥαδά-

μανθυς ἢ μίνως ἦν ὁ κατηγορῶν, ἀλλὰ μὴ σπερμολό-
γος, περίτριμμα ἀγορᾶς, ὄλεθρος γραμματεύς, οὐκ ἂν αὐ-
τὸν οἶμαι ταῦτ᾽ εἰπεῖν, οὐδ᾽ ἂν οὕτως ἐπαχθεῖς λόγους
πορίσασθαι, ὥσπερ ἐν τραγῳδίᾳ βοῶντα ὦ γῆ καὶ ἥλιε καὶ
ἀρετή, καὶ τὰ τοιαῦτα· καὶ πάλιν σύνεσιν καὶ παιδείαν
ἐπικαλούμενον, ᾗ τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρὰ διαγιγνώσκε-
ται. ταῦτα γὰρ δήπουθεν ἠκούετε αὐτοῦ λέγοντος. σοὶ δὲ
ἀρετῆς ὦ κάθαρμα, ἢ τοῖς σοῖς τίς μετουσία, ἢ μὴ τοιού-
των, τίς διάγνωσις, πόθεν λαβόντι, ἢ πῶς ἀξιωθέντι;
ποῦ δὲ παιδείας σοι θέμις μνησθῆναι, ἧς τῶν μὲν ὡς ἀλη-
θῶς τετυχηκότων οὐδ᾽ ἂν εἷς εἴποι περὶ αὑτοῦ τοιοῦτον
οὐδέν, ἀλλὰ κἂν ἑτέρου λέγοντος ἐρυθριάσειε· τοῖς δὲ ἀπο-
λειφθεῖσι μὲν ὥσπερ σύ, προσποιουμένοις δ᾽ ὑπ᾽ ἀναισθη-
σίας, τὸ τοὺς ἀκούοντας ἀλγεῖν ποιεῖν ὅταν λέγωσιν, οὐ τὸ
δοκεῖν *τοιούτοις εἶναι περίεστιν. Οὐκ ἀπορῶν δ᾽ ὅ,τι χρὴ
περὶ σοῦ, καὶ τῶν σῶν εἰπεῖν, ἀπορῶ τοῦ πρώτου μνησθῶ·
πότερ᾽ ὡς ὁ πατήρ σου τρόμης ἐδούλευε παρ᾽ ἐλπίᾳ τῷ πρὸς
τῷ θησείῳ διδάσκοντι γράμματα, χοίνικας παχείας ἔχων
καὶ ξύλον· ἢ ὡς ἡ μήτηρ σου τοῖς μεθημερινοῖς γάμοις ἐν
τῷ *κλισίῳ τῷ πρὸς τῷ καλαμίτῃ ἥρωι χρωμένη τὸν κα-
λὸν ἀνδριάντα, καὶ τριταγωνιστὴν ἄκρον ἐξέθρεψέ σε. ἀλλ᾽
ὡς ὁ τριηραύλης φορμίων ὁ δίωνος τοῦ φρεαρρίου δοῦλος
ἀνέστησεν αὐτὴν ἀπὸ ταύτης τῆς καλῆς ἐργασίας; ἀλλὰ
νὴ τὸν δία, καὶ τοὺς θεούς, ὀκνῶ μὴ περὶ σοῦ τὰ προσή-
κοντα λέγων αὐτὸς οὐ προσήκοντας ἐμαυτῷ δόξω προῃρῆ-
σθαι λόγους· ταῦτα μὲν οὖν ἐάσω· ἀπ᾽ αὐτῶν δὲ ὧν αὐ-
τὸς βεβίωκεν, ἄρξομαι. οὐδὲ γὰρ ὧν ἔτυχεν, ἦν· ἀλλ᾽ οἷς
ὁ δῆμος καταρᾶται. ὀψὲ γάρ ποτε, ὀψὲ λέγω, χθὲς μὲν
οὖν καὶ πρώην ἅμα ἀθηναῖος, καὶ ῥήτωρ γέγονε· καὶ δύο
συλλαβὰς προσθεὶς τὸν μὲν πατέρα ἀντὶ τρόμητος, ἐποί-
ησεν ἀτρόμητον· τὴν δὲ μητέρα σεμνῶς πάνυ γλαυκοθέαν

ὠνόμασεν· ἣν ἐμπρυτανεύειν ἅπαντες ἴσασι καλουμένην ἐκ τοῦ
πάντα ποιεῖν, καὶ πάσχειν δηλονότι, ταύτης τῆς ἐπωνυμίας
τυχοῦσαν. πόθεν γὰρ ἄλλοθεν; ἀλλ' ὅμως οὕτως ἀχάρι-
στος εἶ, καὶ πονηρὸς φύσει, ὥστε ἐλεύθερος ἐκ δούλου, καὶ
πλούσιος ἐκ πτωχοῦ διὰ τουτουσὶ γεγονὼς, οὐχ ὅπως
χάριν αὐτοῖς ἔχεις, ἀλλὰ μισθώσας σαυτὸν κατὰ τουτουὶ
πολιτεύη. καὶ περὶ ὧν μὲν ἐστί τις ἀμφισβήτησις ὡς ἄρα
ὑπὲρ τῆς πόλεως εἴρηκεν, ἐάσω· ἃ δ' ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν
φανερῶς ἀπεδείχθη πράττων, ταῦτα ἀναμνήσω. τίς γὰρ
ὑμῶν οὐκ οἶδε τὸν ἀποψηφισθέντα ἀντιφῶντα, ὃς ἐπαγγει-
λάμενος φιλίππῳ τὰ νεώρια ἐμπρήσειν τὰ ὑμέτερα εἰς
τὴν πόλιν ἦλθεν· ὃν λαβόντος ἐμοῦ κεκρυμμένον ἐν πει-
ραιεῖ, καὶ καταστήσαντος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, βοῶν ὁ βά-
σκανος οὗτος καὶ κεκραγὼς, ὡς ἐν δημοκρατίᾳ δεινὰ ποιῶ,
τοὺς ἠτυχηκότας τῶν πολιτῶν ὑβρίζων, καὶ ἐπ' οἰκίας βα-
δίζων, ἄνευ ψηφίσματος ἀφεθῆναι ἐποίησε· καὶ εἰ μὴ ἡ βου-
λὴ ἡ ἐξ ἀρείου πάγου τὸ πρᾶγμα αἰσθομένη, καὶ τὴν ὑμε-
τέραν ἄγνοιαν ἐν οὐ δέοντι συμβεβηκυῖαν ἰδοῦσα, ἐπεζή-
τησε τὸν ἄνθρωπον, καὶ συλλαβοῦσα ἐπανήγαγεν ὡς ὑμᾶς,
ἐξήρπαστ' ἂν ὁ τοιοῦτος, καὶ τὸ δίκην δοῦναι διαδὺς, ἐξεπέμ-
πετ' ἂν ὑπὸ τοῦ * σεμνολόγου τουτουί. νῦν δ' ὑμεῖς στρε-
βλώσαντες αὐτὸν, ἀπεκτείνατε, ὡς ἔδει γε καὶ τοῦτον. τοι-
γαροῦν εἰδυῖα ταῦτα ἡ βουλὴ ἡ ἐξ ἀρείου πάγου τὰ τότε
τούτῳ πεπραγμένα χειροτονησάντων αὐτὸν ὑμῶν σύνδι-
κον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν δήλῳ, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀγνοίας,
ἀφ' ἧς περ πολλὰ προΐεσθε τῶν κοινῶν, ὡς προείλεσθε κἀ-
κεῖνον, καὶ κύριον τοῦ πράγματος ἐποιήσατε, τοῦτον μὲν εὐ-
θὺς ἀπήλασεν ὡς προδότην· ὑπερίδην δὲ λέγειν προσέ-
ταξε· καὶ ταῦτα ἀπὸ τοῦ βωμοῦ φέρουσα τὴν ψῆφον ἔπρα-
ξε. καὶ οὐδεμία ψῆφος ἠνέχθη τῷ μιαρῷ τούτῳ, καὶ ὅτι
ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Μάρτυρες.

Μαρτυροῦσι Δημοσθένει ὑπὲρ ἁπάντων οἵδε: Καλλίας Σουνιεὺς, Ζήνων Φλυεὺς, Κλέων Φαληρεὺς, Δημόνικος Μαραθώνιος, ὅτι τοῦ δήμου ποτὲ χειροτονήσαντος αἰσχίνην σύνδικον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Δήλῳ εἰς τοὺς ἀμφικτύονας, συνεδρεύσαντες ἡμεῖς ἐκρίναμεν ὑπερείδην ἄξιον εἶναι μᾶλλον ὑπὲρ τῆς πόλεως λέγειν. καὶ ἀπεστάλη ὑπερείδης. Οὐκοῦν ὅτε τούτου μέλλοντος λέγειν, ἀπήλασεν αὐτὸν ἡ βουλὴ, καὶ προσέταξεν ἑτέρῳ, τότε μὲν προδότην εἶναι, καὶ κακόνουν ὑμῖν ἀπέφηνεν. ἓν μὲν τοίνυν τοιοῦτο πολίτευμα τοῦ νεανίου τούτου, ὅμοιόν γε: οὐ γὰρ οἷς ἐμοῦ κατηγορεῖ. ἕτερον δὲ ἀναμιμνήσκεσθε: ὅτε γὰρ πύθωνα φίλιππος ἔπεμψε τὸν βυζάντιον, καὶ παρὰ τῶν αὐτοῦ συμμάχων ἁπάντων συνέπεμψε πρέσβεις, ὡς ἐν αἰσχύνῃ ποιήσων τὴν πόλιν καὶ δείξων ἀδικοῦσαν, τότε ἐγὼ μὲν τῷ πύθωνι θρασυνομένῳ, καὶ πολλῷ ῥέοντι καθ᾽ ὑμῶν οὐκ εἶξα, οὐδ᾽ ὑπεχώρησα ἀλλ᾽ ἀναστὰς ἀντεῖπον: καὶ τὰ τῆς πόλεως δίκαια οὐχὶ προὔδωκα: ἀλλ᾽ ἀδικοῦντα φίλιππον ἐξήλεγξα φανερῶς οὕτως, ὥστε τοὺς ἐκείνου συμμάχους αὐτοὺς ἀνισταμένους ὁμολογεῖν. οὗτος δὲ συνηγωνίζετο, καὶ τὰ ἐναντία ἐμαρτύρει τῇ πατρίδι, καὶ ταῦτα ψευδῆ. καὶ οὐκ ἀπέχρη ταῦτα: ἀλλὰ καὶ πάλιν μετὰ ταῦθ᾽ ὕστερον * ἀναξίνῳ τῷ κατασκόπῳ συνιὼν εἰς τὴν θράσωνος οἰκίαν ἐλήφθη. καίτοι ὅς τις τῷ ὑπὸ τῶν πολεμίων πεμφθέντι μόνος μόνῳ συνῄει, καὶ ἐκοινολογεῖτο, οὗτος αὐτὸς ὑπῆρχε τῇ φύσει κατάσκοπος, καὶ πολέμιος τῇ πατρίδι, καὶ ὅτι ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Τελέδημος κλέωνος, ὑπερείδης καλλαίσχρου, νικόμαχος διοφάντου, μαρτυροῦσι δημοσθένει καὶ ἐπωμόσαντο ἐπὶ τῶν στρατηγῶν, εἰδέναι αἰσχίνην ἀτρομήτου κοθωκίδην συν-

ἐρχόμενον νυκτὸς, εἰς τὴν θράσωνος οἰκίαν, καὶ κοινολο-
γούμενον * ἀναξίνῳ, ὃς ἐκείθη εἶναι κατάσκοπος παρὰ φι-
λίππου. αὗται ἀπεδόθησαν αἱ μαρτυρίαι ἐπὶ νικίου ἑκατομ-
βαιῶνος ἔτι ἱσταμένου. Μυρία τοίνυν ἕτερ' εἰπεῖν ἔχων
περὶ αὐτοῦ παραλείπω. καὶ γὰρ οὕτω πως ἔχει: πολλὰ δ' ἂν
ἐγὼ νῦν ἔτι τούτων ἔχοιμι λέξαι, ὧν οὗτος κατ' ἐκείνους
τοὺς χρόνους τοῖς μὲν ἐχθροῖς ὑπηρετῶν, ἐμοὶ δ' ἐπηρεάζων
εὑρέθη: ἀλλ' οὐ τίθεται ταῦτα παρ' ὑμῖν εἰς ἀκριβῆ μνήμην,
οὐδ' ἣν προσῆκεν, ὀργήν. ἀλλὰ δεδώκατε ἔθει τινὶ φαύλῳ
πολλὴν ἐξουσίαν τῷ βουλομένῳ τὸν λέγοντά τι τῶν ὑμῖν
συμφερόντων ὑποσκελίζειν, καὶ συκοφαντεῖν, τῆς ἐπὶ ταῖς
λοιδορίαις ἡδονῆς καὶ χάριτος τὸ τῆς πόλεως συμφέρον *
ἀνταλλαττόμενοι. διόπερ ῥᾷόν ἐστι, καὶ ἀσφαλέστερον ἀεὶ
τοῖς ἐχθροῖς ὑπηρετοῦντα μισθαρνεῖν, ἢ τὴν ὑπὲρ ὑμῶν
ἑλόμενον τάξιν πολιτεύεσθαι. καὶ τὸ μὲν δὴ πρὸ τοῦ πολε-
μεῖν φανερῶς συναγωνίζεσθαι φιλίππῳ, δεινὸν μὲν ὦ γῆ
καὶ θεοί: πῶς γὰρ οὔ, κατὰ τῆς πατρίδος; δότε δὲ, εἰ βού-
λεσθε, δότε αὐτῷ τοῦτο. ἀλλ' ἐπειδὴ φανερῶς ἤδη τὰ
πλοῖα ἐσεσύλητο, χερρόνησος ἐπορθεῖτο, ἐπὶ τὴν ἀττικὴν
ἐπορεύετ' ἄνθρωπος, οὐκέτι ἐν ἀμφισβητησίμῳ τὰ πρά-
γματα ἦν, ἀλλ' ἐνειστήκει πόλεμος, ὅ, τι μὲν πώποτ' ἔ-
πραξεν ὑπὲρ ὑμῶν ὁ βάσκανος οὑτοσὶ ἰαμβειογράφος, οὐκ
ἂν ἔχοι δεῖξαι. οὐδ' ἔστιν οὔτε μεῖζον, οὔτ' ἔλαττον ψήφι-
σμα οὐδὲν αἰσχίνῃ περὶ τῶν συμφερόντων τῇ πόλει. εἰ δέ
φησιν, νῦν δειξάτω ἐπὶ τῷ ἐμῷ ὕδατι. ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὐδέν.
καί τοι, δυοῖν αὐτὸν ἀνάγκη θάτερον, ἢ μηδὲν τοῖς πραττ-
τομένοις ὑπ' ἐμοῦ τότ' ἔχοντα ἐγκαλεῖν, μὴ γράφειν παρὰ
ταῦθ' ἕτερα, ἢ τὸ τῶν ἐχθρῶν συμφέρον ζητοῦντα, μὴ φέ-
ρειν εἰς μέσον τὰ τούτων ἀμείνω. ἆρ' οὖν οὐδ' ἔλεγεν, ὥσ-
περ οὐδ' ἔγραφεν, ἡνίκα ἐργάσασθαί τι δέοι κακὸν ὑμᾶς;
οὐ μὲν οὖν ἦν εἰπεῖν ἑτέρῳ. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα, καὶ φέρειν

ἠδίκησεν ὡς ἔοικεν ἡ πόλις, ἃ ποιῶν οὗτος ἐλάνθανεν· ἀλλ᾽
ἐπεξειργάσατο, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοιοῦτον, ὃ πᾶσι τοῖς
προτέροις ἐπέθηκε, τέλος· περὶ οὗ τοὺς πολλοὺς ἀνάλωσε
λόγους. τὰ τῶν ἀμφισσέων τῶν λοκρῶν διεξιὼν δόγματα,
ὡς διαστρέψων τἀληθές. τὸ δ᾽ οὐ τοιοῦτόν ἐστι. πόθεν; πολ-
λοῦ γε καὶ δεῖ. οὐδέποτ᾽ ἐκνίψῃ σὺ τἀκεῖ πεπραγμένα
σαυτῷ, οὐχ οὕτω πολλὰ ἐρεῖς. καλῶ δὲ ἐναντίον ὑμῶν, ὦ
ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς θεοὺς ἅπαντας, καὶ πάσας, ὅσοι τὴν
χώραν ἔχουσι τὴν ἀττικὴν, καὶ τὸν ἀπόλλω τὸν πύθιον, ὃς
πατρῷός ἐστι πόλει, καὶ ἐπεύχομαι πᾶσι τούτοις· εἰ μὲν ἀ-
ληθῆ πρὸς ὑμᾶς εἴποιμι, καὶ εἶπον τότ᾽ εὐθὺς ἐν τῷ δή-
μῳ, ὅτε πρῶτον εἶδον τουτονὶ τὸν μιαρὸν τούτου τοῦ πράγ-
ματος ἁπτόμενον, ἔγνων γὰρ εὐθέως, ἔγνων, εὐτυχίαν μοι
δοῦναι, καὶ σωτηρίαν· εἰ δὲ πρὸς ἔχθραν ἢ φιλονεικίας ἰδίας
ἕνεκα αἰτίαν ἐπάγω τούτῳ ψευδῆ, πάντων τῶν ἀγαθῶν
ἀνόνητόν με ποιῆσαι. τί οὖν ταῦτ᾽ ἐπαρῶμαι, καὶ διετεινά-
μην οὑτωσὶ σφοδρῶς; ὅτι καὶ γράμματ᾽ ἔχων ἐν τῷ δημο-
σίῳ κείμενα, ἐξ ὧν ταῦτ᾽ ἐπιδείξω σαφῶς, καὶ ὑμᾶς εἰδὼς
τὰ πεπραγμένα μνημονεύοντας, ἐκεῖνο φοβοῦμαι, μὴ τῶν
εἰργασμένων αὐτῷ κακῶν οὗτος ἐλάττων ὑποληφθῇ. ὅπερ
πρότερον συνέβη, ὅτε τοὺς ταλαιπώρους φωκέας ἐποίη-
σεν ἀπολέσθαι, τὰ ψευδῆ δεῦρ᾽ ἀπαγγείλας. τὸν γὰρ ἐν ἀμφίσ-
σῃ πόλεμον, δι᾽ ὃν εἰς ἐλάτειαν ἦλθε φίλιππος, καὶ δι᾽ ὃν ᾑρέ-
θη τῶν ἀμφικτυόνων ἡγεμὼν *, ὃ ἅπαντα ἀνέτρεψε τὰ τῶν ἑλ-
λήνων, οὗτός ἐστιν ὁ συγκατασκευάσας καὶ πάντων εἷς ἀνὴρ
τῶν μεγίστων αἴτιος κακῶν. καὶ τότ᾽ εὐθὺς ἐμοῦ διαμαρτυρομένου
καὶ βοῶντος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, πόλεμον εἰς τὴν ἀττικὴν εἰσάγεις
αἰσχίνη, πόλεμον ἀμφικτυονικὸν, οἱ μὲν ἐκ παρακλήσεως συγ-
καθήμενοι, οὐκ εἴων με λέγειν· οἱ δὲ, ἐθαύμαζον, καὶ κενὴν αἰ-
τίαν διὰ τὴν ἰδίαν ἔχθραν ἐπάγειν με ὑπελάμβανον αὐτῷ. ἥ-
τις δὲ ἡ φύσις, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, γέγονε τούτων τῶν πραγμά-

πων, καὶ τίνος εἵνεκα ταῦτα συνεσκευάσθη, καὶ πῶς ἐπράχθη,
νῦν ἀκούσατε, ἐπειδὴ τότε ἐκωλύθητε. καὶ γὰρ εὖ πρᾶγμα
συντεθὲν ὄψεσθε, καὶ μεγάλα ὠφελήσεσθε πρὸς ἱστορίαν
τῶν κοινῶν. καὶ ὅση δεινότης ἦν ἐν τῷ φιλίππῳ, θεάσε-
σθε. οὐκ ἦν τοῦ πρὸς ὑμᾶς πολέμου πέρας οὐδ' ἀπαλλα-
γὴ φιλίππῳ, εἰ μὴ θηβαίους καὶ θετταλοὺς ἐχθροὺς ποιή-
σειε τῇ πόλει: ἀλλὰ καίπερ ἀθλίως καὶ κακῶς τῶν στρα-
τηγῶν τῶν ὑμετέρων πολεμούντων αὐτῷ, ὅμως ὑπ' αὐτοῦ
τοῦ πολέμου καὶ τῶν λῃστῶν μυρία ἔπασχε κακά: οὔτε γὰρ
ἐξήγετο τῶν ἐκ τῆς χώρας γιγνομένων οὐδὲν, οὔτ' εἰσήγετο,
ὧν ἐδεῖτο αὐτῷ. ἦν δὲ οὔτε ἐν τῇ θαλάττῃ κρείττων τότε
ὑμῶν, οὔτε εἰς τὴν ἀττικὴν ἐλθεῖν δυνατὸς, μήτε θετταλ-
λῶν ἀκολουθούντων, μήτε θηβαίων διϊέντων. συνέβαινε
δὲ αὐτῷ τῷ πολέμῳ κρατοῦντι τοὺς ὁποιουσδήποθ' ὑμεῖς ἐ-
πέμπετε στρατηγοὺς, ἐῶ γὰρ τοῦτό γε, αὐτῇ τῇ φύσει τοῦ τό-
που καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἑκατέροις, κακοπαθεῖν. εἰ μὲν οὖν
τῆς ἰδίας εἵνεκεν ἔχθρας ἢ τοὺς θετταλοὺς, ἢ τοὺς θηβαίους
συμπείθοι βαδίζειν ἐφ' ὑμᾶς, οὐδὲν ἂν ἡγεῖτο προσέξειν αὐ-
τῷ τὸν νοῦν, ἂν δὲ τὰς ἐκείνων κοινὰς προφάσεις λαβὼν,
ἡγεμὼν αἱρεθῇ, ῥᾷον ἤλπιζε τὰ μὲν * παρακρούσεσθαι, τὰ δὲ
πείσειν. τί οὖν ἐπιχειρεῖ: θεάσασθε ὡς εὖ. πόλεμον ποιῆ-
σαι τοῖς ἀμφικτυόσι, καὶ περὶ τὴν πυλαίαν ταραχήν: εἰς
γὰρ ταῦτ' εὐθὺς αὐτοὺς ὑπελάμβανεν αὐτοῦ δεήσεσθαι.
εἰ μὲν τοίνυν * τοῦτο ἢ τῶν παρ' ἑαυτοῦ πεμπομένων ἱερομνη-
μόνων, ἢ τῶν ἐκείνου συμμάχων εἰσηγεῖτό τις, ὑπόψεσθαι
τὸ πρᾶγμα ἐνόμιζε καὶ τοὺς θηβαίους καὶ τοὺς θετταλοὺς,
καὶ πάντας * φυλάξεσθαι. ἂν δ' ἀθηναῖος ᾖ, καὶ παρ' ὑμῶν
τῶν ὑπεναντίων ὁ τοῦτο ποιῶν, εὐπόρως λήσειν, ὅπερ συνέ-
βη. πῶς οὖν ταῦτ' ἐποίησε; μισθοῦται τουτονί. οὐδενὸς δὲ
προειδότος, οἶμαι, τὸ πρᾶγμα οὐδὲ φυλάττοντος, ὥσπερ
εἴωθε τὰ τοιαῦτα παρ' * ὑμῖν γίγνεσθαι, προβληθεὶς πυ-

λαγόρας οὗτος, καὶ ἔλαθεν ἢ τεττάρων χειροτονησάντων αὐτόν, ἀνερρήθη. ὡς δὲ τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα λαβὼν ἀφίκετο εἰς τοὺς ἀμφικτυόνας, πάντα τἄλλα ἀφεὶς καὶ παριδών, ἐπέραινεν ἐφ' οἷς ἐμισθώθη· καὶ λόγους εὐπροσώπους καὶ μύθους, ὅθεν ἡ κιρραία χώρα καθιερώθη, συνθεὶς καὶ διεξελθών, ἀνθρώπους ἀπείρους λόγων, καὶ τὸ μέλλον οὐ προορωμένους τοὺς ἱερομνήμονας, πείθει ψηφίσασθαι περιελθεῖν τὴν χώραν, ἣν οἱ μὲν ἀμφισσεῖς σφῶν αὐτῶν οὖσαν γεωργεῖν ἔφασαν· οὗτος δὲ τῆς ἱερᾶς χώρας ᾐτιᾶτο εἶναι, οὐδεμίαν δίκην τῶν λοκρῶν ἐπαγόντων ἡμῖν, οὐδ' ἃ νῦν οὗτος λέγων προφασίζεται οὐκ ἀληθῆ. γνώσεσθε δ' ἐκεῖθεν. οὐκ ἐνῆν ἄνευ τοῦ προσκαλέσασθαι δήπου τοῖς λοκροῖς δίκην κατὰ τῆς πόλεως συντελέσασθαι. τίς οὖν ἐκλήτευσεν ὑμᾶς; ἀπὸ ποίας ἀρχῆς; εἰπὲ τὸν εἰδότα, δεῖξον, ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις. ἀλλὰ κενῇ προφάσει ταύτῃ κατεχρῶ καὶ ψευδεῖ. περιιόντων τοίνυν τὴν χώραν τῶν ἀμφικτυόνων κατὰ τὴν ὑφήγησιν τὴν τούτου, προσπεσόντες οἱ λοκροί, μικροῦ μὲν ἅπαντας κατηκόντισαν· τινὰς δὲ καὶ συνήρπασαν τῶν ἱερομνημόνων. ὡς δ' ἅπαξ ἐκ τούτων ἐγκλήματα καὶ πόλεμος πρὸς τοὺς ἀμφισσεῖς ἐταράχθη, τὸ μὲν πρῶτον, ὁ κόττυφος αὐτῶν τῶν ἀμφικτυόνων ἤγαγε στρατιάν. ὡς δὲ οἱ μὲν οὐκ ἦλθον, οἱ δ' ἐλθόντες οὐδὲν ἐποίουν, εἰς τὴν ἐπιοῦσαν πυλαίαν ἐπὶ τὸν φίλιππον εὐθὺς ἡγεμόνα ἦγον οἱ κατεσκευασμένοι, καὶ πάλαι πονηροὶ τῶν θετταλῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι· καὶ προφάσεις εὐλόγους εἰλήφεσαν· ἢ γὰρ αὐτοὺς εἰσφέρειν καὶ ξένους τρέφειν ἔφασαν δεῖν, καὶ ζημιοῦν τοὺς μὴ ταῦτα ποιοῦντας, ἢ ἐκεῖνον αἱρεῖσθαι. τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; ᾑρέθη γὰρ ἐκ τούτων ἡγεμών. καὶ μετὰ ταῦτ' εὐθὺς δύναμιν συλλέξας, καὶ παρελθὼν ὡς ἐπὶ τὴν κιρραίαν, ἐρρῶσθαι φράσας πολλὰ καὶ κιρραίοις καὶ λοκροῖς, τὴν ἐλάτειαν καταλαμβάνει.

εἰ μὲν οὕτω μὴ μετέγνωσαν εὐθὺς θηβαῖοι καὶ μεθ' ὑμῶν ἐγένοντο, ὥσπερ χειμάῤῥους ἂν ἅπαν τοῦτο τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν πόλιν * εἰσέπεσε. νῦν δὲ τό γ' ἐξαίφνης ἐπέσχον αὐτὸν ἐκεῖνοι: μάλιστα μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, θεῶν τινος εὐνοίᾳ πρὸς ὑμᾶς: εἶτα μέντοι, καὶ ὅσον καθ' ἕνα ἄνδρα, καὶ δι' ἐμέ. Δὸς δέ μοι τὰ δόγματα ταῦτα, καὶ τοὺς χρόνους, ἐν οἷς ἕκαστα πέπρακται. ἵν' εἰδῆτε ἡλίκα πράγματα ἡ μιαρὰ κεφαλὴ ταράξασα αὕτη δίκην οὐκ ἔδωκε. λέγε μοι τὰ δόγματα.

Δόγμα ἀμφικτυόνων.

Ἐπὶ ἱερέως κλειναγόρου ἐαρινῆς πυλαίας ἔδοξε τοῖς πυλαγόραις καὶ τοῖς συνέδροις τῶν ἀμφικτυόνων, ἐπειδὴ ἀμφισσεῖς ἐπιβαίνουσιν ἐπὶ τὴν ἱερὰν χώραν, καὶ σπείρουσι καὶ βοσκήμασι κατανέμουσιν: ἐπελθεῖν τοὺς πυλαγόρας, καὶ τοὺς συνέδρους, καὶ στήλαις διαλαβεῖν τοὺς ὅρους, καὶ ἀπειπεῖν τοῖς ἀμφισσεῦσι τοῦ λοιποῦ μὴ ἐπιβαίνειν.

Ἕτερον δόγμα. Ἐπὶ ἱερέως κλειναγόρου ἐαρινῆς πυλαίας ἔδοξε τοῖς πυλαγόραις, καὶ τοῖς συνέδροις τῶν ἀμφικτυόνων, καὶ τῷ κοινῷ τῶν ἀμφικτυόνων, ἐπειδὴ οἱ ἐξ ἀμφίσσης τὴν ἱερὰν χώραν κατανειμάμενοι γεωργοῦσι, καὶ βοσκήματα νέμουσι, καὶ κωλυόμενοι τοῦτο ποιεῖν ἐν τοῖς ὅπλοις παραγινόμενοι τὸ κοινὸν τῶν ἑλλήνων συνέδριον κεκωλύκασι μετὰ βίας, τινὰς δὲ καὶ τετραυματίκασι, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν ᾑρημένον τῶν ἀμφικτυόνων κόττυφον τὸν ἀρκάδα: πρεσβεῦσαι πρὸς φίλιππον τὸν μακεδόνα, καὶ ἀξιοῦν ἵνα βοηθήσῃ τῷ τε ἀπόλλωνι καὶ τοῖς ἀμφικτύοσιν, ὅπως μὴ περιίδῃ ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν ἀμφισσέων τὸν θεὸν πλημμελούμενον: καὶ διότι αὐτὸν στρατηγὸν αὐτοκράτορα αἱροῦνται οἱ ἕλληνες οἱ μετέχοντες τοῦ συνεδρίου τῶν ἀμφικτυόνων. Λέγε δὴ καὶ τοὺς χρόνους, ἐν οἷς ταῦτ' ἐγίγνετο. εἰσὶ

γάρ, καθ' οὓς ἐπυλαγόρησεν οὗτος. λέγε.

Χρόνοι.

Ἄρχων μνησιθείδης μηνὸς ἀνθεστηριῶνος ἕκτῃ ἐπὶ δεκάτῃ. Δὸς δή μοι τὴν ἐπιστολήν, ἥν ὡς οὐχ ὑπήκουον οἱ θηβαῖοι, πέμπει πρὸς τοὺς ἐν πελοποννήσῳ συμμάχους ὁ φίλιππος: ἵν' εἴδητε καὶ ἐκ ταύτης σαφῶς, ὅτι τὴν μὲν ἀληθῆ πρόφασιν τῶν πραγμάτων, τὸ, ταῦτ' ἐστὶ τὴν ἑλλάδα, καὶ τοὺς θηβαίους, καὶ ὑμᾶς πράττειν, ἀπεκρύπτετο, κοινὰ δὲ καὶ τοῖς ἀμφικτύοσι δόξαντα ποιεῖν προσεποιεῖτο. ὁ δὲ τὰς ἀφορμὰς ταύτας καὶ τὰς προφάσεις παραδοὺς αὐτῷ. οὗτος ἦν. λέγε.

Ἐπιστολὴ φιλίππου.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος, πελοποννησίων ἐν τῇ συμμαχίᾳ τοῖς δημιουργοῖς, καὶ τοῖς συνέδροις, καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις πᾶσι χαίρειν. Ἐπειδὴ λοκροί, οἱ καλούμενοι ὀζόλαι κατοικοῦντες ἐν ἀμφίσσῃ πλημμελοῦσιν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ ἀπόλλωνος τοῦ ἐν δελφοῖς, καὶ τὴν ἱερὰν χώραν ἐρχόμενοι μεθ' ὅπλων λεηλατοῦσι, βούλομαι τῷ θεῷ μεθ' ὑμῶν βοηθεῖν, καὶ ἀμύνασθαι τοὺς παραβαίνοντάς τι τῶν ἐν ἀνθρώποις εὐσεβῶν. ὥστε συναντᾶτε μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὴν φωκίδα ἔχοντες ἐπισιτισμὸν ἡμερῶν τετταράκοντα, τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς λώου, ὡς ἡμεῖς ἄγομεν: ὡς δὲ ἀθηναῖοι, βοηδρομιῶνος: ὡς δὲ κορίνθιοι, πανέμου. τοῖς δὲ μὴ συναντήσασι, πανδημεὶ χρησόμεθα: τοῖς δὲ συμβούλοις ἡμῖν μὴ * χρωμένοις, ἐπιζημίοις. Εὐτυχεῖτε.

Ὁρᾶθ' ὅτι φεύγει μὲν τὰς ἰδίας προφάσεις, εἰς δὲ τὰς ἀμφικτυονικὰς καταφεύγει; τίς οὖν ὁ ταῦτα συμπαρασκευάσας αὐτῷ, τίς ὁ τὰς προφάσεις ταύτας ἐνδούς, τίς ὁ τῶν κακῶν

τῶν γεγενημένων μάλιστα αἴτιος; οὐχ οὗτος; μὴ τοίνυν λέγετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι πολεμοῦντες, ὡς ὑφ' ἑνὸς τοιαῦτα πέπονθεν ἡ ἑλλὰς ἀνθρώπου. οὐχ ὑφ' ἑνὸς, ἀλλ' ὑπὸ πολλῶν καὶ πονηρῶν τῶν παρ' ἑκάστοις, ὦ γῆ καὶ θεοί· ὧν εἷς οὗτός ἐστιν· ὃν εἰ μηδὲν εὐλαβηθέντα τἀληθὲς εἰπεῖν δέοι, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι ἔγωγε κοινὸν ἀλιτήριον τῶν μετὰ ταῦτα ἀπολωλότων ἁπάντων εἰπεῖν, ἀνθρώπων, τόπων, πόλεων. ὁ γὰρ τὸ σπέρμα παρασχὼν, οὗτος τῶν φύντων κακῶν αἴτιος. ὃν ὅπως ποτὲ οὐκ εὐθὺς ἰδόντες ἀπεστράφητε, θαυμάζω. πλὴν πολύ τι σκότος, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ παρ' ὑμῖν πρὸ τῆς ἀληθείας. Συμβέβηκε τοίνυν μοι τῶν κατὰ τῆς πατρίδος τούτῳ πεπραγμένων ἀφαμένῳ, εἰς ἃ τούτοις ἐναντιούμενος αὐτὸς πεπολίτευμαι, ἀφῖχθαι. ἃ πολλῶν μὲν εἵνεκα εἰκότως ἀκούσαιτέ μου· μάλιστα δ' ὅτι αἰσχρόν ἐστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ μὲν τὰ ἔργα τῶν ὑπὲρ ὑμῶν πόνων ὑπέμεινα, ὑμεῖς δὲ μὴ δὲ τοὺς λόγους αὐτῶν ἀνέξεσθε. ὁρῶν γὰρ ἐγὼ θηβαίους, σχεδὸν δὲ καὶ ὑμᾶς ὑπὸ τῶν τὰ φιλίππου * πραττόντων καὶ διεφθαρμένων παρ' ἑκατέροις, ὃ μὲν ἦν ἀμφοτέροις φοβερὸν καὶ φυλακῆς πολλῆς δεόμενον, τὸ τὸν φίλιππον ἐᾶν αὐξάνεσθαι παρορῶντας, καὶ οὐδὲ καθὲν φυλαττομένους, εἰς ἔχθραν δὲ καὶ τὸ προσκρούειν ἀλλήλοις ἑτοίμως ἔχοντας, ὅπως τοῦτο μὴ γενήσεται, παρατηρῶν διετέλουν· οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμαυτοῦ γνώμης μόνον ταῦτα συμφέρειν ὑπολαμβάνων, ἀλλ' εἰδὼς ἀριστοφῶντα, καὶ πάλιν εὔβουλον πάντα τὸν χρόνον βουλομένους πρᾶξαι ταύτην τὴν φιλίαν, καὶ περὶ τῶν ἄλλων πολλάκις ἀντιλέγοντας ἑαυτοῖς, τοῦτο ὁμογνωμονοῦντας ἀεί· οὓς σὺ ζῶντας μὲν ὦ κίναδος κολακεύων παρηκολούθεις· τεθνεώτων δ' οὐκ αἰσθάνῃ κατηγορῶν. ἃ γὰρ περὶ θηβαίων ἐπιτιμᾷς ἐμοί, ἐκείνων πολὺ μᾶλλον, ἢ ἐμοῦ κατηγορεῖς, τῶν πρότερον, ἢ ἐγὼ ταύτην τὴν συμμαχίαν δοκιμασάντων. ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπάνειμι. ὅτι τὸν ἐν ἀμ-

ὥστε πόλεμον τούτων μὲν ποιησάντων, συμπραξαμένων δὲ τῶν ἄλλων τῶν συνέδρων αὐτοῖς τὴν πρὸς τοὺς Θηβαίους ἔχθραν, συνέβη τὸν φίλιππον ἐλθεῖν ἐφ' ἡμᾶς, οὗ περ ἕνεκα τὰς πόλεις οὗτοι συνέκρουον. καὶ εἰ μὴ προεξανέστημεν μικρόν, οὐδ' ἀναλαβεῖν αὑτοὺς ἂν ἠδυνήθημεν. οὕτω μέχρι πόῤῥω προήγαγον οὗτοι τὸ πρᾶγμα. ἐν οἷς δὲ ἦτε ἤδη τὰ πρὸς ἀλλήλους, τουτωνὶ τῶν ψηφισμάτων ἀκούσαντες καὶ τῶν ἀποκρίσεων, εἴσεσθε. Καί μοι λέγε ταῦτα λαβών.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος ἡροπύθου μηνὸς ἐλαφηβολιῶνος ἕκτῃ φθίνοντος φυλῆς πρυτανευούσης ἐρεχθηΐδος βουλῆς καὶ στρατηγῶν γνώμη, ἐπειδὴ φίλιππος * τινὰς μὲν κατείληφε πόλεις τῶν ἀστυγειτόνων, τινὰς δὲ πορθεῖ, κεφαλαίῳ δὲ ἐπὶ τὴν ἀττικὴν παρασκευάζεται παραγίγνεσθαι παρ' οὐδὲν ἡγούμενος τὰς ἡμετέρας συνθήκας, καὶ τοὺς ὅρκους λύειν ἐπιβάλλεται, καὶ τὴν εἰρήνην, παραβαίνων τὰς κοινὰς πίστεις: δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, πέμπειν πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, οἵ τινες αὐτῷ διαλέξονται, καὶ παρακαλέσουσιν αὐτὸν μάλιστα μὲν τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμόνοιαν διατηρεῖν καὶ τὰς συνθήκας: εἰ δὲ μή, πρὸς τὸ βουλεύσασθαι δοῦναι χρόνον τῇ πόλει, καὶ τὰς ἀνοχὰς ποιήσασθαι μέχρι τοῦ θαργηλιῶνος μηνός. ἡρέθησαν ἐκ τῆς βουλῆς σῖμος ἀναγυράσιος, εὐθύδημος φλιάσιος, * βουλαγόρας ἀλωπεκῆθεν.

Ἕτερον ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος ἡροπύθου μηνὸς μουνυχιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ πολεμάρχου γνώμη, ἐπειδὴ φίλιππος εἰς ἀλλοτριότητα Θηβαίους πρὸς ἡμᾶς ἐπιβάλλεται καταστῆσαι, * παρεσκεύακε δὲ καὶ παντὶ τῷ στρατεύματι πρὸς τοὺς ἔγγιστα τῆς ἀττικῆς παραγίγνεσθαι τόπους, παραβαίνων τὰς πρὸς ἡμᾶς

ὑπερλύσας αὐτῷ συνθήκας· δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, πέμψαι πρὸς αὐτὸν κήρυκα καὶ πρέσβεις, οἵτινες ἀξιώσουσι, καὶ παρακαλέσουσιν αὐτὸν ποιήσασθαι τὰς ἀνοχάς, ὅπως ἐνδεχομένως ὁ δῆμος βουλεύσηται· καὶ γὰρ νῦν οὐ κέκρικε βοηθεῖν ἐν οὐδενὶ τῶν μετρίων. ἡρέθησαν ἐκ τῆς βουλῆς νέαρχος σωσινόμου, πολυκράτης ἐπίφρονος, καὶ κῆρυξ εὔνομος ἀναφλύστιος ἐκ τοῦ δήμου. λέγε δὴ καὶ τὰς ἀποκρίσεις.

Ἀποκρίσεις ἀθηναίοις.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. Ἣν μὲν ἀπ᾽ ἀρχῆς εἴχετε πρὸς ἡμᾶς αἵρεσιν, οὐκ ἀγνοῶ, καὶ τίνα σπουδὴν ποιεῖσθε, προσκαλέσασθαι βουλόμενοι θετταλούς, καὶ θηβαίους, ἔτι δὲ καὶ βοιωτούς. βέλτιον δ᾽ αὐτῶν φρονούντων, καὶ μὴ βουλομένων ἐφ᾽ ὑμῖν ποιήσασθαι τὴν ἑαυτῶν αἵρεσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸ συμφέρον ἱσταμένων, νῦν ἐξ ἀποστροφῆς ἀποστείλαντες ὑμεῖς πρός με πρέσβεις καὶ κήρυκας συνθηκῶν μνημονεύετε, καὶ τὰς ἀνοχὰς αἰτεῖσθε, κατ᾽ οὐδὲν ὑφ᾽ ἡμῶν πεπλημμελημένοι. ἐγὼ μέντοι ἀκούσας τῶν πρεσβευτῶν συγκατατίθεμαι τοῖς παρακαλουμένοις, καὶ ἕτοιμός εἰμι ποιεῖσθαι τὰς ἀνοχάς, ἂν τοὺς οὐκ ὀρθῶς συμβουλεύοντας ὑμῖν παραπέμψαντες τῆς προσηκούσης ἀτιμίας ἀξιώσητε. Ἔρρωσθε.

Ἀποκρίσεις θηβαίοις.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος θηβαίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. Ἐκομισάμην τὴν παρ᾽ ὑμῶν ἐπιστολήν, δι᾽ ἧς μοι τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν εἰρήνην ἀνανεοῦσθε. πυνθάνομαι μέντοι, διότι πᾶσαν ὑμῖν ἀθηναῖοι προσφέρονται φιλοτιμίαν βουλόμενοι ὑμᾶς συγκαταίνους γενέσθαι τοῖς ὑπ᾽ αὐτῶν παρακαλουμένοις. πρότερον μὲν οὖν ὑμῶν κατεγίγνωσκον ἐπὶ τῷ μέλλειν πείθεσθαι ταῖς ἐκεί-

νων ἐλπίσι, καὶ ἐπακολουθεῖν αὐτῶν τῇ προαιρέσει·
νῦν δ' ἀξιῶ γνοὺς ὑμᾶς τὰ πρὸς ἡμᾶς ἐζητηκότας, ἔχειν
εἰρήνην μᾶλλον, ἢ ταῖς ἑτέρων ἐπακολουθεῖν γνώμαις,
ἤδη. καὶ μᾶλλον ὑμᾶς ἐπαινῶ, καὶ ταῦτα πολλά, μάλι-
στα δ' ἀξιῶ τῷ βουλεύσασθαι περὶ τούτων ἀσφαλέστερον,
καὶ τὰ πρὸς ἡμᾶς ἔχειν ἐν εὐνοίᾳ. ὅπερ οὐ μικρὰν ὑμῖν
οἴσειν ἐλπίζω ῥοπήν, ἐάν περ ἀξιῶ ταύτης μένητε τῆς * προ-
θέσεως.

Ἔρρωσθε.

Οὕτω διαθεὶς ὁ Φίλιππος τὰς πόλεις πρὸς ἀλλήλας
διὰ τούτων, καὶ τούτοις ἐπαρθεὶς τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς
ἀποκρίσεσιν, ἧκεν ἔχων τὴν δύναμιν, καὶ τὴν ἐλάτειαν
κατέλαβεν, ὡς οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο, ἔτι συμπνευσόντων
ὑμῶν καὶ τῶν Θηβαίων. ἀλλὰ μήν, τὸν τότε συμβάντα ἐν
τῇ πόλει θόρυβον ἴστε μὲν ἅπαντες· μικρὰ δ' ἀκούσατε ὅ-
μως, αὐτὰ τὰ ἀναγκαιότατα. ἑσπέρα μὲν γὰρ ἦν. ἧκε δ'
ἀγγέλλων τις ὡς τοὺς πρυτάνεις, ὡς ἐλάτεια κατείληπται.
καὶ μετὰ ταῦτα οἱ μέν, εὐθὺς ἐξαναστάντες μεταξὺ δει-
πνοῦντες τούς τ' ἐκ τῶν σκηνῶν τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐ-
ξεῖργον, καὶ τὰ γέρρα ἐνεπίμπρασαν· οἱ δέ, τοὺς στρατη-
γοὺς μετεπέμποντο, καὶ τὸν σαλπικτὴν ἐκάλουν. καὶ θο-
ρύβου πλήρης ἦν ἡ πόλις. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ,
οἱ μὲν πρυτάνεις τὴν βουλὴν ἐκάλουν εἰς τὸ βουλευτή-
ριον· ὑμεῖς δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπορεύεσθε· καὶ πρὶν ἐκεί-
νην χρηματίσαι καὶ προβουλεῦσαι, πᾶς ὁ δῆμος ἄνω
καθῆτο, καὶ μετὰ ταῦτα ὡς εἰσῆλθεν ἡ βουλή, καὶ ἀπήγ-
γειλαν οἱ πρυτάνεις τὰ προσηγγελμένα ἑαυτοῖς, καὶ τὸν ἥ-
κοντα παρήγαγον, κἀκεῖνος εἶπεν. ἠρώτα μὲν ὁ κῆρυξ, τίς ἀ-
γορεύειν βούλεται; παρῄει δ' οὐδείς. πολλάκις δὲ τοῦ κήρυ-
κος ἐρωτῶντος, οὐδὲν μᾶλλον ἀνίστατο οὐδείς, ἁπάντων
μὲν τῶν στρατηγῶν παρόντων, ἁπάντων δὲ τῶν ῥητόρων,

καλούσης δὲ τῆς κοινῆς τῆς πατρίδος φωνῆς τὸν ἐροῦνθ᾽ ὑπὲρ σωτηρίας· ἣν γὰρ ὁ κῆρυξ κατὰ τοὺς νόμους φωνὴν ἀφίησι ταύτην κοινὴν τῆς πατρίδος δίκαιόν ἐστιν ἡγεῖσθαι. καί τοι, εἰ μὲν τοὺς σωθῆναι τὴν πόλιν βουλομένους παρελθεῖν ἔδει, πάντες ἂν ὑμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἀθηναῖοι ἀναστάντες ἐπὶ τὸ βῆμα ἐβαδίζετε· πάντες γὰρ εὖ οἶδ᾽, ὅτι σωθῆναι αὐτὴν ἐβούλεσθε. εἰ δὲ τοὺς πλουσιωτάτους, οἱ τριακόσιοι. εἰ δὲ τοὺς ἀμφότερα ταῦτα, καὶ εὔνους τῇ πόλει καὶ πλουσίους, οἱ μετὰ ταῦτα τὰς μεγάλας ἐπιδόσεις ἐπιδόντες, καὶ γὰρ εὐνοίᾳ καὶ πλούτῳ τοῦτ᾽ ἐποίησαν. ἀλλ᾽ ὡς ἔοικεν, ἐκεῖνος ὁ καιρὸς καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη οὐ μόνον εὔνουν καὶ πλούσιον ἄνδρα ἐκάλει, ἀλλὰ καὶ παρηκολουθηκότα τοῖς πράγμασιν ἐξ ἀρχῆς, καὶ συλλελογισμένον ὀρθῶς, τίνος ἕνεκα ταῦτ᾽ ἔπραττεν ὁ Φίλιππος, καὶ τί βουλόμενος. ὁ γὰρ μὴ ταῦτ᾽ εἰδὼς, μήτ᾽ ἐξητακὼς πόρρωθεν ἐπιμελῶς, οὔτ᾽ εἰ εὔνους ἦν, οὔτ᾽ εἰ πλούσιος, οὐδὲν μᾶλλον ἔμελλεν ὅ,τι χρὴ ποιεῖν, εἴσεσθαι, οὐδ᾽ ὑμῖν ἕξειν συμβουλεύειν. ἐφάνην τοίνυν οὗτος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐγὼ, καὶ παρελθὼν εἶπον εἰς ὑμᾶς, ἅ μου δυοῖν ἕνεκ᾽ ἀκούσατε προσέχοντες τὸν νοῦν: ἑνὸς μὲν, ἵν᾽ εἰδῆτε ὅτι μόνος τῶν λεγόντων, καὶ πολιτευομένων ἐγὼ, τὴν τῆς εὐνοίας τάξιν ἐν τοῖς δεινοῖς οὐκ ἔλιπον: ἀλλὰ καὶ λέγων καὶ γράφων ἐξηταζόμην τὰ δέοντα ὑπὲρ ὑμῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς φοβεροῖς: ἑτέρου δὲ, ὅτι μικρὸν ἀναλώσαντες χρόνον, πολλῷ πρὸς τὰ λοιπὰ τῆς πάσης πολιτείας ἔσεσθε ἐμπειρότεροι. εἶπον τοίνυν ὅτι τοὺς μὲν ὡς ὑπαρχόντων Θηβαίων Φιλίππῳ λίαν θορυβουμένους, ἀγνοεῖν τὰ παρόντα πράγματα ἡγοῦμαι. εὖ γὰρ οἶδ᾽ ὅτι, εἰ τοῦθ᾽ οὕτως ἐτύγχανεν ἔχον, οὐκ ἂν αὐτὸν ἠκούομεν ἐν Ἐλατείᾳ ὄντα, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις ὁρίοις: ὅτι μέντοι, ἵνα ἕτοιμα ποιήσηται τὰ ἐν Θηβαίοις, ἥκει, σαφῶς ἐπίσταμαι. ὡς δ᾽ ἔχει

ταῦτα, ἔφην, ἀκούσατέ μου. ἐκεῖνος ὅσους ἢ πεῖσαι Θηβαίων, ἢ ἐξαπατῆσαι ἐνῆν, ἅπαντας ηὐτρέπισται· τοὺς δ' ἀπ' ἀρχῆς ἀνθεστηκότας αὐτῷ καὶ νῦν ἐναντιουμένους οὐδαμῶς πεῖσαι δύναται. τί οὖν βούλεται, καὶ τίνος ἕνεκα τὴν ἐλάτειαν κατείληφε; πλησίον δύναμιν δείξας καὶ παραστήσας τὰ ὅπλα τοὺς μὲν ἑαυτοῦ φίλους θρασεῖς ποιῆσαι καὶ ἐπᾶραι, τοὺς δ' ἐναντιουμένους καταπλῆξαι· ἵν' ἢ συγχωρήσωσι φοβηθέντες, ἃ νῦν οὐκ ἐθέλουσιν, ἢ βιασθῶσιν. εἰ μὲν οὖν προαιρησόμεθα ἡμεῖς, ἔφην, ἐν τῷ παρόντι, εἴτι δύσκολον πέπρακται Θηβαίοις πρὸς ἡμᾶς, τούτου μεμνῆσθαι, καὶ ἀπιστεῖν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ τῶν ἐχθρῶν οὖσι μερίδι, πρῶτον μὲν ἃ ἂν εὔξαιτο φίλιππος, ποιήσομεν· εἶτα φοβοῦμαι μὴ προσδεξαμένων τῶν νῦν ἀνθεστηκότων αὐτῷ, καὶ μιᾷ γνώμῃ πάντων φιλιππισάντων, εἰς τὴν ἀττικὴν ἔλθωσιν ἀμφότεροι. ἂν μέντοι πεισθῆτέ μοι, καὶ πρὸς τῷ σκοπεῖν, ἀλλὰ μὴ φιλονεικεῖν περὶ ὧν ἂν λέγω, γένησθε· οἶμαι καὶ τὰ δέοντα λέγειν δόξειν, καὶ τὸν ἐφεστηκότα κίνδυνον τῇ πόλει διαλύσειν. τί οὖν φημι δεῖν; πρῶτον μὲν τὸν παρόντα ἐπανεῖναι φόβον· εἶτα μεταθέσθαι καὶ φοβεῖσθαι πάντας ὑπὲρ Θηβαίων· πολὺ γὰρ τῶν δεινῶν εἰσιν ἐγγυτέρω, καὶ προτέροις αὐτοῖς * ὁ κίνδυνος. ἔπειτα ἐξελθόντας ἐλευσινάδε τοὺς ἐν ἡλικίᾳ καὶ τοὺς ἱππέας, δεῖξαι πᾶσιν ὑμᾶς αὐτοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις ὄντας, ἵνα τοῖς ἐν Θήβαις φρονοῦσι τὰ ὑμέτερα ἐξ ἴσου γένηται τὸ παρρησιάζεσθαι περὶ τῶν δικαίων· εἰδόσιν, ὅτι ὥσπερ τοῖς πωλοῦσι φιλίππῳ τὴν πατρίδα πάρεσθ' ἡ βοηθήσουσα δύναμις ἐν ἐλατείᾳ, οὕτω τοῖς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνίζεσθαι βουλομένοις ὑπάρχεθ' ὑμεῖς ἕτοιμοι, καὶ βοηθήσετε, ἄν τις ἐπ' αὐτοὺς ἴῃ. μετὰ ταῦτα χειροτονῆσαι κελεύω δέκα πρέσβεις, καὶ ποιῆσαι τούτους κυρίους μετὰ τῶν στρατηγῶν, καὶ τοῦ, πότε δεῖ ἐκεῖσε βαδίζειν, καὶ

τῆς ἐξόδου. ἐπειδὰν δ' ἔλθωσιν οἱ πρέσβεις εἰς θήβας, πῶς χρήσεσθε τῷ πράγματι τούτῳ, παραινῶ, πάνυ μοι προσέχετε τὸν νοῦν. μὴ δεῖσθαι θηβαίων μηδὲν, αἰσχρὸς γὰρ ὁ καιρός: ἀλλ' ἐπαγγέλλεσθαι βοηθήσειν, ἐὰν κελεύωσιν, ὡς ἐκείνων ὄντων ἐν τοῖς ἐσχάτοις κινδύνοις, ἡμῶν δὲ ἄμεινον ἢ ἐκεῖνοι τὸ μέλλον προορωμένων: ἵν' ἐὰν μὲν δέξωνται ταῦτα καὶ πεισθῶσιν ἡμῖν, καὶ ἃ βουλόμεθα ὦμεν διῳκημένοι, καὶ μετὰ προσχήματος ἀξίου τῆς πόλεως ταῦτα πράξωμεν. ἐὰν δ' ἄρα μὴ συμβῇ κατατυχεῖν, ἐκεῖνοι μὲν ἑαυτοῖς ἐγκαλῶσιν, ἄν τι νῦν ἐξαμάρτωσιν: ἡμῖν δὲ μηδὲν αἰσχρὸν μηδὲ ταπεινὸν ᾖ πεπραγμένον. ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις εἰπὼν, κατέβην. συνεπαινεσάντων δὲ πάντων, καὶ οὐδενὸς εἰπόντος ἐναντίον οὐδὲν, οὐκ εἶπον μὲν ταῦτα, οὐκ ἔγραψα δέ: οὐδὲ ἔγραψα μὲν, οὐκ ἐπρέσβευσα „ δέ: οὐδὲ ἐπρέσβευσα μὲν, οὐκ ἔπεισα δὲ θηβαίους: ἀλλ' „ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς διὰ πάντων ἄχρι τῆς τελευτῆς διεξῆλθον, καὶ ἔδωκ' ἐμαυτὸν ὑμῖν ἁπλῶς εἰς τοὺς περιεστηκότας τῇ πόλει κινδύνους. καί μοι φέρε τὸ ψήφισμα τὸ τότε γενόμενον. καίτοι, τίνα βούλει σε αἰσχίνη, καὶ τίνα ἐμαυτὸν ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶναι θῶ; βούλει ἐμαυτὸν μὲν ὃν ἂν σὺ λοιδορούμενος καὶ διασύρων καλέσαις βάταλον, σὲ δὲ μὴ δὲ ἥρωα τὸν τυχόντα, ἀλλὰ τούτων τινὰ τῶν ἀπὸ τῆς σκηνῆς κρεσφόντην, ἢ κρέοντα, ἢ ὃν ἐν κολυττῷ ποτε οἰνόμαον κακῶς ὑποκρινόμενος ἐπέτριψας; τότε τοίνυν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὁ παιανιεὺς ἐγὼ βάταλος οἰνομάου τοῦ κοθωκίδου σοῦ πλείονος ἄξιος ὢν ἐφάνην τῇ πατρίδι. σὺ μέν γε οὐδὲν οὐδαμοῦ χρήσιμος ἦσθα: ἐγὼ δὲ πάντα ὅσα προσῆκε τὸν ἀγαθὸν πολίτην ἔπραττον. λέγε τὸ ψήφισμα.

ψήφισμα δημοσθένους.

Ἐπὶ ἄρχοντος ναυσικλέους φυλῆς πρυτανευούσης αἰαντίδος σκιροφοριῶνος ἕκτῃ ἐπὶ δέκα δημοσθένης δημοσθένους

παιανιεὺς εἶπεν: ἐπειδὴ φίλιππος ὁ μακεδόνων βασιλεὺς
ἔν τε τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ παραβαίνων φαίνεται τὰς γεγενη
μένας αὐτῷ συνθήκας πρὸς τὸν ἀθηναίων δῆμον περὶ τῆς εἰρή=
νης, ὑπεριδὼν τοὺς ὅρκους, καὶ τὰ παρὰ πᾶσι τοῖς ἕλλησι νομιζό
μενα εἶναι δίκαια: καὶ πόλεις παραιρεῖται οὐδὲν αὐτῷ προσηκούσας, τι
νὰς δὲ καὶ ἀθηναίων οὔσας δοριαλώτους πεποίηκεν οὐδὲν προα
δικηθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου τοῦ ἀθηναίων: ἔν τε τῷ παρόντι ἐπὶ πολὺ
προάγει, τῇ τε βίᾳ καὶ τῇ ὠμότητι, καὶ γὰρ ἑλληνίδας πό=
λεις τινὰς μὲν ἐμφρούρους ποιεῖ, καὶ τὰς πολιτείας καταλύει:
τινὰς δὲ καὶ ἐξανδραποδιζόμενος κατασκάπτει: εἰς ἐνίας δὲ
καὶ ἀντὶ ἑλλήνων βαρβάρους κατοικίζει ἐπὶ τὰ ἱερὰ καὶ τοὺς τά
φους ἐπάγων, οὐδὲν ἀλλότριον ποιῶν οὔτε τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος,
οὔτε τοῦ τρόπου, καὶ τῇ νῦν αὐτῷ παρούσῃ τύχῃ κατακόρως χρώ
μενος, ἐπιλελησμένος ἑαυτοῦ, ὅτι ἐκ μικροῦ καὶ τοῦ τυ=
χόντος γέγονεν ἀνελπίστως μέγας. καὶ ἕως μὲν πόλεις ἑώρα
παραιρούμενον αὐτὸν βαρβάρους καὶ ἰδίας, ὑπελάμβανεν
ἔλαττον εἶναι ὁ δῆμος ὁ ἀθηναίων τὸ εἰς αὐτὸν πλημμελεῖ=
σθαι: νῦν δὲ ὁρῶν ἑλληνίδας πόλεις, τὰς μὲν ὑβριζομένας,
τὰς δὲ ἀναστάτους γιγνομένας, δεινὸν ἡγεῖται εἶναι καὶ ἀνάξιον
τῆς τῶν προγόνων δόξης, τὸ περιορᾶν τοὺς ἕλληνας καταδου
λουμένους: διὸ δέδοκται τῇ βουλῇ, καὶ τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων
εὐξαμένους καὶ θύσαντας τοῖς θεοῖς καὶ ἥρωσι τοῖς κατέ=
χουσι τὴν πόλιν, καὶ τὴν χώραν τῶν ἀθηναίων, καὶ ἐνθυ=
μηθέντας τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς, διότι περὶ πλείονος
ἐποιοῦντο τὴν τῶν ἑλλήνων ἐλευθερίαν διατηρεῖν, ἢ τὴν
ἰδίαν πατρίδα, διακοσίας ναῦς καθέλκειν εἰς τὴν θαλάτ-
ταν, καὶ τὸν ναύαρχον ἀναπλεῖν ἐντὸς πυλῶν: καὶ τὸν στρα
τηγὸν καὶ τὸν ἵππαρχον τὰς πεζὰς καὶ τὰς ἱππικὰς δυ-
νάμεις ἐλευσῖνάδε ἐξάγειν: πέμψαι δὲ καὶ πρέσβεις πρὸς
τοὺς ἄλλους ἕλληνας: πρῶτον δὲ πάντων πρὸς θηβαί-
ους, διὰ τὸ ἐγγυτάτω εἶναι τὸν φίλιππον τῆς ἐκείνων χώρας:

παρακαλεῖν δὲ αὐτοὺς μηδὲν καταπλαγέντας τὸν φίλιππον ἀντέχεσθαι τῆς ἑαυτῶν, καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἑλλήνων ἐλευθερίας: καὶ ὅτι ὁ ἀθηναίων δῆμος, οὐδὲν μνησικακῶν, εἴ τι πρότερον γέγονεν ἀλλότριον ταῖς πόλεσι πρὸς ἀλλήλας, βοηθήσει, καὶ δυνάμεσι, καὶ χρήμασι, καὶ βέλεσι, καὶ ὅπλοις, εἰδὼς ὅτι καὶ αὐτοῖς μὲν πρὸς ἀλλήλους διαμφισβητεῖν περὶ τῆς ἡγεμονίας οὖσιν ἕλλησι, καλόν: ὑπὸ δὲ ἀλλοφύλου ἀνθρώπου ἄρχεσθαι, καὶ τῆς ἡγεμονίας ἀποστερεῖσθαι, ἀνάξιον εἶναι τῆς τῶν ἑλλήνων δόξης, καὶ τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς. ἔτι δὲ, οὐδὲ ἀλλότριον ἡγεῖται εἶναι ὁ ἀθηναίων δῆμος τὸν θηβαίων δῆμον, οὔτε τῇ συγγενείᾳ, οὔτε τῷ ὁμοφύλῳ: ἀναμιμνήσκεται δὲ καὶ τὰς τῶν προγόνων τῶν ἑαυτοῦ εἰς τοὺς θηβαίων προγόνους εὐεργεσίας: καὶ γὰρ τοὺς ἡρακλέους παῖδας ἀποστερουμένους ὑπὸ πελοποννησίων τῆς πατρῴας ἀρχῆς, κατηγάγομεν, τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες τοὺς ἀντιβαίνειν πειρωμένους τοῖς ἡρακλέους ἐγγόνοις: καὶ τὸν οἰδίπουν καὶ τοὺς μετ᾽ ἐκείνου ἐκπεσόντας ὑπεδεξάμεθα, καὶ ἕτερα πολλὰ ὑμῖν ὑπάρχει φιλάνθρωπα καὶ ἔνδοξα πρὸς θηβαίους. διόπερ οὐδὲ νῦν ἀποστήσεται ὁ ἀθηναίων δῆμος τῶν θηβαίοις τε καὶ ἄλλοις ἕλλησι συμφερόντων: συνθέσθαι δὲ πρὸς αὐτοὺς, καὶ συμμαχίαν, καὶ ἐπιγαμίαν ποιήσασθαι, καὶ ὅρκους δοῦναι, καὶ λαβεῖν. πρέσβεις, δημοσθένης δημοσθένους παιανιεύς, ὑπερίδης κλεάνδρου σφήττιος, μνησιθείδης ἀντιφάνους φρεάρριος, δημοκράτης σωφίλου φλυεύς, κάλλαισχρος διοτίμου κοθωκίδης.

Αὕτη τῶν περὶ θήβας ἐγίγνετο πραγμάτων ἀρχὴ, καὶ κατάστασις πρώτη, τὰ πρὸ τούτων, εἰς ἔχθραν καὶ μῖσος καὶ ἀπιστίαν τῶν πόλεων ὑπηγμένων ὑπὸ τούτων. τοῦτο τὸ ψήφισμα τὸν τότε τῇ πόλει περιστάντα κίνδυνον παρελθεῖν ἐποίησεν ὥσπερ νέφος. ἦν μὲν τοίνυν τοῦ δικαίου πο-

λίπου τότε δεῖξαι πᾶσιν, εἴ τι τούτων εἶχεν ἄμεινον, μὴ νῦν ἐπιτιμᾶν. ὁ γὰρ σύμβουλος καὶ ὁ συκοφάντης ἐν οὐδενὶ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἐοικότες ἐν τούτῳ πλεῖστον ἀλλήλων διαφέρουσιν. ὁ μὲν γὰρ, πρὸ τῶν πραγμάτων γνώμην ἀποφαίνεται, καὶ δίδωσιν αὑτὸν ὑπεύθυνον τοῖς πεισθεῖσι, τῇ τύχῃ, τοῖς καιροῖς, τῷ βουλομένῳ. ὁ δὲ, σιγήσας ἡνίκ' ἔδει λέγειν, ἄν τι δύσκολον συμβῇ, τοῦτο βασκαίνει. ἦν μὲν οὖν, ὅπερ εἶπον, ἐκεῖνος ὁ καιρὸς τοῦ γε φροντίζοντος ἀνδρὸς τῆς πόλεως, καὶ τῶν δικαίων λόγων. ἐγὼ δὲ τοσαύτην ὑπερβολὴν ποιοῦμαι, ὥστε ἂν νῦν ἔχῃ τις δεῖξαί τι βέλτιον, ἢ ὅλως εἴ τι ἄλλο ἐνῆν πλὴν ὧν ἐγὼ προειλόμην, ἀδικεῖν ὁμολογῶ. εἰ γὰρ ἐσθ' ὅ, τις νῦν ἑώρακεν ὃ συνήνεγκεν ἂν τότε πραχθὲν, τοῦτ' ἐγώ φημι δεῖν ἐμὲ μὴ λαθεῖν. εἰ δὲ μήτ' ἔστι, μήτ' ἦν, μήτ' ἂν εἰπεῖν ἔχοι μηδεὶς μηδέπω καὶ τήμερον, τί τὸν σύμβουλον ἐχρῆν ποιεῖν; οὐ τῶν φαινομένων καὶ ἐνόντων τὰ κράτιστα ἑλέσθαι; τοῦτο τοίνυν ἐποίησα, τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος αἰσχίνη, τίς ἀγορεύειν βούλεται; οὐ τίς αἰτιᾶσθαι περὶ τῶν παρεληλυθότων: οὐδὲ τίς ἐγγυᾶσθαι τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι; σοῦ δ' ἀφώνου κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καθημένου, ἐγὼ παρελθὼν ἔλεγον. ἐπειδὴ δὲ οὐ τότε, ἀλλὰ νῦν δεῖξον, εἰπὲ, τίς ἢ λόγος ὅντινα ἐχρῆν εὑρεῖν, ἢ καιρὸς συμφέρων ὑπ' ἐμοῦ παρελείφθη τῇ πόλει; τίς δὲ συμμαχία; τίς πρᾶξις, ἐφ' ἣν μᾶλλον ἔδει με ἀγαγεῖν τουτουσί; ἀλλὰ μὴν, τὸ μὲν παρεληλυθὸς ἀεὶ παρὰ πᾶσιν ἀφεῖται, καὶ οὐδεὶς περὶ τούτου προτίθησιν οὐδαμοῦ βουλήν. τὸ δὲ μέλλον ἢ τὸ παρὸν, τὴν τοῦ συμβούλου τάξιν ἀπαιτεῖ. τότε τοίνυν τὰ μὲν, ἔμελλεν ὡς ἐδόκει, τῶν δεινῶν, τὰ δ' ἤδη παρῆν. ἐν οἷς τὴν προαίρεσίν μου σκόπει τῆς πολιτείας, μὴ τὰ συμβαίνοντα συκοφάντει. τὸ μὲν γὰρ πέρας, ὡς ἂν ὁ δαίμων βουληθῇ, πάντων γίγνεται: ἡ δὲ προαίρεσις αὐτὴ τὴν

τοῦ συμβούλου διάνοιαν δηλοῖ. μὴ δὴ τοῦτο ὡς ἀδίκημα ἐ-
μὸν θῇς. εἰ κρατῆσαι συνέβη φιλίππῳ τὴν μάχην· ἐν γὰρ
τῷ θεῷ τὸ τούτου τέλος ἦν, οὐκ ἐν ἐμοί· ἀλλ' ὡς οὐχ ἅπαν
τα ὅσα ἐνῆν κατ' ἀνθρώπινον λογισμὸν εἱλόμην, καὶ δι-
καίως ταῦτα καὶ ἐπιμελῶς ἔπραξα, καὶ φιλοπόνως ὑπὲρ
δύναμιν, ἢ ὡς οὐ καλὰ καὶ τῆς πόλεως ἄξια πράγματα
ἐνεστησάμην καὶ ἀναγκαῖα. ταῦτά μοι δεῖξον, καὶ τότ' ἤ-
δη κατηγόρει μου. εἰ δ' ὁ συμβὰς σκηπτὸς, ἢ χειμὼν, μὴ
μόνον ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἄλλων ἑλλήνων μείζων
γέγονε, τί χρὴ ποιεῖν; ὥσπερ ἂν εἴ τις ναύκληρον πάντ' ἐπὶ
σωτηρίᾳ πράξαντα, καὶ πᾶσι κατασκευάσαντα τὸ πλοῖον
ἀφ' ὧν ὑπελάμβανε σωθήσεσθαι· εἶτα χειμῶνι χρησάμε-
νον, καὶ πονησάντων αὐτῷ τῶν σκευῶν, ἢ καὶ συντριβέντων
ὅλως, τῆς ναυαγίας αἰτιῷτο. ἀλλ' οὔτε ἐκυβέρνων τὴν
ναῦν, φήσειεν ἄν, ὥσπερ οὐδ' ἐστρατήγουν ἐγὼ, οὔτε τῆς
τύχης κύριος ἦν, ἀλλ' ἐκείνη τῶν πάντων. ἀλλ' ἐκεῖνο λογί
ζου, καὶ ὅρα εἰ μετὰ θηβαίων ἡμῖν ἀγωνιζομένοις οὕτως εἵ-
μαρτο πρᾶξαι· τί χρὴ προσδοκᾶν εἰ μηδὲ τούτους ἔσχομεν
συμμάχους, ἀλλὰ φιλίππῳ προσέθεντο, ὑπὲρ οὗ τότ' ἐ-
κεῖνος πάσας ἀφῆκε φωνάς. καὶ εἰ νῦν τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν
ἀπὸ τῆς ἀττικῆς τῆς μάχης γεγενημένης τοσοῦτος κίνδυνος
καὶ φόβος περιέστη τὴν πόλιν· τί ἂν εἴπου τῆς χώρας ταυ
τὸ τοῦτο πάθος συνέβη, προσδοκῆσαι χρῆν; ἆρ' οἶσθα ὅτι
νῦν μὲν στῆναι, συνελθεῖν, ἀναπνεῦσαι, πολλὰ μία ἡμέρα
καὶ δύο καὶ τρεῖς ἔδοσαν τῶν εἰς σωτηρίαν τῇ πόλει. τότε
δὲ οὐκ ἄξιον εἰπεῖν, ἅ γε μηδὲ πεῖραν ἔδωκε θεῶν τινος εὔ-
νοια, καὶ τῷ προβαλέσθαι τὴν πόλιν ταύτην τὴν συμμα-
χίαν, ἧς σὺ κατηγορεῖς. ἔστι δὲ ταυτὶ πάντα μοι τὰ πολλὰ
πρὸς ὑμᾶς ἄνδρες δικασταί, καὶ τοὺς περιεστηκότας ἔξω-
θεν καὶ ἀκροωμένους· ἐπεὶ πρός γε τοῦτον αὐτὸν τὸν κατά-
πτυστον βραχὺς καὶ σαφὴς ἐξήρκει λόγος. εἰ μὲν γάρ ἦν σοι

πρόδηλα τὰ μέλλοντα αἰσχίνῃ μόνῳ τῶν ἄλλων, ὅτε ἐβουλεύετο ἡ πόλις περὶ τούτων, τότε ἔδει προλέγειν: εἰ δὲ μὴ προῄδεις, τῆς αὐτῆς ἀγνοίας ὑπεύθυνος εἶ τοῖς ἄλλοις. ὥστε τί μᾶλλον ἐμοῦ σὺ ταῦτα κατηγορεῖς, ἢ ἐγὼ σοῦ; τοσοῦτον γὰρ ἀμείνων ἐγὼ σοῦ πολίτης γέγονα εἰς αὐτὰ ταῦτα ἃ λέγω. καὶ οὔπω περὶ τῶν ἄλλων διαλέγομαι, ὅσον ἐγὼ μὲν ἔδωκα ἐμαυτὸν εἰς τὰ πᾶσι δοκοῦντα συμφέρειν, οὐδένα κίνδυνον ὀκνήσας ἴδιον, οὐδ' ὑπολογισάμενος: σὺ δὲ οὔτε ἕτερα εἶπες βελτίω τούτων, οὐ γὰρ ἂν τούτοις ἐχρῶντο, οὔτε εἰς ταῦτα χρήσιμον οὐδὲν σεαυτὸν παρέσχες: ὅπερ δ' ἂν ὁ φαυλότατος καὶ δυσμενέστατος ἄνθρωπος ποιήσειε τῇ πόλει, τοῦτο πεποιηκὼς ἐπὶ τοῖς συμβᾶσιν ἐξήτασαι: καὶ ἅμα ἀρίστρατος ἐν νάξῳ, καὶ ἀρίστολαος ἐν θάσῳ οἱ καθάπαξ ἐχθροὶ τῆς πόλεως τοὺς ἀθηναίων κρίνουσι φίλους, καὶ ἀθήνησιν αἰσχίνης δημοσθένους κατηγορεῖ. καίτοι ὅτῳ τὰ τῶν ἑλλήνων ἀτυχήματα ἐνευδοκιμεῖν ἀπέκειτο, ἀπολωλέναι μᾶλλον οὗτός ἐστι δίκαιος, ἢ κατηγορεῖν ἑτέρου. καὶ ὅτῳ συνενηνόχασιν οἱ αὐτοὶ καιροὶ καὶ τοῖς τῆς πόλεως ἐχθροῖς, οὐκ ἔνι τοῦτον εὔνουν εἶναι τῇ πατρίδι. δηλοῖς δὲ ἐξ ὧν ζῇς, καὶ ποιεῖς, καὶ πολιτεύῃ, καὶ πάλιν οὐ πολιτεύῃ. πράττεταί τι τῶν ὑμῖν δοκούντων συμφέρειν; ἄφωνος αἰσχίνης. ἀντέκρουσέ τι καὶ γέγονεν οἷον οὐκ ἔδει; πάρεστιν αἰσχίνης. ὥσπερ τὰ ῥήγματα, καὶ τὰ σπάσματα, ὅταν τι κακὸν τὸ σῶμα λάβῃ, τότε κινεῖται. Ἐπειδὴ δὲ πολὺς τοῖς συμβεβηκόσιν ἔγκειται, βούλομαί τι καὶ παράδοξον εἰπεῖν. καί μου πρὸς διὸς καὶ θεῶν, μηδεὶς τὴν ὑπερβολὴν θαυμάσῃ, ἀλλὰ μετ' εὐνοίας ὃ λέγω θεωρησάτω. εἰ γὰρ ἦν ἅπασι πρόδηλα τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι, καὶ προῄδεσαν πάντες, καὶ σὺ προὔλεγες αἰσχίνη, καὶ διεμαρτύρου βοῶν καὶ κεκραγώς, ὃς οὐδ' ἐφθέγξω: οὐδ' οὕτως ἀποστατέον τῇ πόλει τούτων ἦν, εἴπερ ἢ δόξης, ἢ

προγόνων ἢ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος εἶχε λόγον. νῦν μὲν γὰρ ἀποτυχεῖν δοκεῖ τῶν πραγμάτων, ὃ πᾶσι κοινόν ἐστιν ἀνθρώποις, ὅταν τῷ θεῷ ταῦτα δοκῇ· τότε δ' ἀξιοῦσα προεστάναι τῶν ἄλλων, εἶτα ἀποστᾶσα τούτου, φιλίππῳ προδεδωκέναι πάντας ἂν ἔσχεν αἰτίαν. εἰ γὰρ ταῦτα προεῖτο ἀκονιτί, περὶ ὧν οὐδένα κίνδυνον ὅντινα οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι, τίς οὐχὶ κατέπτυσεν ἂν σοῦ; μὴ γὰρ τῆς πόλεώς γε, μὴ δ' ἐμοῦ. τίσι δ' ὀφθαλμοῖς πρὸς Διὸς ἑωρῶμεν ἂν τοὺς εἰς τὴν πόλιν ἀνθρώπους ἀφικνουμένους, εἰ τὰ μὲν πράγματα εἰς ὅπερ νυνὶ περιέστη, ἡγεμὼν δὲ καὶ κύριος ᾑρέθη φίλιππος ἁπάντων· τὸν δ' ὑπὲρ τοῦ μὴ γενέσθαι ταῦτα ἀγῶνα, ἕτεροι χωρὶς ἡμῶν ἦσαν πεποιημένοι; καὶ ταῦτα μηδεπώποτε τῆς πόλεως ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἀσφάλειαν ἄδοξον μᾶλλον, ἢ τὸν ὑπὲρ τῶν καλῶν κίνδυνον ᾑρημένης. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ἑλλήνων, τίς δὲ βαρβάρων, ὅτι καὶ παρὰ θηβαίων, καὶ παρὰ τῶν ἔτι πρότερον ἰσχυρῶν γενομένων λακεδαιμονίων, καὶ παρὰ τοῦ περσῶν βασιλέως; μετὰ πολλῆς χάριτος τοῦτ' ἂν ἀσμένως ἐδόθη τῇ πόλει, ὅ, τι βούλεται λαβούσῃ καὶ τὰ ἑαυτῆς ἐχούσῃ, τὸ κελευόμενον ποιεῖν, καὶ ἐᾶν ἕτερον τῶν ἑλλήνων προεστάναι. ἀλλ' οὐκ ἦν ταῦτα, ὡς ἔοικε, τοῖς ἀθηναίοις πάτρια, οὐδ' ἀρεκτά, οὐδ' ἔμφυτα. οὐδ' ἠδυνήθη πώποτε τὴν πόλιν οὐδεὶς ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου πεῖσαι τοῖς ἰσχύουσι μὲν, μὴ δίκαια δὲ πράττουσι προσθεμένην ἀσφαλῶς δουλεύειν. ἀλλ' ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων καὶ τιμῆς καὶ δόξης κινδυνεύουσα πάντα τὸν αἰῶνα διατετέλεκε. καὶ ταῦθ' οὕτω σεμνὰ καὶ προσήκοντα τοῖς ὑμετέροις ἤθεσιν ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε εἶναι, ὥστε καὶ τῶν προγόνων τοὺς ταῦτα πράξαντας μάλιστ' ἐπαινεῖτε, εἰκότως· τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀγάσαιτο τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῆς ἀρετῆς, οἳ καὶ τὴν χώραν καὶ τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν ὑπέμειναν εἰς τὰς τριήρεις ἐμβάντες

ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ κελευόμενον ποιῆσαι, τὸν μὲν ταῦτα συμβουλεύσαντα θεμιστοκλέα στρατηγὸν ἑλόμενοι, τὸν δ' ὑπακούειν τοῖς ἐπιταττομένοις ἀποφηνάμενον κυρσίλον καταλιθώσαντες οὐ μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες αἱ ὑμέτεραι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἐζήτουν οἱ τότε ἀθηναῖοι οὔτε ῥήτορα, οὔτε στρατηγὸν, δι' ὅτου δουλεύσουσιν εὐτυχῶς· ἀλλ' οὐδὲ ζῆν ἠξίουν, εἰ μὴ μετ' ἐλευθερίας αὐτοῖς ἐξέσται τοῦτο ποιεῖν. ἡγεῖτο γὰρ αὐτῶν ἕκαστος, οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγενῆσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι. διαφέρει δὲ τί; ὅτι ὁ μὲν τοῖς γονεῦσι μόνον γεγενῆσθαι νομίζων, τὸν τῆς εἱμαρμένης καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον περιμένει· ὁ δὲ καὶ τῇ πατρίδι, ὑπὲρ τοῦ μὴ ταύτην ἐπιδεῖν δουλεύουσαν ἀποθνήσκειν ἐθελήσει· καὶ φοβερωτέρας ἡγήσεται τὰς ὕβρεις καὶ τὰς ἀτιμίας, ἃς ἐν δουλευούσῃ τῇ πόλει φέρειν ἀνάγκη, τοῦ θανάτου. εἰ μὲν τοίνυν τοῦτ' ἐπεχείρουν λέγειν, ὡς ἐγὼ προήγαγον ὑμᾶς ἄξια τῶν προγόνων φρονεῖν, οὐκ ἔστιν ὅστις, οὐκ ἂν εἰκότως ἐπιτιμήσειέ μοι. νῦν δ' ἐγὼ μὲν ὑμετέρας τὰς τοιαύτας προαιρέσεις ἀποφαίνω, καὶ δείκνυμι ὅτι καὶ πρὸ ἐμοῦ τοῦτ' εἶχε τὸ φρόνημα ἡ πόλις· τῆς μέντοι διακονίας τῆς ἐφ' ἑκάστοις τῶν πεπραγμένων, καὶ ἐμαυτῷ μετεῖναί φημι. οὗτος δὲ τῶν ὅλων κατηγορῶν, καὶ κελεύων ὑμᾶς ἐμοὶ πικρῶς ἔχειν, ὡς φόβων καὶ κινδύνων αἰτίῳ τῇ πόλει γεγενημένῳ, τῆς μὲν εἰς τὸ παρὸν τιμῆς ἐμὲ ἀποστερῆσαι γλίχεται, τὰ δ' εἰς ἅπαντα τὸν λοιπὸν χρόνον ἐγκώμια ὑμῶν ἀφαιρεῖται. εἰ γὰρ ὡς οὐ τὰ βέλτιστα ἐμοῦ πολιτευσαμένου τουδὶ καταψηφιεῖσθε, ἡμαρτηκέναι δόξετε, οὐ τῇ τῆς τύχης ἀγνωμοσύνῃ τὰ συμβάντα παθεῖν. ἀλλ' οὐκ ἔστιν, οὐκ ἔστιν ὅπως ἡμάρτετε ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸν ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας κίνδυνον ἀράμενοι· οὐ μὰ τοὺς ἐν μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας τῶν προγόνων, καὶ τοὺς

ἐν πλαταιαῖς παραταξαμένους, καὶ τοὺς ἐν σαλαμῖνι ναυμαχήσαντας, καὶ τοὺς ἐπ' ἀρτεμισίῳ, καὶ πολλοὺς ἑτέρους τοὺς ἐν τοῖς δημοσίοις μνήμασι κειμένους ἀγαθοὺς ἄνδρας: οὓς ἅπαντας ὁμοίως ἡ πόλις τῆς αὐτῆς ἀξιώσασα τιμῆς,* ἔθαψεν αἰσχίνη: οὐχὶ τοὺς κατορθώσαντας αὐτῶν, οὐδὲ τοὺς κρατήσαντας μόνους, δικαίως. ὃ μὲν γὰρ ἦν ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργον, ἅπασι πέπρακται: τῇ τύχῃ δὲ, ἣν ὁ δαίμων ἀπένειμεν ἑκάστοις, ταύτῃ κέχρηνται. ἔπειτ' ὦ κατάρατε, καὶ γραμματοκύφων, σὺ μὲν τῆς παρὰ τουτωνὶ τιμῆς καὶ φιλανθρωπίας ἐμὲ ἀποστερῆσαι βουλόμενος τρόπαια καὶ μάχας, καὶ παλαιὰ ἔργα ἔλεγες, ὧν τίνος προσεδεῖτο ὁ παρὼν ἀγὼν οὑτοσί; ἐμὲ δὲ ὦ τριταγωνιστὰ τὸν περὶ τῶν πρωτείων σύμβουλον τῇ πόλει παριόντα, τὸ τίνος φρόνημα λαβόντα ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ βῆμα ἔδει: τὸ τούτων ἀνάξια ἐροῦντος; δικαίως μέντ' ἂν ἀπέθανον. ἔπειτα, οὐδ' ὑμᾶς ἄνδρες ἀθηναῖοι ἀπὸ τῆς αὐτῆς διανοίας δεῖ τάς τε ἰδίας δίκας, καὶ τὰς δημοσίας κρίνειν: ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου συμβόλαια ἐπὶ τῶν ἰδίων νόμων καὶ ἔργων σκοποῦντας, τὰς δὲ κοινὰς προαιρέσεις εἰς τὰ τῶν προγόνων ἀξιώματα ἀποβλέποντας: καὶ παραλαμβάνειν γε ἅμα τῇ βακτηρίᾳ καὶ τῷ συμβόλῳ τὸ φρόνημα τὸ τῆς πόλεως νομίζειν ἕκαστον ὑμῶν, ὅταν τὰ δημόσια εἰσίητε κρινοῦντες, εἴπερ ἄξια ἐκείνων πράττειν οἴεσθε χρῆναι. Ἀλλὰ γὰρ ἐμπεσὼν εἰς τὰ πεπραγμένα τοῖς προγόνοις ὑμῶν, ἔστιν ἃ τῶν ψηφισμάτων παρέβην καὶ τῶν πραχθέντων. ἐπανελθεῖν οὖν ὅθεν εἰς ταῦτα ἐξέβην, βούλομαι. ὡς γὰρ ἀφικόμεθα εἰς τὰς θήβας, κατελαμβάνομεν φιλίππου καὶ θετταλῶν, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων παρόντας πρέσβεις: καὶ τοὺς μὲν ἡμετέρους φίλους, ἐν φόβῳ, τοὺς δ' ἐκείνου, θρασεῖς. ὅτι δ' οὐ νῦν ταῦτα λέγω τοῦ συμφέροντος ἕνεκα ἐμαυτῷ, λέγε μοι τὴν ἐπιστολὴν, ἣν τότ' ἐπέμψαμεν εὐθὺς οἱ πρέσβεις; καίτοι

τοσαύτῃ γε ὑπερβολῇ συκοφαντίας οὗτος κέχρηται, ὥστ᾽ εἰ μέν τι τῶν δεόντων ἐπράχθη, τὸν καιρὸν οὐκ ἐμέ φησιν αἴτιον γεγενῆσθαι· τῶν δ᾽ ὡς ἑτέρως συμβάντων ἁπάντων ἐμὲ καὶ τὴν ἐμὴν τύχην αἰτίαν εἶναι. καὶ ὡς ἔοικεν ὁ σύμβουλος καὶ ῥήτωρ ἐγὼ τῶν μὲν ἐκ λόγου καὶ τοῦ * βουλεύεσθαι πραχθέντων οὐδενὸς αὐτῷ συναίτιος εἶναι δοκῶ· τῶν δ᾽ ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ κατὰ τὴν στρατηγίαν ἀτυχηθέντων μόνος αἴτιος εἶναι. πῶς ἂν ὠμότερος συκοφάντης γένοιτ᾽ ἂν, ἢ καταρατότερος τούτου; λέγε τὴν ἐπιστολήν. Ἐπιστολή. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσαντο τὴν ἐκκλησίαν, προσῆγον ἐκείνους προτέρους διὰ τὸ τὴν τῶν συμμάχων τάξιν ἐκείνους ἔχειν· καὶ παρελθόντες ἐδημηγόρουν, πολλὰ μὲν Φίλιππον ἐγκωμιάζοντες, πολλὰ δ᾽ ὑμῶν κατηγοροῦντες, ἅπανθ᾽ ὅσα πώποτε ἐναντία ἐπράξατε Θηβαίοις, ἀναμιμνήσκοντες· τὸ δ᾽ οὖν κεφάλαιον, ἠξίουν, ὧν μὲν εὖ πεπόνθεσαν ὑπὸ Φιλίππου, χάριν αὐτοὺς ἀποδοῦναι· ὧν δ᾽ ὑφ᾽ ὑμῶν ἠδίκηνται, δίκην λαβεῖν, ὁποτέρως βούλονται· ἢ διιέντας αὐτοὺς ἐφ᾽ ὑμᾶς, ἢ συνεμβαλόντας εἰς τὴν Ἀττικήν, καὶ ἐδείκνυσαν ὡς ᾤοντο, ἐκ μὲν ὧν αὐτοὶ συνεβούλευον, τὰ ἐκ τῆς Ἀττικῆς βοσκήματα καὶ ἀνδράποδα καὶ τἄλλα ἀγαθὰ εἰς τὴν Βοιωτίαν ἥξοντα· ἐκ δὲ ὧν ἡμᾶς ἐρεῖν ἔφασαν, τὰ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ διαρπασθησόμενα ὑπὸ τοῦ πολέμου. καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοις, εἰς ταὐτὰ δὲ πάντα συντείνοντα, ἔλεγον. ἃ δ᾽ ὑμεῖς πρὸς ταῦτα ἀντείπομεν, τὰ μὲν καθ᾽ ἕκαστα, ἐγὼ μὲν ἀντὶ παντὸς ἂν τιμησαίμην εἰπεῖν τοῦ βίου· ὑμᾶς δὲ δέδοικα, μὴ παρεληλυθότων τῶν καιρῶν, ὥσπερ ἂν εἰ κατακλυσμὸν γεγενῆσθαι τῶν πραγμάτων ἡγούμενοι, μάταιον ὄχλον τοὺς περὶ τούτων λόγους νομίσητε. ἃ δ᾽ οὖν ἐπείσαμεν ἡμεῖς, καὶ ἃ ὑμῖν ἀπεκρίναντο, ἀκούσατε. λέγε τουτὶ λαβών.

Ἀπόκρισις Θηβαίων.

Μετὰ ταῦτα τοίνυν ἐκάλουν ὑμᾶς, καὶ μετεπέμποντο: ἐξῆτε, ἐβοηθεῖτε. ἵνα τὰ ἐν μέσῳ παραλείπω, οὕτως οἰκείως ὑμᾶς ἐδέχοντο, ὥστ᾽ ἔξω τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν ἱππέων ὄντων, εἰς τὰς οἰκίας καὶ τὸ ἄστυ δέχεσθαι τὴν στρατιάν, ἐπὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὰ τιμιώτατα. καίτοι τρία ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔδειξαν ἐγκώμια θηβαῖοι καθ᾽ ὑμῶν τὰ κάλλιστα: ἓν μὲν, ἀνδρίας: ἕτερον δὲ, δικαιοσύνης: τρίτον δὲ, σωφροσύνης. καὶ γὰρ τὸν ἀγῶνα μεθ᾽ ὑμῶν μᾶλλον, ἢ πρὸς ὑμᾶς ἑλόμενοι ποιήσασθαι, καὶ ἀμείνους εἶναι, καὶ δικαιότερα ἀξιοῦν ὑμᾶς ἔκριναν ἢ φίλιππον. καὶ τὰ παρ᾽ αὐτοῖς, καὶ τὰ παρὰ πᾶσι δὲ ἐν πλείστῃ φυλακῇ παῖδας καὶ γυναῖκας ἐφ᾽ ὑμῖν ποιήσαντες σωφροσύνης πίστιν περὶ ὑμῶν ἔχοντες ἔδειξαν. ἐν οἷς ἅπασιν ἄνδρες ἀθηναῖοι, κατά γε ὑμᾶς ὀρθῶς ἐφάνησαν ἐγνωκότες. οὔτε γὰρ εἰς τὴν πόλιν εἰσελθόντος τοῦ στρατοπέδου οὐδεὶς οὐδὲν οὐδὲ ἀδίκως ὑμῖν ἐνεκάλεσεν, οὕτω σώφρονας παρέχεσθε ὑμᾶς αὐτούς: δίς τε συμπαραταξάμενοι τὰς πρώτας μάχας, τήν τε ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὴν χειμερινήν, οὐκ ἀμέμπτους μόνον ὑμᾶς αὐτούς, ἀλλὰ καὶ θαυμαστοὺς ἐδείξατε, τῷ κόσμῳ, ταῖς παρασκευαῖς, τῇ προθυμίᾳ: ἐφ᾽ οἷς παρὰ μὲν τῶν ἄλλων ὑμῖν ἐγίγνοντο ἔπαινοι: παρὰ δὲ ὑμῶν, θυσίαι καὶ πομπαὶ τοῖς θεοῖς. καὶ ἐγώ γε ἡδέως ἂν ἐροίμην αἰσχίνην, ὅτε ταῦθ᾽ ἐπράττετο, καὶ ζήλου, καὶ χαρᾶς, καὶ ἐπαίνων ἦν ἡ πόλις μεστή, πότερον συνέθυε καὶ συνευφραίνετο τοῖς πολλοῖς, ἢ λυπούμενος καὶ στένων καὶ δυσμεναίνων ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀγαθοῖς, οἴκοι καθῆτο. εἰ μὲν γὰρ παρῆν, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἐξητάζετο, πῶς οὐ δεινὰ ποιεῖ, μᾶλλον δ᾽ οὐδ᾽ ὅσια, εἰ ὧν ὡς ἀρίστων αὐτὸς τοὺς θεοὺς ἐποιήσατο μάρτυρας, ταῦθ᾽ ὡς οὐκ ἄριστα νῦν ὑμᾶς ἀξιοῖ ψηφίσασθαι, τοὺς ὀμωμοκότας τοὺς θεούς: εἰ δὲ μὴ παρῆν, πῶς οὐκ

ἀπολωλέναι πολλάκις ἦν δίκαιος, εἰ ἐφ' οἷς ἔχαιρον οἱ ἄλλοι, ταῦτα ἐλύπει τὸν ὁρῶν; λέγε δὴ καὶ ταῦτα τὰ ψη-φίσματά μοι.

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ ΘΥΣΙΩΝ.

Οὐκοῦν, ἡμεῖς μὲν ἐν θυσίαις ἦμεν τότε· Θηβαῖοι δὲ, ἐν τῷ δι' ἡμᾶς σεσῶσθαι νομίζειν· καὶ περιειστήκει τοῖς βοη-θείας δεήσεσθαι δοκοῦσιν, ἀφ' ὧν ἔπραττον οὗτοι, αὐτοῖς, βοηθεῖν ἑτέροις, ἐξ ὧν ἐπείθετέ μοι. ἀλλὰ μὴν οἵας τότε ἠφίει φωνὰς ὁ Φίλιππος, καὶ ἐν οἵαις ἦν ταραχαῖς ἐπὶ τούτοις, ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τῶν ἐκείνου μαθήσεσθε, ὧν εἰς Πε-λοπόννησον ἔπεμψε. καί μοι λέγε ταύτας λαβών· ἵν' εἰ-δῆτε ὅτι ἡ ἐμὴ συνέχεια καὶ πλάνη καὶ ταλαιπωρίαι, καὶ τὰ πολλὰ ψηφίσματα, ἃ νῦν οὗτος διέσυρε, τί ἀπειργά-σατο. καίτοι, πολλοὶ παρ' ὑμῖν, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, γεγόνασι ῥήτορες ἔνδοξοι καὶ μεγάλοι πρὸ ἐμοῦ, Καλλίστρατος ἐ-κεῖνος, Ἀριστοφῶν, Κέφαλος, Θρασύβουλος, ἕτεροι μυ-ρίοι· ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς τούτων πώποτε διὰ παντὸς ἔδω-κεν ἑαυτὸν εἰς οὐδὲν τῇ πόλει· ἀλλ' ὁ μὲν γράφων, οὐκ ἂν ἐπρέσβευσεν· ὁ δὲ πρεσβεύων, οὐκ ἂν ἔγραψεν. ὑπελεί-πετο γὰρ αὐτῶν ἕκαστος ἑαυτῷ ἅμα μὲν ῥᾳστώνην, ἅμα δ' εἴ τι γένοιτο, ἀναφοράν. τί οὖν εἴποι τις ἄν, σὺ τοσοῦτον ὑπερῆρας ῥώμῃ καὶ τόλμῃ τοὺς ἄλλους, ὥστε πάντα ποιεῖν αὐτός; οὐ λέγω ταῦτα. ἀλλ' οὕτως ἐπεπείσμην μέγαν εἶναι τὸν κατειληφότα κίνδυνον τὴν πόλιν, ὥστ' οὐκ ἐδόκει μοι * χώραν, οὐδὲ πρόνοιαν οὐδεμίαν τῆς ἰδίας ἀσφαλείας διδόναι· ἀλλ' ἀγαπητὸν εἶναι, εἰ μηδὲν παραλείπων τις, ἃ δεῖ, πράξειεν, ἐπεπείσμην δ' ὑπὲρ ἐμαυτοῦ, τυχὸν μὲν ἀναισθητῶν, ὅμως δ' ἐπεπείσμην, μήτε γράφοντ' ἂν ἐ-μοῦ γράψαι βέλτιον μηδένα, μήτε πράττοντα τι πρᾶξαι, μήτε πρεσβεύοντα πρεσβεῦσαι προθυμότερον, μηδὲ δι-καιότερον· διὰ ταῦτα ἐν ἅπασιν ἐμαυτὸν ἔταττον. λέ-

γε δὴ τὰς ἐπιστολὰς Φιλίππου.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

Εἰς ταῦτα κατέστησε Φίλιππον ἡ ἐμὴ πολιτεία αἰσχίνη.
ταύτην τὴν φωνὴν ἐκεῖνος ἀφῆκε δι' ἐμέ, πολλοὺς καὶ θρα-
σεῖς τὰ πρὸ τούτων τῇ πόλει ἐπαιρόμενος λόγους. ἀνθ' ὧν
δικαίως ἐστεφανούμην ὑπὸ τουτωνί: καὶ σὺ παρὼν οὐκ
ἀντέλεγες. ὁ δὲ γραψάμενος διώνδας τὸ πέμπτον μέρος
τῶν ψήφων οὐκ ἔλαβε. Καί μοι λέγε ταῦτα τὰ ψηφί-
σματα, τὰ τότε μὲν ἀποπεφευγότα, ὑπὸ τούτου δὲ οὐ-
δὲ γραφέντα.

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ.

Ταυτὶ τὰ ψηφίσματα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὰς αὐτὰς
συλλαβάς, καὶ τὰ αὐτὰ ῥήματα ἔχει, ἅπερ πρότερον
μὲν ἀριστόνικος, νῦν δὲ κτησιφῶν γέγραφεν οὑτοσί: καὶ
ταῦτ' αἰσχίνης οὔτ' ἐδίωξεν αὐτός, οὔτε τῷ γραψαμένῳ
συγκατηγόρησε. καί τοι τότε τὸν δημομέλην τὸν ταῦτα
γράφοντα, καὶ τὸν ὑπερίδην, εἴπερ ἀληθῆ μου νῦν κα-
τηγορεῖ, μᾶλλον ἂν εἰκότως ἢ τόνδ' ἐδίωκε. διατί; ὅτι τῷ
μέν, ἔστ' ἀνενεγκεῖν ἐπ' ἐκείνους, καὶ τὰς τῶν δικαστηρίων
γνώσεις, καὶ τό, τοῦτον αὐτὸν ἐκεῖνον μὴ κατηγορηκέναι,
ταῦτα γραψάντων ἅπερ οὗτος νυνί, καὶ τό, τοὺς νόμους μη-
κέτι ἐᾶν περὶ τῶν οὕτω πραχθέντων κατηγορεῖν, καὶ πολ-
λὰ ἕτερα: τότε δ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἂν ἐκρίνετο ἐφ' ἑαυτοῦ,
πρίν τι τούτων προλαβεῖν. ἀλλ' οὐκ ἦν οἶμαι τότε, ἃ νυ-
νὶ ποιεῖ, ἐκ παλαιῶν χρόνων, καὶ ψηφισμάτων πολλῶν
ἐκλέξαντα, ἃ μήτε προῄδει μηδείς, μήτ' ἂν ᾠήθη τήμε-
ρον ῥηθῆναι, διαβάλλειν: καὶ μετενεγκόντα τοὺς χρόνους, καὶ
προφάσεις ἀντὶ τῶν ἀληθῶν ψευδεῖς μεταθέντα τοῖς πε-
πραγμένοις, δοκεῖν τι λέγειν. Οὐκ ἦν τότε ταῦτα: ἀλλ'
ἐπ' αὐτῆς ἀληθείας ἐγγὺς οὔσης, τῶν ἔργων ἔτι μεμνημέ-
νων ὑμῶν, καὶ μόνον οὐκ ἐν ταῖς χερσὶν ἕκαστα ἐχόντων, πάν-

τις ἐλέγχοντ' ἂν οἱ λόγοι. διόπερ τοὺς περὶ αὐτὰ τὰ πράγματα ἐλέγχους φυγὼν, νῦν ὕστερον ἥκει, ῥητόρων ἀγῶνα νομίζων ὥς γέ μοι δοκεῖ, καὶ οὐχὶ τῶν πεπολιτευμένων ἐξέτασιν ποιήσειν ὑμᾶς ὑπολαμβάνων, καὶ λόγων κρίσιν, οὐ τοῦ τῇ πόλει συμφέροντος ἔσεσθαι. εἶτα σοφίζεται· καί φησι προσήκειν, ἧς μὲν οἴκοθεν ἥκετ' ἔχοντες δόξης περὶ ἡμῶν, ἀμελῆσαι· ὥσπερ δ' ὅταν οἰόμενοι περιεῖναι χρήματά τῳ λογίζησθε, κἂν καθαραὶ ὦσιν αἱ ψῆφοι, καὶ μηδὲν περιῇ, συγχωρεῖτε, οὕτω καὶ νῦν τοῖς ἐκ τοῦ λόγου φαινομένοις προσθέσθαι. θεάσασθε τοίνυν ὡς σαθρὸν ὡς ἔοικέν ἐστι φύσει, πᾶν ὅ, τι ἂν μὴ δικαίως ᾖ πεπραγμένον. ἐκ γὰρ αὐτοῦ τοῦ σοφοῦ τούτου παραδείγματος ὡμολόγηκε νυνὶ ὑμᾶς ὑπάρχειν ἐγνωσμένους, ἐμὲ μὲν λέγειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, αὐτὸν δ' ὑπὲρ Φιλίππου. οὐ γὰρ ἂν μεταπείθειν ὑμᾶς ἐζήτει, μὴ τοιαύτης οὔσης τῆς ὑπαρχούσης ὑπολήψεως περὶ ἑκατέρου. καὶ μὴν ὅτι γε οὐ δίκαια λέγει μεταθέσθαι ταύτην τὴν δόξαν ἀξιῶν ὑμᾶς, ἐγὼ διδάξω ῥᾳδίως, οὐ τιθεὶς ψήφους, οὐ γάρ ἐστιν ὁ τῶν πραγμάτων οὗτος λογισμός· ἀλλ' ἀναμιμνήσκων ἕκαστα ἐν βραχέσι, λογισταῖς ἅμα καὶ μάρτυσι τοῖς ἀκούουσιν ὑμῖν χρώμενος. ἡ γὰρ ἐμὴ πολιτεία, ἧς οὗτος κατηγορεῖ, ἀντὶ μὲν τοῦ, Θηβαίους μετὰ Φιλίππου συνεμβαλεῖν εἰς τὴν χώραν, ὃ πάντες ᾤοντο ἔσεσθαι, μεθ' ἡμῶν παραταξαμένους, ἐκεῖνον κωλύειν ἐποίησεν· ἀντὶ δὲ τοῦ, ἐν τῇ Ἀττικῇ τὸν πόλεμον εἶναι, ἑπτακόσια στάδια ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τοῖς Βοιωτῶν ὁρίοις γενέσθαι· ἀντὶ δὲ τοῦ, τοὺς λῃστὰς ἡμᾶς φέρειν καὶ ἄγειν ἐκ τῆς Εὐβοίας, ἐν εἰρήνῃ τὴν Ἀττικὴν, ἐκ θαλάττης εἶναι πάντα τὸν πόλεμον· ἀντὶ δὲ τοῦ, τὸν Ἑλλήσποντον ἔχειν Φίλιππον λαβόντα Βυζάντιον, συμπολεμεῖν τοὺς Βυζαντίους μεθ' ἡμῶν πρὸς ἐκεῖνον. ἆρά σοι ψήφοις ὅμοιος ὁ τῶν ἔργων λογισμὸς φαίνεται; ἢ δεῖν ἀνταναλεῖν

ταῦτα, ἀλλ' οὐχ ὅπως τὸν ἅπαντα χρόνον μνημονευθήσεται σκέψασθαι, καὶ οὐκέτι προστίθημι, ὅτι τῆς μὲν ὠμότητος, ἣν ἐν οἷς καθάπαξ τινῶν κύριος κατέστη φίλιππος, ἔστιν ἰδεῖν, ἑτέροις πειραθῆναι συνέβη: τῆς δὲ φιλανθρωπίας, ἣν τὰ λοιπὰ τῶν πραγμάτων ἐκεῖνος περιβαλλόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐπλάττετο, ὑμεῖς καλῶς ποιοῦντες τοὺς καρποὺς κεκόμισθε: ἀλλ' ἐῶ ταῦτα. καὶ μὴν, οὐδὲ τοῦτ' εἰπεῖν ὀκνήσω, ὅτι ὁ τὸν ῥήτορα βουλόμενος δικαίως ἐξετάζειν, καὶ μὴ συκοφαντεῖν, οὐκ ἂν οἷα σὺ νῦν ἔλεγες, τοιαῦτα κατηγόρει, παραδείγματα πλάττων, καὶ ῥήματα, καὶ σχήματα μιμούμενος: πάνυ γὰρ παρὰ τοῦτο, οὐχ ὁρᾷς, γέγονε τὰ τῶν ἑλλήνων πράγματα, εἰ τουτὶ τὸ ῥῆμα, ἀλλὰ μὴ τουτὶ διελέχθην ἐγώ: ἢ δευρὶ τὴν χεῖρα, ἀλλὰ μὴ δευρὶ παρήνεγκα: ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἂν ἐσκόπει, τίνας εἶχεν ἀφορμὰς ἡ πόλις, καὶ τίνας δυνάμεις, ὅτ' εἰς τὰ πράγματα εἰσῄει, καὶ τίνας συνήγαγον αὐτῇ μετὰ ταῦτ' ἐπιστὰς ἐγώ. καὶ πῶς εἶχε τὰ τῶν ἐναντίων, εἶτ' εἰ μὲν ἐλάττους ἐποίησα τὰς δυνάμεις, παρ' ἐμοὶ τἀδίκημ' ἂν ἐδείκνυεν ὄν: εἰ δὲ πολλῷ μείζους, οὐκ ἂν ἐσυκοφάντει. ἐπειδὴ δὲ σὺ τοῦτο πέφευγας, ἐγὼ ποιήσω. καὶ σκοπεῖτε εἰ δικαίως χρήσομαι τῷ λόγῳ. Δύναμιν μὲν τοίνυν εἶχεν ἡ πόλις τοὺς νησιώτας, οὐχ ἅπαντας, ἀλλὰ τοὺς ἀσθενεστάτους: οὔτε γὰρ χίος, οὔτε ῥόδος, οὔτε κέρκυρα μεθ' ἡμῶν ἦν: χρημάτων δὲ σύνταξιν εἰς πέντε καὶ τετταράκοντα τάλαντα καὶ ταῦτ' ἦν προεξηλεγμένα: ὁπλίτην δὲ, ἢ ἱππέα, πλὴν τῶν οἰκείων, οὐδένα. ὃ δὲ πάντων καὶ φοβερώτατον καὶ μάλισθ' ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, οὗτοι παρεσκευάκεσαν τοὺς περιχώρους πάντας ἔχθρας ἢ φιλίας ἐγγυτέρω, μεγαρέας, θηβαίους, εὐβοέας. τὰ μὲν τῆς πόλεως οὕτως ὑπῆρχεν ἔχοντα: καὶ οὐδεὶς ἂν ἔχοι παρὰ ταῦτ' εἰπεῖν ἄλλ' οὐδέν. τὰ δὲ τοῦ φιλίππου πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν ὁ

ἀντιπάλων, σκέψασθε, πῶς. πρῶτον μὲν ἦρχε τῶν ἀκολουθούν-
των αὐτὸς αὐτοκράτωρ: ὃ τῶν εἰς τὸν πόλεμον μέγιστόν ἐστιν
ἁπάντων: εἶθ' οὗτοι τὰ ὅπλα εἶχον ἐν ταῖς χερσὶν ἀεί: ἔ-
πειτα χρημάτων εὐπόρει, καὶ ἔπραττεν ἃ δόξειεν αὐτῷ, οὐ
προλέγων ἐν τοῖς ψηφίσμασιν, οὐδ' ἐν τῷ φανερῷ βου-
λευόμενος, οὐδ' ὑπὸ τῶν συκοφαντούντων κρινόμενος,
οὐδὲ γραφὰς φεύγων παρανόμων, οὐδ' ὑπεύθυνος ὢν οὐ-
δενί: ἀλλ' ἁπλῶς αὐτὸς δεσπότης, ἡγεμών, κύριος πάν-
των. ἐγὼ δ' ὁ πρὸς τοῦτον ἀντιτεταγμένος, καὶ γὰρ τοῦτ'
ἐξετάσαι δίκαιον, τίνος κύριος ἦν; οὐδενός. αὐτὸ γὰρ τὸ
δημηγορεῖν πρῶτον, οὗ μόνου μετεῖχον ἐγώ, ἐξ ἴσου προὔ-
τίθετε ὑμεῖς τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνοῦσι καὶ ἐμοί: καὶ ὅ-
σα οὗτοι περιγένοιντο ἐμοῦ, πολλὰ δ' ἐγίγνετο ταῦτα, δι'
ἣν ἕκαστον τύχοι πρόφασιν, ταῦθ' ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ἀπῄει-
τε βεβουλευμένοι. ἀλλ' ὅμως ἐκ τοιούτων ἐγὼ ἐλαττωμά-
των συμμάχους μὲν ὑμῖν ἐποίησα, εὐβοέας, ἀχαιούς, κο-
ρινθίους, θηβαίους, μεγαρέας, λευκαδίους, κερκυ-
ραίους: ἀφ' ὧν μύριοι μὲν καὶ πεντακισχίλιοι ξένοι, δισχί-
λιοι δ' ἱππεῖς ἄνευ τῶν πολιτικῶν δυνάμεων συνήχθη-
σαν: χρημάτων δ' ὅσων ἠδυνήθην, ἐγὼ πλείστην συντέ-
λειαν ἐποίησα. εἰ δὲ λέγεις ἢ τὰ πρὸς θηβαίους δίκαια
αἰσχίνη, ἢ τὰ πρὸς βυζαντίους, ἢ τὰ πρὸς εὐβοέας, ἢ πε-
ρὶ τῶν ἴσων νυνὶ διαλέγῃ, πρῶτον μὲν ἀγνοεῖς, ὅτι καὶ πρό-
τερον τῶν ὑπὲρ τῶν ἑλλήνων ἐκείνων ἀγωνισαμένων τριή-
ρων τριακοσίων οὐσῶν τῶν πασῶν τὰς διακοσίας ἡ πόλις
παρέσχετο, καὶ οὐκ ἐλαττοῦσθαι νομίζουσα, οὐδὲ κρίνουσα
τοὺς ταῦτα συμβουλεύσαντας, οὐδ' ἀγανακτοῦσα ἐπὶ του-
τοις ἑωρᾶτο: αἰσχρὸν γάρ: ἀλλὰ τοῖς θεοῖς ἔχουσα χάριν,
εἰ κοινοῦ κινδύνου τοῖς ἕλλησι περιστάντος αὐτὴ διπλάσια
τῶν ἄλλων εἰς τὴν ἁπάντων σωτηρίαν παρέσχετο. εἶτα κε-
νὰς χαρίζῃ χάριτας τουτοισὶ συκοφαντῶν ἐμέ. τί γὰρ νῦν

λέγεις οἷα ἐχρῆν πράττειν, ἀλλ' οὐ τότ' ὢν ἐν τῇ πόλει, καὶ παρὼν ταῦτ' ἔγραφες; εἴπερ ἐνεδέχετο πρὸς τοὺς παρόντας καιρούς, ἐν οἷς οὐχ ὅσα ἂν *βουλώμεθα, ἀλλ' ὅσα δοίη τὰ πράγματα, ἔδει δέχεσθαι. ὁ γὰρ ἀντωνούμενος καὶ ταχὺ τοὺς παρ' ἡμῶν ἀπελαυνομένους προσδεξόμενος καὶ χρήματα προσθήσων, ὑπῆρχεν ἕτοιμος. ἀλλ' εἰ νῦν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις κατηγορίας ἔχω, τί ἂν οἴεσθε, *εἰ τότ' ἐμοῦ περὶ τούτων ἀκριβολογουμένου, ἀπῆλθον αἱ πόλεις καὶ προσέθεντο φιλίππῳ, καὶ ἅμα εὐβοίας, καὶ θηβῶν, καὶ βυζαντίου κύριος κατέστη; τί ποιεῖν ἂν, ἢ τί οἴεσθε λέγειν τοὺς ἀσεβεῖς ἀνθρώπους τουτουσί; οὐχ ὡς ἐξεδόθησαν; οὐχ ὡς ἀπηλάθησαν βουλόμενοι μεθ' ἡμῶν εἶναι; εἶτα τοῦ μὲν ἑλλησπόντου διὰ βυζαντίων ἐγκρατὴς κατέστη, καὶ τῆς σιτοπομπείας τῆς τῶν ἑλλήνων κύριος γέγονε; πόλεμος δ' ὅμορος καὶ βαρὺς εἰς τὴν ἀττικὴν διὰ θηβαίων κεκόμισται; ἄπλους δ' ἡ θάλαττα ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς εὐβοίας ὁρμωμένων λῃστῶν γέγονεν; οὐκ ἂν ταῦτ' ἔλεγον, καὶ πολλά γε πρὸς τούτοις ἕτερα; πονηρὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πονηρὸν ὁ συκοφάντης ἀεὶ, καὶ πανταχόθεν βάσκανον καὶ φιλαίτιον. τοῦτο δὲ καὶ φύσει κίναδος ἀνθρώπιόν ἐστι, οὐδὲν ἐξ ἀρχῆς ὑγιὲς πεποιηκὸς, οὐδ' ἐλεύθερον: αὐτοτραγικὸς πίθηκος, ἀρουραῖος οἰνόμαος, παράσημος ῥήτωρ. τί γὰρ ἡ σὴ δεινότης εἰς ὄνησιν ἥκει τῇ πατρίδι; νῦν ἡμῖν λέγεις περὶ τῶν παρεληλυθότων; ὥσπερ ἂν εἴ τις ἰατρὸς ἀσθενοῦσι μὲν τοῖς κάμνουσιν εἰσιὼν μὴ λέγοι, μηδὲ δεικνύοι δι' ὧν ἀποφεύξονται τὴν νόσον: ἐπειδὴ δὲ τελευτήσειέ τις αὐτῶν, καὶ τὰ νομιζόμενα αὐτῷ φέροιτο, ἀκολουθῶν ἐπὶ τὸ μνῆμα, διεξίοι, εἰ τὸ, καὶ τὸ, ἐποίησεν ἄνθρωπος οὑτοσὶ, οὐκ ἂν ἀπέθανεν. ἐμβρόντητε, εἶτα νῦν λέγεις; οὐ τοίνυν οὐδὲ τὴν ἧτταν εἰ ταύτῃ γαυριᾷς, ἐφ' ᾗ στένειν σε ὦ κατάρατε προσῆκεν, ἐν οὐδενὶ τῶν παρ' ἐμοὶ

γεγονυῖαν εὑρήσετε τῇ πόλει. οὑτωσὶ δὲ λογίζεσθε. οὐδαμοῦ πώποτε * ὅποι πρεσβευτὴς ἐπέμφθην ὑφ' ὑμῶν ἐγὼ, ἡττηθεὶς ἀπῆλθον τῶν παρὰ φιλίππου πρέσβεων: οὐκ ἐκ θετταλίας: οὐδ' ἐξ ἀμβρακίας: οὐκ ἐξ ἰλλυριῶν: οὐ παρὰ τῶν θρᾳκῶν βασιλέων: οὐκ ἐκ βυζαντίου οὐκ ἄλλοθεν οὐδαμόθεν: οὐ τὰ τελευταῖα πρῴην ἐκ θηβῶν: ἀλλ' ἐν οἷς κρατηθεῖεν οἱ πρέσβεις αὐτοῦ τῷ λόγῳ, ταῦτα τοῖς ὅπλοις ἐπιὼν κατεστρέφετο. ταῦτ' οὖν ἀπαιτεῖς παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ αἰσχύνῃ τὸν αὐτὸν εἴς τε μαλακίαν σκώπτων, καὶ τῆς φιλίππου δυνάμεως ἀξιῶν ἕνα ὄντα κρείττω γενέσθαι; καὶ ταῦτα τοῖς λόγοις, τίνος γὰρ ἄλλου κύριος ἦν ἐγώ; οὐ γὰρ τῆς γε ἑκάστου ψυχῆς, οὐδὲ τῆς τύχης τῶν παραταξαμένων, οὐδὲ τῆς στρατηγίας, ἧς ἐμὲ ἀπαιτεῖς εὐθύνας. οὕτω σκαιὸς εἶ. ἀλλὰ μὴν, ὧν γ' ἂν ὁ ῥήτωρ ὑπεύθυνος εἴη, πᾶσαν ἐξέτασιν λάμβανε, οὐ παραιτοῦμαι. τίνα οὖν ἐστι ταῦτα; ἰδεῖν τὰ πράγματα ἀρχόμενα, καὶ προαισθέσθαι, καὶ προειπεῖν τοῖς ἄλλοις. ταῦτα πέπρακταί μοι. καὶ ἔτι τὰς ἑκασταχοῦ βραδυτῆτας, ὄκνους, ἀγνοίας, φιλονεικίας, ἃ πολιτικὰ τοῖς πόλεσι πρόσεστιν ἁπάσαις, καὶ ἀναγκαῖα ἁμαρτήματα, ταῦθ' ὡς εἰς ἐλάχιστον συστεῖλαι, καὶ τοὐναντίον εἰς ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν, καὶ τοῦ τὰ δέοντα ποιεῖν ὁρμὴν προτρέψαι. καὶ ταῦτά μοι πάντα πεποίηται: καὶ οὐδεὶς μή ποτε ἀνθρώπων εὕροι τὸ κατ' ἐμὲ οὐδὲν ἐλλειφθέν. εἰ τοίνυν τις ὁντινοῦν ἔροιτο, τίσι τὰ πλεῖστα φίλιππος ὧν κατέπραξε διῳκήσατο: πάντες ἂν εἴποιεν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ τῷ διδόναι, καὶ διαφθείρειν τοὺς ἐπὶ τῶν πραγμάτων. οὐκοῦν, τῶν μὲν δυνάμεων οὔτε κύριος, οὔθ' ἡγεμὼν ἦν ἐγώ. ὥστε οὐδὲ ὁ λόγος τῶν κατὰ ταῦτα πραχθέντων, πρὸς ἐμέ. καὶ μὴν, τῷ γε μὴ διαφθαρῆναι χρήμασι κεκράτηκα φιλίππου. ὥσπερ γὰρ ὁ ὠνούμενος νενίκηκε τὸν λαβόντα ἐὰν πρίηται, οὕτως ὁ μὴ λαβὼν

μὴ δὲ διαφθαρεὶς νενίκηκε τὸν ὠνούμενον. ὥστε ἀήττητος ἡ πόλις τὸ κατ' ἐμέ. ἃ μὲν τοίνυν ἐγὼ παρεσχόμην εἰς τὸ δικαίως τοιαῦτα γράφειν τοῦτον περὶ ἐμοῦ, πρὸς πολλοῖς ἑτέροις ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις ἐστίν. ἃ δ' οἱ πάντες ὑμεῖς ἴστε, ταῦτ' ἤδη λέξω. μετὰ γὰρ τὴν μάχην εὐθὺς ὁ δῆμος εἰδὼς καὶ ἑωρακὼς πάντα ὅσα ἔπραττον ἐγὼ ἐν αὐτοῖς τοῖς δεινοῖς καὶ φοβεροῖς ἐμβεβηκὼς, ἡνίκα οὐδ' ἀγνωμονῆσαί τι θαυμαστὸν ἦν τοὺς πολλοὺς πρὸς ἐμὲ, πρῶτον μὲν περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως, τὰς ἐμὰς γνώμας ἐχειροτόνει: καὶ πάνθ' ὅσα τῆς φυλακῆς ἕνεκα ἐπράττετο, ἡ διάταξις τῶν φυλάκων, αἱ τάφροι, τὰ εἰς τὰ τείχη χρήματα διὰ τῶν ἐμῶν ψηφισμάτων ἐγίνετο. ἔπειτα αἱρούμενος σιτώνην ἐκ πάντων ἐμὲ ἐχειροτόνησεν ὁ δῆμος. καὶ μετὰ ταῦτα συστάντων οἷς ἦν ἐπιμελὲς κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, καὶ γραφὰς, εὐθύνας, εἰσαγγελίας, πάντα ταῦτα ἐπαγόντων μοι οὐ δι' ἑαυτῶν τό γε πρῶτον, ἀλλὰ δι' ὧν μάλιστα ὑπελάμβανον ἀγνοήσεσθαι: ἴστε γὰρ δήπου καὶ μέμνησθε, ὅτι τοὺς πρώτους χρόνους, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκρινόμην ἐγὼ: καὶ οὔτ' ἀπόνοια σωσικλέους, οὔτε συκοφαντία φιλοκράτους, οὔτε διώνδου, καὶ μελάνου μανία, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ἀπείρατον ἦν τούτοις κατ' ἐμοῦ. ἐν τοίνυν τούτοις πᾶσι μάλιστα μὲν διὰ τοὺς θεοὺς, δεύτερον δὲ δι' ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀθηναίους ἐσωζόμην δικαίως, τοῦτο γὰρ καὶ ἀληθές ἐστι, καὶ ὑπὲρ τῶν ὀμωμοκότων, καὶ ὑπὲρ τῶν τὰ εὔορκα γνόντων δικαστῶν. οὐκοῦν, ἐν μὲν οἷς εἰσηγγελλόμην ὅτε ἀπεψηφίζεσθέ μου καὶ τὸ μέρος τῶν ψήφων τοῖς διώκουσιν οὐ μετεδίδοτε, τότ' ἐψηφίζεσθε τὰ ἄριστά με πράττειν, ἐν οἷς δὲ τὰς γραφὰς ἀπέφευγον, ἔννομα καὶ γράφειν καὶ λέγειν ἀπεδεικνύμην: ἐν οἷς δὲ τὰς εὐθύνας ἐπεσημαίνεσθε, δικαίως καὶ ἀδωροδοκήτως πάντα πεπρᾶχθαί μοι προσωμολογεῖτε. τούτων οὖν

οὕτως

οὕτως ἐχόντων τί προσήκει ἢ τί δίκαιον ἦν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένοις θέσθαι τὸν κτησιφῶντα ὄνομα; οὐχ ὃ τὸν δῆμον ἑώρα τιθέμενον; οὐχ ὃ τοὺς ὀμωμοκότας δικαστάς; οὐχ ὃ τὴν ἀλήθειαν παρὰ πᾶσι βεβαιοῦσαν; ναί φησιν: ἀλλὰ τὸ τοῦ κεφάλου καλὸν, τὸ μηδεμίαν γραφὴν φυγεῖν: καὶ νὴ Δί' εὔδαιμόν γε. ἀλλὰ τί μᾶλλον, ὁ πολλάκις μὲν φυγὼν, μηδεπώποτε δ' ἐξελεγχθεὶς ἀδικῶν, ἐν ἐγκλήματι γίγνοιτ' ἂν διὰ τοῦτο δικαίως; καίτοι πρός γε τοῦτον ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ τὸ τοῦ κεφάλου καλὸν εἰπεῖν ἔστι μοι. οὐδεμίαν γὰρ πώποτ' ἐγράψατό με, οὐδ' ἐδίωξε γραφήν. ὥστε ὑπό σου γε ὡμολόγημαι μηδὲν εἶναι τοῦ κεφάλου χείρων πολίτης. πολλαχόθεν μὲν τοίνυν ἄν τις ἴδοι τὴν ἀγνωμοσύνην αὐτοῦ καὶ τὴν βασκανίαν: οὐχ ἥκιστα δ' ἀφ' ὧν περὶ τῆς τύχης διελέχθη. ἐγὼ δ' ὅλως μὲν ὅστις ἄνθρωπος ὢν ἀνθρώπῳ τύχην προφέρει, παντελῶς ἀνόητον ἡγοῦμαι. ἣν γὰρ ὁ τὰ βέλτιστα πράττειν νομίζων καὶ ἀρίστην ἔχειν οἰόμενος, οὐκ οἶδεν εἰ μενεῖ τοιαύτη μέχρι τῆς ἑσπέρας, πῶς χρὴ περὶ ταύτης λέγειν, ἢ πῶς ὀνειδίζειν ἑτέρῳ. ἐπειδὴ δ' οὗτος πρὸς πολλοῖς ἄλλοις, καὶ περὶ τούτων ὑπερηφάνως κέχρηται τῷ λόγῳ, σκέψασθε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ θεωρήσατε, ὅσῳ καὶ ἀληθέστερον καὶ ἀνθρωπινώτερον ἐγὼ περὶ τῆς τύχης τούτου διαλεχθήσομαι: ἐγὼ τὴν μὲν τῆς πόλεως τύχην ἀγαθὴν ἡγοῦμαι: καὶ ταῦθ' ὁρῶ καὶ τὸν Δία τὸν δωδωναῖον ὑμῖν, καὶ τὸν ἀπόλλω τὸν πύθιον μαντευόμενον: τὴν μέντοι τῶν πάντων ἀνθρώπων ἣ νῦν ἐπέχει, χαλεπὴν καὶ δεινήν. τίς γὰρ ἑλλήνων, ἢ τίς βαρβάρων οὐ πολλῶν κακῶν ἐν τῷ παρόντι πεπείραται καιρῷ; τὸ μὲν τοίνυν προελέσθαι τὰ κάλλιστα, καὶ τὸ τῶν οἰηθέντων ἑλλήνων εἰ πρόοιντο ὑμᾶς, ἐν εὐδαιμονίᾳ διάξειν, αὐτῶν ἐκείνων ἄμεινον πράττειν, τῆς ἀγαθῆς τύχης τῆς πόλεως εἶναι τίθημι. τὸ δὲ προσκροῦσαι, καὶ μὴ πάνθ'

*ὅσ' ἠβουλόμεθ' ἡμῖν συμβῆναι, τῆς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τύχης τὸ ἐπιβάλλον ἐφ' ἡμᾶς μέρος μετειληφέναι νομίζω τὴν πόλιν. τὴν δ' ἰδίαν τύχην τὴν ἐμὴν καὶ τὴν ἑνὸς ἡμῶν ἑκάστου ἐν τοῖς ἰδίοις ἐξετάζειν δίκαιον εἶναι νομίζω. ἐγὼ μὲν οὑτωσὶ περὶ τῆς τύχης ἐξετάζειν ἀξιῶ, ὀρθῶς καὶ δικαίως ὡς ἐμαυτῷ δοκῶ: νομίζω δὲ καὶ ὑμῖν συνδοκεῖν. ὁ δὲ, τὴν ἰδίαν τύχην τὴν ἐμὴν τῆς κοινῆς τῆς πόλεως κυριωτέραν εἶναί φησι, τὴν μικρὰν καὶ φαύλην τῆς ἀγαθῆς καὶ μεγάλης. καὶ πῶς ἔνι τοῦτο γενέσθαι; καὶ μὴν εἴγε τὴν ἐμὴν τύχην πάντως ἐξετάζειν αἰσχίνη προαιρῇ, πρὸς τὴν σαυτοῦ σκόπει: κἂν εὕρῃς τὴν ἐμὴν βελτίω τῆς σῆς, παῦσαι λοιδορούμενος αὐτῇ. Σκόπει τοίνυν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. καί μου πρὸς διὸς καὶ θεῶν, μηδεμίαν ψυχρότητα καταγνῷ μηδείς. ἐγὼ γὰρ οὔτ' εἴ τις πενίαν προπηλακίζει, νοῦν ἔχειν ἡγοῦμαι, οὔτ' εἴ τις ἐν ἀφθόνοις τραφεὶς ἐπὶ τούτῳ σεμνύνεται: ἀλλ' ὑπὸ τῆς τουτουὶ τοῦ χαλεποῦ βλασφημίας καὶ συκοφαντίας εἰς τοιούτους λόγους ἐμπίπτειν ἀναγκάζομαι, οἷς ἐκ τῶν ἐνόντων ὡς ἂν δύνωμαι μετριώτατα χρήσομαι. ἐμοὶ μὲν τοίνυν ὑπῆρξεν αἰσχίνη παιδὶ μὲν ὄντι φοιτᾶν εἰς τὰ προσήκοντα διδασκαλεῖα, καὶ ἔχειν, ὅσα χρὴ τὸν μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσοντα δι' ἔνδειαν: ἐξελθόντι δὲ ἐκ παίδων τἀκόλουθα τούτοις πράττειν, χορηγεῖν, τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν, μηδεμιᾶς φιλοτιμίας μήτ' ἰδίας, μήτε δημοσίας ἀπολείπεσθαι: ἀλλὰ καὶ τῇ πόλει, καὶ τοῖς φίλοις χρήσιμον εἶναι. ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὰ κοινὰ προσῆλθον, ἔδοξέ μοι τοιαῦτα πολιτεύματα ἑλέσθαι, ὥστε καὶ ὑπὸ τῆς πατρίδος, καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἑλλήνων πολλάκις ἐστεφανῶσθαι, καὶ μὴ δὲ τοὺς ἐχθροὺς ὑμᾶς, ὡς οὐ καλά γε ἦν ἃ προειλόμην, ἐπιχειρεῖν λέγειν. ἐγὼ μὲν δὴ τοιαύτῃ συμβεβίωκα τύχῃ. καὶ πόλλ' ἂν ἔχων ἕτερ' εἰπεῖν περὶ αὐτῆς παραλείπω, φυλαττόμενος τὸ λυπῆσαί τινα ἐν οἷς σεμνύ=

νομαι. σὺ δ᾽ ὁ σεμνὸς ἀνὴρ, καὶ διαπτύων τοὺς ἄλλους, σκό-
πει πρὸς ταύτην ποίᾳ τινὶ κέχρησαι τύχῃ· δι᾽ ἣν, παῖς μὲν
ὢν, μετὰ πολλῆς ἐνδείας ἐτράφης, ἅμα τῷ πατρὶ πρὸς τῷ
διδασκαλείῳ προσεδρεύων, τὸ μέλαν τρίβων, καὶ τὰ βά-
θρα σπογγίζων, καὶ τὸ παιδαγωγεῖον κορῶν, οἰκέτου τάξιν,
οὐκ ἐλευθέρου παιδὸς ἔχων· ἀνὴρ δὲ γενόμενος τῇ μητρὶ τε-
λούσῃ τὰς βίβλους ἀνεγίνωσκες, καὶ τἄλλα συνεσκευώ-
ρου, τὴν μὲν νύκτα, νεβρίζων, καὶ κρατηρίζων, καὶ καθαί-
ρων τοὺς τελουμένους, καὶ ἀπομάττων τῷ πηλῷ, καὶ τοῖς
πιτύροις, καὶ ἀνιστὰς ἀπὸ τοῦ καθαρμοῦ, καὶ κελεύων λέ-
γειν, ἔφυγον κακὸν, εὗρον ἄμεινον; ἐπὶ τὸ μηδένα πώποτε
τηλικοῦτον ὀλολύξαι σεμνυνόμενος· καὶ ἔγωγε νομίζω·
μὴ γὰρ οἴεσθ᾽ αὐτὸν φθέγγεσθαι μὲν οὕτω μέγα, ὀλολύ-
ζειν δ᾽ οὐχ ὑπέρλαμπρον. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τοὺς καλοὺς
θιάσους ἄγων διὰ τῶν ὁδῶν, τοὺς ἐστεφανωμένους τῷ μαρά-
θρῳ καὶ τῇ λεύκῃ, τοὺς ὄφεις τοὺς παρείας θλίβων, καὶ ὑπὲρ
τῆς κεφαλῆς αἰωρῶν, καὶ βοῶν, εὐοῖ σαβοῖ, καὶ ἐπορχού-
μενος * ὑῆς ἄττης, ἄττης ὑῆς ἔξαρχος καὶ προηγεμὼν, καὶ
κιττοφόρος, καὶ λικνοφόρος, καὶ τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τῶν
γρᾳδίων προσαγορευόμενος, μισθὸν λαμβάνων τούτων ἔν-
θρυπτα καὶ στρεπτοὺς καὶ νεήλατα, ἐφ᾽ οἷς τίς οὐκ ἂν ὡς
ἀληθῶς αὑτὸν εὐδαιμονίσειε, καὶ τὴν αὑτοῦ τύχην; ἐπει-
δὴ δ᾽ εἰς τοὺς δημότας ἐνεγράφης, ὅπως δήποτε, ἐῶ γὰρ
τοῦτο· ἐπειδή γ᾽ ἐνεγράφης, εὐθέως τὸ κάλλιστον ἐξελέξω
τῶν ἔργων, ὑπογραμματεύειν καὶ ὑπηρετεῖν τοῖς * ἀρχι-
δίοις. ὡς δ᾽ ἀπηλλάγης ποτὲ καὶ τούτου, πάνθ᾽ ἃ τῶν ἄλλων
κατηγορεῖς, αὐτὸς ποιήσας, οὐ κατῄσχυνας μὰ Δί᾽ οὐδὲν τῶν
προϋπηργμένων τῷ μετὰ ταῦτα βίῳ· ἀλλὰ μισθώσας σαυ-
τὸν τοῖς βαρυστόνοις ἐπικαλουμένοις ἐκείνοις ὑποκριταῖς *
Σιμμύκᾳ καὶ Σωκράτει ἐτριταγωνίστεις, σῦκα καὶ βότρυς, καὶ ἐλαί-
ας συλλέγων; ὥσπερ ὀπωρώνης ἐκ τῶν ἀλλοτρίων χωρίων,

πλείω λαμβάνων ἀπὸ τούτων τραύματα, ἢ τῶν ἀγώνων,
οὓς ὑμεῖς περὶ τῆς ψυχῆς ἠγωνίζεσθε. ἦν καὶ ἄσπονδος καὶ
ἀκήρυκτος ὑμῖν ὁ πρὸς τοὺς θεατὰς πόλεμος, ὑφ' ὧν τὰ πολ
λὰ τραύματα εἰληφὼς, εἰκότως τοὺς ἀπείρους τῶν τοιούτων
κινδύνων, ὡς δειλοὺς σκώπτεις. ἀλλὰ γὰρ παρεὶς ὧν τὴν
πενίαν αἰτιάσαιτ' ἄν τις, πρὸς αὐτὰ τὰ τοῦ τρόπου σου βα-
διοῦμαι κατηγορήματα. τοιαύτην γὰρ εἵλου πολιτείαν,
ἐπειδή ποτε καὶ τοῦτ' ἐπῆλθέ σοι ποιῆσαι, δι' ἣν εὐτυχού-
σης μὲν τῆς πατρίδος, λαγὼ βίον ἔζης, δεδιὼς καὶ τρέμων,
καὶ ἀεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν, ἐφ' οἷς σαυτῷ συνῄδεις
ἀδικοῦντι: ἐν οἷς δ' ἠτύχησαν οἱ ἄλλοι, θρασὺς ὢν ὑφ' ἁπάν
των ὦψαι. καίτοι, ὅστις χιλίων πολιτῶν ἀποθανόντων ἐ-
θάρρησε, τί οὗτος παθεῖν ὑπὸ τῶν ζώντων δίκαιός ἐστι.
Πολλὰ τοίνυν ἕτερα εἰπεῖν ἔχων περὶ αὐτοῦ, παραλείψω. οὐ
γὰρ ὅσ' ἂν δείξαιμι προσόντ' αἰσχρὰ τούτῳ καὶ ὀνείδη,
πάντ' οἶμαι δεῖν εὐχερῶς λέγειν: ἀλλ' ὅσα μηδὲν αἰσχρόν
ἐστιν εἰπεῖν ἐμοί. ἐξέτασον τοίνυν παρ' ἄλληλα, τὰ σοὶ καὶ
ἐμοὶ βεβιωμένα πράως καὶ μὴ πικρῶς αἰσχίνη. εἶτ' ἐρώτη-
σον τουτουσὶ, τὴν ὁποτέρου τύχην ἂν ἕλοιθ' ἕκαστος αὐτῶν.
ἐδίδασκες γράμματα, ἐγὼ δ' ἐφοίτων. ἐτέλεις, ἐγὼ δ' ἐτε-
λούμην. ἐχόρευες, ἐγὼ δ' ἐχορήγουν. ἐγραμμάτευες,
ἐγὼ δ' ἐκκλησίαζον. ἐτριταγωνίστεις, ἐγὼ δ' ἐθεώρουν. ἐ-
ξέπιπτες, ἐγὼ δ' ἐσύριττον. ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν πεπολί-
τευσαι πάντα, ἐγὼ δ' ὑπὲρ τῆς πατρίδος. ἐῶ τἆλλα. ἀλ-
λὰ νυνὶ τήμερον, ἐγὼ μὲν ὑπὲρ τοῦ στεφανωθῆναι δοκιμάζο-
μαι: τὸ δὲ μηδοτιοῦν ἀδικεῖν, ἀνωμολόγημαι. σοὶ δὲ συκο-
φάντῃ μὲν εἶναι δοκεῖν ὑπάρχει. κινδυνεύεις δὲ, εἴτε δεῖ
σε ἔτι τοῦτο ποιεῖν, εἴτε ἤδη πεπαῦσθαι, μὴ μεταλαβόντα
τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων. ἀγαθῇ δὲ, οὐχ ὁρᾷς; τύχῃ
συμβεβιωκὼς, τῆς ἐμῆς ὡς φαύλης κατηγορεῖς. φέρε δὴ
καὶ τὰς τῶν λειτουργιῶν μαρτυρίας, ὧν λελειτούργηκα,

ὑμῶν ἀναγνῶ πάθος. παραναγνώσθω δὴ ὑμῖν καὶ σοὶ τὰς ῥήσεις ἃς ἐλυμαίνου; ἥκω λιπὼν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας. καὶ κακαγγέλειν μὲν ἴσθι μὴ θέλοντά με: καὶ κακὸν κακῶς σε μάλιστα μὲν οἱ θεοί, ἔπειτα δὲ οὗτοι πάντες ἀπολέσειαν, πονηρὸν ὄντα πολίτην καὶ προδότην καὶ τριταγωνιστήν. λέγε τὰς μαρτυρίας. Μαρτυρίαι.

Ἐν μὲν τοίνυν τοῖς πρὸς τὴν πόλιν, τοιοῦτος: ἐν δὲ τοῖς ἰδίοις, εἰ μὴ πάντες ἴστε ὅτι κοινὸς καὶ φιλάνθρωπος, καὶ τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν, σιωπῶ: καὶ οὐδὲν ἂν εἴποιμι, οὐδὲ παρασχοίμην ἂν περὶ τούτων οὐδεμίαν μαρτυρίαν, οὔτ᾽ εἴ τινας ἐκ τῶν πολεμίων ἐλυσάμην, οὔτ᾽ εἴ τισι θυγατέρας συνεξέδωκα, οὔτε τῶν τοιούτων οὐδέν. καὶ γὰρ οὕτω πως ὑπείληφα. ἐγὼ νομίζω τὸν μὲν εὖ παθόντα δεῖν μεμνῆσθαι τὸν πάντα χρόνον: τὸν δὲ εὖ ποιήσαντα, εὐθὺς ἐπιλελῆσθαι: εἰ δεῖ τὸν μὲν χρηστοῦ, τὸν δὲ, μὴ μικροψύχου ποιεῖν ἔργον, ἀνθρώπου. τὸ δὲ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομιμνήσκειν καὶ λέγειν, μικροῦ δεῖν ὅμοιόν ἐστι τῷ ὀνειδίζειν. οὐ δὴ ποιήσω τοιοῦτον οὐδέν, οὐδὲ προαχθήσομαι: ἀλλ᾽ ὅπως ποθ᾽ ὑπείλημμαι περὶ τούτων, ἀρκεῖ μοι. βούλομαι δὲ τῶν ἰδίων ἀπαλλαγείς, ἔτι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν περὶ τῶν κοινῶν. εἰ μὲν γὰρ ἔχεις αἰσχίνη, τῶν ὑπὸ τουτονὶ τὸν ἥλιον, εἰπεῖν ἀνθρώπων, ὅς τις ἀθῷος τῆς φιλίππου πρότερον, καὶ νῦν τῆς ἀλεξάνδρου δυναστείας γέγονεν, ἢ τῶν ἑλλήνων, ἢ τῶν βαρβάρων, ἔστω. συγχωρῶ σοι, τὴν ἐμὴν εἴτε τύχην, εἴτε δυστυχίαν ὀνομάζειν βούλει, πάντων αἰτίαν γεγενῆσθαι. εἰ δὲ καὶ τῶν μηδεπώποτ᾽ ἰδόντων ἐμὲ, μηδὲ φωνὴν ἀκηκοότων ἐμοῦ, πολλοὶ πολλὰ καὶ δεινὰ πεπόνθασι, μὴ μόνον κατ᾽ ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ πόλεις ὅλαι καὶ ἔθνη: πόσῳ δικαιότερον καὶ ἀληθέστερον, τὴν ἁπάντων, ὡς ἔοικεν, ἀνθρώπων τύχην κοινὴν, καὶ φοράν τινα πραγμάτων χαλεπὴν, καὶ οὐχ οἵαν ἔδει τούτων αἰτίαν ἡγεῖσθαι: σὺ τοί-

νων ταῦτα ἀφεὶς, ἐμὲ τὸν πρὸ τούτοις πολιτευόμενον αἰτιᾷ, καὶ ταῦτ' εἰδὼς ὅτι κἂν εἰ μὴ τὸ ὅλον, μέρος γ' ἐπιβάλλει τῆς βλασφημίας ἅπασι, καὶ μάλιστά σοι. εἰ μὲν γὰρ ἐγὼ κατ' ἐμαυτὸν αὐτοκράτωρ ὢν περὶ τῶν πραγμάτων ἐβουλευόμην, ἦν ἂν τοῖς ἄλλοις ῥήτορσιν ὑμῖν ἐμὲ αἰτιᾶσθαι: εἰ δὲ παρῆτε μὲν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἁπάσαις ἀεὶ, ἐν κοινῷ δὲ τὸ συμφέρον ἡ πόλις προὐτίθει σκοπεῖν, πᾶσι δὲ ταῦτ' ἐδόκει τότε ἄριστα εἶναι καὶ μάλιστά σοι: οὐ γὰρ ἐπ' εὐνοίᾳ γ' ἐμοὶ παρεχώρεις ἐλπίδων, καὶ ζήλου, καὶ τιμῶν, ἃ πάντα προσῆν τοῖς τότε πραττομένοις ὑπ' ἐμοῦ, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας ἡττώμενος δηλονότι, καὶ τῷ μηδὲν ἔχειν εἰπεῖν βέλτιον: πῶς οὐκ ἀδικεῖς, καὶ δεινὰ ποιεῖς, τούτοις νῦν ἐγκαλῶν, ὧν τότε οὐκ εἶχες λέγειν βελτίω; παρὰ μὲν τοίνυν τοῖς ἄλλοις, ἔγωγ' ὁρῶ πᾶσιν ἀνθρώποις διωρισμένα καὶ τεταγμένα πως τὰ τοιαῦτα. ἀδικεῖ τις ἑκών; ὀργὴ καὶ τιμωρία* κατ' αὐτοῦ. ἐξήμαρτέ τις ἄκων; συγγνώμη ἀντὶ τῆς τιμωρίας τούτῳ. οὔτε ἀδικῶν τις, οὔτ' ἐξαμαρτάνων εἰς τὰ πᾶσι δοκοῦντα συμφέρειν ἑαυτὸν δοὺς οὐ κατώρθωσε μεθ' ἁπάντων; οὐκ ὀνειδίζειν οὐδὲ λοιδορεῖσθαι τῷ τοιούτῳ δίκαιον, ἀλλὰ συνάχθεσθαι. φανήσεται τοίνυν ταῦτα πάντα οὕτως οὐ μόνον ἐν τοῖς νόμοις: ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις αὐτὴ τοῖς ἀγράφοις νομίμοις καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἤθεσι διώρικεν. αἰσχίνης τοίνυν τοσοῦτον ὑπερβέβληκεν ἅπαντας ἀνθρώπους ὠμότητι, καὶ συκοφαντίᾳ, ὥστε καὶ ὧν αὐτὸς ὡς ἀτυχημάτων ἐμέμνητο, καὶ ταῦτ' ἐμοῦ κατηγορεῖ: καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὥσπερ αὐτὸς ἁπλῶς καὶ μετ' εὐνοίας πάντας εἰρηκὼς τοὺς λόγους, φυλάττειν ἐμὲ καὶ τηρεῖν ἐκέλευεν, ὅπως μὴ παρακρούσωμαι, μὴ δ' ἐξαπατήσω, δεινὸν, καὶ γόητα, καὶ σοφιστὴν, καὶ τὰ τοιαῦτα ὀνομάζων. ὡς ἐὰν πρότερός τις εἴποι τὰ προσόνθ' ἑαυτῷ περὶ ἄλλου, καὶ δὴ ταῦθ' οὕτως ἔχοντα, καὶ οὐκέτι τοὺς ἀκούοντας σκεψομέ-

τους, τίς ποτ' αὐτός ἐστιν ὁ ταῦτα λέγων. ἐγὼ δὲ οἶδ' ὅτι γιγνώσκετε τοῦτον ἅπαντες, καὶ πολὺ τούτῳ μᾶλλον, ἢ ἐμοὶ νομίζετε ταῦτα προσεῖναι: καὶ ἐκεῖνο δ' οὖν οἶδ' ὅτι τὴν ἐμὴν δεινότητα. ἔστω γάρ. καί τοι ἔγω γε ὁρῶ τῆς τῶν λεγόντων δυνάμεως τοὺς ἀκούοντας τὸ πλεῖστον μέρος κυρίους ὄντας: ὡς γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀποδέξησθε, καὶ πρὸς ἕκαστον ἔχητ' εὐνοίας, οὕτως ὁ λέγων ἔδοξε φρονεῖν. εἰ δ' οὖν ἐστι καὶ παρ' ἐμοί τις ἐμπειρία τοιαύτη, ταύτην μὲν εὑρήσετε πάντες ἐν τοῖς κοινοῖς ἐξεταζομένην ὑπὲρ ὑμῶν ἀεί, καὶ οὐδαμοῦ καθ' ὑμῶν, οὐδ' ἰδίᾳ: τὴν δὲ τούτου τοὐναντίον οὐ μόνον τῷ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἐλύπησέ τι τοῦτον, ἢ προσέκρουσέ που, κατὰ τούτων. οὐ γὰρ αὐτῇ δικαίως οὐδ' ἐφ' ἃ συμφέρει τῇ πόλει χρῆται. οὔτε γὰρ τὴν ὀργὴν, οὔτε τὴν ἔχθραν, οὔτε ἄλλο οὐδὲν τῶν τοιούτων, τὸν καλὸν κἀγαθὸν πολίτην δεῖ τοὺς ὑπὲρ τῶν κοινῶν εἰσεληλυθότας δικαστὰς ἀξιοῦν αὐτῷ βεβαιοῦν, οὐδ' ὑπὲρ τούτων εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι: ἀλλὰ μάλιστα μὲν μὴ ἔχειν ταῦτ' ἐν τῇ φύσει: εἰ δ' ἄρα ἀνάγκη, πρᾴως καὶ μετρίως διακείμενον ἔχειν. ἐν τίσιν οὖν σφοδρὸν εἶναι τὸν πολιτευόμενον καὶ τὸν ῥήτορα δεῖ; ἐν οἷς τῶν ὅλων τι κινδυνεύεται τῇ πόλει, καὶ ἐν οἷς πρὸς τοὺς ἐναντίους ἐστὶ τῷ δήμῳ, ἐν τούτοις: ταῦτα γὰρ γενναίου καὶ ἀγαθοῦ πολίτου, μηδενὸς δὲ ἀδικήματος πώποτε δημοσίου, προσθήσω δὲ μηδ' ἰδίου δίκην ἀξιώσαντα λαβεῖν παρ' ἐμοῦ, μήθ' ὑπὲρ τῆς πόλεως, μήθ' ὑπὲρ αὐτοῦ, στεφάνου καὶ ἐπαίνου κατηγορίαν νῦν ἥκειν συνεσκευασμένον, καὶ τοσουτουσὶ λόγους ἀνηλωκέναι, ἰδίας ἔχθρας, καὶ φθόνου, καὶ μικροψυχίας ἐστὶ σημεῖον, οὐδενὸς χρηστοῦ. τὸ δὲ δὴ καὶ τοὺς πρὸς ἐμὲ αὐτὸν ἀγῶνας ἐάσαντα, νῦν ἐπὶ τόνδ' ἥκειν, πᾶσαν ἔχει κακίαν. καὶ ἐμοί γε δοκεῖς ἐκ τούτων αἰσχίνη τῶν λόγων ἐπίδειξίν τινα

φωνασκίας βουλόμενος ποιήσασθαι, τότε προελέσθαι τὸν ἀγῶνα, οὐκ ἀδικήματος οὐδενὸς λαβεῖν τιμωρίαν. ἔστι δ' οὐχ ὁ λόγος τοῦ ῥήτορος αἰσχίνη * τίμιος, οὐδ' ὁ τόνος τῆς φωνῆς, ἀλλὰ τὸ ταυτὰ προαιρεῖσθαι τοῖς πολλοῖς, καὶ τὸ, τοὺς αὐτοὺς μισεῖν καὶ φιλεῖν, οὕς περ ἂν ἡ πατρίς. ὁ γὰρ οὕτως ἔχων τὴν ψυχὴν, οὗτος ἐπ' εὐνοίᾳ πάντ' ἐρεῖ. ὁ δ' ἀφ' ὧν ἡ πόλις προορᾶταί τινα κίνδυνον ἑαυτῇ, τούτους θεραπεύων, οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁρμεῖ τοῖς πολλοῖς. οὔκουν οὐδὲ τῆς ἀσφαλείας τὴν αὐτὴν ἔχει προσδοκίαν. ἀλλ' ὁρᾶς; ἐγώ: ταυτὰ γὰρ συμφέροντα εἱλόμην τουτοισὶ, καὶ οὐδὲν ἐξαίρετον οὐδ' ἴδιον πεποίημαι. ἆρ' οὖν οὐδὲ σύ; καὶ πῶς; ὃς εὐθέως μετὰ τὴν μάχην πρεσβευτὴς ἐπορεύου πρὸς φίλιππον, ὃς ἦν τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις συμφορῶν αἴτιος τῇ πατρίδι: καὶ ταῦτ' ἀρνούμενος πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ταύτην τὴν χρείαν, ὡς πάντες ἴσασι. καίτοι τίς ὁ τὴν πόλιν ἐξαπατῶν; οὐχ ὁ μὴ λέγων ἃ φρονεῖ; τῷ, δ' ὁ κῆρυξ καταρᾶται καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν δικαίως; οὐ τῷ τοιούτῳ; τί δὲ μεῖζον ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ἀδίκημα κατ' ἀνδρὸς ῥήτορος; ἢ μὴ ταυτὰ καὶ φρονεῖν, καὶ λέγειν. σὺ τοίνυν τοιοῦτος εὑρέθης. εἶτα σὺ φθέγγῃ, καὶ βλέπειν εἰς τὰ τουτωνὶ πρόσωπα τολμᾶς, πότερ' οὐχ ἡγῇ γνώσεσθαι αὐτοὺς ὅς τις εἶ; ἢ τοσοῦτον ὕπνον καὶ λήθην ἅπαντας ἔχειν, ὥστ' οὐ μεμνῆσθαι τοὺς λόγους, οὓς ἐδημηγόρεις ἐν τῷ δήμῳ καταρώμενος καὶ διομνύμενος, μηδὲν εἶναί σοι καὶ φιλίππῳ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐμὲ τὴν αἰτίαν σοι ταύτην ἐπάγειν, τῆς ἰδίας ἕνεκα ἔχθρας οὐκ οὖσαν ἀληθῆ; ὡς δ' ἀπηγγέλθη τάχισθ' ἡ μάχη, οὐδὲν τούτων φροντίσας εὐθὺς ὡμολόγεις καὶ προσεποιοῦ φιλίαν καὶ ξενίαν εἶναί σοι πρὸς αὐτόν; τῇ μισθαρνίᾳ ταῦτα μετατιθέμενος τὰ ὀνόματα. ἐκ ποίας γὰρ ἴσης ἢ δικαίας προφάσεως αἰσχίνη, τῷ γλαυκοθέας τῆς τυμπανιστρίας ξένος, ἢ φίλος, ἢ γνώριμος ἦν φίλιππος, ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ. ἀλλ' ἐμισθώ-

θης ἐπὶ τῷ τὰ τουτωνὶ συμφέροντα διαφθείρειν. ἀλλ' ὅμως οὔπω φανερῶς αὐτοῖς εἰλημμένος προδότης, καὶ κατὰ σαυτοῦ μηνυτὴς ἐπὶ τοῖς συμβᾶσι γεγονώς, ἐμοὶ λοιδορῇ, καὶ ὀνειδίζεις ταῦτα, ὧν πάντας μᾶλλον αἰτίους εὑρήσεις, ἢ ἐμέ. πολλὰ καὶ καλὰ καὶ μεγάλα ἡ πόλις αἰσχίνη, καὶ προείλετο καὶ κατώρθωσε δι' ἐμοῦ, ὧν οὐκ ἠμνημόνησε. σημεῖον δέ: χειροτονῶν γὰρ ὁ δῆμος τὸν ἐροῦντ' ἐπὶ τοῖς τετελευτηκόσι παρ' αὐτὰ τὰ συμβάντα, οὐ σὲ ἐχειροτόνησε προβληθέντα, καίπερ εὔφωνον ὄντα, οὐδὲ δημάδην ἄρτι πεποιηκότα τὴν εἰρήνην, οὐδ' ἡγήμονα, οὐδ' ἄλλον ὑμῶν οὐδένα, ἀλλ' ἐμέ. καὶ παρελθόντος σοῦ καὶ πυθοκλέους ὠμῶς καὶ ἀναιδῶς, ὦ ζεῦ καὶ θεοί, καὶ κατηγορούντων ἐμοῦ ταῦτα, ἃ καὶ σὺ νυνί, καὶ λοιδορουμένων, ἔτι ἄμεινον ἐχειροτόνησεν ἐμέ. τὸ δ' αἴτιον, οὐκ ἀγνοεῖς μέν, ὅμως δὲ φράσω σοι καὶ ἐγώ. ἀμφότερα ᾔδεσαν αὐτοί, τήν τ' ἐμὴν εὔνοιαν καὶ προθυμίαν, μεθ' ἧς τὰ πράγματ' ἔπραττον, καὶ τὴν ὑμετέραν ἀδικίαν. ἃ γὰρ εὐθενούντων τῶν πραγμάτων ἠρνεῖσθε διομνύμενοι, ταῦτ' ἐν οἷς ἔπταισεν ἡ πόλις, ὡμολογήσατε. τοὺς οὖν ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀτυχήμασιν ὧν ἐφρόνουν, λαβόντας ἄδειαν, ἐχθροὺς μὲν πάλαι φανεροὺς δὲ τόθ' ἡγήσαντο αὐτοῖς γεγενῆσθαι. εἶτα καὶ προσήκειν ὑπελάμβανον τὸν ἐροῦντα τότ' ἐπὶ τοῖς τετελευτηκόσι, καὶ τὴν ἐκείνων ἀρετὴν κοσμήσοντα, μήθ' ὁμωρόφιον, μήθ' ὁμόσπονδον γεγενημένον εἶναι τοῖς πρὸς ἐκείνους παραταξαμένοις: μηδ' ἐκεῖ μὲν κωμάζειν καὶ παιανίζειν ἐπὶ ταῖς τῶν ἑλλήνων συμφοραῖς μετὰ τῶν αὐτοχείρων τοῦ φόνου, δεῦρο δ' ἐλθόντας τιμᾶσθαι: μηδὲ τῇ φωνῇ δακρύειν ὑποκρινομένους τὴν ἐκείνων τύχην, ἀλλὰ τῇ ψυχῇ συναλγεῖν. τοῦτο δ' ἑώρων παρ' ἑαυτοῖς καὶ παρ' ἐμοί, παρὰ δ' ὑμῖν οὔ. διὰ ταῦτ' ἐμὲ ἐχειροτόνησαν, καὶ οὐχ ὑμᾶς, καὶ οὐχ ὁ μὲν δῆμος οὕτως, οἱ δὲ τῶν τετελευτηκότων πατέρες

καὶ ἀδελφοὶ ὑπὸ τοῦ δήμου τότε αἱρεθέντες ἐπὶ τὰς ταφὰς, ἄλλως πως: ἀλλὰ δέον ποιεῖν αὐτοὺς τὸ περίδειπνον ὡς παρ' οἰκειοτάτῳ τῶν τετελευτηκότων, ὥσπερ τἆλλ' εἰώθει γίγνεσθαι, τοῦτ' ἐποίησαν παρ' ἐμοὶ, εἰκότως. γένει μὲν γὰρ ἕκαστος ἑκάστῳ, μᾶλλον οἰκεῖος ἦν ἐμοῦ: κοινῇ δὲ πᾶσιν, οὐδεὶς ἐγγυτέρω. ᾧ γὰρ τὸ ἐκείνους σωθῆναι, καὶ κατορθῶσαι μάλιστα διέφερεν, οὗτος καὶ παθόντων ἃ μήποτ' ὤφελον, τῆς ὑπὲρ ἁπάντων λύπης πλεῖστον μετεῖχε. λέγε δ' αὐτῷ τουτὶ τὸ ἐπίγραμμα, ὃ δημοσίᾳ προείλετο ἡ πόλις αὐτοῖς ἐπιγράψαι: ἵν' εἰδῇς αἰσχίνη καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ σαυτὸν ἀγνώμονα καὶ συκοφάντην ὄντα, καὶ μιαρόν. λέγε.

Ἐπίγραμμα.

Οἵδε πάτρας ἕνεκα σφετέρας εἰς δῆριν ἔθεντο
ὅπλα, καὶ ἀντιπάλων ὕβριν ἀπεσκέδασαν.
μαρνάμενοι δ' ἀρετῆς καὶ δείματος, οὐκ ἐσάωσαν
ψυχὰς, ἀλλ' ἀΐδην κοινὸν ἔθεντο βραβῆ,
Οὕνεκεν ἑλλήνων: ὡς μὴ ζυγὸν αὐχένι θέντες,
δουλοσύνης στυγερὰν ἀμφὶς ἔχωσιν ὕβριν.
Γαῖα δὲ πατρὶς ἔχει κόλποις τῶν πλεῖστα καμόντων
σώματ': ἐπεὶ θνητοῖς ἐκ Διὸς ἥδε κρίσις.
Μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστι θεῶν, καὶ πάντα κατορθοῦν
ἐν βιοτῇ: μοῖραν δ' οὔτι φυγεῖν ἔπορεν.

Ἀκούεις αἰσχίνη καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ, ὡς τὸ μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστι θεῶν, καὶ πάντα κατορθοῦν; οὐ τῷ συμβούλῳ τὴν τοῦ κατορθοῦν τοὺς ἀγωνιζομένους ἀνέθηκε δύναμιν, ἀλλὰ τοῖς θεοῖς. τί οὖν ὦ κατάρατε ἐμοὶ περὶ τούτων λοιδορῇ, καὶ λέγεις, ἃ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς οἱ θεοὶ τρέψειαν εἰς κεφαλήν. πολλὰ τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ἄλλα κατηγορηκότος αὐτοῦ καὶ κατεψευσμένου, ἐν μάλιστ' ἐθαύμασα ἁπάντων, ὅτι τῶν συμβεβηκότων τότε τῇ πόλει ἀνα-

μηνυθεὶς, οὐχ ὡς ἂν εὔνους, οὐδὲ δίκαιος πολίτης ἔχων τὴν γνώμην, συνεδάκρυσεν, οὐδ' ἔπαθεν οὐδὲν τοιοῦτον τῇ ψυχῇ: ἀλλ' ἐπάρας τὴν φωνὴν καὶ γεγηθὼς, καὶ λαρυγγίζων ᾤετο μὲν ἐμοῦ κατηγορεῖν δηλονότι, δεῖγμα δὲ ἐξέφερε καθ' ἑαυτοῦ, ὅτι τοῖς γεγενημένοις ἀνιαροῖς οὐδὲν ὁμοίως ἔχει τοῖς ἄλλοις. καίτοι τὸν τῶν νόμων καὶ τῆς πολιτείας φάσκοντα φροντίζειν, ὥσπερ οὗτος νυνὶ, καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο, τοῦτό γ' ἔχειν δεῖ, τὸ ταὐτὰ λυπεῖσθαι καὶ ταὐτὰ χαίρειν τοῖς πολλοῖς; καὶ μὴ τῇ προαιρέσει τῶν κοινῶν ἐν τῷ τῶν ἐναντίων μέρει τετάχθαι: ὃ σὺ νυνὶ πεποιηκὼς εἶ φανερὸς, ἐμὲ πάντων αἴτιον, καὶ δι' ἐμὲ εἰς πράγματα φάσκων ἐμπεσεῖν τὴν πόλιν: οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμῆς πολιτείας, οὐδὲ προαιρέσεως ἀρξαμένων ὑμῶν τοῖς Ἕλλησι βοηθεῖν. ἐπεὶ ἔμοιγ' εἰ τοῦτο δοθείη παρ' ὑμῶν, τοσαῦτα δι' ἐμὲ ὑμᾶς ἠναντιῶσθαι τῇ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀρχῇ πραττομένῃ, μείζων ἂν δοθείη δωρεὰ συμπασῶν ὧν τοῖς ἄλλοις δεδώκατε. ἀλλ' οὔτ' ἂν ἐγὼ ταῦτα φήσαιμι, ἀδικοίην γὰρ ἂν ὑμᾶς, οὔτ' ἂν ὑμεῖς εὖ οἶδ' ὅτι συγχωρήσαιτε: οὗτός τ' εἰ δίκαια ἐποίει, οὐκ ἂν ἕνεκα τῆς πρὸς ἐμὲ ἔχθρας, τὰ μέγιστα τῶν ὑμετέρων καλῶν ἔβλαπτε καὶ διέβαλλεν. ἀλλὰ τί ταῦτ' ἐπιτιμῶ, πολλῷ σχετλιώτερα ἄλλα κατηγορηκότος αὐτοῦ καὶ καταψευσαμένου; ὃς γὰρ ἐμοῦ φιλιππισμὸν, ὦ γῆ καὶ θεοὶ, κατηγορεῖ, τί οὗτος οὐκ ἂν εἴποι; καίτοι νὴ τὸν Ἡρακλέα καὶ πάντας τοὺς θεοὺς, εἴγ' ἐπ' ἀληθείας δέοι σκοπεῖσθαι, τὸ καταψεύδεσθαι, καὶ δι' ἔχθραν τι λέγειν ἀνελόντας ἐκ μέσου, τίνες ὡς ἀληθῶς εἰσιν, οἷς ἂν εἰκότως καὶ δικαίως τὴν τῶν γεγενημένων αἰτίαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀναθεῖεν ἅπαντες: τοὺς ὁμοίους τούτῳ παρ' ἑκάστῃ τῶν πόλεων εὕροιτ' ἂν, οὐχὶ τοὺς ἐμοί: οἳ ὅτ' ἦν ἀσθενῆ τὰ Φιλίππου πράγματα καὶ κομιδῇ μικρὰ, πολλάκις προλεγόντων ὑμῶν, καὶ παρακαλούντων,

καὶ διδασκόντων τὰ βέλτιστα, τῆς ἰδίας ἕνεκ' αἰσχροκερδείας τὰ κοινῇ συμφέροντα προΐεντο, τοὺς ὑπάρχοντας ἕκαστοι πολίτας ἐξαπατῶντες καὶ διαφθείροντες, ἕως δούλους ἐποίησαν: θετταλοὺς, δάοχος, κινέας, θρασύδαος: ἀρκάδας, κερκιδᾶς, ἱερώνυμος, εὐκαλπίδας: ἀργείους, μύρτις, τελέδαμος, μνασέας: ἠλείους, εὐξίθεος, κλεότιμος, ἀρίσταιχμος: μεσσηνίους, οἱ φιλιάδου τοῦ θεοῖς ἐχθροῦ παῖδες, νέων, καὶ θρασύλοχος: σικυωνίους, ἀρίστρατος, ἐπιχάρης: κορινθίους, δείναρχος, δημάρατος: μεγαρέας, πτοιόδωρος, ἕλιξος, περίλαος: θηβαίους, τιμόλαος, θεογείτων, ἀνεμοίτας: εὐβοέας, ἵππαρχος, κλείταρχος, σωσίστρατος. ἐπιλείψει με λέγοντα ἡ ἡμέρα τὰ τῶν προδοτῶν ὀνόματα. οὗτοι πάντες εἰσὶν, ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν αὐτῶν βουλευμάτων ἐν ταῖς αὐτῶν πατρίσιν, ὧν περ οὗτοι παρ' ὑμῖν, ἄνθρωποι μιαροὶ, καὶ κόλακες, καὶ ἀλάστορες, ἠκρωτηριασμένοι τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι πατρίδας, τὴν ἐλευθερίαν προπεπωκότες πρότερον μὲν φιλίππῳ, νῦν δὲ ἀλεξάνδρῳ, τῇ γαστρὶ μετροῦντες καὶ τοῖς αἰσχίστοις τὴν εὐδαιμονίαν: τὴν δ' ἐλευθερίαν καὶ τὸ μηδένα ἔχειν δεσπότην αὐτῶν, ἃ τοῖς προτέροις ἕλλησιν ὅροι τῶν ἀγαθῶν ἦσαν καὶ κανόνες, ἀνατετροφότες. ταύτης τοίνυν τῆς οὕτως αἰσχρᾶς καὶ περιβοήτου συστάσεως καὶ κακίας, μᾶλλον δ' ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, προδοσίας, εἰ δεῖ μὴ ληρεῖν, τῆς τῶν ἑλλήνων ἐλευθερίας, ἥ τε πόλις παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναίτιος γέγονεν ἐκ τῶν ἐμῶν πολιτευμάτων, καὶ ἐγὼ παρ' ὑμῖν. εἶτά μ' ἐρωτᾷς ἀντὶ ποίας ἀρετῆς ἀξιῶ τιμᾶσθαι; ἐγὼ δή σοι λέγω, ὅτι τῶν πολιτευομένων παρὰ τοῖς ἕλλησι διαφθαρέντων ἁπάντων ἀρξαμένων ἀπὸ σοῦ, πρότερον μὲν ὑπὸ φιλίππου, νῦν δ' ὑπ' ἀλεξάνδρου, ἐμὲ οὔτε καιρὸς, οὔτε φιλανθρωπία λόγων, οὔτ' ἐπαγγελιῶν μέγεθος, οὔτε φόβος, οὔτε ἐλπὶς, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ἐπῆρεν, οὐδὲ

προηγάγετο, ὧν ἐκεῖνα δικαίων καὶ συμφερόντων τῇ πατρίδι, οὐδὲν προδοῦναι. οὐδ' ὅσα συμβεβούλευκα πώποτε τουτοισὶν ὁμοίως ὑμῖν, * ὥσπερ ἂν εἰ ἐν τρυτάνῃ ῥέπων ἐπὶ τὸ λῆμμα συμβεβούλευκα· ἀλλ' ἀπ' ὀρθῆς, καὶ δικαίας, καὶ ἀδιαφθόρου τῆς ψυχῆς πάντα μοι πέπρακται· καὶ μεγίστων δὴ πραγμάτων τῶν κατ' ἐμαυτὸν ἀνθρώπων προστὰς πάντα ταῦτα ὑγιῶς καὶ δικαίως πεπολίτευμαι. διὰ ταῦτ' ἀξιῶ τιμᾶσθαι. τὸν δὲ τειχισμὸν τοῦτον ὃν σύ μου διέσυρες, καὶ τὴν ταφρείαν, ἄξια μὲν χάριτος καὶ ἐπαίνου κρίνω· πῶς γὰρ οὔ; πόρρω μέντοι που τῶν ἐμαυτῷ πεπολιτευμένων τίθεμαι. οὐ γὰρ λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν, οὐδὲ πλίνθοις ἐγώ, οὐδ' ἐπὶ τούτοις μέγιστον τῶν ἐμαυτοῦ φρονῶ. ἀλλ' ἐὰν τὸν ἐμὸν τειχισμὸν βούλει δικαίως σκοπεῖν, εὑρήσεις ὅπλα, καὶ πόλεις, καὶ τόπους, καὶ λιμένας, καὶ ναῦς, καὶ πολλοὺς ἵππους, καὶ τοὺς ὑπὲρ τούτων ἀμυνομένους. ταῦτα προὐβαλόμην ἐγὼ πρὸ τῆς ἀττικῆς, ὅσον ἦν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ δυνατόν· καὶ τούτοις ἐτείχισα τὴν χώραν, οὐχὶ τὸν κύκλον μόνον τοῦ πειραιῶς, οὐδὲ τοῦ ἄστεος. οὐδέ γ' ἡττήθην ἐγὼ τοῖς λογισμοῖς φιλίππου, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, οὐδὲ ταῖς παρασκευαῖς· ἀλλ' οἱ τῶν συμμάχων στρατηγοὶ, καὶ αἱ δυνάμεις τῇ τύχῃ. τίνες αἱ τούτων ἀποδείξεις; ἐναργεῖς καὶ φανεραί. σκοπεῖτε δέ. τί χρῆν τὸν εὔνουν πολίτην ποιεῖν; τί τὸν μετὰ πάσης προνοίας καὶ προθυμίας καὶ δικαιοσύνης ὑπὲρ τῆς πατρίδος πολιτευόμενον; οὐκ ἐκ μὲν θαλάττης τὴν εὔβοιαν προβαλέσθαι πρὸ τῆς ἀττικῆς, ἐκ δὲ τῆς μεσογείας τὴν βοιωτίαν, ἐκ δὲ τῶν πρὸς πελοπόννησον τόπων, τοὺς ὁμόρους ταύτῃ; οὐ τὴν σιτοπομπίαν, ὅπως παρὰ πᾶσαν φιλίαν ἄχρι τοῦ πειραιῶς κομισθήσεται προϊδέσθαι; καὶ τὰ μὲν, σῶσαι τῶν ὑπαρχόντων, ἐκπέμποντα βοηθείας, καὶ λέγοντα καὶ γράφοντα τοιαῦτα, τὴν προκόννησον, τὴν χερ-

ρόννησον, τὴν τένεδον· τὰ δ' ὅπως οἰκεῖα καὶ σύμμαχ' ὑπάρξῃ, πρᾶξαι, τὸ βυζάντιον, τὴν ἄβυδον, τὴν εὔβοιαν; καὶ τῶν μὲν τοῖς ἐχθροῖς ὑπαρχουσῶν δυνάμεων τὰς μεγίστας ἀφελεῖν· ὧν δ' ἐνέλιπε τῇ πόλει, ταῦτα προσθεῖναι; ταῦτα τοίνυν ὑμῖν ἅπαντα πέπρακται τοῖς ἐμοῖς ψηφίσμασι καὶ τοῖς ἐμοῖς πολιτεύμασιν. ἃ καὶ βεβουλευμένα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐὰν ἄνευ φθόνου τις βούληται σκοπεῖν, ὀρθῶς εὑρήσει, καὶ πεπραγμένα πάσῃ δικαιοσύνῃ, καὶ τὸν ἑκάστου καιρὸν οὐ παρεθέντα, οὐδ' ἀγνοηθέντα, οὐδὲ προδοθέντα ὑπ' ἐμοῦ· καὶ ὅσα εἰς ἀνδρὸς ἑνὸς δύναμιν καὶ λογισμὸν ἧκεν, οὐδὲν ἐλλειφθέν. εἰ δὲ ἢ δαίμονός τινος, ἢ τύχης ἰσχύς, ἢ στρατηγῶν φαυλότης, ἢ τῶν προδιδόντων τὰς πόλεις ὑμῶν κακία, ἢ πάντα ταῦτα ἅμα ἐλυμήνατο τοῖς ὅλοις, ἕως ἀνέτρεψε, τί δημοσθένης ἀδικεῖ; εἰ δ' οἷος ἦν ἐγὼ παρ' ὑμῖν κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ τάξιν, εἷς ἐν ἑκάστῃ τῶν ἑλληνίδων, πόλεων ἀνὴρ ἐγένετο· μᾶλλον δ' εἰ ἕνα ἄνδρα μόνον θετταλία, καὶ ἕνα ἄνδρα ἀρκαδία, ταυτὰ φρονοῦντα ἔσχον ἐμοί· οὐδεὶς οὔτε τῶν ἔξω πυλῶν ἑλλήνων, οὔτε τῶν εἴσω τοῖς παροῦσι κακοῖς ἐκέχρητ' ἄν· ἀλλὰ πάντες ἂν ὄντες ἐλεύθεροι, καὶ αὐτόνομοι μετὰ πάσης ἀδείας ἀσφαλῶς ἐν εὐδαιμονίᾳ, τὰς ἑαυτῶν ᾤκουν πατρίδας, τῶν τοσούτων καὶ τοιούτων ἀγαθῶν ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ἀθηναίοις ἔχοντες χάριν δι' ἐμέ. ἵνα δ' εἰδῆτε, ὅτι πολλῷ τοῖς λόγοις ἐλάττοσι χρῶμαι τῶν ἔργων, εὐλαβούμενος τὸν φθόνον, λέγε μοι ταυτί, καὶ ἀνάγνωθι λαβὼν τὸν ἀριθμὸν τῶν βοηθειῶν κατὰ τὰ ἐμὰ ψηφίσματα.

Ἀριθμὸς βοηθειῶν, κατὰ ἐμὰ ψηφίσματα.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πράττειν αἰσχίνη τὸν καλὸν κἀγαθὸν πολίτην δεῖ. ὧν κατορθουμένων μὲν, ὦ γῆ καὶ θεοί, ἐν μεγίστοις ἀναμφισβητήτως ὑπῆρχεν εἶν, καὶ τὸ δικαίως

προσῆν· ὡς ἑτέρως δὲ συμβάντων, τὸ γοῦν εὐδοκιμεῖν περίεστι, καὶ τὸ μηδένα μέμφεσθαι τὴν πόλιν, μὴ δὲ τὴν προαίρεσιν αὐτῆς· ἀλλὰ τὴν τύχην κακίζειν, τὴν οὕτω τὰ πράγματα κρίνασαν, οὐ μὰ δί' οὐκ ἀποστάντα τῶν συμφερόντων τῇ πόλει, μισθώσαντα δ' αὑτὸν τοῖς ἐναντίοις τοὺς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν καιροὺς ἀντὶ τῶν τῆς πατρίδος θεραπεύειν· οὐδὲ τὸν μὲν πράγματα ἄξια τῆς πόλεως ὑποστάντα λέγειν καὶ γράφειν, καὶ μένειν ἐπὶ τούτων, βασκαίνειν. ἐὰν δέ τις ἰδίᾳ τι λυπήσῃ, τοῦτο μεμνῆσθαι καὶ τηρεῖν· οὐδ' ἡσυχίαν ἄγειν ἄδικον καὶ ὕπουλον, ὡς σὺ ποιεῖς πολλάκις. ἔστι γάρ ἔστιν ἡσυχία δικαία καὶ συμφέρουσα τῇ πόλει, ἣν οἱ πολλοὶ τῶν πολιτῶν ὑμεῖς ἁπλῶς ἄγετε. ἀλλ' οὐ ταύτην οὗτος ἄγει τὴν ἡσυχίαν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλ' ἀποστάς, ὅταν αὐτῷ δόξῃ, τῆς πολιτείας, πολλάκις δὲ δοκεῖ, φυλάττει ὁπηνίκα ἐστὲ μεστοὶ τοῦ συνεχῶς λέγοντος, ἢ παρὰ τῆς τύχης τι συμβέβηκεν ἐναντίωμα, ἢ ἄλλο τι δύσκολον γέγονε· πολλὰ δὲ τὰ ἀνθρώπινα· εἶτ' ἐπὶ τούτῳ τῷ καιρῷ ῥήτωρ ἐξαίφνης ἐκ τῆς ἡσυχίας, ὥσπερ πνεῦμα ἐφάνη καὶ πεφωνασκηκώς, καὶ συνειλεχὼς ῥήματα καὶ λόγους, συνείρει τούτους σαφῶς, καὶ ἀπνευστί, ὄνησιν μὲν οὐδεμίαν φέροντας, οὐδ' ἀγαθοῦ κτῆσιν οὐδενός, συμφορὰν δὲ τῷ τυχόντι τῶν πολιτῶν καὶ κοινὴν αἰσχύνην. καίτοι ταύτης τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐπιμελείας αἰσχίνη, εἴπερ ἐκ ψυχῆς δικαίας ἐγίγνετο, καὶ τὰ τῆς πατρίδος συμφέροντα προῃρημένης, τοὺς καρποὺς ἔδει γενναίους καὶ καλοὺς καὶ πᾶσιν ὠφελίμους εἶναι, συμμαχίας πόλεων, πόρους χρημάτων, ἐμπορίου κατασκευήν, νόμων συμφερόντων θέσεις, τοῖς ἀποδειχθεῖσιν ἐχθροῖς ἐναντιώματα. τούτων γὰρ ἁπάντων ἦν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐξέτασις. καὶ ἔδωκεν ὁ παρελθὼν χρόνος πολλὰς ἀποδείξεις ἀνδρὶ καλῷ τε καὶ ἀγαθῷ· ἐν οἷς οὐδαμοῦ σὺ φανήσῃ γεγονώς, οὐ πρῶτος, οὐ δεύτερος,

οὐ τρίτος, οὐ τέταρτος, οὐ πέμπτος, οὐχ ἕκτος, οὐχ ὁποσοσοῦν. οὔκουν ἐπεί γε καὶ ἡ πατρὶς ηὐξάνετο. τίς γὰρ συμμαχία σοῦ πράξαντος γέγονε τῇ πόλει; τίς δὲ βοήθεια, ἢ κτῆσις εὐνοίας, ἢ δόξης; τίς δὲ πρεσβεία; τίς διακονία, δι' ἣν ἡ πόλις ἐντιμοτέρα γέγονε; τί τῶν οἰκείων, ἢ τῶν ἑλληνικῶν καὶ ξενικῶν, οἷς ἐπέστης, ἐπηνώρθωται διὰ σέ; ποῖαι τριήρεις; ποῖα βέλη; ποῖοι νεώσοικοι; τίς ἐπισκευὴ τειχῶν; ποῖον ἱππικόν; τί τῶν ἁπάντων σὺ χρήσιμος εἶ; τίς ἢ τοῖς εὐπόροις, ἢ τοῖς ἀπόροις πολιτικὴ καὶ κοινὴ βοήθεια χρημάτων παρὰ σοῦ; οὐδεμία. ἀλλ' ὦ τᾶν, εἰ μηδὲν τούτων, εὔνοιά γε καὶ προθυμία; ποῦ; πότε; ὅστις, ὦ πάντων ἀδικώτατε, οὐδ' ὅτε ἅπαντες ὅσοι πώποτ' ἐφθέγξαντο ἐπὶ τοῦ βήματος, εἰς σωτηρίαν ἐπεδίδοσαν: καὶ τὸ τελευταῖον ἀριστόνικος τὸ συνειλεγμένον ἀργύριον εἰς τὴν ἐπιτιμίαν: οὐδὲ τότε οὔτε παρῆλθες, οὔτε ἐπέδωκας οὐδέν: οὐκ ἀπορῶν: πῶς γάρ, ὅς γε κεκληρονόμηκας μὲν τῶν φίλωνος τοῦ κηδεστοῦ χρημάτων πλειόνων, ἢ πέντε ταλάντων: διτάλαντον δ' εἶχες ἔρανον δωρεὰν παρὰ τῶν ἡγεμόνων τῶν συμμοριῶν, ἐφ' οἷς ἐλυμήνω τὸν τριηραρχικὸν νόμον. ἀλλ' ἵνα μὴ λόγον ἐκ λόγου λέγων, τοῦ παρόντος ἐμαυτὸν ἐκκρούσω, παραλείψω ταῦτα. ἀλλ' ὅτι γ' οὐχὶ δι' ἔνδειαν οὐκ ἐπέδωκας, ἐκ τούτων δῆλον: ἀλλὰ φυλάττων τὸ μηδὲν ἐναντίον γενέσθαι παρὰ σοῦ τούτοις οἷς ἅπαντα πολιτεύῃ. ἐν τίσιν οὖν σὺ νεανίας, καὶ πηνίκα λαμπρός; ἡνίκ' ἂν εἰπεῖν τι κατὰ τούτων δέοι, ἐν τούτοις λαμπροφωνότατος, μνημονικώτατος, ὑποκριτὴς ἄριστος, τραγικός, θεοκρίνης. εἶτα τῶν πρότερον γεγενημένων ἀνδρῶν ἀγαθῶν μέμνησαι. καὶ καλῶς ποιεῖς. οὐ μέντοι δίκαιόν ἐστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὴν πρὸς τοὺς τετελευτηκότας εὔνοιαν ὑπάρχουσαν προσλαβόντα παρ' ὑμῶν, πρὸς ἐκείνους ἐξετάζειν καὶ παραβάλλειν ἐμὲ τὸν ζῶντα μεθ' ὑμῶν.

τίς γὰρ

τίς γὰρ οὐκ οἶδε τῶν πάντων, ὅτι τοῖς μὲν ζῶσι πᾶσιν ὕπε-
στί τις ἢ πλείων, ἢ ἐλάττων φθόνος· τοὺς τεθνεῶτας δὲ, οὐ-
δὲ τῶν ἐχθρῶν οὐδεὶς ἔτι μισεῖ. οὕτως οὖν ἐχόντων τού-
των τῇ φύσει πρὸ ἐμαυτοῦ νῦν ἐγὼ κρίνομαι, καὶ θεωροῦ-
μαι; μηδαμῶς· οὔτε γὰρ δίκαιον, οὔτ' ἴσον αἰσχίνη, ἀλ-
λὰ πρὸς σὲ, καὶ ἄλλον εἴ τινα βούλει, τῶν ταυτά σοι προη-
ρημένων καὶ ζώντων. κἀκεῖνο σκόπει, πότερον κάλλιον καὶ
ἄμεινον τῇ πόλει, διὰ τὰς τῶν προτέρων εὐεργεσίας οὔσας
ὑπὲρ μεγέθεις, οὐ μὲν οὖν εἴποι τις ἂν ἡλίκας, τὰς ἐπὶ τὸν
παρόντα βίον γιγνομένας, εἰς ἀχαριστίαν καὶ προπηλα-
κισμὸν ἄγειν, ἢ πᾶσιν ὅσοι μετ' εὐνοίας πράττουσι, τῆς
παρὰ τούτων τιμῆς καὶ φιλανθρωπίας μετεῖναι. καὶ μὴν, εἰ
καὶ τοῦτ' ἄρα δεῖ με εἰπεῖν, ἡ μὲν ἐμὴ πολιτεία καὶ προαίρε-
σις, ἄν τις ὀρθῶς σκοπῇ, ταῖς τῶν τότε ἐπαινουμένων ἀν-
δρῶν ὁμοία, καὶ ταυτὰ βουλομένη φανήσεται· ἡ δὲ σὴ,
ταῖς τῶν τοὺς τοιοῦτοις ὅτε συκοφαντούντων. δῆλον γὰρ ὅτι
καὶ κατ' ἐκείνους ἦσάν τινες τοὺς χρόνους οἱ διασύροντες τοὺς
ὄντας τότε, τοὺς δὲ πρότερον γεγενημένους ἐπῄνουν, βά-
σκανον πρᾶγμα καὶ ταυτὸ ποιοῦντες σοί. εἶτα λέγεις ὡς
οὐδὲν ὅμοιός εἰμι ἐκείνοις ἐγώ. σὺ δ' ὅμοιος αἰσχίνη; ὁ δ' ἀ-
δελφὸς ὁ σός, ἄλλος δέ τις τῶν νῦν ῥητόρων; ἐγὼ μὲν γὰρ
οὐδένα φημί. ἀλλὰ πρὸς τοὺς ζῶντας, ὦ χρηστέ, ἵνα μηδὲν
ἄλλο εἴπω, τὸν ζῶντα ἐξέταζε, καὶ τοὺς καθ' αὑτόν· ὥσπερ
τἄλλα πάντα· τοὺς ποιητὰς, τοὺς χορούς, τοὺς ἀγωνιστάς. ὁ φι-
λάμμων, οὐχ ὅτι γλαύκου τοῦ καρυστίου καί τινων ἑτέρων
πρότερον γεγενημένων ἀθλητῶν ἀσθενέστερος ἦν, ἀστεφάνω-
τος ἐκ τῆς ὀλυμπίας ἀπῄει· ἀλλ' ὅτι τῶν εἰσελθόντων
πρὸς αὐτὸν ἄριστα ἐμάχετο, ἐστεφανοῦτο, καὶ νικῶν ἀνη-
γορεύετο. καὶ σὺ πρὸς τοὺς νῦν ὅρα με ῥήτορας, πρὸς σαυ-
τόν, πρὸς ὅν τινα βούλει τῶν ἁπάντων· οὐδένα ἐξίσταμαι,
ὧν ὅτε μὲν τῇ πόλει τὰ βέλτιστα ἑλέσθαι παρῆν, ἐφαμιλ-

ας τῆς εἰς τὴν πατρίδα εὐνοίας ἐν κοινῷ πᾶσι κειμένης,
ἐγὼ κράτιστα λέγων ἐφαινόμην· καὶ τοῖς ἐμοῖς ψηφίσμα-
σι, καὶ νόμοις, καὶ πρεσβείαις ἅπαντα διῳκεῖτο. ὑμῶν δὲ
οὐδεὶς ἦν οὐδαμοῦ, πλὴν εἰ τούτοις ἐπηρεάσαι τι δέοι. ἐ-
πειδὴ δὲ ἃ μήποτ' ὤφελε συνέβη, καὶ οὐκέτι συμβούλων,
ἀλλὰ τῶν τοῖς ἐπιταττομένοις ὑπηρετούντων, καὶ τῶν κα-
τὰ τῆς πατρίδος μισθαρνεῖν ἑτοίμων, καὶ τῶν κολακεύειν
ἑτέρους βουλομένων ἐξέτασις ἦν, τηνικαῦτα σύ, καὶ τού-
των ἕκαστος ἐν τάξει, καὶ μέγας, καὶ λαμπρὸς ἱπποτρό-
φος· ἐγὼ δ' ἀσθενής· ὁμολογῶ. ἀλλ' εὔνους μᾶλλον ὑμῶν
τουτωνί. δύο δ' ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι ταῦτα, τὸν φύσει μέ-
τριον πολίτην ἔχειν δεῖ. οὕτω γάρ μοι περὶ ἐμαυτοῦ λέ-
γοντι ἀνεπιφθονώτατον εἰπεῖν, ἐν μὲν ταῖς ἐξουσίαις τὴν
τοῦ γενναίου καὶ τὴν τοῦ πρωτείου τῇ πόλει προαίρεσιν
διαφυλάττειν· ἐν παντὶ δὲ καιρῷ καὶ πράξει τὴν εὔ-
νοιαν· τούτου γὰρ ἡ φύσις κυρία· τοῦ δύνασθαι δὲ καὶ ἰ-
σχύειν, ἕτερα. ταύτην τοίνυν παρ' ἐμοὶ μεμενηκυῖαν εὑρή-
σετε ἁπλῶς. ὁρᾶτε δέ. οὐκ ἐξαιτούμενος, οὐκ ἀμφικτυο-
νικὰς ἐπαγόντων μοι, οὐκ ἀπειλούντων, οὐκ ἐπαγγελλο-
μένων, οὐχὶ τοὺς καταράτους τούτους, ὥσπερ θηρία μοι
προσβαλλόντων, οὐδαμῶς προδέδωκα ἐγὼ τὴν εἰς ὑμᾶς
εὔνοιαν. τὸ γὰρ ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ὀρθὴν καὶ δικαίαν τὴν ὁ-
δὸν τῆς πολιτείας εἱλόμην, τὰς τιμάς, τὰς δυναστείας,
τὰς εὐδοξίας τὰς τῆς πατρίδος θεραπεύειν, ταύτας αὔ-
ξειν, μετὰ τούτων εἶναι. οὐκ ἐπὶ μὲν τοῖς ἑτέρων εὐτυχήμασι
φαιδρὸς ἐγὼ καὶ γεγηθὼς κατὰ τὴν ἀγορὰν περιέρχομαι
τὴν δεξιὰν προτείνων καὶ εὐαγγελιζόμενος τούτοις, οὓς ἂν
ἐκεῖσε ἀπαγγέλλειν οἴωμαι, τῶν δὲ τῆς πόλεως ἀγαθῶν
πεφρικὼς ἀκούω, καὶ στένων, καὶ κύπτων εἰς τὴν γῆν, ὥσ-
περ οἱ δυσσεβεῖς οὗτοι, οἳ τὴν μὲν πόλιν διασύρουσιν, ὥσ-
περ οὐχ αὑτοὺς διασύροντες ὅταν τοῦτο ποιῶσιν. ἔξω δὲ βλέ-

ποιοῦσι, καὶ ἐν οἷς ἀτυχησάντων τῶν ἑλλήνων εὐτύχησεν ἕτερος, ταῦτ᾽ ἐπαινοῦσι· καὶ ὅπως τὸν ἅπαντα χρόνον διαμενεῖ, φασὶ δεῖν τηρεῖν. μὴ δῆτ᾽ ὦ πάντες θεοί· μηδεὶς ταῦθ᾽ ὑμῶν ἐπινεύσειεν. ἀλλὰ μάλιστα μὲν, καὶ τούτοις βελτίω τινὰ νοῦν καὶ φρένας ἐνθείητε· εἰ δ᾽ ἄρα ἔχουσιν οὕτως ἀνιάτως, τούτους μὲν αὐτοὺς καθ᾽ ἑαυτοὺς ἐξώλεις καὶ προώλεις ἐν γῇ καὶ θαλάττῃ ποιήσατε· ἡμῖν δὲ τοῖς λοιποῖς τὴν ταχίστην ἀπαλλαγὴν τῶν ἐπηρτημένων φόβων δότε, καὶ σωτηρίαν ἀσφαλῆ.

Λιβανίου ὑπόθεσις, τοῦ περὶ τῆς παραπρεσβείας λόγου.

Αἰσχίνης ἦν ἀνὴρ ἀθηναῖος, υἱὸς ἀτρομήτου, καὶ γλαυκοθέας, ἀμφοτέρων ἀδόξων ὥς φησι δημοσθένης. τὸν μὲν γὰρ, γράμματα διδάσκοντα, τὴν δὲ, καθαίρουσαν, καὶ τελετάς τινας οὐ σπουδαίας τελοῦσαν φησὶ διαζῆν. παραδίδοται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ αἰσχίνης τραγῳδιῶν τε ὑποκριτὴς γενόμενος, καὶ γραμματεὺς τῆς πόλεως, ἥ τις ἦν εὐτελὴς ὑπηρεσία· ὕστερον μέντοι τῶν ῥητόρων εἷς ἐγένετο· καὶ περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς φίλιππον ἐπρέσβευσε. πολεμοῦντες γὰρ ἀθηναῖοι φιλίππῳ περὶ ἀμφιπόλεως, καὶ πολλὰ μὲν αὐτοὶ δεινὰ πάσχοντες, δρῶντες δὲ οὐδὲν ἄξιον λόγου, ἐπείσθησαν περὶ εἰρήνης πρεσβεύσασθαι πρὸς φίλιππον. πέμπουσι δὲ πρέσβεις δέκα τὸν ἀριθμόν· ἐν οἷς αἰσχίνης τε καὶ δημοσθένης ἦσαν. δεξαμένου δὲ φιλίππου τὰς διαλύσεις, πάλιν οἱ αὐτοὶ πρεσβεύουσι δεύτερον, ὅπως οἱ περὶ τῆς εἰρήνης ὅρκοι γένοιντο. περὶ δὲ ταῦτα τὰ πράγματα κατηγορεῖ ὁ δημοσθένης αἰσχίνου, τρία. ὅτι φιλοκράτους αἰσχρὰν καὶ ἀσύμφορον εἰρήνην λέγοντος καὶ γράφοντος, συνεῖπεν αὐτῷ· ὅτι τοὺς χρόνους κατηνάλωσε, πρὸ ὁ

συνέβη τὰ ἐν Θρᾴκῃ διαφθαρῆναι· ὅτι ψευδῆ πρὸς Ἀθηναίους ἀπήγγειλε, παρ' ὃ συνέβη Φωκεῖς ἀπολέσθαι. εἶπε γάρ φησιν ὅτι Φωκέας οὐκ ἀναιρήσει Φίλιππος. καὶ ὑμεῖς τούτῳ πιστεύσαντες, οὐκ ἐβοηθήσατε τοῖς ἀνδράσι. φησὶ δὲ ταῦτα πάντα ἐπὶ μισθῷ, καὶ δώροις τὸν Αἰσχίνην κακουργηκέναι. ἡ στάσις περὶ οὐσίας, καὶ στοχαστική. ἡ δὲ κίνησις τῆς ἔχθρας λέγεται διὰ Τίμαρχον τὸν φίλον Δημοσθένους, ὃν ἠτίμασεν Αἰσχίνης, κατηγορήσας ὡς κακοῦ βίου, διότι πρός τι Πιττάλακον τὸν ὀρνιθίαν φησίν, εἰσῄει εὔμορφος ὤν, ἐπὶ τῷ θεᾶσθαι τὰς μάχας τῶν ὀρνίθων, διαφθειρόμενον, καὶ διαφθείροντα.

Ἑτέρα ὑπόθεσις ἀνώνυμος εἰς τὸν αὐτὸν λόγον.

Πόλεμος συνειστήκει Φιλίππῳ καὶ Ἀθηναίοις μακρός· ἐξ οὗ περ παραβὰς τὰς πρὸς αὐτοὺς συνθήκας, ἔλαβε παρ' Ὀλυνθίων Ἀμφίπολιν, οὖσαν τμῆμα τῆς πόλεως· καὶ ἦν ὑπ' Ὀλυνθίοις καθ' ὃν καιρὸν ἀπέστησαν καὶ οἱ σύμμαχοι. συνειστήκει δὲ καὶ ἕτερος Φωκεῦσι πρὸς Θετταλοὺς καὶ Θηβαίους· τοῖς μὲν, περὶ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Πυθοῖ πρὸς Θετταλούς· τοῖς δὲ, ὑπὲρ Ὀρχομενοῦ καὶ Κορωνείας πρὸς τοὺς Θηβαίους. εὔδηλον γὰρ ἐκ τῆς ἱστορίας, ὅτι τῶν μὲν, παρείλοντο τὰς δύο πόλεις γειτνιώσας αὐτοῖς. Θετταλοὺς δὲ παρωσάμενοι τὴν ἀμφικτυονίαν ἅτε ἐν μέσῃ Φωκίδι τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ ἱδρυμένην. ἐπειδὴ δὲ πολὺν χρόνον ἐπολέμησαν πρὸς ἑαυτοὺς Ἀθηναῖοι καὶ Φίλιππος, τῷ χρόνῳ τὴν εἰρήνην ἑκάτεροι ποιεῖν ἐβούλοντο· ἀλλ' ὁπότερος ταῦτα προβάλλοιτο, αἰσχύνην ἔχειν ἐνόμιζον. Ἀριστόδημος δὲ, καὶ Νεοπτόλεμος ὑποκριταὶ τραγῳδίας ἐτύγχανον. οὗτοι διὰ τὴν οἰκείαν τέχνην ἄδειαν εἶχον ἀπιέναι ὅπου

αὐτοὶ βούλωνται, ἀλλὰ δὴ καὶ πρὸς πολεμίους. ἀπελθόντες οὖν οὗτοι εἰς τὴν μακεδονίαν ἐπεδείξαντο τὴν οἰκείαν τέχνην. καὶ οὕτω φιλοφρόνως αὐτοὺς ἐδέξατο φίλιππος, ὥστε πρὸς τοῖς ἄλλοις χρήμασι, καὶ ἄλλα ἐκ τῶν οἰκείων παρέχειν αὐτοῖς. αἰσθόμενος δὲ μελλόντων πρεσβεύεσθαι πρὸς αὐτὸν φωκέων, καὶ θετταλῶν, καὶ θηβαίων, ἐβουλήθη τοὺς ἀθηναίους ἐξαπατῆσαι. καὶ ταύτης τῆς προφάσεως δραξάμενος φίλιππος, ἀπολύων ἀριστόδημον καὶ νεοπτόλεμον, ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι φίλος εἰμὶ ἀθηναίοις. συνέβη δὲ πάλιν τι τοιοῦτον γενέσθαι. φρύνων τις ἀθηναῖος ἀπιὼν ὀλυμπιάσιν ἀγωνισόμενος, ἢ θεασόμενος, ἐκρατήθη ὑπό τινων στρατιωτῶν τοῦ φιλίππου ἐν ἱερομηνίᾳ, καὶ ἀφῃρέθη πάντα τὰ αὐτοῦ: καὶ ἐλθὼν εἰς ἀθήνας παρεκάλει τοὺς ἀθηναίους, ἵνα χειροτονήσωσιν αὐτὸν πρεσβευτὴν, ὅπως ἀπελθὼν πρὸς φίλιππον, λάβῃ ἅπερ ἀφῃρέθη. καὶ πεισθέντες ἀθηναῖοι, ἐχειροτόνησαν αὐτὸν καὶ κτησιφῶντα. καὶ ἐλθόντων αὐτῶν εἰς μακεδονίαν, φιλοφρόνως αὐτοὺς ἐδέξατο ὁ φίλιππος: ὥστε καὶ τὰ ἀφαιρεθέντα ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν πάντα ἀποδοῦναι αὐτῷ, καὶ ἐκ τῶν οἰκείων ἄλλα ἐπιδοῦναι, καὶ ἀπολογεῖσθαι ὅτι ἠγνόουν οἱ στρατιῶται ὅτι ἱερομηνία ἐστί. καὶ τούτοις πάλιν ὁμοίως ἔλεγεν, ὡς φίλος εἰμὶ ἀθηναίοις. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν ἀττικὴν τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις ἀπήγγελλον. ταῦτα ἀκούσαντες ἀθηναῖοι ἐβούλοντο μαθεῖν, εἰ μετ' ἀληθείας εἰρήνην ἄγειν βούλεται φίλιππος. καὶ δὴ χειροτονοῦσι δέκα πρέσβεις. εἰσὶ δ' οὗτοι, κτησιφῶν, ἀριστόδημος, ἰατροκλῆς, κίμων, ναυσικλῆς, δερκύλλος, φρύνων, φιλοκράτης, αἰσχίνης, δημοσθένης. πέμπουσι δὲ τούτους εἰς μακεδονίαν, ἵνα μάθωσιν εἰ μετ' ἀληθείας βούλεται εἰρήνην ἄγειν ὁ φίλιππος: καὶ εἰ ἀληθές ἐστιν, ἐνέγκαι παρ' αὐτοῦ πρέσβεις τοὺς ληψομένους τοὺς ὅρκους. ἀπελθόντων οὖν τῶν δέκα πρέσβεων

ὧν ἦν καὶ δημοσθένης, ἧκον ἀπὸ τοῦ φιλίππου τρεῖς πρέσβεις, ἀντίπατρον, παρμενίωνα, καὶ εὐρύλοχον ὀφείλοντας λαβεῖν τοὺς ὅρκους. συναγομένων δὲ τῶν συμμάχων τῶν ἀθηναίων ὑπὲρ τοῦ παρασχεῖν τοὺς ὅρκους, χρόνος παρήρχετο. καὶ γινώσκων τὴν φύσιν τοῦ φιλίππου ὁ δημοσθένης, ὡς ἀεὶ καταστρεφομένου, καὶ ἐπηρεάζοντος, λέγει τοῖς ἀθηναίοις ταχέως δοῦναι τοὺς ὅρκους, καὶ μὴ παρόντος κερσοβλέπτου. ἔλεγε τε ὅτι εἰς τὴν θρᾴκην ἀπερχομένων ἡμῶν παρέξει τοὺς ὅρκους ὁ κερσοβλέπτης. ἰστέον δὲ ὅτι δημοσθένης οὐκ ἀπῆλθεν ἐν τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ διὰ τοιαύτην πρόφασιν. ἀπελθὼν γὰρ εἰς τὴν πρώτην πρεσβείαν, εὗρεν ἐν μακεδονίᾳ τινὰς τῶν ἀθηναίων αἰχμαλώτους. καὶ ὑπέσχετο φέρειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων καὶ ῥύσασθαι αὐτούς. οὐκ ἠδύνατο δὲ τοῦτο ποιῆσαι, εἰ μὴ ἐν προσχήματι πρεσβευτοῦ. ἔλεγε δὲ τὴν πρεσβείαν ἀπελθεῖν πλῷ διὰ τὸ αὐτοὺς ταχέως ἀπελθεῖν. καὶ ὅπου ὄντα πύθωνται φίλιππον δεῖ αὐτοὺς ἀπελθεῖν, καὶ ἐκεῖσε τοὺς ὅρκους λαβεῖν. οἱ δὲ, μὴ πεισθέντες, πεζῇ ἀπῆλθον, καὶ εἰς μακεδονίαν ἀπελθόντες, ἐκάθησαν ὅλους τρεῖς μῆνας, ἕως οὗ πολλὰ τῶν ἀθηναίων χωρία καταστρέψας ὑπέστρεψε φίλιππος: ἐν οἷς καὶ κερσοβλέπτης. καὶ ἐλθὼν οὐκ εὐθὺς παρέσχεν αὐτοῖς τοὺς ὅρκους, ἀλλ' εἵλκυσεν αὐτοὺς, ἕως ηὐτρέπισε τὴν ἐπὶ φωκέας στρατιάν. καὶ τοι πρεσβευομένων πρὸς αὐτὸν φωκέων, περὶ διαλύσεως τοῦ πολέμου, καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φωκέας ἀντὶ τοῦ παρασχεῖν ἐν ἱερῷ τοὺς ὅρκους, ἐν πανδοχείῳ παρέσχε λέγων οὕτω: σπένδομαι ἀθηναίοις, καὶ τοῖς ἀθηναίων συμμάχοις, χωρὶς ἀλέων καὶ φωκέων. ἔλεγε γὰρ ὅτι οἱ ἀλεῖς ἐχθροὶ ἦσαν τῶν φίλων μου τῶν φαρσαλίων, φωκεῦσι δὲ, οὐ σπένδομαι, ἐπειδήπερ ἠσέβησαν εἰς τὸ ἱερόν. ἐλθούσης οὖν τῆς δευτέρας πρεσβείας εἰς τὴν ἀττικὴν ὁ δημοσθένης ἐστασίαζε λέγων,

ὅτι οὐκ ἀρέσκει μοι τὰ παρὰ φιλίππου δεδογμένα. ὁ δὲ αἰσχίνης ἔλεγεν, ὅτι ταῦτα εἶπε φίλιππος ἐν τῷ φανερῷ· ἐμοὶ δὲ εἶπεν εἰς τὸ οὖς, ὅτι ὑπὲρ ἀλέων καὶ φωκέων εἶπεν, ἵνα μὴ μαθόντες θηβαῖοι παραφυλάξωνται· αὐτοὺς γὰρ ἐπερχόμενος ἀπολέσω· τούτους δὲ σώσω. οἱ δὲ ἀθηναῖοι πεισθέντες αἰσχίνῃ, ἐχειροτόνησαν τρίτην πρεσβείαν, βουλόμενοι μαθεῖν εἰ φυλάττει φίλιππος τὰ ὑπ' αἰσχίνου λεχθέντα. καὶ ἐξωμόσατο δημοσθένης, μήτε πρεσβεῦσαι, μήτε κοινωνεῖν, εἴτε καλῶς εἴτε κακῶς πράξει ἡ πρεσβεία. καὶ τότε φοβηθεὶς ὁ αἰσχίνης μή ποτε μένων ὁ δημοσθένης πέμψαι πείσει τὸν δῆμον τοῖς φωκεῦσι βοηθῆσαι, προσεποιήσατο, ὡς λέγει δημοσθένης, ἀῤῥωστεῖν. καὶ τότε ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ εὔνομος ἦλθεν ἔχων ἰατρὸν καὶ ὀμνύων ὅτι ἀῤῥωστεῖ αἰσχίνης. καὶ αὐτὸν τὸν εὔνομον ἀντὶ τούτου ἐχειροτόνησεν ὁ δῆμος πρεσβευτήν. καὶ ἀπελθόντων τούτων τῶν πρέσβεων, ὡς κατέλαβον εὔβοιαν, ἤκουσαν ὅτι φωκέας κατεστρέψατο φίλιππος· καὶ μετ' αἰσχύνης ὑπέστρεψαν. ἐλθούσης δὲ τῆς τρίτης πρεσβείας εἰς τὴν ἀττικήν, αἰσχίνης αὐτοχειροτόνητος πρεσβευτὴς ἀπῆλθε πρὸς φίλιππον, ὡς λέγει δημοσθένης. Ἰστέον δὲ ὅτι μετὰ τὴν πρεσβείαν ἕκαστος τῶν πρέσβεων, εὐθύνας ἐδίδου. καὶ ἡ μὲν πρώτη πρεσβεία παρέσχεν εὐθύνας οὕτω καλῶς, ὥστε τὸν δημοσθένην γράψαι καλέσαι αὐτοὺς ἐπ' ἄριστον. ἔθος γὰρ ἦν τοὺς καλῶς πρεσβευσαμένους, εἰς δημόσιον ἄριστον καλεῖσθαι. Ἀπορούσι δέ τινες, ὅτι εἰ ἠπίστατο δημοσθένης, ὅτι προδόται ἦσαν, διὰ τί ἐποίησεν αὐτοὺς κληθῆναι εἰς δημόσιον ἄριστον; Καὶ λέγομεν ὅτι μετὰ τὸ ἄριστον, ἔγνω τὸν σκοπὸν αὐτῶν. τῆς δὲ τῆς δευτέρας πρεσβείας, μόνος ὁ δημοσθένης δέδωκεν εὐθύνας. μέλλοντος δὲ τοῦ αἰσχίνου παρέχειν ἐπέστη τίμαρχος καὶ δημοσθένης κατηγορήσοντες τούτου· καὶ ἤτησεν αἰσχίνης ἀνάκρισιν

γενέσθαι. καὶ γενομένης ἀνακρίσεως, ἔδειξε Τίμαρχον ἡταιρηκότα· καὶ ἐξέβαλον αὐτόν. νόμος γὰρ ἦν τὸν ἡταιρηκότα μὴ πολιτεύεσθαι. εἶτα ἐπέστη κατηγορήσων ὁ Δημοσθένης. Καὶ λέγουσί τινες, πῶς ἐνταῦθα μέμνηται τῆς δευτέρας πρεσβείας. λέγομεν δ' ὅτι μετὰ τρία ἔτη τῆς γραφῆς, εἰσῆλθεν ἔχων τὴν κατηγορίαν. γενομένης γὰρ τῆς δευτέρας πρεσβείας μαθόντες οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τῶν Φωκέων ἀπώλειαν, ἐσκευαγώγουν ἐκ τῶν ἀγρῶν, καὶ ἐν πολλῷ θορύβῳ ἦσαν· καὶ μετὰ τρία ἔτη εἰσῆλθεν ὁ Δημοσθένης κατηγορήσων Αἰσχίνου, καὶ κρίνει αὐτὸν διὰ δύο ἐγκλήματα, διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν Φωκέων, καὶ διὰ δωροδοκίαν. Ἰστέον δὲ ὅτι προηγούμενόν ἐστιν ἔγκλημα, ὅτι Φωκεῖς ἀπολώλασι. πρὸς σύστασιν τούτου, δεύτερον ἐνέκυψε ζήτημα, ὅτι ἐπὶ χρήμασιν Αἰσχίνῃ ταῦτα τετόλμηται· ὡς σύστασιν γίνεσθαι προτέρου ἐγκλήματος τοῦ κατὰ Φωκέας. τεκμήριά ἐστι τοῦ πάλαι ταῦτα ἐσκευωρῆσθαι καὶ κατεσκευάσθαι, δι' ὧν ἅμα καὶ περιαιρεῖ τὸ χρῶμα Αἰσχίνου καταφεύγοντος ἐπὶ ἄγνοιαν καὶ συγγνώμην. καὶ τούτων τὰ μὲν, ἐκ τῶν προειρημένων ἔλαβε, τὰ δὲ, ἐκ τῶν πεπραγμένων. σιωπᾷ τε γὰρ Φιλοκράτει, αὐτοῦ Φωκέων γράφοντι τὴν εἰρήνην. οὐκ ἔλαβεν ὅρκους παρὰ Θετταλῶν συμμαχούντων Φιλίππῳ, οἳ οὐκ ἂν συνεστράτευσαν ἐπὶ Φωκέας, ἐπειδὴ δεδωκότες ἦσαν τοὺς ὅρκους. ἐνέδωκε Φιλίππῳ χρόνον παρασκευάσασθαι τὴν ἐπὶ Φωκέας στρατείαν. διέτριψε γὰρ ἐκεῖνος τοὺς χρόνους ἐπιτηδὲς ἀναλίσκων, ἵνα μὴ προκαταλύσας ὁ δῆμος κλείσῃ τὰς πύλας. ἐξηπάτησε τὴν πόλιν ἐπανελθὼν ἐπὶ ταῖς δισσαῖς ἐλπίσι· μίαν μὲν, ὅτι Θηβαῖοι ἀπολοῦνται, ἑτέραν δὲ, ὅτι Φωκεῖς σωθήσονται. ὥστε μὴ ἐγγίνεσθαι βουλεύσασθαί τι δεξιὸν ὑπὲρ Φωκέων. εἶπε γὰρ δεῖν Φιλίππῳ πιστεύειν. σώσειν γὰρ αὐτοὺς ἔξω τῆς πόλεως ἐπηγγείλατο. καὶ τοῦ μὲν προτέρου

ταῦτα τεκμήρια. τοῦ δὲ δευτέρου, τοῦ περὶ τῶν δώρων, ἐν ᾧ δείκνυται, ὅτι εἴληφεν αἰσχίνης, ταῦτα τεκμήρια. ὧν ὁμοίως τὰ μὲν ἐκ τῶν προειρημένων ἐστὶ, τὰ δὲ ἐκ τῶν πεπραγμένων. οὐ μισεῖ φίλιππον, καίπερ ἐξαπατηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ὥς φησι. συνεῖπε φιλίππῳ γενέσθαι ἀμφικτύονα, πρεσβευσαμένων περὶ αὐτῶν ἀμφικτυόνων. σύνεστιν ἀεὶ φιλοκράτει χρήματα εἰληφότι. καλούμενος ἐπὶ μαρτυρίαν ἡνίκα ὑπερίδης εἰσήγγειλε φιλοκράτην, περὶ ὧν οὐκ ἐφθέγξατο. χειροτονηθεὶς πρεσβευτὴς ἐπὶ τὴν φωκίδα πρὸς φίλιππον ἐπὶ ταῖς ὑποσχέσεσιν, ἀρρωστεῖν προσεποιήσατο. ἁλόντων φωκέων μετὰ τὴν ἐξωμοσίαν ἀχειροτόνητος πρεσβεύεται, ὅτι καὶ φυλάξασθαι αὐτὸν ἐχρῆν. ταῦτα τὰ τεκμήρια τοῦ δευτέρου λόγου: ἔτι δὲ τούτων τὸ ἰσχυρότερον, καὶ οὗ μάλιστα ἀντέχεται, ἡ ἐπαγγελία, καὶ ἡ ὑπόσχεσις αἰσχίνου, ἡ περὶ θηβαίων καὶ φωκέων.

Η μὲν ὑπόθεσις τοῦ λόγου, στοχαστική. οὐ γὰρ συντρέχει τοῖς ἐγκαλουμένοις αἰσχίνης, ἀλλ' ἀρνεῖται παντάπασιν. τὸ δὲ εἶδος, οἱ μὲν, ἁπλοῦν νενομίκασιν, ὕλης πολλῆς ὡς ἐν ἀληθείᾳ συνδραμούσης: οἱ δὲ, συγκατασκευαζόμενον, δύο λαβόντες ἐγκλήματα, τὸ κατὰ φωκέας, καὶ θρᾴκην.

μένανδρος δὲ ἐμπίπτοντά φησιν. εἴληπται δὲ ἐκ
διαβολῆς τὸ προοίμιον. δι' ὧν γὰρ αὐτὸν
δεδιότα ποιεῖ καὶ δεόμενον, διὰ τού-
των δείκνυσιν οὐ πάνυ τοῖς δι-
καίοις τεθαῤῥηκότα. καὶ
ἅμα συγκρουστικὸν ἂν
εἴη τὸ νόημα.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Ο ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΠΡΕΣΒΕΙΑΣ ΛΟΓΟΣ.

ΣΗ μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, σπουδὴ περὶ τουτονὶ τὸν ἀγῶνα καὶ παραγγελία γέγονε, σχεδὸν οἶμαι πάντας ὑμᾶς ᾐσθῆσθαι, ἑωρακότας ἄρτι τοὺς, ὅτι ἐκληροῦσθαι, ἐνοχλοῦντας καὶ προσιόντας ὑμῖν. δέομαι δὲ πάντων ὑμῶν, ἃ καὶ τοῖς μὴ δεηθεῖσι δίκαιόν ἐστιν ὑπάρχειν: μηδεμίαν μήτε χάριν, μήτε ἄνδρα ποιεῖσθαι περὶ πλείονος, ἢ τὸ δίκαιον καὶ τὸν ὅρκον, ὃν εἰσελήλυθεν ἕκαστος ὑμῶν ὀμωμοκὼς, ἐνθυμουμένους, ὅτι ταῦτα μέν ἐστιν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὅλης τῆς πόλεως: αἱ δὲ τῶν παρακλήτων αὗται δεήσεις καὶ σπουδαὶ, τῶν ἰδίων πλεονεξιῶν ἕνεκα γίγνονται: ἃς ἵνα κωλύηθ', οἱ νόμοι συνήγαγον ὑμᾶς, οὐχ ἵνα κυρίας τοῖς ἀδικοῦσι ποιῆτε. τοὺς μὲν οὖν ἄλλους ὅσοι πρὸς τὰ κοινὰ δικαίως προσέρχονται, κἂν δεδωκότες ὦσιν εὐθύνας, τὴν ἀειλογίαν ὁρῶ προτεινομένους: τουτονὶ δ' αἰσχίνην πολὺ τἀναντία τούτων. πρὶν γὰρ εἰσελθεῖν εἰς ὑμᾶς καὶ λόγον δοῦναι τῶν πεπραγμένων, τὸν μὲν ἀνῄρηκε τῶν ἐπὶ τὰς εὐθύνας ἐλθόντων, τοῖς δὲ, ἀπειλεῖ περιιὼν, δεινότατον πάντων ἔθος καὶ ἀσυμφορώτατον ὑμῖν, εἰς τὴν πολιτείαν εἰσάγων. εἰ γὰρ ὁ πράξας τι τῶν κοινῶν καὶ διοικήσας τῷ καθ' ἑαυτοῦ φόβῳ, καὶ μὴ τῷ δικαίῳ κατασκευάσει μηδένα εἶναι κατήγορον αὑτοῦ, παντάπασιν ἄκυροι πάντων ὑμεῖς γενήσεσθε. τὸ μὲν οὖν ἐξελέγχειν πολλὰ καὶ δεινὰ πεποιηκότα τουτονὶ, καὶ τῆς ἐσχάτης ὄντα τιμωρίας ἄξιον, θαρρῶ καὶ πάνυ πιστεύω. ὃ δὲ, καίπερ ὑπειληφὼς ταῦτα, φοβοῦμαι, φράσω πρὸς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι: ὅτι

μοι δοκοῦσιν ἅπαντες οἱ πρὸ ὑμῶν ἀγῶνες, οὐχ ἧττον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν καιρῶν, ἢ τῶν πραγμάτων εἶναι· καὶ τὸ, χρόνον γεγενῆσθαι μετὰ τὴν πρεσβείαν πολὺν, δέδοικα μή τινα λήθην, ἢ συνήθειαν τῶν ἀδικημάτων ὑμῖν ἐμπεποιήκῃ· ὡς δὴ μοι δοκοῖτ' ἂν ὅμως ἐκ τούτων καὶ γνῶναι τὰ δίκαια καὶ δικάσαι νυνὶ, τοῦθ' ὑμῖν λέξω· εἰ σκέψαισθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ λογίσαισθε, τίνων προσήκει τῇ πόλει λόγον παρὰ πρεσβευτοῦ λαβεῖν. πρῶτον μὲν τοίνυν, ὧν ἀπήγγειλε· δεύτερον δὲ, ὧν ἔπεισε· τρίτον δὲ, ὧν προσετάξατε αὐτῷ· μετὰ ταῦτα δὲ τῶν χρόνων· ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις, εἰ ἀδωροδοκήτως ἢ μὴ, πάντα ταῦτα πέπρακται. τί δήποτε τούτων; ὅτι ἐκ μὲν τῶν ἀπαγγελιῶν τὸ βουλεύσασθαι περὶ τῶν πραγμάτων ὀρθῶς ὑμῖν ἐστιν. ἂν μὲν οὖν ὦσιν ἀληθεῖς, τὰ δέοντα ἔγνωτε· ἂν δὲ μὴ τοιαῦται, τἀναντία. τὰς δὲ συμβουλίας πιστοτέρας ὑπολαμβάνετ' εἶναι τὰς τῶν πρέσβεων· ὡς γὰρ εἰδότων περὶ ὧν ἐπέμφθησαν, ἀκούετε. οὐδὲν οὖν ἐξελέγχεσθαι δίκαιός ἐστιν ὁ πρεσβευτὴς φαῦλον οὐδὲ ἀσύμφορον ὑμῖν οὐδὲν συμβεβουλευκώς. καὶ μὴν, περὶ ὧν γε προσετάξατε εἰπεῖν, ἢ πρᾶξαι, καὶ διαρρήδην ἐψηφίσασθε ποιῆσαι, προσήκει διῳκηκέναι. εἶεν· τῶν δὲ δὴ χρόνων διὰ τί; ὅτι πολλάκις, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, συμβαίνει πολλῶν πραγμάτων καὶ μεγάλων καιρὸν ἐν βραχεῖ χρόνῳ γίγνεσθαι· ὃν ἐάν τις ἑκὼν καθυφῇ τοῖς ἐναντίοις καὶ προδῷ, οὐδ' ἂν ὁτιοῦν ποιῇ, πάλιν οἷός τε ἔσται σῶσαι. ἀλλὰ μὴν, ὑπέρ γε τοῦ προῖκα ἢ μὴ, τὸ μὲν ἐκ τούτων λαμβάνειν ἐξ ὧν ἡ πόλις βλάπτεται, πάντες εὖ οἶδ' ὅτι φήσαιτ' ἂν, εἶναι δεινὸν, καὶ πολλῆς ὀργῆς ἄξιον. ὁ μέν τοι τὸν νόμον τιθεὶς, οὐ διώρισε τοῦτο, ἀλλ' ἁπλῶς εἶπε, μηδαμῶς δῶρα λαμβάνειν· ἡγούμενος ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὸν ἅπαξ λαβόντα καὶ διαφθαρέντα ὑπὸ

χρημάτων, οὐδὲ κρίνειν ἔτι τῶν συμφερόντων ἀσφαλῆ μένειν τῇ πόλει. ἂν μὲν τοίνυν ἐξελέγξω καὶ δείξω σαφῶς αἰσχίνην τουτονὶ, καὶ μηδὲν ἀληθὲς ἀπηγγελκότα καὶ κεκωλυκότα ἐμοῦ τὸν δῆμον ἀκοῦσαι τἀληθῆ, καὶ πάντα τἀναντία τῶν συμφερόντων ὑμῖν συμβεβουλευκότα, καὶ μηδὲν ὧν προσετάξατε ἐν τῇ πρεσβείᾳ πεποιηκότα, καὶ ἀνηλωκότα τοὺς χρόνους, ἐν οἷς πολλῶν καὶ μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει, καὶ πάντων τούτων δῶρα καὶ μισθοὺς εἰληφότα μετὰ φιλοκράτους: καταψηφίσασθε αὐτοῦ, καὶ δίκην ἀξίαν τῶν ἀδικημάτων λάβετε. ἂν δὲ μὴ δείξω ταῦτα, ἢ μὴ πάντα, ἐμὲ μὲν φαῦλον ἡγεῖσθε, τουτονὶ δὲ ἀφεῖτε. Πολλὰ δὲ καὶ δεινὰ κατηγορεῖν ἔχων ἔτι πρὸς τούτοις ἕτερα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐξ ὧν οὐκ ἔσθ᾽ ὅστις ἂν οὐκ εἰκότως μισήσειεν αὐτὸν, βούλομαι πρὸ πάντων ὧν μέλλω λέγειν, μνημονεύοντας ὑμῶν οἶδ᾽ ὅτι τοὺς πολλοὺς ὑπομνῆσαι, εἰς τίνα τάξιν ἔταξεν ἑαυτὸν αἰσχίνης ἐν τῇ πολιτείᾳ τὸ πρῶτον, καὶ τίνας λόγους κατὰ τοῦ φιλίππου δημηγορεῖν ᾤετο δεῖν: ἵν᾽ εἰδῆτε ὅτι τοῖς ὑφ᾽ ἑαυτοῦ πεπραγμένοις καὶ δεδημηγορημένοις ἐν ἀρχῇ, τούτοις μάλιστα πάντων ἐξελεγχθήσεται δῶρα ἔχων. Ἔστι τοίνυν οὗτος ὁ πρῶτος ἀθηναίων αἰσθόμενος φίλιππον, ὡς τότε δημηγορῶν ἔφη, ἐπιβουλεύοντα τοῖς ἕλλησι, καὶ διαφθείροντά τινας τῶν ἐν ἀρκαδίᾳ προεστηκότων: καὶ ἔχων ἴσχανδρον τὸν νεοπτολέμου δευτεραγωνιστὴν, προσιὼν μὲν τῇ βουλῇ, προσιὼν δὲ τῷ δήμῳ περὶ τούτων, καὶ πείσας ὑμᾶς πανταχοῦ πρέσβεις πέμψαι τοὺς συνάξοντας δεῦρο τοὺς βουλευσομένους περὶ τοῦ πρὸς φίλιππον πολέμου: καὶ ἀπαγγέλλων μετὰ ταῦθ᾽ ἥκων ἐξ ἀρκαδίας τοὺς καλοὺς ἐκείνους καὶ μακροὺς λόγους, οὓς ἐν τοῖς μυρίοις ἐν μεγάλῃ πόλει πρὸς ἱερώνυμον τὸν ὑπὲρ φιλίππου λέγοντα, ὑπὲρ ὑμῶν ἔφη δεδημηγορηκέναι: καὶ διεξιὼν ἡλί-

καὶ τὴν ἑλλάδα πᾶσαν, οὐχὶ ἰδίας ἀδικοῦσι μόνον πατρίδας οἱ δωροδοκοῦντες, καὶ χρήματα λαμβάνοντες παρὰ φιλίππου. ἐπειδὴ τοίνυν ταῦτα πολιτευομένου τούτου τότε, καὶ τοῦτο τὸ δεῖγμα ἐξενηνοχότος περὶ ἑαυτοῦ, τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης πρέσβεις πέμπειν ὡς φίλιππον ἐπείσθητε ὑπὸ ἀριστοδήμου καὶ νεοπτολέμου καὶ κτησιφῶντος, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐκεῖθεν ἀπαγγελλόντων οὐδ᾽ ὁτιοῦν ὑγιὲς, γίγνεται τῶν πρέσβεων τούτων εἷς καὶ οὗτος: οὐχ ὡς τῶν ἀποδωσομένων τὰ ὑμέτερα, οὐδ᾽ ὡς τῶν πεπιστευκότων τῷ φιλίππῳ, ἀλλ᾽ ὡς τῶν φυλαξόντων τοὺς ἄλλους. διὰ γὰρ τοὺς προειρημένους λόγους καὶ τὴν πρὸς φίλιππον ἀπέχθειαν, ταύτην εἰκότως περὶ αὐτοῦ πάντες εἶχε τὴν δόξαν. προσελθὼν τοίνυν ἐμοὶ μετὰ ταῦτα συνετάττετο κοινῇ πρεσβεύειν καὶ ὅπως τὸν μιαρὸν καὶ ἀναιδῆ φυλάξωμεν ἀμφότεροι φιλοκράτην πολλὰ παρεκελεύσατο. καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο ἐπανελθεῖν ἀπὸ τῆς πρώτης πρεσβείας, ἐμέ γοῦν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, διεφθαρμένος καὶ πεπρακὼς ἑαυτὸν ἐλάνθανε. χωρὶς γὰρ τῶν ἄλλων ὧν ὅπερ εἶπον, εἰρήκει πρότερον, ἀναστὰς τῇ προτεραίᾳ τῶν ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς περὶ τῆς εἰρήνης ἐβουλεύεσθε, ἤρξατο ἀρχὴν, ἣν ἐγὼ καὶ τοῖς ῥήμασιν οἶμαι τοῖς αὐτοῖς, οἷς περ οὗτος εἶπεν, ἐν ὑμῖν ἀπομνημονεύσειν. εἰ πάνυ πολὺν, ἔφη, χρόνον ἐσκόπει φιλοκράτης, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅπως ἂν ἄριστα ἐναντιωθείη τῇ εἰρήνῃ, οὐκ ἂν αὐτὸν ἄμεινον εὑρεῖν οἶμαι, ἢ τοιαῦτα γράφοντα. ἐγὼ δὲ ταύτην μὲν τὴν εἰρήνην, ἕως ἂν εἷς * ἀθηναίων λείπηται, οὐδέποτ᾽ ἂν συμβουλεύσαιμι ποιήσασθαι τῇ πόλει. εἰρήνην μέντοι φημὶ δεῖν ποιεῖσθαι. καὶ τοιούτους τινὰς εἶπε βραχεῖς, καὶ μετρίους λόγους. ὁ δὲ ταῦτ᾽ εἰπὼν τῇ προτεραίᾳ πάντων ἀκουόντων ὑμῶν εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐν ᾗ τὴν εἰρήνην ἔδει κυροῦσθαι, ἐμοῦ τῷ τῶν συμμάχων συνηγοροῦντος δόγματι, καὶ τὴν

εἰρήνην ὅπως ἴση, καὶ δικαία *γενήσεται πράττοντος· καὶ ὑμῶν βουλομένων ταῦτα, καὶ οὐδὲ φωνὴν ἐθελόντων ἀκούειν τοῦ καταπτύστου φιλοκράτους, ἀναστὰς ἐδημηγόρει καὶ συνηγόρει ἐκείνῳ, πολλῶν ἀξίους, ὦ γῆ καὶ πάντες θεοὶ, θανάτων λόγους, ὡς οὔτε τῶν προγόνων ὑμᾶς μεμνῆσθαι δέοι, οὔτε τῶν τὰ τρόπαια, καὶ τὰς ναυμαχίας λεγόντων ἀνέχεσθαι· νόμον τε θήσειν, καὶ γράψειν, μηδενὶ τῶν ἑλλήνων ὑμᾶς βοηθεῖν, ὃς ἂν μὴ πρότερος βεβοηθηκὼς ὑμῖν ᾖ. καὶ ταῦτα ὁ σχέτλιος, καὶ ἀναιδὴς οὗτος ἐτόλμα λέγειν ἐφεστηκότων τῶν πρέσβεων καὶ ἀκουόντων, οὓς ἀπὸ τῶν ἑλλήνων μετεπέμψασθε ἀπὸ τούτου τότε πεισθέντες, ὅτ' οὔπω πεπρακὼς ἑαυτὸν ἦν. Ὃν μὲν οὖν τρόπον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, χειροτονησάντων ὑμῶν ἐπὶ τοὺς ὅρκους αὖ τὸν πάλιν, τούς τε χρόνους κατέτριψε, καὶ τὰ πράγματα πάντα ἐλυμήνατο τὰ τῆς πόλεως· καὶ ὅσαι περὶ τούτων ἐμοὶ πρὸς τοῦτον ἀπέχθειαι συνέβησαν βουλομένῳ κωλύειν, αὐτίκα ἀκούσεσθε. ἀλλ' ἐπειδὴ πάλιν ἥκομεν ἐκ τῆς πρεσβείας ταύτης ἐπὶ τοὺς ὅρκους, ἧς περὶ εἰσὶν αἱ νῦν εὐθῦναι, οὔτε μικρὸν, οὔτε μέγα οὐδοτιοῦν εὑρημένοι τῶν ὅτε τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε λεχθέντων, καὶ προσδοκηθέντων: ἀλλὰ πάντα ἐξηπατημένοι, καὶ τούτων ἑτέρων αὖθις αὖ πεπρακότων, καὶ παρ' αὐτὸ τὸ ψήφισμα πεπρεσβευκότων, προσῆμεν τῇ βουλῇ, καὶ ταυτὶ πολλοὶ συνίσασιν ἃ μέλλω λέγειν· τὸ γὰρ βουλευτήριον μεστὸν ἦν ἰδιωτῶν. παρελθὼν δ' ἐγὼ πάντα τἀληθῆ πρὸς τὴν βουλὴν ἀπήγγειλα· καὶ κατηγόρησα τούτων· καὶ ἀνηριθμησάμην ἀπὸ τῶν πρώτων ἐλπίδων ἐκείνων, ὧν ὁ κτησιφῶν καὶ ὁ ἀριστόδημος ἀπήγγειλαν πρὸς ὑμᾶς. καὶ μετὰ ταῦτα ὅτε τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε, ἃ οὗτος ἐδημηγόρησε, καὶ εἰς ἃ προήχασι τὴν πόλιν, καὶ περὶ τῶν λοιπῶν, ταῦτα δ' ἦν φωκεῖς, καὶ πύλαι, μὴ προέσθαι συνεβούλευον, μὴ δὲ ταυτὰ παθεῖν,

μὴ δ᾽ ἀναρτωμένους ἐλπίσιν ἐξ ἐλπίδων, καὶ ὑποσχέσεσιν,
εἰς τοὔσχατον ἐλθεῖν τὰ πράγματα ἐᾶσαι. καὶ ἔπεισε ταυ-
τα τὴν βουλήν. ἐπειδὴ δὲ ἧκεν ἡ ἐκκλησία, καὶ πρὸς ὑμᾶς
ἔδει λέγειν, παρελθὼν αἰσχίνης οὑτοσὶ πρῶτος ἡμῶν ἁπάν=
των, καὶ πρὸς διὸς, καὶ θεῶν πειρᾶσθε συνδιαμνημονεύειν
ἂν ἀληθῆ λέγω: τὰ γὰρ πράγματα πάντα λυμηνάμενα
ὑμῶν, καὶ διαφθείραντα ὅλως, ταῦτ᾽ ἐστὶν ἤδη. τοῦ μὲν ἀ=
παγγέλλειν τι τῶν πεπρεσβευμένων, ἢ περὶ τῶν ἐν τῇ βου=
λῇ ῥηθέντων, εἰ ἄρα ἠμφισβήτει μὴ ἀληθῆ λέγειν ἐμὲ, μνη-
σθῆναι παμπληθὲς ἀπέσχεν: εἶπε δὲ τοιούτους λόγους, καὶ
τηλικαῦτα, καὶ τοσαῦτα ἔχοντας ἀγαθὰ, ὥσθ᾽ ἅπαντας
ὑμᾶς λαβὼν ᾤχετο. ἔφη γὰρ ἥκειν πεπεικὼς φίλιππον,
πάνθ᾽ ὅσα συμφέρει τῇ πόλει, καὶ περὶ τῶν ἐν ἀμφικτύοσι,
καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων: καὶ διεξῆλθε λόγον μακρὸν
ὑμῖν, ὃν κατὰ θηβαίων εἰπεῖν πρὸς φίλιππον ἔφη: καὶ τὰ
κεφάλαια ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀπελογίζετο ἐκ τῶν
αὐτῷ πεπρεσβευμένων δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν ὑμᾶς μέ=
νοντας οἴκοι, καὶ οὐ στρατευομένους, οὐδ᾽ ἐνοχλουμένους
θήβας μὲν πολιορκουμένας αὐτὰς καθ᾽ αὑτὰς χωρὶς τῆς
ἄλλης βοιωτίας ἀκούσεσθαι: θεσπιὰς δὲ, καὶ πλαταιὰς
οἰκιζομένας: τῷ θεῷ δὲ τὰ χρήματα εἰσπραττόμενα,
οὐ παρὰ φωκέων, ἀλλὰ παρὰ θηβαίων τῶν βουλευσάντων
τὴν κατάληψιν τοῦ ἱεροῦ. διδάσκειν γὰρ αὐτὸς ἔφη τὸν φί-
λιππον, ὅτι οὐδὲν ἧττον ἠσεβήκασιν οἱ βεβουλευκότες τῶν
ταῖς χερσὶ πραξάντων. καὶ διὰ ταῦτα χρήματα αὐτῷ τοὺς
θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι. ἀκούειν δὲ καὶ τῶν εὐβοέων ἐ-
νίων ἔφη πεφοβημένων καὶ τεταραγμένων, τὴν πρὸς τὴν
πόλιν οἰκειότητα φιλίππῳ γεγενημένην: ὅτι οὐ λελή-
θατε ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες πρέσβεις, ἐφ᾽ οἷς πεποίησθε τὴν
εἰρήνην πρὸς φίλιππον: οὐ ἀγνοοῦμεν, ὅτι ὑμεῖς μὲν
ἀμφίπολιν δεδώκατε ἐκείνῳ, φίλιππος δ᾽ ὑμῖν εὔβοιαν

ὡμολόγηκε παραδώσειν. εἶναι μέντοι καὶ ἄλλο διῳκημέ-
νον αὐτῷ· οὐ μήν πω τοῦτο βούλεσθαι λέγειν. καὶ γὰρ νῦν
φθονεῖν τινας αὐτῷ τῶν συμπρέσβεων. ὑπηνίττετο δ' οὔ-
τω που, καὶ προσήλου τὸν ὠρωπόν. εὐδοκιμῶν δ' ἐπὶ τού-
τοις εἰκότως, καὶ δοκῶν καὶ ῥήτωρ ἄριστος εἶναι, καὶ ἀνὴρ
θαυμαστὸς, κατέβη μάλα σεμνῶς. ἀναστὰς δ' ἐγὼ, ταῦτά
τε οὐκ ἔφην εἰδέναι, καὶ ἐπειρώμην τι λέγειν τούτων, ὧν
εἰς τὴν βουλὴν ἀπήγγειλα. καὶ παραστὰς ὁ μὲν, ἔνθεν, ὁ
δὲ, ἔνθεν, οὑτοσὶ καὶ φιλοκράτης, ἐβόων· ἐξέκρουόν με·
τελευτῶντες ἐχλεύαζον. ὑμεῖς δὲ ἐγελᾶτε, καὶ οὔτ' ἀκούειν
ἠθέλετε, οὔτε πιστεύειν ἐβούλεσθε ἄλλα, πλὴν ἃ οὗτος ἀ-
πηγγέλκει. καὶ νὴ τοὺς θεοὺς, εἰκός τι παθεῖν ἔμοιγε δοκεῖ-
τε. τίς γὰρ ἂν ἠνέσχετο, τηλικαῦτα καὶ τοσαῦτα ἔσεσθαι
προσδοκῶν ἀγαθὰ, ἢ ταῦθ' ὡς οὐκ ἔσται λέγοντός τινος,
ἢ κατηγοροῦντος τῶν πεπραγμένων τούτοις; πάντα γὰρ
τἄλλ' οἶμαι τότε καὶ δεύτερ' ἦν τῶν ὑποκειμένων προσδο-
κιῶν, καὶ τῶν ἐλπίδων. οἱ δ' ἀντιλέγοντες, ὄχλος ἄλ-
λως, καὶ βασκανία κατεφαίνετο. ταῦτα δὲ θαυμάσια ἡλί-
κα καὶ συμφέροντ' ἐδόκει πεπρᾶχθαι τῇ πόλει. Τοῦ χά-
ριν δὴ ταῦθ' ὑπέμνησα πρῶτα νῦν ὑμᾶς, καὶ διεξῆλθον
τούτους τοὺς λόγους, ἑνὸς μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μά-
λιστα καὶ πρώτου, ἵνα μηδεὶς ὑμῶν ἐπειδάν τι λέγοντος
ἀκούῃ μου, καὶ κατηγοροῦντος τῶν πεπραγμένων, καὶ
δοκῇ δεινὸν αὐτῷ, καὶ ὑπερβάλλον εἶναι· εἶτα τότε οὐκ
ἔλεγες παραχρῆμα ταῦτα, οὐδ' ἐδίδασκες ἡμᾶς; θαυ-
μάζῃ· ἀλλὰ μεμνημένοι τὰς ὑποσχέσεις τὰς τούτων, ἃς
ἐφ' ἑκάστων ποιούμενοι τῶν καιρῶν ἐξέκλειον λόγου τυγ-
χάνειν τοὺς ἄλλους, καὶ τὴν * ἀπαγγελίαν τὴν τούτου ταύ-
την τὴν καλὴν, εἰδῆτε ὅτι πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτ'
ἠδίκησθε ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι τἀληθῆ παραχρῆμα, καὶ ἡνίκα ἔδει
πυνθάνεσθαι, διεκωλύθητε, ἐλπίσι, καὶ φενακισμοῖς, καὶ

ὑποσχέσεσιν

ὑποσχέσεσιν ἐξαπατώμενοι, * πρῶτον μὲν τοῦτον, καὶ μάλιστα οὗπερ εἶπον εἵνεκα, ταῦτα διεξῆλθον. δεύτερον δέ τινος, καὶ οὐδὲν ἐλάττονος, ἢ τούτου, ἵνα τὴν ὅτ' ἀδωροδόκητος ὑπῆρχε, προαίρεσιν αὐτοῦ τῆς πολιτείας ἀναμνησθέντες, ὡς προβεβλημένη, καὶ ἄπιστος ἦν πρὸς τὸν φίλιππον, τὴν μετὰ ταῦτα ἐξαίφνης γεγονυῖαν πίστιν, καὶ φιλίαν σκέψησθε. εἶτα εἰ μὲν ἐκβέβηκεν ὅσα ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς οὗτος, καὶ καλῶς ἔχει τὰ πεπραγμένα, διὰ τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὸ συμφέρον τῇ πόλει γεγενῆσθαι νομίσητε. εἰ δὲ πάντα τἀναντία ὧν οὗτος εἶπε, πέπρακται, καὶ πολλὴν αἰσχύνην, καὶ μεγάλους κινδύνους ταῦτ' ἔχει τῇ πόλει, διὰ τὴν αἰσχροκέρδειαν τὴν τούτου, καὶ τὸ χρημάτων ἀποδόσθαι τἀληθῆ, μεταβεβλημένον αὐτὸν εἰδῆτε. Βούλομαι δὲ, ἐπειδήπερ εἰς τούτους προήχθην τοὺς λόγους, ὃν τρόπον τὰ περὶ τοὺς φωκέας πράγματα ὑμῶν περιείλοντο, πρῶτον εἰπεῖν ἁπάντων. δεῖ δὲ μηδένα ὑμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, εἰς τὸ τῶν πραγμάτων μέγεθος ἀποβλέψαντα μείζους τὰς κατηγορίας, καὶ τὰς αἰτίας τῆς τούτου δόξης νομίζειν: ἀλλ' ἐκεῖνο ὁρᾶν, ὅτι εἰ καὶ ὁντιναοῦν ὑμεῖς εἰς ταύτην τὴν τάξιν κατεστήσατε, καὶ τῶν συμβαινόντων καιρῶν ἐποιήσατε κύριον: εἴθ' οὗτος, εἴπερ ὥσπερ οὗτος ἐβουλήθη μισθώσας ἑαυτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐξαπατᾶν ὑμᾶς, καὶ φενακίζειν, τῶν ἴσων ἂν αἴτιος ἦν κακῶν, ὅσωνπερ καὶ οὗτος. οὐ γὰρ εἰ φαύλοις χρῆσθε ὑμεῖς εἰς τὰ κοινὰ πολλάκις ἀνθρώποις, καὶ τὰ πράγματ' ἐστὶ φαῦλα, ὧν ἡ πόλις ἀξιοῦται παρὰ τοῖς ἄλλοις: οὐδὲ πολλοῦ δεῖ. εἶτα καὶ φωκέας ἀπολώλεκε μὲν, οἶμαι, φίλιππος, συναγωνίζονται δὲ οὗτοι. τοῦτο δὴ δεῖ σκοπεῖν, καὶ ὁρᾶν εἰ ὅσα τῆς τῶν φωκέων σωτηρίας ἐπὶ τὴν πρεσβείαν ἧκε, ταῦτα πάντ' ἀπώλεσαν οὗτοι, καὶ διέφθειραν ἑκόντες. οὐχ ὡς ὅδε φωκέας ἀπώλεσεν ἂν καθ' ἑαυτόν. πόθεν; δὸς δέ μοι τὸ προβούλευμα,

ὃ πρὸς τὴν ἐμὴν ἀπαγγελίαν ἐψηφίσατο ἡ βουλή: καὶ τὴν μαρτυρίαν τὴν τοῦ γράψαντος αὐτὸ τότε: ἵν' εἰδῆθ' ὅτι ἐγὼ μὲν οὐδὲ τότε σιγήσας, νῦν ἀφίσταμαι τῶν πεπραγμένων: ἀλλ' εὐθὺς κατηγόρουν, καὶ προεώρων τὰ μέλλοντα: ἡ βουλὴ δὲ ἡ μὴ κωλυθεῖσα ἀκοῦσαι τἀληθῆ παρ' ἐμοῦ, οὔτ' ἐπῄνεσε τούτους οὔτ' εἰς τὸ πρυτανεῖον ἠξίωσε καλέσαι. καίτοι τοῦτ' ἀφ' οὗ γέγονεν ἡ πόλις, οὐδεὶς πώποτέ φησι παθεῖν οὐδένας πρέσβεις: οὐδὲ Τιμαγόραν, οὗ θάνατον κατεχειροτόνησεν ὁ δῆμος. ἀλλ' οὗτοι πεπόνθασι. λέγε δ' αὐτοῖς, πρῶτον μὲν τὴν μαρτυρίαν, εἶτα τὸ προβούλευμα.

Μαρτυρία, προβούλευμα.

Ἐνταῦθ' οὔτ' ἔπαινος οὔτε κλῆσις εἰς τὸ πρυτανεῖόν ἐστι τῶν πρέσβεων ὑπὸ τῆς βουλῆς. εἰ δέ φησιν οὗτος, δειξάτω καὶ παρασχέσθω, κἀγὼ καταβαίνω: ἀλλ' οὐκ ἔστιν. εἰ μὲν τοίνυν ταὐτὰ πάντες ἐπρεσβεύομεν: δικαίως οὐδένα ἐπῄνεσεν ἡ βουλή. δεινὰ γὰρ ὡς ἀληθῶς τὰ πεπραγμένα πᾶσιν. εἰ δ' οἱ μὲν, τὰ δίκαια ἔπραττον ἡμῶν, οἱ δὲ, τἀναντία: διὰ τοὺς πεπονηρευμένους, ὡς ἔοικε, τοῖς ἐπιεικέσι συμβεβηκὸς ἂν εἴη ταύτης τῆς ἀτιμίας μετεσχηκέναι. πῶς οὖν ῥᾳδίως ἅπαντες εἴσεσθε, τίς ποτ' ἐσθ' ὁ πονηρός; ἀναμνήσθητε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, τίς ἐσθ' ὁ κατηγορῶν τῶν πεπραγμένων ἐξ ἀρχῆς. δῆλον γὰρ ὅτι τῷ μὲν ἠδικηκότι σιγᾶν ἐξήρκει, καὶ διακρουσαμένῳ τὸν παρόντα χρόνον μηκέτ' εἰς λόγον περὶ τῶν πεπραγμένων ἑαυτὸν καθιστάναι: τῷ δὲ μηδὲν αὑτῷ συνειδότι δεινὸν, εἰ σιγῴη, πονηρῶν καὶ δεινῶν ἔργων δόξαι κοινωνεῖν τῷ σιωπῆσαι. εἰμὶ τοίνυν ὁ κατηγορῶν ἐξ ἀρχῆς ἐγὼ τούτων, τούτων δ' οὐδεὶς ἐμοῦ. ἡ μὲν τοίνυν βουλὴ ταῦτα προβεβουλεύκει. τῆς δ' ἐκκλησίας γιγνομένης, καὶ τοῦ Φιλίππου παρόντος ἤδη ἐν Πύλαις: ἦν γὰρ τοῦτο πρῶτον ἁπάντων τῶν ἀδικημάτων, τὸ τὸν Φίλιππον ἐπιστῆσαι τοῖς πράγμασι τούτοις, καὶ δέον ὑμᾶς

ἀκοῦσαι περὶ τῶν πραγμάτων, εἶτα βουλεύσασθαι: μετὰ ταῦτα δὲ πράττειν ὅ, τι δόξαι: ἅμα ἀκούειν, κἀκεῖνον παρεῖναι: καὶ μὴ δι' ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, ῥᾴδιον εἰπεῖν εἶναι. πρὸς δὲ τούτοις, τότε μὲν οὐδεὶς ἀνέγνω τῷ δήμῳ τὸ προβούλευμα, οὐδ' ἤκουσεν ὁ δῆμος. ἀναστὰς δὲ οὗτος ἐδημηγόρει ταῦτα, ἃ διεξῆλθον ἄρτι πρὸς ὑμᾶς ἐγὼ τὰ πολλὰ, καὶ μεγάλα ἀγαθὰ, ἃ πεπεικὼς ἔφη τὸν φίλιππον ἥκειν, καὶ διὰ ταῦτα χρήματα αὐτῷ τοὺς θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι. ὥσθ' ἡμᾶς ἐκπεπληγμένους τῇ παρουσίᾳ τὸ πρῶτον τῇ τοῦ φιλίππου, καὶ τούτοις ὀργιζομένους ἐπὶ τῷ μὴ προηγγελκέναι, πρᾳοτέρους γενέσθαι τινὸς, πάνθ' ὅσα ἐβούλεσθε ὑμῖν ἔσεσθαι προσδοκήσαντας: καὶ μὴ δὲ φωνὴν ἐθέλειν ἀκούειν ἐμοῦ, μὴ δ' ἄλλου μηδενός. καὶ μετὰ ταῦτα ἀνεγινώσκετο ἡ ἐπιστολὴ ἡ παρὰ τοῦ φιλίππου: ἣν οὗτος ἔγραψεν ἀπολειφθεὶς ἡμῶν, ἄντικρυς οὑτοσὶ, καὶ διαρρήδην ἀπολογία γεγραμμένη τῶν τούτοις ἡμαρτημένων. καὶ γὰρ ὡς αὐτὸς κατεκώλυσεν αὐτοὺς βουλομένους ἐπὶ τὰς πόλεις ἰέναι, καὶ τοὺς ὅρκους ἀπολαμβάνειν, ἔνεστι. καὶ ὡς ἵνα συνδιαλλάξωσιν αὐτῷ τοὺς ἅλεις πρὸς τοὺς φαρσαλίους, κατέσχεν αὐτούς. καὶ πάντα ἀναδεχόμενος, καὶ εἰς ἑαυτὸν ποιούμενος, τὰ τούτων ἁμαρτήματά ἐστιν. ὑπὲρ δὲ φωκέων, ἢ θεσπιέων, ἢ ὧν οὗτος ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ μικρόν. καὶ τοῦτο, οὐκ ἀπὸ ταὐτομάτου τοῦτον ἐπράχθη τὸν τρόπον: ἀλλ' ὑπὲρ μὲν ὧν παρὰ τούτων ὑμᾶς ἔδει δίκην λαμβάνειν, οὐ πεποιηκότων οὐδὲ διῳκηκότων οὐδὲν, ὧν ὑμεῖς προσετάξατε ἐν τῷ ψηφίσματι, ἐκεῖνος ἐκδέχεται τὴν αἰτίαν καὶ φησιν αὐτὸς αἴτιος γεγενῆσθαι: ὃν οὐκ ἐμέλλεθ' ὑμεῖς, οἶμαι, δυνήσεσθαι κολάσαι. ἃ δ' ἐκεῖνος ἐξαπατῆσαι, καὶ προλαβεῖν τῆς πόλεως ἐβούλετο, οὗτος ἀπήγγελλεν: ἵνα μὴ δ' ἐγκαλέσαι, μὴ δὲ μέμψασθαι μηδὲν ὕστερον ὑμεῖς ἔχητε φιλίππῳ,

μήτ' ἐν ἐπιστολῇ, μήτ' ἄλλοθι μηδαμοῦ τοῖς πρὸ ἐκείνου τούτων ὄντων. λέγε δ' αὐτοῖς αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν, ἣν ἔγραψε μὲν οὗτος, ἔπεμψε δ' ἐκεῖνος: καὶ σκοπεῖσθ' ὅτι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ὃν διεξελήλυθ' ἐγώ. Λέγε.

Επιστολή.

Ακούετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῆς ἐπιστολῆς, ὡς καλὴ καὶ φιλάνθρωπος. περὶ δὲ θηβαίων, ἢ Φωκέων, ἢ τῶν ἄλλων, ὧν οὗτος ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, οὐδὲ γρῦ. ταύτης τοίνυν οὐδ' ὁτιοῦν ἐστιν ὑγιές. καὶ τοῦτ' αὐτίκα δὴ μάλα ὑμεῖς ὄψεσθε. οἱ μὲν γὰρ ἁλεῖς, οὓς ἵνα συνδιαλλάττωσιν, ἐκεῖνος καταλαβεῖν φησι τούτους, τοιαύτης τετυχήκασι τῆς διαλλαγῆς, ὥστ' ἐξεληλάνται, καὶ * ἀνάστατος ἡ πόλις αὐτῶν γέγονε. τοὺς δὲ αἰχμαλώτους, ὃ σκοπῶν τί ἂν ποιῶν ὑμῖν χαρίσαιτο, οὐδ' ἐνθυμηθῆναί φησι λύσασθαι. μεμαρτύρηται δὲ δήπουθεν ὑμῖν ἐν τῷ δήμῳ πολλάκις ὡς ἐγὼ τάλαντον ἔχων ἐπ' αὐτοὺς ᾠχόμην: καὶ νῦν μαρτυρηθήσεται. διὸ καὶ τὴν ἐμὴν φιλοτιμίαν οὗτος ἀφαιρούμενος, τοῦτ' ἔπεισεν ἐκεῖνον ἐγγράψαι. ὃ τοίνυν μέγιστον ἁπάντων: ὁ γὰρ εἰς τὴν προτέραν γράψας ἐπιστολήν, ἣν ἠνέγκαμεν ἡμεῖς, ὅτι ἔγραφον μὲν ἄν, καὶ διαῤῥήδην ἡλίκα ὑμᾶς εὖ ποιήσω, εἰ εὖ ᾔδειν καὶ τὴν συμμαχίαν μοι γενησομένην: γεγονυίας δὲ τῆς συμμαχίας, οὔ φησιν εἰδέναι τί ἂν ποιῶν χαρίσαιτο, οὐδ' ὃ αὐτὸς ὑπέσχετο. τοῦτο γὰρ ᾔδει δηλονότι, εἴπερ μὴ ἐφενάκιζεν ὑμᾶς. ἀλλὰ μήν, ὅτι ταῦθ' οὗτος ἔγραψε, λέγε μοι λαβὼν ἐκ τῆς προτέρας ἐπιστολῆς αὐτὸ τοῦτο ἐνθένδε. Λέγε.

Ἐξ ἐπιστολῆς.

Οὐκοῦν, πρὶν μὲν εἰρήνης τυχεῖν, εἰ καὶ συμμαχία προσγένοιτ' αὐτῷ, γράψειν ὡμολόγει ἡλίκα τὴν πόλιν εὖ ποιήσει. ἐπειδὴ δὲ ἀμφότερα αὐτῷ γέγονεν, οὐκ εἰδέναι φησί, τί ἂν ποιῶν χαρίσαιτο: ἐὰν δ' ὑμεῖς λέγητε ποιήσειν, ἃ

μήτε αἰσχύνῃ, μήτε ἀδοξίαν αὐτῷ φέρει, εἰς ταύτας τὰς προφάσεις καταφυγόντων. κἂν ἄρα εἴπῃ τί τι, καὶ παραχθῆτε ὑμεῖς ἐπαγγέλλεσθαι, ἀναχώρησιν ἑαυτῷ κατέλειπε. ταῦτα τοίνυν, καὶ πολλὰ ἕτερα ἐνῆν παραχρῆμα τότ' εὐθὺς ἐξελέγχειν, καὶ διδάσκειν ὑμᾶς, καὶ μὴ προΐεσθαι τὰ πράγματα ἐᾶν, εἰ μὴ Θεσπιαί, καὶ Πλαταιαί, καὶ τὸ Θηβαίους αὐτίκα δὴ μάλα δώσειν δίκην, ἀφεῖλε τὴν ἀλήθειαν. καὶ ὅτι ταῦτα, εἰ μὲν ἀκοῦσαι μόνον ἔδει, καὶ φενακισθῆναι τὴν πόλιν, ὀρθῶς ἐλέγετο. εἰ δὲ πραχθῆναι τῷ ὄντι, σιωπᾶσθαι συνέφερεν. εἰ μὲν γὰρ ἐνταῦθ' ἦν ἤδη τὰ πράγματα, ὥστε μηδ' αἰσθομένοις τοῖς Θηβαίοις πλέον εἶναι μηδὲν, τί οὐ γέγονεν; εἰ δὲ διὰ τὸ προαισθέσθαι κεκώλυται, τίς ὁ ἐκλαλήσας; οὐχ οὗτος; ἀλλ' οὔτε ἔμελλεν, οὔτ' ἠβουλήθη ταῦτ', οὔτ' ἤλπισεν οὗτος· ὥστε τοῦ γε ἐκλελαληκέναι, μηδ' αἰτίαν ἐχέτω. ἀλλὰ φενακισθῆναι τοῖς λόγοις τούτοις ὑμᾶς ἔδει, καὶ ἐμοῦ τἀληθῆ μὴ ἐθελῆσαι ἀκοῦσαι, καὶ αὐτοὺς οἴκοι καταμεῖναι, καὶ ψήφισμα νικῆσαι τοιοῦτον, δι' οὗ Φωκεῖς ἀπόλλυνται· διὰ ταῦτ' ἐσπουδάζετο ταῦτα· καὶ διὰ ταῦτ' ἐδημηγορεῖτο. ἀκούσαντος τοίνυν ἐμοῦ τηλικαῦτα, καὶ τοιαῦτα ἐπαγγελλομένου τούτου τότε, καὶ ἀκριβῶς εἰδὼς ὅτι ψεύδεται, καὶ ὅθεν, φράσω πρὸς ὑμᾶς· πρῶτον μὲν, ἐκ τοῦ ὅτε τοὺς ὅρκους ἤμελλε Φίλιππος ὀμνύναι τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης, ἐκσπόνδους ἀποφανθῆναι τοὺς Φωκέας ὑπὸ τούτων, ὃ σιωπᾶν, καὶ ἐᾶν εἰκὸς ἦν, εἴπερ ἔμελλον σώζεσθαι· ἔπειτα, ἐκ τοῦ μήτε τοὺς παρὰ Φιλίππου πρέσβεις ταῦτα λέγειν, μήτε τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου, ἀλλὰ τοῦτον· ἐκ τούτων οὖν τεκμαιρόμενος ἀναστὰς καὶ παρελθὼν ἐπειρώμην μὲν ἀντιλέγειν· ὡς δ' ἀκούειν οὐκ ἠθέλετε, ἡσυχίαν ἦγον, τοσοῦτον μόνον διαμαρτυράμενος, καὶ πρὸς Διὸς καὶ θεῶν ἀναμιμνήσκεσθε, ὅτι ταῦτα οὔτε οἶδα, οὔτε κοινωνῶ· προσέθηκα δὲ ὡς οὐδὲ

προσδοκῶ. ταχέως δ' ὑμῶν ὑπὸ τοῦ μηδὲ προσδοκᾶν ἀχέντων, καὶ ὅπως γε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἔφην, ἄν τι τούτων γίγνηται, τούτους ἐπαινέσεσθε, καὶ τιμήσετε, καὶ στεφανώσετε, ἐμὲ δὲ, μή: καὶ μὴν τοι κἄν τι τῶν ἐναντίων, ὅπως τούτοις ὀργιεῖσθε: ἐγὼ δὲ, ἀφίσταμαι. μὴ νῦν ἀπολαβὼν ἔφη αἰσχίνης οὑτοσὶ, μὴ νῦν ἀφίστασο, ἀλλ' ὅπως τότε μὴ προσποιήσῃ. νὴ δία, ἀδικήσω γ' ἔφην. ἐπαναστὰς δ' ὁ φιλοκράτης μάλα ὑβριστικῶς, οὐδὲν ἐστιν, ἔφη, θαυμαστὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μὴ ταυτὰ ἐμοὶ καὶ δημοσθένει δοκεῖν: οὗτος μὲν γὰρ ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω. καὶ ὑμεῖς ἐγελᾶτε. σκέψασθε δὴ τὸ ψήφισμα ὃ δίδωσι γράψαι μετὰ ταῦτα ὁ φιλοκράτης. ἀκοῦσαι μὲν γὰρ οὑτωσὶ, παγκάλως ἔχει: ἐπειδὰν δὲ τοὺς καιροὺς συλλογίσηταί τις ἐφ' ὧν ἐγράφη, καὶ τὰς ὑποσχέσεις ἃς οὗτος ὑπισχνεῖτο τότε, οὐδὲν ἄλλο φανήσονται, πλὴν παραδόντες φιλίππῳ καὶ θηβαίοις φωκέας, μόνον οὐκ ὀπίσω τὼ χεῖρε δήσαντες. λέγε τὸ ψήφισμα.

Ψήφισμα.

Ὁρᾶτε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ ψήφισμα, ὅσων ἐπαίνων καὶ ὅσης εὐφημίας μεστόν ἐστι, καὶ τὴν εἰρήνην εἶναι τὴν αὐτὴν ἥνπερ φιλίππῳ, καὶ τοῖς ἐκγόνοις, καὶ τὴν συμμαχίαν: καὶ ἐπαινέσαι δὲ φίλιππον, ὅτι ἐπαγγέλλεται τὰ δίκαια ποιήσειν. ἀλλ' οὐδὲν ἐκεῖνός γε ἐπηγγέλλετο: ἀλλὰ τοσούτου γε ἔδει ἐπαγγέλλεσθαι, ὥστ' οὐδ' εἰδέναι φησὶ τί ἂν ποιῶν ὑμῖν χαρίσαιτο. ἀλλ' οὗτος ἦν ὁ λέγων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπισχνούμενος. πρὸς δὲ τοὺς παρὰ τούτου λόγους ὡρμηκότας ὑμᾶς λαβὼν ὁ φιλοκράτης, ἐγγράφει τοῦτο εἰς τὸ ψήφισμα: ἐὰν δὲ μὴ ποιῶσι φωκεῖς ἃ δεῖ, καὶ παραδιδῶσι τοῖς ἀμφικτύοσι τὸ ἱερὸν, ὅτι βοηθήσει ὁ δῆμος ὁ ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς διακωλύοντας αὐτὰ γίγνεσθαι. οὐκοῦν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μενόντων μὲν ὑμῶν

οἴκοι, καὶ οὐκ ἐξεληλυθότων, ἀπεληλυθότων δὲ τῶν λακεδαιμονίων καὶ προῃσθημένων τὴν ἀπάτην, οὐδενὸς δ' ἄλλου παρόντος τῶν ἀμφικτυόνων, πλὴν θετταλῶν καὶ θηβαίων, εὐφημότατα τῶν ἀνθρώπων· τούτοις παραδοῦναι γέγραφε τὸ ἱερόν, γράψας τοῖς ἀμφικτύοσι παραδοῦναι. ποίοις; οὐ γὰρ ἦσαν αὐτόθι, πλὴν θηβαῖοι, καὶ θετταλοί. ἀλλ' οὐδὲ συγκαλέσαι τοὺς ἀμφικτυόνας, οὐδ' ἐπισχεῖν, ἕως ἂν συλλεγῶσιν· οὐδὲ βοηθεῖν πρόξενον εἰς φωκέας, οὐδ' ἐξιέναι ἀθηναίους, οὐδὲ τοιοῦτ' οὐδέν. καί τοι καὶ ἐπιστολὰς ἔπεμψεν ὁ φίλιππος δύο καλούσας ὑμᾶς, οὐχ ἵν' ἐξέλθητε· πώμαλα. οὐ γὰρ ἄν ποτε τοὺς χρόνους ἀνελὼν ἐν οἷς ἠδυνήθητ' ἂν ἐξελθεῖν, τηνικαῦτα ἐκάλει. οὐδ' ἂν ἐμέ, ἡνίκα δεῦρο ἀποπλεῖν ἐβουλόμην, κατεκώλυεν, οὐδὲ τουτωὶ λέγειν τοιαῦτα προσέταττεν, ἐξ ὧν ὑμεῖς ἥκιστα ἐμέλλετε ἐξιέναι. ἀλλ' ἵνα ἃ ἐβούλεσθε οἰόμενοι πράξειν αὐτόν, μηδὲν ἐναντίον ψηφίσαισθε αὐτῷ· μηδ' ἀμύνοιντο, μηδ' ἀντέχοιεν οἱ φωκεῖς ἐπὶ ταῖς παρ' ὑμῶν ἐπέχοντες ἐλπίσιν· ἀλλ' ἀπογνόντες ἅπαντες ἑαυτοὺς ἐγχειρίσαιεν. λέγε δ' αὐτοῖς αὐτὰς τὰς ἐπιστολὰς τὰς τοῦ φιλίππου.

Επιστολαί.

Αἱ μὲν τοίνυν ἐπιστολαὶ, καλοῦσιν αὐτοὺς· καὶ νὴ δία ἤδη γε. τούτοις δ' εἴπερ ἦν ὑγιές τι τούτων, τί ἄλλο προσῆκεν ἢ συνειπεῖν ὅπως ἐπεξέλθοιτε ὑμεῖς, καὶ τὸν πρόξενον, ὃν περὶ τοὺς τόπους ᾔδεσαν ὄντα, γράφειν εὐθέως βοηθεῖν; πάντα τοίνυν τἀναντία τούτων φαίνονται πεποιηκότες, εἰκότως· οὐ γὰρ οἷς ἐπέστελλε προσεῖχον τὸν νοῦν· ἀλλ' ἃ φρονῶν ταῦτ' ἔγραφε, συνῄδεσαν. τούτοις οὖν συνέπραττον, καὶ τούτοις συνηγωνίζοντο. οἱ μὲν τοίνυν φωκεῖς, ὡς τὰ παρ' ὑμῶν ἐπύθοντο ἐκ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὸ ψήφισμα τοῦτ' ἔλαβον τὸ τοῦ φιλοκράτους, καὶ τὴν ἀπαγγελίαν ἐπύθοντο τὴν τούτου, καὶ τὰς ὑποσχέσεις, κατὰ πάντας τοὺς τρόπους ἀπώλοντο.

σκοπεῖτε γάρ· ἦσαν ἀπιστοῦντές τινες αὐτόθι τῷ φιλίππῳ, καὶ νοῦν ἔχοντες, οὗτοι πιστεύειν ὑπήχθησαν. διὰ τί; ὅτι ἤκουσαν, οὐδ᾽ εἰ δεκάκις φίλιππος αὐτοὺς ἐξηπάτα, οὐδέποτ᾽ ἂν τούς γε ἀθηναίων πρέσβεις ἀθηναίους ἐξαπατᾶν τολμῆσαι· ἀλλ᾽ εἶναι ταῦτ᾽ ἀληθῆ, ἃ οὗτος ἀπήγγελε πρὸς ὑμᾶς· καὶ τοῖς θηβαίοις ἥκειν, οὐκ αὐτοῖς ὄλεθρον. ἦσαν ἄλλοι τινὲς, οἳ πάσχειν ὁτιοῦν καὶ ἀμύνασθαι δεῖν ᾤοντο. ἀλλὰ καὶ τούτους μαλακοὺς ἐποίησε, τὸ τὸν φίλιππον ὑπάρχειν αὐτοῖς πεισθῆναι, καὶ τὸ, ταῦτα εἰ μὴ ποιήσουσιν, ὑμᾶς ἐπ᾽ αὐτοὺς ἥξειν, οὓς βοηθήσειν αὐτοῖς ἤλπιζον ἐκεῖνοι. ἀλλὰ καὶ μεταμέλειν ὑμῖν ᾤοντό τινες πεποιημένοις τὴν πρὸς φίλιππον εἰρήνην. τούτοις ὅτι καὶ τοῖς ἐκγόνοις τὴν αὐτὴν ἐψηφίσασθε, ἐπέδειξαν. ὥστε πανταχῇ τὰ παρ᾽ ὑμῶν ἀπεγνῶσθαι. διόπερ ταῦτα πάντα εἰς ἓν ψήφισμα οὗτοι συνεσκεύασαν. ὃ καὶ μέγιστον ἔμοιγε δοκοῦσιν ἁπάντων ὑμᾶς ἠδικηκέναι. τὸ γὰρ πρὸς ἄνδρα θνητὸν, καὶ διὰ καιρούς τινας ἰσχύοντα γράφοντας εἰρήνην ἀθάνατον, συνθέσθαι τὴν κατὰ τῆς πόλεως αἰσχύνην, καὶ ἀποστερῆσαι μὴ μόνον τῶν παρὰ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ τῶν παρὰ τῆς τύχης εὐεργεσιῶν τὴν πόλιν, καὶ τοσαύτῃ περιουσίᾳ χρήσασθαι πονηρίας, ὥστε μὴ μόνον τοὺς ὄντας ἀθηναίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὕστερόν ποτε μέλλοντας ἔσεσθαι, πάντας ἠδικηκέναι, πῶς οὐχὶ πάνδεινόν ἐστιν; ἐγὼ τοίνυν οὐδέποθ᾽ ὑμεῖς ὑπεμείνατ᾽ ἂν ὕστερον προσγράψαι πρὸς τὴν εἰρήνην, τὸ, καὶ τοῖς ἐκγόνοις, εἰ μὴ ταῖς παρ᾽ αἰσχίνου ῥηθείσαις ὑποσχέσεσι τότε ἐπιστεύσατε; αἷσπερ οἱ φωκεῖς πιστεύσαντες, ἀπώλοντο. καὶ γάρ τοι παραδόντες αὐτοὺς φιλίππῳ, καὶ ἑκόντες ἐγχειρίσαντες ἐκείνῳ τὰς πόλεις, ἁπάντων τῶν ἐναντίων, ὧν πρὸς ὑμᾶς οὗτος ἀπήγγειλεν, ἔτυχον. ἵνα δ᾽ εἰδῆτε σαφῶς, ὅτι ταῦθ᾽ οὕτω καὶ διὰ τούτους ἀπόλωλε, τοὺς χρόνους ὑμῖν λογιοῦμαι, καθ᾽ οὓς ἐγίγνεθ᾽ ἕκαστα.

περὶ ὧν δ' ἄν τις ἀντιλέγῃ τούτων ἀναστὰς ἐν τῷ ἐμῷ ὕδα-
τι εἰπάτω. ἡ μὲν τοίνυν εἰρήνη ἐλαφηβολιῶνος ἐνάτῃ ἐπὶ
δέκα ἐγένετο. ἀπεδημήσαμεν δ' ἡμεῖς ἐπὶ τοὺς ὅρκους τρεῖς
μῆνας ὅλους. καὶ τοῦτον ἅπαντα τὸν χρόνον ἦσαν οἱ φω-
κεῖς σῷοι. ἥκομεν δὲ δεῦρο ἀπὸ τῆς πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς
ὅρκους τρίτῃ ἐπὶ δεκάτῃ τοῦ σκιροφοριῶνος μηνός. καὶ πα-
ρῆν ἐν πύλαις ὁ φίλιππος ἤδη: καὶ τοῖς φωκεῦσιν ἐπηγ-
γέλλετο. ὧν οὐδὲν ἐπίστευον ἐκεῖνοι. σημεῖον δέ: οὐ γὰρ ἂν
δεῦρ' ἧκον ὡς ὑμᾶς. ἡ δ' ἐκκλησία μετὰ ταῦτα, ἐν ᾗ πάντα
τὰ πράγματα ἀπώλεσαν, οὗτοι ψευσάμενοι καὶ φενακί-
σαντες ὑμᾶς τῇ ἕκτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ σκιροφοριῶνος ἐγίγνε-
το. ἀπὸ τοίνυν ταύτης πεμπταῖα λογίζομαι καὶ τὰ παρ' ὑ-
μῶν ἐν τοῖς φωκεῦσι γενέσθαι· παρῆσαν γὰρ οἱ τῶν φωκέων
πρέσβεις ἐνθάδε, καὶ ἦν αὐτοῖς καὶ τί ἀπαγγελοῦσιν οὗ-
τοι, καὶ τί ψηφιεῖσθαι ὑμεῖς, ἐπιμελὲς εἰδέναι. οὐκοῦν εἰ-
κὸς, ἣ τίθεμεν πυθέσθαι τοὺς φωκέας τὰ παρ' ὑμῶν: ἀπὸ
γὰρ τῆς ἕκτης εἰς ταύτην πέμπτη γίνεται. ὑστεραία τοίνυν, δε-
κάτη, ἐνάτη, ὀγδόη: ταύτῃ ἐγίγνοντο αἱ σπονδαὶ, καὶ πάν-
τα τἀκεῖ πράγματα ἀπώλλυτο, καὶ τέλος εἶχε. τῷ τοῦτο
δῆλον; τῇ τετράδι φθίνοντος ἐκκλησιάζετε μὲν ὑμεῖς τότ'
ἐν πειραιεῖ περὶ τῶν ἐν τοῖς νεωρίοις, ἧκε δὲ δερκύλλος ἐκ
χαλκίδος, καὶ ἀπήγγελλεν ὑμῖν, ὅτι πάντα τὰ πράγμα-
τα ἐγκεχείρικε θηβαίοις ὁ φίλιππος: καὶ πέμπτην ἡμέ-
ραν εἶναι ταύτην ἐλογίζετο, ἀφ' οὗ γεγόνασιν αἱ σπονδαί.
ὀγδόη τοίνυν, ἑβδόμη, ἕκτη, πέμπτη, τετράς: αὐτὸ συμβαί-
νει, εἰς ταύτην εἶναι πέμπτην. οὐκοῦν τοῖς χρόνοις οἷς ἀ-
πήγγελον, οἷς ἔγραφον, πᾶσιν ἐξελέγχονται συναγωνισμέ-
νοι φιλίππῳ, καὶ συναίτιοι γεγονότες τοῦ τῶν φωκέων ὀλέ-
θρου. ἔτι τοίνυν τὸ μηδεμίαν τῶν πόλεων τῶν ἐν φωκεῦ-
σιν ἁλῶναι πολιορκίᾳ, μηδ' ἐκ προσβολῆς κατὰ κρά-
τος, ἀλλ' ἐκ τοῦ σπείσασθαι πάντας ἄρδην ἀπολέσθαι, μέ-

γιστόν ἐστι σημεῖον, τοῦ διὰ τούτῳ πεισθέντας αὐτοὺς ὡς ὑπὸ τοῦ φιλίππου σωθέντας, ταῦτα παθεῖν. οὐ γὰρ ἐκεῖνό γε ἠγνόουν. φέρε δή μοι καὶ τὴν συμμαχίαν τὴν τῶν φωκέων καὶ τὰ δόγματα ὑφ' ὧν καθεῖλον αὐτῶν τὰ τείχη, ἵν' εἰδῆτε οἵων ὑπαρχόντων αὐτοῖς παρ' ὑμῶν, οἵων ἔτυχον διὰ τοῦτον τὸν θεοῖς ἐχθρούς. Λέγε.

Συμμαχία ἀθηναίων καὶ φωκέων.

Ἃ μὲν τοίνυν ὑπῆρχε παρ' ὑμῶν αὐτοῖς, ταῦτ' ἐστί, φιλία, συμμαχία, βοήθεια· ὧν δ' ἔτυχον διὰ τοῦτον τὸν βοηθῆσαι κωλύσαντα ὑμᾶς, ἀκούσατε. Λέγε.

Ὁμολογία φιλίππου, καὶ φωκέων.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. ὁμολογία φιλίππου, καὶ φωκέων φησίν, οὐχὶ θηβαίων καὶ φωκέων, οὐδὲ θετταλῶν καὶ φωκέων, οὐδὲ λοκρῶν, οὐδ' ἄλλου τῶν παρόντων οὐδενός. καὶ πάλιν, παραδοῦναι δὲ τὰς πόλεις φησὶ φωκέας φιλίππῳ, οὐχὶ θηβαίοις, οὐχὶ θετταλοῖς, οὐδ' ἄλλῳ οὐδενί. διὰ τί; ὅτι φίλιππος ἀπηγγέλλετο πρὸς ὑμᾶς ὑπὸ τούτου ἐπὶ τῇ τῶν φωκέων σωτηρίᾳ παρεληλυθέναι. τούτῳ δὴ πάντ' ἐπίστευον· καὶ πρὸς τοῦτον πάντ' ἐσκόπουν· πρὸς τοῦτον ἐποιοῦντο τὴν εἰρήνην. Λέγε δὴ τὰ ἐπίλοιπα. καὶ σκοπεῖτε τί πιστεύσαντες, τί ἔπαθον. ἆρ' ἄγε ὅμοια, ἢ παραπλήσια, οἷς οὗτος ἀπήγγειλε; Λέγε.

Δόγμα ἀμφικτυόνων.

Τούτων, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δεινότερα οὐ γέγονεν, οὐδὲ μείζω πράγματ' ἐφ' ὑμῶν ἐν τοῖς ἕλλησιν. οἶμαι δ' οὐδ' ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ. τηλικούτων μέντοι, καὶ τοιούτων πραγμάτων εἷς ἀνὴρ κύριος φίλιππος γέγονε διὰ τουτονί, οὔσης τῆς ἀθηναίων πόλεως, ᾗ προεστάναι τῶν ἑλλήνων πάτριον, καὶ μηδὲν τοιοῦτον περιορᾶν γιγνόμενον. ὃν μὲν τοίνυν τρόπον οἱ ταλαίπωροι φωκεῖς ἀπωλώλασιν, οὐ μόνον ἐκ τῶν δογμάτων τούτων ἔστιν ἰδεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἔργων.

ἃ πέπρακται. θέαμα δεινὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ἐλεεινόν. ὅτε γὰρ νῦν ἐπορευόμεθα εἰς δελφοὺς, ἐξ ἀνάγκης ἦν ὁρᾶν ἡμῖν πάντα ταῦτα: οἰκίας κατεσκαμμένας, τείχη περιῃρημένα, χώραν ἔρημον τῶν ἐν ἡλικίᾳ, γύναια δὲ, καὶ παιδάρια ὀλίγα, καὶ πρεσβύτας ἀνθρώπους οἰκτρούς. ὅλως δὲ, οὐδ᾽ ἂν εἷς ἐφικέσθαι δύναιτο τῷ λόγῳ τῶν ἐκεῖ κακῶν νῦν ὄντων. ἀλλὰ μὴν, ὅτι τὴν ἐναντίαν, ποτὲ θηβαίοις ψῆφον ἔθεντο οὗτοι περὶ ὑμῶν, ὑπὲρ ἀνδραποδισμοῦ προτεθεῖσαν, ὑμῶν ἔγωγε ἀκούω πάντων. τίνα ἂν οὖν οἴεσθε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς προγόνους ὑμῶν εἰ λάβοιεν αἴσθησιν, ψῆφον ἢ γνώμην θέσθαι περὶ τῶν τοῦ φωκέων ὀλέθρου; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι, κἂν καταλεύσαντας αὐτοὺς ταῖς ἑαυτῶν χερσὶ καθαροὺς ἔσεσθαι νομίζειν. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν, μᾶλλον δ᾽ εἴ τις ἐστὶν ὑπερβολὴ τούτου, τοὺς σεσωκότας ἡμᾶς τότε, καὶ τὴν σώζουσαν περὶ ὑμῶν ψῆφον θεμένους τούτοις τῆς ἐναντίας τετυχηκέναι διὰ τούτους, καὶ περιιδέσθαι ταῦτα πεπονθότας, οἷα οὐδένες ἄλλοι τῶν ἑλλήνων; τίς οὖν ὁ τούτων αἴτιος; τίς ὁ ταῦτα φενακίσας; οὐχ οὗτος; πολλὰ μὲν τοίνυν ἄν τις, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, φίλιππον εὐδαιμονίσας τῆς τύχης, εἰκότως τοῦτο μάλιστ᾽ ἂν εὐδαιμονίσειεν ἁπάντων: ὃ μὰ τοὺς θεοὺς, καὶ τὰς θεὰς οὐκ ἔχω λέγειν ἔγωγε ἄλλον ὅστις εὐτύχηκεν ἐφ᾽ ὑμῶν. τὸ μὲν γὰρ πόλεις μεγάλας εἰληφέναι, καὶ χώραν πολλὴν ὑφ᾽ ἑαυτῷ πεποιῆσθαι, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, ζηλωτὰ μὲν ἐστὶν, οἶμαι, καὶ λαμπρά: πῶς γὰρ οὔ; ἔχοι δ᾽ ἄν τις εἰπεῖν πεπραγμένα, καὶ ἑτέροις πολλοῖς. ἀλλ᾽ ἐκεῖνο ἴδιον, καὶ οὐδενὶ τῶν ἁπάντων ἄλλο γεγονὸς εὐτύχημα. τὸ ποῖον; τὸ ἐπειδὴ πονηρῶν ἀνθρώπων εἰς τὰ πράγματ᾽ αὐτῷ ἐδέησε, πονηροτέρους εὑρεῖν, ἢ ἐβούλετο. πῶς γὰρ οὐχ οὗτοι τοιοῦτοι δικαίως ὑποληφθεῖεν ἄν; εἴγε ἃ ὑπὲρ ὧν αὐτὸς φίλιππος τηλικούτων

ὄντων αὐτῷ τῶν διαφόρων, οὐκ ἐτόλμα ψεύσασθαι, *οὔ-
τ' εἰς ἐπιστολὴν γράψαι οὐδὲ μίαν, οὐδεὶς εἶπε τῶν παρ' ἐ-
κείνου, ἐπὶ ταῦτα οὗτοι μισθώσαντες ἑαυτοὺς ὑμᾶς ἐξηπά-
των. καὶ ὁ μὲν ἀντίπατρος, καὶ ὁ παρμενίων δεσπότῃ διακο-
νοῦντες, καὶ οὐ μέλλοντες μετὰ ταῦθ' ὑμῖν ἐντεύξεσθαι, ὅ-
μως τοῦθ' εὕροντο, τὸ μὴ δι' αὐτῶν ὑμᾶς ἐξαπατηθῆναι. *οἱ
δὲ ἀθηναίων, τῆς ἐλευθερωτάτης πόλεως πρέσβεις τα-
χθέντες, ὑμᾶς οἷς ἀπαντῶντας ἐμβλέπειν, οἷς συζῆν ἀ-
νάγκη τὸν λοιπὸν βίον, καὶ ἐν οἷς εὐθύνας ἤμελλον δώ-
σειν τῶν πεπραγμένων, τούτους ἐξαπατᾶν ὑπέστησαν. πῶς
ἂν ἄνθρωποι κακίους, ἢ μᾶλλον ἀπονενοημένοι τούτων γέ-
νοιντο; ἵνα τοίνυν εἰδῆτε ὅτι καὶ κατάρατός ἐστιν ὑφ' ὑμῶν,
καὶ οὐδ' ὅσιον ὑμῖν οὐδ' εὐσεβές ἐστι τοιαῦτα ἐψευσμένον
αὐτὸν ἀφεῖναι. λέγε τὴν ἀρὰν, καὶ ἀνάγνωθι λαβὼν τὴν
ἐκ τοῦ νόμου ταυτηνί. Ἀρά. Ταῦθ' ὑπὲρ ὑμῶν,
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν ὁ κῆρυξ εὔχε-
ται νόμῳ προστεταγμένα. καὶ ὅταν ἡ βουλὴ κάθηται,
παρ' ἐκείνῃ πάλιν. καὶ ταῦτ' οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν τούτῳ, ὡς
οὐκ εὖ ᾔδει. ὑπογραμματεύων γὰρ ὑμῖν, καὶ ὑπηρετῶν
τῇ βουλῇ αὐτὸς ἐξηγεῖτο τὸν νόμον τοῦτον τῷ κήρυκι. πῶς
οὖν οὐκ ἄτοπον καὶ ὑπερφυὲς ἂν πεποιηκότες ὑμεῖς εἴη-
τε, εἰ ἃ προστάττετε, μᾶλλον δ' ἀξιοῦτε ποιήσειν ὑπὲρ
ὑμῶν τοὺς θεοὺς, ταῦτ' αὐτοὶ κύριοι γεγενημένοι τήμερον
μὴ ποιήσετε; ἀλλ' ὃν ἐκείνοις εὔχεσθε ἐξώλη ποιεῖν αὐτὸν,
καὶ γένος, καὶ οἰκίαν, τοῦτον ἀφίετε αὐτοί; μηδαμῶς. ὃς
γὰρ ὑμᾶς λάθῃ, τοῦτον ἀφίετε τοῖς θεοῖς κολάζειν. ὃν δ'
αὐτοὶ λάβητε, μηκέτ' ἐκείνοις περὶ τούτου προστάττετε.
εἰς τοίνυν τοῦτ' ἀναιδείας, καὶ τόλμης ἥξειν αὐτὸν ἀκούω,
ὥστε πάντων τῶν πεπραγμένων ἐκστάντα, ὧν ἀπήγγειλεν,
ὧν ὑπέσχετο, ὧν πεφενάκικε τὴν πόλιν, ὥσπερ ἐν ἄλλοις
τισὶ κρινόμενον καὶ οὐκ ἐν ὑμῖν τοῖς πάντ' εἰδόσι, πρῶτον

μὲν λακεδαιμονίων, εἶτα φωκέων, εἶθ' ἡγησίππου κατηγορήσειν. ἔστι δὲ ταῦτα γέλως, μᾶλλον δὲ ἀναισχυντία δεινή. ὅσα γὰρ νῦν ἐρεῖ περὶ τῶν φωκέων, ἢ τῶν λακεδαιμονίων, ἢ τοῦ ἡγησίππου, ἢ ὡς πρόξενον οὐχ ὑπεδέξαντο, ἢ ὡς ἀσεβεῖς εἰσιν, ἢ ὅ,τι αὖ δή ποτε αὐτῶν κατηγορεῖ, πάντα δήπου ταῦτα, πρὸ τοῦ τοὺς πρέσβεις τούτους δεῦρ' ἥκειν, ἐπέπρακτο: καὶ οὐκ ἦν ἐμποδὼν τῷ τοὺς φωκέας σώζεσθαι. ὥς τίς φησιν; αἰσχίνης αὐτὸς οὑτοσί. οὐ γὰρ ὡς εἰ μὴ διὰ λακεδαιμονίους, οὐδ' ὡς εἰ μὴ πρόξενον οὐχ ὑπεδέξαντο, οὐδ' ὡς εἰ μὴ δι' ἡγήσιππον, οὐδ' ὡς εἰ μὴ διὰ τὸ, καὶ τὸ, ἐσώθησαν ἂν οἱ φωκεῖς; οὐχ οὕτω τότε ἀπήγγελλεν: ἀλλὰ πάντα ταῦθ' ὑπερβὰς διαρρήδην ἥκειν ἔφη πεπεικὼς φίλιππον, φωκέας σώζειν, τὴν βοιωτίαν οἰκίζειν, ὑμῖν τὰ πράγματα οἰκεῖα ποιεῖν: ταῦτα πεπρᾶχθαι, δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν: διὰ ταῦτα χρήμαθ' ἑαυτῷ τοὺς θηβαίους ἐπικεκηρυκέναι. μὴ τοίνυν ἃ πρὸ τοῦ τούτους ἀπαγγεῖλαι ταῦτα ἐπέπρακτο ἢ λακεδαιμονίοις, ἢ φωκεῦσιν, ἀκούετε: μηδὲ ἀνέχεσθε: μηδὲ κατηγορεῖν ἐᾶτε φωκέων, ὡς* πονηροί. οὐδὲ γὰρ λακεδαιμονίους διὰ τὴν ἀρετήν ποτε ἐσώσατε, οὐδὲ τοὺς καταράτους εὐβοέας τουτουσί, οὐδὲ ἄλλους πολλούς: ἀλλ' ὅτι συμφέρον ἦν, σῶς εἶναι, τῇ πόλει, ὥσπερ φωκέας νυνί. καὶ τί τῶν φωκέων, ἢ τῶν λακεδαιμονίων, ἢ ὑμῶν, ἢ ἄλλου τινὸς ἀνθρώπου μετὰ τοὺς παρὰ τούτου λόγους ἐξαμαρτόντος, οὐκ ἀπέβη τὰ πρὸς ὑμᾶς ὑπὸ τούτου τότε ῥηθέντα, τοῦτ' ἐρωτᾶτε. οὐ γὰρ ἕξει δεῖξαι. πέντε γὰρ γεγόνασιν ἡμέραι μόναι, ἐν αἷς οὗτος ἀπήγγελλε τὰ ψευδῆ: ὑμεῖς ἐπιστεύσατε: οἱ φωκεῖς ἐπύθοντο: ἐνέδωκαν ἑαυτούς: ἀπώλοντο. ὅθεν, οἶμαι, καὶ δῆλόν ἐστι σαφῶς, ὅτι πᾶσα ἀπάτη καὶ τέχνη συνεσκευάσθη τῆς περὶ τοὺς φωκέας ὀλέθρου. ὃν μὲν γὰρ χρόνον οὐχ οἷός τ' ἦν ἐλθεῖν ὁ φίλιππος* διὰ τὴν εἰρήνην, ἀλλ' ἦν ἐν παρασκευῇ: τοὺς λακεδαι-

μονίους μετεπέμπετο, πάντα τὰ πράγματα ὑποσχόμενος πράξειν ἐκείνοις, ἵνα μὴ δι' ὑμῶν αὐτοὺς οἱ Φωκεῖς ὑποποιήσωνται. ἐπειδὴ δὲ ἧκεν εἰς Πύλας, οἱ Λακεδαιμόνιοι δ' αἰσθόμενοι τὴν ἐνέδραν ὑπεχώρησαν, τότε αὖ προκαθῆκεν ἐξαπατᾶν ὑμᾶς· ἵνα μὴ πάλιν ὑμῶν αἰσθομένων, ὅτι Θηβαίοις τὰ πράγματα πράττει, εἰς χρόνους καὶ πόλεμον καὶ τριβὴν ἐμπέσῃ, τῶν μὲν Φωκέων ἀμυνομένων, ὑμῶν δὲ βοηθούντων· ἀλλ' ἀκονιτὶ πάνθ' ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσηται· ὅπερ καὶ γέγονε. μὴ οὖν ὅτι καὶ Λακεδαιμονίους καὶ Φωκέας ἐξηπάτησε Φίλιππος, διὰ ταῦθ' ὧν ὑμᾶς οὗτος ἐξηπάτησε, μὴ δότω δίκην· οὐ γὰρ δίκαιον. ἂν τοίνυν ἀντὶ Φωκέων καὶ Πυλῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀπολωλότων Χερρόνησος ὡς περίεστι τῇ πόλει, λέγῃ· πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, μὴ ἀποδέξησθε, ὦ ἄνδρες * δικασταί, μηδ' ὑπομείνητε πρὸς οἷς ἐκ τῆς πρεσβείας ἠδίκησθε, καὶ ἐκ τῆς ἀπολογίας ὄνειδος προσκατασκευασθῆναι τῇ πόλει· ὡς ἄρα ὑμεῖς τῶν ἰδίων τι κτημάτων ὑπεξαιρούμενοι τὴν τῶν συμμάχων σωτηρίαν προήκασθε· οὐ γὰρ ἐποιήσατε τοῦτο, ἀλλ' ἤδη τῆς εἰρήνης γεγονυίας, καὶ τῆς Χερρονήσου σώας οὔσης, τέτταρας μῆνας ὅλους ἐσώζοντο οἱ Φωκεῖς τὸν ὕστερον. ἡ δὲ τούτου ψευδολογία μετὰ ταῦθ' ὕστερον αὐτοὺς ἀπώλεσεν, ἐξαπατήσασα ὑμᾶς. εἶτα καὶ νῦν ἐν μείζονι κινδύνῳ τὴν Χερρόνησον οὖσαν εὑρήσετε, ἢ τότε. πότερον γὰρ εὐπρεπέστερον ἂν δίκην ἔδωκε Φίλιππος ἐξαμαρτὼν εἰς αὐτήν, πρὶν τούτων τι τῆς πόλεως προλαβεῖν, ἢ νυνί; ἐγὼ μὲν οἶμαι τότε πολλῷ. τίς οὖν ἡ ταύτης περιουσία, τῶν φόβων ἀφῃρημένων, καὶ τῶν κινδύνων τῶν τοῦ βουληθέντος αὐτὴν ἀδικῆσαι; Ἔτι τοίνυν, καὶ τοιοῦτόν τι μέλλειν αὐτὸν ἀκούω λέγειν, ὅτι θαυμάζει, τί δή ποτε Δημοσθένης αὐτοῦ κατηγορεῖ, Φωκέων δὲ οὐδείς. ὡς δὴ τοῦτ' ἔχει, βέλτιον προακοῦσαι παρ' ἐμοῦ. Φωκέων τῶν ἐκπεπτωκό-

τῶν οἱ μὲν, οἶμαι, βέλτιστοι καὶ μετριώτατοι φυγάδες γεγενημένοι, καὶ τοιαῦτα πεπονθότες, ἡσυχίαν ἄγουσι: καὶ οὐδεὶς ἂν αὐτῶν ἐθελήσειεν ὑπὲρ τῶν κοινῶν συμφορῶν ἰδίαν ἔχθραν ἀνελέσθαι. οἱ δὲ μηδ' ὁτιοῦν αὐτῶν ἀργυρίου ποιήσοντες τὸν δώσοντα οὐκ ἔχουσιν ἑαυτοῖς: οὐ γὰρ ἔγωγ' ἂν ἔδωκα οὐδενὶ οὐδὲν, ὥστε μοι παραστάντας ἐνταυθοῖ βοᾶν, οἷα πεπόνθασιν. ἡ γὰρ ἀλήθεια, καὶ τὰ πεπραγμένα* αὐτὰ βοᾷ. ἀλλὰ μὴν ὅ γε δῆμος ὁ τῶν Φωκέων οὕτω κακῶς καὶ ἐλεεινῶς διάκειται, ὥστε μὴ περὶ τοῦ κατηγορεῖν ἑκάστῳ τὰς Ἀθήνησιν εὐθύνας εἶναι τὸν λόγον: ἀλλ' οὐ δουλεύειν, καὶ τεθνάναι τῷ φόβῳ καὶ τοὺς Θηβαίους, καὶ τοὺς Φιλίππου ξένους, οὓς ἀναγκάζονται τρέφειν διῳκισμένοι κατὰ κώμας, καὶ παρῃρημένοι τὰ ὅπλα. μὴ δὴ ταῦτα λέγειν αὐτὸν ἐᾶτε: ἀλλ' ὡς οὐκ ἀπολώλασι Φωκεῖς, δεικνύναι, ἢ ὡς οὐχ ὑπέσχετο σώσειν αὐτοὺς Φίλιππον. τοῦτο γάρ εἰσι πρεσβείας εὐθῦναι, τί πέπρακται, τί ἀπήγγελκας: εἰ μὲν ἀληθῆ, σώζου: εἰ δὲ ψευδῆ, δίκην δός. εἰ δὲ μὴ πάρεισι Φωκεῖς, τί τοῦτο; οὕτω γὰρ διέθηκας αὐτοὺς, οἶμαι, τὸ μέρος σὺ, ὥστε μήτε τοῖς φίλοις βοηθεῖν, μήτε τοὺς ἐχθροὺς ἀμύνεσθαι δύνασθαι. καὶ μὴν ὅτι χωρὶς τῆς ἄλλης αἰσχύνης καὶ ἀδοξίας, ἣν τὰ πεπραγμένα ἔχει, καὶ μεγάλοι κίνδυνοι περιεστᾶσιν ἐκ τούτων τὴν πόλιν, ῥᾴδιον δεῖξαι. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὑμῶν, ὅτι τῷ Φωκέων πολέμῳ, καὶ τῷ κυρίους εἶναι Πυλῶν Φωκέας, ἥ τ' ἀπὸ Θηβαίων ἄδεια ὑπῆρχεν ὑμῖν, καὶ τὸ μηδέποτ' ἂν ἐλθεῖν εἰς Πελοπόννησον, μηδ' εἰς Εὔβοιαν, μηδ' εἰς τὴν Ἀττικὴν Φίλιππον, μηδὲ Θηβαίους; ταύτην μέντοι τὴν ἀπὸ τοῦ τόπου καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἀσφάλειαν ὑπάρχουσαν τῇ πόλει ταῖς τούτων ἀπάταις καὶ ψευδολογίαις πεισθέντες, προήκασθ' ὑμεῖς: καὶ τετειχισμένην ὅπλοις, καὶ πολέμῳ συνεχεῖ, καὶ πόλεσι μεγάλαις συμμάχων αὐτῶν, καὶ χώρᾳ πολλῇ,

περιείδετε ἀναστάθεῖσαν. καὶ ματαία μὲν ἡ προτέρα βοήθεια εἰς πύλας ὑμῖν γέγονεν, ἣν μετὰ πλειόνων ἢ διακοσίων ταλάντων ἐποιήσασθε, ἐὰν λογίσησθε τὰς ἰδίας δαπάνας τὰς τῶν στρατευσαμένων· μάταιαι δὲ καὶ αἱ κατὰ θηβαίων ἐλπίδες. ὃ δὲ πολλῶν ὄντων καὶ δεινῶν, ὧν οὗτος ὑπηρέτηκε φιλίππῳ, πλείστην ὕβριν ὡς ἀληθῶς ἔχει κατὰ τῆς πόλεως, καὶ κατὰ πάντων ὑμῶν, τοῦτ' ἀκούσατέ μου. ὅτι τοῖς θηβαίοις ἐγνωκότος ἐξ ἀρχῆς τοῦ φιλίππου πάνθ' ἅπερ πεπράγηκε ποιεῖν, οὗτος ἀπήγγελλε τἀναντία, καὶ φανεροὺς ἐπιδείξας ὑμᾶς οὐχὶ βουλομένους, ὑμῖν μὲν ἔχθραν τὴν πρὸς θηβαίους μείζω, φιλίππῳ δὲ τὴν χάριν πεποίηκε. πῶς ἂν οὖν ὑβριστικώτερον ἄνθρωπος ὑμῖν ἐχρήσατο; λέγε δὴ τὸ ψήφισμα λαβὼν τὸ τοῦ διοφάντου, καὶ τὸ τοῦ καλλισθένους· ἵν' εἰδῆτε ὅτι, ὅτε μὲν τὰ δέοντα ἐποιεῖτε, θυσιῶν καὶ ἐπαίνων ἠξιοῦσθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις· ἐπειδὴ δὲ ὑπὸ τούτων παρεκρούσθητε, παῖδας καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν μετακομίζετε, καὶ τὰ ἡράκλεια ἐντὸς θύειν τείχους ἐψηφίζεσθε, εἰρήνης οὔσης. ὃ καὶ θαυμάζω, εἰ τὸν μηδὲ τοὺς θεοὺς καθ' ὃ πάτριον ἦν, τιμᾶσθαι ποιήσαντα, τοῦτον ἀτιμώρητον ἀφήσετε. λέγε τὸ ψήφισμα.

Ψήφισμα.

Ταῦτα μὲν τότε ἄξια, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν πεπραγμένων ἐψηφίσασθε. Λέγε δὴ τὰ μετὰ ταῦτα.

Ψήφισμα.

Ταῦτα τότε ἐψηφίζεσθ' ὑμεῖς διὰ τούτους· οὐκ ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσιν οὔτε κατ' ἀρχὰς ποιησάμενοι τὴν εἰρήνην καὶ τὴν συμμαχίαν, οὔθ' ὕστερον ἐγγράψαι πεισθέντες αὐτὴν καὶ τοῖς ἐκγόνοις· ἀλλ' ὡς θαυμάσια ἡλίκα πεισόμενοι διὰ τούτους ἀγαθά. καὶ μὴν καὶ μετὰ ταῦτα ὁσάκις πρὸς πορθμῷ, ἢ πρὸς μεγάροις ἀκούοντες δύναμιν φιλίππου καὶ

ξένους* ἐθορυβεῖτε, πάντες ἐπίστασθε. οὐ δεινὸν εἰ μήπω
τῆς ἀττικῆς ὑπερβαίνει, δεῖ σκοπεῖν, οὐδὲ ῥᾳθυμεῖν, ἀλλ᾽ εἰ
διὰ τούτους ἐξουσία γέγονεν αὐτῷ, τοῦθ᾽ ὅταν βούληται
ποιῆσαι, τοῦθ᾽ ὁρᾶν: καὶ πρὸς ἐκεῖνο τὸ δεινὸν βλέπειν, καὶ
τὸν αἴτιον, καὶ τὸν παρασκευάσαντα τὴν ἐξουσίαν ταύτην
ἐκείνῳ μισεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι. οἶδα τοίνυν ὅτι τὰ μὲν ὑπὲρ
τῶν κατηγορημένων * αὐτῷ λόγοις αἰσχίνης φεύξεται: βου-
λόμενος δ᾽ ὑμᾶς ὡς πορρωτάτω τῶν * πεπραγμάτων ἀπά-
γειν διέξεισιν ἡλίκα πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθὰ ἐκ τῆς εἰρή-
νης γίγνεται, καὶ τοὐναντίον ἐκ τοῦ πολέμου κακά: καὶ ὅ-
λως ἐγκώμια εἰρήνης ἐρεῖ, καὶ τοιαῦτα ἀπολογήσεται.
ἔστι δὲ καὶ ταῦτα πάντα κατηγορήματα τούτου: εἰ γὰρ ἡ
τοῖς ἄλλοις ἀγαθῶν αἰτία, τοσούτων πραγμάτων, καὶ τη-
λικαύτης ταραχῆς ἡμῖν αἰτία γέγονε, τί τις εἶναι τοῦτο
φαίη; πλὴν ὅτι δῶρα λαβόντες οὗτοι καλὸν πρᾶγμα φύ-
σει κακῶς διέθηκαν. τί δέ; οὐ τριήρεις τριακόσιαι, καὶ σκεύη
ταύταις, καὶ * χρήματ᾽ ὑμῖν περίεστι, καὶ περιέσται διὰ τὴν
εἰρήνην; ἴσως ἂν εἴποι. πρὸς δὴ ταῦτα ἐκεῖνο ὑμᾶς ὑπο-
λαμβάνειν δεῖ: ὅτι καὶ τὰ φιλίππου πράγματα ἐκ τῆς
εἰρήνης γέγονεν εὐπορώτερα πολλῷ, καὶ κατασκευαῖς
ὅπλων, καὶ χώραις, καὶ προσόδοις, αἳ γεγόνασιν ἐκείνῳ
μεγάλαι: γεγόνασι δὲ καὶ ἡμῖν τινες. ἡ δέ γε τῶν πραγμά-
των κατασκευὴ καὶ τῶν συμμάχων, δι᾽ ἣν ἢ αὐτοῖς ἢ τοῖς
κρείττοσι τὰ ἀγαθὰ πάντες κέκτηνται, ἡ μὲν ἡμετέρα
πραθεῖσα ὑπὸ τούτων ἀπόλωλε καὶ γέγονεν ἀσθενής: ἡ
δ᾽ ἐκείνου, φοβερὰ: καὶ μείζων πολλῷ. οὐ δὴ δίκαιον ἐκεί-
νῳ μὲν ἀμφότερα ηὐξῆσθαι διὰ τούτους, καὶ τὰ τῶν συμ-
μάχων, καὶ τὰ τῶν προσόδων: * ἡμῖν δὲ ἃ δικαίως ἂν ὑ-
πῆρχεν ἐκ τῆς εἰρήνης, ταῦτα ἀνθ᾽ ὧν ἀπέδοντο οὗτοι, λογί-
ζεσθαι. οὐ γὰρ ταῦτ᾽ ἀντ᾽ ἐκείνων γέγονεν: οὐδὲ πολλοῦ
δεῖ: ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἦν ἂν ὁμοίως ἡμῖν: ἐκεῖνα δὲ τούτοις

ἂν προσῆν, εἰ μὴ διὰ τοῦτον. ὅλως δ᾽, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ δίκαιον δήπου φήσαιτ᾽ ἂν εἶναι, μήτ᾽ εἰ πολλὰ καὶ δεινὰ τὰ συμβεβηκότα ἐστὶ τῇ πόλει, μηδενὸς δ᾽ αἰσχίνης αἴτιος τούτων, εἰς τοῦτον ἐλθεῖν τὴν ὀργήν· μήτ᾽ εἴ τι τῶν δεόντων πέπρακται διὰ ἄλλον τινά, τοῦτο σῶσαι τουτονί· ἀλλ᾽ ὅσων οὗτος αἴτιος σκεψάμενοι, καὶ χάριν, ἂν ταύτης ἄξιος ᾖ, καὶ τοὐναντίον ὀργήν, ἂν τοιαῦτα φαίνηται πεποιηκώς, ποιεῖσθε. πῶς οὖν εὑρήσετε ταῦτα δικαίως; ἐὰν μὴ πάνθ᾽ ἅμα ἐᾶτε ταράττειν αὐτόν· τὰ τῶν στρατηγῶν ἀδικήματα· τὸν πόλεμον τὸν πρὸς φίλιππον· τὰ ἀπὸ τῆς εἰρήνης ἀγαθά· ἀλλ᾽ ἕκαστον ἐφ᾽ ἑαυτοῦ σκοπεῖτε. οἷον, ἦν ἡμῖν πόλεμος πρὸς φίλιππον, ἦν. ἐνταῦθ᾽ ἐγκαλεῖ τις αἰσχίνῃ; βούλεταί τις τούτου κατηγορεῖν περὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ πεπραγμένων; οὐδὲ εἷς. οὐκοῦν περὶ τούτων γε αὐτὸν ἀφεῖτε, καὶ οὐδὲν αὐτὸν δεῖ λέγειν. περὶ γὰρ τῶν ἀμφισβητουμένων καὶ τοὺς μάρτυρας παρέχεσθε, καὶ τὰ τεκμήρια δεῖ λέγειν τὸν φεύγοντα, οὐ τὰ ὁμολογούμενα ἀπολογούμενον ἐξαπατᾶν. ὅπως τοίνυν τὰ περὶ τοῦ πολέμου μηδὲν ἐρεῖς· οὐδεὶς γὰρ οὐδὲν αἰτιᾶταί σε περὶ αὐτοῦ. μετὰ ταῦτα εἰρήνην τινὲς ἡμᾶς ἔπειθον ποιήσασθαι, ἐπείσθημεν· πρέσβεις ἐπέμψαμεν· ἤγαγον * οὗτοι δεῦρο τοὺς ποιησομένους τὴν εἰρήνην. πάλιν ἐνταῦθα περὶ * τούτου μέμφεταί τις αἰσχίνην; φήσει τις εἰσηγήσασθαι τοῦτον εἰρήνην, ἢ ἀδικεῖν, ὅτι δεῦρ᾽ ἤγαγε τοὺς ποιησομένους; οὐδὲ εἷς. οὐκοῦν οὐδ᾽ ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην, οὐδὲν αὐτῷ λεκτέον· οὐ γὰρ οὗτος αἴτιος. τί οὖν ἄνθρωπε λέγεις, εἴ τις ἔροιτό με, καὶ πόθεν ἄρχῃ κατηγορεῖν; ὅθεν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, βουλευομένων ὑμῶν, οὐ περὶ τοῦ εἰ ποιητέον εἰρήνην, ἢ μή· ἐδέδοκτο γὰρ ἤδη τοῦτό γε· ἀλλ᾽ ὑπὲρ τοῦ ποίαν τινά. τοῖς γὰρ τὰ δίκαια * γράφουσιν ἀντειπὼν, τῷ μισθοῦ γράφοντι συνεῖπε, δῶρα λαβών. καὶ μετὰ

ταῦτα ὑπὲρ τῶν ὅρκων αἱρεθείς, ὧν μὲν ὑμεῖς προσετάξατε,
οὐδὲ ὁτιοῦν ἐποίησε· τοὺς δ' ὑπὲρ τοῦ πολέμου διασωθέντας ἀ=
πώλεσε τῶν συμμάχων· καὶ τηλικαῦτα ἐψεύσατο, ἡλίκα
οὐδεὶς ἀνθρώπων ἄλλος πώποτε, οὔτε πρότερον, οὔθ' ὕ-
στερον. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τοῦ λόγου τυχεῖν Φίλιπ-
πον ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, κτησιφῶν καὶ ἀριστόδημος τὴν ἀρ-
χὴν τὴν πρώτην ἔφοδον τοῦ φενακισμοῦ. ἐπειδὴ δ' εἰς τὸ
πράττειν ἤδη τὰ πράγματα ἧκε, φιλοκράτει καὶ τούτῳ
παρέδωκαν. δεξάμενοι δ' οὗτοι πάντ' ἐπώλεσαν. εἶτ' ἐπει-
δὴ δεῖ λόγον αὐτὸν καὶ δίκην ὑπέχειν τῶν πεπραγμένων, *
ὤν, οἶμαι, πανοῦργος οὗτος καὶ θεοῖς ἐχθρὸς καὶ γραμμα
τεύς, ὡς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης κρινόμενος ἀπολογήσεται· οὐχ
ἵνα πλειόνων ἢ κατηγορεῖ τις αὐτοῦ, δῷ λόγον· μανία γὰρ
τοῦτό γε· ἀλλ' ὁρᾷ τοῦθ', ὅτι ἐν μὲν τοῖς ὑφ' ἑαυτοῦ πε=
πραγμένοις, ἀγαθὸν μὲν οὐδέν ἐστιν, ἅπαντα δὲ τὰ δικήμα=
τα· ἡ δ' ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ἀπολογία, καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο,
τοὔνομα γοῦν ἔχει φιλάνθρωπον· ἣν δέδοικα μέν, ὦ ἄν=
δρες ἀθηναῖοι, δέδοικα, μὴ λελήθαμεν ὥσπερ οἱ δανειζό
μενοι ἐπὶ πολλῷ ἄγοντες. τὸ γὰρ ἀσφαλὲς αὐτῆς, καὶ τὸ βέ
βαιον, οὗτοι προὔδοσαν· φωκέας, καὶ πύλας· οὐ μὴν διὰ
τοῦτόν γε ἐξ ἀρχῆς ἐποιησάμεθα. ἀλλ' ἄτοπον μέν ἐστιν ὃ
μέλλω λέγειν, ἀληθὲς δὲ πάνυ. εἰ γάρ τις ὡς ἀληθῶς χαί=
ρει τῇ εἰρήνῃ, τοῖς στρατηγοῖς ὧν κατηγοροῦσιν ἅπαντες, χά=
ριν αὐτοῖς ἐχέτω. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι ὡς ὑμεῖς ἐβούλεσθε, ἐπο=
λέμουν, οὐδ' ὄνομα εἰρήνης ἂν ὑμεῖς ἠνέσχεσθε. εἰρήνη
μὲν οὖν διὰ ἐκείνους· ἐπικίνδυνος δέ, καὶ σφαλερά, καὶ
ἄπιστος διὰ τούτους γέγονε δωροδοκήσαντας. εἴργετε οὖν,
εἴργετε αὐτὸν τῶν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης λόγων· εἰς δὲ τοὺς ὑ-
πὲρ τῶν πεπραγμένων ἐμβιβάζετε. οὐ γὰρ αἰσχίνης ὑπὲρ τ
εἰρήνης κρίνεται, οὔ, ἀλλ' ἡ εἰρήνη δι' αἰσχίνην διαβέβληται.
σημεῖον δέ· εἰ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη ἐγεγόνει, μηδὲν δ' ὕστερον

ἐξηπάτησθε ὑμεῖς, μηδ' ἀπωλώλει τῶν συμμάχων μηδείς, τίνα ἀνθρώπων ἐλύπησεν ἂν ἡ εἰρήνη, ἔξω *ἀδόξως γεγενῆσθαι: καίτοι καὶ τούτου συναίτιος οὗτος, συνειπὼν Φιλοκράτει: ἀλλὰ ἀνήκεστόν γε οὐδὲν ἂν ἦν γεγονός. νῦν δ', οἶμαι, πολλῶν ἄλλων ἐστὶ κακῶν αἴτιος οὗτος. ὅτι μὲν τοίνυν αἰσχρῶς καὶ κακῶς πάντα ταῦτα ὑπὸ τούτων ἀπόλωλε καὶ διέφθαρται, οἶμαι πάντας ὑμᾶς εἰδέναι. ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τοσοῦτον ἀπέχω τοῦ συκοφαντίαν τινὰ τοῖς πράγμασι τούτοις προσάγειν, ἢ ὑμᾶς ἀξιοῦν, ὥστε εἰ ταῦθ' ὑπ' ἀβελτηρίας, ἢ δι' εὐήθειαν, ἢ δι' ἄλλην ἄγνοιαν ἡντινοῦν οὕτω πέπρακται, αὐτός τε ἀφίημι αἰσχίνην, καὶ ὑμῖν ἀφεῖναι συμβουλεύω: καίτοι τῶν σκήψεων τούτων οὐδεμία ἐστὶ πολιτικὴ, οὐδὲ δικαία. οὐδένα γὰρ τὰ κοινὰ πράττειν ὑμεῖς κελεύετε, οὐδ' ἀναγκάζετε: ἀλλ' ἐπειδάν τις ἑαυτὸν πείσας δύνασθαι προσέλθῃ, πρᾶγμα ποιοῦντες ἀνθρώπων χρηστῶν καὶ φιλανθρώπων εὐνοικῶς δέχεσθε καὶ οὐ φθονερῶς: ἀλλὰ καὶ χειροτονεῖτε, καὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῷ ἐγχειρίζετε. ἐὰν μὲν οὖν κατορθοῖ τις, τιμηθήσεται, καὶ πλέον ἕξει τῶν πολλῶν κατὰ τοῦτο: ἐὰν δ' ἀποτυγχάνῃ, σκήψεις καὶ προφάσεις ἐρεῖ; ἀλλ' οὐ δίκαιον. οὐ γὰρ ἂν ἐξαρκέσειε τοῖς ἀπολωλόσι συμμάχοις, οὐδὲ τοῖς παισὶν αὐτῶν, οὐδὲ ταῖς γυναιξὶν, οὐδὲ τοῖς ἄλλοις διὰ τὴν ἀβελτηρίαν τὴν ἐμὴν, ἵνα μὴ τὴν τούτου λέγω, τοιαῦτα πεπονθέναι. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ὅμως ὑμεῖς ἄφετε αἰσχίνῃ τὰ δεινὰ ταῦτα καὶ ὑπερβάλλοντα, ἂν δι' εὐήθειαν, ἢ δι' ἄλλην ἄγνοιαν ἡντινοῦν λελυμασμένος φανῇ. ἂν μέντοι διὰ πονηρίαν ἀργύριον λαβὼν καὶ δῶρα, καὶ τοῦτ' ἐξελεγχθῇ σαφῶς ὑπ' αὐτῶν τῶν πεπραγμένων: μάλιστα μὲν εἰ οἷόν τε ἀποκτείνατε: εἰ δὲ μὴ, ζῶντα τοῖς *λοιποῖς παράδειγμα ποιήσατε. σκοπεῖτε δὴ τὸν ἔλεγχον τὸν ὑπὲρ τούτων, ὡς δίκαιος ἔσται μεθ' ὑμῶν.

ἀνάγκη δή που τοὺς λόγους τούτους αἰσχίνην τουτονὶ πρὸς
ὑμᾶς εἰπεῖν τοὺς περὶ τῶν φωκέων, καὶ τῶν θεσπιέων, καὶ
τῆς εὐβοίας, εἴπερ μὴ πεπρακὼς αὑτὸν ἑκὼν ἐξηπάτα,
δυοῖν θάτερον· ἢ διαρρήδην ἀκούσαντα ὑποσχομένου φι-
λίππου, ὅτι πράξει ταῦτα καὶ ποιήσει, ἢ εἰ μὴ τοῦτο, γοη-
τευθέντα, καὶ φενακισθέντα τῇ περὶ τὰ ἄλλα φιλανθρω-
πίᾳ, καὶ ταῦτ' ἐλπίσαντα παρ' αὐτοῦ. οὐκ ἔνεστι τούτων
οὐδὲν χωρίς. ἐκ τοίνυν τούτων ἀμφοτέρων, μάλιστα πάν-
των ἀνθρώπων μισεῖν αὐτῷ προσήκει φίλιππον. διὰ τί; ὅτι
τὸ μὲν ἐκείνου μέρος, πάντ' αὐτῷ γέγονε τὰ δεινότατα καὶ
τὰ αἴσχιστα. ὑμᾶς ἐξηπάτηκεν· ἀδοξεῖ· δικαίως ἀπολωλέ-
ναι κρίνεται· καὶ εἴ γέ τι τῶν προσηκόντων ἐγίνετο, ἂν εἰσαγ-
γελίᾳ πάλαι ἦν. νῦν δὲ διὰ τὴν ὑμετέραν πρᾳότητα
καὶ εὐήθειαν, εὐθύνας δίδωσι, καὶ ταύτας ὁπηνίκα βού-
λεται. ἔστιν οὖν ὅς τις ὑμῶν τὴν φωνὴν ἀκήκοεν αἰσχίνου κατη-
γοροῦντος φιλίππου; τίς δ' ἐξελέγχοντα, ἢ λέγοντά τι
τοιοῦτον ἑώρακεν; οὐδὲ εἷς. ἀλλ' ἅπαντες ἀθηναῖοι πρότε-
ρον κατηγοροῦσι φιλίππου, καὶ ὁ τυχὼν ἀεί· ὧν οὐδεὶς
οὐδὲν ἰδίᾳ ἠδίκηται δή που. ἐγὼ δὲ ἐκείνους τοὺς λόγους ἐζή-
τουν παρὰ τούτου, εἴπερ μὴ πεπρακὼς ἑαυτὸν ἦν· ἄνδρες
ἀθηναῖοι, ἐμοὶ μὲν χρήσασθε ὅ, τι βούλεσθε· ἐπίστευσα, ἐ-
ξηπατήθην, ἥμαρτον, ὁμολογῶ· τὸν δ' ἄνθρωπον, ὦ ἄνδρες
ἀθηναῖοι, φυλάττεσθε. ἄπιστος, γόης, πονηρός. οὐχ ὁρᾶτε
οἷα πεποίηκεν ἐμέ; οἷα ἐξηπάτηκε; τούτων οὐδένα ἀκούω
τῶν λόγων, οὐδ' ὑμεῖς. διὰ τί; ὅτι, οὐ παρακρουσθεὶς, οὐ
δ' ἐξαπατηθείς, ἀλλὰ μισθώσας ἑαυτὸν, καὶ λαβὼν ἀρ-
γύριον, ταῦτ' εἶπε· καὶ προὔδωκεν ἐκείνῳ, καὶ γέγονε
καλὸς κἀγαθὸς, καὶ δίκαιος μισθωτὸς ἐκείνῳ, πρεσβευ-
τὴς μέντοι καὶ πολίτης ὑμῖν προδότης, καὶ τρὶς οὐχ ἅ-
παξ ἀπολωλέναι δίκαιος. οὐ τοίνυν ἐκ τούτων μόνων δῆ-
λός ἐσθ', ὅτι χρημάτων ἅπαντα εἶπεν * ἐκεῖνα· ἀλλ' ἧκον

ὡς ὑμᾶς ἔναγχος θετταλοὶ, καὶ φιλίππου πρέσβεις μετ'
αὐτῶν, ἀξιοῦντες, ὑμᾶς φίλιππον ἀμφικτύονα εἶναι ψη-
φίσασθαι. τῷ, προσῆκεν οὖν ἀντειπεῖν τούτοις μάλιστα
πάντων ἀνθρώπων; αἰσχίνῃ τουτῳ. διὰ τί; ὅτι οἷς οὗτος
ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, τούτοις τὰ ἐναντία ἐποίησεν ἐκεῖ-
νος. οὗτος μὲν γὰρ ἔφη θεσπιὰς, καὶ πλαταιὰς αὐτὸν
τειχιεῖν, καὶ τοὺς μὲν φωκέας οὐκ ἀπολεῖν, τὴν δὲ θη-
βαίων ὕβριν ὑμῖν καταλύσειν. ὁ δὲ, τοὺς μὲν θηβαίους μεί
ζους, ἢ προσῆκε, πεποίηκε· τοὺς δὲ φωκέας, ἄρδην ἀπολώ
λεκε· καὶ τὰς μὲν θεσπιὰς καὶ πλαταιὰς οὐ τετείχικε, τὸν
δὲ ὀρχομενὸν καὶ τὴν κορώνειαν προσεξηνδραπόδισται.
πῶς ἂν ἐναντιώτερα πράγματ' ἑαυτοῖς τούτων γένοιτο;
οὐ τοίνυν ἀντεῖπεν· οὐδὲ διῆρε τὸ στόμα, οὐδ' ἐφθέγξατο
ἐναντίον οὐδέν. καὶ οὐχὶ τοῦτό πω δεινὸν, τηλικοῦτον
ὄν· ἀλλὰ καὶ συνεῖπε μόνος τῶν ἐν τῇ πόλει πάντων ἀν-
θρώπων. καίτοι τοῦτό γε οὐδὲ φιλοκράτης ἐτόλμησε ποιῆ
σαι ὁ μιαρὸς, ἀλλ' αἰσχίνης οὑτοσί. καὶ θορυβούντων ὑμῶν,
καὶ οὐκ ἐθελόντων ἀκούειν αὐτοῦ, καταβαίνων ἀπὸ τοῦ βή-
ματος, ἐνδεικνύμενος τοῖς πρέσβεσι τοῖς παρὰ φιλίππου
παροῦσι, πολλοὺς ἔφη τοὺς θορυβοῦντας εἶναι, ὀλίγους δὲ τοὺς
στρατευομένους ὅταν δέῃ· μέμνησθε γὰρ δήπου· αὐτὸς ὤν,
οἶμαι, θαυμάσιος στρατιώτης ὦ ζεῦ. ἔτι τοίνυν εἰ μὲν μη-
δένα ἔχοντα μηδὲν εἴχομεν δεῖξαι τῶν πρέσβεων, μὴ δ' ἦν
ὥστε ἰδεῖν ἅπαντας βασάνους καὶ τοιαῦτα, ὑπόλοιπον
ἂν ἦν σκοπεῖν. εἰ δὲ φιλοκράτης μὴ μόνον ὡμολόγει παρ' ὑ-
μῖν ἐν τῷ δήμῳ πολλάκις, ἀλλὰ καὶ ἐδείκνυεν ὑμῖν, πυ-
ροπωλῶν, οἰκοδομῶν, βαδιεῖσθαι φάσκων κἂν μὴ χειρο-
τονῆτε ὑμεῖς, ξυληγῶν, τὸ χρυσίον καταλλαττόμενος φα-
νερῶς ἐπὶ ταῖς τραπέζαις· οὐκ ἐνὶ δήπου τοῦτον εἰπεῖν ὡς
οὐκ εἴληφε, τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦντα καὶ δεικνύντα. ἔστιν οὖν
οὕτω τις ἀνθρώπων ἀνόητος ἢ κακοδαίμων, * ὥσθ' ἵνα λαμ-

φαίη μὲν Φιλοκράτης, ἀδοξῇ δὲ οὗτος καὶ κινδυνεύῃ, ἐξὸν
αὐτῷ μετὰ τῶν μηδὲν ἠδικηκότων ἐξετάζεσθαι, τούτοις μὲν
πολεμεῖν, πρὸς δ' ἐκεῖνον ἐλθὼν κρίνεσθαι βούλεται; ἐγὼ
μὲν, οὐδένα οἶμαι. ἀλλὰ πάντα ταῦτα, ἐὰν ὀρθῶς σκοπῆ-
τε, εὑρήσετε μεγάλα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ἐναργῆ ση-
μεῖα, τοῦ χρήματα ἔχειν. ὃ τοίνυν ὕστατον μὲν γέ-
γονεν, οὐδενὸς δ' ἐστὶν ἔλαττον σημεῖον τοῦ πεπρακέναι τοῦ-
τον ἑαυτὸν φιλίππῳ, θεάσασθε. ἴστε δήπου πρώην ὅτε εἰσ-
ήγγειλεν ὑπερείδης φιλοκράτην, ὅτι παρελθὼν ἐγὼ, δυσχε-
ραίνειν ἔφην ἕν τι τῆς εἰσαγγελίας, εἰ μόνος φιλοκρά-
της τοσούτων, καὶ τηλικούτων ἀδικημάτων αἴτιος γέγονεν:
οἱ δ' ἐννέα τῶν πρέσβεων μηδενός. καὶ οὐκ ἔφην τοῦθ' οὕτως
ἔχειν: οὐδαμοῦ γὰρ ἂν φανῆναι καθ' ἑαυτὸν ἐκεῖνον, εἰ
μὴ τοὺς συναγωνιζομένους τούτων τινὰς εἶχεν. ἵν' οὖν μήτε
ἀφῶ, μήτ' αἰτιάσωμαι μηδένα, ἔφην, ἐγὼ, ἀλλὰ τὸ
πρᾶγμα αὐτὸ τοὺς μὲν αἰτίους εὕρῃ, τοὺς δὲ μὴ μετεσχηκό-
τας ἀφῇ, ἀναστὰς ὁ βουλόμενος καὶ παρελθὼν εἰς ὑμᾶς
ἀποφηνάσθω μὴ μετέχειν, μὴ δὲ ἀρέσκειν αὐτῷ τὰ ὑπὸ
φιλοκράτους πεπραγμένα. καὶ τὸν τοῦτο ποιήσαντα ἀφίη-
μι ἔφην. ταῦτα καὶ μνημονεύετε, ὡς ἐγὼ οἶμαι.
οὐ τοίνυν παρῆλθεν οὐδεὶς, οὐδ' ἔδειξεν ἑαυτόν. καὶ τῶν
μὲν ἄλλων, ἔστιν ἑκάστῳ τις πρόφασις. ὁ μὲν, οὐχ' ὑπεύ-
θυνος ἦν: ὁ δ' οὐχὶ παρῆν ἴσως: τῷ δὲ, κηδεστὴς ἦν ἐκεῖ: τού-
τῳ δ' οὐδὲν τούτων: ἀλλ' οὕτω καθάπαξ πέπρακεν ἑαυ-
τὸν, καὶ οὐκ ἐπὶ τοῖς παρεληλυθόσι μεμισθάρνηκε μόνον,
ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα δῆλός ἐστιν, ἐὰν περ ἐκφύγῃ νῦν, καθ'
ὑμῶν ὑπάρξων ἐκείνῳ. ὥστε ἵνα μηδὲν ἐναντίον μὴ δὲ ῥῆ-
μα προῆται φιλίππῳ, οὐδ' ἀφιέντων * ἀφίησιν: ἀλλ'
ἀδοξεῖν, κρίνεσθαι, πάσχειν ὁτιοῦν αἱρεῖται παρ' ὑμῖν μᾶλ-
λον, ἢ φιλίππῳ τι ποιῆσαι μὴ πρὸς ἡδονήν. καίτοι, τίς ἡ κοι-
νωνία, τίς ἡ πολλὴ πρόνοια ὑπὲρ φιλοκράτους αὕτη; ὃν εἰ

τὰ κάλλιστα, καὶ πάντα τὰ συμφέροντα ἐπεπρεσβεύκει, χρήματα δ' ὡμολόγει λαβεῖν ἐκ τῆς πρεσβείας, ὥσπερ ὡμολόγει, τοῦτό γε αὐτὸ φυγεῖν καὶ διευλαβηθῆναι τῷ προῖκα πρεσβεύοντι προσῆκε, καὶ διαμαρτύρασθαι τὸ καθ' αὑτόν. οὐ τοίνυν πεποίηκε τοῦτ' αἰσχίνης; ταῦτ' οὐ φανερὰ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι; ταῦτ' οὐχὶ βοᾷ καὶ λέγει, ὅτι χρήματα εἴληφεν αἰσχίνης, καὶ πονηρός ἐστιν ἀργυρίου συνεχῶς, οὐ δι' ἀβελτηρίαν, οὐδὲ δι' ἄγνοιαν, οὐδὲ ἀποτυγχάνων; καὶ τίς μου καταμαρτυρεῖ, φησι, δῶρα λαβεῖν; τοῦτο γάρ ἐστι τὸ λαμπρόν. τὰ πράγματ' αἰσχίνη, ἅπερ πιστότατά ἐστιν ἁπάντων. καὶ οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν οὐδ' αἰτιάσασθαι, ὡς ἢ πεπεισμένα, ἢ χαριζόμενά τῳ ἐστὶ τοιαῦτα· ἀλλ' οἷάπερ αὐτὰ προδοὺς καὶ διαφθείρας σὺ πεποίηκας τοιαῦτα ἐξεταζόμενα φαίνεται. πρὸς δὲ τοῖς πράγμασιν, αὐτὸς αὐτίκα δὴ σὺ σαυτοῦ καταμαρτυρήσεις. ἀπόκριναι γὰρ δεῦρο ἀναστάς μοι: οὐ γὰρ δὴ δι' ἀπειρίαν γε οὐ φήσεις ἔχειν ὅ, τι εἴποις: ὃς γὰρ ἀγῶνας καινοὺς ὥσπερ δράματα, καὶ τούτους ἀμαρτύρους πρὸς διαμεμετρημένην τὴν ἡμέραν αἱρεῖς διώκων, δῆλον ὅτι πάνδεινος εἶ τις. πολλῶν τοίνυν καὶ δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμένων αἰσχίνῃ τούτῳ, καὶ πολλὴν κακίαν ἐχόντων, ὡς καὶ ὑμῖν οἶμαι δοκεῖ, οὐδέν ἐστιν οὗ μέλλω λέγειν ὡς ἐγὼ κρίνω, δεινότερον, οὐδ' ὅτι μᾶλλον δεδωροδοκηκότ' αὐτὸν ἐπ' αὐτοφώρῳ, καὶ πεπρακότα πάντ' ἐξελέγξει. ἐπειδὴ γὰρ ἀπεστείλατ' αὖθις αὖ τὸ τρίτον τοὺς πρέσβεις ὡς τὸν φίλιππον, ἐπὶ ταῖς καλαῖς καὶ μεγάλαις ἐλπίσι ταύταις αἷς οὗτος * ὑπισχνεῖτο, ἐχειροτονήσατε καὶ τοῦτον, καὶ ἐμὲ, καὶ τῶν ἄλλων τοὺς πλείστους τοὺς αὐτούς. ἐγὼ μὲν δὴ παρελθὼν ἐξωμοσάμην εὐθέως: καὶ θορυβούντων τινῶν, καὶ * κελευόντων βαδίζειν, οὐκ ἂν ἔφην ἀπελθεῖν. οὗτος δ' ἐκεχειροτόνητο. ἐπειδὴ δὲ ἀνέστη μετὰ ταῦτα ἡ ἐκκλησία, συνελθόντες

ἐβουλεύοντο οὗτοι, τίνα αὐτοὺς καταλείψουσιν. ἔτι γὰρ τῶν πραγμάτων ὄντων μετεώρων καὶ τοῦ μέλλοντος ἀδήλου, σύλλογοι καὶ λόγοι παντοδαποὶ κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐγίγνοντο τότε. ἐφοβοῦντο δὴ, μὴ σύγκλητος ἐκκλησία γένοιτο ἐξαίφνης· ἔπειτα ἀκούσαντες ὑμεῖς ἐμοῦ τἀληθῆ ψηφίσησθέ τι τῶν δεόντων ὑπὲρ τῶν φωκέων· καὶ τὰ πράγματα ἐκφύγοι τὸν φίλιππον. εἰ γὰρ ἐψηφίσασθε μόνον, καὶ μικρὰν ὑπεφήνατε ἐλπίδα κἂν τινοῦν αὐτοῖς, ἐσώθησαν ἄν. οὐ γὰρ ἦν οὐκ ἦν μὴ παρακρουσθέντων ὑμῶν ἔτι μεῖναι φιλίππῳ. οὔτε γὰρ σῖτος ἦν ἐν τῇ χώρᾳ ἀσπόρῳ διὰ τὸν πόλεμον γεγονυίᾳ, οὔθ' ἡ σιτοπομπία δυνατὴ, τριήρων οὐσῶν ὑμετέρων ἐκεῖ, καὶ τῆς θαλάττης κρατουσῶν. αἵ τε πόλεις πολλαὶ καὶ χαλεπαὶ λαβεῖν αἱ τῶν φωκέων, μὴ οὐ χρόνῳ καὶ πολιορκίᾳ. εἰ γὰρ ἐν ἡμέρᾳ πόλιν ᾕρει, δύο καὶ εἴκοσίν εἰσιν ἀριθμῷ. διὰ δὴ ταῦτα πάντα, ἵνα μηδὲν μετάθησθε ὧν ἐξηπάτησθε, τοῦτον αὐτοῦ κατέλιπον. ἐξομόσασθαι μὲν δὴ μὴ μετ' αἰτίας τινὸς, δεινὸν ἦν, καὶ ὑποψία μεγάλη. τί λέγεις; ἐπὶ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἀγαθὰ, οὐχὶ βαδίζεις ἀπαγγελῶν, οὐδὲ πρεσβεύεις; ἔδει δὲ μένειν. πῶς οὖν; ἀρρωστεῖν προφασίζεται. καὶ λαβὼν ἐξήκεστον τὸν ἰατρὸν ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ προσελθὼν τῇ βουλῇ ἐξωμόσατο ἀρρωστεῖν τουτονὶ, καὶ αὐτὸς ἐχειροτονήθη. ἐπειδὴ δὲ ἀπωλώλεσαν οἱ φωκεῖς ὕστερον ἡμέραις πέντε ἢ ἕξ, καὶ τέλος εἶχε τὸ μίσθωμα, ὥσπερ ἂν ἄλλο τι τούτῳ, καὶ ὁ δερκύλλος ἐκ τῆς χαλκίδος ἥκων ἀπήγγειλεν ὑμῖν ἐκκλησιάζουσιν ἐν πειραιεῖ, ὅτι φωκεῖς ἀπολώλασι· καὶ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ταῦτα ἀκούσαντες εἰκότως καὶ ἐκείνοις συνήχθεσθε, καὶ αὐτοὶ ἐξεπέπληχθε, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν κατακομίζειν ἐψηφίζεσθε, καὶ τὰ φρούρια ἐπισκευάζειν, καὶ τὸν πειραιᾶ ἐπιτειχίζειν, καὶ τὰ ἡράκλεια ἐν ἄστει

θύειν· ἐπειδὴ ταῦτ' ἦν, καὶ τοσαύτη ταραχὴ καὶ τοσοῦτος θόρυβος περιειστήκει τὴν πόλιν· τηνικαῦτα ὁ δεινὸς, καὶ σοφὸς οὗτος, καὶ εὔφωνος, οὔτε βουλῆς οὔτε δήμου χειροτονήσαντος αὐτὸν ᾤχετο πρεσβεύων ὡς τὸν ταῦτα πεποιηκότα, οὔτε τὴν ἀρρωστίαν, ἐφ' ᾗ τότε ἐξωμόσατο, ὑπολογισάμενος, οὔθ' ὅτι πρεσβευτὴς ἄλλος ᾕρητο ἀντ' αὐτοῦ, οὔθ' ὅτι τῶν τοιούτων ὁ νόμος θάνατον τὴν ζημίαν εἶναι κελεύει· οὔθ' ὅτι πάνδεινόν ἐστιν ἀπηγγελκότα ὡς ἐπικεκήρυκται χρήματα αὐτῷ ἐν Θήβαις, ἐπειδὴ Θηβαῖοι πρὸς τῷ τὴν Βοιωτίαν ἅπασαν ἔχειν, καὶ τῆς Φωκέων χώρας ἐγκρατεῖς γεγόνασι, τηνικαῦτα εἰς μέσας τὰς Θήβας, καὶ τὸ τῶν Θηβαίων στρατόπεδον βαδίζειν. ἀλλ' οὕτως ἔκφρων ἦν, καὶ ὅλως πρὸς τῷ λήμματι καὶ τῷ δωροδοκήματι, ὥστε πάντα * τὰ ἄλλα ἀνελὼν καὶ παριδὼν ᾤχετο. καὶ τοιούτου τοῦ πράγματος ὄντος, ἔτι πολλῷ δεινότερά ἐστιν ἃ ἐκεῖσε ἐλθὼν διεπράξατο. ἁπάντων γὰρ ὑμῶν τουτωνὶ, καὶ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων οὕτω δεινὰ καὶ σχέτλια ἡγουμένων τοὺς ταλαιπώρους πάσχειν Φωκέας, ὥστε μήτε τοὺς ἐκ τῆς βουλῆς θεωροὺς, μήτε τοὺς θεσμοθέτας εἰς τὰ Πύθια πέμψαι, ἀλλ' ἀποστῆναι τῆς πατρίου θεωρίας, οὗτος εἰς τὰ ἐπινίκια τῶν πραγμάτων καὶ τοῦ πολέμου, ἃ Θηβαῖοι καὶ Φίλιππος ἔθυον, εἱστιᾶτο ἐλθὼν, καὶ σπονδῶν μετεῖχε καὶ εὐχῶν. ἃς ἐπὶ τοῖς τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων τείχεσι, καὶ χώραις, καὶ ὅπλοις ἀπολωλόσιν, ηὔχετο ἐκεῖνος, καὶ συνεστεφανοῦτο, καὶ συνεπαιώνιζε Φιλίππῳ, καὶ φιλοτησίας * προὔπινε καὶ ταῦτ' οὐκ ἔνεστιν ἐμοὶ οὕτω, τούτῳ δ' ἄλλως πως εἰπεῖν· ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς ἐξωμοσίας, ἐν τοῖς κοινοῖς τοῖς ὑμετέροις γράμμασιν ἐν τῷ Μητρῴῳ ταῦτ' ἐστὶν, ἐφ' οἷς ὁ δημόσιος τέτακται· καὶ ψήφισμα ἄντικρυς περὶ τούτου τοῦ ὀνόματος γέγραπται. περὶ δὲ ὧν ἐκεῖ διεπράξατο, οἱ συμπρεσβεύοντες καὶ πα

ρόντες καὶ συμμαρτυρήσουσιν, οἱ περὶ ἐμοῦ ταῦτα διηγοῦντο. οὐ γὰρ ἔγωγε αὐτοῖς συνεπρέσβευσα, ἀλλ' ἐξωμοσάμην. καί μοι λέγε τὸ ψήφισμα, καὶ τὰ γράμματα, καὶ τοὺς μάρτυρας κάλει.

Ψήφισμα, Γράμματα, Μάρτυρες.

Τίνας οὖν εὐχὰς ὑπολαμβάνετε εὔχεσθαι τοῖς θεοῖς τὸν φίλιππον, ὅτ' ἔσπενδεν, ἢ τοὺς θηβαίους; ἆρ' οὐ κρατεῖν τοῦ πολέμου, καὶ νίκην αὐτοῖς καὶ τοῖς συμμάχοις διδόναι, καὶ τἀναντία τούτων τοῖς τῶν φωκέων; οὐκοῦν ταῦτα συνηύχετο οὗτος, καὶ κατηρᾶτο τῇ πατρίδι: ἃ νῦν εἰς κεφαλὴν ὑμᾶς αὐτῷ δεῖ τρέψαι. οὐκοῦν ᾤχετο μὲν παρὰ τὸν νόμον, ὃς θάνατον κελεύει τούτων τὴν ζημίαν εἶναι. ἐλθὼν δὲ ἐκεῖσε, ἑτέρων θανάτων ἄξια ποιῶν πέφανται. τὰ δ' ἔμπροσθεν πεπραγμένα, καὶ πεπρεσβευμένα ὑπὲρ τούτων ἀπεκτείνειεν ἂν αὐτὸν δικαίως. σκοπεῖτε τοίνυν τί τίμημα ἔσται, ὃ τούτων ἕξει τὴν ἀξίαν, ὥστε τοσούτων ἀδικημάτων ἀξιόχρεων φαίνεσθαι. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρόν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δημοσίᾳ μὲν ἅπαντας ὑμᾶς καὶ ὅλον τὸν δῆμον ἅπασι τοῖς πεπραγμένοις ἐκ τῆς εἰρήνης ἐπιτιμᾶν, καὶ μήτε τῆς ἐν ἀμφικτύοσι κοινωνεῖν ἐθέλειν, δυσκόλως τε ἔχειν καὶ ὑπόπτως πρὸς τὸν φίλιππον, ὡς ἀσεβῶν καὶ δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμένων, καὶ οὔτε δικαίων, οὔθ' ὑμῖν συμφερόντων: εἰς δὲ τὸ δικαστήριον εἰσελθόντας τοὺς ὑπὲρ τούτων εὐθύνας δικάσοντας, καὶ τὸν ὅρκον τὸν ὑπὲρ τῆς πόλεως ὀμωμοκότας, τὸν ἁπάντων τῶν κακῶν αἴτιον, καὶ ὃν εἰλήφατε ἐπ' αὐτοφώρῳ τοιαῦτα πεποιηκότα, τοῦτον ἀφεῖναι; καὶ τίς οὐ δικαίως ὑμῖν ἐγκαλέσει τῶν ἄλλων πολιτῶν, μᾶλλον δὲ ἁπάντων τῶν ἑλλήνων; ὁρῶν φιλίππῳ μὲν ὑμᾶς ὀργιζομένους, ὃς ἐκ πολέμου μὲν ποιούμενος τὴν εἰρήνην παρὰ τῶν πω

λούντων τὰς πράξεις ὠνεῖσθαι, πρᾶγμα πολλὴν συγγνώμην ἔχον διαπεπραγμένος, τουτονὶ δὲ ἀφιέντας, ὃς τὰ ὑμέτερα οὕτως αἰσχρῶς ἀπέδοτο, τῶν νόμων τὰ ἔσχατα ταττόντων ἐπιτίμια ἐάν τις τοιαῦτα ποιῇ; τάχα τοίνυν ἴσως καὶ τοιοῦτός τις ἥξει λόγος παρὰ τούτων, ὡς ἀρχὴ γενήσεται τῆς πρὸς Φίλιππον ἔχθρας, εἰ τῶν πρεσβευσάντων τὴν εἰρήνην καταψηφιεῖσθε. ἐγὼ δ', εἰ τοῦτ' ἔστιν ἀληθές, οὐκ ἔχω σκοπούμενος εὑρεῖν, ὅ, τι τούτου μεῖζον κατηγορήσω. εἰ γὰρ ὁ τῆς εἰρήνης χρήματα ἀναλώσας ὥστε τυχεῖν, οὗτος οὕτω νῦν γέγονε φοβερὸς καὶ μέγας, ὥστε τῶν ὅρκων καὶ τῶν δικαίων ἀμελήσαντας ὑμᾶς, ἤδη τί Φιλίππῳ χαριεῖσθαι σκοπεῖν: τί παθόντες ἂν οἱ τούτων αἴτιοι τὴν προσήκουσαν δίκην δεδωκότες εἶεν; οὐ μὴν, ἀλλ' ὅτι καὶ φιλίας ἀρχὴ συμφερούσης ὑμῖν μᾶλλον ἐκ τῶν εἰκότων γενήσεται, καὶ τοῦτ' οἶμαι δείξειν. εὖ γὰρ εἰδέναι χρὴ τοῦθ' ὅτι οὐ καταφρονεῖ Φίλιππος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῆς πόλεως τῆς ὑμετέρας, οὐδ' ἀχρηστοτέρους νομίσας ὑμᾶς θηβαίων ἐκείνους εἵλετ' ἀνθ' ὑμῶν: ἀλλ' ὑπὸ τούτων ἐδιδάχθη: καὶ ταῦτ' ἤκουσεν, ἅπερ καὶ πρότερόν ποτ' εἶπον ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ δήμῳ, καὶ τούτων οὐδεὶς ἀντεῖπεν: ὡς ὁ μὲν δῆμός ἐστιν, ὄχλος ἀσταθμητότατον πρᾶγμα τῶν ἁπάντων, καὶ * ἀσυνετώτατον, ὥσπερ ἐν θαλάττῃ * κῦμα ἀκατάστατον, ὡς ἂν τύχῃ κινούμενον: ὁ μὲν ἦλθεν, ὁ δ' ἀπῆλθε: μέλει δ' οὐδενὶ τῶν κοινῶν; ἀλλ' οὐδὲ μέμνηται. δεῖ δέ τινας φίλους ὑπάρχειν τοὺς ἕκαστα πράξοντας ἐν ὑμῖν * αὐτῷ, καὶ διοικήσοντας * οἷοι, ἂν αὐτῷ δοκῇ. κἂν παρ' αὐτῷ τοῦτο κατασκευασθῇ, πᾶν ὅ, τι ἂν βούληται παρ' ὑμῖν, ῥᾳδίως διαπράξεται. εἰ μὲν οὖν ἤκουσεν, οἶμαι, τοὺς τότε ταῦτα πρὸς αὐτὸν εἰπόντας παραχρῆμα ὡς δεῦρ' ἐπανῆλθον, ἀποτετυμπανισμένους, ἐποίησεν ἂν ταυτὸ τῷ βασιλεῖ. τί δ' ἦν, ὃ ἐκεῖνος ἐποίησεν; ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ Τιμα

χρόνου, καὶ τὰ τετταράκοντα τάλαντα, ὡς λέγεται, δεδωκὼς αὐτῷ, ἐπειδὴ τὴν ὑμῶν ἐπύθετο αὐτὸν τεθνεῶτα, καὶ οὐδὲ τοῦ ζῆν ὄντα κύριον ἑαυτῷ βεβαίως, μή τι γ' ἃ ἐκείνῳ τότε ὑπέσχετο πρᾶξαι: ἔγνω τὴν τιμὴν οὐχὶ τῷ κυρίῳ τῶν πραγμάτων δεδωκὼς, καὶ γάρ τοι πρῶτον μὲν ἀμφίπολιν πόλιν ἡμετέραν δούλην κατέστησεν, ἣν τότε σύμμαχον αὐτοῦ καὶ φίλην ἐγράψαμεν: εἶτ' οὐδενὶ πώποτε ἔδωκε χρήματα τὸ λοιπόν. ταυτὸ τοίνυν τοῦτ' ἂν ἐποίησε φίλιππος, εἴ τινα τούτων εἶδε δίκην διδόντα. καὶ νῦν ἂν ἴδῃ, ποιήσει. ἐπειδὰν δὲ ἀκούσῃ λέγοντας, εὐδοκιμοῦντας ἐν ὑμῖν, ἑτέρους κρίνοντας, τί καὶ ποιήσαι ζητοίη; πολλὰ ἀναλίσκειν, ἐξὸν ἐλάττω; καὶ πάντας θεραπεύειν βουλήσεται, δύο ἢ τρεῖς ἐξόν; μαίνοιτο μέντ' ἄν. οὐδὲ γὰρ τὴν τῶν θηβαίων πόλιν εἵλετο δημοσίᾳ ποιεῖν ὁ φίλιππος εὖ: πολλοῦ γε καὶ δεῖ: ἀλλ' ὑπὸ τῶν πρέσβεων ἐπείσθη. ὃν δὲ τρόπον, φράσω πρὸς ὑμᾶς ἐγώ. ἦλθον ὡς αὐτὸν πρέσβεις ἐκ θηβῶν, ὅτε περ καὶ παρ' ὑμῶν ἡμεῖς ἦμεν ἐκεῖ. τούτοις χρήματα ἐκεῖνος ἠβούλετο δοῦναι, καὶ πάνυ γε, ὡς ἔφασαν, πολλά: οὐκ ἐδέξαντο, οὐδ' ἔλαβον ταῦτα οἱ τῶν θηβαίων πρέσβεις. μετὰ ταῦτα ἐν θυσίᾳ τινὶ καὶ δείπνῳ πίνων καὶ φιλανθρωπευόμενος πρὸς αὐτοὺς ὁ φίλιππος ἄλλα τε δὴ πολλὰ, οἷον αἰχμάλωτα καὶ τὰ τοιαῦτα: καὶ τελευτῶν ἐκπώματα ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ * προὔπινεν αὐτοῖς. ταῦτα πάντα ἐκεῖνοι διεωθοῦντο, καὶ οὐδαμῆ προΐεντο ἑαυτούς. τελευτῶν δὲ, φίλων εἷς τῶν πρέσβεων εἶπεν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, λόγον οὐχ ὑπὲρ θηβαίων, ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν ἄξιον εἰρῆσθαι. ἔφη γὰρ τὸν φίλιππον ὁρῶν μεγαλοψύχως καὶ φιλανθρώπως ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς, ἥδεσθαι καὶ χαίρειν: αὐτοὶ μὲν οὖν ὑπάρχειν αὐτῷ φίλοι καὶ ξένοι καὶ ἄνευ τῶν δώρων τούτων: εἰς δὲ τὰ τῆς πόλεως πράγματα ἐν οἷς ἦν τότε, τὴν φιλανθρωπίαν αὐτὸν ἠξίου ταύτην προσ-

θέντα ἄξιόν τι καὶ αὐτοὺς καὶ τὴν θηβαίων πρᾶξαι· καὶ ὅλως δὲ τὴν πόλιν οὕτω καὶ σφᾶς ὡμολόγουν ὑπάρξειν αὐτῷ. καὶ γάρ τοι σκέψασθε, τί τοῖς θηβαίοις γέγονεν ἐκ τούτων, καὶ τί ὑμῖν συμβέβηκε· καὶ θεάσασθαι ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας, ἡλίκον ἐστὶ τὸ μὴ πωλεῖν τὰ τῆς πόλεως πράγματα. πρῶτον μὲν τοίνυν εἰρήνη γέγονεν αὐτοῖς πονοῦσι, καὶ ταλαιπωρουμένοις ἤδη τῷ πολέμῳ, καὶ ἡττωμένοις· εἶτα τῶν ἐχθρῶν φωκέων ἄρδην ὄλεθρος, καὶ ὅλων τῶν τειχῶν, καὶ τῶν πόλεων ἀναίρεσις, ἆρα καὶ μόνα ταῦτα; οὐ μὰ δί', ἀλλ' ἔτι πρὸς τούτοις, ὀρχομενός, κορώνεια, κορσίαι, τὸ τιλφωσαῖον, τῆς φωκέων χώρας ὅσην ἐβούλοντο. τοῖς μὲν δὴ θηβαίοις ταῦτα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν, ὧν οὐδ' ἂν εὔξαιντο δή που μείζονα· τοῖς δὲ πρέσβεσι τοῖς τῶν θηβαίων τί, οὐδέν, πλὴν τοῦ τούτων αἰτίοις γεγενῆσθαι τῇ πατρίδι. τοῦτο δὲ καλὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ σεμνὸν εἰς ἀρετῆς λόγον καὶ δόξης, ὃ οὗτοι χρημάτων ἀπέδοντο. ἀντιθῶμεν δὴ τί τῇ τῶν ἀθηναίων πόλει γέγονεν ἐκ τῆς εἰρήνης, καὶ τί τοῖς πρέσβεσι τοῖς τῶν ἀθηναίων. καὶ θεωρεῖτε εἰ παραπλήσια τῇ πόλει καὶ τούτοις αὐτοῖς. τῇ πόλει μὲν τοίνυν, ἀφεστηκέναι μὲν ἁπάντων καὶ τῶν κτημάτων, καὶ τῶν συμμάχων· ὀμωμοκέναι δὲ φιλίππῳ, κἄν τις ἄλλος ἴῃ ποτ' ἐπ' αὐτὰ, βουλόμενος σώζειν, ὑμᾶς κωλύσειν. καὶ τὸν μὲν ὑμῖν βουλόμενον παραδοῦναι ἐχθρὸν ἡγήσασθαι καὶ πολέμιον· τὸν δὲ ἀπεστερηκότα σύμμαχον καὶ φίλον. ταῦτα γάρ ἐστιν ἃ συνεῖπε μὲν αἰσχίνης οὑτοσί, ἔγραψε δὲ ὁ τούτου συνεργὸς φιλοκράτης. καὶ κρατοῦντος ἐμοῦ τὴν προτέραν ἡμέραν, καὶ πεπεικότος ὑμᾶς, τὸ τῶν συμμάχων δόγμα κυρῶσαι, καὶ καλέσαι τοὺς πρέσβεις τοὺς τοῦ φιλίππου, ἐκκρούσας οὗτος εἰς τὴν ὑστεραίαν, τὴν φιλοκράτους γνώμην ἔπεισεν ἑλέσθαι· ἐν ᾗ καὶ ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλα ἔτι τούτων δεινότερά ἐστι γεγραμμέ-

να. τῇ μὲν δὴ πόλει ταῦτα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν· ὧν οὐδ' εὑρεῖν αἴσχιον ῥᾴδιον. τοῖς δὲ πρέσβεσι τί τοῖς ταῦτα πράξασι; τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, πάνθ' ὅσα ἑωράκατε ὑμεῖς, οἰκίας, ξύλα, πυρούς· ἀλλ' ἐν τῇ τῶν ἀπολωλότων συμμάχων χώρᾳ κτήματα, καὶ γεωργίαι παμπληθεῖς, Φιλοκράτει μὲν τάλαντον ἔχουσαι πρόσοδον, τούτῳ δ' Αἰσχίνῃ τριάκοντα μνᾶς. καίτοι, πῶς οὐ δεινόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σχέτλιον, τὰς τῶν ὑμετέρων συμμάχων συμφορὰς προσόδους τοῖς πρέσβεσι τοῖς ὑμετέροις γεγενῆσθαι; καὶ τὴν αὐτὴν εἰρήνην τῇ μὲν ἐκπεμψάσῃ πόλει τῶν μὲν συμμάχων ὄλεθρον, τῶν δὲ κτημάτων ἀπόστασιν, ἀντὶ δὲ δόξης αἰσχύνην γεγενῆσθαι· τοῖς δὲ πρέσβεσι τοῖς κατὰ τῆς πόλεως ταῦτα πράξασι προσόδους, εὐπορίας, κτήματα, πλοῦτον, ἀντὶ τῶν ἐσχάτων ἀπορειῶν * εἰργάσθαι; Ἀλλὰ μήν, ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς Ὀλυνθίους μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Οὐ τοίνυν θαυμάσαιμ' ἂν εἰ καὶ τοιοῦτό τι τολμήσει λέγειν, ὡς οὐκ ἦν καλήν, οὐδ' οἵαν ἠξίουν ἐγώ, τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι κακῶς τῷ πολέμῳ τῶν στρατηγῶν κεχρημένων. ἂν δὴ ταῦτα λέγῃ, πρὸς θεῶν ἐρωτήσατε αὐτὸν μεμνημένοι· πότερον, ἐξ ἑτέρας τινὸς ᾤχετο πρεσβεύων πόλεως, ἢ ταύτης τῆς αὐτῆς. εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἑτέρας ἣν κεκρατηκέναι τῷ πολέμῳ φήσει, καὶ χρηστοὺς ἔχειν τοὺς στρατηγούς, εἰκότως χρήματα εἴληφεν· εἰ δ' ἐκ ταύτης αὐτῆς, τίνος ἕνεκα ἐφ' οἷς ἡ πέμψασα πόλις τῶν αὑτῆς ἀπέστη, ἐπὶ τούτοις οὗτος δῶρα προσλαβὼν φαίνεται; τὴν γὰρ αὐτὴν ἔδει τήν τε πέμψασαν πόλιν τυγχάνειν, καὶ τοὺς ἐκ ταύτης πρέσβεις, εἴπερ τι τῶν δικαίων ἐγίγνετο. ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκέψασθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πότερ' οἴεσθε, πλέον Φωκέας Θηβαίων, ἢ Φίλιππον ὑμῶν κρατεῖν

τῷ πολέμῳ. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδ' οἶδ' ὅτι Φωκεῖς Θηβαίων: εἶχον γὰρ ὀρχομενὸν, καὶ κορώνειαν, καὶ τὸ τιλφωσσαῖον, καὶ τοὺς ἐν νέωσιν ἀπειλήφεσαν αὐτῶν, καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διακοσίους ἀπεκτόνεσαν ἐπὶ τῷ ἡδυλείῳ, καὶ τρόπαιον εἱστήκει, καὶ ἱπποκράτουν, καὶ κακῶν ἰλιὰς περιειστήκει Θηβαίους. ὑμῖν δὲ, τοιοῦτο μὲν οὔτ' ἦν, μήτε γένοιτο τοῦ λοιποῦ. τοῦτο δ' ἦν τὸ δεινότατον τοῦ πρὸς Φίλιππον πολέμου: οὐκ ἐδύνασθε κακῶς ἡνίκα ἐβούλεσθε ποιεῖν ἐκεῖνον: τοῦ δὲ μὴ πάσχειν ἔτι αὐτοὶ, πᾶσαν ἄδειαν ἤγετε. τί ποτ' οὖν ἐκ τῆς αὐτῆς εἰρήνης τοῖς μὲν Θηβαίοις τοῖς τοσοῦτῳ κρατουμένοις τῷ πολέμῳ, καὶ τὰ ἑαυτῶν κομίσασθαι, καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν προσλαβεῖν ἐπέγονε: τοῖς δὲ ἀθηναίοις ὑμῖν, καὶ ἃ τῷ πολέμῳ διεσώζετε, ταῦτ' ἐπὶ τῆς εἰρήνης ἀπολωλεκέναι; ὅτι τὰ ἐκείνων μὲν, οὐκ ἀπέδοντο οἱ πρέσβεις, τὰ δ' ὑμέτερα οὗτοι πεπράκασιν. ἀλλὰ νὴ Δία τοὺς συμμάχους ἀπειρηκέναι φήσει τῷ πολέμῳ. ὅτι γὰρ ταῦτα οὕτω πέπρακται, καὶ ἐκ τῶν ἐπιλοίπων ἔτι μᾶλλον εἴσεσθε. ἐπειδὴ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη τέλος εἶχεν αὐτὴ ἡ τοῦ φιλοκράτους, ἣ συνεῖπεν οὗτος: οἱ δὲ πρέσβεις ἀπήρκεσαν οἱ τοῦ Φιλίππου, λαβόντες τοὺς ὅρκους: καὶ μέχρι τούτου γε οὐδὲν ἀνήκεστον ἦν τῶν πεπραγμένων, ἀλλ' αἰσχρὰ μὲν ἡ εἰρήνη καὶ ἀνάξια τῆς πόλεως: ἀντὶ δὲ τούτων δὴ, τὰ θαυμάσια ἀγαθὰ ἡμῖν ἔμελλεν ἔσεσθαι: ἠξίουν ἡμᾶς ἐγὼ, καὶ τούτοις ἔλεγον πλεῖν τὴν ταχίστην ἐφ' ἑλλησπόντου, καὶ μὴ προέσθαι, μηδ' ἐᾶσαι κατασχεῖν Φίλιππον μηδὲν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ τῶν ἐκεῖ τι χωρίων. ᾔδειν γὰρ ἀκριβῶς, ὅτι πάνθ' ὅσα ἂν ἐκ πολέμου γιγνομένης εἰρήνης προεθῇ, ταῦτα τοῖς ἀμελήσασιν ἀπόλλυται. οὐδεὶς γὰρ πώποτε ὑπὲρ τῶν ὅλων πεισθεὶς εἰρήνην ἄγειν, ὑπὲρ τῶν ἐγκαταλειφθέντων ἐξ ἀρχῆς ἠθέλησε πολεμεῖν: ἀλλὰ ταῦθ' οἱ προλαβόντες ἔχουσι. χωρὶς δὲ τούτων, δυοῖν χρησίμοιν οὐ διαμαρτήσεσθαι

τὴν

τὴν πόλιν ἡγουμένην πλευσάντων ἡμῶν. ἢ γὰρ παρόντων, καὶ κατὰ τὸ ψήφισμα αὐτὸν ἐξορκωσάντων, ἃ μὲν εἴληφε τῆς πόλεως, ἀποδώσειν, τῆς δὲ λοιπῆς ἀφέξεσθαι: ἢ μὴ ποιοῦντος ταῦτα, ἀπαγγελεῖν ἡμᾶς εὐθέως δεῦρο: ὥστ᾽ ἐν ἐκείνοις τοῖς πόρρω, καὶ ἐλάττοσι τὴν πλεονεξίαν, καὶ τὴν ἀπιστίαν εἰδότας ὑμᾶς περὶ τῶνδε τῆς ἐγγὺς καὶ τῆς μειζόνων, λέγω δὴ Φωκέων καὶ Πυλῶν οὐ προήσεσθαι: μὴ προλαβόντος δ᾽ ἐκείνου ταῦτα, μηδ᾽ ἡμῶν ἐξαπατηθέντων ἅπαντ᾽ ἐν ἀσφαλεῖ τὰ πράγματ᾽ ὑμῖν ἔσεσθαι, καὶ παρ᾽ ἑκόντος ὑπάρξειν αὐτοῦ τὰ δίκαια. καὶ ταῦτ᾽ εἰκότως οὕτως ὑπελάμβανον ἕξειν. εἰ γὰρ ἦσαν ὥσπερ ἦσαν τότε οἱ Φωκεῖς σῷοι, καὶ Πύλας εἶχον, ἐκεῖνος μὲν ἂν οὐδὲν ὑμῖν εἶχεν ἀνατείνασθαι φοβερὸν, δι᾽ ὃ τῶν δικαίων ἄν τι παρεῖδε. οὔτε γὰρ κατὰ γῆν παρελθὼν, οὔτε ναυσὶ κρατήσας εἰς τὴν Ἀττικὴν ἥξειν ἔμελλεν: ὑμεῖς δ᾽ ἐκείνῳ παραχρῆμα, εἰ μὴ τὰ δίκαια ποιοίη, κλείσειν τὰ ἐμπόρια, καὶ χρημάτων γ᾽ ἐν σπάνει, καὶ τῶν ἄλλων ἐν πολιορκίᾳ πάλιν αὐτὸν καταστήσειν. ὥστε ἐκεῖνος ὁ δουλεύσων ἔσεσθαι, ἔμελλε τοῖς ἀπὸ τῆς εἰρήνης λυσιτελοῦσιν, οὐχ ὑμεῖς. καὶ ταῦθ᾽ ὅτι οὐκ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι νυνὶ πλάττομαι, καὶ προσποιοῦμαι, ἀλλὰ τότ᾽ εὐθὺς ἐγνώκειν καὶ προεωρώμην ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τούτοις ἔλεγον, ἐκεῖθεν εἴσεσθε. ἐπειδὴ γὰρ ἐκκλησία μὲν οὐκ ἔτ᾽ ἦν ὑπόλοιπος οὐδεμία διὰ τὸ προκατακεχρῆσθαι, οὗτοι δ᾽ οὐκ ἀπῄεσαν, ἀλλ᾽ αὐτοῦ διέτριβον: γράφω ψήφισμα βουλεύων, τὴν βουλὴν ποιησάντος τοῦ δήμου κυρίαν, ἀπιέναι τοὺς πρέσβεις τὴν ταχίστην: τὸν δὲ στρατηγὸν Πρόξενον κομίζειν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς τόπους ἐν οἷς ἂν ὄντα Φίλιππον πυνθάνηται. γράψας ὥσπερ νῦν λέγω, τοῖς ῥήμασιν οὕτως αὐτὴν κυρίως. Καί μοι λέγε τουτὶ τὸ ψήφισμα λαβών.

Ψήφισμα.

Ἐντεῦθεν μὲν τοίνυν αὐτοὺς ἐξήγαγον οὕτως ἄκοντας, ὡς καθαρῶς οἷς μετὰ ταῦτα ἐποίουν εἴσεσθε. ἐπειδὴ δὲ ἀφικόμεθα εἰς ὠρεόν, καὶ συνεμίξαμεν τῷ προξένῳ, ἀμελήσαντες οὗτοι τοῦ πλεῖν, καὶ τὰ προστεταγμένα πράττειν, ἐπορεύοντο κύκλῳ: καὶ πρὶν εἰς μακεδονίαν ἐλθεῖν, τρεῖς καὶ εἴκοσιν ἡμέρας ἀνηλώσαμεν: τὰς δὲ ἄλλας ἁπάσας καθήμεθα ἐν πέλλῃ, πρὶν φίλιππον ἐλθεῖν, σὺν αἷς ἐπορεύθημεν ὁμοῦ πεντήκοντ᾽ ὅλας. ἐν δὲ τούτῳ δορίσκον, θρᾴκην, τὰ ἐπὶ τειχῶν, ἱερὸν ὄρος, πάντα τὰ πράγματα ἐν εἰρήνῃ καὶ σπονδαῖς ᾕρει, καὶ διῳκεῖτο ὁ φίλιππος, πολλὰ λέγοντος ἐμοῦ καὶ θρυλοῦντος ἀεί: τὸ μὲν πρῶτον ὡς ἂν εἰς κοινὸν γνώμην ἀποφαινομένου: μετὰ ταῦτα δὲ, ὡς ἀγνοοῦντας διδάσκοντος: τελευτῶντος δὲ, ὡς πρὸς πεπρακότας ἑαυτοὺς καὶ ἀνοσιωτάτους ἀνθρώπους οὐδὲν ὑποστελλομένου. ὁ δὲ, τούτοις ἀντιλέγων φανερῶς, καὶ ἅπασιν ἐναντιούμενος, οἷς ἔλεγον μὲν ἐγὼ, ἐψήφιστο δὲ ὑφ᾽ ὑμῶν, οὗτος ἦν. εἰ δὲ καὶ πᾶσιν ἤρεσκε ταῦτα τοῖς ἄλλοις πρέσβεσιν, αὐτίκα εἴσεσθε. ἐγὼ μὲν γὰρ, οὐδὲν πω λέγω περὶ οὐδενὸς, οὐδ᾽ αἰτιῶμαι: οὐδ᾽ ἀναγκασθέντα αὐτὸν οὐδένα δεῖ δοκεῖν χρηστὸν εἶναι τήμερον: ἀλλὰ δι᾽ αὑτὸν, καὶ τὸ μὴ κεκοινωνηκέναι τῶν ἀδικημάτων. ὅτι μὲν γὰρ αἰσχρὰ δεινὰ, καὶ οὐ προῖκα τὰ πεπραγμένα, πάντες ὑμεῖς ἑωράκατε. οἵτινες δ᾽ οἱ τούτων μετεσχηκότες, αὐτὰ δηλώσει. ἀλλὰ νὴ δία, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τοὺς ὅρκους ἔλαβον παρὰ τῶν συμμάχων, ἢ τἄλλ᾽ ἃ προσῆκεν ἐποίησαν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλὰ τρεῖς μῆνας ὅλους ἀποδημήσαντες, καὶ χιλίας δραχμὰς λαβόντες ἐφόδιον παρ᾽ ὑμῶν, ὅσα παρ᾽ οὐδεμιᾶς πόλεως, οὔθ᾽ ὅτε ἐκεῖσε ἐπορεύοντο, οὔθ᾽ ὅτ᾽ ἐκεῖθεν δεῦρο, τοὺς ὅρκους ἔλαβον. ἀλλ᾽ ἐν τῷ πανδοκείῳ τῷ πρὸ τοῦ διοσκουρείου, εἴ τις ὑμῶν εἰς φερὰς ἀφῖκται, οἶδεν ὁ

λέγω: ἐνταῦθα ἐγίγνονθ' οἱ ὅρκοι, ὅτε δεῦρ' ἤδη τὸ στράτευμα ἄγων ἐβάδιζε φίλιππος: αἰσχρῶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ἀναξίως ὑμῶν. καίτοι τοῦθ' ὁ φίλιππος, ἁπάντων ἂν ἐτιμήσατο πλείστου τούτων τὸν τρόπον πραχθῆναι. τήν τε γὰρ εἰρήνην οὐχὶ δυνηθέντων ὡς ἐπεχείρησαν οὗτοι τὸ πρῶτον, πλὴν ἀλέων καὶ φωκέων γράψαι, ἀλλ' ἀναγκασθέντος ὑφ' ὑμῶν τοῦ φιλοκράτους, ταῦτα μὲν ἀπαλεῖψαι, γράψαι δ' ἄντικρυς ἀθηναίους, καὶ τοὺς ἀθηναίων συμμάχους: οὐκ ἐβούλετο τοῦτον ὀμωμοκέναι τὸν ὅρκον οὐδένα τῶν αὐτοῦ συμμάχων. οὐ γὰρ αὐτῷ συστρατεύσειν ἐφ' ἃ νῦν ἔχει τῶν ὑμετέρων ἔμελλον, ἀλλ' ἕξειν πρόφασιν τοὺς ὅρκους: οὔτε μάρτυρας γενέσθαι τῶν ὑποσχέσεων ἐφ' αἷς εὑρίσκετο τὴν εἰρήνην: οὐδὲ τοῦτο δειχθῆναι πᾶσιν, ὅτι οὐκ ἄρα ἡ πόλις ἡ τῶν ἀθηναίων ἡττᾶτο τῷ πολέμῳ, ἀλλὰ φίλιππός ἐστι ὁ τῆς εἰρήνης ἐπιθυμῶν, καὶ ὁ πολλὰ ὑπισχνούμενος τοῖς ἀθηναίοις, ὥστε τυχεῖν τῆς εἰρήνης. ἵνα δὴ μὴ γένηται ταῦθ' ἃ λέγω, φανερά, διὰ ταῦτα ᾤετο δεῖν αὐτοὺς μηδαμόσε βαδίζειν. οὗτοι δ' ἐχαρίζοντο πάντα ἐνδεικνύμενοι καὶ ὑπερκολακεύοντες ἐκεῖνον. καίτοι ταῦθ' ὅταν ἐξελέγχωνται πάντα τὸν χρόνους ἀνηλωκότες, τὰ ἐν θρᾴκῃ προειμένοι μηδὲν ὧν ἐψηφίσασθε πεποιηκότες, μηδ' ὧν συμφέρον ἦν, τὰ ψευδῆ δεῦρ' ἀπηγγελκότες, πῶς ἔνεστι παρ' εὖ φρονοῦσι δικασταῖς, καὶ βουλομένοις εὐορκεῖν, * τούτοις σώζεσθαι; ἀλλὰ μήν, ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε πρῶτον μὲν τὸ ψήφισμα, ὡς ὁρκοῦν προσῆκεν ἡμῖν: εἶτα τὴν τοῦ φιλίππου: εἶτα τὸ φιλοκράτους ψήφισμα: εἶτα τὸ τοῦ δήμου.

ψήφισμα, ἐπιστολή, ψηφίσματα.

Καὶ μὴν ὅτι τὸν φίλιππον ἐν ἑλλησπόντῳ κατελάβομεν ἂν εἴπερ ἐπείθετό μοι, καὶ τὰ προστεταγμένα ὑφ' ὑμῶν

ἐποίει κατὰ τὰ ψηφίσματα, κάλει τοὺς ἐκεῖ παρόντας μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Λέγε δὴ καὶ τὴν ἑτέραν μαρτυρίαν, ἃ πρὸς Εὐκλείδην ὕστερον ἐλθόντα τουτονὶ ἀπεκρίνατο φίλιππος.

Μαρτυρία.

Ὅτι τοίνυν οὐδ' ἄρνησίς ἐστιν αὐτοῖς, τὸ μὴ ταῦθ' ὑπὲρ φιλίππου πράττειν, ἀκούσατέ μου. ὅτε γὰρ πρότερον ἀπήραμεν πρεσβείαν τὴν περὶ τῆς εἰρήνης, κήρυκα ὑμεῖς προαπεστείλατε, ὅστις ὑμῖν σπείσεται. τότε μὲν τοίνυν ὡς τάχιστα εἰς ὠρεὸν ἦλθον, οὐκ ἀνέμειναν τὸν κήρυκα, οὐδὲ ἐνεποίησαν χρόνον οὐδένα, ἅλου δὲ πολιορκουμένου διέπλευσαν εἰς τοῦτον: καὶ πάλιν ἐντεῦθεν πρὸς παρμενίωνα τὸν πολιορκοῦντα ἐξελθόντες, ἀπῆραν διὰ τοῦ πολεμίου στρατεύματος εἰς παγασάς: καὶ προϊόντες ἀπήντων ἐν λαρείσῃ τῷ κήρυκι. τοσαύτῃ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ τότ' ἐχώρουν. ἐπειδὴ δὲ εἰρήνη μὲν ἦν, ἅπασα δὲ ἀσφάλεια ἰέναι, καὶ πρόσταγμα παρ' ὑμῶν σπεύδειν, τηνικαῦτα οὔτ' ἐπείγεσθαι βαδίζουσιν, οὔτε πλεῖν αὐτοῖς ἐπήει. τί δήποτε; ὅτι τότε μὲν τὸ τὴν εἰρήνην ὡς τάχιστα γενέσθαι, τοῦτ' ἦν ὑπὲρ φιλίππου: νῦν δὲ, τὸ ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρόνον διατρῖψαι πρὸ τοῦ τοὺς ὅρκους ἀπολαβεῖν. ἀλλὰ μὴν, ὅτι καὶ ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λάβε μοι καὶ ταύτην τὴν μαρτυρίαν.

Μαρτυρία

Ἔστιν οὖν ὅπως ἂν μᾶλλον ἄνθρωποι πάνθ' ὑπὲρ φιλίππου πράττοντες ἐξελεγχθεῖεν, ἢ οἱ τὴν αὐτὴν ὁδὸν, ἡνίκα μὲν σπεύδειν ὑπὲρ ὑμῶν ἔδει, καθήμενοι: ὅτε δ' οὐ βαδίζειν προσῆκε πρὶν ἐλθεῖν τὸν κήρυκα, ἐπειγόμενοι. ὃν τοίνυν χρόνον ἦμεν ἐκεῖ καὶ καθήμεθα ἐν πέλλῃ, σκέψασθέ τι πράττειν ἕκαστος ἡμῶν προείλετο. ἐγὼ μὲν τοίνυν τοὺς

αἰχμαλώτους ἀνασώζειν, καὶ ζητεῖν, καὶ τὰ ἐμαυτοῦ χρήματ' ἀναλίσκειν, καὶ Φίλιππον ἀξιοῦν, ὧν ὑμῖν ἐδίδου ξενίων, τούτους λύσασθαι: αὐτὸς δὲ, αὐτίκα ἀκούσεσθε, τί ποιῶν διετέλεσε. τί οὖν ἦν τοῦτο; κοινῇ τὸν Φίλιππον χρήματ' ἡμῖν διδόναι. ἵνα μηδὲ τοῦτο ἀγνοῆτε, ἐκεῖνος ἡμᾶς διεκωδώνισεν ἅπαντας, ἑκάστῳ τινὰ τρόπον προσπέμπων ἰδίᾳ, καὶ πολύ γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διδοὺς χρυσίον. ὡς δ' ἀπετύγχανεν ὅτου δήποτε, οὐ δ' ἐμέ γε εἰπεῖν ἐμαυτὸν δεῖ, ἀλλὰ τὰ ἔργα καὶ τὰ πεπραγμένα αὐτὰ δηλώσει τὰ κοινῇ δοθέντα: ἅπαντας ἡγεῖτο εὐθέως εὐήθως λήψεσθαι: ἀσφάλειαν γὰρ ἔσεσθαι τοῖς ἰδίᾳ πεπρακόσιν ἑαυτοὺς, εἰ καὶ κατὰ μικρὸν τοῦ κοινῇ λαβεῖν πάντες μετάσχοιμεν: διὰ ταῦτ' ἐδίδοτο: ξένια δ' ἦν ἡ πρόφασις. ἐπειδὴ δ' ἐκώλυσα ἐγὼ, πάλιν προσδιενέμοντο οὗτοι. τῷ Φιλίππῳ δ' ἐπειδὴ ταῦτ' εἰς τοὺς αἰχμαλώτους ἠξίουν αὐτὸν ἀναλίσκειν ἐγὼ, οὔτε * κατειπεῖν τούτων εἶχε καλῶς, οὐδ' εἰπεῖν ὅτι ἀλλ' ἔχουσιν ὁ δεῖνα, καὶ ὁ δεῖνα, ὥστε φυγεῖν τὸ ἀνάλωμα. ὡμολόγησε μὲν δὴ, διεκρούσατο δὲ, εἰς τὰ Παναθήναια φήσας ἀποπέμψειν. λέγε δὴ τὴν μαρτυρίαν τὴν Ἀπολλοφάνους, εἶτα τὴν τῶν ἄλλων τῶν παρόντων.

Μαρτυρία.

Φέρε δὴ καὶ ὅσους αὐτὸς ἐλυσάμην τῶν αἰχμαλώτων, εἴπω πρὸς ὑμᾶς. ἐν ὅσῳ γὰρ οὐχὶ παρόντος πω τοῦ Φιλίππου, διετρίβομεν ἐν Πέλλῃ. ἔνιοι τῶν ἑαλωκότων, ὅσοι περ ἦσαν ἐξηγγυημένοι, ἀπιστοῦντες ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μὴ δυνήσεσθαι μετὰ τούτων πεῖσαι τὸν Φίλιππον, ἑαυτοὺς ἔφασαν βούλεσθαι λύσασθαι, καὶ μηδεμίαν τούτου Φιλίππῳ χάριν ἔχειν. καὶ ἐδανείζοντο, ὁ μὲν, τρεῖς μνᾶς, ὁ δὲ, πέντε, ὁ δὲ, ὅπως συνέβαινεν ἑκάστῳ τὰ λύτρα. ἐπειδὴ τοίνυν ὡμολόγησεν ὁ Φίλιππος τοὺς λοιποὺς λύσασθαι, συγκαλέσας ἐγὼ τούτους, οἷς αὐτὸς ἔχρησα τἀργύριον, καὶ τὰ

πεπραγμένα ἀπομνήσας, ἵνα μὴ δοκοῖεν ἔλαττον ἔχειν ἐπιχειροῦντες, μηδ' ἐκ τῶν ἰδίων λελυτρῶσθαι πένητες ἄνθρωποι, τῶν ἄλλων ὑπὸ τοῦ φιλίππου προσδοκωμένων ἀφεθήσεσθαι; ἔδωκα δωρεὰν τὰ λύτρα. καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε καὶ ταύτας τὰς μαρτυρίας.

Μαρτυρίαι.

Ὅσα μὲν τοίνυν ἀφῆκα χρήματα καὶ δωρεὰν ἔδωκα τοῖς ἀτυχήσασι τῶν πολιτῶν, ταῦτ' ἐστιν. ὅταν δὲ οὗτος λέγῃ αὐτίκα δὴ πρὸς ὑμᾶς, τί δή ποτε ὡς φῂς, ὦ δημόσθενες ἀπὸ τοῦ συνειπεῖν ἐμὲ φιλοκράτει γνοὺς οὐδὲν ἡμᾶς ὑγιὲς πράττοντας, τὴν μετὰ ταῦτα πρεσβείαν τὴν ἐπὶ τοὺς ὅρκους συνεπρέσβευσας πάλιν, καὶ οὐκ ἐξωμόσω; ταῦτα μέμνησθε, ὅτι τούτοις ὡμολογηκὼς ἦν ἥξειν, οὓς ἐλυσάμην, καὶ κομιεῖν τὰ λύτρα, καὶ σώσειν εἰς δύναμιν. δεινὸν οὖν ἦν ψεύσασθαι, καὶ προέσθαι δυστυχοῦντας ἀνθρώπους πολίτας. ἰδίᾳ δ' ἐξομοσάμενον οὐ πάνυ καλὸν οὐδ' ἀσφαλὲς ἦν ἐκεῖσε πλανᾶσθαι. ἐπεὶ εἰ μὴ διὰ τὸ τούτους βούλεσθαι σῶσαι, ἐξώλης ἀπολοίμην καὶ προώλης, εἰ καὶ προσλαβὼν γ' ἂν ἀργύριον πάνυ πολὺ, μετὰ τούτων ἐπρέσβευσα. σημεῖον δέ: ἐμὲ γὰρ τὴν τρίτην πρεσβείαν δίς με χειροτονησάντων ὑμῶν δὶς ἐξωμοσάμην. καὶ παρὰ ταύτην τὴν ἀποδημίαν πάντα τἀναντία ἔπραττον τούτοις. ὧν μὲν τοίνυν αὐτοκράτωρ ἦν ἐγὼ κατὰ τὴν πρεσβείαν, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον ὑμῖν. ἃ δ' οὗτοι πλείους ὄντες ἐνίκων, ἅπαντ' ἀπόλωλε. καίτοι καὶ τἄλλα ἂν πάντα ἀκολούθως τούτοις ἐπέπρακτο, εἴ τις ἐπείθετό μοι. οὐ γὰρ ἔγωγε οὕτως ἄθλιος, οὐδ' ἄφρων ἦν, ὥστε χρήματα μὲν διδόναι λαμβάνοντας ὁρῶν ἑτέρους, ὑπὲρ τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίας: ἃ δ' ἄνευ μὲν δαπάνης οἷά τε ἦν πραχθῆναι, πολλῷ δὲ μείζονας εἶχεν ὠφελείας πάσῃ τῇ πόλει, ταῦτ' οὐκ ἐβουλόμην γίγνεσθαι. καὶ σφόδρα γε,

ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. ἀλλ', οἶμαι, πολλῶν ὄντων μου. φέρε δή, τί τούτῳ πέπρακται μετὰ ταῦτα, καὶ τί τῷ φιλοκράτει, θεάσασθε. παρ' ἄλληλα γὰρ ἔσται φανερώτερα. πρῶτον μὲν τοίνυν φωκέας ἐκσπόνδους καὶ ἁλεῖς ἀπέφηναν· καὶ κερσοβλέπτην, καὶ παρὰ τὸ ψήφισμα, καὶ τὰ πρὸς ὑμᾶς εἰρημένα. εἶτα τὸ ψήφισμα ἐπεχείρουν κινεῖν, καὶ μεταγράφειν, ἐφ' ᾧ πρεσβεύοντες ἥκομεν. εἶτα καρδιανοὺς φιλίππῳ συμμάχους ἐνέγραψαν· καὶ τὴν μὲν γραφεῖσαν ἐπιστολὴν ὑπ' ἐμοῦ πρὸς ὑμᾶς ἀπεψηφίσαντο μὴ πέμπειν· αὐτοὶ δ' οὐδοτιοῦν ὑγιὲς γράψαντες ἀπέπεμψαν. εἶθ' ὁ γενναῖος οὑτοσὶ ἐμὲ μὲν τὸν δῆμον ἔφη τὸν ὑμέτερον καταλύσειν ἐπαγγέλλεσθαι φιλίππῳ, ὅτι ταῦτ' ἐπέπληττον, οὐ μόνον αἰσχρὰ νομίζων, ἀλλὰ καὶ δεδιὼς μὴ συμπαραπόλωμαι διὰ τούτους· αὐτὸς δὲ ἰδίᾳ πάντα τὸν χρόνον ἐντυγχάνων οὐδοτιοῦν ἐπαύσατο φιλίππῳ. καὶ τὰ μὲν ἄλλα, σιωπῶ· δερκύλλος δ' αὐτὸν ἐν φεραῖς τὴν νύκτα ἐφύλαττεν οὐκ ἐγώ, τὸν παῖδα ἔχων τὸν ἐμὸν τουτονί· καὶ λαβὼν ἐξιόντα ἐκ τῆς φιλίππου σκηνῆς ἐμοὶ τὸν παῖδα ἐκέλευσεν ἀπαγγέλλειν, καὶ αὐτὸν μεμνῆσθαι· καὶ τὸ τελευταῖον ὁ βδελυρὸς οὗτος καὶ ἀναιδὴς νύκτα καὶ ἡμέραν ἀπιόντων ἡμῶν ἀπελείφθη παρὰ φιλίππῳ. καὶ ταῦτα ὅτι ἀληθῆ λέγω, πρῶτον μὲν αὐτὸς ἐγὼ συγγραψάμενος, καὶ καταστήσας ἐμαυτὸν ὑπεύθυνον μαρτυρήσω· εἶτα τῶν ἄλλων πρέσβεων ἕκαστον καλῶ· καὶ δυοῖν θάτερον, ἢ μαρτυρεῖν, ἢ ἐξόμνυσθαι ἀναγκάσω. ἐὰν δ' ἐξομνύωσιν, ἐπιορκοῦντας ἐξελέγξω παρ' ὑμῖν φανερῶς.

Μαρτυρία.

Οἵοις μὲν τοίνυν κακοῖς καὶ πράγμασι κατὰ τὴν ἀποδημίαν ἅπασαν συνειχόμην, ἑωράκατε. τί δ' αὖ τοὺς οἴεσθε ἐκεῖ ποιεῖν ἐγγὺς ὄντας τοῦ διδόντος, ὅθ' ὑμῶν ὁρώντων τῶν καὶ τιμῆσαι

κυρίων ὄντων, καὶ τοὐναντίον κολάζω, τί ποτε ποιοῦσι; Συλλογίσασθαι δὴ βούλομαι τὰ κατηγορημένα ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ὅσα ὑμῖν ὑπεσχόμην ἀρχόμενος τοῦ λόγου, δείξω πεποιηκώς. ἐπέδειξα οὐδὲν ἀληθὲς ἀπηγγελκότα, ἀλλὰ φενακίζοντα ὑμᾶς, μάρτυσι τοῖς γεγενημένοις αὐτοῖς, οὐ λόγοις χρώμενος. ἐπέδειξα αἴτιον γεγενημένον τοῦ μὴ θέλειν ὑμᾶς ἀκούειν ἐμοῦ τἀληθῆ ταῖς ἀποκρίσεσι, καὶ τοῖς ἐπαγγέλμασι τοῖς τούτου καταληφθέντας τότε, πάντα τἀναντία συμβουλεύσαντα, ἢ ἔδει: καὶ τῇ μὲν τῶν συμμάχων ἀντειπόντα εἰρήνῃ, τῇ δὲ φιλοκράτους συναγορεύσαντα: τοὺς χρόνους κατατρίψαντα, ἵνα μὴ δ' εἰ βούλησθε, δύναισθε ἐξελθεῖν εἰς Φωκέας: καὶ ἄλλα ἐπὶ τῆς ἀποδημίας, πολλὰ καὶ δεινὰ εἰργασμένον: προδεδωκότα πάντα, πεπρακότα, δῶρα ἔχοντα, οὐδὲν ἐλλελοιπότα μοχθηρίας. οὐκοῦν ταῦτα ὑπεσχόμην ἐν ἀρχῇ: ταῦτα ἐπέδειξα. ὁρᾶτε τοίνυν τὰ μετὰ ταῦτα. ἁπλοῦς γάρ ἐστιν ὁ μέλλων λόγος οὑτοσὶ πρὸς ὑμᾶς ἤδη. ὀμωμόκατε ψηφιεῖσθαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου, καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων: φαίνεται δ' οὗτος πάντα τἀναντία τοῖς νόμοις, τοῖς ψηφίσμασι, τοῖς δικαίοις πεπρεσβευκώς. οὐκοῦν ἑαλωκέναι προσήκει, παρά γε νοῦν ἔχουσι δικασταῖς. εἰ γὰρ ἄλλο μηδὲν ἠδίκει, δύο τῶν πεπραγμένων ἔθ' ἱκανὰ αὐτὸν ἀποκτεῖναι. οὐ γὰρ μόνον Φωκέας, ἀλλὰ καὶ Θρᾴκην προδέδωκε Φιλίππῳ. καίτοι δύο χρησιμωτέρους τόπους τῆς οἰκουμένης οὐδ' ἂν εἷς ἐπιδεῖξαι τῇ πόλει, κατὰ μὲν γῆν, Πυλῶν: ἐκ θαλάττης δὲ, τοῦ Ἑλλησπόντου: ἃ συναμφότερα τούτοι πεπράκασιν αἰσχρῶς, καὶ καθ' ὑμῶν ἐγκεχειρίκασι Φιλίππῳ. τοῦτο τοίνυν αὐτὸ αὐτὸ τῶν ἄλλων, ἡλίκον ἐστὶν ἀδίκημα, τὸ Θρᾴκην καὶ τὰ τείχη προέσθαι, μυρία ἂν εἴη λέγειν, καὶ ὅσοι διὰ ταῦτα ἀπολώλασι παρ' ὑμῖν. οἱ δὲ, ὅτι χρήματα

πάμπολλα ὠφελήκασιν, οὐ χαλεπὸν δεῖξαι. ἐργόφιλος, κηφισόδοτος, τιμόμαχος, τὸ παλαιὸν ποτὲ ἐργοκλῆς, διονύσιος, ἄλλοι: οὓς ὀλίγου δέω σύμπαντας εἰπεῖν ἐλάττω τὴν πόλιν βεβλαφέναι τουτουί. ἀλλ᾽ ἔτι γὰρ τότε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐκ λογισμοῦ τὰ δεινὰ ἐφυλάττεσθε ὑμεῖς καὶ προεωρᾶσθε: νῦν δ᾽ ὅ,τι ἂν μὴ καθ᾽ ἡμέραν ὑμᾶς ὀχλῇ, καὶ παρὸν λυπῇ, παρορᾶτε. εἶτα τηνάλλως ἐνταῦθα ψηφίζεσθε, ἀποδοῦναι δὲ καὶ κερσοβλέπτῃ τὸν φίλιππον τοὺς ὅρκους, μὴ μετέχειν δὲ τῶν ἐν ἀμφικτυόσιν, ἐπανορθώσασθαι δὲ τὴν εἰρήνην. καί τοι τούτων οὐδενὸς ἂν τῶν ψηφισμάτων ἔδει, εἰ πλεῖν οὗτος ἤθελε καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν. νῦν δ᾽ ἃ μὲν ἦν πλεύσασι σῶσαι, βαδίζειν κελεύων ἀπολώλεκεν: ἃ δ᾽ εἰποῦσι τἀληθῆ, ψευδόμενος. Ἀγανακτήσει τοίνυν αὐτίκα δὴ μάλα ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, εἰ μόνος τῶν ἐν τῷ δήμῳ λεγόντων λόγων εὐθύνας ὑφέξει. ἐγὼ δ᾽ ὅτι μὲν πάντες ἂν εἰκότως ὧν λέγοιεν δίκην ὑπέχοιεν, εἴ ποτ᾽ ἐπ᾽ ἀργυρίῳ τι λέγοιεν, παραλείψω: ἀλλ᾽ ἐκεῖνο λέγω: εἰ μὲν αἰσχίνης ἰδιώτης ὢν ἀπελήρησέ τι καὶ διήμαρτε, μὴ σφόδρα ἀκριβολογήσησθε: ἀλλ᾽ ἐάσατε: συγγνώμην ἔχετε. εἰ δὲ πρεσβευτὴς ὢν ἐπὶ χρήμασιν ἐξεπίτηδες ἐξηπάτηκεν ὑμᾶς, μὴ ἀφῆτε: μὴ δ᾽ ἀνάσχησθε, ὡς οὐ δεῖ δίκην ὧν εἶπεν, ὑποσχεῖν. τίνος γὰρ ἄλλου δεῖ δίκην παρὰ πρέσβεων, ἢ λόγων λαμβάνειν; εἰσὶ γὰρ οἱ πρέσβεις οὐ τριήρων, οὐδὲ ὁπλιτῶν, οὐδ᾽ ἀκροπόλεως κύριοι: οὐδεὶς γὰρ πρέσβεσι ταῦτα ἐγχειρίζει: ἀλλὰ λόγων καὶ χρόνων. τῶν μὲν οὖν χρόνων εἰ μὲν μὴ προανεῖλε τῆς πόλεως, οὐκ ἀδικεῖ: εἰ δ᾽ ἀνεῖλεν, ἠδίκηκε. τῶν δὲ λόγων, εἰ μὲν ἀληθεῖς ἀπήγγελκεν, ἢ συμφέροντας, ἀποφευγέτω: εἰ δὲ καὶ ψευδεῖς, καὶ μισθοῦ, καὶ ἀσυμφόρους, ἁλισκέσθω. οὐδὲν γὰρ ἔσθ᾽ ὅ,τι μεῖζον ἂν ὑμᾶς ἀδικήσειέ τις, ἢ ψευδῆ λέγων. οἷς γάρ ἐστιν ἐν λόγοις ἡ πολιτεία, πῶς ἂν οὗτοι μὴ ἀληθεῖς ὦσιν, ἀσφα-

λῶς ἐστι πολιτεύεσθαι; ἐὰν δὲ δὴ καὶ πρὸς ἃ τοῖς ἐχθροῖς συμφέρει, δῶρά τις λαμβάνων λέγῃ, πῶς οὐχὶ καὶ κινδυνεύσετε; οὐδέ γε τοὺς χρόνους ἴσον ἐστ᾽ ἀδίκημα ὀλιγαρχίας, ἢ τυράννου παρελέσθαι, καὶ ὑμῶν: οὐδ᾽ ὀλίγου γε δεῖ. ἐκείναις γάρ, οἶμαι, ταῖς πολιτείαις πάντα ἐξ ἐπιτάγματος ὀξέως γίνεται: ὑμῖν δέ, πρῶτον μὲν περὶ πάντων τὴν βουλὴν ἀκοῦσαι καὶ προβουλεῦσαι δεῖ: καὶ τοῦθ᾽ ὅταν ᾖ κήρυξι καὶ πρεσβείαις προγεγραμμένον: οὐκ ἀεί. εἶτ᾽ ἐκκλησίαν ποιῆσαι, καὶ ταύτην ὅταν ἐκ τῶν νόμων καθήκῃ. εἶτα κρατῆσαι, καὶ περιγενέσθαι δεῖ τοὺς τὰ βέλτιστα λέγοντας τῶν ἢ δι᾽ ἄγνοιαν, ἢ διὰ μοχθηρίαν ἀντιλεγόντων. ἐφ᾽ ἅπασι δὲ τούτοις ἐπειδὰν καὶ δεδογμένον ᾖ, καὶ συμφέρον ἤδη φαίνηται χρόνον δεῖ δοθῆναι τῇ τῶν πολλῶν ἀδυναμίᾳ, ἐν ᾧ καὶ ποριοῦνται ταῦθ᾽ ὧν ἂν δέωνται, ὅπως ἂν τὰ δόξαντα καὶ δυνηθῶσι ποιῆσαι. ὁ δὴ τοὺς χρόνους τούτους ἀναιρῶν, τῆς οἵας παρ᾽ ἡμῖν ἐστὶ πολιτείας, οὐ χρόνους ἀνῄρηκεν οὗτος, οὔ: ἀλλὰ τὰ πράγματα ἁπλῶς ἀφῄρηται. ἔστι τοίνυν τις πρόχειρος λόγος πᾶσι τοῖς ἐξαπατᾶν ὑμᾶς βουλομένοις: οἱ ταράττοντες τὴν πόλιν, οἱ διακωλύοντες Φίλιππον εὖ ποιῆσαι τὴν πόλιν. πρὸς οὓς ἐγὼ λόγον μὲν οὐδένα ἐρῶ, τὰς δὲ ἐπιστολὰς ὑμῖν ἀναγνώσομαι τὰς τοῦ Φιλίππου, καὶ τοὺς καιρούς, ἐφ᾽ ὧν ἕκαστα ἐξηπάτηθε, ὑπομνήσω: ἵνα εἰδῆθ᾽ ὅτι τὸ ψυχρὸν τοῦτο ὄνομα, τὸ ἄχρι κόρου παρελήλυθ᾽ ἐκεῖνος φενακίζων ὑμᾶς.

Ἐπιστολὴ Φιλίππου.

Οὕτω τοίνυν αἰσχρά, καὶ πολλά, καὶ πάντα καθ᾽ ὑμῶν πεπρεσβευκώς, περιιὼν λέγει, τί δ᾽ ἂν εἴποι τις περὶ Δημοσθένους, ὃς τῶν συμπρέσβεων κατηγορεῖ; νὴ Δία εἴπε βούλομαί γε, εἴτε μή, παρ᾽ ὅλην μὲν τὴν ἀποδημίαν ὑπὸ

οὐδ' ἰδίᾳ ταῦτα ἐπιβεβουλευμένος. δυοῖν δὲ αἱρέσεως οὔσης, μὴ κοινωνεῖν, ἢ τοιούτων ὄντων τῶν πεπραγμένων, δοκεῖν κοινωνεῖν ὑμῖν, ἢ κατηγορεῖν, ἐγὼ δ' οὐδὲ συμπεπρεσβευκέναι φημί σοι. πρεσβεύειν μέν τοι σὲ μὲν πολλὰ καὶ δεινά, ἐμαυτὸν δ' ὑπὲρ τουτωνὶ τὰ βέλτιστα. ἀλλὰ Φιλοκράτης σοι συμπεπρέσβευκε, κἀκείνῳ σὺ καὶ Φρύνων. ὑμεῖς γὰρ ταῦτα ἐπράττετε, καὶ ταῦτα ἅπασιν ὑμῖν ἤρεσκε. ποῦ δ' ἅλες; ποῦ τράπεζαι; ποῦ σπονδαί; ταῦτα γὰρ τραγῳδεῖ περιιών: ὥσπερ οὐχὶ τοὺς ἀδικοῦντας τούτων ὄντας προδότας, ἀλλὰ τοὺς τὰ δίκαια ποιοῦντας. ἐγὼ δ' οἶδ' ὅτι, πάντες οἱ πρυτάνεις θύουσιν ἑκάστοτε κοινῇ, καὶ συνδειπνοῦσιν ἀλλήλοις, καὶ συσπένδουσι: καὶ οὐ διὰ τοῦτο οἱ χρηστοὶ τοὺς πονηροὺς μιμοῦνται: ἀλλ' ἐὰν ἀδικοῦντα λάβωσί τινα αὐτῶν, τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσι. καὶ ἡ βουλὴ τὰ αὐτὰ ταῦτα, εἰσιτήρια ἔθυσε, συνειστιάθη: σπονδῶν, ἱερῶν ἐκοινώνησαν οἱ στρατηγοί: σχεδὸν ὡς εἰπεῖν, αἱ ἀρχαὶ πᾶσαι. ἆρ' οὖν διὰ ταῦτα τοῖς ἀδικοῦσιν αὐτῶν ἔδωκαν ἄδειαν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. λέων τιμαγόρου κατηγορεῖ συμπεπρεσβευκὼς τέτταρα ἔτη: εὔβουλος θάρρηκος, καὶ σμικύθου συσεσιτηκώς: κόνων ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος ἀδειμάντου συστρατηγήσας. πότεροι οὖν τοὺς ἅλας, καὶ τὰς σπονδὰς παρέβαινον αἰσχίνη οἱ προδιδόντες, καὶ παραπρεσβεύοντες καὶ οἱ δωροδοκοῦντες, ἢ οἱ κατηγοροῦντες; οἱ ἀδικοῦντες δηλονότι τὰς ὅλης γε τῆς πατρίδος σπονδάς, ὥσπερ σύ, καὶ οὐ μόνον τὰς ἰδίας.

ἵνα τοίνυν εἰδῆτε ὅτι οὐ μόνον τῶν δημοσίᾳ πώποτε ἐληλυθότων ὡς φίλιππον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰδίᾳ, καὶ πάντων οὗτοι φαυλότατοι καὶ πονηρότατοι γεγόνασι, μικρὸν ἀκούσατέ μου ἔξω τι τῆς πρεσβείας ταυτησί. ἐπειδὴ γὰρ εἷλεν ὄλυνθον φίλιππος, ὀλύμπια ἐποίει: εἰς δὲ τὴν θυσίαν ταύτην καὶ τὴν πανήγυριν πάντας τοὺς

τεχνίτας συνήγαγεν. ἑστιῶν δ' αὐτοὺς καὶ στεφανῶν τοὺς νενικηκότας ἤρετο σάτυρον τουτονὶ τὸν κωμικὸν ὑποκριτὴν· τί δὴ μόνος οὐδὲν ἐπαγγέλλεται; ἢ τίνα ἐν αὐτῷ μικροψυχίαν, ἢ πρὸς αὐτὸν ἀηδίαν ἐνεωρακὼς εἴη; εἰπεῖν δέ φασι τὸν σάτυρον· ὅτι ὧν μὲν οἱ ἄλλοι δέονται, οὐδενὸς ὢν ἐν χρείᾳ τυγχάνει· ἃ δ' ἂν αὐτὸς ἐπαγγείλαιτο ἡδέως, ῥᾷστα μὲν εἶναι φιλίππῳ δοῦναι, καὶ χαρίσασθαι πάντων· δεδοικέναι δέ, μὴ διαμάρτῃ. κελεύσαντος δ' ἐκείνου λέγειν, καί τι καὶ νεανιευσαμένου τοιοῦτον ὡς οὐδὲν ὅ,τι οὐ ποιήσει, εἰπεῖν αὐτόν φασιν· ὅτι ἦν αὐτῷ ἀπολλοφάνης ὁ πυδναῖος ξένος, καὶ φίλος. ἐπειδὴ δὲ δολοφονηθεὶς ἐτελεύτησεν ἐκεῖνος, φοβηθέντες οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ ὑπεξέθεντο τὰς θυγατέρας παιδία οὔσας εἰς ὄλυνθον. αὗται νῦν, ἔφη, τῆς πόλεως ἁλούσης αἰχμάλωτοι γεγόνασι· καὶ εἰσὶ παρὰ σοί, ἡλικίαν ἔχουσαι γάμου. ταύτας αἰτῶ σε· καὶ δέομαι, δός μοι. βούλομαι δέ σε ἀκοῦσαι καὶ μαθεῖν, οἵαν μοι δώσεις δωρεάν, *ἐὰν ἄρα δῷς· ἐφ' ἧς ἐγὼ κερδανῶ μὲν οὐδέν, προῖκα δὲ προσθεὶς ἐκδώσω· καὶ οὐ περιόψομαι παθούσας οὐδὲν ἀνάξιον, οὔθ' ἡμῶν, οὔτε τοῦ πατρός. ὡς δ' ἀκοῦσαι τοὺς παρόντας ἐν τῷ συμποσίῳ, τοσοῦτον κρότον, καὶ ἔπαινον, καὶ θόρυβον παρὰ πάντων γενέσθαι· ὥστε τὸν φίλιππον παθεῖν τι, καὶ δοῦναι. καίτοι τῶν ἀποκτεινάντων ἦν ἀλέξανδρον τὸν ἀδελφὸν τοῦ φιλίππου οὗτος ὁ ἀπολλοφάνης. ἐξετάσωμεν δὴ πρὸς τὸ τοῦ σατύρου τοῦτο συμπόσιον, ἕτερον συμπόσιον τὸ τούτων ἐν μακεδονίᾳ γενόμενον· καὶ θεάσασθε εἰ παραπλήσιον τούτῳ, καὶ ὅμοιον. κληθέντες γὰρ οὗτοι πρὸς ξενόφρονα τὸν υἱὸν τοῦ φαιδίμου τοῦ τῶν τριάκοντα, ᾤχοντο· ἐγὼ δὲ οὐκ ἐπορεύθην. ἐπειδὴ δὲ ἧκον εἰς τὸ πίνειν, εἰσάγει τινὰ ὀλυνθίαν γυναῖκα, εὐπρεπῆ μέν, ἐλευθέραν δὲ καὶ σώφρονα, ὡς τὸ *τέλος ἐδήλωσε. ταύτην τὸ μὲν πρῶτον οὑτωσὶ πίνειν ἠνάγκαζον ἠ-

συχῇ, καὶ ᾄδειν οὗτοι, μοι δοκεῖν, ὡς διηγεῖτο ἰατροκλῆς ἐμοὶ τῇ ὑστεραίᾳ. ὡς δὲ προήει τὸ πρᾶγμα, καὶ διεθερμαίνοντο, κατακλίνεσθαι, καί τι καὶ ᾄδειν ἐκέλευον. ἀδημονούσης δὲ τῆς ἀνθρώπου, καὶ οὔτε ἐθελούσης, οὔτε ἐπισταμένης, ὕβριν τὸ πρᾶγμα ἔφασαν οὑτοσὶ καὶ ὁ φρύνων. καὶ οὐκ ἀνεκτὸν εἶναι τοὺς θεοῖς ἐχθρῶν τε, καὶ ἀλιτηρίων ὀλυνθίων αἰχμαλώτων οὐσῶν τρυφᾶν: καὶ κάλει παῖδα: καὶ ἱμάντα τις φερέτω. ἧκεν οἰκέτης ἔχων ῥυτῆρα, καὶ πεπωκότων οἶμαι, καὶ μικρῶν ὄντων τῶν παροξυνόντων, εἰπούσης τι, καὶ δακρυσάσης ἐκείνης, περιρρήξας τὸν χιτωνίσκον ὁ οἰκέτης ξαίνει κατὰ τοῦ νώτου πολλάς. ἔξω δ' αὑτῆς οὖσα ὑπὸ τοῦ κακοῦ, καὶ τοῦ * πράγματος ἡ γυνή, ἀναπηδήσασα προσπίπτει πρὸς τὰ γόνατα τῷ ἰατροκλεῖ, καὶ τὴν τράπεζαν ἀνατρέπει: καὶ εἰ μὴ ἐκεῖνος ἀφείλετο, καὶ ἀπώλετ' ἂν παροινουμένη. καὶ γὰρ ἡ παροινία τοῦ καθάρματος τουτουί, δεινή. καὶ περὶ ταύτης τῆς ἀνθρώπου, καὶ ἐν ἀρκαδίᾳ λόγος ἦν ἐν τοῖς μυρίοις: καὶ διόφαντος ὑμῖν ἀπήγγελλεν, ὃν νῦν μαρτυρεῖν αὐτὸν ἀναγκάσω: καὶ κατὰ θετταλίαν πολὺς λόγος, καὶ πανταχοῦ. καὶ τοιαῦτα συνειδὼς ἑαυτῷ πεπραγμένα ὁ ἀκάθαρτος οὗτος τολμήσει βλέπειν εἰς ὑμᾶς; καὶ τὸν βεβιωμένον αὐτῷ βίον, αὐτίκα δὴ μάλα ἐρεῖ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ; ἐφ' οἷς ἔγωγε ἀποπνίγομαι. οὐκ ἴσασιν οὗτοι, τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς τὰς βίβλους ἀναγινώσκοντά σε τῇ μητρὶ τελούσῃ, καὶ παῖδα ὄντα ἐν θιάσοις καὶ μεθύουσιν ἀνθρώποις καλινδούμενον; μετὰ ταῦτα δὲ ταῖς ἀρχαῖς ὑπογραμματεύοντα, καὶ δυοῖν, ἢ τριῶν δραχμῶν πονηρὸν ὄντα; τελευταῖα δὲ ἔναγχος χορηγίοις ἀλλοτρίοις ἐπὶ τῷ τριταγωνιστεῖν ἀγαπητῶς παρατρεφόμενον; ποῖον οὖν ἐρεῖς βίον; ὃν οὐ βεβίωκας; ἐπεὶ ὅν γε βεβιωμένος σοι τοιοῦτος φαίνεται. ἀλλὰ δὴ τὰ τῆς ἐξουσίας; οὗτος ἄλλον ἔκρινε

παρ' ὑμῖν ἤδη πορνεία· ἀλλὰ μή πω ταῦτα· ἀλλὰ τὰς μαρτυρίας μοι λέγε πρῶτον ταυτασί.

Μαρτυρίαι.

Τοσούτων τοίνυν καὶ τοιούτων ὄντων, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὧν ἀδικῶν ὑμᾶς ἐξελήλεγκται, ἐν οἷς τί κακὸν οὐκ ἔνι; δωροδόκος, κόλαξ, ταῖς ἀραῖς ἔνοχος, ψεύστης, τοὺς φίλους προδότης, πάντα ἔνεστι τὰ * δεινότατα, πρὸς οὐδὲ ἓν τούτων ἀπολογήσεται· οὐδ' ἕξει δικαίαν οὐδ' ἁπλῆν εἰπεῖν ἀπολογίαν οὐδεμίαν. ἃ δ' ἐγὼ πέπυσμαι μέλλειν αὐτὸν λέγειν, ἔστι μὲν ἐγγυτάτω μανίας· οὐ μὴν, ἀλλ' ἴσως τῷ μηδὲν ἔχοντι δίκαιον ἄλλο εἰπεῖν, ἀνάγκη πάντα μηχανᾶσθαι. ἀκούω γὰρ αὐτὸν ἐρεῖν, ὡς ἄρα ἐγὼ πάντων ὧν κατηγορῶ, κοινωνὸς γέγονα, καὶ συνήρεσκε ταῦτά μοι, καὶ συνέπραττον αὐτῷ· ἔπειτα ἐξαίφνης μεταβέβλημαι καὶ κατηγορῶ. ἔστι δὲ τοῦτο μὲν τῶν πεπραγμένων οὔτε δικαία, οὔτε προσήκουσα ἡ τοιαύτη ἀπολογία· ἐμοῦ μέντοι τις κατηγορία. ἐγὼ μὲν γὰρ εἰ ταῦτα πεποίηκα, φαῦλος εἰμὶ ἄνθρωπος· τὰ δὲ πράγματα οὐδὲν βελτίω διὰ τοῦτο· οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, οὐ μὴν, ἀλλ' ἔγωγε οἶμαί μοι προσήκειν ἀμφότερα ὑμῖν ἐπιδεῖξαι· καὶ ὅτι ψεύσεται, ταῦτα ἐὰν λέγῃ, καὶ τὴν δικαίαν ἥτις ἐστὶν ἀπολογία, φεύξεται. ἡ μὲν τοίνυν δικαία, καὶ ἁπλῆ, ἢ ὡς οὐ πέπρακται τὰ κατηγορημένα δεῖξαι, ἢ ὡς πεπραγμένα συμφέρει τῇ πόλει. τούτων δ' οὐδέτερον δύναιτ' ἂν οὗτος ποιῆσαι. οὔτε γὰρ ὡς συμφέρει δήπου Φωκέας ἀπολωλέναι, καὶ Πύλας Φίλιππον ἔχειν, καὶ Θηβαίους ἰσχύειν, καὶ ἐν Εὐβοίᾳ στρατιώτας εἶναι, καὶ Μεγάροις ἐπιβουλεύειν, καὶ ἀνώμοτον εἶναι τὴν εἰρήνην, λέγειν αὐτῷ ἔνεστιν· οἷς τότε τἀναντία ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, ὡς συμφέροντα καὶ γενησόμενα, οὔτε ὡς οὐ πέπρακται ταῦτα, δυνήσεται πεῖσαι τοὺς αὐτοὺς ἑωρακότας

ὑμᾶς καὶ εὖ εἰδότας. ἐκεῖνο ὡς οὐ κεκοινώνηκα τούτοις μη-
δενός, λοιπόν μοι δεῖξαι. βούλεσθε δὴ ὑμῖν πάντα τὰ ἄλ-
λα ἀφεὶς, ἃ πρὸ ὑμῶν ἀντεῖπον, ἃ ἐν τῇ ἀρχῇ δὴ μίᾳ προσέ-
κρουον, ὡς ἅπαντα τὸν χρόνον ἠναντιώμαι, αὐτοὺς πα-
ράσχωμαι μάρτυρας τουτουσί, ὡς πάντα τἀναντία ἐ-
μοὶ, καὶ τούτοις πέπρακται, καὶ χρήματα οὗτοι μὲν ἔ-
χουσιν ἐφ' ὑμῖν, ἐγὼ δ' οὐκ ἠθέλησα λαβεῖν; θεάσασθε δή.
τίνα τῶν ἐν τῇ πόλει φήσαιτ' ἂν βδελυρώτατον εἶναι, καὶ
πλείστης ὀλιγωρίας καὶ ἀναιδείας μεστόν; οὐδεὶς οὐδ'
ἂν ἁμαρτὼν ὑμῶν ἄλλον οὐδ' οἶδ' ὅτι φήσειεν ἢ φιλοκράτην.
τίνα δὲ φθέγγεσθαι μέγιστον ἁπάντων, καὶ σαφέστατ' ἂν
εἰπεῖν ὅ, τι βούλοιτο τῇ φωνῇ; αἰσχίνην οἶδ' ὅτι τουτονί. τί-
να δ' οὗτοι μὲν ἄτολμον καὶ δειλὸν πρὸς τοὺς * ὄχλους φα-
σίν, ἐγὼ δ' εὐλαβῆ; ἐμέ. οὐδὲν γὰρ πώποτ' οὔτ' ἠνώχλη-
κα, οὔτε μὴ βουλομένους ὑμᾶς βεβίασμαι. οὐκοῦν ἐν πά-
σαις ταῖς ἐκκλησίαις, ὁσάκις λόγος γέγονε περὶ τούτων,
καὶ κατηγοροῦντος ἀκούετέ μου, καὶ ἐλέγχοντος ἀεὶ τού-
τους, καὶ λέγοντος ἄντικρυς, ὅτι χρήματα εἰλήφασι, καὶ
πάντα πεπράκασι τὰ πράγματα τῆς πόλεως. καὶ
τούτων οὐδεὶς πώποτ' ἀκούων ταῦτα ἀντεῖπεν: οὐδὲ διῆ-
ρε τὸ στόμα: οὐδ' ἔδειξεν ἑαυτόν. τί ποτ' οὖν ἐστι τὸ αἴτιον,
ὅτι οἱ βδελυρώτατοι πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ μέγιστον
φθεγγόμενοι, τοῦ καὶ ἀτολμοτάτου πάντων ἐμοῦ, καὶ οὐ-
δενὸς μεῖζον φθεγγομένου τοσοῦτον, ἡττῶνται; ὅτι τἀλη-
θὲς ἰσχυρόν ἐστι, καὶ τοὐναντίον ἀσθενές. τὸ συνειδέναι πε-
πρακόσιν ἑαυτοῖς τὰ πράγματα τοῦτο παραιρεῖται τὴν
θρασύτητα τὴν τούτων, τοῦτ' ἀποστρέφει τὴν γλῶτταν,
ἐμφράττει τὸ στόμα, ἄγχει, σιωπᾶν ποιεῖ. τὸ τελευ-
ταῖον, ἴστε δήπου πρῴην ἐν πειραιεῖ, ὅτ' αὐτὸν οὐκ εἰᾶτε
πρεσβεύειν, βοῶντα ὡς εἰσαγγελεῖ με, καὶ γράψεται, καὶ ἰοὺ
ἰού. καίτοι, ταῦτα μὲν ἐστι μακρῶν, καὶ πολλῶν ἀγώνων

καὶ λόγων ἀρχή, ἐκεῖνα δὲ ἆθλα, καὶ δύο ἢ τρία ἴσως ῥή-
ματα· ἃ κἂν ἐχθὲς ἐωνημένος ἄνθρωπος εἰπεῖν * ἢ δεινὴ θη.
ἄνδρες ἀθηναῖοι, τουτὶ τὸ πρᾶγμα πάνδεινόν ἐστι· οὑ-
τοσὶ κατηγορεῖ ταῦτα ἐμοῦ, ὧν αὐτὸς κοινωνὸς γέγονε· καὶ
χρήματα εἰληφέναι φησὶν ἐμέ, αὐτὸς εἰληφώς, ἢ μετει-
ληφώς. τούτων μὲν τοίνυν οὐδὲν εἶπεν, οὐδ᾽ ἐφθέγξατο,
οὐδ᾽ ἤκουσεν ὑμῶν οὐδείς· ἄλλα δὲ ἠπείλει· διὰ τί; ὅτι
ταῦτα μὲν αὑτῷ συνῄδει πεπραγμένα, καὶ δοῦλος ἦν τῶν
ῥημάτων τούτων. οὐκ ἦσαν πρόσοδοι πρὸς ταῦθ᾽ ἡ διάνοια· ἀλ-
λ᾽ ἀνεδύετο· ἐπελαμβάνετο γὰρ αὐτοῖς τὸ συνειδέναι. λοι-
δορεῖσθαι δὲ ἄλλα ἄττα οὐδεὶς ἐκώλυεν αὐτόν, οὐδὲ βλα-
σφημεῖν. ὃ τοίνυν μέγιστον ἁπάντων καὶ οὐ λόγος ἀλλ᾽ ἔρ-
γον ἤδη· βουλομένου γὰρ ἐμοῦ τὰ δίκαια ὥσπερ ἐπρέσ-
βευσα δίς, οὕτω καὶ λόγον ὑμῖν δοῦναι δίς, προσελθὼν αἰ-
σχίνης οὑτοσὶ τοῖς λογισταῖς, ἔχων μάρτυρας πολλούς, ἀπη-
γόρευε μὴ καλεῖν ἐμὲ εἰς τὸ δικαστήριον, ὡς δεδωκότα εὐ-
θύνας, καὶ οὐκ ὄντα ὑπεύθυνον. καὶ τὸ πρᾶγμα ἦν ὑ-
περγέλοιον. τί οὖν ἦν τοῦτο; τῆς προτέρας ἐκείνης πρεσ-
βείας, ἧς οὐδεὶς κατηγόρει δοὺς λόγον οὐκ ἐβούλετο αὖθις
εἰσιέναι περὶ ταύτης, ἧς νῦν εἰσέρχεται, ἐν ᾗ πάντα τὰ ἀ-
δικήματα ἐνῆν. ἐκ δὲ τοῦ δὶς ἐμὲ εἰσελθεῖν ἀνάγκη περιί-
στατο καὶ τούτῳ πάλιν εἰσιέναι. διὰ ταῦτα οὐκ εἴα καλεῖν.
καίτοι τοῦτο τὸ ἔργον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἀμφότερ᾽ ὑμῖν
ἐπιδείκνυσι σαφῶς καὶ κατεγνωκότα ἑαυτοῦ τοῦτον, ὥστε
μηδενὶ νῦν ὑμῶν εὐσεβῶς ἔχειν ἀποψηφίσασθαι αὐτοῦ, καὶ
μηδὲν ἀληθὲς ἐροῦντα περὶ ἐμοῦ· εἰ γὰρ εἶχε, τότ᾽ ἂν καὶ
λέγων, καὶ κατηγορῶν ὤφθη τάξερ. οὐ μὰ δία οὐκ ἀπηγό-
ρευε καλεῖν. ὡς τοίνυν ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τού-
των τοὺς μάρτυρας. Ἀλλὰ μήν, ἐάν γέ τι ἔξω τῆς πρεσ-
βείας βλασφημῇ περὶ ἐμοῦ κατὰ πολλά, οὐκ ἂν εἰκότως
ἀκούοιτε αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἐγὼ κρίνομαι τήμερον, οὐδ᾽ ἐγχεῖ

μηδὲ ταὐθ' ὕδωρ οὐδεὶς ἐμοί. τί οὖν ἐστι ταῦτα; πολλῶν δικαίων λόγων ἀπορία· τίς γὰρ ἂν κατηγορεῖν ἕλοιτο κρινόμενος, ἔχων ὅ, τι ἀπολογήσεται; ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκοπεῖτε, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, εἰ ἐκρινόμην μὲν ἐγὼ, κατηγόρει δὲ αἰσχίνης οὑτοσὶ, φίλιππος δ' ἦν ὁ κρίνων, εἶτα ἐγὼ μηδὲν ἔχων εἰπεῖν ὡς οὐκ ἀδικῶ, κακῶς ἔλεγον τουτονὶ, καὶ προπηλακίζειν ἐπεχείρουν, οὐκ ἂν οἴεσθε καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἀγανακτῆσαι τὸν φίλιππον, εἰ παρ' ἐκείνῳ τοὺς ἐκείνου τις εὐεργέτας κακῶς λέγει; μὴ τοίνυν ὑμεῖς χείρους γένησθε φιλίππου: ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ἀγωνίζεται, περὶ τούτων ἀναγκάζετε ἀπολογεῖσθαι. λέγε μοι τὴν μαρτυρίαν.

Μαρτυρία.

Οὐκοῦν ἐγὼ μὲν ἐκ τοῦ μηδὲν ἐμαυτῷ συνειδέναι δεινὸν, καὶ λόγον διδόναι, καὶ πάντα τὰ ἐκ τῶν νόμων ὑπέχειν ᾤμην δεῖν, οὗτοσὶ δὲ τἀναντία. πῶς οὖν ταὐτὰ ἐμοὶ καὶ τούτῳ ταῦτα πέπρακται; ἢ πῶς ἔνεστι τούτῳ ταῦτα πρὸς ὑμᾶς λέγειν, ἃ μὴ δ' ἤ τι πὰρ πρότερον πώποτε; οὐδαμῶς δήπου. ἀλλ' ὅμως ἐρεῖ: καὶ νὴ Δί' εἰκότως γε. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι ἀφ' οὗ γεγόνασιν ἄνθρωποι, καὶ κρίσεις γίνονται, οὐδεὶς πώποθ' ὁμολογῶν ἀδικεῖν ἑάλω: ἀλλ' ἀναισχυντοῦσιν, ἀρνοῦνται, ψεύδονται, προφάσεις πλάττονται: πάντα ποιοῦσιν, ὑπὲρ τοῦ μὴ δοῦναι δίκην. ὧν οὐδενὶ δεῖ παρακρουσθῆναι τήμερον ὑμᾶς, ἀλλ' ἀφ' ὧν ἴστε αὐτοὶ, τὰ πράγματα κρῖναι: μὴ τοῖς ἐμοῖς λόγοις, μὴ δὲ τοῖς τούτου προσέχειν: μὴ δέ γε τοῖς μάρτυσιν, οὓς οὗτος ἑτοίμους ἕξει μαρτυρεῖν ὁτιοῦν, φιλίππῳ χορηγῷ χρώμενος. ὄψεσθε δ' ὡς ἑτοίμως αὐτῷ μαρτυρήσουσι. μὴ δέ γε εἰ καλὸν καὶ μέγα οὗτος * φθέγξεται, μὴ δ' εἰ φαῦλον ἐγώ. οὐ γὰρ ῥητόρων, οὐδὲ λόγων κρίσιν ὑμᾶς τήμερον εἴπερ εὖ φρονεῖτε, προσήκει ποιεῖν; ἀλλ' ὑπὲρ πραγμάτων αἰσχρῶς, καὶ δεινῶς ἀπολωλότων, τὴν ὑπάρχουσαν αἰσχύνην εἰς τοὺς

αἰτίους ἀπώσασθαι. τὰ πεπραγμένα ἅπαντες ἐπίστασθε ἐξετάζοντες. τίνα οὖν ἐστὶ ταῦτα; ἃ ὑμεῖς ἴστε· καὶ οὐ παρ' ἡμῶν ὑμᾶς ἀκοῦσαι δεῖ. εἰ μὲν γὰρ ἅπαντα ὅσ' ὑπέσχεθ' ὑμῖν ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονε, καὶ τοσαύτης ἀνανδρίας, καὶ κακίας ὁμολογεῖτε ὑμεῖς εἶναι μεστοὶ, ὥστε μήτε ἐν τῇ χώρᾳ τῶν πολεμίων ὄντων, μήτε ἐκ θαλάττης πολιορκούμενοι, μήτε ἐν ἄλλῳ μηδενὶ δεινῷ τῆς πόλεως οὔσης, ἀλλὰ καὶ σῖτον εὔωνον ὠνούμενοι, καὶ τἄλλα οὐδὲν χεῖρον πράττοντες ἢ νῦν, προειδότες καὶ προακηκοότες παρὰ τούτων, καὶ τοὺς συμμάχους ἀπολουμένους, καὶ Θηβαίους ἰσχυροὺς γενησομένους, καὶ τὰ ἐπὶ Θρᾴκης Φίλιππον ληψόμενον, καὶ ἐν Εὐβοίᾳ κατασκευασθησόμενα ὁρμητήρια ἐφ' ὑμᾶς, καὶ πάντα ἃ πέπρακται γενησόμενα, εἶτα τὴν εἰρήνην ἐποιήσασθε ἀγαπητῶς, ἀποψηφίσασθε Αἰσχίνου· καὶ μὴ πρὸς τοσούτοις αἰσχροῖς, καὶ ἐπιορκίαν προσκτήσησθε. οὐδὲν γὰρ ὑμᾶς ἀδικεῖ, ἀλλ' ἐγὼ μαίνομαι καὶ τετύφωμαι νῦν κατηγορῶν αὐτοῦ. εἰ δ' ἅπαντα τἀναντία τούτων, καὶ πολλὰ καὶ φιλάνθρωπα εἰπόντες, Φίλιππον φιλεῖν τὴν πόλιν, Φωκέας σώσειν, Θηβαίους παύσειν τῆς ὕβρεως, ἔτι πρὸς τούτοις μείζονα, ἢ κατ' Ἀμφίπολιν εὖ ποιήσειν ὑμᾶς, ἂν τύχῃ τῆς εἰρήνης, Εὔβοιαν, Ὠρωπὸν ἀποδώσειν· εἰ ταῦτ' εἰπόντες καὶ ὑποσχόμενοι πάντα ἐξηπατήκασι, καὶ πεφενακίκασι, καὶ μόνον οὐ τὴν Ἀττικὴν ὑμῶν περιῄρηνται, καταψηφίσασθε. καὶ μὴ πρὸς τοῖς ἄλλοις οἷς ὕβρισθε, οὐ γὰρ ἐγώγ' οἶδ' ὅτι χρὴ λέγειν ἄλλο, καὶ ὑπὲρ ὧν οὗτοι δεδωροδοκήκασιν, ὑμεῖς τὴν ἀρὰν καὶ τὴν ἐπιορκίαν οἴκαδε ἀπενέγκησθε. ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκοπεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τίνος ἕνεκα ἐγὼ μηδὲν ἠδικηκότων τούτων κατηγορεῖν ἂν προειλόμην· οὐ γὰρ εὑρήσετε. ἡδὺ πολλοὺς ἐχθροὺς ἔχειν, οὐδ' αὖ ἀσφαλές. ἀλλ' ὑπῆρχέ μοι πρὸς τοῦτον ἀπέχθειά τις, οὐδεμία. τί οὖν,

ἐφοβοῦ περὶ σεαυτοῦ, καὶ διὰ δειλίαν ταύτην ἡγήσω σω-
τηρίαν; καὶ γὰρ ταῦτα ἀκήκοα αὐτὸν λέγειν· καίτοι μηδε-
νὸς ὄντος αἰσχύνη δεινοῦ, μὴ δὲ ἀδικήματος, ὡς σὺ φῄς. εἰ
γὰρ αὖ ταῦτ' ὁρεῖ, σκοπεῖτε, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ ἐφ' οἷς
ὁ μηδοτιοῦν ἀδικῶν ἐφοβούμην ἐγώ, μὴ διὰ τούτους ἀπό-
λωμαι· τί τούτους προσήκει παθεῖν τοὺς αὐτοὺς ἠδικηκότας;
ἀλλ' οὐ διὰ ταῦτα, ἀλλὰ διὰ τί σου κατηγορῶ; συκοφαν-
τῶ νὴ Δία, ἵνα ἀργύριον λάβω παρὰ σοῦ; καὶ πότερον κρεῖτ-
τον ἦν μοι παρὰ Φιλίππου λαβεῖν τοῦ διδόντος πολύ, καὶ
μηδενὸς τούτων ἔλαττον, καὶ φίλον κἀκεῖνον ἔχειν, καὶ
τούτους, ἦσαν γὰρ αὖ ἦσαν φίλοι μοι τῶν αὐτῶν κεκοινωνη-
κότι· οὐδὲ γὰρ νῦν ἔχθραν πατρικὴν ἔχουσι πρὸς ἐμέ, ἀλ-
λ' ὅτι τῶν πεπραγμένων οὐ μετέσχηκα· ἢ παρὰ τούτων
ἀφ' ὧν εἰλήφασι μεταιτεῖν; κἀκείνῳ τε ἐχθρὸν εἶναι καὶ
τούτοις; καὶ τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ἐκ τῶν ἰδίων τοσούτων
χρημάτων λύσασθαι, μικρὰ δ' ἀξιοῦν παρὰ τούτων αἰσ-
χρῶς μετ' ἔχθρας λαμβάνειν; οὐκ ἔστι ταῦτα· ἀλλ' ἀπήγ-
γειλα μὲν τἀληθῆ, καὶ ἀπεσχόμην τοῦ λαβεῖν, τοῦ δικαίου
καὶ τῆς ἀληθείας ἕνεκα καὶ τοῦ λοιποῦ βίου· νομίζων ὥσ-
περ ἄλλοι τινὲς παρ' ὑμῖν, καὶ αὐτὸς ὢν ἐπιεικὴς τιμηθή-
σεσθαι· καὶ οὐκ ἀνταλλακτέον εἶναί μοι τὴν πρὸς ὑμᾶς
φιλοτιμίαν, οὐδενὸς κέρδους. μισῶ δὲ τούτους, ὅτι μο-
χθηροὺς καὶ θεοῖς ἐχθροὺς εἶδον ἐν τῇ πρεσβείᾳ· καὶ ἀπε-
στέρημαι καὶ τῶν ἰδίων φιλοτιμιῶν διὰ τὴν τούτων δωρο-
δοκίαν, πρὸς ὅλην δυσχερῶς ὑμῶν τὴν πρεσβείαν ἐσχη-
κότων. κατηγορῶ δὲ νυνί, καὶ ἐπὶ τὰς εὐθύνας ἥκω, τὸ
μέλλον προορώμενος, καὶ βουλόμενος ἀγῶνι καὶ δικαστηρίῳ μοι
διωρίσθαι παρ' ὑμῖν, ὅτι τἀναντία ἐμοὶ καὶ τούτοις πέπρακται.
καὶ δέδοικα, δέδοικα (εἰρήσεται γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, πάντα,
ἀφρόνως πρὸς ὑμᾶς) μὴ τότε μὲν τούτοις συνεπισπάσησ-
θέ με τὸν μηδοτιοῦν ἀδικοῦντα, νῦν δ' ἀναπεπτωκότες ἦτε.

παντάπασι γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐκλελύσθαί μοι δοκεῖτε, καὶ παθεῖν ἀναμένειν τὰ δεινά. ἑτέρους δὲ πάσχοντας ὁρῶντες οὐ φυλάττεσθαι, οὐδὲ φροντίζειν τῆς πόλεως πάλαι κατὰ τοὺς πολλοὺς καὶ δεινοὺς τρόπους ἀδικουμένης, οὐκ οἴεσθε δεινὸν εἶναι καὶ ὑπερφυές. καὶ γὰρ εἴ τι σιωπᾶν ἐγνώκειν, νῦν λέγειν ἐξάγομαι. ἴστε δήπου πυθοκλέα τουτονὶ τὸν πυθοδώρου: τούτῳ πάνυ φιλανθρώπως ἐκεχρήμην ἐγώ: καὶ ἀηδὲς ἐμοὶ καὶ τούτῳ γέγονεν εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην οὐδέν. οὗτος ἐκτρέπεταί με νῦν ἀπαντῶν ἀφ' οὗ πρὸς φίλιππον ἀφῖκται: κἂν ἀναγκασθῇ που συντυχεῖν, ἀποπηδήσει εὐθέως, μή τις αὐτὸν ἴδῃ λαλοῦντα ἐμοί. μετὰ δὲ αἰσχίνου περιέρχεται τὴν ἀγορὰν κύκλῳ, καὶ βουλεύεται, καὶ σκοπεῖ. οὐκοῦν δεινὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ σχέτλιον, τοῖς μὲν τὰ φιλίππου πράγματα ᾑρημένοις θεραπεύειν, οὕτως ἀκριβῆ τὴν παρ' ἐκείνου πρὸς ἑκάτερα αἴσθησιν ὑπάρχειν, ὥστε ἕκαστον ὥσπερ ἂν εἰ παρεστηκότος αὐτοῦ, μηδ' ὧν ἂν ἐνθάδε πράξῃ, μηδὲν ἡγεῖσθαι λήσειν, ἀλλὰ φίλους τε νομίζειν οὓς ἂν ἐκείνῳ δοκῇ, καὶ μὴ φίλους ὡσαύτως: τοῖς δὲ πρὸς ὑμᾶς ζῶσι, καὶ τῆς παρ' ὑμῶν τιμῆς γλιχομένοις, καὶ μὴ προδεδωκόσι ταύτην, τοσαύτην κωφότητα καὶ τοσοῦτο σκότος παρ' ὑμῶν ἀπαντᾶν, ὥστε τοῖς ἀλιτηρίοις τούτοις ἐξ ἴσου νῦν ἐμὲ ἀγωνίζεσθαι, καὶ ταῦτα παρ' ὑμῖν τοῖς ἅπαντα εἰδόσι. βούλεσθε οὖν εἰδέναι καὶ ἀκοῦσαι τούτων αἴτιον; ἐγὼ δὴ φράσω: ἀξιῶ δὲ μηδένα ἄχθεσθαί μοι λέγοντι τἀληθῆ: ὅτι ἐκεῖνος μὲν οἶμαι σῶμα ἔχων καὶ ψυχὴν μίαν παντὶ θυμῷ καὶ φιλεῖ τοὺς ἑαυτὸν εὖ ποιοῦντας, καὶ μισεῖ τοὺς τἀναντία: ὑμῶν δὲ ἕκαστος, πρῶτον μὲν οὔτε τὸν εὖ ποιοῦντα τὴν πόλιν αὐτὸν εὖ ποιεῖν ἡγεῖται, οὔτε τὸν κακῶς: ἀλλ' ἕτερα ἐστὶν ἑκάστῳ προὔργου μᾶλλον, ὑφ' ὧν παράγεσθε πολλάκις, ἔλεος, φθόνος, ὀργὴ, χαρίσασθαι τῷ δεηθέντι: ἄλλα μυρία: ἂν γὰρ ἁπαν-

ταῦτ' ἐκφύγῃ τἆλλα, τούς γε οὐδένα βουλομένους εἶναι πιστὸν, οὐ διαφεύξεται. ἡ δ' ἐφ' ἑκάστου τούτων ἁμαρτία κατὰ μικρὸν ὑπορρέουσα, ἀθρόως τῇ πόλει βλάβη γίνεται, ὧν μηδέν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πάθητε τήμερον, μὴ δ' ἀφῆτε τοῦτον, ὃς ὑμᾶς τηλικαῦτα ἠδίκηκε. καὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς τίς ἔσται λόγος περὶ ὑμῶν, εἰ τοῦτον ἀφήσετε; ἀθήνηθεν ἐπρέσβευσάν τινὲς ὡς φίλιππον τουτονὶ, φιλοκράτης, αἰσχίνης, φρύνων, δημοσθένης: τί οὖν; ὁ μὲν πρὸς τῷ μηδὲν ἐκ τῆς πρεσβείας λαβεῖν, τοὺς αἰχμαλώτους ἐκ τῶν ἰδίων ἐλύσατο: ὁ δὲ ὧν τὰ τῆς πόλεως πράγματα χρημάτων ἀπέδοτο, τούτων πόρνας ἠγόραζε καὶ ἰχθῦς περιιών: καὶ ὁ μὲν τὸν υἱὸν ἔπεμψε φιλίππῳ πρὶν εἰς ἄνδρας ἐγγράψαι, ὁ μιαρὸς φρύνων: ὁ δ' οὐδὲν ἀνάξιον οὔτε τῆς πόλεως, οὔτε αὑτοῦ διεπράξατο. καὶ ὁ μὲν χορηγῶν καὶ τριηραρχῶν ἔτι καὶ ταῦτ' ᾤετο δεῖν ἐθελοντὴς ἀναλίσκειν, λύεσθαι τοὺς αἰχμαλώτους, μηδένα ἐν συμφορᾷ τῶν πολιτῶν δι' ἔνδειαν περιορᾶν: ὁ δὲ, τοσούτου δεῖ τῶν ὑπαρχόντων τινὰ αἰχμάλωτον σῶσαι, ὥσθ' ὅλον τόπον, καὶ πλείους ἢ μυρίους μὲν ὁπλίτας, ὁμοῦ δὲ πλείους ἢ χιλίους ἱππέας τῶν ὑπαρχόντων συμμάχων ὅπως αἰχμάλωτοι γένωνται φιλίππῳ, συμπαρεσκεύασε. τί οὖν μετὰ ταῦτα; ἀθηναῖοι λαβόντες, ᾔδεσαν μὲν γὰρ πάλαι: τί δὲ, τοὺς μὲν χρήματα εἰληφότας καὶ δῶρα, καὶ καταισχύναντας ἑαυτοὺς, τὴν πόλιν, τοὺς ἑαυτῶν παῖδας, ἀφίεσαν, καὶ νοῦν ἔχειν ἡγοῦντο, καὶ τὴν πόλιν * εὐθηνεῖσθαι: τὸν δὲ κατηγοροῦντα τί, ἐμβεβροντεῖσθαι, τὴν πόλιν ἀγνοεῖν, οὐκ ἔχειν ὅποι τὰ ἑαυτοῦ ῥίπτει. καὶ τίς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῦτο ἰδὼν τὸ παράδειγμα, δίκαιον αὑτὸν παρασχεῖν ἐθελήσει: τίς προῖκα πρεσβεύειν; εἰ μήτε λαβεῖν, μήτε τῶν εἰληφότων ἀξιοπιστότερον τὴν ὑμῖν εἶναι δοκεῖν ὑπάρξει; ὥστε οὐ μόνον κρίνετε τοῦτον τήμερον, οὔ: ἀλλὰ καὶ

νόμον τοῦτον τίθεσθε εἰς ἅπαντα τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον, πότερον χρημάτων αἰσχρῶς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν πρεσβεύειν ἅπαντας προσήκει, ἢ προῖκα ὑπὲρ ὑμῶν τὰ βέλτιστα ἀδωροδοκήτως. ἀλλὰ μὴν περὶ μὲν τῶν ἄλλων, οὐδενὸς προσδεῖσθε μάρτυρος. ὡς δὲ τὸν υἱὸν ἔπεμψεν ὁ φρύνων, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Τοῦτον μὲν τοίνυν οὐκ ἔκρινεν αἰσχίνης, ὅτι τὸν αὑτοῦ παῖδα ὑπ' αἰσχύνῃ πρὸς φίλιππον ἔπεμψεν. εἰ δέ τις ὢν ἐφ' ἡλικίας, τὴν ἰδέαν ἑτέρου βελτίων μὴ προειδόμενος τὴν ἐξ ἐκείνης τῆς ὄψεως ὑποψίαν, ἰταμώτερον τῷ μετὰ ταῦτα ἐχρήσατο βίῳ, τοῦτον ὡς πεπορνευμένον κέκρικε. φέρε δὴ περὶ τῆς ἑστιάσεως καὶ τοῦ ψηφίσματος εἴπω. μικροῦ γε, ἃ μάλιστά με δεῖ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, * παρῆλθον τῆς πρώτης ἐκείνης πρεσβείας, γράφων τὸ προβούλευμα ἐγὼ, καὶ πάλιν ἐν τῷ δήμῳ ταῖς ἐκκλησίαις ἐν αἷς ἐμέλλετε βουλεύεσθαι περὶ τῆς εἰρήνης, οὐδενὸς οὔτε λόγου πω παρὰ τούτων, οὔτ' ἀδικήματος ὄντος φανεροῦ, τὸν νόμιμον ἔθος ποιῶν, καὶ ἐπῄνεσα τούτους, καὶ εἰς τὸ πρυτανεῖον ἐκάλεσα. καὶ νὴ δί' ἔγωγε, καὶ τοὺς παρὰ τοῦ φιλίππου πρέσβεις ἐξένισα, καὶ πάνυ γε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, λαμπρῶς. ἐπειδὴ γὰρ ἑώρων αὐτοὺς, καὶ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἐκεῖ σεμνυνομένους ὡς εὐδαίμονας καὶ λαμπροὺς, εὐθὺς ἡγούμην ἐν τούτοις πρῶτος αὐτὸς περιεῖναι δεῖν αὐτῶν, καὶ μεγαλοψυχότερος φαίνεσθαι. ταῦτα δὴ * παρέξεται νῦν οὗτος λέγων, ὡς αὐτὸς ἐπῄνεσεν ἡμᾶς, καὶ αὐτὸς εἱστία τοὺς πρέσβεις: τὸ, πότε οὐ διορίζων. ἔστι δὲ ταῦτα πρὸ τοῦ τὴν πόλιν ἠδικῆσθαί τι, φανεροὺς τούτους πεπρακότας αὐτοὺς γενέσθαι: ὅτε ἄρτι μὲν ἥκεσαν οἱ πρέσβεις τὸ πρῶτον, ἀκοῦσαι δὲ ἔδει τὸν δῆμον τί λέ-

γεισὶν. οὐδέπω δὲ οὔθ' οὗτος συνέδρων δῆλος ἦν τῷ Φιλοκράτει, οὔτ' ἐκεῖνος τοιαῦτα γράφων. ἂν δὴ ταῦτα λέγῃ, μέμνησθε τοὺς χρόνους, ὅτι τῶν ἀδικημάτων εἰσὶ πρότεροι. μετὰ ταῦτα δὲ, οὐδὲν ἐμοὶ πρὸς τούτους οἰκεῖον, οὐδὲ κοινὸν γέγονε. λέγε τὴν μαρτυρίαν.

Μαρτυρία.

Ἴσως τοίνυν ἀδελφὸς αὐτῷ συνεδρεῖ, Φιλοχάρης, καὶ Ἀφόβητος· πρὸς οὓς ἀμφοτέρους ὑμῖν, πολλὰ καὶ δίκαιά ἐστιν εἰπεῖν. ἀνάγκη δὲ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μετὰ παῤῥησίας διαλεχθῆναι, μηδὲν * ἀποστελλόμενον. ἡμεῖς ἀφόβητε, καὶ σὺ φιλόχαρες, ἴσμεν σε μὲν τὰς ἀλαβαστροθήκας γράφοντα, καὶ τὰ τύμπανα· τούτους δ' ὑπογραμματέας καὶ τοὺς τυχόντας ἀνθρώπους. καὶ οὐδὲ μιᾶς κακίας ταῦτα, ἀλλ' οὐδὲ στρατηγίας γε ἄξια. πρεσβειῶν, στρατηγιῶν, τῶν μεγίστων τιμῶν ἠξιώσαμεν. εἰ τοίνυν μηδὲν ὑμῶν ἠδίκει μηδεὶς, οὐχ ἡμεῖς χάριν ὑμῖν οὐδενὸς, ἀλλ' ὑμεῖς ἡμῖν δικαίως ἂν ἔχοιτε τούτων. πολλοὺς γὰρ ὑμῶν μᾶλλον ἀξίους τιμᾶσθαι παρέντες ὑμᾶς ὑμᾶς ἐσεμνύνομεν. εἰ δὲ δὴ καὶ ἐν αὐτοῖς οἷς ἐτιμᾶσθε ἠδίκηκέ τις ὑμῶν, καὶ ταῦτα τοιαῦτα, πόσῳ μᾶλλον ἂν μισοῖσθε δικαίως, ἢ σώζοισθε; ἐγὼ μὲν, οἶμαι, πολλῷ. βιάσονται τοίνυν ἴσως μεγαλόφωνοι καὶ ἀναιδεῖς ὄντες, καὶ τὸ, * συγγνώμη ἀδελφῷ βοηθεῖν προσειληφότες. ὑμεῖς δὲ μὴ ἡττᾶσθε, ἐκεῖνο ἐνθυμούμενοι, ὅτι τούτοις καὶ τούτου προσήκει φροντίζειν· ὑμῖν δὲ τῶν νόμων, καὶ ὅλης τῆς πόλεως, καὶ παρὰ πάντα τῶν ὅρκων, οὓς αὐτοὶ κάθησθε ὀμωμοκότες. καὶ γὰρ εἴ τινων δεδέηνται τουτονὶ σώζειν, πότερον ἂν μηδὲν ἀδικῶν φαίνηται τὴν πόλιν, ἢ κἂν ἀδικῶν, σκοπεῖτε. εἰ μὲν γὰρ μὴ ἀδικῶν, κἀγὼ φημὶ δεῖν· εἰ δ' ὅλως κἂν ὁτιοῦν, ἐπιορκεῖν δεδέηνται. οὐ γὰρ εἰ κρύβδην ἐστὶν ἡ ψῆφος, λήσει τοὺς θεούς. ἀλλὰ καὶ τοῦτο. καὶ πάντων ἄριστα ὁ τιθεὶς τὸν νόμον

εἰ δὲ, τὸ κρύβδην ψηφίζεσθαι. διὰ τί; ὅτι τούτων μὲν οὐδεὶς εἴσεται τὸν ἑαυτῷ κεχαρισμένον ὑμῶν. οἱ θεοὶ δὲ εἴσονται καὶ τὸ δαιμόνιον τὸν μὴ τὰ δίκαια ψηφισάμενον· παρ' ὧν κρεῖττόν ἐστιν ἑκάστῳ τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας τοῖς παισὶ καὶ ἑαυτῷ τὰ δίκαια γνόντα καὶ τὰ προσήκοντα περιποιήσασθαι, ἢ τὴν ἀφανῆ καὶ ἄδηλον χάριν τούτοις καταθέσθαι· καὶ ἀφεῖναι τοῦτον, ὃς αὐτὸς ἑαυτοῦ καταμεμαρτύρηκε. τίνα γὰρ αἰσχίνη μάρτυρα μείζω παράσχωμαι τοῦ πολλὰ καὶ δεινὰ πεπρεσβεῦσθαί σοι, ἢ σὲ κατὰ σεαυτοῦ; ὃς γὰρ ᾠήθης χρῆναι τὸν φανερόν τι ποιῆσαι βουληθέντα τῶν σοὶ πεπρεσβευμένων τηλικαύτῃ καὶ τοιαύτῃ συμφορᾷ περιβαλεῖν, δῆλον ὅτι δεινὸν ἄν τι παθεῖν σαυτὸν ἤλπιζες, εἰ πύθοινθ' οὗτοι τὰ πεπραγμένα σοι. τοῦτο τοίνυν ἄνπερ ὑμεῖς εὖ φρονῆτε, καθ' αὑτοῦ συμβήσεται τούτῳ πεπρᾶχθαι. οὐ μόνον κατὰ τοῦθ' ὅτι παμμέγεθες σημεῖόν ἐστι τῶν πεπρεσβευμένων, ἀλλ' ὅτι καὶ κατηγορῶν ἐκείνους τοὺς λόγους εἶπεν, οἳ κατ' αὐτοῦ νῦν ὑπάρξουσιν. ἃ γὰρ ὡρίσω σὺ δίκαια ὅτε τίμαρχον ἔκρινες, ταῦτα δήπου, ταῦτα καὶ κατὰ σοῦ προσήκει τοῖς ἄλλοις ἰσχύειν. ἔλεγε τοίνυν τότε πρὸς τοὺς δικαστὰς, ὅτι ἀπολογήσεται δὲ δημοσθένης ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ κατηγορήσει τῶν ἐμοὶ πεπρεσβευμένων· εἶτα ἂν ὑμᾶς ἀπαγάγῃ τῷ λόγῳ, νεανιεύσεται· καὶ περιιὼν ἐρεῖ πῶς, τί; τοὺς δικαστὰς ἀπαγαγὼν ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως, ᾠχόμην τὸ πρᾶγμα αὐτῶν ὑφελόμενος. μὴ σύ γε: ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ἀγωνίζῃ, ὑπὲρ τούτων ἀπολογοῦ. τότε δὲ ἡνίκα ἐκεῖνον ἔκρινες, ἐξῆν σοι κατηγορεῖν καὶ λέγειν ὅ,τι ἐβούλου. ἀλλὰ μὴν, καὶ ἔπη τοῖς δικασταῖς ἔλεγες, οὐδένα μάρτυρα ἔχων, ἐφ' οἷς ἔκρινες, τὸν ἄνθρωπον παρασχέσθαι. Φήμη δ' οὔ τις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα πολλοὶ

λαοὶ φημίξωσι. θεός νύ τίς ἐστι καὶ αὐτή.

Οὐκοῦν αἰσχίνη καὶ σὲ πάντες οὗτοι χρήματα ἐκ τῆς πρεσβείας

φασὶν εἰληφέναι· ὥστε καὶ κατὰ σοῦ δήπουθεν, φήμη δ' οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα πολλοὶ λαοὶ φημίξωσιν. ὅσῳ γὰρ αὖ σε πλείους ἢ ἐκεῖνον αἰτιῶνται, θεώρησον ὡς ἔχει. τὸν μὲν τίμαρχον οὐδ' οἱ πρόσχωροι πάντες ἐγίγνωσκον· ὑμᾶς δὲ τοὺς πρέσβεις οὐδεὶς ἑλλήνων, οὐδὲ βαρβάρων ἐσθ' ὅστις οὔ φησι χρήματα ἐκ τῆς πρεσβείας εἰληφέναι. ὥστ' εἴπερ ἀληθὴς ἡ φήμη, καὶ καθ' ὑμῶν ἐστιν ἡ παρὰ τῶν πολλῶν. ἣν ὅτι πιστὴν εἶναι δεῖ, καὶ θεός ἐστι καὶ αὐτή· καὶ ὅτι σοφὸς ἦν ὁ ποιητὴς ὁ ταῦτα ποιήσας· σὺ διώρισας αὐτός. ἔτι τοίνυν ἰαμβεῖα δήπου συλλέξας ἐπέραινεν· οἷον.

Ὅστις δ' ὁμιλῶν ἥδεται κακοῖς ἀνήρ,
Οὐ πώποτ' ἠρώτησα, γιγνώσκων, ὅτι.
Τοιοῦτός ἐστιν οἷσπερ ἥδεται ξυνών.

Εἶτα τὸν εἰς τὰς ὄρνις εἰσιόντα, καὶ μετὰ πιττάλακου περιιόντα, καὶ τοιαῦτ' εἰπών, ἀγνοεῖτ' ἔφη, ποῖόν τινα ἡγεῖσθαι δεῖ; οὐκοῦν αἰσχίνη καὶ κατὰ σοῦ τὰ ἰαμβεῖα ταῦτ' ἁρμόσει νῦν ἐμοί. κἂν ἐγὼ λέγω πρὸς τούτους, ὀρθῶς καὶ προσηκόντως ἐρῶ. ὅστις δ' ὁμιλῶν ἥδεται, καὶ ταῦτα πρεσβεύων φιλοκράτει, οὐ πώποτ' ἠρώτησα, γιγνώσκων, ὅτι ἀργύριον εἴληφεν οὗτος, ὥσπερ φιλοκράτης ὁ ὁμολογῶν. λογογράφους τοίνυν καὶ σοφιστὰς ἀποκαλῶν τοὺς ἄλλους, καὶ ὑβρίζειν πειρώμενος, αὐτὸς ἐξελεγχθήσεται τούτοις ὢν ἔνοχος. ταῦτα μὲν γὰρ τὰ ἰαμβεῖα, ἐκ φοίνικός ἐστιν εὐριπίδου. τοῦτο δὲ τὸ δρᾶμα οὐδεπώποτε, οὔτε θεόδωρος, οὔτε ἀριστόδημος ὑπεκρίναντο: οἷς οὗτος τὰ τρίτα λέγων διετέλεσεν: ἀλλὰ μόλων ἠγωνίζετο, καὶ εἰ δή τις ἄλλος τῶν παλαιῶν ὑποκριτῶν. ἀντιγόνην δὲ σοφοκλέους πολλάκις μὲν θεόδωρος, πολλάκις δὲ ἀριστόδημος ὑποκέκριται: ἐν ᾗ πεποιημένα ἰαμβεῖα καλῶς καὶ συμφερόντως ὑμῖν πολλάκις οὗτος εἰρηκώς, καὶ ἀκριβῶς ἐξεπιστά-

μένος, παρέλιπεν. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι ἐν πᾶσι τοῖς δράμασι τοῖς τραγικοῖς ἐξαίρετόν ἐστιν ὥσπερ γέρας τι τοῖς τριταγωνισταῖς, τὸ τοὺς τυράννους, καὶ τοὺς τὰ σκῆπτρα ἔχοντας εἰσιέναι. ταῦτα τοίνυν ἐν τῷ δράματι τούτῳ σκέψασθε, ὁ κρέων αἰσχίνης οἷα λέγων πεποίηται τῷ ποιητῇ: ἃ οὔτε πρὸς αὑτὸν οὗτος ὑπὲρ τῆς πρεσβείας διελέχθη, οὔτε πρὸς τοὺς δικαστὰς εἶπε. λέγε.

ΙΑΜΒΕΙΑ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ, ΕΞ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ.

Ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν
Ψυχήν τε καὶ φρόνημα καὶ γνώμην, πρὶν ἂν
Ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβὴς φανῇ.
Ἐμοὶ γὰρ ὅστις πᾶσαν εὐθύνων πόλιν,
Μὴ τῶν ἀρίστων ἅπτεται βουλευμάτων,
Ἀλλ' ἐκ φόβου του γλῶσσαν ἐγκλείσας ἔχει,
Κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ.
Καὶ μεῖζον ὅστις ἀντὶ τῆς αὑτοῦ πάτρας
Φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω.
ἐγὼ γὰρ, ἴστω Ζεὺς ὁ πάνθ' ὁρῶν ἀεὶ,
Οὔτ' ἂν σιωπήσαιμι τὴν ἄτην ὁρῶν
Στείχουσαν ἀστοῖς ἀντὶ τῆς σωτηρίας,
Οὔτ' ἂν φίλον ποτ' ἄνδρα δυσμενῆ χθονὸς
Θείμην ἐμαυτῷ, τοῦτο γιγνώσκων, ὅτι
Ἥδ' ἐστὶν ἡ σώζουσα, καὶ ταύτης ἔπι
Πλέοντες ὀρθῆς τοὺς φίλους ποιούμεθα.

Τούτων οὐδὲν αἰσχίνης εἶπε πρὸς αὑτὸν ἐν τῇ πρεσβείᾳ. ἀλλ' ἀντὶ μὲν τῆς πόλεως τὴν φιλίππου ξενίαν, καὶ φιλίαν πολλῷ μείζονα ἡγήσατο αὑτῷ, καὶ λυσιτελεστέραν, ἐρρῶσθαι πολλὰ φράσας τῷ σοφῷ σοφοκλεῖ. τὴν δὲ ἄτην ὁρῶν στείχουσαν ὁμοῦ τὴν ἐπὶ φωκέας στρατείαν, οὐ

προεῖπεν, οὐδὲ προεξήγγειλεν: ἀλλὰ τοὐναντίον, συνέκρυψε, καὶ συνέπραξε, καὶ τοὺς βουλομένους εἰπεῖν διεκώλυσεν: οὐκ ἀναμνησθεὶς ὅτι, ἡ δ' ἐστὶν ἡ σώζουσα, καὶ ταύτης ἔτι πλύνουσα μὲν ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ καθαίρουσα, καὶ ἀπομάττουσα τὰς τῶν χρωμένων οἰκίας ἐξέθρεψε τοσουτονὶ τουτονί: διδάσκων δ' ὁ πατὴρ γράμματα, ὡς ἐγὼ τῶν πρεσβυτέρων ἀκούω, πρὸς τῷ τοῦ ἥρωος τοῦ ἰατροῦ, ὅπως ἠδύνατο, ἀλλ' οὖν ἐν ταύτῃ γε ἔζη. ὑπογραμματεύοντες δὲ οὗτοι καὶ ὑπηρετοῦντες ἁπάσαις ταῖς ἀρχαῖς ἀργύριον εἰλήφεσαν. καὶ τὸ τελευταῖον ὑφ' ὑμῶν γραμματεῖς χειροτονηθέντες, δύ' ἔτη διετράφησαν ἐν τῇ θόλῳ, πρεσβεύων δ' ἀπεστάλη νῦν οὗτος ἐκ ταύτης. τούτων οὐδὲν ἐσκέψατο, οὐδ' ὅπως ὀρθὴ πλεύσεται, προείδετο: ἀλλ' ἀνέτρεψε, καὶ κατέδυσε, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν ὅπως ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς ἔσται, παρεσκεύασεν. εἶτ' οὐ σὺ σοφιστὴς καὶ πονηρός γε; οὐ σὺ λογογράφος, καὶ θεοῖς ἐχθρός; ὃς ἃ μὲν πολλάκις ἠγωνίσω καὶ ἀκριβῶς ἐξηπίστασο, ὑπερέβης: ἃ δὲ οὐδεπώποτε ἐν τῷ βίῳ ὑπεκρίνω, ταῦτα ζητήσας ἐπὶ τῷ τῶν πολιτῶν βλάψαι τινά, εἰς μέσον ἐνήνοχας. φέρε δὴ καὶ περὶ τοῦ σόλωνος ὃν εἶπε λόγον, σκέψασθε. ἔφη γὰρ τὸν σόλωνα ἀνακεῖσθαι τῆς τῶν τότε δημηγορούντων σωφροσύνης παράδειγμα, εἴσω τὴν χεῖρα ἔχοντα ἀναβεβλημένον, ἐπιπλήττων τι καὶ λοιδορούμενος τῇ τοῦ τιμάρχου προπετείᾳ. καίτοι τὸν μὲν ἀνδριάντα τοῦτον οὔπω πεντήκοντα ἔτη φασὶν ἀνακεῖσθαι σαλαμίνιοι. ἀπὸ σόλωνος δὲ ὁμοῦ διακόσιά ἐστιν ἔτη, καὶ τετταράκοντα εἰς τὸν νυνὶ χρόνον. ὥσθ' ὁ δημιουργὸς ὁ τοῦτο πλάσας τὸ σχῆμα, οὐ μόνον οὐκ αὐτὸς ἦν κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἀλλ' οὐδ' ὁ πάππος αὐτοῦ. τοῦτο μὲν τοίνυν εἶπε τοῖς δικασταῖς, καὶ ἐμιμήσατο, ὃ δὲ τοῦ σχήματος ἦν τούτου πολλῷ τῇ πόλει λυσιτελέστερον, τὸ τὴν ψυχὴν τὴν σόλωνος ἰδεῖν,

καὶ τὴν δικαιοσύνην ταύτην οὐκ ἐμιμήσατο, ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον. ἐκεῖνος μέν γε ἀφεστηκυίας Σαλαμῖνος Ἀθηναίων, καὶ θάνατον ζημίαν ψηφισαμένων ἄν τις εἴπῃ κομίζεσθαι, τὸν ἴδιον κίνδυνον ὑποθεὶς, ἐλεγεῖα ποιήσας ᾖδε: καὶ τὴν μὲν χώραν ἔσωσε τῇ πόλει: τὴν δ' ὑπάρχουσαν αἰσχύνην, ἀπήλλαξεν. οὗτος δὲ, ἣν βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες ὑμετέραν ἔγνωσαν Ἀμφίπολιν, ταύτην ἐξέδωκε, καὶ ἀπέδοτο: καὶ τῷ ταῦτα γράφοντι συνεῖπε φιλοκράτει. ἄξιόν γε: οὐ γὰρ ἦν σόλωνος αὐτῷ μεμνῆσθαι. καὶ οὐ μόνον ἐνταῦθα ταῦθ' ἐποίησεν: ἀλλὰ κἀκεῖσε ἐλθὼν, οὐδὲ τοὔνομα ἐφθέγξατο τῆς χώρας, ὑπὲρ ἧς ἐπρέσβευε. καὶ ταῦτα αὐτὸς ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς. μέμνησθε γὰρ δήπου λέγοντ' αὐτὸν, ὅτι περὶ ἀμφιπόλεως εἶχον μὲν κἀγὼ λέγειν: ἵνα δ' ἐγκαταλειφθῇ δημοσθένει περὶ αὐτῆς εἰπεῖν, παρέλιπον. ἐγὼ δὲ παρελθὼν, οὐδὲν ἔφην τούτων ὧν ἐβούλετ' εἰπεῖν πρὸς φίλιππον ἐμοὶ παραλιπεῖν. θᾶττον γὰρ ἂν τοῦ αἵματος, ἢ λόγου μεταδοῦναί τινι. ἀλλ' οἶμαι χρήματ' εἰληφότα, οὐκ ἦν ἀντιλέγειν πρὸς φίλιππον, τὸν ὑπὲρ τούτου δεδωκότα ὅπως ἐκείνην μὴ ἀποδῷ. λέγε δή μοι λαβὼν καὶ τὰ τοῦ σόλωνος ἐλεγεῖα ταυτί: ἵν' εἰδῆτε ὅτι καὶ σόλων ἐμίσει τοὺς, οἵους οὗτος, ἀνθρώπους. οὐ λέγειν εἴσω τὴν χεῖρα ἔχοντα αἰσχίνη δεῖ, οὔ: ἀλλὰ πρεσβεύειν εἴσω τὴν χεῖρα ἔχοντα. σὺ δ' ἐκεῖ προτείνας καὶ ὑποσχὼν καὶ καταισχύνας τουτουσί, ἐνθάδε σεμνολογῇ: καὶ λογάρια δύστηνα μελετήσας καὶ φωνασκήσας οὐκ οἴει δίκην δώσειν τηλικούτων καὶ τοσούτων ἀδικημάτων, κἂν πιλίδιον λαβὼν ἰωθῆ τὴν κεφαλὴν περινοστῇς, καὶ ἐμοὶ λοιδορῇ. Λέγε σύ.

Ελεγεῖα σόλωνος.

Ημετέρα δὲ πόλις κατὰ μὲν διὸς οὔποτ' ὀλεῖται
　Αἴσαν, καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων.

Τοίων γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
Παλλὰς ἀθηναίη χεῖρας ὕπερθεν ἔχει.
Αὐτοὶ δὲ φθείρειν μεγάλην πόλιν ἀφραδίῃσιν,
Ἀστοὶ βούλονται χρήμασι πειθόμενοι.
Δήμου θ' ἡγεμόνων ἄδικος νόος, οἷσιν ἑτοῖμον
Ὕβριος ἐκ μεγάλης ἄλγεα πολλὰ παθεῖν.
Οὐ γὰρ ἐπίστανται κατέχειν κόρον, οὐδὲ παρούσας
Εὐφροσύνας κοσμεῖν δαιτὸς ἐν ἡσυχίῃ.

Πλουτοῦσι δ' ἀδίκοις ἔργμασι πειθόμενοι.

Οὔθ' ἱερῶν κτεάνων, οὔτε τι δημοσίων
Φειδόμενοι, κλέπτουσιν ἐφ' ἁρπαγῇ ἄλλοθεν ἄλλος,
Οὐδὲ φυλάσσονται σεμνὰ δίκης θέμεθλα:
Ἣ σιγῶσα σύνοιδε τὰ γιγνόμενα πρό τ' ἐόντα:
Τῷ δὲ χρόνῳ πάντως ἦλθ' ἀποτισαμένη.
Τοῦτ' ἤδη πάσῃ πόλει ἔρχεται ἕλκος ἄφυκτον.
Εἰς δὲ κακὴν ταχέως ἤλυθε δουλοσύνην.
Ἣ στάσιν ἔμφυλον, πόλεμόν θ' εὕδοντ' ἐπεγείρει,
Ὃς πολλῶν ἐρατὴν ὤλεσεν ἡλικίην.
Ἐκ γὰρ δυσμενέων ταχέως πολυήρατον ἄστυ,
Τρύχεται ἐν συνόδοις τοῖς ἀδικοῦσι φίλοις.
Ταῦτα μὲν ἐν δήμῳ στρέφεται κακά: τῶν δὲ πενιχρῶν
Ἱκνοῦνται πολλοὶ γαῖαν ἐς ἀλλοδαπὴν
Πραθέντες, δεσμοῖσι τ' ἀεικελίοισι δεθέντες.

Οὕτω δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἴκαδ' ἑκάστῳ.
Αὔλειοι δ' ἔτ' ἔχειν οὐκ ἐθέλουσι θύραι.
Ὑψηλὸν δ' ὑπὲρ ἕρκος ὑπέρθορεν: εὗρε δὲ πάντων
Εἰ καί τις φεύγων ἐν μυχῷ, ἢ θαλάμῳ.
Ταῦτα διδάξαι θυμὸς ἀθηναίους με κελεύει,

Ὡς κακὰ πλεῖστα πόλει δυσνομία παρέχει·
Εὐνομία δ' εὔκοσμα, καὶ ἄρτια πάντ' ἀποφαίνει,
Καὶ θαμὰ τοῖς ἀδίκοις ἀμφιτίθησι πέδας.
Τραχέα λειαίνει, παύει κόρον, ὕβριν ἀμαυροῖ,
Αὑαίνει δ' ἄτης ἄνθεα φυόμενα.
Εὐθύνει δὲ δίκας σκολιάς, ὑπερήφανά τ' ἔργα
Πραΰνει, παύει δ' ἔργα διχοστασίης.
Παύει δ' ἀργαλέης ἔριδος χόλον· ἔστι δ' ὑπ' αὐτῆς
Πάντα κατ' ἀνθρώπους ἄρτια, καὶ πινυτά.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, περὶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων οἷα σόλων λέγει, καὶ περὶ τῶν θεῶν, οὕς φησι τὴν πόλιν σώζειν; ἐγὼ δ' ἀεὶ μὲν ἀληθῆ τὸν λόγον τοῦτον ἡγοῦμαι καὶ βούλομαι, ὡς ἄρα οἱ θεοὶ σώζουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν· τρόπον δέ τινα ἡγοῦμαι, καὶ βούλομαι, καὶ τὰ νῦν συμβεβηκότα πάντα ἐπὶ τῆς εὐθύνας ταυτασί, δαιμονίας τινὸς εὐνοίας ἔνδειγμα τῇ πόλει γεγενῆσθαι. σκοπεῖτε γάρ· ἄνθρωπος πολλὰ καὶ δεινὰ πεπρεσβευκώς, καὶ χώρας ἐκδεδωκώς, ἐν αἷς τοὺς θεοὺς ὑφ' ὑμῶν καὶ τῶν συμμάχων τιμᾶσθαι προσῆκεν, ἠτίμωσεν ὑπακούσαντά τινα αὐτοῦ κατήγορον. διὰ τί; ἵνα μήτε ἐλέου, μήτε συγγνώμης ἐφ' οἷς αὐτὸς ἠδίκησε, τύχῃ. ἀλλὰ καὶ κατηγορῶν ἐκείνου, κακῶς λέγειν προείλετο ἐμέ. καὶ πάλιν ἐν τῷ δήμῳ γραφὰς ἀποίσειν, καὶ τοιαῦτα ἠπείλει. διὰ τί; ἵνα ὡς μετὰ πλείστης συγγνώμης παρ' ὑμῶν, ὁ τὰ τούτου πονηρεύματα ἀκριβέστατα εἰδὼς ἐγώ, καὶ παρηκολουθηκὼς ἅπασι, κατηγορῶ. ἀλλὰ καὶ διακρουόμενος πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον εἰσελθεῖν εἰς τοιοῦτον ὑπῆκται καιρόν, ἐν ᾧ τῶν ἐπιόντων ἕνεκα εἰ μηδενὸς ἄλλου, οὐχ οἷόν τε, οὐδ' ἀσφαλὲς ὑμῖν δεδωροδοκηκότα τοῦτον ἀθῷον ἐᾶσαι. ἀεὶ μὲν γάρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, προσήκει μισεῖν, καὶ κολάζειν τοὺς προδότας καὶ δωροδόκους· μάλιστα δὲ νῦν ἐπὶ τοῦ καιροῦ τού-

το γένοιτ' ἄν, καὶ πάντας ὠφελήσειεν ἀνθρώπους κοινῇ. νόσημα γάρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δεινὸν ἐμπέπτωκεν εἰς τὴν ἑλλάδα, καὶ χαλεπόν, καὶ πολλῆς τινος εὐτυχίας, καὶ τῆς παρ' ὑμῶν ἐπιμελείας δεόμενον. οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι γνωριμώτατοι, καὶ προεστάναι τῶν κοινῶν ἀξιούμενοι, τὴν αὑτῶν προδιδόντες ἐλευθερίαν οἱ δυστυχεῖς, αὐθαίρετον αὑτοῖς ἐπάγονται δουλείαν, φιλίππῳ ξενίαν, καὶ ἑταιρείαν, καὶ φιλίαν, καὶ τοιαῦθ' ὑποκοριζόμενοι. οἱ δὲ λοιποί, καὶ τὰ κύρια ἅττα ποτ' ἐστὶν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων, οὓς ἔδει τούτους κολάζειν, καὶ παραχρῆμα ἀποκτιννύναι, τοσοῦτον ἀπέχουσι τοῦ τοιοῦτόν τι ποιεῖν, ὥστε θαυμάζουσι, καὶ ζηλοῦσι. καὶ βούλοιτ' ἂν αὐτὸς ἕκαστος τοιοῦτος εἶναι. καίτοι τοῦτο τὸ πρᾶγμα, καὶ τὰ τοιαῦτα ζηλώματα, θετταλῶν μέν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μέχρι μὲν ἐχθὲς καὶ πρώην τὴν ἡγεμονίαν, καὶ τὸ κοινὸν ἀξίωμα ἀπώλεκει: νῦν δ' ἤδη καὶ τὴν ἐλευθερίαν παραιρεῖται: τὰς γὰρ ἀκροπόλεις αὐτῶν ἐνίων μακεδόνες φρουροῦσιν. εἰς πελοπόννησον δὲ εἰσελθόν, τὰς ἐν ἤλιδι σφαγὰς πεποίηκε. καὶ τοσαύτης παρανομίας, καὶ μανίας ἐνέπλησε τοὺς ταλαιπώρους ἐκείνους, ὥσθ' ἵνα ἀλλήλων ἄρχωσι, καὶ φιλίππῳ χαρίζωνται, συγγενεῖς αὑτῶν, καὶ πολίτας μιαιφονεῖν. καὶ οὐδ' ἐνταῦθ' ἕστηκεν: ἀλλ' εἰς ἀρκαδίαν εἰσελθόν, πάντ' ἄνω καὶ κάτω τἀκεῖ πεποίηκε. καὶ νῦν ἀρκάδων πολλοί, προσῆκον αὐτοῖς ἐπ' ἐλευθερίᾳ μέγιστον φρονεῖν ὁμοίως ὑμῖν: μόνοι γὰρ ἁπάντων ὑμεῖς αὐτόχθονές ἐστε, κἀκεῖνοι: φίλιππον θαυμάζουσι, καὶ χαλκοῦν ἱστᾶσι, καὶ στεφανοῦσι. καὶ τὸ τελευταῖον ἂν εἰς πελοπόννησον ἴῃ, δέχεσθαι ταῖς πόλεσιν εἰσὶν ἐψηφισμένοι. ταυτὰ δὲ ταῦτα ἀργεῖοι. ταῦτα νὴ τὴν δήμητρα, εἰ δεῖ μὴ ληρεῖν, εὐλαβείας οὐ μικρᾶς δεῖται: ὡς βαδίζον γε κύκλῳ, καὶ δεῦρο εἰσελήλυθεν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ νόσημα τοῦτο. ἕως οὖν

ἔστε ἐν ἀσφαλεῖ, φυλάξασθε: καὶ τοὺς πρώτους εἰσαγαγόντας, ἀτιμώσατε. εἰ δὲ μή, σκοπεῖτε, ὅπως μὴ τηνικαῦτα εὖ λέγεσθαι δόξῃ τὰ νῦν εἰρημένα: ὅτε, οὐδ᾽ ὅ,τι χρὴ ποιεῖν ἕξετε. οὐχ ὁρᾶτε ὡς ἐναργές, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ σαφὲς παράδειγμα οἱ ταλαίπωροι γεγόνασιν ὀλύνθιοι; οἳ παρ᾽ οὐδὲν οὕτως, ὡς τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, ἀπολώλασιν οἱ δείλαιοι. ἔχοιτε δ᾽ ἂν ἐξετάσαι καθαρῶς ἐκ τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς. ἐκεῖνοι γάρ, ἡνίκα μὲν πεντακοσίους ἱππέας ἐκέκτηντο μόνον, καὶ σύμπαντες οὐδὲν ἦσαν πλείους πεντακισχιλίων τὸν ἀριθμόν, οὔπω χαλκιδέων πάντων εἰς ἓν συνῳκισμένων, λακεδαιμονίων ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐλθόντων καὶ πεζῇ καὶ ναυτικῇ πολλῇ δυνάμει: ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ᾽ ὅτι γῆς, καὶ θαλάττης ἦρχον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, λακεδαιμόνιοι κατ᾽ ἐκείνους τοὺς χρόνους: ἀλλ᾽ ὅμως τηλικαύτης ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐλθούσης δυνάμεως, οὔτε τὴν πόλιν, οὔτε φρούριον οὐδὲν ἀπώλεσαν: ἀλλὰ καὶ μάχας πολλὰς ἐκράτησαν: καὶ τρεῖς τῶν πολεμάρχων ἀπέκτειναν: καὶ τὸ τελευταῖον, ὅπως ἠβούλοντο, οὕτω τὸν πόλεμον κατέθεντο. ἐπειδὴ δὲ δωροδοκεῖν ἤρξαντό τινες, καὶ δι᾽ ἀβελτηρίαν οἱ πολλοί, μᾶλλον δὲ διὰ δυστυχίαν, τούτους πιστοτέρους ἡγήσαντο τῶν ὑπὲρ αὐτῶν λεγόντων: καὶ λασθένης μὲν ἤρεψε τὴν οἰκίαν τοῖς ἐκ μακεδονίας δοθεῖσι ξύλοις: εὐθυκράτης δὲ βοῦς ἔτρεφε πολλὰς τιμὴν οὐδενὶ δούς: ἕτερος δέ τις ἧκεν ἔχων πρόβατα: ἄλλος δέ τις ἵππους: οἱ δὲ πολλοὶ καὶ καθ᾽ ὧν ταῦτα ἐγίγνετο, οὐχ ὅπως ὠργίζοντο, ἢ κολάζειν ἠξίουν τοὺς ταῦτα ποιοῦντας, ἀλλ᾽ ἀπέβλεπον, ἐζήλουν, ἐτίμων, ἄνδρας ἡγοῦντο: ἐπειδὴ ταῦθ᾽ οὕτω προήγετο καὶ τὸ δωροδοκεῖν ἐκράτησε, χιλίους μὲν ἱππέας κεκτημένοι, πλείους δ᾽ ὄντες ἢ μύριοι, πάντας δὲ τοὺς περιχώρους ἔχοντες συμμάχους, μυρίοις δὲ ξένοις, καὶ τριήρεσι πεντήκοντα ὑμῶν βοηθησάντων αὐτοῖς, καὶ ἔτι τῶν πολιτῶν τετρακισχιλίοις, οὐδὲν

αὐτοὺς

αὐτοὺς τούτων ἠδυνήθη σῶσαι· ἀλλὰ πρὶν ἐξελθεῖν ἐνιαυτὸν τὸν πόλεμον, τὰς πόλεις ἁπάσας ἀπολωλέκεσαν τὰς ἐν τῇ χαλκιδικῇ οἱ προδιδόντες· καὶ φίλιππος οὐκέτ' εἶχεν ὑπακούειν τοῖς προδιδοῦσιν, οὐδ' εἶχεν ὅ, τι πρῶτον λάβῃ. πεντακοσίους δ' ἱππέας προδοθέντας ὑπ' αὐτῶν τῶν *ἡγουμένων, ἔλαβεν αὐτοῖς ὅπλοις ὁ φίλιππος, ὅσους οὐδεὶς πώποτε ἄλλος ἀνθρώπων. καὶ οὔτε τὸν ἥλιον ᾐσχύνοντο οἱ ταῦτα ποιοῦντες, οὔτε τὴν γῆν πατρίδα οὗ ἐφ' ἧς ἕστασαν, οὔτε ἱερά, οὔτε τάφους, οὔτε τὴν μετὰ ταῦτα γενησομένην αἰσχύνην ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἔργοις. οὕτως ἔκφρονας, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ παραπλῆγας τὸ δωροδοκεῖν ποιεῖ. ὑμᾶς οὖν ὑμᾶς δεῖ φρονεῖν δεῖ τοὺς πολλούς, καὶ μὴ ἐπιτρέπειν τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ κολάζειν δημοσίᾳ. καὶ γὰρ ἂν καὶ ὑπερφυὲς εἴη, εἰ κατὰ μὲν τῶν ὀλυνθίους προδόντων, πολλὰ, καὶ δεινὰ ἐψηφίσασθε, τοὺς δὲ παρ' ὑμῖν αὐτοῖς ἀδικοῦντας, μὴ κολάζοντες φαίνοισθε. λέγε οὖν τὸ ψήφισμα τὸ περὶ τῶν ὀλυνθίων.

ψήφισμα.

Ταῦτα ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὀρθῶς καὶ καλῶς πᾶσιν ἕλλησί τε, καὶ βαρβάροις δοκεῖτε ἐψηφίσθαι, κατ' ἀνδρῶν προδοτῶν, καὶ θεοῖς ἐχθρῶν. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ δωροδοκεῖν πρότερον τοῦ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν ἐστι, καὶ δι' ἐκεῖνο καὶ τάδε πράττουσι τινὲς, ὃν ἂν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δωροδοκοῦντα ἴδητε, τοῦτον καὶ προδότην εἶναι νομίζετε. εἰ δὲ ὁ μὲν καιρούς, ὁ δὲ πράγματα, ὁ δὲ στρατιώτας προδίδωσιν· ὧν ἂν ἕκαστος ὑμῶν, οἶμαι, κύριος γένηται, ταῦτα διαφθείρει. μισεῖν δὲ ὁμοίως τοὺς τοιούτους ἅπαντας προσήκει. ἔστι δ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, περὶ τούτων μόνοις πάντων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων οἰκείοις χρῆσθαι παραδείγμασι· καὶ τοὺς προγόνους, οὓς ἐπαινεῖτε δικαίως, ἔργῳ μιμεῖσθαι, εἰ μὴ τὰς μάχας, μὴ δὲ τὰς στρατείας,

μηδὲ τοὺς κινδύνους, ἐν οἷς ἦσαν ἐκεῖνοι λαμπροὶ, συμβαίνειν καιρὸς, ἀλλ' ἄγετε ἡσυχίαν ὑμεῖς ἐν τῷ παρόντι, ἀλλά τοί γε εὖ φρονεῖν αὐτῶν μιμεῖσθε: τούτου γὰρ πανταχοῦ χρεία: καὶ οὐδέν ἐστι πραγματωδέστερον, οὐδ' ὀχληρότερον τὸ καλῶς φρονεῖν τοῦ κακῶς, ἀλλ' ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ νυνὶ καθήμενος ὑμῶν ἕκαστος, ἂν μὲν ἃ χρὴ γιγνώσκῃ περὶ τῶν πραγμάτων, καὶ ψηφίζηται, βελτίω τὰ κοινὰ ποιήσει τῇ πόλει, καὶ ἄξια τῶν προγόνων πράξει. ἂν δ' ἃ μὴ δεῖ, φαυλότερα καὶ ἀνάξια τῶν προγόνων ποιήσει. τί οὖν ἐκεῖνοι περὶ τούτων ἐφρόνουν; ταυτὶ λαβὼν ἀνάγνωθι γραμματεῦ. δεῖ γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι νῦν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἔργοις ῥαθυμεῖτε, ὧν θάνατον κατεγνώκασιν οἱ πρόγονοι. λέγε ταῦτα.

Γράμματα ἐκ λογῆς.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν γραμμάτων λεγόντων, ἄρθμιον τὸν πυθώνακτος τὸν ζελείτην ἐχθρὸν εἶναι καὶ πολέμιον τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων, καὶ τῶν συμμάχων, αὐτὸν καὶ γένος ἅπαν. διὰ τί; ὅτι τὸν χρυσὸν ἐκ τῶν βαρβάρων εἰς τοὺς ἕλληνας ἤγαγεν. οὐκοῦν ἔστιν ὡς ἔοικεν ἐκ τούτων ἰδεῖν, ὅτι οἱ πρόγονοι μὲν ὑμῶν, ὅπως μηδὲ ἄλλος ἀνθρώπων μηδεὶς ἐπὶ χρήμασιν μηδὲν ἐργάσηται κακὸν τὴν ἑλλάδα, ἐφρόντιζον. ὑμεῖς δὲ οὐδὲ, τὴν πόλιν αὐτὴν ὅπως μηδεὶς τῶν πολιτῶν ἀδικήσῃ, προορᾶσθε. νὴ δί' ἀλλ' ὅπως ἔτυχε, ταῦτα τὰ γράμματα ἕστηκεν; ἀλλ' ὅλης οὔσης ἱερᾶς τῆς ἀκροπόλεως ταυτησὶ καὶ πολλὴν εὐρυχωρίαν ἐχούσης παρὰ τὴν χαλκῆν τὴν μεγάλην ἀθηνᾶν ἐν δεξιᾷ ἕστηκεν: ἣν ἀριστεῖον ἡ πόλις τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους πολέμου δόντων ἑλλήνων τὰ χρήματα ταῦτα ἀνέθηκε. τότε μὲν τοίνυν οὕτω σεμνὸν ἦν τὸ δίκαιον, καὶ τὸ κολάζειν τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας ἔντιμον, ὥστε τῆς αὐτῆς ἠξιοῦτο στάσεως τό, τε ἀριστεῖον τῆς θεοῦ, καὶ αἱ κατὰ τῶν

τὰ τοιαῦτα ἀδικούντων τιμωρίαι. νῦν δέ, γέλως, ἄδεια, αἰσχύνη: εἰ μὴ τὴν ἄγαν ταύτην ἐξουσίαν σχήσετε νῦν ὑμεῖς. νομίζω τοίνυν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, οὐ καθ' ἕν τι μόνον τῶν προγόνους μεμνημένους ὀρθῶς ἂν ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ πάντα, ὅσα ἔπραττον ἐφεξῆς. ἐκεῖνοι τοίνυν ὡς ἅπαντες εὖ οἶδ' ὅτι τὸν λόγον τοῦτον ἀκηκόατε, καλλίαν τὸν ἱππονίκου ταύτην τὴν ὑπὸ πάντων θρυλουμένην εἰρήνην πρεσβεύσαντα, ἵππου μὲν δρόμον ἡμέρας πεζῇ μὴ καταβαίνειν ἐπὶ τὴν θάλατταν βασιλέα, ἐντὸς δὲ χελιδονέων καὶ κυανέων πλοίῳ μακρῷ μὴ πλεῖν: ὅτι δῶρα λαβεῖν ἔδοξε πρεσβεύσας, μικροῦ μὲν ἀπέκτειναν: ἐν δὲ ταῖς εὐθύναις πεντήκοντα ἐπράξαντο τάλαντα. καίτοι καλλίω ταύτης εἰρήνην οὔτε πρότερον, οὔθ' ὕστερον οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν ἔχοι πεποιημένην τὴν πόλιν. ἀλλ' οὐ τοῦτ' ἐσκόπουν. τούτου μὲν γὰρ ἡγοῦντο τὴν ἑαυτῶν ἀρετὴν, καὶ τὴν τῆς πόλεως δόξαν, αἰτίαν εἶναι. τοῦ δὲ προῖκα, ἢ μή, τὸν τρόπον τοῦ πρεσβευτοῦ. τοῦτον οὖν δίκαιον ἠξίουν παρέχεσθαι καὶ ἀδωροδόκητον τὸν προσιόντα τοῖς κοινοῖς. ἐκεῖνοι μὲν οὖν οὕτως ἐχθρὸν ἡγοῦντο τὸ δωροδοκεῖν καὶ ἀλυσιτελὲς τῇ πόλει, ὥστε μήτ' ἐπὶ πράξεως μηδεμιᾶς, μήτε ἐπ' ἀνδρὸς ἐᾶν γίγνεσθαι: ὑμεῖς δέ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὴν αὐτὴν εἰρήνην ἑωρακότες τὰ μὲν τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων τείχη καθῃρηκυῖαν, τὰς δὲ τῶν πρέσβεων οἰκίας οἰκοδομοῦσαν, καὶ τὰ μὲν τῆς πόλεως κτήματα ἀφῃρημένην, τούτοις δ' ἃ μὴ δ' ὄναρ ἤλπισαν πώποτε, κτησαμένην, οὐκ αὐτοὶ τούτους ἀπεκτείνατε: ἀλλὰ κατηγόρου προσδεῖσθε καὶ λόγῳ κρίνετε, ὧν ἔργῳ τὰ ἀδικήματα πάντες ὁρῶσιν. Οὐ τοίνυν τὰ παλαιὰ ἄν τις ἔχοι μόνον εἰπεῖν, καὶ διὰ τούτων τῶν παραδειγμάτων ὑμᾶς ἐπὶ τιμωρίαν παρακαλέσαι, ἀλλ' ἐφ' ὑμῶν τουτωνὶ τῶν ἔτι ζώντων ἀνθρώπων πολλοὶ δίκην δεδώκασιν. ὧν ἐγὼ τοὺς μὲν ἄλλους παραλείψω, τῶν δ' ἐκ πρεσβείας,

ἢ πολὺ ταύτης ἐλάττω κακὰ τὴν πόλιν ἐργασαμένους, θανάτῳ ζημιωθέντων, ἑνὸς ἢ δυοῖν ἐπιμνησθήσομαι. Καί μοι λέγε τουτὶ τὸ ψήφισμα λαβών.

Ψήφισμα.

Κατὰ τουτὶ τὸ ψήφισμα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν πρέσβεων ἐκείνων ὑμεῖς θάνατον κατεγνώκατε: ὧν εἷς ἦν ἐπικράτης, ἀνήρ, ὡς ἐγὼ τῶν πρεσβυτέρων ἀκούω, σπουδαῖος, καὶ πολλὰ χρήσιμος τῇ πόλει, καὶ τῶν ἐκ πειραιῶς καταγαγόντων τὸν δῆμον, καὶ ἄλλως δημοτικός. ἀλλ᾽ ὅμως οὐδὲν αὐτὸν ὠφέλησε τούτων, δικαίως: οὐ γὰρ ἐφ᾽ ἡμισείᾳ χρηστὸν εἶναι δεῖ τὸν τὰ τηλικαῦτα διοικεῖν ἀξιοῦντα: οὐδὲ τὸ πιστευθῆναι προσλαβόντα παρ᾽ ὑμῶν, εἰς τὸ μείζω δύνασθαι κακουργεῖν καταχρῆσθαι: ἀλλ᾽ ἁπλῶς μηδὲν ὑμᾶς ἀδικεῖν ἑκόντα. εἰ τοίνυν τί τούτων ἄπρακτόν ἐστι τουτοισί, ἐφ᾽ οἷς ἐκείνων θάνατον κατέγνωσαν, ἐμὲ ἀποκτείνατε ἤδη. σκοπεῖτε γάρ: ἐπειδὴ παρὰ τὰ γράμματα, φησιν, ἐπρέσβευσαν ἐκεῖνοι, καὶ τὸ ψήφισμα: καὶ τοῦτ᾽ ἐστὶ τῶν ἐγκλημάτων τὸ πρῶτον. οὗτοι δὲ οὐ παρὰ τὰ γράμματα; οὐ τὸ μὲν ψήφισμα ἀθηναίοις, καὶ τοῖς ἀθηναίων συμμάχοις εἶναι κελεύει τὴν εἰρήνην, οὗτοι δὲ φωκέας ἐκσπόνδους ἀπέφηναν; οὐ τὸ μὲν ψήφισμα τοὺς ἄρχοντας ὁρκοῦν τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν, οὗτοι δὲ οὓς ὁ φίλιππος αὐτοῖς προσέπεμψε, τούτους ὥρκισαν; οὐ τὸ μὲν ψήφισμα οὐδαμοῦ μόνους ἐντυγχάνειν φιλίππῳ, οὗτοι δ᾽ οὐδὲν ἐπαύσαντο ἰδίᾳ χρηματίζοντες; καὶ ἠλέγχθησάν τινες αὐτῶν ἐν τῇ βουλῇ οὐ τἀληθῆ ἀπαγγέλλοντες: οὗτοι δέ γε καὶ ἐν τῷ δήμῳ, καὶ ὑπὸ τοῦ; τούτου γάρ ἐστι τὸ λαμπρόν: ὑπ᾽ αὐτῶν τῶν πραγμάτων. οἷς γὰρ ἀπήγγειλαν οὗτοι, πάντα δήπου γέγονε τἀναντία: οὐδ᾽ ἐπιστέλλοντες, φησι, τἀληθῆ. οὐκοῦν οὐδ᾽ οὗτοι: καὶ καταψευδόμενοι τῶν συμμάχων,

καὶ δῶρα λαμβάνοντες. αὐτὴ μὲν τοίνυν τὸ κατεψεῦσθαι,
παντελῶς ἀπολωλεκότος. πολλῷ δὲ δήπου τοῦ κα-
ταψεύσασθαι δεινότερον. ἀλλὰ μὴν, ὑπέρ γε τοῦ δῶρα εἰ-
ληφέναι, εἰ μὲν ἠρνοῦντο, ἐξελέγχειν τὸ λοιπὸν ἦν. ἐ-
πειδὴ δὲ * ὁμολογοῦσιν, ἀπάγειν δήπου προσήκει. τί οὖν,
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τούτων οὕτως ἐχόντων, ὑμεῖς ἐκείνων
τῶν ἀνδρῶν ὄντες, οἱ δὲ, καί τινες αὐτῶν ἐπιζῶντες ὑπο-
μενεῖτε τὸν μὲν εὐεργέτην τοῦ δήμου καὶ τὸν ἐκ πειραιῶς
ἐπικράτην ἐκπεσεῖν καὶ κολασθῆναι: καὶ πάλιν πρώην
θρασύβουλον ἐκεῖνον τὸν θρασυβούλου τοῦ δημοτικοῦ υἱὸν,
καὶ τὸν ἀπὸ φυλῆς καταγαγόντος τὸν δῆμον, τάλαντα δέ-
κα ὠφληκέναι: καὶ τῶν ἀφ᾽ ἁρμοδίου, καὶ ἀριστογείτο-
νος, καὶ τῶν τὰ μέγιστα ἀγαθὰ ὑμᾶς εἰργασμένων, οὓς
νόμῳ διὰ τὰς εὐεργεσίας, ἃς ὑπῆρξαν εἰς ὑμᾶς, ἐν ἅπα-
σι τοῖς ἱεροῖς, ἐπὶ ταῖς θυσίαις, σπονδῶν, καὶ κρατήρων
κοινωνοὺς πεποίησθε, καὶ ᾄδετε, καὶ τιμᾶτε ἐξ ἴσου τοῖς
ἥρωσι, καὶ τοῖς θεοῖς, τούτους μὲν πάντας τὴν ἐκ τῶν νό-
μων δίκην ὑπεσχηκέναι, καὶ μήτε συγγνώμην, μήτε ἔλεον,
μήτε παιδία κλάοντα ὁμώνυμα τῶν εὐεργετῶν, μήτ᾽ ἄλ-
λο μηδὲν αὐτοὺς ὠφεληκέναι: τὸν δὲ ἀτρομήτου τοῦ γραμ-
ματιστοῦ, καὶ γλαυκοθέας τῆς τοὺς θιάσους συναγούσης,
ἐφ᾽ οἷς ἑτέρα τέθνηκεν ἱέρεια, τοῦτον ὑμεῖς λαβόντες τὸν
τῶν τοιούτων, τὸν οὐδὲ καθ᾽ ἓν χρήσιμον τῇ πόλει, οὐκ αὐ-
τὸν, οὐ πατέρα, οὐκ ἄλλον οὐδένα τῶν τούτου, ἀφήσετε;
ποῖος γὰρ ἵππος, ποία τριήρης, ποία στρατεία, ποία χορη-
γία, τίς χορὸς, τίς λειτουργία, τίς εἰσφορὰ, τίς εὔνοια,
ποῖος κίνδυνος, τί τούτων ἁπάντων ἐν παντὶ χρόνῳ γέγο-
νε παρὰ τούτων τῇ πόλει; καίτοι, κἂν εἰ ταῦτα πάντα ὑ-
πῆρχεν, ἐκεῖνο δὲ μὴ προσῆν, τὸ, δικαίως, καὶ προῖκα πε-
πρεσβευκέναι, ἀπολωλέναι δήπου προσῆκεν αὐτῷ. εἰ
δὲ μήτε ταῦτα, μήτε ἐκεῖνα, οὐ τιμωρήσεσθε; οὐκ ἀνα-

μνησθήσεσθε, ὧν οὗτος κατηγορῶν ἔλεγε τιμάρχου; ὡς οὐδέν ἐστιν ὄφελος πόλεως, ἥτις μὴ νεῦρα ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔχει: οὐδὲ πολιτείας, ἐν ᾗ συγγνώμη καὶ παραγγελία τῶν νόμων μεῖζον ἰσχύουσιν: οὐδὲ ἐλεεῖν ὑμᾶς οὔτε τὴν μητέρα δεῖν τὴν τιμάρχου γραῦν γυναῖκα, οὔτε τὰ παιδία, οὔτε ἄλλον οὐδένα: ἀλλ' ἐκεῖνο ὁρᾷν, ὅτι εἰ προήσεσθε τὰ τῶν νόμων, καὶ τὰ τῆς πολιτείας, οὐχ εὑρήσετε τοὺς ὑμᾶς αὐτοὺς ἐλεήσοντας, ἀλλ' ὁ μὲν ταλαίπωρος ἄνθρωπος ἠτίμωται, ὅτι τοῦτον εἶδεν ἀδικοῦντα. τοῦτον δ' ἀθῷον ἐάσετε εἶναι; διὰ τί; εἰ γὰρ παρὰ τῶν εἰς ἑαυτοὺς ἐξαμαρτανόντων τηλικαύτην ἠξίωσε δίκην αἰσχίνης λαβεῖν: παρὰ τῶν εἰς τὰ τῆς πόλεως τηλικαῦτα ἡμαρτηκότων, ὧν εἷς οὗτος ὢν ἐξελέγχεται, τηλίκην ὑμᾶς προσήκει λαβεῖν τοὺς ὀμωμοκότας καὶ δικάζοντας; νὴ δί'. οἱ νέοι γὰρ * ὑμῖν δι' ἐκεῖνον ἔσονται τὸν ἀγῶνα βελτίους. οὐκοῦν καὶ διὰ τόνδε οἱ πολιτευόμενοι, δι' ὧν τὰ μέγιστα κινδυνεύεται τῇ πόλει. προσήκει δὲ καὶ τούτων φροντίζειν.

Ἵνα τοίνυν εἰδῆτε, ὅτι καὶ τοῦτον ἀπώλεσε τὸν τίμαρχον, οὐ μὰ Δία οὐχὶ τῶν ὑμετέρων παίδων, ὅπως ἔσονται σώφρονες προορῶν: εἰσὶ γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ νῦν σώφρονες: μὴ γὰρ οὕτω γένοιτο κακῶς τῇ πόλει, ὥστε ἀφοβήτου καὶ αἰσχίνου σωφρονιστῶν δεηθῆναι τοὺς νεωτέρους: ἀλλ' ὅτι βουλεύων ἔγραψεν, ἄν τις ὡς φίλιππον ὅπλα ἄγων ἁλῷ, ἢ σκεύη τριηρικά, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. σημεῖον δέ: πόσον γὰρ ἐδημηγόρει χρόνον τίμαρχος; πολύν. οὐκοῦν τοῦτον ἦν αἰσχίνης ἅπαντα ἐν τῇ πόλει, καὶ οὐδὲ πώποτε ἠγανάκτησεν, οὐδὲ δεινὸν ἡγήσατο εἶναι τὸ πρᾶγμα, εἰ ὁ τοιοῦτος λέγει, ἕως εἰς μακεδονίαν ἐλθὼν, ἑαυτὸν ἐμίσθωσε. Λέγε δή μοι τὸ ψήφισμα λαβὼν αὐτὸ τὸ τοῦ τιμάρχου.

Ψήφισμα.

Ὁ μὲν τοίνυν ὑπὲρ ὑμῶν γράψας, μὴ ἄγειν ἐν τῷ πολέμῳ πρὸς φίλιππον ὅπλα, εἰ δὲ μή, θανάτῳ ζημιοῦσθαι, ἀπόλωλε, καὶ ὕβρισται· ὁ δὲ καὶ τὰ τῶν ὑμετέρων συμμάχων ὅπλα ἐκείνῳ παραδοὺς οὑτοσὶ, κατηγορεῖ· καὶ περὶ πορνείας ἔλεγεν, ὦ γῆ καὶ θεοὶ, δυοῖν μὲν κηδεσταῖν παρεστηκότοιν, οὓς ἰδόντες ἂν ὑμεῖς ἀνακράγοιτε, νικίου τε τοῦ βδελυροῦ, ὃς ἑαυτὸν ἐμίσθωσεν εἰς αἴγυπτον χαβρίᾳ, καὶ τοῦ καταράτου κυρηβίωνος, ὃς ἐν ταῖς πομπαῖς ἄνευ τοῦ προσωπείου κωμάζει. καὶ τί ταῦτα; ἀλλὰ τὸν ἀδελφὸν ὁρῶν ἀφόβητον. ἀλλὰ δῆτα ἄνω ποταμῶν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πάντες ὅσοι περὶ πορνείας ἐῤῥύησαν λόγοι. καὶ μὴν εἰς ὅσην ἀτιμίαν τὴν πόλιν ὑμῶν ἡ τούτου πονηρία, καὶ ψευδολογία καθέστηκεν ἔχει, πάντα τἄλλα ἀφεὶς, ὃ πάντες ὑμεῖς ἴστε, ἐρῶ. πρότερον μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τί ποθ' ὑμῖν ἐψήφισται, τοῦτ' ἐπετήρουν οἱ ἄλλοι πάντες ἕλληνες. νῦν δὲ δὴ περιερχόμεθα ὑμεῖς, τί δέδοκται τοῖς ἄλλοις σκοποῦντες καὶ ὠτακουστοῦντες· τί τὰ τῶν ἀρκάδων; τί τὰ τῶν ἀμφικτυόνων; ποῖ πάρεισι φίλιππος; ζῇ, ἢ τέθνηκεν; οὐ τοιαῦτα ποιοῦμεν; ἐγὼ δὲ οὐ δέδοικα, εἰ φίλιππος ζῇ· ἀλλ' εἰ τῆς πόλεως τέθνηκε τὸ τοὺς ἀδικοῦντας μισεῖν, καὶ τιμωρεῖσθαι. οὐδὲ φοβεῖ με φίλιππος, ἂν τὰ παρ' ὑμῶν ὑγιαίνῃ· ἀλλ' εἰ παρ' ὑμῖν ἄδεια γενήσεται τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνεῖν βουλομένοις, καὶ συνερεῖσί τινες τούτοις τῶν ὑφ' ὑμῶν πεπιστευμένων, καὶ πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ἀρνούμενοι μὴ πράττειν ὑπὲρ φιλίππου, νῦν ἀναβήσονται. ταῦτα φοβεῖ με. τί γὰρ δή ποτε εὔβουλε ἡγησίλεῳ μὲν κρινομένῳ, ὃς ἀνεψιός ἐστί σοι, καὶ θρασυβούλῳ πρώην τῷ νικηράτου θείῳ, ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης ψήφου οὐδ' ὑπακοῦσαι καλούμενος ἠθέλησας; εἰς δὲ τὸ τίμημα ἀναβὰς ὑπὲρ μὲν ἐκείνου οὐδ'

ὃ οὐκ ἔλεγες, ἐδέου δὲ τῶν δικαστῶν συγγνώμην ἔχειν σοι; εἶτα περὶ μὲν συγγενῶν καὶ ἀναγκαίων ἀνθρώπων οὐκ ἀναβαίνεις: περὶ αἰσχίνου δὲ ἀναβήσῃ, ὃς ἡνίκα ἐκεῖνον ἀριστοφῶν φιλόνεικον, καὶ δι' ἐκείνου τῶν σοὶ πεπραγμένων κατηγόρει, συγκατηγόρει μετ' ἐκείνου σου: καὶ τῶν ἐχθρῶν τῶν σῶν εἷς ἐξητάζετο. ἐπειδὴ δὲ σὺ μὲν τουτουσὶ διαδεξάμενος, καὶ φήσας καταβαίνειν εἰς πειραιᾶ δεῖν ἤδη, καὶ χρήματα εἰσφέρειν, καὶ τὰ θεωρικὰ στρατιωτικὰ ποιεῖν, ἢ χειροτονεῖν ἃ συνεῖπε μὲν οὗτος, ἔγραψε δὲ ὁ βδελυρὸς φιλοκράτης, ἐξ ὧν ἀντὶ καλῆς αἰσχρὰν συνέβη γενέσθαι τὴν εἰρήνην: οὗτοι δ' ἐπειδὴ τοῖς μετὰ ταῦτα ἀδικήμασι πάντα ἀπολωλέκασι, τηνικαῦτα διήλλαξαι, καὶ σὺ μὲν τῷ δήμῳ * κατηγορῶν φιλίππου καὶ κατὰ τῶν παίδων ὄμνυες, ἦ μὴν ἀπολωλέναι φίλιππον, ἂν βούλησθε: νῦν δὲ βοηθήσεις τούτῳ; πῶς οὖν ἀπολεῖται, ὅταν τοὺς παρ' ἐκείνου δωροδοκοῦντας σὺ σώζῃς; τί γὰρ δή ποτε μυροκλέα μὲν ἔκρινας, εἰ περὶ τῶν μέταλλα ἐωνυμένων εἴκοσιν ἐξέλεξε δραχμὰς παρ' ἑκάστου, καὶ κηφισοφῶντα γραφὴν ἱερῶν χρημάτων ἐδίωκες, εἰ τρισὶν ὕστερον ἡμέραις ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἔθηκεν ἑπτὰ μνᾶς: τοὺς δὲ ἔχοντας ὁμολογοῦντας ἐξεληλεγμένους ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐπὶ τῷ τῶν συμμάχων ὀλέθρῳ ταῦτα πεποιηκότας, τούτους οὐ κρίνεις, ἀλλὰ καὶ σώζειν κελεύεις; καὶ μήν, ὅτι ταῦτα μὲν ἐστὶ φοβερά, καὶ προνοίας καὶ φυλακῆς πολλῆς δεόμενα: ἐφ' οἷς δὲ ἐκείνους σὺ ἔκρινας, γέλως: ἐκεῖθεν ὄψεσθε. ἦσαν ἐν ἤλιδι κλέπτοντες τὰ κοινά τινές; καὶ μάλα εἰκός γε. ἔστιν οὖν ὅς τις μετέσχεν αὐτόθι νῦν τοῦ τὸν καταλῦσαι τὸν δῆμον; οὐδὲ εἷς. τί δέ, ἦσαν ὅτε ἦν ὄλυνθος, τοιοῦτοί τινες ἄλλοι; ἐγὼ μὲν οἶμαι. ἆρ' οὖν διὰ τούτους ἀπώλετο ὄλυνθος; οὔ. τί οὖν; μεγάροις οὐκ οἴεσθ' εἶναί τινα κλέπτην, καὶ παρεκλέγοντα τὰ κοινά; ἀνάγκη καὶ πέφηνε. τίς οὖν αἴτιον

αὐτόθι νῦν τούτων συμβεβηκότων πραγμάτων; οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ ποῖοι, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ τὰ τηλικαῦτα, καὶ τοιαῦτα ἀδικοῦντες; οἱ νομίζοντες αὑτοὺς ἀξιόχρεως εἶναι τοῦ φιλίππου ξένοι, καὶ φίλοι προσαγορεύεσθαι· οἱ στρατηγιῶντές τε, καὶ προστασίας ἀξιούμενοι· οἱ μείζους τῶν πολλῶν οἰόμενοι δεῖν εἶναι. οὐ περίλαος ἐκρίνετο ἔναγχος ἐν τοῖς μεγάροις ἐν τοῖς τριακοσίοις, ὅτι πρὸς φίλιππον ἀφίκετο, καὶ παρελθὼν πτοιόδωρος αὐτὸν ἐξῃτήσατο καὶ πλούτῳ, καὶ γένει, καὶ δόξῃ πρῶτος μεγαρέων, καὶ πάλιν ὡς φίλιππον ἐξέπεμψε; καὶ μετὰ ταῦτα ὁ μὲν ἧκεν ἄγων τοὺς ξένους, ὁ δ' ἔνδον ἐτύρευε ταῦτα; οὐ γάρ ἐστιν οὐκ ἔσθ' ὅ,τι τῶν πάντων μᾶλλον εὐλαβεῖσθαι δεῖ, ἢ τὸ, μείζω τινὰ τῶν πολλῶν ἐᾶν γίγνεσθαι. μή μοι σωζέσθω, μηδ' ἀπολλύσθω μηδείς, ὃν ἐὰν ὁ δεῖνα βούληται, ἀλλ' ὃν ἂν τὰ πεπραγμένα σώζῃ. καὶ τοὐναντίον τούτῳ τῆς προσηκούσης ψήφου παρ' ὑμῶν ὑπαρχέτω τυγχάνειν. τοῦτο γάρ ἐστι δημοτικόν. ἔτι τοίνυν πολλοὶ παρ' ὑμῖν ἀεὶ κατὰ καιροὺς γεγόνασιν ἰσχυροί, καλλίστρατος ἐκεῖνος, αὖθις ἀριστοφῶν, διόφαντος, τούτων ἕτεροι πρότερον. ἀλλὰ ποῦ τούτων ἕκαστος ἐπρώτευεν; ἐν τῷ δήμῳ. ἐν δὲ τοῖς δικαστηρίοις οὐδείς πω μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας ὑμῶν, οὐδὲ τῶν νόμων, οὐδὲ τῶν ὅρκων κρείττων γέγονε. μὴ τοίνυν μηδὲ νῦν τοῦτον ἐάσητε. ὅτι γὰρ ταῦτα φυλάττοισθε ἂν εἰκότως μᾶλλον ὑμεῖς, ἢ τούτοις πιστεύοιτε· τῶν θεῶν ὑμῖν μαντείαν ἀναγνώσομαι, οἳ πόλλ' ἀεὶ σώζουσι τὴν πόλιν πολλῷ * τῶν προεστηκότων μᾶλλον. λέγε τὰς μαντείας.

Μαντεῖαι.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν θεῶν οἷα ὑμῖν προλέγουσιν; εἰ μὲν τοίνυν πολεμούντων ὑμῶν ταῦτ' ἀνῄρηκασι, τοὺς στρατηγοὺς λέγουσι φυλάττεσθαι· πολέμου γάρ εἰσιν ἡγεμόνες οἱ στρατηγοί. εἰ δὲ πεποιημένων εἰρήνην,

τοὺς ἐπὶ τῆς πολιτείας ἐφεστηκότας. οὗτοι γὰρ ἡγοῦνται:
τούτοις πείθεσθε ὑμεῖς: ἀπὸ τούτων δέος ἐστὶ μὴ παρακρου-
σθῆτε. καὶ τὴν πόλιν δεῖν συνέχειν φησὶν ἡ μαντεία, ὅ-
πως ἂν μίαν γνώμην ἔχωσιν ἅπαντες, καὶ μὴ τοῖς ἐχθροῖς
ἡδονὴν ποιῶσι. πότερον οὖν οἴεσθ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,
τὸν τοσαῦτα κακὰ εἰργασμένον, σωθέντα, ἢ δίκην δόν-
τα ἡδονὴν φιλίππῳ ποιῆσαι: ἐγὼ μὲν οἶμαι σωθέντα. φη-
σὶ δέ γε ἡ μαντεία, ἀεὶ δεῖν, ὅπως ἂν μὴ χαίρωσιν οἱ ἐχθροί,
ποιεῖν. ἅπασι τοίνυν μιᾷ γνώμῃ παρακελεύεται κολάζειν
τοὺς ὑπηρετηκότας τι τοῖς ἐχθροῖς: ὁ ζεύς, ἡ διώνη, πάντες
οἱ θεοί. ἔξωθεν οἱ ἐπιβουλεύοντες, ἔνδοθεν δὲ οἱ συμ-
πράττοντες. οὐκοῦν τῶν ἐπιβουλευόντων μὲν ἔργον, τὸ
διδόναι: τῶν συμπραττόντων δέ, λαμβάνειν, καὶ τοὺς εἰλη-
φότας ἐκσώζειν. Ἔτι τοίνυν κἂν ἀπ' ἀνθρωπίνου λογι-
σμοῦ τοῦτ' ἴδοι τις, ὅτι πάντων ἐχθρότατον καὶ φοβερώ-
τατον, τὸ τὸν προεστηκότα ἐᾶν οἰκεῖον γίγνεσθαι τοῖς μὴ
τῶν αὐτῶν ἐπιθυμοῦσι τῷ δήμῳ. τίσι γὰρ τῶν πραγμά-
των ἐγκρατὴς γέγονε φίλιππος ἁπάντων, καὶ τίσι τὰ μέ-
γιστα κατείργασται τῶν πεπραγμένων, σκέψασθε: τῷ πα-
ρὰ τῶν πωλούντων τὰς πράξεις ὠνεῖσθαι: τῷ τοὺς προεστη-
κότας ἐν ταῖς πόλεσι διαφθείρειν, καὶ ἐπαίρειν τούτους.
ταῦτα τοίνυν ἐφ' ὑμῖν ἐστιν ἀμφότερα, ἐὰν βούλησθε ἀχρεῖα
ποιῆσαι τήμερον: ἐὰν τῶν μέν, μὴ ἐθέλητε ἀκούειν τοῖς
τοιούτοις συνηγορούντων: ἀλλ' ἐπιδείξητε ἀκύρους ὄντας
ὑμῶν: νῦν γάρ φασιν εἶναι κυρίους: τὸν δὲ πεπρακότα ἑαυ-
τὸν κολάσητε, καὶ τοῦτ' ἅπαντες ἴδωσι. παντὶ μὲν γὰρ
εἰκότως ἂν ὀργισθείητε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοιαῦτα πε-
ποιηκότι, καὶ προδεδωκότι συμμάχους, καὶ φίλους, καὶ
καιρούς, μεθ' ὧν καλῶς, ἢ κακῶς ἑκάστοις ἔχει τὰ πάν-
τα: οὐ μὴν οὐδενὶ μᾶλλον * οὐδὲ δικαιότερον ἢ τούτῳ. ὃς
γὰρ ἑαυτὸν τάξας τῶν ἀπιστούντων εἶναι φιλίππῳ, καὶ

μόνος καὶ πρῶτος ἰδών, ὅτι κοινὸς ἐχθρὸς ἐκεῖνός ἐστιν ἁπάντων τῶν ἑλλήνων, ἣν διέλυσε καὶ προὔδωκε καὶ γέγονεν ἐξαίφνης ὑπὲρ φιλίππου, πῶς οὐ πολλάκις ἐστ' οὗτος ἄξιος ἀπολωλέναι; ἀλλὰ μὴν, ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, αὐτὸς οὐχ οἷός τε ἀντειπεῖν ἔσται. τίς γάρ ἐστιν ὁ τὸν ἴσχανδρον προσάγων ὑμῖν τὸ κατ' ἀρχάς, ὃν παρὰ τῶν ἐν ἀρκαδίᾳ φίλων τῇ πόλει δεῦρο ἥκειν ἔφη; τίς ὁ συσκευάζεσθαι τὴν ἑλλάδα καὶ πελοπόννησον φίλιππον βοῶν, ὑμᾶς δὲ καθεύδειν; τίς ὁ τοὺς καλοὺς καὶ μακροὺς καὶ πολλοὺς λόγους ἐκείνους δημηγορῶν, καὶ τὸ μιλτιάδου καὶ θεμιστοκλέους ψήφισμα ἀναγινώσκων, καὶ τὸν ἐν τῷ τῆς ἀγλαύρου τῶν ἐφήβων ὅρκον; οὐχ οὗτος; τίς ὁ πείσας ὑμᾶς μόνον οὐκ ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλατταν πρεσβείας πέμπειν, ὡς ἐπιβουλευομένης μὲν ὑπὸ φιλίππου τῆς ἑλλάδος, ὑμῖν δὲ προσῆκον προορᾶν ταῦτα, καὶ μὴ προΐεσθαι τὰ τῶν ἑλλήνων; οὐχ ὁ μὲν γράφων τὸ ψήφισμα εὔβουλος ἦν, ὁ δὲ πρεσβεύων εἰς πελοπόννησον αἰσχίνης οὑτοσί; ἐλθὼν δὲ ἐκεῖσε ἅττα μέν ποτε διελέχθη καὶ ἐδημηγόρησεν, αὐτὸς ἂν εἰδείη: ἃ δ' ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, ὑμεῖς εὖ οἶδ' ὅτι μέμνησθε πάντες. βάρβαρόν τε γὰρ πολλάκις καὶ ἀλάστορα τὸν φίλιππον ἀποκαλῶν, ἐδημηγόρει: καὶ τοὺς ἀρκάδας ὑμῖν ἀπήγγειλεν, ὡς ἔχαιρον, εἰ προσέχει τοῖς πράγμασιν ἤδη, καὶ ἐγείρεται ἡ τῶν ἀθηναίων πόλις. ὃ δὲ πάντων μάλιστα ἀγανακτῆσαι ἔφη: συντυχεῖν γὰρ ἀπιὼν ἀτρεστίδᾳ παρὰ φιλίππου πορευομένῳ, καὶ μετ' αὐτοῦ γύναια καὶ παιδάρια ὡς τριάκοντα βαδίζειν: αὐτὸς δὲ θαυμάσας ἐρέσθαι τινὰ τῶν ὁδοιπόρων, τίς ὁ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ τίς ὁ ὄχλος ὁ μετ' αὐτοῦ; ἐπειδὴ δὲ ἀκοῦσαι ὅτι ἀτρεστίδας παρὰ φιλίππου τῶν ὀλυνθίων αἰχμάλωτα * δωρεὰν ταῦτα ἔχων ἀπέρχεται: δεινόν αὐτῷ τι δόξαι, καὶ δακρῦσαι, καὶ ὀδύρασθαι τὴν ἑλλάδα, ὡς κακῶς διάκειται,

ἢ τοιαῦτα πάθη περιορᾶν γινόμενα. καὶ συνεβούλευσεν ὑμῖν, πέμπειν τινὰς εἰς ἀρκαδίαν, οἵτινες κατηγορήσουσι τῶν τὰ φιλίππου πραττόντων. ἀκούειν γὰρ ἔφη τῶν φίλων, ὡς ἐὰν ἐπιστροφὴν ἡ πόλις ποιήσηται καὶ πρέσβεις πέμψῃ, δίκην ἐκεῖνοι δώσουσι. ταῦτα μὲν τοίνυν τότε καὶ μάλα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καλά, καὶ τῆς πόλεως ἄξια ἐδημηγόρει. ἐπειδὴ δὲ ἀφίκετο εἰς μακεδονίαν, καὶ τὸν ἐχθρὸν εἶδε τὸν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἑλλήνων τὸν φίλιππον, ἆρ' ἆγε ὅμοια, ἢ παραπλήσια τούτοις; πολλοῦ γε καὶ δεῖ: ἀλλὰ μήτε τῶν προγόνων μεμνῆσθαι, μήτε τὰ τρόπαια λέγειν, μήτε βοηθεῖν μηδενί: τῶν τε κελευόντων μετὰ τῶν ἑλλήνων περὶ τῆς πρὸς φίλιππον εἰρήνης βουλεύεσθαι, θαυμάζειν εἰ περὶ τῶν ὑμετέρων ἰδίων ἄλλον τινὰ δεῖ πεισθῆναι: εἶναί τε τὸν φίλιππον αὐτόν, ἡράκλεις, ἑλληνικώτατον ἀνθρώπων, δεινότατον λέγειν, φιλαθηναιότατον: οὕτω δὲ ἀτόπους τινὰς ἐν τῇ πόλει καὶ δυσχερεῖς ἀνθρώπους εἶναι, ὥστε οὐκ αἰσχύνεσθαι λοιδορουμένους αὐτῷ, καὶ βάρβαρον αὐτὸν ἀποκαλοῦντας. ἔστιν οὖν ὅπως ἂν ταῦτ' ἐκείνων προειρηκὼς ὁ αὐτὸς ἀνὴρ μὴ διαφθαρεὶς ἐτόλμησεν εἰπεῖν; τί δὲ ἐστίν; ὅς τις ἂν τὸν ἀρεστίδαν τότε μισήσας διὰ τοὺς τῶν ὀλυνθίων παῖδας καὶ τὰ γύναια, ταυτὰ φιλοκράτει νῦν πράττειν ὑπέμεινεν: ὃς γυναῖκας ἐλευθέρας τῶν ὀλυνθίων ἤγαγε δεῦρο ἐφ' ὕβρει, καὶ οὕτως ἐπὶ τῷ βδελυρῶς βεβιωκέναι γινώσκεται, ὥστε μηδὲν ἐμὲ αἰσχρὸν εἰπεῖν νυνὶ περὶ αὐτοῦ δεῖν, μηδὲ δυσχερές: ἀλλὰ τοσοῦτον εἰπόντος μόνον, ὅτι φιλοκράτης γυναῖκας ἤγαγε, πάντας ὑμᾶς εἰδέναι, καὶ τοὺς περιεστηκότας τὰ μετὰ ταῦτα, καὶ ἐλεεῖν εὖ οἶδ' ὅτι τὰς ἀτυχεῖς καὶ ταλαιπώρους ἀνθρώπους, ἃς οὐκ ἠλέησεν αἰσχίνης, οὐδὲ ἐδάκρυσεν ἐπὶ ταύταις τὴν ἑλλάδα, εἰ παρὰ τοῖς συμμάχοις ὑπὸ τῶν πρέσβεων ὑβρίζονται. ἀλλὰ ὑπὲρ αὐτοῦ κλαήσει, τοῦ τὰ τοιαῦτα

πεπρεσβευκότος, καὶ τὰ παιδία ἴσως πράξει καὶ ἀναβιβάσεται. ὑμεῖς δὲ ἐνθυμεῖσθε, ὦ ἄνδρες δικασταί, πρὸς μὲν τὰ τούτου παιδία, ὅτι πολλῶν συμμάχων ὑμετέρων καὶ φίλων παῖδες ἀλῶνται, καὶ πτωχοὶ περιέρχονται δεινὰ πεπονθότες διὰ τοῦτον: οὓς ἐλεεῖν πολλῷ μᾶλλον ὑμῖν ἄξιον, ἢ τοὺς τοιαῦτα ἠδικηκότος, καὶ προδότου πατρός: καὶ ὅτι τοὺς ὑμετέρους παῖδας οὗτοι καὶ τοῖς ἐκγόνοις προσγράψαντες τὴν εἰρήνην, καὶ τῶν ἐλπίδων ἀπεστερήκασι. πρὸς δὲ τὰ αὐτοῦ τούτου δάκρυα, ὅτι νῦν ἔχετε ἄνθρωπον, ὃς εἰς ἀρκαδίαν ἐκέλευεν ἐπὶ τοὺς ὑπὲρ φιλίππου πράττοντας πέμπειν τοὺς κατηγορήσοντας. νῦν τοίνυν ὑμᾶς οὐκ εἰς πελοπόννησον δεῖ πρεσβείαν πέμπειν, οὐδ᾽ ὁδὸν μακρὰν βαδίσαι, οὐδὲ ἐφόδια ἀναλίσκειν, ἀλλ᾽ ἄχρι τοῦ βήματος ἐνταυθοῖ προσελθόντα ἕκαστον ὑμῶν τὴν ὁσίαν καὶ δικαίαν ταύτην ψῆφον ὑπὲρ τῆς πατρίδος θέσθαι κατ᾽ ἀνδρός, ὅς, ὦ γῆ καὶ θεοί, ἐκεῖνα ἃ διεξῆλθον ἐν ἀρχῇ δεδημηγορηκὼς τὸν μαραθῶνα, τὴν σαλαμῖνα, τὰς μάχας, τὰ τρόπαια, ἐξαίφνης ὡς ἐπέβη μακεδονίας, πάντα τἀναντία τούτοις ἔλεγε: μὴ προγόνων μεμνῆσθαι, μὴ τρόπαια λέγειν, μὴ βοηθεῖν μηδενί, μὴ κοινῇ μετὰ τῶν ἑλλήνων βουλεύεσθαι, μόνον οὐ καθελεῖν τὰ τείχη. καὶ τούτων αἰσχίους λόγοι οὐδένες πώποτε ἐν τῷ παντὶ γεγόνασι χρόνῳ πρὸ ὑμῶν. τίς γάρ ἐστιν ἑλλήνων ἢ βαρβάρων οὕτω σκαιὸς ἢ ἀνήκοος, ἢ σφόδρα μισῶν τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν, ὅστις, εἴ τις ἔροιτο: εἰπέ μοι, τῆς νῦν οὔσης ἑλλάδος ταυτησὶ καὶ οἰκουμένης, ἔσθ᾽ ὅτι ταύτην ἂν τὴν προσηγορίαν εἶχεν, ἢ ᾠκεῖτ᾽ ἂν ὑπὸ τῶν νῦν ἐχόντων ἑλλήνων, εἰ μὴ τὰς ἀρετὰς ὑπὲρ αὐτῶν ἐκείνας οἱ ἐν μαραθῶνι καὶ σαλαμῖνι παρέσχοντο ἡμέτεροι πρόγονοι; οὐδ᾽ ἂν εἷς εὖ οἶδ᾽ ὅτι φήσειεν: ἀλλὰ πάντα ταῦθ᾽ ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἂν ἑαλωκέναι. εἶθ᾽ οὓς μηδὲ τῶν ἐχθρῶν μηδεὶς ἂν τούτων τῶν ἐγκωμίων

καὶ τῶν ἐπαίνων ἀποστερήσει. τούτων Αἰσχίνης ὑμᾶς οὐκ ἐᾷ μεμνῆσθαι, τῶν δ' ἐκείνων, ἵνα αὐτὸς ἀργύριον λάβῃ. καὶ μὴν τῶν μὲν ἄλλων ἀγαθῶν οὐ μέτεστι τοῖς τεθνεῶσιν: οἱ δ' ἐπὶ τοῖς καλῶς πραχθεῖσιν ἔπαινοι τῶν οὕτω τετελευτηκότων ἴδιον κτῆμά εἰσιν: οὐδὲ γὰρ ὁ φθόνος αὐτοῖς ἔτι τηνικαῦτα ἐναντιοῦται. ὧν ἀποστερῶν ἐκείνους οὗτος, αὐτὸς αὖ τῆς ἐπιτιμίας δικαίως νῦν στερηθείη. καὶ ταύτην ὑπὲρ τῶν προγόνων ὑμεῖς δίκην λάβοιτε παρ' αὐτοῦ. τοιούτοις μέντοι λόγοις, ὦ κακὴ κεφαλή, σὺ τὰ τῶν προγόνων ἔργα συλλήψεις, καὶ διασύρας τῷ λόγῳ, πάντα τὰ πράγματα ἀπώλεσας. εἶτα γεωργεῖς ἐκ τούτων, καὶ σεμνὸς γέγονας. καὶ γὰρ αὖ τοῦτο, πρὸ μὲν τοῦ πάντα τὰ κακὰ εἰργάσθαι τὴν πόλιν, ὡμολόγει γεγραμματευκέναι, καὶ χάριν ὑμῖν ἔχειν τοῦ χειροτονηθῆναι, καὶ μέτριον παρεῖχεν ἑαυτόν: ἐπειδὴ δὲ μυρία εἴργασται κακά, τὰς ὀφρῦς ἀνέσπακε: κἄν ὁ γεγραμματευκὼς Αἰσχίνης, εἴποι τις, ἐχθρὸς εὐθέως, καὶ κακῶς φησὶν ἀκηκοέναι: καὶ διὰ τῆς ἀγορᾶς πρόεισι θοἰμάτιον καθεὶς ἄχρι τῶν σφυρῶν, ἴσα βαίνων Πυθοκλεῖ, τὰς γνάθους φυσῶν, τῶν Φιλίππου ξένων καὶ φίλων εἷς οὗτος ὑμῖν ἤδη, τῶν ἀπαλλαγῆναι τοῦ δήμου βουλομένων, καὶ κλύδωνα καὶ μανίαν τὰ καθεστηκότα πράγματα ἡγουμένων: ὁ πρώην ἐπὶ προσκυνῶν τὴν θόλον. Βούλομαι τοίνυν ὑμᾶς ἐπὶ τῶν κεφαλαίων ἐπελθεῖν, ὃν τρόπον ὑμᾶς κατεπολιτεύσατο Φίλιππος προσλαβὼν τούτους τοὺς θεοῖς ἐχθρούς. πάνυ δ' ἄξιον ἐξετάσαι καὶ θεάσασθαι τὴν ἀπάτην ὅλην. τὸ μὲν γὰρ ἀπ' ἀρχῆς τῆς εἰρήνης ἐπιθυμῶν διαφορουμένης αὐτοῦ τῆς χώρας ὑπὸ τῶν λῃστῶν καὶ κεκλεισμένων τῶν ἐμπορείων, ὥστε ἀνόνητον ἐκεῖνον ἁπάντων εἶναι τῶν ἀγαθῶν, τοὺς τὰ φιλάνθρωπα λέγοντας ἐκείνους ἀπέστειλε ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸν Νεοπτόλεμον, τὸν Ἀριστόδημον, τὸν Κτησιφῶντα. ἐπειδὴ δὲ ἤλθομεν ὡς

αὐτὸν ἡμεῖς οἱ πρέσβεις, ἐμισθώσατο μὲν τοῦτον εὐθέως,
ὅπως συνδρᾷ καὶ συναγωνίζηται τῷ μιαρῷ Φιλοκράτει, καὶ
τοὺς τὰ δίκαια βουλομένους ἡμῶν πράττειν περιέσται. συνέ=
γραψε δὲ ἐπιστολὴν ὡς ὑμᾶς, *ἧ μάλιστα ἂν ᾤετο τῆς εἰ-
ρήνης τυχεῖν. ἦν δὲ οὐδὲν μᾶλλον μέγα αὐτῷ καθ' ὑμῶν
οὐδ' οὕτω πρᾶξαι, εἰ μὴ Φωκέας ἀπολεῖ. τοῦτο δὲ οὐκ ἦν
εὔπορον. συνῆκτο γὰρ αὐτῷ τὰ πράγματα ὥσπερ ἐκ τύ=
χης εἰς καιρὸν τοιοῦτον. ὥστε ἢ μηδὲν ὧν ἐβούλετο, εἶναι
διαπράξασθαι, ἢ ἀνάγκην εἶναι ψεύσασθαι, ἐπιορκῆσαι,
καὶ μάρτυρας τῆς αὐτοῦ κακίας πάντας Ἕλληνας καὶ
βαρβάρους ποιήσασθαι. εἰ μὲν γὰρ προσδέξαιτο Φωκέας
συμμάχους, καὶ μεθ' ὑμῶν τοὺς ὅρκους αὐτοῖς ἀποδοίη, τοὺς
πρὸς Θετταλοὺς καὶ Θηβαίους ὅρκους παραβαίνειν εὐθὺς
ἀναγκαῖον ἦν· ὧν τοῖς μὲν τὴν Βοιωτίαν συνεξαιρήσειν ὀ-
μωμόκει· τοῖς δὲ τὴν Πυλαίαν συγκαταστήσειν. εἰ δὲ μὴ
προσδέχοιτο, ὥσπερ οὐ προσίετο, οὐκ ἐάσειν ὑμᾶς παρελθεῖν
αὐτὸν ἡγεῖτο, ἀλλὰ βοηθήσειν εἰς Πύλας. ὅπερ εἰ μὴ παρε-
κρούσθητε, ἐποιήσατε ἄν. εἰ δὲ τοῦτο γένοιτο, οὐκ ἐνεῖναι πα
ρελθεῖν ἐλογίζετο. καὶ *τοῦτο οὐ παρ' ἄλλων αὐτὸν ἔδει πυθέ
σθαι, ἀλλ' αὐτὸς ὑπῆρχε μάρτυς ἑαυτῷ τοῦ πράγματος.
ὅτε γὰρ τὸ πρῶτον ἐκράτησε Φωκέας ὁ Φίλιππος, καὶ διέ
φθειρε τοὺς ξένους αὐτῶν, καὶ τὸν ἡγούμενον, καὶ στρατηγοῦν-
τα Ὀνόμαρχον, τότε τῶν ὄντων ἀνθρώπων ἁπάντων οὐδε-
νὸς οὔτε Ἕλληνος, οὔτε βαρβάρου βοηθήσαντος Φωκεῦσι
πλὴν ὑμῶν, οὐχ ὅπως παρῆλθεν, ἢ διεπράξατο ὧν ἐβου=
λήθη τι παρελθὼν, ἀλλ' οὐδὲ προσελθεῖν ἐγγὺς ἠδυνήθη.
ᾔδει δὲ σαφῶς, οἶμαι, τοῦτο, ὅτι νῦν ἡνίκα ἐστασίαζε μὲν
αὐτῷ τὰ Θετταλῶν, καὶ Φεραῖοι πρῶτον οὐ συνηκολου=
θουν, ἐκρατοῦντο δὲ Θηβαῖοι, καὶ μάχῃ ἥττηντο, καὶ τρό=
παιον ἀπ' αὐτῶν εἱστήκει, οὐκ ἐνῆν παρελθεῖν, εἰ βοηθήσεθ'
ὑμεῖς· οὐδ' ἂν ἐπιχειρῇ τοῖς ὅπλοις διαγωνίσασθαι, εἰ μή τις

τέχνη προσγενήσεται. πῶς οὖν μήτε ψεύσωμαι φανερῶς,
μήτε ἐπιορκεῖν δόξας πάνθ᾽ ὅσα βούλομαι, διαπράξομαι;
πῶς, οὕτως· ἂν Ἀθηναίων τινὰς εὕρω τοὺς Ἀθηναίους ἐξα-
πατήσοντας· ταύτης γὰρ οὐκέτ᾽ ἐγὼ τῆς αἰσχύνης κληρονο-
μῶ. ἐντεῦθεν οἱ μὲν παρ᾽ ἐκείνου πρέσβεις προὔλεγον ὑμῖν,
ὅτι Φωκέας οὐ προσδέχεται Φίλιππος συμμάχους. οὗ-
τοι δὲ ἐκδεχόμενοι, τοιαῦτα ἐδημηγόρουν, ὡς φανερῶς
μὲν, οὐχὶ καλῶς ἔχει τῷ Φιλίππῳ προσδέξασθαι τοὺς Φω-
κέας συμμάχους διὰ τοὺς Θηβαίους καὶ τοὺς Θετταλούς. ἐὰν
δὲ γένηται τῶν πραγμάτων κύριος καὶ τῆς εἰρήνης τύχῃ,
ἅπερ ἂν συνθέσθαι νῦν ἀξιώσαιμεν αὐτὸν, ταῦτα ποιήσει
τότε. τὴν μὲν τοίνυν εἰρήνην ταύταις ταῖς ἐλπίσι καὶ ταῖς
προσκολαῖς καὶ ταῖς ἐπαγωγαῖς εὕροντο παρ᾽ ὑμῶν ἄνευ
Φωκέων. τὴν δὲ βοήθειαν ἔδει μετὰ ταῦτα κωλῦσαι τὴν
εἰς τὰς Πύλας, ἐφ᾽ ἣν αἱ πεντήκοντα τριήρεις ὅμως ἐφώρ-
μουν· ἵν᾽ εἰ πορεύοιτο Φίλιππος, κωλύοιτε ὑμεῖς. πῶς οὖν;
τίς τέχνη πάλιν αὖ γενήσεται περὶ ταύτης; τοὺς χρόνους ὑ-
μῶν ἀφελέσθαι, καὶ ἐπιστῆσαι τὰ πράγματα ἀγαγόντας
ἄφνω, ἵνα μηδ᾽ ἂν βούλησθε, δυνήσεσθε ἐξελθεῖν. οὐκοῦν
ταῦθ᾽ οὗτοι πράξαντες φαίνονται. ἐγὼ δ᾽ ὥσπερ ἀκηκόατε
ἤδη πολλάκις, οὐχὶ δυνηθεὶς προαπελθεῖν, ἀλλὰ καὶ μι-
σθωσάμενος πλοῖον κατεκωλύθην ἐκπλεῦσαι. ἀλλὰ καὶ
πιστεῦσαι Φωκέας ἔδει Φιλίππῳ, καὶ ἑκόντας ἑαυτοὺς ἐκ-
δοῦναι, ἵνα μηδεὶς χρόνος ἐγγένηται τοῖς πράγμασι, μηδ᾽
ἐναντίον ἔλθῃ ψήφισμα παρ᾽ ὑμῶν μηδέν. οὐκοῦν ὡς μὲν οἱ
Φωκεῖς σωθήσονται, παρὰ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεων ἀπαγ-
γελθήσεται. ὥστε καὶ εἴ τις ἐμοὶ διαπιστεῖ, τούτοις πιστεύ-
σας ἑαυτὸν ἐγχειριεῖ. τοὺς δὲ Ἀθηναίους αὐτοὺς μεταπεμ-
ψόμεθ᾽ ἡμεῖς, ἵνα πάντα ὅσα ἂν βούλωνται, νομίσαντες ὑ-
πάρχειν σφίσι, μηδὲν ἐναντίον ψηφίσωνται. οὗτοι δὲ τοιαῦ-
τα ἀπαγγελοῦσι παρ᾽ ὑμῶν καὶ ὑποσχήσονται· ἐξ ὧν μηδ᾽ ἂν

ὁπουν,

ὄλουν, ἤ, κινηθήσονται. τοῦτον τὸν τρόπον καὶ τοιαύταις τέ-
χναις ὑπὸ τούτων τῶν κάκιστα ἀπολουμένων ἀνθρώπων
πάντα τὰ πράγματα ἀπώλετο. καὶ γάρ τοι παραχρῆμα
ἀντὶ μὲν τοῦ θεσπιὰς καὶ πλαταιὰς οἰκιζομένας ἰδεῖν, ὀρ-
χομενὸν καὶ κορώνειαν ἠκούσατε ἐξηνδραποδισμένας: ἀν-
τὶ δὲ τοῦ, τὰς θήβας ταπεινὰς γενέσθαι, καὶ περιαιρεθῆ-
ναι τὴν ὕβριν καὶ τὸ φρόνημα αὐτῶν, τὰ τῶν συμμάχων
τῶν ὑμετέρων φωκέων τείχη κατεσκάπτετο: θηβαῖοι δὲ
ἦσαν οἱ κατασκάπτοντες, οἱ διοικισθέντες ὑπ' αἰσχίνου τῷ
λόγῳ: ἀντὶ δὲ τοῦ, τὴν εὔβοιαν ἀντ' ἀμφιπόλεως ἡμῖν
παραδοθῆναι, ὁρμητήρια ἐφ' ὑμᾶς ἐν εὐβοίᾳ φίλιππος
προσκατασκευάζεται: καὶ γεραιστῷ καὶ μεγάροις ἐπιβου-
λεύων διατελεῖ: ἀντὶ δὲ τοῦ τὸν ὠρωπὸν ὑμῖν ἀποδοθῆ-
ναι, περὶ δρυμοῦ καὶ τῆς πρὸς πανάκτῳ χώρας μεθ' ὅ-
πλων ἐξερχόμεθα: ὅ, τέως ἦσαν φωκεῖς σῶοι, οὐδέ ποτε ἐ-
ποιήσαμεν: ἀντὶ δὲ τοῦ, τὰ πάτρια ἐν τῷ ἱερῷ κατασταθῆ-
ναι, καὶ τὰ χρήματα εἰσπραχθῆναι τῷ θεῷ, οἱ μὲν ὄντες
ἀμφικτύονες φεύγουσι καὶ ἐξελήλανται, καὶ ἀνάστατος
αὐτῶν ἡ χώρα γέγονεν: οἱ δ' οὐδὲ πώποτε ἐν τῷ πρόσθεν
γεγονότες μακεδόνες βάρβαροι, νῦν ἀμφικτύονες εἶναι
βιάζονται: ἐὰν δέ τις περὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων μνησθῇ,
κατακρημνίζεται. ἡ πόλις δὲ, τὴν προμαντείαν ἀφήρη-
ται, καὶ γέγονε τὰ πράγματα πάντα, ὥσπερ αἴνιγμα
τῇ πόλει. ὁ μὲν, οὐδὲν ἔψευσται, καὶ πάντα ὅσα ἐβουλήθη
διαπέπρακται. ὑμεῖς δὲ ἅπερ εὔξαισθε ἂν ἐλπίσαντες, τἀ-
ναντία τούτων ἑωράκατε γιγνόμενα: καὶ δοκεῖτε μὲν εἰρή-
νην ἄγειν, πεπόνθατε δὲ δεινότερα, ἢ πολεμοῦντες. οὗ-
τοι δὲ χρήματα ἔχουσιν ὧδε τούτοις, καὶ μέχρι τῆς τήμε-
ρον ἡμέρας δίκην οὐ δεδώκασιν. ὅτι δὲ ταῦθ' ἁπλῶς δε-
δωροδόκηνται, καὶ τιμὴν ἔχουσιν ἁπάντων τούτων οὗτοι,
πολλαχόθεν ἐγὼ γ' οἶμαι δῆλον ὑμῖν εἶναι πάλαι: καὶ δέ-

ἔοικα, μὴ τοὐναντίον οὗ βούλομαι, ποιήσω· σφόδρα ἀκριβῶς δεικνύναι πειρώμενος, διοχλῶ πάλαι τοὺς αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδότας. ὅμως δ' οὖν ἔτι τήνδε ἀκούσατε· ἔστιν ὅντινα ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες δικασταί, τῶν πρέσβεων ὧν ἔπεμψε Φίλιππος, χαλκοῦν στήσαιτ' ἂν ἐν ἀγορᾷ; τί δέ; δοίητ' ἂν ἐν πρυτανείῳ σίτησιν, ἢ ἄλλην τινὰ δωρειάν, αἷς τιμᾶτε τοὺς εὐεργέτας; ἐγὼ μὲν οὐκ οἴομαι. διὰ τί; οὔτε γὰρ ὑμεῖς γε ἀχάριστοί ἐστε, οὔτε ἄδικοι ἄνθρωποι, οὔτε κακοί· ἀλλ' ὅτι πάνθ' ὑπὲρ Φιλίππου καὶ οὐδὲ ἓν ὑπὲρ ὑμῶν ἔπραξαν, εἴποιτε ἂν καὶ ἀληθῆ καὶ δίκαια. εἶτα οἴεσθε ὑμεῖς μὲν οὕτω γιγνώσκειν, τὸν δὲ Φίλιππον οὐχ οὕτως; ἀλλὰ τούτοις διδόναι τοσαύτας καὶ τηλικαύτας δωρεὰς διότι ὑπὲρ ὑμῶν δικαίως καὶ καλῶς ἐπρέσβευσαν; οὐκ ἔστι ταῦτα. τὸν γὰρ Ἡγήσιππον ὁρᾶτε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ πρέσβεις ὅπως ἐδέξατο. τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ· ἀλλὰ ξενοκλείδην τουτονὶ τὸν ποιητὴν ἐξεκήρυξεν, ὅτι αὐτοὺς ὑπεδέξατο πολίτας ὄντας. τοῖς μὲν γὰρ ὑπὲρ ὑμῶν λέγουσι δικαίως ὅσα ἂν φρονῶσι, τοῦτον τὸν τρόπον προσφέρεται· τοῖς δὲ πεπρακόσιν ἑαυτούς, ὡς τούτοις. ταῦτ' οὖν μαρτύρων, ταῦτ' οὖν ἐλέγχων τινῶν ἔτι δεῖται μειζόνων· ταῦτ' ἀφαιρήσεταί τις ὑμῶν; εἶπε τοίνυν μοί τις ἄρτι προσελθὼν πρὸ τοῦ δικαστηρίου πρᾶγμα καινότατον πάντων· Χάρητος κατηγορεῖν αὐτὸν παρεσκευάσθαι, καὶ διὰ τούτου τοῦ τρόπου, καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων ἐξαπατήσειν ὑμᾶς ἐλπίζειν. ἐγὼ δ' ὅτι μὲν πάντα τρόπον κρινόμενος Χάρης εὑρήσεται πιστῶς καὶ εὐνοϊκῶς, ὅσον ἦν ἐπ' ἐκείνῳ, πράττων ὑπὲρ ὑμῶν, διὰ δὲ τοὺς ἐπὶ χρήμασι λυμαινομένους τοῖς πράγμασι πολλῶν ὑστερῶν, οὐ πάνυ διισχυρίζομαι· ἀλλ' ὑπερβολὴν ποιήσομαι. ἔστω γὰρ πάντα τἀληθῆ λέγειν περὶ αὐτοῦ τουτονί. καὶ οὕτω τοίνυν κομιδῆ γέλως ἐστὶ κατηγορεῖν ἐκείνου τουτονί. ἐγὼ γὰρ αἰσχίνην οὐδὲ-

νὸς αἰτιῶμαι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ πεπραγμένων· τούτων γὰρ εἰσὶν οἱ στρατηγοὶ ὑπεύθυνοι· οὐδὲ τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην· ἀλλ' ἄχρι τούτου πάντα ἀφίημι. τί οὖν λέγω καὶ πόθεν ἄρχομαι κατηγορεῖν; τοῦ ποιουμένης τῆς πόλεως εἰρήνην φιλοκράτει συνειπεῖν, ἀλλὰ μὴ τοῖς τὰ βέλτιστα γράφουσι· καὶ τοῦ δῶρα εἰληφέναι· τοῦ μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς ὑστέρας πρεσβείας τοὺς χρόνους κατατρῖψαι, καὶ μηδὲν ὧν προσετάξατε ὑμεῖς ποιῆσαι· τοῦ φενακίσαι τὴν πόλιν, καὶ παραστήσαντα ἐλπίδας, ὡς ὅσα βουλόμεθα ἡμεῖς, φίλιππος πράξει, πάντα ἀπολωλεκέναι· τοῦ μετὰ ταῦτα ἑτέρων προλεγόντων, φυλάττεσθαι τὸν τοσαῦτα ἠδικηκότα, ἐκείνῳ συνηγορεῖν· ταῦτα κατηγορῶ· ταῦτα μέμνησθε. ἐπεὶ δικαίαν εἰρήνην καὶ ἴσην, καὶ μηδὲν πεπρακότας ἀνθρώπους, μὴ δὲ ψευσαμένους ὕστερον, κἂν ἐπῄνουν, καὶ στεφανοῦν ἐκέλευον. στρατηγὸς δ' εἴ τις ἠδίκηκεν ὑμᾶς, οὐχὶ κοινωνεῖ τῶν νῦν εὐθυνῶν. ποῖος γὰρ στρατηγὸς ἅλον, τίς δὲ φωκέας ἀπολώλεκε; τίς δὲ δορίσκον; τίς δὲ κερσοβλέπτην; τίς δὲ ἱερὸν ὄρος; τίς δὲ πύλας; τίς δὲ πεποίηκεν ἄχρι τῆς ἀττικῆς ὁδὸν διὰ συμμάχων καὶ φίλων εἶναι φιλίππῳ; τίς δὲ κορώνειαν; τίς ὀρχομενόν; τίς εὔβοιαν ἀλλοτρίαν; τίς μέγαρα πρώην ὀλίγου; τίς θηβαίους ἰσχυρούς; τούτων γὰρ οὐδὲν τοσούτων καὶ τηλικούτων ὄντων διὰ τοὺς στρατηγοὺς ἀπώλετο. * οὐδὲν τῇ εἰρήνῃ συγχωρηθὲν πεισθέντων ὑμῶν ἔχει φίλιππος· ἀλλὰ διὰ τούτους ἀπόλωλε, καὶ τὴν τούτων δωροδοκίαν. ἂν τοίνυν ταῦτα μὲν φεύγῃ, πλανᾷ δὲ, καὶ πάντα μᾶλλον λέγῃ ἐκεῖνος, αὐτὸν δέχεσθε· οὐ στρατηγῶν δικαζόμεθα. οὐ περὶ τούτων κρίνῃ. μὴ λέγε εἴ τις αἴτιός ἐστι καὶ ἄλλως τοῦ τῶν φωκέων ὀλέθρου· ἀλλ' ὡς οὐ σὺ συναίτιος εἶ, δεῖξον. τί οὖν, εἴ τι δημοσθένης ἠδίκει, νῦν λέγεις· ἀλλ' οὐχ, ὅτε τὰς εὐθύνας ἐδίδου, κατηγόρεις; δι' αὐτὸ

γὰρ εἰ ἐστὶν ἀπολωλέναι δίκαιος. μὴ λέγε ὡς, καλὸν εἰρήνη, μηδὲ συμφέρον· οὐδεὶς γὰρ αἰτιᾶταί σε τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην, ἀλλ᾽ ὡς οὐκ αἰσχρὰ καὶ ἐπονείδιστα, καὶ πολλὰ ὕστερον ἐξηπατήμεθα, καὶ πάντα ἀπώλετο· ταῦτα λέγε. τούτων γὰρ ἁπάντων ἡμῖν αἴτιος σὺ δέδειξαι. καὶ τί δὴ μέχρι νυνὶ τὸν τὰ τοιαῦτα πεπονηκότα ἐπαινεῖς; ἂν οὕτω φυλάττητε αὐτὸν, οὐκ ἕξει τί λέγειν· ἀλλὰ τὴν ἄλλως ἐνταῦθα ἐπαρεῖ τὴν φωνὴν, καὶ πεφωνασκηκὼς ἔσται. καίτοι καὶ περὶ τῆς φωνῆς ἴσως εἰπεῖν ἀνάγκη· πάνυ γὰρ μέγα καὶ ἐπὶ ταύτῃ φρονεῖν αὐτὸν, ἀκούω, ὡς καθυποκρινούμενον ὑμᾶς. ἐμοὶ δὲ δοκεῖτε ἀτοπώτατον ἁπάντων ἂν ποιῆσαι, εἰ ὅτε μὲν τὰ θυέστου καὶ τῶν ἐπὶ τροίᾳ κακὰ ἠγωνίζετο, ἐξεβάλλετε αὐτὸν, καὶ ἐξεσυρίττετε ἐκ τῶν θεάτρων, καὶ μονονοὺ κατελεύετε οὕτως, ὥστε τελευτῶντα τοῦ τριταγωνιστεῖν ἀποστῆναι. ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς κοινοῖς καὶ τοῖς μεγίστοις τῆς πόλεως πράγμασι μυρία εἴργασται κακὰ, τηνικαῦτα ὡς καλὸν φθεγγομένῳ προσέχοιτε; μηδαμῶς· μηδὲν ἀβέλτερον ὑμεῖς πάθητε· ἀλλὰ λογίζεσθε ὅτι δεῖ κήρυκα μὲν ἂν δοκιμάζητε, * εὔφωνον σκοπεῖν· πρεσβευτὴν δὲ καὶ τῶν κοινῶν ἀξιοῦντά τι πράττειν, δίκαιον καὶ φρόνημα ἔχοντα ὑπὲρ μὲν ὑμῶν μέγα, πρὸς δὲ ὑμᾶς ἴσον. ὥσπερ ἐγὼ φίλιππον μὲν οὐκ ἐθαύμασα, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους θαυμάσας ἔσωσα, οὐδὲν δὲ ὑπεστειλάμην. οὗτος δ᾽ ἐκείνου μὲν προὐκυλινδεῖτο, καὶ τοὺς παιᾶνας ᾖδεν, ὑμῶν δὲ ὑπερεώρα. ἔτι τοίνυν ὅταν μὲν ἴδητε δεινότητα, ἢ εὐφωνίαν, ἤ τι τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἀγαθῶν ἐπὶ χρηστοῦ καὶ φιλοτίμου γεγενημένον ἀνθρώπου, συγχαίρειν καὶ συνασκεῖν ἅπαντας δεῖ· κοινὸν γὰρ ὑμῖν ἅπασι τοῖς ἄλλοις ἐστὶ τὸ ἀγαθὸν γίνεται. ὅταν δὲ ἐπὶ δωροδόκου καὶ πονηροῦ, καὶ παντὸς ἥττονος λήμματος, ἀποκλείειν καὶ πικρῶς καὶ ἐναντίως ἀκούειν· ὡς πο=

νεία δυνάμεως δόξαν φερομένη τὴν ὑμετέραν περὶ τὴν πόλιν ἐστίν. ὁρᾶτε δ' ἀφ' ὧν οὗτος εὐδοκιμεῖ, τηλίκα τῇ πόλει περιέστηκε πράγματα· αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι δυνάμεις ἱκανῶς εἰσιν αὐτάρκεις· ἡ δὲ τοῦ λέγειν, ἂν τὰ παρ' ὑμῶν τῶν ἀκουόντων ἀντιστῇ, διακόπτεται. οὕτως οὖν ἀκούετε τούτου, ὡς πονηροῦ καὶ δωροδόκου καὶ οὐδ' ὁτιοῦν ἐροῦντος ἀληθές. ὅτι δ' οὐ μόνον κατὰ τὰ ἄλλα, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς αὐτὸν τὸν φίλιππον πράγματα πανταχοῦ συμφέρει τουτονὶ ἑαλωκέναι, θεάσασθε· εἴτε γὰρ ἥξει ποτὲ εἰς ἀνάγκην τῶν δικαίων τι ποιεῖν τῇ πόλει, τὸν τρόπον μεταθήσεται. νῦν μὲν γὰρ προῄρηται τοὺς πολλοὺς ἐξαπατῶν, ὀλίγους θεραπεύειν. ἂν δὲ τούτους ἀπολωλότας πύθηται, ὑμῖν τοῖς πολλοῖς καὶ πάντων κυρίοις, τὰ λοιπὰ ποιεῖν βουλήσεται. εἴτ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἧσπερ νῦν ἐξουσίας καὶ ἀσελγείας μενεῖ, τοὺς ὁτιοῦν ἂν ἐκείνῳ ποιήσοντας ἀνῃρηκότες ἐκ τῆς πόλεως ἔσεσθε, ἂν τούτους ἀνέλητε. εἰ γὰρ οἰόμενοι δίκην ὑφέξειν τοιαῦτα ἔπραξαν· τούτους, ἐὰν τὰ παρ' ὑμῶν αὐτοῖς ἀφεθῇ, τί οἴεσθε ποιήσειν; ποῖον εὐθυκράτην; ποῖον λασθένην; τίν' οὐχ ὑπερβαλεῖσθαι προδότην; τίνα δ' οὐ πάντων τῶν ἄλλων χείρω πολίτην ὑπάρξειν; ὁρῶντα τοῖς μὲν ἅπαντα πεπρακόσι χρήματα, δόξαν, ἀφορμήν, τὴν φιλίππου ξενίαν περιοῦσαν· τοῖς δὲ δικαίους τε παρέχουσιν ἑαυτούς, καὶ προσανηλωκόσι χρήματα, πράγματα, ἀπέχθειαν, φθόνους περιόντα παρ' ἐνίων. μηδαμῶς. οὔτε γὰρ πρὸς δόξαν, οὔτε πρὸς εὐσέβειαν, οὔτε πρὸς ἀσφάλειαν, οὔτε πρὸς ἄλλο οὐδὲν ὑμῖν συμφέρει, τοῦτον ἀφεῖναι· ἀλλὰ τιμωρησαμένους παράδειγμα ποιῆσαι πᾶσι καὶ τοῖς πολίταις καὶ τοῖς ἄλλοις ἕλλησιν.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ, ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΑΤΕΛΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΛΕΠΤΙΝΗΝ ΛΟΓΟΥ.

Ἡ τῶν ἀθηναίων πόλις ἄλλοις τε ἐτίμα τοὺς εὐεργέτας, καὶ ἀτελείᾳ λειτουργιῶν. πολλῶν οὖν λαμβανόντων αὐτὴν, σπάνις ἐδόκει τῶν λειτουργησόντων εἶναι. διὰ τοῦτο λεπτίνης νόμον εἰσήνεγκεν, εἶναι μηδένα ἀτελῆ, μήτε τὸ λοιπὸν ἐξὸν εἶναι τῷ δήμῳ δοῦναι· τὸν δὲ ἀτέλειαν αἰτήσαντα, πάσχειν τὰ ἔσχατα. τοῦτον δ' ἐγράψαντο τὸν νόμον μὲν ἄλλοι, μεθ' ὧν καὶ βάθιππος, καὶ οὐκ ἐπεξῆλθεν, ἢ χρήματα λαβὼν, ἢ νόσῳ περιπεσών· νῦν δὲ φορμίων καὶ κτήσιππος ὁ χαβρίου παῖς, καὶ τινὲς μετ' αὐτῶν, οἷς συνήγορος δημοσθένης γίνεται. ὁ μὲν οὖν λεπτίνης πλέον ἰσχύει τῷ συμφέροντι· τὴν γὰρ χρείαν περιέχεται. ὁ δὲ δημοσθένης τῷ τε ἐνδόξῳ καὶ τῷ δικαίῳ· καὶ τῷ δικαίῳ μὲν, ὅτι δίκαιόν ἐστι τοὺς εὖ ποιήσαντας ἀντευπεπονθέναι, καὶ τοὺς ὀρθῶς ἀντιλαβόντας τῶν δοθέντων μὴ ἀφαιρεῖσθαι· τῷ δὲ ἐνδόξῳ διότι τάχα μὲν καὶ ἄλλοις αἴσχιον ἃ δεδώκασιν, ἀφαιρεῖσθαι· ἀθηναίοις δὲ οὐχ ἥκιστα, οἷς ἀντ' ἄλλου γνωρίσματος τὸ μεγαλόψυχον προσεῖναι δοκεῖ. ἐπιδείκνυσι δὲ ὅτι καὶ παρανόμως εἰσήνεγκε τὸν νόμον. λέγειν γὰρ ἐχρῆν νόμον τὸν κελεύοντα ἀναιρεῖν πρῶτον τὸν ἐναντίον νόμον· καὶ τότε αὐτὸν τιθέναι νόμον, ἵνα μὴ ἀλλήλοις ἐναντίοι νόμοι εὑρίσκωνται.

Ἄλλως.

Ὁ πρὸς λεπτίνην λόγος ἐπιγραφὴν ἔχει τοιαύτην, ἐπειδὴ πρὸ παρελθόντος τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ ὑπεύθυνος ἦν κρίσει καὶ τιμωρίᾳ, γράφειν τις νόμον ἐφαίνετο λεπτίνης ἀκίνδυνος. ὅθεν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' οὐ κατ' αὐτοῦ ὁ λόγος. ἡ δὲ ὑπόθεσις, οὕτως ἔχει. συνήθες ἦν τῇ πόλει τῶν ἀθηναίων,

τιμᾶν τοὺς εὐεργέτας μάλιστα πολλαῖς καὶ διαφόροις τιμαῖς, καὶ δὴ καὶ ἀτελεία. πολλῶν δὲ εἰληφότων, καὶ ἀστῶν καὶ ξένων, ἐπέλειπον οἱ λειτουργήσοντες. καὶ διὰ τοῦτο σχεδὸν τῆς λειτουργίας περιισταμένης εἰς τοὺς ἀπόρους, Λεπτίνης τῶν πολιτευομένων ἀνὴρ οὐκ ἀδόκιμος ἔγραψε νόμον αὐτοῖς ῥήμασιν οὕτως ἔχοντα· Ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσι, μηδένα ἀτελῆ εἶναι πλὴν τῶν ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος, καὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων· μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι τῷ δήμῳ αἰτηθέντι διδόναι· εἰ δέ τις αἰτοίη, ἄτιμον αὐτὸν εἶναι, καὶ βίον, καὶ οἰκίαν, καὶ ὑποκεῖσθαι γραφαῖς καὶ ἐνδείξεσιν· εἰ δὲ καὶ ἐν τούτοις ἁλῷ, ἔνοχον εἶναι τοῖς αὐτοῖς οἷσπερ οἱ δικάζοντες, ὅταν ὀφείλοντες τῷ δημοσίῳ δικάζωσι. Τοῦ νόμου οὖν οὕτως ἔχοντος ἐγράψατο μὲν τὸ πρότερον Βάθιππος Λεπτίνην· ὃς ἀπέθανε πρὶν εἰσελθεῖν τὴν γραφήν. κᾆτα διελήλυθε χρόνος, καὶ γέγονε Λεπτίνης ἀνεύθυνος. νόμος γὰρ ἦν, τὸν γράψαντα νόμον, ἢ ψήφισμα, μετὰ ἐνιαυτὸν μὴ εἶναι ὑπεύθυνον. ὅμως ἐπειδὴ καὶ οὕτως κατὰ τὸν νόμον ἐξῆν κρίνεσθαι τὰς κατηγορίας, κἂν οἱ γράψαντες ἔξω κινδύνων ὦσι, μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἐπέστη κατήγορος Ἀφεψίων υἱὸς Βαθίππου, ᾧ συνηγόρει Φορμίων ὁ ῥήτωρ, καὶ Κτήσιππος ὁ υἱὸς Χαβρίου, ᾧ συνηγόρει Δημοσθένης. τούτων οὖν κατηγόρων ἐπιστάντων κατὰ τοῦ νόμου περιίσταται ἡ γραφή. ἡ δὲ στάσις πραγματικὴ ἔγγραφος. κεφάλαια δὲ τοῦ λόγου, τὸ νόμιμον, τὸ συμφέρον, τὸ δίκαιον. Ἀναγκαῖον δὲ εἰπεῖν τὰς δικαιολογίας ἑκατέρου. καὶ ὁ μὲν Λεπτίνης ἰσχυρίζεται τῷ συμφέροντι, διὰ τὸ περιιέναι λειτουργούς· ἀλλὰ καὶ τῷ δικαίῳ· ὅτι οὐκ ἔστι τοὺς μὲν, ἀδίκως πλουτεῖν, τοὺς δὲ λειτουργοῦντας, ἀεὶ πένεσθαι. ὁ δὲ κατήγορος ἰσχυρίζεται τῷ νομίμῳ, τῷ δικαίῳ, καὶ τῷ συμφέροντι. καὶ ἔστι τὸ νόμιμον, διπλοῦν, περί τε τὸ πρόσωπον, καὶ τὸ πρᾶγμα. καὶ περὶ μὲν τὸ πρόσωπον,

ἀφ' ὧν αὐτὸν ἐχρῆν ποιῆσαι οὐκ ἐποίησε· παρέβη δὲ τὸν θεσ-
μόν. θεσμὸς δέ ἐστι νόμος παρακελευόμενος πῶς δεῖ νομο-
θετεῖν. ἔδει γὰρ αὐτὸν γράψαντα, ἐκθεῖναι ἔμπροσθεν τῶν
ἐπωνύμων, καὶ ἐν νομοθέταις κυρῶσαι, τοῦτο οὐκ ἐποίη-
σε. περὶ δὲ τὸ πρᾶγμα, ὅτι παρέβη ὁ νόμος οὗτος πα-
λαιὸν νόμον τὸν λέγοντα, τὰς τοῦ δήμου δωρεὰς εἶναι βε-
βαίας. ὑπεναντίος οὖν τῶν νόμων οὗτός ἐστιν. ὅτι κε-
λευόντων ἐκείνων ὅσας ὁ δῆμος δέδωκε δωρεὰς κυρίας
εἶναι, οὗτος ἀφαιρεῖσθαι τὰς δεδομένας βιάζεται. τῷ δὲ
δικαίῳ ἰσχυρίζεται· ὅτι οὐ δεῖ τοὺς εὐεργέτας ἀποστερεῖν δω-
ρεῶν. τῷ δὲ συμφέροντι, τριχῶς ἰσχυρίζεται· πρῶτον μὲν
ὅτι ἀσύμφορον ὑμῖν γενήσεται, ἐὰν τοὺς εὐεργέτας ἀφαι-
ρεῖσθαι τὴν δωρεάν. οὐκέτι γὰρ ὁ λεύκων πέμψει τὸν σῖ-
τον ὑμῖν ἐκ τοῦ βοσπόρου. δεύτερον δὲ, ὅτι ἀσύμφορον ὑ-
μῖν ἔσται· οὐκέτι γὰρ εὐεργετήσει τις τὴν πόλιν στερουμένους
τῆς δωρεᾶς ὁρῶν τοὺς ἄλλους. τρίτον δὲ, ὅτι ἀδοξήσετε· δό-
ξετε γὰρ ἀγνώμονες εἶναι. Ἔστι δὲ ὁ λόγος οὗτος δευ-
τερολογία. ὁ ἀφεψίων γὰρ ὡς πρεσβύτερος ἔλαβε τὴν
πρωτολογίαν. οὐκοῦν ὁ λεπτίνης προηγουμένως τῷ συμ-
φέροντι χρῆται, φάσκων ἐν σπάνει καθεστάναι τὴν πόλιν
τῶν λειτουργούντων. δευτέρῳ δὲ τῷ δικαίῳ· ὅπερ ἀπὸ
τῆς ἰσότητος θεωρεῖται. πάνυ γάρ φησι δεινόν ἐστι, τινὰς
μὲν πλουτεῖν ἀτελείας ἐπειλημμένους, τὴν πόλιν δὲ μὴ
δὲ τῶν λειτουργούντων εὐπορεῖν. προβάλλεται δὲ ὁ ῥή-
τωρ, τῷ μὲν δοκεῖν τὴν κατηγορίαν τοῦ νόμου· συναπο-
δύεται δὲ καὶ κατασκευάζει καὶ τὴν σύστασιν τοῦ οἰκείου
νόμου. ἐν γὰρ τῷ νομίμῳ κεφαλαίῳ καθίστησιν ἀντα-
ναγινώσκων καὶ ἀντιθεὶς καὶ ἀντεξετάζων ἀμφοτέρους τοὺς
νόμους, καὶ τὸ διάφορον ὅσον δεικνύς. ἵνα δὲ μὴ ἐξαίφνης,
μηδὲ ἀναρμόστως παρέχηται τῶν νόμων τὴν σύστασιν, ἐκ πολ-
λοῦ παρεσκεύασε. καὶ ἡ πρώτη γε ἀντίθεσις τοῦ λόγου, ὧν μὲν

δοκεῖν, ἔστι παρὰ λεπτίνου, τῇ δ' ἀληθείᾳ, πρὸς σύστασιν τοῦ οἰκείου συμφέροντος ἐξεύρηται. ἵνα φαίνηται ὁ ἀντίδικος τὸν δημοσθένους εἰσάγων νόμον. τί γὰρ ὁ δημοσθένους βούλεται νόμος; τὰς δωρεὰς, ὅσας ὁ δῆμος ἔδωκε, κυρίας εἶναι· τοὺς δὲ ἔχοντας κρίνεσθαι. ἵν' εἰ μὲν ἄξιοι, ἔχωσιν· εἰ δὲ ἀναξίως ἔχειν δοκοῖεν, ἐλεγχθέντες ἀφαιρεθῶσιν. οὐκοῦν αὐτὸς ὁ λεπτίνης τὸν δημοσθένους νόμον κεκύρωκεν. ἔτι γὰρ, αἰτιᾶται κατ' ἀρχὰς εὐθὺς ὅτι πολλοὶ τῶν εἰληφότων εἰσὶν ἀνάξιοι. οὐκοῦν ἔχει τὸν δημοσθένους νόμον τοὺς ἀναξίους ἐκκρίνοντα. καὶ διὰ τούτου πάντων κατέσπαρται. ὁ γὰρ πολὺς περὶ αὐτοῦ λόγος ἐθίζει τοὺς δικαστὰς πρὸς τὴν τοῦ νόμου μετὰ μικρὸν ἀνάγνωσιν. ἰδὼν δὲ ὅτι λεπτίνης ἐκεῖνον ἔχει τὸν ἰσχυρότατον λόγον, ὡς ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσι μηδένα ἀτελῆ εἶναι, οὐ ταύτην ἔθηκε προηγουμένην ἀντίθεσιν. ἀλλὰ τὴν λυσιτελοῦσαν αὐτῷ, καὶ τὴν μέλλουσαν εἰσφέρειν τὸν παρ' αὐτοῦ νόμον. ὅταν γὰρ λέγῃ, καὶ τούτῳ πλείστῳ χρήσεται τῷ λόγῳ, σοφίζεται τοὺς ἀκούοντας. οὐ γὰρ τῷ περὶ τῶν ἀναξίων πολλῷ χρήσεται τῷ λόγῳ, ἀλλὰ τῷ δηλονότι σπανίζειν τὴν πόλιν τῶν λειτουργούντων, καὶ τῷ συμφέρειν μετατεθῆναι τὰς λειτουργίας ἀπὸ τῶν ἀπόρων εἰς τοὺς εὐπόρους. Ἔστι δὲ τὸ μὲν εἶδος τοῦ λόγου δικανικόν. εἴγε κρίσις ἐστὶν ἐπὶ τὸν νόμον. ἡ δέ γε ὕλη πᾶσα ἐστὶ διπλῆ. καὶ ταύτης, ἡ μὲν ἐστὶ δικανική, ἡ δὲ συμβουλευτική. εὕροις δ' ἂν οὐδὲ πανηγυρικῆς ἰδέας ἀμοιροῦντα τὸν λόγον, ἐν οἷς πειρᾶται σεμνύνειν ἕκαστον τῶν εὐεργετῶν. καὶ γὰρ ἐνταῦθα εὑρήσεις ἄξια τῶν ἀνδρῶν ἐγκώμια, καὶ λόγους εὐφήμως ἁρμόττοντας ταῖς ἐκείνων πράξεσιν. οἷον, ὡς ὅταν ἐμπομπεύῃ τοῖς κόνωνος καὶ χαβρίου κατορθώμασι, καὶ τοῖς ἐπικέρδους, καὶ τῶν ἐκ θάσου, καὶ κορίνθου, καὶ λεύκωνος. ἴσον δὲ ἐπὶ τὴν με-

ἐπιχείρησιν τοῦ λόγου. πᾶσα δευτερολογία ἐπ' ἔλαττον ἀσχολεῖται περὶ τὰς προοιμιακὰς εὐνοίας. ἐπιεικῶς γὰρ τὰ λυποῦντα θεραπεύεται παρὰ τῶν λαγχανόντων τοῦ λέγειν τὴν πρώτην χώραν. τῶν δὲ δευτερολογιῶν ἔστι διαφορά. αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰσιν ἐπίλογοι μόνον, ὥσπερ οἱ κατὰ ἀριστογείτονος, πρωταγωνιστοῦντος λυκούργου, καὶ μικρὰ, μᾶλλον δὲ οὐδὲν καταλιπόντος εἰς ἀπόδειξιν τῶν πραγμάτων τῷ ῥήτορι: αἱ δὲ, ἐπ' ἔλαττον μὲν ἔχουσι τὸν ἀγῶνα, ὥσπερ ὁ κατὰ ἀνδροτίωνος, διὰ τὸ μὴ πολὺ διαφέρειν κατὰ τὴν ἐν τοῖς λόγοις ὑπόληψιν διοδώρου εὐκτήμονα. ἡ δὲ νῦν ἐξεταζομένη δευτερολογία σχεδὸν τὰ ἀναγκαιότατα τοῦ ἀγῶνος συμπεριλαβοῦσα ἔχει, ὡς δείκνυται ἐκ τῆς ἐργασίας. διὰ ταύτην αἰτίαν βραχὺ καὶ τὸ προοίμιον ἐμφαντικὸν γέγονε τῶν ἀναγκαιοτάτων δύο κεφαλαίων, τοῦ τε συμφέροντος, καὶ τοῦ δικαίου, ἃ δὴ κατωνόμασε. τὸ δὲ δίκαιον, διὰ τῆς συνηγορίας τῆς ὑπὲρ τοῦ χαβρίου παιδὸς δεδήλωκεν. ἐμνημόνευσε δὲ καὶ τοῦ νομίμου ἐν τούτῳ. διὰ μὲν οὖν τοῦ νόμου, τὸ νόμιμον: διὰ δὲ τοῦ συμφέροντος, τὸ λυσιτελεῖν τῇ πόλει: διὰ δὲ τοῦ χαβρίου παιδὸς, τὸ δίκαιον.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Ο ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΕΠΤΙΝΗΝ ΛΟΓΟΣ.

Νδρες δικασταί, μάλιστα μὲν εἵνε-
κα τοῦ νομίζειν συμφέρειν τῇ πόλει
λελύσθαι τὸν νόμον, εἶτα καὶ τοῦ παι-
δὸς εἵνεκα τοῦ χαβρίου, ὡμολόγησα ,,
τούτοις ἂν οἷός τε ὦ συνερεῖν. ἔστι δ' ,,
οὐκ ἄδηλον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,
τοῦθ', ὅτι λεπτίνης, κἂν τις ἄλλος ὑ-
πὲρ τοῦ νόμου λέγῃ, δίκαιον μὲν οὐδὲν ἐρεῖ περὶ αὐτοῦ,
φήσει δ' ἀναξίους τινὰς ἀνθρώπους εὑρομένους ἀτέλειαν,
ἐκδεδυκέναι τὰς λειτουργίας: καὶ τούτῳ πλείστῳ χρήσε-
ται τῷ λόγῳ. ἐγὼ δὲ ὅτι μὲν τινὰς κατηγοροῦντας πάν-
τας ἀφαιρεῖσθαι τὴν δωρειὰν τῶν ἀδικούντων ἐστὶν, ἐάσω:
καὶ γὰρ εἴρηται τρόπον τινὰ, καὶ ὑφ' ὑμῶν ἴσως γιγνώσκε-
ται: ἀλλ' ἐκεῖνο ἂν ἐροίμην * ἡδέως αὐτὸν, τίνος εἵνεκα, εἰ
τὰ μάλιστα μὴ τινὲς, ἀλλὰ πάντες ἦσαν ἀνάξιοι, τῶν αὐτῶν
ἠξίωσεν ὑμᾶς τε καὶ τούτους; ἐν μὲν γὰρ τῷ γράψαι μη- ,,
δένα εἶναι ἀτελῆ, τοὺς ἔχοντας ἀφείλετο τὴν ἀτέλειαν: ἐν ,,
δὲ τῷ προσγράψαι, μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι ὑμᾶς, ,,
τὸ δοῦναι ὑμῖν ἐξεῖναι. οὐ γὰρ ἐκεῖνό γ' ἔνεστιν εἰπεῖν, ὡς ,,
τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν πρὸς τοὺς ἔχοντας ἀφείλετο τὴν δωρειὰν
ἀναξίους νομίζων, οὕτω καὶ τὸν δῆμον ἀνάξιον ἡγεῖτο κύ-
ριον εἶναι τοῦ δοῦναι τὰ ἑαυτοῦ, ἐάν τῳ βούληται. ἀλλὰ νὴ
δία ἐκεῖνο ἂν ἴσως εἴποι πρὸς ταῦτα, ὅτι διὰ τὸ ῥαδίως ἐξα-
πατᾶσθαι τὸν δῆμον, διὰ τοῦτο οὕτως ἔθηκε τὸν νόμον; τί
οὖν κωλύει πάντα ἀφῃρῆσθαι, καὶ ὅλως τὴν πολιτείαν ὑμᾶς
κατὰ τοῦτον τὸν λόγον; οὐ γὰρ ἔστιν ἐφ' ὅτῳ τοῦτο οὐ πεπόν-
θατε τῶν πάντων: ἀλλὰ καὶ ψηφίσματα πολλὰ πολλάκις

ἐξαπατηθέντες κεχειροτονήκατε, καὶ συμμάχους ἤδη τινὰς ἥττους αὐτὶ κρειττόνων ἐπείσθητε εἶναι· καὶ ὅλως ἐν, οἶμαι, πολλοῖς οἷς πράττετε, καὶ τοιοῦτό τι συμβαίνειν ἀνάγκη. ἆρ' οὖν θησόμεθα νόμον διὰ ταῦτα μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι τῇ βουλῇ μηδὲ τῷ δήμῳ, μήτε προβουλεύειν μήτε χειροτονεῖν μηδέν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. οὐ γάρ ἐσμεν ἀφαιρεθῆναι δίκαιοι περὶ ὧν ἂν ἐξαπατηθῶμεν, ἀλλὰ διδαχθῆναι ὅπως τοῦτο μὴ πεισόμεθα· καὶ θέσθαι νόμον, οὐχ ὃς ἀφαιρήσεται τὸ κυρίους ὑμᾶς εἶναι τῆς δωρεᾶς, ἀλλὰ δι' οὗ τὸν ἐξαπατῶντα τιμωρησόμεθα. εἰ τοίνυν τις ἐάσας ταῦτα αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἐξετάσειε, πότερόν ποτε λυσιτελέστερόν ἐστι, κυρίους μὲν ὑμᾶς εἶναι τῆς δωρεᾶς, ἐξαπατηθέντας δέ ποτε καὶ φαύλῳ τινὶ δοῦναι· ἢ διὰ τὸ παντελῶς ἀκύρους γενέσθαι, μηδ' ἂν ἄξιόν τινα εἰδῆτε ἐξεῖναι τιμῆσαι· εὕροιτ' ἂν μᾶλλον ἐκεῖνο λυσιτελοῦν. διὰ τί; ὅτι ἐκ μὲν τοῦ πλείονας, ἢ προσήκε, τιμᾶν, πολλοὺς εὖ ποιεῖν προκαλεῖσθε ὑμᾶς· ἐκ δὲ τοῦ μηδενὶ μηδέν, μηδ' ἂν ἄξιος ᾖ, διδόναι, πάντας ἀπείρξετε τοῦ φιλοτιμεῖσθαι. πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ δι' ἐκεῖνο, ὅτι οἱ μὲν ἀνάξιόν τινα τιμήσαντες, εὐηθείας τινὰ δόξαν ἔχοιεν ἄν· οἱ δὲ τοὺς ἀγαθόν τι ποιοῦντας ἑαυτοὺς μὴ τοῖς ὁμοίοις ἀμειβόμενοι, κακίας. ὅσῳ δὴ κρεῖττον εὐήθη δοκεῖν, ἢ πονηρὸν εἶναι, τοσούτῳ λῦσαι τὸν νόμον κάλλιον, ἢ θέσθαι. οὐ τοίνυν ἔμοιγε οὐδὲ ἐκεῖνο εὔλογον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, σκοπουμένῳ φαίνεται, καταμεμφόμενόν τινας ταῖς ὑπαρχούσαις δωρεαῖς, τοὺς χρησίμους ὄντας τὰς τιμὰς ἀφαιρεῖν. εἰ γὰρ ὑπαρχουσῶν τούτων φαῦλοι καὶ ἀνάξιοί τινές κατὰ τὸν τούτου λόγον εἰσί· τί χρὴ προσδοκᾶν ἔσεσθαι τότε, ὅταν παντελῶς πλέον μέλλῃ μηδὲν εἶναι τοῖς χρηστοῖς οὖσιν; ἔτι τοίνυν ὑμᾶς κἀκεῖνο ἐνθυμεῖσθαι δεῖ, ὅτι ἐκ τῶν νῦν ὑπαρχόντων νόμων καὶ πάλαι κυρίων, οὓς οὐδ' αὐτὸς οὗτος αἰτεῖ

ποιεῖ, μὴ οὐχὶ καλῶς ἔχειν, ἐνιαυτὸν διαλιπὼν ἕκαστος λειτουργεῖ· ὥστε τὸν ἥμισυν ἐς ἀτελὴς τοῦ χρόνου. εἶθ' ἧς πᾶσι μέτεστι τὸ ἥμισυ καὶ τοῖς μηδ' ὁτιοῦν ἀγαθὸν πεποιηκόσιν ὑμᾶς, ταύτης τοὺς εὖ ποιήσαντας, ὃ προστεθείκαμεν αὐτοῖς, τοῦτ' ἀφελώμεθα; μηδαμῶς. οὔτε γὰρ ἄλλως καλὸν, οὔτε πρέπον ὑμῖν. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κατὰ μὲν τὴν ἀγορὰν * ἀψευδεῖν, νόμον γεγράφθαι, ἐφ' οἷς οὐδέν ἐστιν δημοσίᾳ βλάβος, εἴ τις ψεύσεται· ἐν δὲ τῷ κοινῷ μὴ χρῆσθαι τῷ νόμῳ τούτῳ τὴν πόλιν, τὴν αὐτὴν ἐπιτάξασαν τοῖς ἰδιώταις; ἀλλὰ τοὺς ἀγαθόν τι πεποιηκότας ἐξαπατῆσαι, καὶ ταῦτα οὐ μικρὰν ζημίαν ὀφλήσειν μέλλουσαν· οὐ γὰρ εἰ μὴ χρήματα ἀπόλλυτε μόνον σκεπτέον, ἀλλ' εἰ καὶ δόξαν χρηστὴν περὶ ἧς μᾶλλον σπουδάζετε ἢ περὶ χρημάτων. καὶ οὐ μόνον ὑμεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ πρόγονοι. τεκμήριον δέ· χρήματα μὲν γὰρ πλεῖστά ποτε κτησάμενοι πάντα ὑπὲρ φιλοτιμίας ἀνήλωσαν. ὑπὲρ δὲ δόξης οὐδένα πώποτε κίνδυνον ἐξέστησαν· ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδίας οὐσίας προσαναλίσκοντες διετέλουν. νῦν τοίνυν οὗτος ὁ νόμος ταύτην ἀντὶ καλῆς αἰσχρὰν τῇ πόλει περιάπτει, καὶ οὔτε τῶν προγόνων, οὔτε ὑμῶν ἀξίαν. τρία γὰρ τὰ μέγιστα ὀνείδη κτᾶται, φθονεροὺς, ἀπίστους, ἀχαρίστους εἶναι δοκεῖν. Ὅτι τοίνυν οὐδ' ἔστιν ὅλως, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῦ ἤθους τοῦ ὑμετέρου, κύριον ποιῆσαι τοιοῦτον νόμον, καὶ τοῦτο πειράσομαι δεῖξαι διὰ βραχέων, ἕν τι τῶν πρότερον πεπραγμένων τῇ πόλει διεξελθών. λέγονται χρήματα οἱ τριάκοντα δανείσασθαι παρὰ λακεδαιμονίων ἐπὶ τοὺς ἐν πειραιεῖ. ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις εἰς ἓν ἦλθε, καὶ τὰ πράγματα ἐκεῖνα κατέστη, πρέσβεις πέμψαντες οἱ λακεδαιμόνιοι τὰ χρήματα ταῦτα ἀπῄτουν· λόγων δὲ γιγνομένων καὶ τῶν μὲν, τοὺς δανεισαμένους ἀποδοῦναι κελευόντων τοὺς ἐξ ἄστεως, τῶν δὲ, τοῦτο πρῶτον ὑπάρξαι τῆς ὁμο-

νοίας σημεῖον ἀξιούντων, κοινῇ διαλῦσαι τὰ χρήματα· φα-
σὶ τὸν δῆμον ἑλέσθαι συνεισενεγκεῖν αὐτοῖς, καὶ μετασχεῖν
τῆς δαπάνης, ὥστε μὴ λῦσαι τῶν ὡμολογημένων μηδέν.
πῶς οὖν οὐ δεινόν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ τότε μὲν τοῖς
ἠδικηκόσιν ὑμᾶς ὑπὲρ τοῦ μὴ ψεύσασθαι τὰ χρήματα
ταῦτα εἰσφέρειν ἠθελήσατε, νῦν δὲ ἐξὸν ὑμῖν ἄνευ δαπά-
νης τὰ δίκαια ποιῆσαι τοῖς εὐεργέταις λύσασι τὸν νόμον,
ψεύδεσθαι μᾶλλον αἱρήσεσθε; ἐγὼ μὲν οὐκ ἀξιῶ. τὸ μὲν
τοίνυν τῆς πόλεως ἦθος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ἐπ'
ἄλλων πολλῶν, καὶ ἐφ' ὧν εἶπον, ἴδοι τις ἂν τοιοῦτον ἀ-
ψευδὲς καὶ χρηστόν, οὐ τὸ λυσιτελέστατον πρὸς ἀργύριον
σκοποῦν, ἀλλὰ τί καὶ καλὸν πρᾶξαι· τὸ δὲ τοῦ θέντος τὸν
νόμον, τὰ μὲν ἄλλα ἔγωγε οὐκ οἶδα, οὐδὲ λέγω φλαῦρον
οὐδέν, οὐδὲ σύνοιδα· ἐκ δὲ τοῦ νόμου σκοπῶν εὑρίσκω πο-
λὺ τούτου κεχωρισμένον. φημὶ τοίνυν ἐγὼ κάλλιον εἶν',
τοῦτον ὑμῖν ἀκολουθῆσαι περὶ τοῦ λῦσαι τὸν νόμον, ἢ ὑ-
μᾶς τούτῳ περὶ τοῦ θέσθαι· καὶ λυσιτελέστερον εἶναι καὶ
ὑμῖν καὶ τούτῳ, τὴν πόλιν πεπεικέναι λεπτίνην ὅμοιον
αὐτῇ γενέσθαι δοκεῖν, ἢ αὐτὴν ὑπὸ τούτου πεπεῖσθαι ὁ-
μοίαν εἶναι τούτῳ. οὐδὲ γὰρ εἰ πάνυ χρηστός ἐστιν, ὡς ἐμοῦ
γ' ἕνεκα ἔστω, βελτίων ἐστὶ τῆς πόλεως τὸ ἦθος. νομίζω
τοίνυν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἄμεινον ἂν περὶ τοῦ πα-
ρόντος βουλεύσασθαι, εἰ κἀκεῖνο μάθοιτε, ὅτι ᾧ μόνῳ μεί-
ζους εἰσὶν αἱ παρὰ τῶν δήμων δωρεαὶ τῶν παρὰ τῶν ἄλλων
πολιτειῶν διδομένων, καὶ τοῦτ' ἀναιρεῖται ὑπὸ τοῦ νόμου.
τῇ μὲν γὰρ χρείᾳ τῇ τῶν εὑρισκομένων τὰς δωρεὰς οἱ τύ-
ραννοι καὶ οἱ τὰς ὀλιγαρχίας ἔχοντες μάλιστα δύναν-
ται τιμᾶν, πλούσιον γὰρ ὃν ἂν βούλωνται, παραχρῆμα
ἐποίησαν· τῇ δὲ τιμῇ καὶ τῇ βεβαιότητι τὰς παρὰ τῶν δή-
μων δωρεὰς εὑρήσετε οὔσας βελτίους· τό, τε γὰρ μὴ μετ'
αἰσχύνης ὡς κολακεύοντα λαμβάνειν, ἀλλ' ἐν ἰσηγορίᾳ

δοκοῦντα ἄξιόν τινος εἶναι τιμᾶσθαι, τῶν καλῶν ἐστι· τό, τὰ ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἰόντων θαυμάζεσθαι, τοῦ παρὰ τοῦ δεσπότου λαμβάνειν ὁτιοῦν, κρεῖττον εἶναι δοκεῖ. παρὰ μὲν γὰρ ἐκείνοις μείζων ἐστὶν ὁ τοῦ μέλλοντος φόβος τῆς παρούσης χάριτος· παρὰ δ' ὑμῖν ἀδεῶς ἃ ἂν λάβῃ τις, ἔχειν ὑπῆρχε τὸν γοῦν ἄλλον χρόνον. ὁ τοίνυν τὴν πίστιν ἀφαιρῶν τῶν δωρεῶν νόμος οὗτος, ᾧ μόνῳ κρείττους εἰσὶν αἱ παρ' ὑμῶν δωρεαί, τοῦτ' ἀφαιρεῖται. καίτοι τῶν ἁπασῶν ἥστινος οὖν πολιτειῶν τὸ κομίζεσθαι τοὺς εὔνους τοῖς καθεστῶσι χάριν ἂν *ἀφέλῃς, οὐ μικρὰν φυλακὴν αὐτῶν ταύτην ἀφῃρηκὼς ἔσῃ. Τάχα τοίνυν ἴσως ἐκεῖνο λέγειν ἂν ἐπιχειρήσειε Λεπτίνης ἀπάγων ὑμᾶς ἀπὸ τούτων, ὡς αἱ λειτουργίαι νῦν μὲν εἰς πένητας ἀνθρώπους ἔρχονται, ἐκ δὲ τοῦ νόμου λειτουργήσουσιν οἱ πλουσιώτατοι. ἔστι δὲ τοῦτο, οὑτωσὶ μὲν ἀκοῦσαι λόγον τινὰ ἔχον· εἰ δέ τις αὐτὸ ἀκριβῶς ἐξετάσειε, ψεῦδος ἂν ὂν φανείη. εἰσὶ γὰρ δήπου παρ' ἡμῖν αἵ τε τῶν μετοίκων λειτουργίαι, καὶ αἱ πολιτικαί. ὧν ἑκατέρων ἐστὶ τοῖς αἱρομένοις ἡ ἀτέλεια, ἣν οὗτος ἀφαιρεῖται. τῶν γὰρ εἰς τὸν πόλεμον καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως εἰσφορῶν καὶ τριηραρχιῶν ὀρθῶς καὶ δικαίως οὐδεὶς ἔστ' ἀτελὴς ἐκ τῶν παλαιῶν νόμων· οὐδὲ οὓς οὗτος ἔγραψε τοὺς ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. σκεψώμεθα δὲ τίνας ἡμῖν εἰσποιεῖ χορηγοὺς εἰς ἐκείνας τὰς λειτουργίας, καὶ πόσους ἐὰν μὴ τούτῳ προσέχωμεν, ἀφήσει. οἱ μὲν τοίνυν πλουσιώτατοι τριηραρχοῦντες ἀεὶ τῶν χορηγιῶν ἀτελεῖς ὑπάρχουσιν. οἱ δ' ἐλάττω τῶν ἱκανῶν κεκτημένοι τὴν ἀναγκαίαν ἀτέλειαν ἔχοντες, ἔξω τοῦ τέλους εἰσὶ τούτου. οὐκοῦν τούτων μὲν οὐδετέρων οὐδεὶς διὰ τὸν νόμον ἡμῖν προσέσται χορηγός. ἀλλὰ νὴ Δία εἰς τὰς τῶν μετοίκων λειτουργίας εἰσποιεῖ πολλούς; ἀλλ' ἐὰν δείξῃ πέντε, ἐγὼ ληρεῖν ὁμολογῶ. θήσω τοίνυν

ἐγὼ μὴ πιστὸν εἶναι τοῦτο: ἀλλὰ καὶ τῶν μετοίκων πλείονας ἢ τοσούτους, ἐὰν ὁ νόμος τεθῇ, τοὺς ἀεὶ λειτουργοῦντας ἔσεσθαι, καὶ τῶν πολιτῶν μηδένα ἐκ τῆς τριηραρχίας ὑπάρξειν ἀτελῆ. σκεψώμεθα δὴ τί τοῦτ' ἔσται τῇ πόλει, ἐὰν ἅπαντες οὗτοι λειτουργῶσι: φανήσεται γὰρ οὐδὲ, πολλοῦ δεῖ, τῆς γενησομένης ἄξιον αἰσχύνης. ὁρᾶτε τὸ οὑτωσί: εἰσὶ τῶν ξένων ἀτελεῖς, δέκα θήσω: καὶ μὰ τοὺς θεοὺς ὅπερ εἶπον ἀρτίως, οὐκ οἶμαι πέντε εἶναι. καὶ μὴν, τῶν γε πολιτῶν, οὐκ εἰσὶ πέντε ἢ ἕξ. οὐκοῦν ἀμφοτέρων ἑκκαίδεκα, ποιήσωμεν αὐτοὺς εἴκοσιν: εἰ δὲ βούλεσθε, τριάκοντα. πόσοι δή ποτ' εἰσὶν οἱ κατ' ἐνιαυτὸν τὰς ἐγκυκλίους λειτουργίας λειτουργοῦντες ὑμῖν χορηγοὶ καὶ γυμνασίαρχοι, καὶ ἑστιάτορες; ἑξήκοντα ἴσως, ἢ μικρῷ πλείονες σύμπαντες οὗτοι. ἵνα τοίνυν τριάκοντα ἄνθρωποι, ἢ πλείους παρὰ πάντα τὸν χρόνον λειτουργήσωσιν ἡμῖν, τοὺς ἅπαντας ἀπίστως πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαθῶμεν; ἀλλ' ἴσμεν ἐκεῖνο δήπου, ὅτι λειτουργήσουσι μὲν, ἄνπερ ἡ πόλις ᾖ, πολλοὶ, καὶ οὐκ ἐπιλείψουσιν. εὖ δὲ ποιεῖν ἡμᾶς οὐδεὶς ἐθελήσει, τοὺς πρότερον ποιήσαντας ἐὰν ἠδικημένους ἴδῃ. εἰ δὲ δὴ τὰ μάλιστα ἐπέλιπον οἱ χορηγεῖν οἷοί τε, πρὸς Διὸς πότερον κρεῖττον ἦν, εἰς συντέλειαν ἀγαγεῖν τὰς χορηγίας ὥσπερ τὰς τριηραρχίας, ἢ τοὺς εὐεργέτας ἀφελέσθαι τὰ δοθέντα; ἐγὼ μὲν ἐκεῖνο οἶμαι. νῦν μέν γε τὸν χρόνον, ὃν ἂν τούτων ἕκαστος λειτουργῇ, δίδωσι τὴν ἀνάπαυσιν αὐτοῖς μόνον: μετὰ ταῦτα δὲ οὐδὲν ἔλαττον ἕκαστος αὐτῶν ἀναλώσει. τότε δ' ἂν μικρᾶς συντελείας ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων ἑκάστῳ γιγνομένης, οὐδὲν ἔπασχε δεινὸν οὐδεὶς, οὐδ' εἰ πάνυ μικρὰ κεκτημένος ἦν. Οὕτω τοίνυν τινὲς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σφόδρα ἔχουσιν ἀλογίστως, ὥστε ἐπιχειροῦσι λέγειν πρὸς μὲν ταῦτα οὐδὲν, ἄλλα δὲ τοιαδί: ὡς ἄρα δεινὸν, εἰ ἐν κοινῷ μὲν μηδὲ ἓν ὑπάρξει τῇ πόλει, ἰδίᾳ δέ τινες πλουτήσουσιν ἀτελείᾳ

σιν ἀτελείας ἐπειλημμένοι. ἔστι δὲ ταῦτα ἅμα ἀμφότερα οὐχὶ δίκαιον λέγειν. εἰ μὲν γὰρ τις ἔχει πολλὰ μηδὲν ὑμᾶς ἀδικῶν, οὐχὶ δεῖ δήπου τούτῳ βασκαίνειν. εἰ δ᾽ ὑφῃρημένον φήσουσιν, ἤ τινα ἄλλον, οὐχ ὃν προσήκει, τρόπον κεκτῆσθαι, εἰσὶ νόμοι καθ᾽ οὓς προσήκει κολάζειν. ὅτε δὲ τοῦτο μὴ ποιοῦσιν, οὐδὲ τὸν λόγον αὐτοῖς τοῦτον λεκτέον. καὶ μὴν περὶ τοῦ γε μὴ εἶναι χρήματα κοινὰ τῇ πόλει, ἐκεῖνο ὑμᾶς δεῖ σκοπεῖν, ὅτι οὐδὲν ἔσεσθε εὐπορώτεροι, τὰς ἀτελείας ἐὰν ἀφέλησθε. οὐ γὰρ κοινωνεῖ ταῖς δημοσίαις προσόδοις καὶ περιουσίαις ταῦτα τἀναλώματα οὐδέν. χωρὶς δὲ τούτων, νυνὶ τῇ πόλει δυοῖν ἀγαθοῖν ὄντοιν, πλούτου τε, καὶ τοῦ πρὸς ἅπαντας πιστεύεσθαι, μεῖζόν ἐστι τὸ τῆς πίστεως ὑπάρχον ἡμῖν. εἰ δέ τις οἴεται δεῖν, ὅτι χρήματα οὐκ ἔχομεν, μηδὲ δόξαν ἔχειν ἡμᾶς χρηστήν, οὐ καλῶς φρονεῖ. ἐγὼ μὲν γὰρ εὔχομαι τοῖς θεοῖς, μάλιστα μὲν ἡμῖν καὶ χρήματα πολλὰ γενέσθαι: εἰ δὲ μή, τό γε πιστοῖς εἶναι καὶ βεβαίοις δοκεῖν διαμένειν. φέρε δὴ καὶ τὰς εὐπορίας, ἃς ἀναπαυομένους τινὰς εὐπορήσειν οὗτοι φήσουσιν, εἰς μέσον ὑμῖν γιγνομένας δείξω. ἴστε γὰρ δήπου, ὅτι τῶν τριηραρχιῶν οὐδείς ἐστ᾽ ἀτελής, οὐδὲ τῶν εἰσφορῶν τῶν εἰς τὸν πόλεμον. οὐκοῦν ὁ πολλὰ κεκτημένος, οὗτος, ὅστις ἂν ᾖ, πολλὰ εἰς ταῦτα συντελεῖ: πᾶσα ἀνάγκη. καὶ μὴν ὅτι δεῖ τὴν εὐπορίαν εἰς ταῦτα ὑπάρχειν πλείστην τῇ πόλει, πάντες ἂν ὁμολογήσειαν. πρὸς μὲν γὰρ τὰς ἀπὸ τῶν χορηγιῶν δαπάνας μικρὸν ἡμέρας μέρος ἡ χάρις τοῖς θεωμένοις ἡμῶν ἐστι: πρὸς δὲ τὰς τῶν εἰς τὸν πόλεμον παρασκευῶν ἀφθονίας, πάντα τὸν χρόνον ἡ σωτηρία πάσῃ τῇ πόλει. ὥσθ᾽ ὅσον ἐνθάδε ἀφίετε, ἐκεῖ κομίζεσθε: καὶ δίδοτε ἐν τιμῆς μέρει ταῦτα, ἃ καὶ μὴ λαβοῦσιν ἔστιν ἔχειν τοῖς τοῦ τριηραρχεῖν ἄξια κεκτημένοις. ἀλλὰ μὴν ὅτι τῶν τριηραρχιῶν οὐδεὶς ἐστ᾽ ἀτελής, οἶμαι μὲν ὑμᾶς εἰδέναι

πάντας. ὅμως δὲ καὶ τὸν νόμον ὑμῖν αὐτὸν ἀναγνώσεται. λαβὲ τὸν περὶ τῶν τριηραρχιῶν νόμον, καὶ λέγε τουτὶ αὐτοῖς. λέγε.

ΝΟΜΟΣ.

Ἀτελῆ δὲ μηδένα εἶναι τριηραρχίας, πλὴν τῶν ἐννέα ἀρχόντων. Ὁρᾶτε ὡς σαφῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδένα εἶναι τριηραρχίας ἀτελῆ διείρηκεν ὁ νόμος, πλὴν τῶν ἐννέα ἀρχόντων; οὐκοῦν οἱ μὲν ἐλάττω κεκτημένοι τοῦ τριηραρχεῖν ἄξια ἔχειν, ἐν ταῖς εἰσφοραῖς συντελοῦσιν εἰς τὸν πόλεμον: οἱ δ' ἐφικνούμενοι τοῦ τριηραρχεῖν, εἰς ἀμφότερα ὑμῖν ὑπάρξουσι χρήσιμοι, καὶ τριηραρχεῖν, καὶ εἰσφέρειν. τίνα οὖν ῥᾳστώνην τοῖς πολλοῖς ὁ σὸς ὦ Λεπτίνη ποιήσει νόμος, εἰ μιᾶς, ἢ δυοῖν φυλαῖν ἕνα χορηγὸν καθίστησιν, ὃς ἀνθ' ἑνὸς ἄλλου τοῦθ' ἅπαξ ποιήσας ἀπαλλάξεται; ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ. τῆς δέ γε αἰσχύνης ὅλην ἀναπίμπλησι τὴν πόλιν καὶ τῆς ἀπιστίας. οὐκοῦν ὅτι πολλῷ μείζονα βλάπτει τῶν ὠφελειῶν ὧν ἔχει, προσήκει λελύσθαι παρὰ τοῖσδε αὐτὸν, ἕως γ' ἂν φαίνω. ἔτι δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, διὰ τὸ γεγράφθαι ἐν τῷ νόμῳ διαῤῥήδην αὐτοῦ, μηδένα μήτε τῶν πολιτῶν, μήτε τῶν ἰσοτελῶν, μήτε τῶν ξένων εἶναι ἀτελῆ, μὴ διειρῆσθαι δὲ ὅτου ἀτελῆ, χορηγίας, ἢ τινὸς ἄλλου τέλους, ἀλλ' ἁπλῶς ἀτελῆ μηδένα, πλὴν τῶν ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος: καὶ ἐν μὲν τῷ μηδένα, πάντας περιλαμβάνειν τοὺς ἄλλους: ἐν δὲ τῷ τῶν ξένων, μὴ διορίζειν τῶν οἰκούντων Ἀθήνησιν: ἀφαιρεῖται καὶ Λεύκωνα τὸν ἄρχοντα Βοσπόρου καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τὴν δωρεὰν, ἣν ὑμεῖς ἔδοτε αὐτοῖς. ἔστι γὰρ γένει μὲν δήπου ὁ Λεύκων ξένος, τῇ δὲ παρ' ὑμῶν ποιήσει πολίτης: κατ' οὐδέτερον δ' αὐτῷ τὴν ἀτέλειαν ἔστ' ἔχειν ἐκ τούτου τοῦ νόμου. καίτοι τῶν μὲν ἄλλων εὐεργετῶν χρόνον τινὰ ἕκαστος ὑμῖν χρήσιμον ἑαυτὸν παρέσχεν: οὗτος δ', ἂν σκοπῆτε, φανήσεται συνεχῶς ὑμᾶς εὖ ποιῶν. καὶ ταῦτα, ὧν μάλιστα

ὑμῶν ἡ πόλις δεῖται. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ᾽ ὅτι πλείστῳ τῶν
ἁπάντων ἀνθρώπων ἡμεῖς ἐπεισάκτῳ σίτῳ χρώμεθα.
πρὸς τοίνυν ἅπαντα τὸν ἐκ τῶν ἄλλων ἐμπορίων ἀφικνού=
μενον ὁ ἐκ τοῦ πόντου σῖτος εἰσπλέων ἐστίν: εἰκότως: οὐ γὰρ
μόνον διὰ τὸ τὸν τόπον τοῦτον σῖτον ἔχειν πλεῖστον τοῦτο γί-
γνεται, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ κύριον ὄντα τὸν λεύκωνα αὐτοῦ
τοῖς ἄγουσι τὸν σῖτον ἀθήναζε ἀτέλειαν δεδωκέναι, καὶ κη=
ρύττειν, πρώτους γεμίζεσθαι τοὺς ὡς ὑμᾶς πλέοντας. ἔ-
χων γὰρ ἐκεῖνος ἑαυτῷ καὶ τοῖς παισὶ τὴν ἀτέλειαν, ἅπασι
δέδωκεν ὑμῖν. τοῦτο δ᾽ ἡλίκον ἐστὶ θεωρήσατε. ἐκεῖνος πράτ
τεται τοὺς παρ᾽ αὐτοῦ σῖτον ἐξάγοντας τριακοστήν. αἱ τοί=
νυν παρ᾽ ἐκείνου δεῦρο ἀφικνούμεναι σίτου μυριάδες, πε=
ρὶ τετταράκοντά εἰσι: καὶ τοῦτ᾽ ἐκ τῆς παρὰ τοῖς σιτοφύ=
λαξιν ἀπογραφῆς ἄν τις ἴδοι. οὐκοῦν παρὰ μὲν τὰς τριά=
κοντα μυριάδας, μυρίους δίδωσι μεδίμνους ἡμῖν: πα=
ρὰ δὲ τὰς δέκα, ὡσπερανεὶ τρισχιλίους. τοσούτου τοίνυν δεῖ
ταύτην ἀποστερῆσαι τὴν δωρειὰν τὴν πόλιν, ὥστε προσκα-
τασκευάσας ἐμπόριον θευδοσίαν, ὅ φασιν οἱ πλέοντες *
οὐ χεῖρον εἶναι τοῦ βοσπόρου οὐδέπου: κἀνταῦθα δέδω=
κε τὴν ἀτέλειαν ἡμῖν. καὶ τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, πολλὰ
ἂν ἔχων εἰπεῖν, ὅσα εὐεργέτηκεν ὑμᾶς οὗτος ἀνὴρ καὶ
αὐτὸς καὶ οἱ πρόγονοι: ἀλλὰ πέρυσι σιτοδείας παρὰ
πᾶσιν ἀνθρώποις γενομένης, οὐ μόνον ὑμῖν ἱκανὸν σῖτον
ἀπέστειλεν, ἀλλὰ τοσοῦτον ὥστε πεντεκαίδεκα ἀργυρίου
τάλαντα, ἃ καλλισθένης διῴκησε, προσπεριγενέσθαι. τί οὖν
οἴεσθε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῦτον, τὸν τοιοῦτον περὶ ὑμᾶς
γεγενημένον, ἐὰν ἀκούσῃ νόμῳ τὴν ἀτέλειαν ὑμᾶς ἀφῃρη-
μένους αὐτὸν, καὶ μηδ᾽ ἂν μεταδόξῃ ποτὲ ψηφισαμένους ἐξεῖ-
ναι δοῦναι; ἆρ᾽ ἀγνοεῖτε ὅτι ὁ αὐτὸς νόμος οὗτος ἐκεῖνόν τε ἀ-
φαιρήσεται τὴν ἀτέλειαν κύριος ἂν γένηται, καὶ ὑμῶν τοὺς
παρ᾽ ἐκείνου σιτηγοῦντας; οὐ γὰρ δήπου τοῦτό γε ὑπείληφεν

οὐδεὶς, ὡς ἐκεῖνος ὑπομενεῖ, ἑαυτῷ μὲν ἀκύρους εἶναι τὰς παρ' ὑμῶν δωρεάς, ὑμῖν δὲ μένειν τὰς παρ' ἑαυτοῦ. οὐκοῦν πρὸς πολλοῖς οἷς ἂν ὁ νόμος βλάψειν ὑμᾶς φαίνεται, καὶ προσαφαιρεῖται καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἤδη. εἶθ' ὑμεῖς ἔτι σκοπεῖτε, εἰ χρὴ τοῦτον ἐξαλεῖψαι, καὶ οὐ πάλαι βεβούλευσθε; Ἀνάγνωθι λαβὼν αὐτοῖς ψηφίσματα αὐτὰ, τὰ περὶ τοῦ λύκωνος.

Ψηφίσματα.

Ὡς μὲν εἰκότως καὶ δικαίως τετύχηκε τῆς παρ' ὑμῶν ἀτελείας, ὁ λύκων, ἀκηκόατε ἐκ τῶν ψηφισμάτων, ὦ ἄνδρες δικασταί. τούτων δ' ἁπάντων στήλας ἀντιγράφους ἐστήσασθ' ὑμεῖς τε κἀκεῖνος, τὴν μὲν ἐν βοσπόρῳ, τὴν δ' ἐν πειραιεῖ, τὴν δ' ἐφ' ἱερῷ. σκοπεῖτε δὴ πρὸς ὅσης κακίας ὑπερβολὴν ὑμᾶς ὁ νόμος προάγει, ὃς ἀπιστότερον τὸν δῆμον καθίστησιν ἑνὸς ἀνδρός. μὴ γὰρ οἴεσθε ὑμῖν ἄλλό τι τὰς στήλας ἑστάναι ταύτας, ἢ τούτων ἁπάντων ὧν ἔχετε συνθήκας: αἷς ὁ μὲν λύκων ἐμμένων φαίνεται, καὶ ποιεῖν ἀεὶ προθυμούμενος ὑμᾶς εὖ, ὑμεῖς δ' ἑστώσας ἀκύρους ἔσεσθε πεποιηκότες: ὃ πολὺ δεινότερον τοῦ καθελεῖν ἐστιν. αὗται γὰρ οὑτωσὶ τοῖς βουλομένοις κατὰ τῆς πόλεως βλασφημεῖν τεκμήριον ὡς ἀληθῆ λέγουσιν, ἑστήξουσι. φέρε, ἐὰν δὲ δὴ πέμψας ὡς ὑμᾶς λύκων ἐρωτᾷ, τί ἔχοντες ἐγκαλέσαι, καὶ τί μεμφόμενοι τὴν ἀτέλειαν αὐτὸν ἀφῄρησθε; τί πρὸς θεῶν ἐροῦμεν; ἢ τί γράψει ποτὲ ὁ τὸ ψήφισμα ὑπὲρ ὑμῶν γράφων; ὅτι νὴ Δία ἦσάν τινες τῶν εὑρημένων ἀνάξιοι; ἐὰν τοῦτο εἴπῃ πρὸς ταῦτα ἐκεῖνος: καὶ γὰρ ἀθηναίων τινές εἰσι φαῦλοι ἴσως, καὶ οὐ διὰ τοῦτ' ἐγὼ τοὺς χρηστοὺς ἀφειλόμην, ἀλλὰ τὸν δῆμον νομίζων χρηστὸν πάντας ἔχειν ἐῶ: οὐ δικαιότερα ὑμῶν ἐρεῖ; ἐμοὶ γ' οὖν δοκεῖ. παρὰ πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις μᾶλλόν ἐστιν ἔθος διὰ τοὺς εὐεργέτας καὶ ἄλλους τινὰς εὖ ποιεῖν τῶν μὴ χρηστῶν:

ἢ διὰ τοὺς φαύλους τοὺς * ὁμολογουμένους ἀξίους χάριτος
τα δοθέντα ἀφαιρεῖσθαι. καὶ μὴν οὐδ' ὅπως οὐκ ἀποδώ-
σει τῷ λεύκωνί τις, ἐὰν βούληται, δύναμαι σκοπούμε-
νος εὑρεῖν. χρήματα μὲν γάρ ἐστιν ἀεὶ παρ' ὑμῖν αὐτοῦ. κατὰ
δὲ τὸν νόμον τουτονί, ἐάν τις ἐπ' αὐτὰ ἔλθῃ, ἢ στερήσεται τού-
των, ἢ λειτουργεῖν ἀναγκασθήσεται. ἔστι δ' οὐ τὸ τῆς δαπά-
νης μέγιστον ἐκείνῳ, ἀλλ' ὅτι τὴν δωρεὰν αὐτὸν ὑμᾶς ἀφῃ-
ρῆσθαι νομιεῖ. Οὐ τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μὴ λεύ-
κων ἀδικηθῇ, μόνον δεῖ σκοπεῖν, ᾧ φιλοτιμίας ἕνεκα ἡ
περὶ τῆς δωρεᾶς σπουδὴ γένοιτ' ἄν, οὐ χρείας: ἀλλὰ καὶ
εἴ τις ἄλλος εὖ μὲν ἐποίησεν ὑμᾶς εὖ πράττων, εἰς δέον δὲ
νῦν γέγονεν αὐτῷ τὸ παρ' ὑμῶν λαβεῖν τότε τὴν ἀτέλειαν.
τίς οὖν οὗτός ἐστιν; Ἐπικέρδης ὁ κυρηναῖος: ὃς εἴπερ τις
ἄλλος τῶν εἰληφότων, δικαίως ἠξιώθη ταύτης τῆς τιμῆς:
οὐ τῷ μεγάλα ἢ θαυμάσια ἡλίκα δοῦναι, ἀλλὰ τῷ παρὰ
τοιοῦτον καιρόν, ἐν ᾧ καὶ τῶν εὖ πεπονθότων ἔργον ἦν εὑ-
ρεῖν, ἐθέλοντά τινα ὧν εὐεργέτητο, μεμνῆσθαι. οὗτος γὰρ
ἀνήρ, ὡς τὸ ψήφισμα τουτὶ δηλοῖ τὸ τότε αὐτῷ γραφέν,
τοῖς ἁλοῦσι τότε ἐν σικελίᾳ τῶν πολιτῶν ἐν τοιαύτῃ συμ-
φορᾷ καθεστηκόσιν, ἔδωκε μνᾶς ἑκατόν, καὶ τοῦ μὴ τῷ λι-
μῷ πάντας αὐτοὺς ἀποθανεῖν, αἰτιώτατος ἐγένετο. καὶ μετὰ
ταῦτα δοθείσης ἀτελείας αὐτῷ διὰ ταῦτα παρ' ὑμῶν, ὁρῶν
ἐν τῷ πολέμῳ τῷ * πρὸς τοὺς τριάκοντα μικρόν, σπανίζον
τα τὸν δῆμον χρημάτων, τάλαντον ἔδωκεν αὐτὸς ἐπαγ-
γειλάμενος. σκέψασθε δὴ πρὸς διὸς καὶ θεῶν ἄνδρες ἀ-
θηναῖοι, πῶς ἂν ἄνθρωπος μᾶλλον φανερῶς γένοιτο εὔ-
νους ὢν ὑμῖν, ἢ πῶς ἧττον ἄξιος ἀδικηθῆναι: ἢ πρῶτον μὲν
ἐπὶ τῷ τῆς πόλεως ἀτυχήματι, μᾶλλον εἵλετο τοὺς
ἀτυχοῦντας, καὶ τὴν παρὰ τούτων χάριν, ἥτις ποτ' ἔμελ-
λεν ἔσεσθαι, ἢ τοὺς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ κεκρατηκότας, καὶ
παρ' οἷς ἦν: δεύτερον δ' ἑτέραν χρείαν ἰδών, εἰ φαίνοιτο

φίλους, καὶ μὴ ὅπως ἰδίᾳ τὰ ὄντα σώσει, προνοούμενος, ἀλλ' ὅπως τῆς ὑμετέρων μηδὲν ἐνδεῶς ἕξει τὸ καθ' αὑτόν. τοῦτον μέντοι τὸν τῷ μὲν ἔργῳ περὶ τοὺς μεγίστους καιροὺς οὑτωσὶ κοινὰ τὰ ὄντα τῷ δήμῳ κεκτημένον, τῷ δὲ ῥήματι καὶ τῇ τιμῇ τὴν ἀτέλειαν ἔχοντα, οὐχὶ τὴν ἀτέλειαν ἀφαιρήσεσθε, οὐδὲ γὰρ οὔσῃ χρώμενος φαίνεται· ἀλλὰ τὸ πιστεύειν ὑμῖν· οὗ τί γένοιτ' ἂν αἴσχιον; τὸ τοίνυν ψήφισμα ὑμῖν αὐτὸ ἀναγνώσεται τὸ, τότε ψηφισθὲν τῷ ἀνδρί· καὶ θεωρεῖτε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅσα ψηφίσματα ἄκυρα ποιεῖ ὁ νόμος, καὶ ὅσους ἀνθρώπους ἀδικεῖ, καὶ ἐν ὁποίοις καιροῖς χρησίμους ὑμῖν παρασχόντας ἑαυτούς· εὑρήσετε γὰρ τούτους, οὓς ἥκιστα προσῆκεν, ἀδικοῦντα. λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ.

Τὰς μὲν εὐεργεσίας ἀνθ' ὧν εὕρετο τὴν ἀτέλειαν ὁ ἐπικέρδης, ἀκηκόατε ἐκ τῶν ψηφισμάτων, ὦ ἄνδρες δικασταί. σκοπεῖτε δὲ μὴ τοῦτο, εἰ μνᾶς ἑκατὸν, καὶ πάλιν τάλαντον ἔδωκεν· οὐδὲ γὰρ τοὺς λαβόντας ἔγωγε ἡγοῦμαι τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων θαυμάζειν, ἀλλὰ τὴν προθυμίαν, καὶ τὸ αὐτὸν ἐπαγγελλόμενον ποιεῖν, καὶ τοὺς καιροὺς ἐν οἷς. πάντες μὲν γὰρ εἰσὶν ἴσως ἄξιοι χάριν ἀνταπολαμβάνειν οἱ προϋπάρχοντες τοῦ ποιεῖν ὑμᾶς εὖ· μάλιστα δ' οἱ παρὰ τὰς χρείας· ὧν εἷς οὗτος ἀνὴρ ὢν φαίνεται. εἶτ' οὐκ αἰσχυνόμεθα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς τοῦ τοιούτου παῖδας, εἰ μηδεμίαν ποιησάμενοι τούτων μνείαν, ἀφῃρημένοι φανούμεθα τὴν δωρεάν, μηδὲν ἔχοντες ἐγκαλέσαι; οὐ γὰρ εἰ ἕτεροι μὲν ἦσαν οἱ τότε σωθέντες ὑπ' αὐτοῦ καὶ δόντες τὴν ἀτέλειαν, ἕτεροι δ' ὑμεῖς οἱ νῦν ἀφαιρούμενοι, ἀπολύει τοῦτο τὴν αἰσχύνην· ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὸ δεινόν ἐστιν. εἰ γὰρ οἱ μὲν εἰδότες καὶ * παθόντες, ἄξια τούτων ἐνόμιζον εὖ πάσχειν· ἡμεῖς δ' οἱ λόγῳ ταῦτ' ἀκούοντες, ὡς ἀναξίων ἀφαιρησό-

μεθα· πῶς οὐχ ὑπέρδεινον ποιήσομεν; αὐτὸς τοίνυν ἔστι μοι λόγος οὗτος καὶ περὶ τῶν τοὺς πεντακοσίους καταλυσάντων· καὶ περὶ τῶν ὅτ' ἔφυγεν ὁ δῆμος, χρησίμους αὐτοὺς παρασχόντων. πάντας γὰρ αὐτοὺς δεινότατ' ἂν ἡγοῦμαι παθεῖν, εἴ τι τῶν τότε ψηφισθέντων αὐτοῖς λυθείη. εἰ τοίνυν τις ὑμῶν ἐκεῖνο πέπεισται, πολὺ τοῦ δεηθῆναί τινος τοιούτου νῦν ἀπέχειν τὴν πόλιν· ταῦτα μὲν εὐχέσθω τοῖς θεοῖς, κἀγὼ συνεύχομαι· λογιζέσθω δὲ πρῶτον μὲν, ὅτι περὶ νόμου μέλλει φέρειν τὴν ψῆφον, ᾧ μὴ λυθέντι, δεήσει χρῆσθαι· δεύτερον δὲ, ὅτι βλάπτουσιν οἱ πονηροὶ νόμοι καὶ τὰς ἀσφαλῶς οἰκεῖν οἰομένας πόλεις. οὐ γὰρ ἂν μετέπιπτε τὰ πράγματα ἐπ' ἀμφότερα, εἰ μὴ τοὺς μὲν ἐν κινδύνῳ καθεστηκότας καὶ πράξεις χρησταὶ, καὶ νόμοι, καὶ ἄνδρες χρηστοὶ, καὶ πάντα ἐξητασμένα ἐπὶ τὸ βέλτιον προῆγε· τοὺς δὲ ἐν πάσῃ καθεστάναι δοκοῦντας εὐδαιμονίᾳ πάντα ταῦτα ἀμελούμενα ὑπέρρει κατὰ μικρόν. τῶν γὰρ ἀνθρώπων οἱ πλεῖστοι κτῶνται μὲν τἀγαθὰ τῷ καλῶς βουλεύεσθαι καὶ μηδενὸς καταφρονεῖν, φυλάττειν δὲ οὐκ ἐθέλουσι τοῖς αὐτοῖς τούτοις. ὃ μὴ πάθητε νῦν ὑμεῖς· μὴ δὲ οἴεσθε νόμον τοιοῦτον θέσθαι δεῖν, ὃς καλῶς τι πράττουσαν τὴν πόλιν ὑμῶν πονηρᾶς δόξης ἀναπλήσει, ἐάν τί τι συμβῇ ποτε, ἔρημον τῶν ἐθελησόντων ἀγαθόν τι ποιεῖν αὐτὴν καταστήσει. οὐ τοίνυν μόνον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς ἰδίᾳ γνόντας εὖ ποιεῖν ὑμᾶς, καὶ παρασχόντας χρησίμους αὐτοὺς ἐπὶ τηλικούτων καὶ τοιούτων καιρῶν, οἵων μικρῷ πρότερον Φορμίων διεξελήλυθε, κἀγὼ νῦν εἴρηκα, ἄξιόν ἐστιν εὐλαβηθῆναι ἀδικῆσαι, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἄλλους, οἳ πόλεις ὅλας τὰς ἑαυτῶν πατρίδας συμμάχους ἡμῖν ἐπὶ τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους πόλεμον παρέσχον, καὶ λέγοντες ἃ συμφέρει τῇ πόλει, καὶ πράττοντες· ὧν ἔνιοι διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς εὔνοιαν στέρονται τῆς πατρίδος· ὧν ἐπέρχεταί μοι πρῶτος

ἐξετάσαι, τοὺς ἐκ Κορίνθου φυγόντας. ἀναγκάζομαι δὲ λέγειν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα, ἃ τῶν ὑμῶν τῶν πρεσβυτέρων αὐτὸς ἀκήκοα. τὰ μὲν οὖν ἄλλα, ὅσα χρησίμους ἡμῖν ἑαυτοὺς ἐκεῖνοι παρέσχον, ἐάσω· ἀλλ' ὅθ' ἡ μεγάλη μάχη πρὸς Λακεδαιμονίους ἐγένετο ἡ ἐν Κορίνθῳ, τῶν ἐν τῇ πόλει βουλευσαμένων μετὰ τὴν μάχην μὴ δέχεσθαι τῷ τείχει τοὺς στρατιώτας, ἀλλὰ πρὸς Λακεδαιμονίους ἐπικηρυκεύεσθαι, ὁρῶντες ἠτυχηκυῖαν τὴν πόλιν, καὶ παρόδου κρατοῦντας Λακεδαιμονίους, οὐχὶ προὔδωκαν, οὐδ' ἐβουλεύσαντο ἰδίᾳ περὶ τῆς αὑτῶν σωτηρίας· ἀλλὰ πλησίον ὄντων μεθ' ὅπλων ἁπάντων Πελοποννησίων ἀνέῳξαν τὰς πύλας ἡμῖν βίᾳ τῶν πολλῶν· καὶ μᾶλλον εἵλοντο μεθ' ὑμῶν τῶν τότε στρατευσαμένων, εἴ τι δέοι, πάσχειν, ἢ χωρὶς ὑμῶν ἀκινδύνως σεσῶσθαι· καὶ εἰσέφρουν τὸ στράτευμα, καὶ διέσωσαν καὶ ὑμᾶς καὶ τοὺς συμμάχους. ἐπειδὴ δὲ πρὸς Λακεδαιμονίους εἰρήνη μετὰ ταῦτα ἐγένετο ἡ ἐπὶ Ἀνταλκίδου, ἀντὶ τῶν ἔργων τούτων ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐξέπεσον. ὑποδεξάμενοι δ' ὑμεῖς αὐτούς, ἐποιήσατε ἔργον ἀνθρώπων καλῶν κἀγαθῶν· ἐψηφίσασθε γὰρ αὐτοῖς ἅπανθ' ὧν ἐδέοντο. εἶτα, ταῦτα νῦν εἰ χρὴ κύρια εἶναι, σκοποῦμεν; ἀλλ' ὁ λόγος πρῶτον αἰσχρὸς τοῖς σκοπουμένοις· εἴ τις ἀκούσειεν ὡς Ἀθηναῖοι σκοποῦσιν, εἰ χρὴ τοὺς εὐεργέτας ἐᾶν τὰ δοθέντα ἔχειν· πάλαι γὰρ ἐσκέφθαι ταῦτα, καὶ ἐγνῶσθαι προσῆκεν. Ἀνάγνωθι δέ μοι καὶ τοῦτο τὸ ψήφισμα αὐτοῖς.

Ψήφισμα.

Ἃ μὲν ἐψηφίσασθε τοῖς φεύγουσι δι' ὑμᾶς Κορινθίων, ταῦτ' ἐστίν, ὦ ἄνδρες δικασταί. ὁρᾶτε δ' εἴ τις, ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἰδὼν ἢ παρών, ἤ τινος εἰδότος ἢ διεξιόντος ἀκούσας, ἀκούσαι τὸν νόμον τοῦτον, τὰς τότε δωρεὰς δοθείσας ἀφαιρουμένου, ὅσην ἂν κακίαν τῶν θεμένων τὸν νόμον καταγνοίη·

οἱ πρὸ μὲν τῆς χρείας οὕτω φιλάνθρωποι, καὶ πάντα ποιοῦντες: ἐπειδὴ δὲ ἐπράξαμεν πάντα ὅσ' ἂν εὐξαίμεθα, οὕτως ἀχάριστοι, καὶ κακοὶ φαινόμεθα, ὥστε τοὺς τι ἔχοντας ἀφῃρήμεθα, καὶ τὸ λοιπὸν μηδενὶ δοῦναι ταῦτ' ἐξεῖναι νόμον τεθείκαμεν. νὴ δία, ἀνάξιοι γάρ τινες εὑρημένων ταῦτ' ἦσαν. τουτὶ γὰρ παρὰ πάντ' ἔσται τὸν λόγον αὐτοῖς. ἔπειτ' ἐκεῖνο ἀγνοεῖν φήσομεν, ὅτι τὴν ἀξίαν, ὅταν διδῶμεν, δεῖ σκοπεῖν, οὐ μετὰ ταῦθ' ὕστερον χρόνῳ παμπληθεῖ. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς τι μὴ δοῦναι, γνώμη χρησαμένων ἔργον ἀνθρώπων ἐστί: τὸ δὲ τοὺς ἔχοντας ἀφαιρεῖσθαι, φθονούντων. τοῦτο δ' οὐχὶ δεῖ δοκεῖν ὑμᾶς πεπονθέναι. καὶ μὴν, οὐδὲ ἐκεῖνο ὀκνήσω περὶ τῆς ἀξίας αὐτῆς πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. ἐγὼ γὰρ οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον νομίζω πόλει τὸν ἄξιον ἐξεταστέον εἶναι, καὶ ἰδιώτῃ: οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς αὐτῆς ἡ σκέψις. ἰδίᾳ μὲν γὰρ ἕκαστος ἡμῶν σκοπεῖ, τίς ἄξιός ἐστιν ἑκάστου κηδεστὴς, ἢ τῶν τοιούτων τι γίνεσθαι. ταῦτα δὲ καὶ νόμοις τισὶ καὶ δόξαις διώρισται. κοινῇ δ' ἡ πόλις καὶ ὁ δῆμος, ὅστις ἂν αὐτὸν εὖ ποιῇ καὶ σώζῃ. τοῦτο δ' οὐ γένει καὶ δόξῃ κρινόμενον ἴδοι τις ἂν, ἀλλ' ἔργῳ. ὅταν μὲν οὖν εὖ πάσχειν δέῃ, τὸν βουλόμενον εὖ ποιεῖν ἡμᾶς ἐάσομεν: ἐπειδὰν δ' εὖ πάθωμεν, τότε τὴν ἀξίαν τοῦ ποιήσαντος σκεψόμεθα; οὐκ ἄρ' ὀρθῶς βουλευσόμεθα. Ἀλλὰ νὴ δία οὗτοι μόνοι τοῦτο πείσονται, καὶ περὶ τούτων μόνων ποιοῦμαι τὸν λόγον; πολλοῦ γε καὶ δέω. ἀλλὰ πάντας μὲν οὐδ' ἂν ἐγχειρήσαιμι ἐξετάζειν, ὅσοι πεποιηκότες ὑμᾶς εὖ, διὰ τὸν νόμον, εἰ μὴ λυθήσεται, τὰ δοθέντα ἀφαιρεθήσονται. ἓν δὲ ἢ δύο λέξας ἔτι ψηφίσματα, ἀπαλλάττομαι τοῦ περὶ τούτων λέγειν. τοῦτο μὲν θασίους τοὺς μετ' ἐκφάντου, πῶς οὐκ ἀδικήσετε, ἐὰν ἀφέλησθε τὴν ἀτέλειαν; οἳ παραδόντες ὑμῖν θάσον, καὶ τὴν λακεδαιμονίων φρουρὰν μεθ' ὅπλων ἐκβαλόντες, καὶ θρασύβου-

λον εἰσαγαγόντες, καὶ παραδόντες φίλην ὑμῖν τὴν ἑαυ-
τῶν πατρίδα, αἴτιοι τοῦ γενέσθαι σύμμαχον τὸν περὶ θρά-
κην τόπον ὑμῖν ἐγένοντο. τοῦτο δ' ἀρχέβιον καὶ ἡρακλεί-
δην, οἱ βυζάντιον παραδόντες θρασυβούλῳ κυρίους ὑμᾶς
ἐποίησαν τοῦ ἑλλησπόντου: ὥστε τὴν δεκάτην ἀποδόσθαι,
καὶ χρημάτων εὐπορήσαντας, λακεδαιμονίους ἀναγκάσαι
τοιαύτην οἵαν ὑμῖν ἐδόκει, ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην. ὧν,
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μετὰ ταῦθ' ἐκπεσόντων ἐψηφίσασθε ἅ-
περ οἶμαι φεύγουσιν εὐεργέταις δι' ὑμᾶς προσήκει: προ-
ξενίαν, εὐεργεσίαν, ἀτέλειαν ἁπάντων. εἶτα τοὺς δι' ὑ-
μᾶς φεύγοντας, καὶ δικαίως τι παρ' ὑμῶν εὑρομένους, ἐά-
σομεν ἀφαιρεθῆναι τὰ δοθέντα μηδὲν ἔχοντες ἐγκαλέσαι;
ἀλλ' αἰσχρὸν ἂν εἴη. μάθοιτε δὲ τοῦτο μάλιστ' ἂν ἐκείνως. εἰ
λογίσαισθε πρὸς ὑμᾶς αὐτούς: εἴ τινες τῶν νυνὶ ἐχόντων
πύδναν, ἢ ποτίδαιαν, ἤ τι τῶν ἄλλων χωρίων, ἃ φιλίππῳ
μέν ἐστιν ὑπήκοα, ὑμῖν δ' ἐχθρά, τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ ἡ
θάσος ἦν τότε καὶ τὸ βυζάντιον, λακεδαιμονίοις μὲν οἰ-
κεῖα, ὑμῖν δὲ ἀλλότρια: παραδώσειν ταῦτ' ἐπαγγέλλοιντο,
ἂν αὐτοῖς τὰς αὐτὰς δῶτε δωρεάς, ἅσπερ ἐκφάντῳ τῷ θα-
σίῳ, καὶ ἀρχεβίῳ τῷ βυζαντίῳ: καί τινες τούτων ἀντι-
λέγοιεν αὐτοῖς ταῦτα λέγοντες, ὡς δεινόν, εἴ τινες μόνοι
τῶν ἄλλων μετοίκων μὴ χορηγοῖεν: πῶς ποτ' ἂν ἔχοιτε
πρὸς τοὺς ταῦτα λέγοντας; ἢ δῆλον ὅτι φωνὴν οὐκ ἂν ἀ-
νάσχοισθε, ὡς συκοφαντούντων; οὐκοῦν αἰσχρόν, εἰ μέλ-
λοντας μὲν εὖ πάσχειν συκοφάντην ἂν τὸν ταῦτα λέγον-
τα ἡγεῖσθαι, ἐπὶ τῷ δ' ἀφελέσθαι τὰς τῶν προτέρων εὐερ-
γετῶν δωρεάς, ταῦτα λεγόντων ἀκούσεσθε. φέρε δὴ κἀ-
κεῖνο ἐξετάσωμεν: οἱ προδόντες τὴν πύδναν, καὶ τὰ ἄλ-
λα χωρία τῷ φιλίππῳ, τῷ ποτ' ἐπαρθέντες ἡμᾶς ἠδίκουν;
ἢ πᾶσι πρόδηλον τοῦτο, ὅτι ταῖς παρ' ἐκείνου δωρεαῖς,
ἃς διὰ ταῦτα ἔσεσθαι σφίσιν ἡγοῦντο. πότερον οὖν μᾶλ-

λον εἴλεσθε, ὦ λεπτίνη, τοὺς ἐχθρούς, εἰ δύνασαι, πεῖσαι, τοὺς ἐπὶ τοῖς πρὸς ὑμᾶς ἀδικήμασι γιγνομένους ἐκείνων εὐεργέτας μὴ τιμᾶν, ἢ θεῖναι νόμον ἡμῖν, ὃς τῶν τοῖς ἡμετέροις εὐεργέταις ὑπαρχουσῶν δωρεῶν ἀφαιρεῖταί τι; ἐγὼ μὲν ἐκεῖνο οἶμαι. ἀλλ' ἵνα μὴ πόρρω τοῦ παρόντος γένωμαι, λάβε τὰ ψηφίσματα, ἃ τοῖς θασίοις καὶ βυζαντίοις ἐγράφη. λέγε.

ψηφίσματα.

Ηκούσατε μὲν τῶν ψηφισμάτων, ὦ ἄνδρες δικασταί. τούτων δὲ ἴσως ἔνιοι τῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἔτ' εἰσίν· ἀλλὰ τὰ ἔργα τὰ πραχθέντα ἐστίν, ἐπειδὴ περ ἅπαξ ἐπράχθη. προσήκει τοίνυν τὰς στήλας ταύτας κυρίας ἐᾶν τὸν πάντα χρόνον, ἵν' ἕως μὲν ἄν τινες ζῶσι, μηδὲν ὑφ' ὑμῶν ἀδικῶνται· ἐπειδὰν δὲ τελευτήσωσιν ἐκεῖνοι, τοῦ τῆς πόλεως ἤθους μνημεῖον ὦσι, καὶ παραδείγματα ἑστῶσι τοῖς βουλομένοις τί ποιεῖν ὑμᾶς ἀγαθόν, ὅτι τοὺς εὖ ποιήσαντας ἡ πόλις ἀντευπεποίηκε. καὶ μὴν, μηδ' ἐκεῖνό γε ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, λανθανέτω, ὅτι τῶν αἰσχίστων ἐστὶ, πάντας ἀνθρώπους ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι τὰς μὲν συμφορὰς, αἷς δι' ὑμᾶς ἐχρήσαντο οἱ ἄνδρες οὗτοι, πάντα τὸν χρόνον κυρίας αὐτοῖς γεγενημένας, τὰς δὲ δωρεὰς ἃς ἀντὶ τούτων ἔλαβον παρ' ὑμῶν, καὶ δὴ λελυμένας. πολὺ γὰρ μᾶλλον ἥρμοττε, τὰ δοθέντα ἐῶντας τῶν ἀτυχημάτων ἀφαιρεῖν, ἢ τούτων μενόντων τὰς δωρεὰς ἀφαιρεῖσθαι. φέρε γὰρ πρὸς διός, τίς ἐστιν, ὅστις εὖ ποιεῖν ὑμᾶς βουλήσεται, μέλλων, ἂν μὲν ἀτυχῇ, παραχρῆμα δίκην δώσειν τοῖς ἐχθροῖς· ἂν δὲ κατορθώσῃ, τὰς χάριτας παρ' ὑμῶν ἀπίστους ἕξειν; Πάνυ τοίνυν ἀχθοίμην ἄν, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ τοῦτο μόνον δόξαιμι δίκαιον κατηγορεῖν τοῦ νόμου, ὅτι πολλοὺς εὐεργέτας ἀφαιρεῖται τὴν ἀτέλειαν, τῶν δὲ πολιτῶν μηδένα ἄξιον δοκοίην ἔχειν δεῖξαι τῶν εὐεργε-

μένων τούτων τὴν τιμήν. καὶ γὰρ καὶ τἄλλα ἀγαθὰ δεξαίμην ἂν ἔγωγε παρ' ἡμῖν εἶναι πλεῖστα, καὶ ἄνδρας ἀρίστους, καὶ πλείστους εὐεργέτας τῆς πόλεως πολίτας εἶναι. πρῶτον μὲν τοίνυν κόνωνα σκοπεῖτε· εἰ ἄρα ἄξιον, καταμεμψαμένους ἢ τὸν ἄνδρα, ἢ τὰ πεπραγμένα αὐτῷ, ἄκυρόν τι ποιῆσαι τῶν ἐκείνῳ δοθέντων. οὗτος γὰρ ἀνήρ, ὡς ὑμῶν τινων ἔστιν ἀκοῦσαι τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ὄντων, μετὰ τὴν τοῦ δήμου κάθοδον, τὴν ἐκ τοῦ πειραιῶς, ἀσθενοῦς ὑμῶν τῆς πόλεως οὔσης, καὶ ναῦν οὐδεμίαν κεκτημένης, στρατηγῶν βασιλεῖ, παρ' ὑμῶν οὐδ' ἡντινοῦν ἀφορμὴν λαβών, κατεναυμάχησε λακεδαιμονίους· καὶ πρότερον τοῖς ἄλλοις ἐπιτάττοντας εἴθισεν ἀκούειν ὑμῶν, καὶ τοὺς ἁρμοστὰς ἐξήλασεν ἐκ τῶν νήσων. καὶ μετὰ ταῦτα δεῦρ' ἐλθὼν ἀνέστησε τὰ τείχη. καὶ πρῶτος πάλιν περὶ τῆς ἡγεμονίας ἐποίησε τῇ πόλει τὸν λόγον πρὸς λακεδαιμονίους εἶναι. καὶ γάρ τοι μόνῳ τῶν πάντων αὐτῷ τοῦτ' ἐν τῇ στήλῃ γέγραπται, ἐπειδὴ κόνων, φησίν, ἠλευθέρωσε τοὺς ἀθηναίων συμμάχους. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ γράμμα, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐκείνῳ μὲν φιλοτιμία πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, ὑμῖν δὲ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἕλληνας. ὅτου γὰρ ἄν τις παρ' ἡμῶν ἀγαθοῦ τοῖς ἄλλοις αἴτιος γένηται, τούτου τὴν δόξαν τὸ τῆς πόλεως ὄνομα καρποῦται. διόπερ οὐ μόνον αὐτῷ τὴν ἀτέλειαν ἔδωκαν οἱ τότε, ἀλλὰ καὶ χαλκῆν εἰκόνα, μετὰ τὸν ἁρμόδιον, καὶ ἀριστογείτονα ἔστησαν πρώτου. ἡγοῦντο γὰρ οὐ μικρὰν τυραννίδα καὶ τοῦτον, τὴν λακεδαιμονίων ἀρχὴν καταλύσαντα, πεπαυκέναι. ἵν' οὖν μᾶλλον οἷς λέγω προσέχητε, τὰ ψηφίσματα ὑμῖν αὐτὰ ἀναγνώσεται, τὰ τότε ψηφισθέντα τῷ κόνωνι. λέγε.

Ψηφίσματα.

Οὐ τοίνυν ὑφ' ὑμῶν μόνον ὁ κόνων, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,

τότ' ἐτιμήθη πράξας ἃ διεξῆλθον ἐγώ· ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἀλ-
λων πολλῶν, οἳ δικαίως ὧν εὐεργέτην, χάριν ᾤοντο δεῖν
ἀποδιδόναι. οὐκοῦν αἰσχρόν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ αἱ μὲν
παρὰ τοῖς ἄλλοις δωρεαὶ βέβαιοι μένουσιν αὐτῷ, τῆς δὲ
παρ' ὑμῶν μόνης τοῦτ' ἀφαιρεθήσεται. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο
καλόν, ζῶντα μὲν αὐτὸν οὕτω τιμᾶν, ὥστε τοσούτων, ὅ-
σων ἀκηκόατε, ἀξιοῦν· ἐπειδὴ δ' ἐτελεύτησε, μηδεμίαν
ποιησαμένους τούτων μηδενὸς μνείαν ἀφελέσθαι τι τῶν
δοθέντων τότε. πολλὰ μὲν γάρ ἐστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,
τῶν ὑπ' ἐκείνου πραχθέντων ἄξια ἐπαίνου, δι' ἃ πάντα προ-
σήκει μὴ λύειν τὰς ἐπὶ τούτοις δοθείσας δωρεάς· κάλλιστον
δὲ πάντων, ἡ τῶν τειχῶν ἀνάστασις. γνοίη δ' ἄν τις εἰ παρα-
θείη, πῶς θεμιστοκλῆς, ὁ τῶν καθ' ἑαυτὸν ἁπάντων ἀν-
δρῶν ἐνδοξότατος, ταὐτὸ τοῦτ' ἐποίησε. λέγεται τοίνυν
ἐκεῖνος, τειχίζειν εἰπὼν τοῖς πολίταις, κἂν ἀφικνῆταί τις ἐκ
λακεδαίμονος κατέχειν κελεύσας, οἴχεσθαι πρεσβεύων
αὐτὸς ὡς τοὺς λακεδαιμονίους· λόγων δὲ γιγνομένων ἐκεῖ,
καί τινων ἀπαγγελλόντων, ὡς ἀθηναῖοι τειχίζουσιν, ἀρνεῖ-
σθαι· καὶ πρέσβεις πέμπειν τοὺς σκεψομένους κελεύειν·
ἐπειδὴ δ' οὐχ ἧκον οὗτοι, πέμπειν ἑτέρους παραινῆ, καὶ
πάντες ἴσως ἀκηκόατε, ὃν τρόπον ἐξαπατῆσαι λέγεται λα-
κεδαιμονίους. φημὶ τοίνυν ἐγώ, καὶ πρὸς διός, ὦ ἄνδρες
ἀθηναῖοι, μηδεὶς φθόνῳ τὸ μέλλον ἀκούσῃ, ἀλλ' ἂν ἀλη-
θὲς ᾖ, σκοπείτω· ὅσῳ τὸ φανερῶς τοῦ λάθρα κρεῖττον, καὶ
τὸ νικῶντας τοῦ παρακρουσαμένους πράττειν ὁτιοῦν, ἐν-
τιμότερον, τοσούτῳ κάλλιον κόνωνα τὰ τείχη στῆσαι θε-
μιστοκλέους· ὁ μὲν γὰρ λαθών, ὁ δὲ νικήσας τοὺς κωλύσον-
τας ταὐτὸ τοῦτ' ἐποίησεν. οὐ τοίνυν ἄξιον τὸν τοιοῦτον
ὑφ' ὑμῶν ἀδικηθῆναι, οὐδ' ἔλαττον σχεῖν τῶν ῥητόρων τῶν
διδαξόντων ἡμᾶς ὡς ἀφελέσθαι τι χρὴ τῶν ἐκείνῳ δοθέν-
των. εἶεν. ἀλλὰ νὴ δία τὸν παῖδα τοῦ χαβρίου περιίδωμεν

ἀφαιρεθέντα τὴν ἀτέλειαν, ἣν ὁ πατὴρ αὐτῷ δικαίως παρ' ὑμῶν λαβὼν κατέλιπεν; ἀλλ' οὐδένα ἀνθρώπων εὖ φρονοῦντ' ἂν οἶμαι ταῦτα φῆσαι καλῶς ἔχειν. ἴστε μὲν οὖν ἴσως καὶ αὐτοὶ πρὸ ἐμοῦ λέγειν, ὅτι σπουδαῖος χαβρίας ἦν ἀνήρ· οὐ μὴν κωλύει γ' οὐδὲν κἀμὲ διὰ βραχέων ἐπιμνησθῆναι τῶν πεπραγμένων αὐτῷ. ὃν μὲν οὖν τρόπον ὑμᾶς ἔχων, πρὸς ἅπαντας πελοποννησίους παρετάξατο ἐν θήβαις, καὶ ὡς γοργώπαν ἀπέκτεινεν ἐν αἰγίνῃ, καὶ ὅσα ἐν κύπρῳ τρόπαια ἔστησε, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ὅτι πᾶσαν ἐπελθὼν ὀλίγου δέω λέγειν χώραν, οὐδαμοῦ τὸ τῆς πόλεως ὄνομα οὐδ' αὑτὸν κατῄσχυνεν· οὔτε πάνυ ῥᾴδιον κατὰ τὴν ἀξίαν εἰπεῖν, πολλή τε αἰσχύνη λέγοντος ἐμοῦ ταῦτα ἐλάττω φανῆναι τῆς ἐν ἑκάστῳ νῦν περὶ αὐτοῦ δόξης ὑπαρχούσης. ἃ δ' οὐδαμῶς ἂν εἰπὼν οἶμαι μικρὰ ποιῆσαι, ταῦτ' ἀναμνῆσαι πειράσομαι. ἐνίκησε μὲν τοίνυν λακεδαιμονίους ναυμαχίᾳ· καὶ πεντήκοντα μιᾶς δεούσης ἔλαβεν αἰχμαλώτους τριήρεις. εἷλε δὲ τῶν νήσων τούτων τὰς πολλάς, καὶ παρέδωκεν ὑμῖν καὶ φιλίας ἐποίησεν ἐχθρῶς ἐχούσας πρὸ τοῦ. τρισχίλια δὲ αἰχμάλωτα σώματα δεῦρ' ἤγαγε, καὶ πλέον ἢ δέκα καὶ ἑκατὸν τάλαντα ἀπέφηνεν ἀπὸ τῶν πολεμίων. καὶ τούτων πάντων ὑμῶν τινὲς οἱ πρεσβύτεροι μάρτυρές εἰσί μοι. πρὸς δὲ τούτοις ἄλλας τριήρεις πλέον ἢ εἴκοσιν εἷλε κατὰ μίαν καὶ δύο λαμβάνων· ἃς ἁπάσας εἰς τοὺς ὑμετέρους λιμένας κατήγαγεν. ἐνὶ δὲ κεφαλαίῳ, μόνος τῶν πάντων στρατηγῶν, οὐ πόλιν, οὐ φρούριον, οὐ ναῦν, οὐ στρατιώτην ἀπώλεσεν οὐδένα ἡγούμενος ὑμῶν. οὐδ' ἔστιν οὐδενὶ τῶν ὑμετέρων ἐχθρῶν τρόπαιον οὐδὲν ἀφ' ὑμῶν τε κἀκείνου· ὑμῖν δ' αὖ ἀπὸ πολλῶν πολλὰ ἐκείνου στρατηγοῦντος. ἵνα δὲ μὴ λέγων παραλείπω τι τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, ἀναγνώσεται γεγραμμένας ὑμῖν τάς τε ναῦς ὅ-

σας ἔλαβε, καὶ οὐχ ἑκάστην, καὶ τῶν πόλεων τὸν ἀριθμὸν, καὶ τῶν χρημάτων τὸ πλῆθος, καὶ τῶν τροπαίων, οὐχ ἕκαστον. λέγε.

Πράξεις χαβρίου.

Δοκεῖ τισιν ὑμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ὁ τοσαύτας πόλεις λαβὼν, καὶ τριήρεις τῶν πολεμίων ναυμαχίᾳ νικήσας, καὶ τοσούτων καλῶν αἴτιος ὢν, αἰσχροῦ δ' οὐδενὸς τῇ πόλει, ἄξιος εἶναι ἀφαιρεθῆναι τὴν ἀτέλειαν, ἣν εὕρετο παρ' ὑμῶν, καὶ τῷ υἱεῖ κατέλιπεν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἴομαι. καὶ γὰρ ἂν ἄλογον εἴη, μίαν μὲν πόλιν εἰ ἀπώλεσεν, ἢ ναῦς δέκα μόνας, περὶ προδοσίας ἂν αὐτὸν εἰσήγγελλον οὗτοι: καὶ εἰ ἑάλω, τὸν ἅπαντα ἂν ἀπώλλυτο χρόνον: ἐπειδὴ δὲ τοὐναντίον, ἑπτακαίδεκα μὲν πόλεις εἷλεν, ἑβδομήκοντα δὲ ναῦς ἔλαβε, τρισχιλίους δ' αἰχμαλώτους: δέκα δὲ καὶ ἑκατὸν τάλαντα ἀπέφηνε: τοσαῦτα δ' ἔστησε τρόπαια: τηνικαῦτα δ' οὐκ ἔσται κύρια αὐτῷ τὰ δοθέντα ἐπὶ τούτοις. καὶ μὴν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ζῶν πάνθ' ὑπὲρ ὑμῶν φανήσεται πράξας χαβρίας, καὶ τὴν τελευτὴν αὐτὴν τοῦ βίου πεποιημένος οὐχ ὑπὲρ ἄλλου τινός. ὥστε δικαίως ἂν οὐ μόνον διὰ τὰ ζῶντι πεπραγμένα φαίνοισθε εὐνοϊκῶς διακείμενοι πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ ταύτην. ἄξιον τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κἀκεῖνο σκοπεῖν, ὅπως μὴ φανούμεθα φαυλότεροι χίων περὶ τὰς εὐεργεσίας γεγενημένοι. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν ἐφ' οὓς μεθ' ὅπλων ἦλθεν ἐν ἐχθροῦ τάξει, μηδὲν, ὧν ἔδοσαν πρότερον, νῦν ἀφῄρηνται, ἀλλὰ τὰς παλαιὰς χάριτας μείζους τῶν καινῶν ἐγκλημάτων πεποίηνται: ὑμεῖς δ' ὑπὲρ ὧν ἐπ' ἐκείνους ἐλθὼν ἐτελεύτησεν, ἀντὶ τοῦ διὰ ταῦτ' ἔτι μᾶλλον αὐτὸν τιμᾶν, καὶ τῶν ἐπὶ ταῖς προτέραις εὐεργεσίαις τι δοθέντων ἀφῃρημένοι φανήσεσθε: καὶ μὴν κατ' ἐκεῖνο πῶς οὐκ εἰκότως αἰσχύνην ἕξετε;

ἀνάξια ἂν εἴη πεπονθὼς ὁ παῖς, εἰ τῆς δωρεᾶς ἀφαιρεθείη, καθ᾽ ὃ πολλάκις ὑμῶν στρατηγήσαντος χαβρίου, οὐδενὸς πώποτε υἱὸς ὀρφανὸς δι᾽ ἐκεῖνον ἐγένετο: αὐτὸς δ᾽ ἐν ὀρφανίᾳ τέθραπται διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίαν τοῦ πατρός. οὕτω γὰρ ὡς ἀληθῶς, ἔμοιγε φαίνεται, βεβαίως πως ἐκεῖνος ἐγένετο φιλόπολις, * ὥς τε δοκῶν καὶ ὢν ἀσφαλέστατος στρατηγὸς ἁπάντων ὑπὲρ μὲν ὑμῶν ὁπότε ἡγοῖτο, ἐχρῆτο τούτῳ: ὑπὲρ αὑτοῦ δὲ ἐπειδὴ τὸ καθ᾽ αὑτὸν ἐτάχθη κινδυνεύειν, παρεῖδε: καὶ μᾶλλον εἵλετο μὴ ζῆν, ἢ καταισχῦναι τὰς παρ᾽ ὑμῶν ὑπαρχούσας αὐτῷ τιμάς. εἶτα ὑπὲρ ὧν ἐκεῖνος ᾤετο δεῖν ἀποθνήσκειν ἢ νικᾶν, ταῦθ᾽ ἡμεῖς ἀφελώμεθα τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τί φήσομεν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅταν τὰ μὲν τρόπαια ἑστήκῃ δῆλα πᾶσιν ἀνθρώποις, ἃ ὑπὲρ ὑμῶν στρατηγῶν ἐκεῖνος ἔστησε: τῶν δ᾽ ἐπὶ τούτοις δωρεῶν ἀφῃρημένον τι φαίνηται; οὐ σκέψεσθε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ λογιεῖσθε, ὅτι νῦν οὐχ ὁ νόμος κρίνεται, πότερόν ἐστιν ἐπιτήδειος, ἢ οὔ: ἀλλ᾽ ὑμεῖς δοκιμάζεσθε, εἴτ᾽ ἐπιτήδειοι πάσχειν ἐστὲ εὖ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον, εἴτε μή; λάβε δὴ καὶ τὸ χαβρίᾳ ψήφισμα ψηφισθέν. ὅρα δὴ καὶ σκόπει. δεῖ γὰρ αὐτὸ ἐνταῦθα εἶναί που. ἐγὼ δ᾽ ἔτι τοῦτ᾽ εἰπεῖν ὑπὲρ χαβρίου βούλομαι: ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τιμῶντές ποτε ἰφικράτην, οὐ μόνον αὐτὸν ἐτιμήσατε, ἀλλὰ καὶ δι᾽ ἐκεῖνον στράβακα καὶ * πολύστρατον. καὶ πάλιν τιμοθέῳ διδόντες τὴν δωρεάν, δι᾽ ἐκεῖνον ἐδώκατε καὶ κλεάρχῳ, καί τισιν ἄλλοις πολιτείαν. χαβρίας δ᾽ αὐτὸς ἐτιμήθη παρ᾽ ὑμῖν μόνος. εἰ δὴ τότε ὅτε εὑρίσκετο τὴν δωρεάν, ἠξίωσεν ὑμᾶς ὥσπερ δι᾽ ἰφικράτην καὶ τιμόθεον εὖ τινας πεποιήκατε, οὕτω καὶ δι᾽ αὑτὸν εὖ ποιῆσαι τούτων τινὰς τῶν εὑρημένων τὴν ἀτέλειαν, οὓς νῦν οὗτοι μεμφόμενοι πάντας ἀφαιρεῖσθαι κελεύουσιν: ὁμοίως οὐκ ἂν ἐδώκατε ταύτην αὐτῷ τὴν χάριν; ἔγωγε ἡγοῦμαι. εἶθ᾽ οἷς

δι᾽ ἐκεῖνον

δι' ἐκεῖνον ἂν τότε ἐδώκατε τὴν δωρεάν, διὰ τοῦτο νῦν αὐτὸν ἐκεῖνον ἀφαιρήσεσθε τὴν ἀτέλειαν; ἀλλὰ ἄλογον. οὐδὲ γὰρ ὑμῖν *ἁρμόττει δοκεῖν περὶ μὲν τὰς εὐεργεσίας οὕτω προχείρως ἔχειν, ὥστε μὴ μόνον αὐτοὺς τοὺς εὐεργέτας ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκείνων φίλους: ἐπειδὰν δὲ χρόνος διέλθῃ βραχύς, καὶ ὅσα αὐτοῖς δεδώκατε ταῦτα ἀφαιρεῖσθαι.

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΧΑΒΡΙΟΥ ΤΙΜΩΝ.

Οὓς μὲν τοίνυν ἀδικήσετε εἰ μὴ λύσετε τὸν νόμον, πρὸς πολλοῖς ἄλλοις οἷς ἀκηκόατε, εἰσὶν οὗτοι, ὦ ἄνδρες δικασταί. σκοπεῖτε δὴ καὶ λογίσασθε πρὸς ὑμῖν αὐτοῖς, εἴ τινες τῶν τετελευτηκότων λάβοιεν τρόπῳ καὶ τοῦ νῦν γιγνομένου πράγματος αἴσθησιν, *ὡς ἂν εἰκότως ἀγανακτήσειαν. εἰ γὰρ ὧν ἔργῳ πεποίηκεν ἕκαστος αὐτῶν ὑμᾶς εὖ, τούτων ἐκ λόγου κρίσις γίγνεται, καὶ τὰ καλῶς πραχθέντα ὑπ' ἐκείνων, ἂν ὑφ' ὑμῶν μὴ καλῶς ῥηθῇ τῷ λόγῳ, μάτην τοῖς πονήσασιν εἴργασται, πῶς οὐ δεινὰ πάσχουσιν; ἵνα τοίνυν εἰδῆτε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅτι ὡς ἀληθῶς ἐπὶ πᾶσι δικαίοις ποιούμεθα τοὺς λόγους πάντας ὅσους λέγομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐδέν ἐσθ' ὅ, τι τοῦ παρακρούσασθαι καὶ φενακίσαι λέγεται παρ' ἡμῶν εἵνεκα, ἀναγνώσεται τὸν νόμον ὑμῖν, ὃν παρεισφέρομεν γράψαντες ἀντὶ τοῦδε, ὃν οὐκ ἐπιτήδειον εἶναί φαμεν. γνώσεσθε γὰρ ἐκ τούτου πρόνοιάν τινα ἔχοντας ἡμᾶς, καὶ ὅπως ὑμεῖς μηδὲν αἰσχρὸν ποιῆσαι δόξετε: καὶ ὅπως εἴ τινά τις καταμέμφεται τῶν εὑρημένων τὰς δωρεάς, ἂν δίκαιον ᾖ, κρίνας παρ' ὑμῖν ἀφαιρήσεται: καὶ ὅπως οὐδεὶς ἂν ἀντείποι, μὴ οὐ δεῖν ἔχειν, ἕξουσι τὰ δοθέντα. καὶ τούτων οὐδέν ἐστι καινόν, οὐδ' ἡμέτερον εὕρημα: ἀλλ' ὁ παλαιὸς ὃν οὗτος παρέβη, νόμος, οὕτω κελεύει νομοθετεῖν: γράφεσθαι μέν, ἄν τις τινὰ τῶν ὑπαρχόντων νόμων μὴ καλῶς ἔχειν ἡγῆται, παρεισφέρειν δὲ αὐτὸν ἄλλον ὃν ἂν τιθῇ, λύων ἐκεῖνον: ὑμᾶς δὲ ἀκούσαντας ἑλέσθαι

τὸν κρείττω. οὐ γὰρ ᾤετο δεῖν ὁ σόλων, ὁ τοῦτον τὸν τρόπον προστάξας νομοθετεῖν, τοὺς μὲν θεσμοθέτας, τοὺς ἐπὶ τοὺς νόμους κληρουμένους, δὶς δοκιμασθέντας ἄρχειν, ἔν τε τῇ βουλῇ καὶ παρ' ὑμῖν ἐν τῷ δικαστηρίῳ· τοὺς δὲ νόμους αὐτούς, καθ' οὓς καὶ τούτοις ἄρχειν, καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις πολιτεύεσθαι προσήκει, ἐπὶ καιροῦ τεθέντας ὅπως ἔτυχε, μὴ δοκιμασθέντας κυρίους εἶναι. καὶ γάρ τοι τότε μὲν τέως τὸν τρόπον τοῦτον ἐνομοθέτουν, τοῖς μὲν ὑπάρχουσι νόμοις ἐχρῶντο, καινοὺς δ' οὐκ ἐτίθεσαν· ἐπειδὴ δὲ τῶν πολιτευομένων τινὲς δυνηθέντες, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, κατεσκεύασαν αὐτοῖς ἐξεῖναι νομοθετεῖν, ὅταν τις βούληται, καὶ ὃν ἂν τύχῃ, τρόπον, τοσοῦτοι μὲν οἱ ἐναντίοι σφίσιν αὐτοῖς εἰσι νόμοι, ὥστε χειροτονεῖτε ὑμεῖς τοὺς διαλέξοντας τοὺς ἐναντίους ἐπὶ πάμπολυν ἤδη χρόνον, καὶ τὸ πρᾶγμα οὐδὲν μᾶλλον δύναται πέρας ἔχειν· ψηφισμάτων δ' οὐδ' ὁτιοῦν διαφέρουσιν οἱ νόμοι· ἀλλὰ νεώτεροι οἱ νόμοι, καθ' οὓς τὰ ψηφίσματα δεῖ γράφεσθαι, τῶν ψηφισμάτων αὐτῶν ὑμῖν εἰσιν. ἵν' οὖν μὴ λόγον λέγω μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν νόμον αὐτὸν ὃν φημι, δείξω, λαβέ μοι τὸν νόμον καθ' ὃν ἦσαν οἱ πρότερον νομοθέται. λέγε.

Νόμος.

Συνίετε καθ' ὃν τρόπον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὁ σόλων τοὺς νόμους ὡς καλῶς κελεύει τιθέναι; πρῶτον μὲν παρ' ὑμῖν ἐν τοῖς ὀμωμοκόσι, παρ' οἷσπερ καὶ τὰ ἄλλα κυροῦται· ἔπειτα λύοντα τοὺς ἐναντίους· ἵν' εἷς ᾖ περὶ τῶν ὄντων ἑκάστου νόμος, καὶ μὴ τοὺς ἰδιώτας αὐτὸ τοῦτο ταράττῃ, καὶ ποιῇ καὶ τῶν ἅπαντας εἰδότων τοὺς νόμους ἔλαττον ἔχειν, ἀλλὰ πᾶσιν ᾖ ταὔτ' ἀναγνῶναι καὶ μαθεῖν ἁπλᾶ καὶ σαφῆ τὰ δίκαια. καὶ πρὸ τούτων γ' ἐπέταξεν ἐκθεῖναι πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων, καὶ τῷ γραμματεῖ παραδοῦναι· τοῦτον δὲ

ἐν τοῖς ἐκκλησίαις ἀναγινώσκειν: ἵνα ἕκαστος ὑμῶν ἀκούσας πολλάκις, καὶ κατὰ σχολὴν σκεψάμενος, ἃ ἂν ᾖ καὶ δίκαια καὶ συμφέροντα, ταῦτα νομοθετῇ. τούτων τοίνυν τοσούτων δικαίων ὄντων τὸ πλῆθος, οὑτοσὶ μὲν οὐδοτιοῦν ἐποίησε λεπτίνης: οὐδὲ γὰρ ἂν ὑμεῖς ποτε ἐπείσθητε, ὡς ἐγὼ νομίζω, θέσθαι τὸν νόμον: ἡμεῖς δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πάντα: καὶ παρεισφέρομεν πολλῷ κρείττω, καὶ δικαιότερον τούτου νόμον: γνώσεσθε δὲ ἀκούσαντες. λάβε καὶ λέγε πρῶτον μὲν, ἃ τούτου τοῦ νόμου γεγράμμεθα: εἶτα, ἅ φαμὲν δεῖν ἀντὶ τούτων τεθῆναι. λέγε.

Νόμος.

Ταῦτα μὲν ἐστὶν ἃ τούτου τοῦ νόμου διώκομεν, ὡς οὐκ ἐπιτήδεια. τὰ δ' ἐφεξῆς λέγε, ἃ τούτων εἶναι βελτίω φαμέν. προσέχετε, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τούτοις ἀναγινωσκομένοις τὸν νοῦν. λέγε.

Νόμος.

Ἐπίσχες. τοῦτο μὲν ἐστὶν ἐν τοῖς οὖσι νόμοις κυρίοις ὑπάρχον καλὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ σαφές: τὰς δωρεὰς, ἃς ὁ δῆμος ἔδωκε, κυρίας εἶναι, δίκαιον ὦ γῆ καὶ θεοί. χρῆν τοίνυν λεπτίνην μὴ πρότερον τιθέναι τὸν ἑαυτοῦ νόμον, πρὶν τὸν παλαιὸν τοῦτον ἔλυσε γραψάμενος. νῦν δὲ μαρτυρίαν καθ' ἑαυτοῦ καταλείπων ὅτι παρανομεῖ, τουτονὶ τὸν νόμον ὅμως ἐνομοθέτει, καὶ ταῦτα ἑτέρου κελεύοντος νόμου, καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἔνοχον εἶναι τῇ γραφῇ, ἐὰν ἐναντίος ᾖ τοῖς πρότερον κειμένοις νόμοις. λάβε δ' αὐτὸν τὸν νόμον.

Νόμος.

Οὐκοῦν ἐναντίον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῷ κυρίας εἶναι τὰς δωρεὰς ἃς ὁ δῆμος ἔδωκε, τὸ μηδένα εἶναι τούτων ἀτελῆ οἷς ὁ δῆμος ἔδωκε, σαφῶς γε οὑτωσί: ἀλλ' οὐκ ἐν ᾧ νῦν ὅδε ἀντεισφέρει νόμῳ: ἀλλ' ἅτε δεδώκατε, κύρια,

καὶ πρόφασις δικαία κατὰ τῶν ἢ προσκρουσαμένων, ἢ μετὰ ταῦτα ἀδικούντων, ἢ ὅλως ἀναξίων δι' ἣν, ὃν ὑμῖν δοκῇ, κωλύσετε ἔχειν τὴν δωρεάν. Λέγε τὸν νόμον.

Νόμος.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ καταμανθάνετε, ὅτι ἐνταῦθα ἔνι καὶ τοὺς ἀξίους ἔχειν τὰ δοθέντα, καὶ τοὺς μὴ τοιούτους κριθέντας, ἐὰν ἀδίκως τι λάβωσιν, ἀφαιρεθῆναι. καὶ τὸ λοιπὸν ἐφ' ὑμῖν εἶναι, πάνθ' ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, δοῦναι καὶ μή. ὡς μὲν τοίνυν οὐχὶ καλῶς οὗτος ἔχει καὶ δικαίως ὁ νόμος, οὔτ' ἐρεῖν οἶμαι λεπτίνην, οὔτ' ἐὰν λέγῃ, δεῖξαι δυνήσεσθαι. ἃ δὲ πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ἔλεγε, ταῦτ' ἴσως λέγων παράγειν ὑμᾶς ζητήσει. ἔφη γὰρ ἐξαπάτης ἕνεκα παραγεγράφθαι τοῦτον τὸν νόμον· ἐὰν δ' ὃν αὐτὸς ἔθηκε, λυθῇ, τοῦτον οὐ τεθήσεσθαι. ἐγὼ δ', ὅτι μὲν τῇ ὑμετέρᾳ ψήφῳ τούτου τοῦ νόμου λυθέντος τὸν παρεισενεχθέντα κύριον εἶναι σαφῶς ὁ παλαιὸς κελεύει νόμος, καθ' ὃν οἱ θεσμοθέται τοῦτον ὑμῖν παρέγραψαν, ἐάσω, ἵνα μὴ περὶ τούτου τις ἀντιλέγῃ μοι· ἀλλ' ἐπ' ἐκεῖνο εἶμι. ὅταν ταῦτα λέγῃ δήπου, ὁμολογεῖ μὲν εἶναι βελτίω καὶ δικαιότερον τόνδε τὸν νόμον, οὗ τέθεικεν αὐτός· ὅπως δὲ μὴ τεθήσεται, ποιεῖται τὸν λόγον. πρῶτον μὲν τοίνυν εἰσὶν αὐτῷ κατὰ τοῦ παρεισφέροντος πολλοὶ τρόποι, δι' ὧν * ἂν μὴ βούληται θεῖναι τὸν νόμον, αὐτὸν ἀναγκάσει· ἔπειτ' ἐγγυώμεθα ἡμεῖς, ἐγώ, φορμίων, ἄλλον εἴ τινα βούλεται, θήσειν τὸν νόμον. ἔστι δὲ δήπου νόμος ὑμῖν, ἐάν τις ὑποσχόμενός τι, τὸν δῆμον, ἢ βουλήν, ἢ δικαστήριον ἐξαπατήσῃ, τὰ ἔσχατα πάσχειν. ἐγγυώμεθα, ὑπισχνούμεθα, οἱ θεσμοθέται ταῦτα γραφόντων, ἐπὶ τούτοις τὸ πρᾶγμα γιγνέσθω. μήθ' ὑμεῖς ποιήσητε μηδὲν ἀνάξιον ὑμῶν αὐτῶν, μήτ' εἴ τις φαῦλός ἐστι, τῶν εὑρημένων τὴν δωρεάν, ἐχέτω· ἀλλ' ἰδίᾳ κατὰ τόνδε κριθήτω τὸν νόμον. εἰ δὲ ταῦτα λό-

γοις καὶ φλυαρίας εἶναι φήσει, ἐκεῖνό γε οὐ λόγος· αὐτὸς θέτω, καὶ μὴ λεγέτω ταῦτα, ὡς οὐ θησόμεθα ἡμεῖς. κάλλιον δέ που τὸν ὑφ' ὑμῶν κριθέντα καλῶς ἔχειν νόμον εἰσφέρειν, ἢ ὃν νῦν * ἀφ' ἑαυτοῦ τίθησιν. ἐμοὶ δέ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δοκεῖ λεπτίνης, καί μοι πρὸς διὸς μηδὲν ὀργισθῇς, οὐδὲν γὰρ φλαῦρον ἐρῶ σε· ἢ οὐκ ἀνεγνωκέναι τοὺς σόλωνος νόμους, ἢ οὐ συνιέναι. εἰ γὰρ ὁ μὲν σόλων ἔθηκε νόμον ἐξεῖναι δοῦναι τὰ ἑαυτοῦ ὅτῳ ἄν τις βούληται, ἐὰν μὴ παῖδες ὦσι γνήσιοι· οὐχ ἵν' ἀποστερήσῃ τοὺς ἐγγυτάτω τῷ γένει τῆς ἀγχιστείας· ἀλλ' ἵνα εἰς τὸ μέσον καταθεὶς τὴν ὠφέλειαν, ἐφαμίλλους ποιήσῃ τὸ ποιεῖν ἀλλήλους εὖ· σὺ δὲ τοὐναντίον εἰσενήνοχας, μὴ ἐξεῖναι τῷ δήμῳ τῶν αὐτοῦ δοῦναι μηδενὶ μηδέν· πῶς σέ τις φήσει τοὺς σόλωνος ἀνεγνωκέναι νόμους, ἢ συνιέναι; ὃς ἔρημον ποιεῖς τὸν δῆμον τῶν φιλοτιμησομένων, προλέγων καὶ δεικνύς, ὅτι τοῖς ἀγαθόν τι ποιοῦσιν οὐδὲ ἓν ἔσται πλέον. καὶ μὴν κἀκεῖνος τῶν καλῶς δοκούντων ἔχειν νόμων σόλωνός ἐστι, μὴ λέγειν κακῶς τὸν τεθνεῶτα, μηδ' ἂν ὑπὸ τῶν ἐκείνου τις ἀκούῃ παίδων αὐτός. σὺ δὲ ποιεῖς, οὐ λέγεις, κακῶς τοὺς τετελευτηκότας τῶν εὐεργετῶν, τῷ δεῖνι μεμφόμενος, καὶ τὸν δεῖνα ἀνάξιον εἶναι φάσκων, ὧν οὐδὲν ἐκείνοις προσῆκεν. ἆρ' οὐ πολὺ τοῦ σόλωνος ἀποστατεῖς τῇ γνώμῃ; πάνυ τοίνυν σπουδῇ τις ἀπήγγελλέ μοι περὶ τοῦ μηδενὶ δεῖν [μηδὲν διδόναι, μηδ' ἂν ὁτιοῦν πράξῃ, τοιοῦτόν τι λέγειν αὐτοὺς παρεσκευάσθαι· ὡς ἄρα οἱ λακεδαιμόνιοι καλῶς πολιτευόμενοι καὶ θηβαῖοι οὐδενὶ τῶν παρ' ἑαυτοῖς διδόασι τοιαύτην οὐδεμίαν τιμήν· καίτοι καὶ παρ' ἐκείνοις τινές εἰσιν ἴσως ἀγαθοί. ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πάντες οἱ τοιοῦτοι λόγοι παροξυντικοὶ μὲν εἶναι πρὸς τὸ τὰς ἀτελείας ὑμᾶς ἀφελέσθαι πεῖσαι· οὐ μέντοι δίκαιοί γε οὐδαμῇ. οὐ γὰρ ἀγνοῶ τοῦθ' ὅτι θηβαῖοι, καὶ λακεδαιμόνιοι, καὶ

ἡμεῖς, οὔτε νόμοις, οὔτε ἔθεσι χρώμεθα τοῖς αὐτοῖς, οὔτε πολιτείᾳ. αὐτὸ γὰρ τοῦτο πρῶτον, ὃ νῦν οὗτοι ποιήσουσιν, ἐὰν ταῦτα λέγωσιν, οὐκ ἔξεστι ποιεῖν παρὰ τοῖς λακεδαιμονίοις, τὰ τῶν ἀθηναίων, ἢ ἐπαινεῖν νόμιμα, οὐδὲ τὰ τῶν ἄλλων: πολλοῦ γε καὶ δεῖ: ἀλλ᾽ ἃ τῇ παρ᾽ ἐκείνοις πολιτείᾳ συμφέρει, ταῦτ᾽ ἐπαινεῖν ἀνάγκη καὶ ποιεῖν. εἶτα καὶ λακεδαιμόνιοι τῶν μὲν τοιούτων ἐθῶν ἀφεστᾶσιν, ἄλλαι δέ τινες παρ᾽ ἐκείνοις εἰσὶ τιμαί, ἃς ἀπεύξαιτ᾽ ἂν * ἅπαξ ὁ δῆμος ἐνταυθοῖ γενέσθαι. τίνες οὖν εἰσιν αὗται; τὰς μὲν καθ᾽ ἕκαστον, ἐάσω: μίαν δ᾽, ἣ συλλαβοῦσα τὰς ἄλλας ἔχει, δίειμι. ἐπειδάν τις εἰς τὴν καλουμένην γερουσίαν ἐγκριθῇ παραχωρῶν ἑαυτὸν οἷ χρή, δεσπότης ἐστὶ τῶν πολλῶν. ἐκεῖ μὲν γάρ ἐστι τῆς ἀρετῆς ἆθλον, τῆς πολιτείας κυρίῳ γενέσθαι μετὰ τῶν ὁμοίων: παρὰ δ᾽ ὑμῖν, ταύτης μὲν ὁ δῆμος κύριος: καὶ ἀρχαί, καὶ νόμοι, καὶ φυλακαί, ὅπως μηδεὶς ἄλλος κύριος γενήσεται: στεφανοί τε, καὶ ἀτέλειαι, καὶ σιτήσεις, καὶ τοιαῦτά ἐστιν, ὧν ἄν τις ἀνὴρ ἀγαθὸς ὢν τύχῃ. καὶ ταῦτα ἀμφότερα ὀρθῶς ἔχει, καὶ τὰ παρ᾽ ὑμῖν. διὰ τί; ὅτι τὰς μὲν διὰ τῶν ὀλίγων πολιτείας τὸ πάντας ἔχειν ἴσον ἀλλήλοις τοὺς τῶν κοινῶν κυρίους, ὁμονεῖν ποιεῖ: τὴν δὲ τῶν δήμων ἐλευθερίαν, ἡ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἅμιλλα, ἣν ἐπὶ ταῖς παρὰ τοῦ δήμου δωρεαῖς πρὸς ἑαυτοὺς ποιοῦνται, φυλάττει. καὶ μὴν περί γε τοῦ μὴ δὲ θηβαίους μηδένα τιμᾶν, ἐκεῖνο ἂν ἔχειν εἰπεῖν ἀληθὲς οἶμαι. μεῖζον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, θηβαῖοι φρονοῦσιν ἐπ᾽ ὠμότητι καὶ πονηρίᾳ, ἢ ἡμεῖς ἐπὶ φιλανθρωπίᾳ, καὶ τῷ τὰ δίκαια βούλεσθαι. μήτ᾽ οὖν ἐκεῖνοί ποτε παύσαιντο, εἰ ἄρα εὔξασθαι δεῖ, τοὺς μὲν ἑαυτοὺς ἀγαθόν τι ποιοῦντας μήτε τιμῶντες, μήτε θαυμάζοντες: τοὺς δὲ συγγενεῖς (ἴστε γὰρ ὃν τρόπον ὀρχομενίους διέθηκαν) οὕτω μεταχειριζόμενοι: μήθ᾽ ὑμεῖς τἀναντία τούτοις, τοὺς μὲν εὐεργέτας

τιμῶντες, περὶ δὲ τῶν πολιτῶν λόγῳ μετὰ τῶν νόμων τὰ δίκαια λαμβάνοντες. ὅλως δ' οἴομαι τό γε δεῖν τοὺς ἑτέρων ἐπαινεῖν νόμους καὶ ἤθη τοῖς ὑμετέροις ἐπιτιμῶντας, ὅταν ᾖ δεῖξαι βέλτιον ἐκείνους πράττοντας ὑμῶν. ὅτι δ' ὑμεῖς καλῶς ποιοῦντες, καὶ κατὰ τὰς κοινὰς πράξεις, καὶ κατὰ τὴν ὁμόνοιαν, καὶ κατὰ τὰ ἄλλα πάντα ἄμεινον ἐκείνων πράττετε: τῷ δῆτ' ἂν τῶν ὑμετέρων αὐτῶν ἐθῶν ὀλιγωροῦντες ἐκεῖνα διώκοιτε; εἰ γὰρ καὶ κατὰ τὸν λογισμὸν ἐκεῖνα φανείη βελτίω: τῆς γε τύχης οὕνεκα, ᾗ περὶ ταῦτα ἀγαθῇ κέχρησθε, ἐπὶ τούτων ἄξιον μεῖναι. εἰ δὲ δεῖ παρὰ πάντα ταῦτ' εἰπεῖν ὃ δίκαιον ἡγοῦμαι, ἐκεῖνο ἔτι γ' ἂν εἴποιμι. οὐκ ἔστι δίκαιον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς λακεδαιμονίων νόμους οὐδὲ τοὺς θηβαίων λέγειν ἐπὶ τῷ τοὺς ἐνθάδε λυμαίνεσθαι: οὐδὲ δι' ὧν μὲν ἐκεῖνοι μεγάλοι τῆς ὀλιγαρχίας καὶ δεσποτείας εἰσί, κἂν ἀποκτεῖναι βούλεσθαι τὸν παρ' ἡμῖν τοῦτό τι κατασκευάζοντα, δι' ὧν δ' ὁ παρ' ἡμῖν δῆμος εὐδαίμων, ταῦθ' ὡς ἀνελεῖν δεῖ λεγόντων τινῶν, ἐθέλειν ἀκούειν. Ἔστι τοίνυν τις πρόχειρος λόγος, ὡς ἄρα καὶ παρ' ὑμῖν ἐπὶ τῶν προγόνων πολλὰ ἀγαθὰ εἰργασμένοι τινές, οὐδενὸς ἠξιοῦντο τοιούτου: ἀλλ' ἀγαπητῶς ἐπιγράμματος ἐν τοῖς ἑρμαῖς ἐτύγχανον. καὶ ἴσως τοῦθ' ὑμῖν ἀναγνώσεται τὸ ἐπίγραμμα. ἐγὼ δ' ἡγοῦμαι φαῦλον τὸν λόγον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κατὰ πολλὰ ἀσύμφορον εἶναι τῇ πόλει λέγεσθαι, πρὸς δὲ, καὶ οὐ δίκαιον. εἰ μὲν γὰρ ἀναξίους εἶναί τις φήσει κἀκείνους τιμᾶσθαι: τίς ἄξιος, εἰπάτω, εἰ μήτε τῶν πρότερον μηδείς, μήτε τῶν ὕστερον. εἰ δὲ μηδένα φήσει, συναχθεσθείην ἂν ἔγωγε τῇ πόλει, εἰ μηδεὶς ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ γέγονεν ἄξιος εὖ παθεῖν. καὶ μὴν εἴγε ὁμολογῶν ἐκείνους εἶναι σπουδαίους μὴ τετυχηκότας δείξει μηδενός, τῆς πόλεως ὡς ἀχαρίστου δήπου κατηγορεῖ. ἔστι δὲ οὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχοντα: οὐδ' ὀλίγου δεῖν: ἀλλ' ἐπειδάν τις, οἶμαι, κα-

ἑτέρων τῶν μὴ προσήκοντα πράγματα τὸν λόγον μεταφέρῃ, δυσχερὲς ἀνάγκη φαίνεσθαι. ὡς δ' ἀληθές τ' ἔχει, καὶ δίκαιον ἐστὶ λέγειν, ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐρῶ. ἦσαν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πολλοὶ τῶν πρότερον σπουδαῖοι: καὶ ἡ πόλις ἡμῶν ἐτίμα καὶ τότε τοὺς ἀγαθούς. αἱ μέντοι τιμαὶ καὶ τἄλλα πάντα, τὰ μὲν τότε, ἦν ἐπὶ τοῖς τότε ἔθεσι: τὰ δὲ νῦν, ἐπὶ τοῖς νῦν. πρὸς οὖν τί τοῦτο λέγω; ὅτι φήσαιμ' ἂν ἔγωγε ἐκείνους οὐκ ἔστιν ὅπου παρὰ τῆς πόλεως οὐ τυχεῖν ὧν ἐβουλήθησαν: τίνι χρώμενος τεκμηρίῳ; ὅτι λυσιμάχῳ δωρεὰν ἐνὶ τῶν τότε χρησίμων ἑκατὸν μὲν ἐν εὐβοίᾳ πλέθρα γῆς πεφυτευμένης ἔδοσαν, ἑκατὸν δὲ ψιλῆς: ἔτι δὲ ἀργυρίου μνᾶς ἑκατὸν, καὶ τέτταρας τῆς ἡμέρας δραχμάς. καὶ τούτων ψήφισμά ἐστιν ἀλκιβιάδου, ἐν ᾧ ταῦτα γέγραπται. τότε μὲν γὰρ ἡ πόλις ἡμῶν καὶ γῆς εὐπόρει καὶ χρημάτων: νῦν δὲ εὐπορήσει: δεῖ γὰρ οὕτω λέγειν, καὶ μὴ βλασφημεῖν. καίτοι, τίν' οὐκ ἂν οἴεσθε νῦν τὸ τρίτον μέρος τούτων ἀντὶ τῆς ἀτελείας ἑλέσθαι; Ὅτι τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λάβε μοι τὸ ψήφισμα τουτί. Λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Ὅτι μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ τοῖς προγόνοις ὑμῶν ἔθος ἦν τοὺς χρυσοὺς τιμᾶν, δηλοῖ τὸ ψήφισμα τουτί. εἰ δὲ μὴ τοῖς αὐτοῖς * οἷσπερ ἡμεῖς νῦν, ἕτερόν τι τοῦτ' ἂν εἴη. εἰ τοίνυν μήτε λυσίμαχον, μήτ' ἄλλον μηδένα μηδὲν εὑρῆσθαι παρὰ τῶν προγόνων ἡμῶν συγχωρήσαιμεν, τί μᾶλλον οἷς ἔδομεν νῦν ἡμεῖς, δι' ἃ τοῦτο δικαίως ἂν ἀφαιρεθεῖεν; οὐ γὰρ οἱ μὴ δόντες ἃ μὴ δοκεῖ, δεινόν εἰσιν οὐδὲν εἰργασμένοι: ἀλλ' οἱ δόντες μὲν, πάλιν, ὕστερον μηδὲν ἐγκαλοῦντες, ἀφαιρούμενοι. εἰ μὲν γάρ τις ἔχει δεῖξαι κἀκείνους ὧν ἔδοσάν τῳ τί, τοῦτ' ἀφῃρημένους, συγχωρῶ καὶ ὑμᾶς ταυτὸ τοῦτο ποιῆσαι: καίτοι τόγε αἰσχρὸν, ὁμοίως: εἰ δὲ

μηδεὶς ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ τοῦτ' ἔχει δεῖξαι χρηνὸς, τί-
νος ἕνεκα ἐφ' ὑμῶν πρώτων καταδειχθείη τοιοῦτον ἔργον;
χρὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κἀκεῖνο ἐνθυμεῖσθαι καὶ
ὁρᾶν, ὅτι νυνὶ ὀμωμοκότες κατὰ τοὺς νόμους δικάσειν ἥκε-
τε, οὐχὶ τοὺς λακεδαιμονίων, οὐδὲ τοὺς θηβαίων, οὐδ' οἷς πο-
τε ἐχρήσαντο οἱ πρῶτοι τῶν προγόνων, ἀλλὰ καθ' οὓς ἔλα-
βον τὰς ἀτελείας, οὓς ἀφαιρεῖται νυνὶ οὗτος τῷ νόμῳ· καὶ
περὶ ὧν ἂν νόμοι μὴ ὦσι, γνώμῃ τῇ δικαιοτάτῃ κρίνειν· κα-
λῶς. τὸ τοίνυν τῆς γνώμης πρὸς ἅπαντα ἐνεγκάτε τὸν
νόμον. ἆρ' οὖν δίκαιον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς εὐεργέ-
τας τιμᾶν; δίκαιον. τί δαί; ὅσ' ἂν δῷ τις ἅπαξ, δίκαιον
ἔχειν ἐᾶν; δίκαιον. ταῦτα τοίνυν αὐτοί τε ποιεῖτε, ἵνα εὐορ
κῆτε· καὶ τοὺς προγόνους ὀργίζεσθε, ἐὰν μή τις φῇ ποιεῖν· καὶ
τοὺς τὰ τοιαῦτα λέγοντας παραδείγματα, ὡς ἄρα ἐκεῖνοι
μεγάλα εὖ παθόντες οὐδένα ἐτίμησαν, καὶ πονηροὺς καὶ
ἀπαιδεύτους ἡγεῖσθε εἶναι· πονηροὺς μὲν, διότι καταψεύ-
δονται τῶν προγόνων ὑμῶν, ὡς ἀχαρίστων· ἀμαθεῖς δὲ, διό-
τι ἐκεῖνο ἀγνοοῦσιν, ὅτι εἰ τὰ μάλιστα ταῦθ' οὕτως εἶχεν,
ἀρνεῖσθαι μᾶλλον ἢ λέγειν αὐτοῖς προσῆκεν. οἶμαι
τοίνυν καὶ τοῦτον τὸν λόγον λεπτίνην ἐρεῖν, ὡς τὰς εἰκόνας
καὶ τὴν σίτησιν οὐκ ἀφαιρεῖται τῶν εἰληφότων ὁ νόμος, οὐ-
δὲ τῆς πόλεως τὸ τιμᾶν τοὺς ὄντας ἀξίους· ἀλλ' ἐξέσται καὶ
χαλκοῦς ἱστάναι, καὶ σίτησιν διδόναι, καὶ ἄλλ' ὅ,τι ἂν βού-
λησθε, πλὴν τούτου. ἐγὼ δ' ὑπὲρ ὧν μὲν τῇ πόλει κα-
ταλείπειν φήσει, τοσοῦτον λέγω· ὅτ' ἂν ὧν ἐδώκατέ τῳ
πρότερόν τι, τοῦτ' ἀφέλησθε, καὶ τὰς ὑπολοίπους ἀπί-
στους ποιήσετε πάσας δωρεάς. τί γὰρ ἔσται πιστότερον τὸ
τῆς εἰκόνος, ἢ τὸ τῆς ἀτελείας, ἣν πρότερόν τισι δόντες
ἀφῃρημένοι φανεῖσθε; ἔτι δ' εἰ μηδὲν ἔμελλε τοῦτ' ἔσεσθαι
δυσχερὲς, οὐδ' ἐκεῖνο καλῶς ἔχειν ἡγοῦμαι· εἰς τοιαύτην
ἄγειν ἀνάγκην τὴν πόλιν, δι' ἧς ἅπαντας ἐξ ἴσου τῶν αὐ-

τῆς ἀξιώσει τοῖς τὰ μέγιστα εὐεργετοῦσιν· ἡ μὴ ταῦτα ποιοῦσα χάριν ἴσως οὐκ ἀποδώσει. μεγάλων μὲν οὖν εὐεργεσιῶν οὔθ' ἡμῖν συμφέρει συμβαίνειν πολλάκις καιρόν· οὔτ' ἴσως ῥᾴδιον αἴτιον γενέσθαι· μικρῶν δέ, καὶ ὧν ἐν εἰρήνῃ τις καὶ πολιτείᾳ δύναιτ' ἂν ἐφικέσθαι, εὐνοίας, δικαιοσύνης, ἐπιμελείας, τῶν τοιούτων, καὶ συμφέρειν ἔμοιγε δοκεῖ, καὶ χρῆναι διδόναι τὰς τιμάς. δεῖ τοίνυν μεμερίσθαι καὶ τὰς τῶν δωρεῶν· ἵν' ἧς ἂν ἄξιος ὢν ἕκαστος φαίνηται, ταύτην παρὰ τοῦ δήμου λαμβάνῃ τὴν δωρεάν. ἀλλὰ μὴν ὑπὲρ ὧν γε τοῖς εὑρημένοις τὰς τιμὰς καταλιπεῖν φήσει, οἱ μὲν ἁπλᾶ πάνυ καὶ δίκαια ἂν εἴποιεν, πάνθ' ὅσα τῆς αὐτῆς ἕνεκα αὐτοῖς ἔδοτε εὐεργεσίας ἀξιοῦντες ἔχειν· οἱ δέ, φενακίζειν τόν, ὡς καταλείπεταί τι, λέγοντα αὐτοῖς. ὁ γὰρ ἄξια τῆς ἀτελείας εὖ πεποιηκέναι δόξας, καὶ ταύτην παρ' ὑμῶν λαβὼν τὴν τιμὴν μόνην, ἢ ξένος, ἢ καὶ πολίτης, ἐπειδὰν ἀφαιρεθῇ ταύτην, τίν' ἔχει λοιπὴν δωρεάν, λεπτίνη; οὐδεμίαν δήπου. μὴ τοίνυν δι' ἃ μὲν τοῦδε κατηγορεῖν ὡς φαύλων, ἐκείνους ἀφαιροῦ· δι' ἃ δ' αὖ καταλιπεῖν ἐκείνοις φήσεις, τούσδε, ὃ μόνον λαβόντες ἔχουσι, τοῦτ' ἀφέλῃ. ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν, οὐκ, εἰ τῶν πάντων ἀδικήσομέν τινα, ἢ μείζονα ἢ ἐλάττονα, δεινόν ἐστιν· ἀλλ' εἰ τὰς τιμάς, αἷς ἂν αὐτοὶ ποιήσωμεν τινάς, ἀπίστους καταστήσομεν. οὐ δὴ τὸ πλεῖστος ἔμοιγε λόγος περὶ τῆς ἀτελείας ἐστίν, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ μὴ πονηρὸν ἔθος τὸν νόμον εἰσάγειν, καὶ τοιοῦτον, δι' οὗ πάνθ' ὅσα ὁ δῆμος δίδωσιν ἄπιστα ἔσται. Ὃν τοίνυν κακουργότατον οἴονται λόγον εὑρηκέναι πρὸς τὸ τὰς ἀτελείας ὑμᾶς ἀφελέσθαι πεῖσαι, βέλτιόν ἐστι προειπεῖν, ἵνα μὴ λάθητε ἐξαπατηθέντες. ἐροῦσι γὰρ ὅτι ταῦθ' ἱερῶν ἐστιν ἅπαντα τὰ ἀναλώματα, αἱ χορηγίαι, καὶ αἱ γυμνασιαρχίαι. δεινὸν οὖν εἰ τῶν ἱερῶν ἀτελής τις ἀφεθήσεται. ἐγὼ δέ, τὸ μὲν τινάς, οἷς ὁ

δῆμος ἔδωκεν, ἀτελεῖς εἶναι, τοῦτο δίκαιον ἡγοῦμαι: ὅ δὲ νῦν οὗτοι ποιήσουσιν, ἐὰν ἄρα ταῦτα λέγωσι, τοῦτ' εἶναι δεινὸν νομίζω. εἰ γὰρ ἃ κατὰ μηδένα ἄλλον ἔχουσι τρόπον δεῖξαι δίκαιον ὑμᾶς ἀφελέσθαι, ταῦτ' ἐπὶ τῷ τῶν θεῶν ὀνόματι ποιεῖν ζητήσουσι, πῶς οὐκ ἀσεβέστατον ἔργον καὶ δεινότατον πράξουσι; χρὴ γάρ, ὡς γοῦν ἔμοιγε δοκεῖ, πάνθ' ὅσα τις πράττει τοὺς θεοὺς ἐπιφημίζων, τοιαῦτα φαίνεσθαι, οἷα μὴ δ' ἂν ἐπ' ἀνθρώπου πραχθέντα, πονηρὰ φανείη. ὅτι δ' οὐκ ἔστι ταὐτὸ ἱερῶν ἀτέλειαν ἔχειν καὶ λειτουργιῶν, ἀλλ' οὗτοι τὸ τῶν λειτουργιῶν ὄνομα ἐπὶ τὸ τῶν ἱερῶν μεταφέροντες ἐξαπατᾶν ζητοῦσι: Λεπτίνην αὐτὸν ὑμῖν ἐγὼ παρέξομαι μάρτυρα. γράφων γὰρ ἀρχὴν τοῦ νόμου Λεπτίνης εἶπε, φησιν, ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσιν, μηδένα ἀτελῆ εἶναι, πλὴν τῶν ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. καί τοι, εἰ ἦν ἱερῶν ἀτέλειαν ἔχειν ταὐτὸ, καὶ λειτουργιῶν, τί τοῦτο μαθὼν προσέγραψεν; οὐδὲ γὰρ τούτοις ἀτέλεια τῶν γε ἱερῶν ἐστὶ δεδομένη. ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ταῦτα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, λάβε μοι πρῶτον μὲν τῆς στήλης τὰ ἀντίγραφα: εἶτα τὴν ἀρχὴν τοῦ νόμου τοῦ Λεπτίνου. Λέγε.

Ἀντίγραφα στήλης.

Ἀκούετε τῶν ἀντιγράφων τῆς στήλης, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀτελεῖς αὐτοὺς εἶναι κελευόντων, πλὴν ἱερῶν; Λέγε δὴ τὴν ἀρχὴν τοῦ νόμου τοῦ Λεπτίνου.

Νόμος.

Καλῶς, κατέθου, γράψας ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσι, μηδένα εἶναι ἀτελῆ, προσέγραψε, πλὴν τῶν ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. τίνος ἕνεκα, εἴ γε τὸ τῶν ἱερῶν τέλος ἐστὶ λειτουργεῖν; αὐτὸς γὰρ οὑτωσὶ τἀναντία τῇ στήλῃ γεγραφὼς, ἂν ταῦτα λέγῃ, φανήσεται. ἡδέως δ' ἂν ἔγωγε ἐροίμην Λεπτίνην, τίνος αὐτοῖς τὴν ἀτέλειαν

ἢ σὺ νῦν καταλιπεῖν φήσεις, ἢ ἐκείνους τότε δοῦναι, τὰς λει-
τουργίας ὅταν εἶναι φῇς ἱερῶν· τῶν μὲν γὰρ εἰς τὸν πόλε-
μον πασῶν εἰσφορῶν καὶ τριηραρχιῶν ἐκ τῶν παλαιῶν νόμων
οὐκ εἰσὶν ἀτελεῖς· τῶν δέ γε λειτουργιῶν εἴπερ εἰσὶν ἱερῶν,
οὐδ' ἔχουσι. ἀλλὰ μὴν, γέγραπταί γε ἀτελεῖς αὐτοὺς εἶναι.
τίνος; ἢ τοῦ μετοικίου; τοῦτο γὰρ λοιπόν. οὐδήπου. ἀλλὰ
τῶν ἐγκυκλίων λειτουργιῶν, ὡς ἥ τε στήλη δηλοῖ, καὶ σὺ προσ-
διώρικας ἐν τῷ νόμῳ· καὶ μαρτυρεῖ πᾶς ὁ πρὸ τοῦ χρόνος
χρόνος· ἐν ᾧ τοσούτῳ τὸ πλῆθος ὄντι, οὔτε φυλὴ πώ-
ποτε ἐνεγκεῖν ἐτόλμησεν οὐδεμία οὐδένα τῶν ἀπ' ἐκείνων
χορηγὸν, οὔτ' ἐνεχθεὶς αὐτοῖς ἄλλος οὐδεὶς ἀντιδοῦναι·
οἷς οὐκ ἀκουστέον, ἂν τἀναντία τολμᾷ λέγειν. ἔτι τοίνυν ἴ-
σως ὑποσύροντες ἐροῦσιν, ὡς μεγαρεῖς καὶ μεσσήνιοί τινες
εἶναι φάσκοντες, ἔπειτα ἀτελεῖς εἰσιν ἀθρόοι παμπληθεῖς
ἄνθρωποι· καὶ τινὲς ἄλλοι δοῦλοι καὶ μαστιγίαι, λυκί-
δας, καὶ διονύσιος, καὶ τοιοῦτοί τινας ἐξηλεγμένοι. ὑ-
πὲρ δὴ τούτων ὡδὶ ποιήσατε· ὅταν ταῦτα λέγωσι, κελεύε-
τε εἴπερ ἀληθῆ λέγουσι πρὸς ὑμᾶς τὰ ψηφίσματα ἐν οἷς
ἀτελεῖς εἰσιν οὐχὶ, δεικνύναι. οὐ γάρ ἐστ' οὐδεὶς ἀτελὴς
παρ' ὑμῖν, ὅτῳ μὴ ψήφισμα ἢ νόμος δέδωκε τὴν ἀτέλειαν.
πρόξενοι μέν τοι πολλοὶ διὰ τῶν πολιτευομένων γεγόνασι
παρ' ὑμῖν τοιοῦτοι, ὧν εἷς ἐστιν ὁ λυκίδας. ἀλλ' ἕτερόν ἐστι πρόξε-
νον εἶναι, καὶ ἀτέλειαν εὑρῆσθαι. μὴ δὴ παραγόντων ὑ-
μᾶς. μηδ' ὅτι δοῦλος ὢν ὁ λυκίδας, καὶ ὁ διονύσιος, καί
τις ἄλλος ἴσως διὰ τοὺς μισθοὺς τὰ τοιαῦτα γράφοντας ἑτοί-
μως πρόξενοι γεγόνασι· διὰ τοῦθ' ἑτέρους ἀξίους καὶ ἐλευ-
θέρους καὶ πολλῶν ἀγαθῶν αἰτίους ἃς ἔλαβον δικαίως
παρ' ὑμῶν δωρεὰς, ἀφελέσθαι ζητούντων. πῶς γὰρ καὶ κα-
τὰ τοῦτο οὐχὶ δεινότατ' ἂν πεπονθὼς ὁ χαβρίας φανείη,
εἰ μὴ μόνον ἐξαρκέσειε τοῖς τὰ τοιαῦτα πεπολιτευμένοις
τὸν ἐκείνου δοῦλον λυκίδαν πρόξενον ὑμέτερον πεποιηκέ-

ναι: ἀλλ' εἰ καὶ διὰ τοῦτο πάλιν τῶν ἐκείνῳ τι δοθέντων ἀφέλοιντο, καὶ ταῦτ' αἰτίαν λέγοντες ψευδῆ. οὐ γάρ ἐστιν οὔθ' οὗτος, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς πρόξενος ὢν ἁπλῶς, ὅτῳ μὴ διαῤῥήδην ἀτέλειαν ἔδωκεν ὁ δῆμος. τούτοις δὲ οὐκ ἔδωκεν, οὐδ' ἕξουσιν οὗτοι Ἀθήνησι: λόγῳ δὲ ἂν αἰσχυνθῶσιν, οὐχὶ καλῶς ποιήσουσιν. Ὃ τοίνυν μάλιστα πάντων οἶμαι δεῖν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, φυλάξασθαι, τοῦτ' εἰπεῖν ἔτι βούλομαι. εἰ γάρ τις πάντα, ὅσα λεπτίνης ἐρεῖ περὶ τοῦ νόμου διδάσκων ὡς καλῶς κεῖται, συγχωρήσειεν ἀληθῆ λέγειν αὐτόν, ἕν γε αἰσχρὸν οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο, ἀναιρεθείη. ὃ συμβήσεται διὰ τοῦ νόμου κυρίου γενομένου τῇ πόλει. τί οὖν τοῦτ' ἐστί; τὸ δοκεῖν ἐξηπατηκέναι τοὺς ἀγαθόν τι ποιήσαντας. ὅτι μὲν τοίνυν τοῦτ' ἔστι τῶν αἰσχρῶν ἐστι, πάντας ἂν ἡγοῦμαι φῆσαι. ὅσῳ δ' ὑμῖν τῶν ἄλλων αἴσχιον, ἀκούσατέ μου. ἔστιν ὑμῖν νόμος ἀρχαῖος τῶν καλῶς δοκούντων ἔχειν: ἐάν τις ὑποσχόμενός τι τὸν δῆμον ἐξαπατήσει, κρίνειν: κἂν ἁλῷ, θανάτῳ ζημιοῦν. εἶτ' οὐκ αἰσχύνεσθε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ ἐφ' ᾧ τοῖς ἄλλοις θάνατον τὴν ζημίαν ἐτάξατε, τοῦτ' αὐτοὶ ποιοῦντες φανήσεσθε; καὶ μὴν, πάντα μὲν εὐλαβεῖσθαι δεῖ ποιεῖν, καὶ τὰ δοκοῦντα, καὶ ὄντα αἰσχρά, μάλιστα δὲ ταῦτα, ἐφ' οἷς τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς τις ἔχων ὁρᾶται. οὐδὲ γὰρ ἀμφισβήτησις ἔτι καταλείπεται, τὸ μὴ ταῦτα ποιεῖν, ἃ πονηρά τις αὐτὸς ἔκρινεν εἶναι πρότερον. ἔτι τοίνυν ὑμᾶς κἀκεῖνο εὐλαβεῖσθαι, ὅπως μηδὲν ὧν ἰδίᾳ φυλάξαισθ' ἄν, τοῦτο δημοσίᾳ ποιοῦντες φανήσεσθε. ὑμῶν τοίνυν οὐδ' ἂν εἷς οὐδὲν ὧν ἰδίᾳ τινὶ δοίη, τοῦτ' ἀφέλοιτο πάλιν, ἀλλ' οὐδ' ἐπιχειρήσειεν ἄν. μὴ τοίνυν μηδὲ δημοσίᾳ τοῦτο ποιήσητε: ἀλλὰ κελεύετε τούτους τοὺς ὄντας ὑπὲρ τοῦ νόμου, εἴ τινα τῶν εὑρημένων τὴν δωρειὰν ἀνάξιον εἶναι φασὶν, ἢ μὴ πεποιηκότα ἐφ' οἷς εὕρετο ἔχειν, ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν ἐγκαλοῦσί τινι: γράφεσθαι κατὰ τὸν νό-

μὲν ὃν προσφερόμενον νῦν ἡμεῖς, ἢ θέντων ἡμῶν ὥσπερ ἐγνώμεθα, καὶ φαμὲν θήσειν, ἢ * θέντων αὐτῶν ὅταν πρῶτον γίγνωνται νομοθέται. ἔστι δ' ἑκάστῳ τις αὐτῶν, ὡς ἔοικεν, ἐχθρός: τῷ μὲν διόφαντος, τῷ δ' εὔβουλος, τῷ δ' ἴσως ἄλλος τις. εἰ δὲ τοῦτο φεύγοντες καὶ μὴ ἐθελήσουσι ποιεῖν, σκοπεῖτε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ καλῶς ὑμῖν ἔχει, ἃ τούτων ἕκαστος ὀκνεῖ τοὺς ἐχθροὺς ἀφαιρούμενος ὀφθῆναι, ταῦθ' ὑμᾶς τοὺς εὐεργέτας ἀφῃρημένους φαίνεσθαι: καὶ τοὺς εὖ τι πεποιηκότας ὑμᾶς, οἷς οὐδεὶς ἂν ἐγκαλέσαι, νόμῳ τὰ δοθέντα ἀπολωλεκέναι δι' ὑμῶν ἀθρόα: παρόν, εἴ τις ἄρ' ἐστὶν ἀνάξιος εἷς ἢ δύο ἢ πλείους, γραφῇ δίκῃ τούτων ταυτὸ τοῦτο παθεῖν κατ' ἄνδρα κριθέντας. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὑπολαμβάνω ταῦτα καλῶς ἔχειν, οὐδέ γε ἀξίως ὑμῶν. σκοπῶ δὲ καὶ τοῦτο. καὶ μὴν, οὐδ' ἐκείνου γε ἀποστατέον τοῦ λόγου, ὅτι τῆς μὲν ἀξίας τότε ὅτε ἐδώκαμεν, τὴν ἐξέτασιν ἦν δίκαιον λαμβάνειν, ὅτε τούτων οὐδεὶς ἀντεῖπε: μετὰ ταῦτα δ' ἐάν, εἰ μὴ πεπόνθατε ὑπ' αὐτῶν ὕστερον κακόν. εἰ δὲ οὕτω τοῦτο φήσουσι, δεῖξαι μὲν γὰρ οὐχ ἕξουσι, δεῖ κεκολασμένους αὐτοὺς πρὸς αὐτὰ τὰδικήματα φαίνεσθαι. εἰ δὲ μηδενὸς ὄντος τοιούτου τὸν νόμον ποιήσετε κύριον, δόξετε φθονήσαντες, οὐχὶ πονηροὺς λαβόντες ἀφῃρῆσθαι. ἔστι δὲ πάντα μὲν ὡς εἰπεῖν ὅσα ἐστὶ τὰ ὀνείδη, φευκτέον: τοῦτο δὲ πάντων μάλιστα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. διὰ τί; ὅτι παντάπασι * φύσεως κακίας σημεῖόν ἐστι ὁ φθόνος: καὶ οὐκ ἔχει πρόφασιν, δι' ἣν ἂν τύχοι συγγνώμης ὁ τοῦτο πεπονθώς. ἔτι, καὶ οὐδέν ἐστιν ὄνειδος, ὅτου πορρωτέρω ἐστὶν ἡ πόλις ἡμῶν, ἢ τοῦ φθονερὰ δοκεῖν εἶναι, πάντων ἀπέχουσα τῶν αἰσχρῶν. τεκμήρια δὲ ἡλίκα τούτου, θεωρήσατε: πρῶτον μὲν γὰρ μόνοι τῶν πάντων ἀνθρώπων ἐπὶ τοῖς τελευτήσασι δημοσίᾳ τὰς ταφὰς ποιεῖσθε, καὶ λόγους ἐπιταφίους, ἐν οἷς κοσμεῖτε τὰ τῶν ἀγα-

τῶν ἀνδρῶν ἔργα. καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὸ ἐπιτήδευμα ζηλούν-
των ἀρετήν, οὐ τοῖς ἐπὶ ταύτῃ τιμωμένοις φθονούντων.
εἶτα μεγίστας δίδοτε ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου δωρεὰς τοῖς τοὺς
γυμνικοὺς ἀγῶνας νικῶσι τοὺς στεφανίτας· καὶ οὐχ ὅτι τῇ
φύσει τούτων ὀλίγοις μέτεστιν, ἐφθονήσατε τοῖς ἔχουσιν,
οὐδ' ἐλάττους ἐνέμετε τὰς τιμὰς διὰ ταῦτα. πρὸς δὲ τού-
τοις τοιούτοις οὖσιν, οὐδεὶς πώποτε τὴν πόλιν ἡμῶν εὖ
ποιῶν δοκεῖ νικῆσαι· τοσαύτας ὑπερβολὰς τῶν δωρεῶν,
οἷς αὐτὸν ποιεῖ, παρέχηται. ἔστι τοίνυν ἅπαντα ταῦτα, ὦ ἄν-
δρες ἀθηναῖοι, δικαιοσύνης, ἀρετῆς, μεγαλοψυχίας
ἐπιδείγματα. μὴ τοίνυν δι' ἃ πάλαι παρὰ πάντα τὸν χρό-
νον ἡ πόλις εὐδοξεῖ, ταῦτ' ἀνέλητε νῦν. μὴ δ' ἵνα λεπτί-
νης ἰδίᾳ τισίν, οἷς ἀηδῶς ἔχει, ἐπηρεάσῃ, τῆς πόλεως ἀ-
φέλησθε καὶ ὑμῶν αὐτῶν, ἣν διὰ παντὸς ἀεὶ τοῦ χρόνου
δόξαν κέκτησθε καλήν· μὴ δ' ὑπολαμβάνετε εἶναι τὸν ἀ-
γῶνα τόνδε, ὑπὲρ ἄλλου τινός, ἢ τοῦ τῆς πόλεως ἀξιώ-
ματος, πότερον αὐτὸ δεῖ σῶν εἶναι καὶ ὅμοιον τῷ προτέ-
ρῳ, ἢ μεθεστάναι καὶ λελυμάνθαι. Πολλὰ δὲ θαυ-
μάζων λεπτίνου κατὰ τὸν νόμον, ἓν μάλιστα τεθαύμα-
κα πάντων· εἰ ἐκεῖνο ἠγνόηκεν, ὅτι ὥσπερ ἂν εἴ τις μεγά-
λας τὰς τιμωρίας τῶν ἀδικημάτων τάττῃ, οὐκ ἂν αὐτός
γε ἀδικεῖν προῃρῆσθαι δόξαι· οὕτως ἄν τις ἀναιρῇ τὰς
τιμὰς τῶν εὐεργετῶν, οὐδὲν αὐτὸς ποιεῖν ἀγαθὸν παρε-
σκευάσθαι δόξει. εἰ μὲν τοίνυν ἠγνόησε ταῦτα, γένοιτο γὰρ
ἂν καὶ τοῦτο· αὐτίκα δηλώσει. συγχωρήσεται γὰρ ὑμῖν
λῦσαι, περὶ ὧν αὐτὸς ἥμαρτεν. εἰ δὲ φανήσεται σπου-
δάζων, καὶ ὑπερδιατεινόμενος κύριον ποιῆσαι τὸν νό-
μον, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω πῶς ἐπαινέσω· ψέγειν δὲ οὐ βού-
λομαι. μηδὲν οὖν φιλονείκει λεπτίνη, μὴ δὲ βιάζου
τοιοῦτον μηδέν, δι' οὗ μήτ' αὐτὸς δόξεις εἶναι βελτίων, μή-
θ' οἱ πεισθέντες σοι· ἄλλως τε καὶ γεγενημένου σοι τοῦ

ἀγῶνος ἀκινδύνου. διὰ γὰρ τὸ πεπλευτηκέναι βάθιππον
τὸν τουτουὶ πατέρα ἀφεψίωνος, ὃς αὐτὸν ἔτ' ὄντα ὑπεύ-
θυνον ἐγράψατο: ἐξῆλθον οἱ τῆς κυρίας χρόνοι. καὶ νῦν
περὶ αὐτοῦ τοῦ νόμου πᾶς ἐστιν ὁ λόγος: τούτῳ δ' οὐδείς
ἐστι κίνδυνος. Καίτοι καὶ τοῦτ' ἀκούω σε λέγειν, ὡς ἄρα
τρεῖς τινὲς γραψάμενοι πρότεροι τουδί, οὐκ ἐπεξῆλθον.
εἰ μὲν οὖν ἐγκαλῶν αὐτοῖς λέγεις, ὅτι σε οὐ κατέστησαν εἰς
κίνδυνον, φιλοκινδυνότατος εἶ πάντων ἀνθρώπων: εἰ δὲ
τεκμήριον ποιεῖ τοῦ τὰ δίκαια εἰρηκέναι, λίαν εὐήθης τις εἶ.
τί γὰρ ἕνεκα τούτου βελτίων ἔσθ' ὁ νόμος, εἴ τις ἢ τετελεύ-
τηκε τῶν γραψαμένων πρὶν εἰσελθεῖν, ἢ πεισθεὶς ὑπὸ
σοῦ διεγράψατο, ἢ καὶ ὅλως ὑπὸ σοῦ παρεσκευάσθη; ἀλ-
λὰ ταῦτα μὲν, οὐδὲ λέγειν καλόν. ᾕρηνται δὲ τῷ νό-
μῳ σύνδικοι, καὶ μάλισ' οἱ δεινοὶ λέγειν ἄνδρες, λεωδά-
μας ἀχαρνεύς, καὶ ἀριστοφῶν ἀζηνιεύς, καὶ κηφισόδοτος
ἐκ κεραμέων, καὶ δεινίας ἐρχιεύς. ἃ δὴ πρὸς τούτους ὑ-
πολαμβάνοιτ' ἂν εἰκότως, ἀκούσατε, καὶ σκοπεῖτε ἂν ὑμῖν
δίκαια φαίνηται. πρῶτον μὲν, πρὸς λεωδάμαντα: οὗτος
ἐγράψατο τὴν χαβρίου δωρειὰν, ἐν ᾗ τοῦτ' ἐνῆν: τὸ τῆς ἀτε-
λείας τῆς ἐκείνῳ τι δοθέντων: καὶ πρὸς ὑμᾶς εἰσελθὼν,
ἡττήθη. οἱ νόμοι δὲ, οὐκ ἐῶσι δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν * περὶ
τῶν αὐτῶν, οὔτε δίκας, οὔτε εὐθύνας, οὔτε διαδικασίαν, οὔτ'
ἄλλο τοιοῦτον οὐδὲν εἶναι. χωρὶς δὲ τούτων, ἀτοπώτατον ἂν
πάντων συμβαίη, εἰ τότε μὲν τὰ χαβρίου ἔργα μεῖ-
ζον ἴσχυε τῶν λεωδάμαντος λόγων: ἐπειδὴ δὲ ταῦτά τε ὑ-
πάρχει καὶ τὰ τῶν ἄλλων εὐεργετῶν προσγέγονε, τηνικαῦ-
τα σύμπαντα ταῦτα ἀσθενέστερα τῶν τούτου λόγων γένοι-
το. καὶ μὴν πρός γε ἀριστοφῶντα πολλὰ καὶ δίκαια ἂν ἔ-
χειν εἰπεῖν οἶμαι. οὗτος εὕρετο τὴν δωρεὰν παρ' ὑμῶν, ἐν ᾗ
καὶ τοῦτ' ἐνῆν. καὶ οὐ τοῦτ' ἐπιτιμῶ: δεῖ γὰρ ἐφ' ὑμῖν εἶναι δι-
δόναι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν οἷς ἂν βούλησθε: ἀλλ' ἐκεῖνό γε οὐχὶ

δίκαιον

οὐχὶ δίκαιον εἶναί φημι, τὸ, ὅτι μὲν τοῦτ' ἔμελλεν ὑπάρξειν λαβόντι, μηδὲν ἡγεῖσθαι δεινόν. ἐπειδὴ δὲ ἑτέροις δέδοται, τηνικαῦτ' ἀγανακτεῖν καὶ πείθειν ὑμᾶς ἀφελέσθαι. καὶ μὴν καὶ Γελάρχῳ πέντε τάλαντα ἀποδοῦναι γέγραφεν οὗτος, ὡς παρασχόντι τοῖς ἐν Πειραιεῖ τοῦ δήμου· καὶ καλῶς ἐποίει. μὴ τοίνυν ἃ μὲν ἦν ἀμάρτυρα, ταῦτ' ἐπὶ τῇ τοῦ δήμου προφάσει διὰ τούτου δεδόσθαι· ὧν δ' αὐτὸς ὁ δῆμος μαρτύρια ἔστησεν ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀναγράψας, καὶ πάντες συνίσασι, ταῦτ' ἀφελέσθαι παραίνει· μηδ' ὁ αὐτὸς φαίνου τά τε ὀφειλόμενα ὡς ἀποδοῦναι δεῖ γράφων, καὶ ἅ τις παρὰ τοῦ δήμου κεκόμισται, ταῦτ' ἀφελέσθαι παραινῶν. καὶ μὴν πρός γε Κηφισόδοτον τοσοῦτ' ἂν εἴποιμι. οὗτός ἐστιν οὐδενὸς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν λεγόντων δεινὸς εἰπεῖν. πολὺ τοίνυν κάλλιον τῇ δεινότητι ταύτῃ χρῆσθαι ἐπὶ τὸ τοὺς ἀδικοῦντας ὑμᾶς κολάζειν, ἢ τοὺς ἀγαθοῦ τινος αἰτίους ἀδικεῖν. εἰ γὰρ ἀπεχθάνεσθαί τισι δεῖ, τοῖς ἀδικοῦσι τὸν δῆμον, οὐ τοῖς ἀγαθόν τι ποιοῦσιν ἔγωγε νομίζω δεῖν. πρὸς τοίνυν Δεινίαν· οὗτος ἴσως ἐρεῖ τὰς τριηραρχίας αὐτοῦ καὶ λειτουργίας. ἐγὼ δ' εἰ πολλοῦ τῇ πόλει Δεινίας ἄξιον αὑτὸν παρέσχηκεν, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, νὴ τοὺς θεοὺς μᾶλλον ἂν παραινέσαιμι αὐτῷ τινα τιμὴν ὑμᾶς ἀξιοῦν δοῦναι, ἢ τὰς ἑτέροις πρότερον δοθείσας ἀφελέσθαι κελεύειν. πολὺ γὰρ βελτίονος ἀνδρός ἐστιν, ἐφ' οἷς αὐτὸς εὖ πεποίηκεν, ἀξιοῦν τιμᾶσθαι, ἢ ἐφ' οἷς ἕτεροι ποιήσαντες ἐτιμήθησαν, φθονεῖν. ὃ δὲ δὴ μέγιστον ἁπάντων καὶ κοινὸν ὑπάρχει κατὰ πάντων τῶν συνδίκων τούτων· πολλάκις εἷς ἕκαστος πρότερόν τισι πράγμασι σύνδικος γέγονεν. ἔστι δὲ καὶ μάλα ἔχων νόμος ὑμῖν καλῶς, οὐκ ἐπὶ τούτοις τεθείς· ἀλλ' ἵνα μὴ τὸ πρᾶγμα ὥσπερ ἐργασία τισὶν ᾖ καὶ συκοφαντία· μὴ ἐξεῖναι χειροτονηθέντα ὑπὸ τοῦ δήμου πλέον, ἢ ἅπαξ συνδικῆσαι. τοὺς δὲ συνεροῦντας νόμῳ, καὶ διδάξοντας

ὑμᾶς, ὡς ἐπιτήδειός ἐστιν, αὐτοὺς τοῖς ὑπάρχουσι νόμοις δεῖ πειθομένους φαίνεσθαι· εἰ δὲ μή, γελοῖον, νόμῳ μὲν συνδικεῖν, νόμον δὲ αὐτοὺς παραβαίνειν ἕτερον. Ἀνάγνωθι λαβὼν τὸν νόμον αὐτοῖς, ὃν λέγω.

Νόμος.

Οὗτος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ παλαιὸς ἔσθ' ὁ νόμος, καὶ καλῶς ἔχων· ὅν, ἐὰν σωφρονῆτε, φυλάξονται παραβαίνειν οὗτοι. ἐγὼ δ' ἔτι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπὼν, καταβήσομαι. ἔστι γάρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πάντας μὲν τοὺς νόμους ὑμῖν, ὡς ἐγὼ νομίζω, σπουδαστέον ὡς κάλλιστα ἔχειν, μάλιστα δὲ τούτους, δι' ὧν ἢ μικρὰν ἢ μεγάλην ἔστ' εἶναι τὴν πόλιν, εἰσὶ δὲ οὗτοι τίνες; οἵ τε τοῖς ἀγαθόν τι ποιοῦσι τὰς τιμὰς διδόντες. καὶ οἱ τοῖς τἀναντία πράττουσι τὰς τιμωρίας. εἰ γὰρ ἅπαντες ὡς ἀληθῶς τὰς ἐν τοῖς νόμοις ζημίας φοβούμενοι τοῦ κακόν τι ποιεῖν ἀπόσχοιντο, καὶ πάντες τὰς ἐπὶ ταῖς εὐεργεσίαις δωρειὰς ζηλώσαντες ἃ χρὴ πράττειν, προέλοιντο· τί κωλύει μεγίστην εἶναι τὴν πόλιν, καὶ πάντας χρηστούς, καὶ μηδένα εἶναι τὸν πονηρόν; ὁ τοίνυν νόμος οὗτος ὁ λεπτίνου οὐ μόνον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῦτ' ἀδικεῖ, ὅτι τὰς τιμὰς ἀναιρῶν τῶν εὐεργετῶν, ἀχρεῖον τὴν ἐπιείκειαν τοῖς φιλοτιμεῖσθαι βουλομένοις καθίστησιν· ἀλλ' ὅτι καὶ παρανοίας δόξαν αἰσχίστην τῇ πόλει καταλείπει. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι τῶν τὰ δεινότατα ἡμᾶς ἀδικούντων, ἐν ἑκάστῳ τίμημα ὑπάρχει διὰ τὸν νόμον, ὃς διαῤῥήδην λέγει, μηδὲν ὡς χρὴ τίμημα ὑπάρχειν τῇ κρίσει πλέον, ἢ ἐν, ὅ πότερον αὐ τὸ δικαστήριον τιμήσῃ παθεῖν, ἢ ἀποτῖσαι· ἀμφότερα δὲ, μὴ ἐξέστω. ἀλλ' οὐχ οὗτος ἐχρήσατο τούτῳ τῷ μέτρῳ· ἀλλ' ἐάν τις ἀπαιτήσῃ χάριν ὑμᾶς, ἄτιμος ἔστω, φησί, καὶ ἡ οὐσία δημοσία. ἔστω, δύο τιμήματα ταῦτα. εἶναι δὲ καὶ ἐνδείξεις καὶ ἀπαγωγάς. ἐὰν δ' ἁλῷ, ἔνοχος ἔστω τῷ νόμῳ, ὃς κεῖται, ἐάν τις

ὀφείλων ἄρχῃ τῷ δημοσίῳ: θάνατον λέγει: τοῦτο γὰρ ἔστ' ἐπ' ἐκείνῳ τὸ ἐπιτίμιον. οὐκοῦν τρία τιμήματα ταῦτα. πῶς οὖν οὐ σχέτλιον καὶ δεινόν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ χαλεπώτερον εἶναι δόξει τὴν ὑμῖν, χάριν εὖ ποιήσαντα ἀπαιτεῖν, ἢ τὰ δεινότατα ἐργαζόμενον ληφθῆναι; αἰσχρόν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ κακῶς ἔχων ὁ νόμος, καὶ ὅμοιος φθόνῳ τινὶ καὶ φιλονεικίᾳ: καὶ τὸ λοιπὸν ἐῶ. τούτοις δέ ἴσως προσέοικεν ὁ γράφων χρῆσθαι. ὑμῖν δ' οὐχὶ πρέπει τὰ τοιαῦτα μιμεῖσθαι: οὐδ' ἀνάξια φαίνεσθαι φρονοῦντας ὑμῶν αὐτῶν. φέρε γὰρ πρὸς διός, τί μάλιστα ἂν ἀπολεξαίμεθα πάντες, καὶ τί μάλιστα ἐν ἅπασι διεσπούδασται τοῖς νόμοις; ὅπως μὴ γίνωνται οἱ περὶ ἀλλήλοις φόνοι, περὶ ὧν ἐξαίρετος ἡ βουλὴ φύλαξ ἡ ἐν ἀρείῳ πάγῳ τέτακται. ἐν τοίνυν τοῖς περὶ τούτων νόμοις ὁ δράκων φοβερὸν κατασκευάζων καὶ δεινόν, τό, τινα αὐτόχειρα ἄλλου γίγνεσθαι, καὶ γράφων χερνίβων εἴργεσθαι τὸν ἀνδροφόνον, σπονδῶν, κρατήρων, ἱερῶν, ἀγορᾶς, πάντα τἆλλα διελθὼν οἷς μάλιστ' ἄν τινας ᾤετο ἐπισχεῖν τοῦ τοιοῦτόν τι ποιεῖν: ὅμως οὐκ ἀφείλετο τὴν τοῦ δικαίου τάξιν, ἀλλ' ἔθηκεν, ἐφ' οἷς ἐξεῖναι ἀποκτιννύναι: κἂν οὕτω τις δράσῃ, καθαρὸν διώρισεν εἶναι. εἶτ' ἀποκτεῖναι μὲν δικαίως ἐν γε τοῖς παρ' ὑμῖν νόμοις ἐξέσται: χάριν δ' ἀπαιτεῖν οὔτε δικαίως, οὔθ' ὁπωσοῦν διὰ τὸν τούτου νόμον; μηδαμῶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι: μὴ βούλεσθε δοκεῖν πλείω πεποιῆσθαι σπουδὴν ὅπως μηδενὶ τῶν εὖ τι ποιούντων ὑμᾶς χάριν ἐξέσται κομίσασθαι, ἢ ὅπως μηδεὶς φόνος ἐν τῇ πόλει γενήσεται. ἀλλ' ἀναμνησθέντες τῶν καιρῶν τὴν οὓς εὖ πεπονθότες εὖ πεποιήκατε τοὺς εὑρομένους, καὶ τῆς διοφάντου στήλης περὶ ἧς εἶπε φορμίων, ἐν ᾗ γέγραπται καὶ ὀμώμοσται, ἄν τις ἀμύνων τι πάθῃ τῇ δημοκρατίᾳ, τοῖς αὐτοῖς δώσειν δωρεὰς ἅσπερ ἁρμοδίῳ καὶ ἀριστογείτονι,

καταψηφίσασθε τοῦ νόμου. οὐ γάρ ἐστ' εὐορκεῖν, εἰ μὴ τοῦτο ποιήσετε. πρὸς πάντα δὲ ταῦτα, ἐκεῖνο ἔτι ἀκούσατέ μου· οὐκ ἔνι τοῦτον ἔχειν καλῶς τὸν νόμον, ὃς περὶ τῶν παρεληλυθότων καὶ μελλόντων οὐ ταυτὰ λέγει. μηδένα εἶναί φησιν ἀτελῆ, πλὴν τῶν ἀφ' ἁρμοδίου καὶ ἀριστογείτονος· καλῶς. μὴ δὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι. μὴ δ' ἂν τοιοῦτοί τινες γίγνωνται λεπτίνη; εἰ τὰ πρὸ τοῦ κατεμέμφου, τί μὴ καὶ τὰ μέλλοντα ᾔδεις; ὅτι νὴ δία πόρρω τοῦ τοιούτου ἐλπίζειν νῦν ἐσμεν. καὶ εἴη μέν γε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι· ἀλλὰ χρή γε ἀνθρώπους ὄντας τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ νομοθετεῖν, οἷς μηδεὶς ἂν νεμεσήσαι· καὶ τἀγαθὰ μὲν προσδοκᾶν, καὶ τοῖς θεοῖς εὔχεσθαι διδόναι, πάντα δ' ἀνθρώπινα ἡγεῖσθαι. οὐδὲ γὰρ ἂν λακεδαιμόνιοί ποτε ἤλπισαν εἰς τοιαῦτα πράγματα ἀφίξεσθαι· οὐδέ γε ἴσως συρακούσιοι τὸ πάλαι δημοκρατούμενοι, καὶ φόρους καρχηδονίους πραττόμενοι, καὶ πάντων τῶν περὶ αὐτοὺς ἄρχοντες, καὶ ναυμαχίᾳ νενικηκότες ἡμᾶς, ὑφ' ἑνὸς γραμματέως, ὃς ὑπηρέτης ἦν, ὥς φασι, τυραννηθήσεσθαι. οὐδέ γε ὁ νῦν ὢν διονύσιος ἤλπισεν ἄν ποτ' ἴσως πλοίῳ στρογγύλῳ, καὶ στρατιώταις ὀλίγοις δίωνα ἐλθόντα ἐπ' αὐτὸν ἐκβαλεῖν τὸν τριήρεις πολλὰς, καὶ ξένους, καὶ πόλεις κεκτημένον. ἀλλ', οἶμαι, τὸ μέλλον ἄδηλον πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ μικροὶ καιροὶ μεγάλων πραγμάτων αἴτιοι γίνονται. διὸ δεῖ μετριάζειν ἐν ταῖς εὐπραξίαις, καὶ προορωμένους τὸ μέλλον φαίνεσθαι. Πολλὰ δ' ἄν τις ἔχοι λέγειν, καὶ διεξιέναι περὶ τοῦ μηδαμῇ μὴ δὲ καθ' ἓν τοῦτον ἔχειν καλῶς τὸν νόμον, μὴ δὲ συμφέρειν ὑμῖν· ἀλλ' ἵν' ἐν κεφαλαίῳ τοῦτο μάθητε, κἀγὼ παύσωμαι λέγων, ὧδε ποιήσατε· σκέψασθε παράλληλα, καὶ λογίσασθε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς, τί ποτε συμβήσεται καταψηφισαμένοις ὑμῖν τοῦ νόμου, καὶ τί μή· εἶτα φυλάττετε καὶ μέμνησθε, ἃ ἂν ὑμῖν ἐξ ἑκατέρου φανῇ, ἵνα ἕλη-

ἐπὶ τὰ κρείττω. ἂν μὲν τοίνυν καταψηφίσησθε ὥσπερ ἡμεῖς κελεύομεν: οἱ μὲν ἄξιοι τὰ δίκαια παρ' ὑμῶν ἕξουσιν: εἰ δέ τις ἐσ' ἀνάξιος, ὡς ἔσω, πρὸς τῷ τὴν δωρεὰν ἀφαιρεθῆναι δίκην ἣν ἂν ὑμῖν δοκῇ, δώσει κατὰ τὸν παρεισενηνεγμένον νόμον, ἡ δὲ πόλις πισὴ, δικαία, πρὸς ἅπαντας ἀψευδὴς φανήσεται. ἐὰν δὲ ἀποψηφίσησθε, ὃ μὴ ποιήσαιτε: οἱ μὲν χρηστοὶ διὰ τοὺς φαύλους ἀδικήσονται, οἱ δὲ ἀνάξιοι συμφορᾶς ἑτέροις αἴτιοι γενήσονται, δίκην δ' οὐδ' ἥντινοῦν αὐτοὶ δώσουσιν: ἡ δὲ πόλις τἀναντία ὧν εἶπον ἀρτίως, δόξει, ἄπισος, φθονερὰ, φαύλη παρὰ πᾶσιν εἶναι. οὔκουν ἄξιον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοσαύτην βλασφημίαν ἀντὶ καλῶν καὶ προσηκόντων ὑμῖν ἀγαθῶν ἑλέσθαι. καὶ γὰρ ἕκασος ὑμῶν ἰδίᾳ μεθέξει τῆς δόξης τῶν κοινῇ γνωσθέντων. οὐ γὰρ ἀγνοεῖ γε τοῦτο οὐδεὶς οὔτε τῶν περιεσηκότων, οὔτε τῶν ἄλλων, ὅτι ἐν μὲν τῷ δικασηρίῳ λεπτίνης πρὸς ὑμᾶς ἀγωνίζεται, ἐν δὲ τῇ τῶν καθημένων ὑμῶν ἑκάσου γνώμῃ φιλανθρωπία πρὸς φθόνον, καὶ δικαιοσύνη πρὸς κακίαν, καὶ πάντα τὰ χρηστὰ πρὸς τὰ πονηρὰ ἀντιτάττεται. ὧν τοῖς βελτίοσι πειθόμενοι, καὶ κατὰ ταῦτα ἡμῖν θέμενοι τὴν ψῆφον, αὐτοί τε ἃ προσήκει δόξετ' ἐγνωκέναι, καὶ τῇ πόλει τὰ κάλλιστα ἔσεσθε ἐψηφισμένοι: κἄν τις ἄρ' ἔλθῃ ποτὲ καιρὸς, οὐκ ἀπορήσετε τῶν ἐθελησόντων ὑπὲρ ὑμῶν κινδυνεύειν. ὑπὲρ οὖν τούτων ἁπάντων οἶμαι δεῖν ὑμᾶς σπουδάζειν καὶ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως μὴ βιασθῆτε ἁμαρτάνειν. πολλὰ δ' ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πολλάκις οὐκ ἐδιδάχθητε ὡς ἔσι δίκαια, ἀλλ' ἀφῃρέθητε ὑπὸ τῆς τῶν λεγόντων κραυγῆς, καὶ βίας, καὶ ἀναισχυντίας: ὃ μὴ πάθοιτε νῦν: οὐ γὰρ ἄξιον: ἀλλ' ἃ δίκαια ἐγνώκατε, ταῦτα φυλάττετε, καὶ μνημονεύετε ἕως ἂν ψηφίσησθε: ἵν' εὔορκον θῆσθε τὴν ψῆφον κατὰ τῶν τὰ πονηρὰ συμβουλευόντων. θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ τοῖς μὲν τὸ νόμισμα διαφθείρουσι θάνατος παρ' ἡμῖν ἐστὶν

ἡ ζημία, τοῖς δ᾽ ὅλην τὴν πόλιν κίβδηλον καὶ ἄπιστον τοῖς πᾶσι λόγον δώσετε. οὐ δὴ πρός γε ὦ ζεῦ καὶ θεοί, οὐκ οἶδ᾽ ὅτι δεῖ πλείω λέγειν. οἶμαι γὰρ ὑμᾶς οὐδὲν ἀγνοεῖν τῶν εἰρημένων.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ, ΤΟΥ κατὰ μειδίου λόγου ὑπὲρ τοῦ κονδύλου.

Ἑορτὴν ἦγον οἱ ἀθηναῖοι διονύσῳ, ἣν ἐκάλουν ἀπὸ τοῦ θεοῦ διονύσια. ἐν δὲ ταύτῃ τραγικοί, καὶ κωμικοί, καὶ αὐληταὶ χοροὶ διηγωνίζοντο. καθίστασαν δὲ τοὺς χοροὺς αἱ φυλαὶ δέκα τυγχάνουσαι. χορηγὸς δὲ ἦν ἑκάστης φυλῆς ὁ τὰ ἀναλώματα παρέχων τὰ περὶ τὸν χορόν. ὁ τοίνυν δημοσθένης τῆς ἑαυτοῦ φυλῆς τῆς πανδιονίδος ἐθελοντὴς ὑπέστη χορηγός. ἐχθρῷ δὲ κεχρημένος τῷ μειδίᾳ τῶν πλουσίων ἐνί, φησὶ μὲν καὶ ἄλλα ὑπὸ τὴν χορηγίαν αὐτοῦ πεπονθέναι κακῶς: τὸ δὲ τελευταῖον ἤδη τῆς ὀρχείστρας κονδύλους ἔλαβεν ἐναντίον πάντων τῶν θεατῶν. ὑπὲρ τούτῳ κατηγόρησεν ἐν τῷ δήμῳ τοῦ μειδίου, ὡς ἠσεβηκότος εἰς τὴν ἑορτὴν, καὶ τὸν διόνυσον. ἐκαλεῖτο δὲ ἡ τοιαύτη κατηγορία προβολή. ὁ μὲν οὖν δῆμος κατέγνωκε τοῦ μειδίου τὴν ἀσέβειαν. ἀγωνίζονται δὲ νῦν ἐν δικαστηρίῳ περὶ τῆς τοῦ δήμου καταχειροτονίας. ἔδει γὰρ, καταγνόντος τοῦ δήμου, δικαστήριον κρίναι δεύτερον. ἔστιν οὖν ὁ ἀγὼν περὶ ὑποτιμήσεως. οὐ γὰρ περὶ τοῦ μηδὲν ἀδικεῖν ὁ μειδίας ἀγωνίζεται, ἀλλὰ περὶ τοῦ τιμήματος: πότερον ὕβρεως, ἢ ἀσεβείας ὀφείλει δίκην. ὁρικὸς οὖν ὁ λόγος τῇ στάσει, τοῦ μὲν μειδίου λέγοντος, ὕβριν εἶναι τὸ πραχθὲν, ἐπειδὴ ἔτυψεν ἄνδρα ἐλεύθερον: τοῦ δὲ δημοσθένους ἀσέβειαν, ἐπειδὴ χορηγὸς ἦν ὁ τυφθεὶς, καὶ ἐν διονυσίοις, καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ. διὰ γὰρ τούτων καὶ ἠσεβηκέναι τὸν μειδίαν φησίν. ὡς εἶναι δι-

πλοῦν ὅρον κατὰ σύλληψιν, ὅταν μὴ ἐκβάλλοντες τὸ ἀπὸ τῶν αὐτοδίκων εἰσαγόμενον ὄνομα, καὶ ἕτερον αὐτῷ προστιθῶμεν. ὥσπερ ἐνταῦθα ὁ δημοσθένης τοῦ μειδίου λέγοντος ὑβρικέναι, οὐκ ἐκβάλλει μὲν οὐδὲ τὴν ὕβριν, προστίθησι δὲ αὐτῇ καὶ τὴν ἀσέβειαν.

ΕΤΕΡΑ ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Διάφοροι παρὰ ἀθηναίοις ἤγοντο ἑορταί: ἐν αἷς ἦν τὰ παναθήναια, ἅπερ ἦν μικρά τε καὶ μεγάλα. καὶ τὰ μὲν κατὰ πενταετηρίδα ἐτελεῖτο: τὰ δὲ μικρὰ, κατὰ τριετηρίδα. ἐν μὲν οὖν τοῖς μεγάλοις γυμνάσιά τινα ἐγίνοντο: καὶ προὐβάλλετο ἀφ' ἑκάστης φυλῆς εἷς γυμνασίαρχος, λαμβάνων χρήματα εἰς τὸ γυμνάζειν τοὺς ἐπιτελέσοντας τὴν ἑορτὴν, καὶ δώσων τὰς τούτων δαπάνας τοῦ τῆς ἑαυτοῦ φυλῆς. ἤγετο δὲ παρ' αὐτῶν, καὶ τὰ διονύσια: καὶ ταῦτα διπλᾶ, μικρά τε καὶ μεγάλα, διὰ τριετηρίδος ἐν τοῖς ληναίοις, ἐν οἷς προὐβάλλετο χορηγὸς ἀφ' ἑκάστης φυλῆς πρὸς τὸ τρέφειν χοροὺς παίδων: ἐλάμβανε δὲ εἰς τοῦτο χρήματα. ἐπιστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς ἠγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους οἱ χορηγοὶ, καὶ ἤριζον, ὕμνους εἰς τὸν διόνυσον ᾄδοντες: καὶ τῷ νικῶντι τρίπους τὸ ἆθλον ἦν: ἐπειδὴ τὸν αὐτὸν ἥλιον καὶ ἀπόλλωνα, καὶ διόνυσον φασί. παυομένης δὲ τῆς ἑορτῆς, ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ προὐβάλλοντο οἱ χορηγοὶ τῆς μελλούσης ἑορτῆς. ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ προεβλήθησαν οἱ χορηγοὶ ἑκάστης φυλῆς. ἐσπάνιζε δὲ ἡ πανδιονὶς ἡ τοῦ δημοσθένους φυλὴ χορηγοῦ: καὶ ἠμέλησε τὸ πρῶτον ἔτος, τὸ δεύτερον, τὸ τρίτον. ἔθος δὲ ἦν πρὸ μηνὸς τῆς ἑορτῆς τὸν ἄρχοντα συνάγειν τοὺς χορηγοὺς ἑκάστης φυλῆς εἰς τὸ λαχεῖν περὶ τῶν αὐλητῶν. καὶ ἐλθόντων τῶν χορηγῶν ἑκάστης φυλῆς πλὴν τοῦ τῆς πανδιονίδος, ἰδὼν ὁ δημοσθένης τὴν ἑαυτοῦ φυλὴν ἀτιμαζομένην παρὰ

πάντων τὸ μὴ κεκτῆσθαι χορηγόν, αὐτεπάγγελτον καὶ αὐτοχειροτόνητον ἑαυτὸν χορηγὸν τῇ φυλῇ καθίστησι. κἀντεῦθεν ἐπῃνεῖτο παρὰ πάντων. καὶ λαχόντος αὐτοῦ πρὸς τῶν αὐλητῶν, συνέπραξεν αὐτῷ ἡ τύχη τῇ προθυμίᾳ, καὶ ἔλαχεν αὐτῷ ὁ κάλλιστος τῶν αὐλητῶν ὁ Τηλεφάνης. θέλων οὖν κοσμῆσαι τὸν αὐτοῦ χορὸν πλέον τῶν ἄλλων, ἐποίησεν αὐτὸν φορέσαι χρυσοῦς στεφάνους. Μειδίας δὲ τῶν πολιτευομένων τις ὢν σφόδρα πλούσιος, καὶ πολλὰ δυνάμενος, ἐχθρὸς τῷ Δημοσθένει γεγονὼς διὰ τὰς αἰτίας ἃς ἐρεῖ μετὰ μικρὸν ἐν τῷ λόγῳ, πολλάκις καὶ ἄλλα παρηνώχλει καὶ ἐπηρέαζε, καὶ δὴ καὶ ὁ Δημοσθένης λέγει, ὅτι ὀμνυόντων τῶν κριτῶν τῷ καλῶς ᾄσαντι δοῦναι τὴν νίκην, νύττων αὐτοὺς ὁ Μειδίας, ἔλεγε πλὴν Δημοσθένους. ὅθεν ὁ Δημοσθένης ἐβόα ἐλέγχων αὐτόν. καὶ τελευτῶν εἰς τοιαύτην ἦλθε μανίαν ὁ Μειδίας, ὥστε ἐν τῷ θεάτρῳ κόνδυλον αὐτῷ παρασχεῖν, καὶ τὴν ἱερὰν περιρρῆξαι ἐσθῆτα. καὶ ἰδὼν ὁ δῆμος ἐπεσύριττεν, ὃ παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἐπὶ κακοῦ ἐλαμβάνετο. ἀπελθὼν δὲ ὁ Δημοσθένης ἐσκέψατο τὸν παρόντα λόγον κατηγορῶν αὐτοῦ δημοσίων ἀδικημάτων: ἐν ᾧ καὶ διαβάλλει τὸν Μειδίαν ὡς κλέψαντα τῶν χρυσῶν στεφάνων ὄντων παρὰ τοῦ χρυσοχόου. ἄγει τοίνυν αὐτὸν ἐπὶ τὴν κρίσιν ὁ ῥήτωρ καταφορᾷ πλείστῃ καὶ τόνῳ σφοδρῷ προσχρησάμενος. ἡ γὰρ τοῦ Μειδίου ποιότης, καὶ ἡ τῶν πραγμάτων περιπέτεια τῇ καταδρομῇ συμμαχεῖ. Ἡ δὲ στάσις ὁρική, ζητούντων ἀμφοτέρων ἴδιον ὄνομα τῷ ἐγκλήματι. ὁ μὲν γὰρ Μειδίας ἰδιωτικόν: ὁ δὲ ῥήτωρ δημόσιον εἶναι κατασκευάζει. ὅρος γάρ ἐστιν, οὗ τὸ μὲν πέπρακται, τὸ δὲ λείπει πρὸς τὸ τέλειον τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐπιτιθεμένου τῷ πράγματι. ὡς ἐπὶ τοῦ κενοτάφιον ὀρύξαντος, καὶ κρινομένου τυμβωρυχίας. ἐνταῦθα γὰρ πέπρακται μὲν τὸ ὀρύξαι:

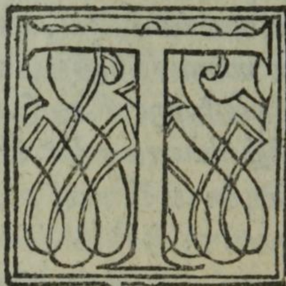
λείπει δὲ τὸ τάφον ὀρύξαι. λέγει γὰρ ὁ φεύγων, ὄρυξα μὲν, οὐ τάφον δέ· οὐ γὰρ εὗρον νεκρόν. ὁ δὲ διώκων, ἀντιφέρει. ὅτι τὸ διορύξαι κενοτάφιον, τυμβωρυχίαν καλῶ. οὐ γὰρ αὐτὸς ᾔδεις, ὅτι κενοτάφιόν ἐστιν· ἀλλ' ὡς τάφον ὀρύττων, ἐπεὶ κενοτάφιον εὕρηται, ἀξιοῖς μὴ δοῦναι δίκην. οὕτω κἀνταῦθα, πέπρακται μὲν τὸ τύψαι τὸν δημοσθένην· λείπει δὲ, τὸ καλέσαι τὸν αὐτοχειροτόνητον χορηγόν. ὁ γὰρ δημοσθένης λέγει ὅτι χορηγὸν ἔτυψας· ὁ δὲ μειδίας, ὅτι χορηγὸν οὐκ ἔτυψα, αὐτοχειροτόνητος γὰρ ἦσθα, ἀλλ' ἰδιώτην. τοῦτο δὲ οὐκ ἔστι δημόσιον ἀδίκημα. Διπλοῦς δὲ ὅρος εἶδος τοῦ κατὰ σύλληψιν. κατὰ σύλληψιν δέ ἐστιν, ὅταν ὁ διώκων τὴν αὐτοῦ δικαιολογίαν καὶ τὴν τοῦ φεύγοντος εἰς ἓν συνάγῃ. ἔνθα γὰρ οὐ τὸ μὲν, ἐκβάλλει τις, τὸ δὲ δέχεται, ἀλλ' ἄμφω συγκροτεῖ καὶ συλλαμβάνει· τοῦθ' ὑπάγομεν τῷ εἴδει. φαίνεται οὖν ὁ ῥήτωρ ἐν πολλοῖς τοῦτο ποιῶν μέρεσι, καὶ φάσκων ἅμα αὐτῷ, καὶ τὴν πόλιν ὑβρίζεσθαι. κεφάλαια δὲ, τὰ τῇ τάξει προσήκοντά ἐστι τῷ λόγῳ. τὰ δὲ προοίμια, κατὰ φορικὰ, * ὑποβολὴν ἔχοντα πολλὴν, καὶ τῶν πολιτικῶν αὔξησιν. τὸ γὰρ, οὐ πρὸς ἅπαντας καὶ οὐ πρὸς ἐμὲ μόνον, καὶ τὸ ἀεὶ τὴν μελέτην, τῆς ἁμαρτίας καὶ οὐ πρὸς ἅπαξ ἐκ τύχης, ἡμαρτηκότα δείκνυσι. Κεφάλαια δὲ τοῦ λόγου, ταῦτα. ὅρος, ἀνθορισμὸς, γνώμη νομοθέτου, συλλογισμὸς, πηλικότης, μία τῶν ἀντιθετικῶν, μεθ' ἣν τὸ μεταληπτικὸν, καὶ ἀντιληπτικόν. ἐνταῦθα διὰ τεσσάρων ὅρων ὁ ῥήτωρ ἐμπλέκει τὴν κατηγορίαν δεικνύων ὅτι δημοσίᾳ μειδίας ἠδίκησεν. ἔστι δὲ ὁ πρῶτος ὅρος οὗτος, ὅτι οἱ ἐν ἑορτῇ ἀδικοῦντες δημόσιον ἀδίκημα ποιοῦσι. δεύτερος ὅρος, καὶ μάλιστα οἱ χορηγοὶ ἀδικοῦνται. τρίτος, ὅτι πᾶσα ὕβρις δημόσιόν ἐστιν ἀδίκημα. παραλογίζεται δὲ ἐνταῦθα ἐκ τῆς ὁμωνυμίας τῆς ὕβρεως.

λέγεται γὰρ ὕβρεις, ἡ δι' αἰσχρουργίας, καὶ ἡ διὰ λόγων, καὶ ἡ διὰ πληγῶν. δημόσιον δὲ ἀδίκημα ἡγοῦντο τὴν αἰσχρουργίαν. τῇ οὖν ὁμωνυμίᾳ παρελογίσατο. τέταρτος ὅρος, ὅτι ὁ πάντας ἀεὶ ὑβρίζων δημοσίᾳ ἀδικεῖ. εἰ γὰρ τὸ δημόσιον ἐκ πάντων συνίσταται, ἄρα δημόσιον τἀδίκημα. τίθησι δὲ σπερματικῶς ἐν τῷ προοιμίῳ τοὺς τέτταρας ὅρους. ἐκ τούτων εἰσὶν ἐν τοῖς ἀγῶσι τρεῖς. τὸν δὲ τέταρτον τίθησιν ἐν τῇ παρεκβάσει, δικαίως. λέγων γὰρ ὅτι πάντας ὑβρίζων δημοσίᾳ ἀδικεῖ, παρεξέρχεται λέγων τὸν πρότερον αὐτοῦ βίον. ἔχει δὲ ὁ λόγος οὗτος δύο προοίμια, τὸ πρῶτον ἐκ διαβολῆς εἰλημμένον τοῦ ἐναντίου, καὶ ἐκ συστάσεως τοῦ οἰκείου προσώπου καὶ ἐκ προσοχῆς. ἔστι δὲ ἡ πρότασις διμερής. καὶ τὸ μὲν πρῶτον μέρος ἀκατάσκευον: τὸ δὲ δεύτερον καὶ αὐτὸ διμερές, καὶ κατασκευάζει τούτων ἑκάτερα. εἶτα ἐπιφέρει τὸ συμπέρασμα, ἐν ᾧ ἐστιν ἡ προσοχή. Ὅρος κατὰ σύλληψιν. λέγεται δὲ οὕτως, ὅταν τοῦ φεύγοντος ἀντονομάζοντος διώκων καὶ τούτῳ κἀκείνῳ ὑπεύθυνον αὐτὸν εἶναι λέγῃ τῷ ὀνόματι. ὥστε διπλοῦς ἐστιν, ἐπεὶ δύο περιέχει ἐγκλήματα. παράδειγμα: ὁ στρατηγὸς ὁ βιασάμενος τὴν παρακαταθεῖσαν κόρην ὑπὸ τοῦ πρεσβευτοῦ, καὶ δημοσίων ἀδικημάτων κρινόμενος, καὶ ἀποκρινόμενος μὴ δημοσίᾳ ἠδικηκέναι, ἀλλὰ βιάσασθαι: ὁ δὲ πρεσβευτὴς, ἀμφοτέροις αὐτὸν φάσκων ὑπεύθυνον εἶναι. Τὸ προοίμιον, ἐξ ὑπολήψεως ἐκ τοῦ κατηγόρου, κατ' αὐτοῦ τοῦ τὸ ἔγκλημα ἔχοντος. ἔνθα φησὶν ὁ Δημοσθένης, ὅτι περὶ αὐτῆς ὑπολήψεις ἢ χρησταὶ συνίστανται, ἢ φαῦλαι. κατηγοροῦντες οὖν τὰς φύσει φαύλας προσούσας βεβαιώσομεν, τὰς δὲ χρηστὰς, διαλύσομεν. ἐνταῦθα οὖν ὁ ῥήτωρ τὰς φαύλας βεβαιοῖ, τῶν δὲ χρηστῶν οὐ μέμνηται. ὡς ὁμολογουμένον δὲ παρὰ πάντων θεὶς ἀφῆκε τὴν κατασκευὴν ἀναγ-

καίως. οὐ γὰρ ἀμφίβαλλον. παθητικὸν δὲ τὸ προοίμιον ἀλγοῦντος ἐπὶ τῇ τοῦ μειδίου ὕβρει. Ζητήσειε δ' ἄν τις ὅπως δημοσίᾳ κρίνων αὐτὸν, ὕβρεως ἐμνημόνευσε. Καὶ ῥητέον ὅτι βούλεται πᾶσαν ὕβριν δημοσίαν ἐπιδεῖξαι, καὶ μάλιστα τὴν μειδίου. εἰ γὰρ καθ' ἕνα πάντας ὑβρίζει, ἐκ δὲ τῶν καθ' ἕνα πόλις, δῆλον ὅτι ἀδικεῖ δημοσίᾳ. καταφορικῇ δὲ κέχρηται τῇ προτάσει, διὰ τὴν ποιότητα τοῦ μειδίου: πλούσιος γὰρ καὶ μεγαλόφρων. οἱ δὲ τοιοῦτοι, μείζους εἰσὶ τῶν πολλῶν, καὶ ὡς τυραννικοὶ διαβέβληνται. διὸ δὴ καὶ εἶπεν ὅτι πάντας ὑβρίζει: τὸ τῶν τυράννων ἴδιον αὐτοῦ κατηγορῶν. Εἰσφέροντες δέ τινες ἡμῖν καινὸν ὄνομα, λέγουσιν ὅτι τὴν ἀσέλγειαν ἐνταῦθα ἔλαβεν ἀντὶ τῆς αἰσχρουργίας. Φαμὲν δὲ καὶ ὑμεῖς ὅτι ἀσελγὴς λέγεται ὁ μὴ μετέχων μήτε δικαιοσύνης,
μήτε ἀρετῆς. σέλγη γάρ ἐστι μία πόλις τῆς
παμφυλίας, ἐν ᾗ πάντες δίκαιοι
ἦσαν, καὶ ἀρετῆς ἀνάμεστοι.
ἀσελγὴς γοῦν ὁ μὴ με-
τέχων τῆς σέλ-
γης.

Δημοσθένους

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Ο ΚΑΤΑ ΜΕΙΔΙΟΥ ΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΚΟΝΔΥΛΟΥ.

ΗΝ μὲν ἀσέλγειαν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ τὴν ὕβριν, ᾗ πρὸς ἅπαντας ἀεὶ χρῆται μειδίας, οὐδένα οὔθ' ὑμῶν, οὔτε τῶν ἄλλων πολιτῶν ἀγνοεῖν οἴομαι. ἐγὼ δ' ὅπερ ἂν ὑμῶν ἕκαστος ὑβρισθεὶς προείλετο πρᾶξαι, τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐποίησα: καὶ προὐβαλόμην ἀδικεῖν τουτονὶ περὶ τὴν ἑορτὴν, οὐ μόνον πληγὰς ὑπ' αὐτοῦ λαβὼν τοῖς διονυσίοις, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ βίαια παθὼν παρὰ πᾶσαν τὴν χορηγίαν. ἐπειδὴ δὲ καλῶς καὶ τὰ δίκαια ποιῶν ὁ δῆμος ἅπας οὕτως ὠργίσθη καὶ παρωξύνθη, καὶ σφόδρα ἐσπούδασεν ἐφ' οἷς ἠδικημένῳ μοι συνῄδει, ὥστε πάντα ποιούντων τούτων, καὶ τινων ἄλλων ὑπὲρ αὐτοῦ, οὐκ ἐπείσθη οὐδ' ἀπέβλεψεν εἰς τὰς οὐσίας τὰς τούτων οὐδὲ τὰς ὑποσχέσεις, ἀλλὰ μιᾷ γνώμῃ κατεχειροτόνησεν αὐτοῦ: πολλοί μοι προσιόντες, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ τῶν ἐν τῷ δικαστηρίῳ νῦν ὄντων ὑμῶν, καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν ἠξίουν καὶ παρεκελεύοντο ἐπεξελθεῖν καὶ παραδοῦναι τοῦτον εἰς ὑμᾶς: ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ, δι' ἀμφότερα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, νὴ τοὺς θεοὺς, καὶ δεινὰ πεπονθέναι νομίζοντες ἐμὲ, καὶ δίκην ἅμα βουλόμενοι λαβεῖν, ὧν ᾤεθη τῶν ἄλλων ἐπιτεθέαντο θρασὺν ὄντα καὶ βδελυρὸν, καὶ οὐδὲ καθεκτὸν ἔτι. οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων, ὅσα μὲν παρ' ἐμοῦ προσῆκε φυλαχθῆναι, πάντα δικαίως ὑμῖν τετήρηται. καὶ κατηγορήσων, ἐπειδή τις εἰσάγει, πάρειμι, ὡς ὁρᾶτε: πολλὰ μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, χρήματ' ἐξόν μοι λαβεῖν ὥστε μὴ κατηγορεῖν, οὐ λαβὼν, πολλὰς δὲ δεήσεις καὶ χάριτας καὶ νὴ δία ἀπειλὰς ὑπομείνας. ἃ δ' ἐν ὑμῖν,

μετὰ ταῦτ' ἐστὶν ὑπόλοιπα: ὅσῳ γὰρ πλείοσιν οὗτος ἠνώχληκε καὶ παρήγγειλεν: ἑώρων γὰρ αὐτὸν ἄρτι πρὸ τῶν δικαστηρίων οἷα ἐποίει: τοσούτῳ μᾶλλον ἐλπίζω τὸ δίκαιον ἕξειν. οὐ γὰρ ἂν καταγνοίην ὑμῶν οὐδενὸς, οὔθ' ὡς περὶ ὧν πρὸς ἐμὲ ἐσπουδάσατε αὐτοὶ πρότερον, τούτων ἀμελήσετε, οὔθ' ὡς ἵνα μειδίας ἀδεῶς τὸ λοιπὸν ὑβρίζῃ, ψηφιεῖταί τις ὑμῶν, ὀμωμοκὼς, ἄλλο τι, πλὴν ὅ, τι ἂν ἡγῆται δίκαιον. Εἰ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, παρανόμων, ἢ παραπρεσβείας, ἤ τινος ἄλλης τοιαύτης αἰτίας ἔμελλον αὐτοῦ κατηγορεῖν, οὐδὲν ἂν ὑμῶν ἠξίουν δεῖσθαι, νομίζων τῷ μὲν κατηγόρῳ περὶ τῶν τοιούτων προσήκειν ἐξελέγχειν μόνον, τῷ δὲ φεύγοντι, καὶ παραιτεῖσθαι: ἐπειδὴ δὲ τούς τε κριτὰς διαφθείραντος τούτου τότε, καὶ διὰ τοῦτο τῆς φυλῆς ἀδίκως ἀφαιρεθείσης τὸν τρίποδα, καὶ αὐτὸς πληγὰς εἰληφὼς καὶ ὑβρισμένος οἷα οὐκ οἶδ' εἴ τις ἄλλος πώποτε χορηγὸς ὑβρίσθη, ἣν ὑπὲρ τούτων ἀγανακτήσας καὶ συνοργισθεὶς καταχειροτονίαν ὁ δῆμος ἐποιήσατο, ταύτην εἰσέρχομαι: οὐκ ὀκνήσω καὶ δεῖσθαι. εἰ γὰρ οἷόν τε τοῦτ' εἰπεῖν, ἐγὼ νῦν φεύγω: εἴπερ ὑβρισθέντα μηδεμιᾶς τυχεῖν δίκης ἐστί τις συμφορά. δέομαι οὖν ὑμῶν ἁπάντων, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ ἱκετεύω, πρῶτον μὲν εὐνοϊκῶς ἀκοῦσαί μου λέγοντος: ἔπειτ' ἐὰν ἐπιδείξω μειδίαν τουτονὶ, μὴ μόνον εἰς ἐμὲ, ἀλλὰ καὶ εἰς ὑμᾶς, καὶ εἰς τοὺς νόμους, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὑβρικότα, βοηθῆσαι καὶ ἐμοὶ καὶ ὑμῖν αὐτοῖς. καὶ γὰρ οὕτω πως ἔχει, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι: ὕβρισμαι μὲν ἐγὼ, καὶ προυπεπηλάκισται τὸ σῶμα τοὐμὸν τότε, ἀγωνιεῖται δὲ καὶ κριθήσεται τὸ πρᾶγμα νυνὶ, πότερον ἐξεῖναι δεῖ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν καὶ εἰς τὸν τυχόνθ' ὑμῶν ἀδεῶς ὑβρίζειν, ἢ μή. εἴ τις οὖν ὑμῶν ἄρα καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον τῶν ἰδίων τινὸς ἕνεκα γίγνεσθαι τὸν ἀγῶνα τόνδε ὑπελάμβανεν: ἐνθυμηθεὶς νῦν

ὅτι δημοσίᾳ συμφέρει μηδὲν ἐξεῖναι τοιοῦτο ποιεῖν, ὡς περὶ κοινοῦ τοῦ πράγματος ὄντος καὶ προσέχων ἀκουσάτω καὶ τὰ φαινόμενα αὐτῷ δικαιότατ' εἶναι ταῦτα ψηφισάσθω. ἀναγνώσεται δὲ πρῶτον μὲν ὑμῖν τὸν νόμον, καθ' ὃν εἰσὶν αἱ προβολαί: μετὰ δὲ ταῦτα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων πειράσομαι διδάσκειν ὑμᾶς. Λέγε τὸν νόμον.

Νόμος.

Τοὺς πρυτάνεις ποιεῖν ἐκκλησίαν ἐν διονύσου τῇ ὑστεραίᾳ ἐν πανδίοις. ἐν δὲ ταύτῃ, χρηματίζειν πρῶτον μὲν περὶ ἱερῶν: ἔπειτα τὰς προβολὰς παραδιδότωσαν τὰς γεγενημένας ἕνεκα τῆς πομπῆς, ἢ τῶν ἀγώνων τῶν ἐν τοῖς διονυσίοις, ὅσαι ἂν μὴ ἐκτετισμέναι ὦσιν. Ο μὲν νόμος οὗτός ἐστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καθ' ὃν αἱ προβολαὶ γίγνονται: λέγων ὥσπερ ἠκούσατε ποιεῖν τὴν ἐκκλησίαν ἐν διονύσου μετὰ τὰ πάνδια: ἐν δὲ ταύτῃ ἐπειδὰν χρηματίσωσιν οἱ πρόεδροι περὶ ὧν διῴκηκεν ὁ ἄρχων, χρηματίζειν κελεύει καὶ περὶ ὧν ἄν τις ἠδικηκὼς ᾖ, περὶ τὴν ἑορτήν, ἢ παρανενομηκώς. καλῶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ συμφερόντως ἔχων ὁ νόμος, ὦ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ μαρτυρεῖ. ὅπου γὰρ ἐπόντος τοῦ φόβου τούτου φαίνονταί τινες οὐδὲν ἧττον ὑβρισταί: τί χρὴ προσδοκᾶν τοὺς τοιούτους ἂν ποιεῖν, εἰ μηδεὶς ἐπῆν ἀγών, μηδὲ κίνδυνος; βούλομαι τοίνυν ὑμῖν καὶ τὸν ἑξῆς ἀναγνῶναι νόμον τουτονί. καὶ γὰρ ἐκ τούτου φανερὰ πᾶσιν ὑμῖν ἥ τε τῶν ἄλλων ὑμῶν εὐλάβεια γενήσεται, καὶ τὸ τούτου θράσος. Λέγε τὸν νόμον.

Νόμος.

Εὐήγορος εἶπεν ὅταν ἡ πομπὴ ᾖ τῷ διονύσῳ ἐν πειραιεῖ, καὶ οἱ κωμῳδοί, καὶ οἱ τραγῳδοί: καὶ ἡ ἐπὶ ληναίῳ πομπή, καὶ οἱ τραγῳδοί, καὶ οἱ κωμῳδοί: καὶ τοῖς ἐν ἄστει διονυσίοις ἡ πομπή, καὶ οἱ παῖδες καὶ ὁ κῶμος, καὶ οἱ κω-

μῳδοὶ, καὶ οἱ τραγῳδοὶ, καὶ ὁ θαργηλιὼν, τῇ πομπῇ καὶ τῷ ἀγῶνι μήτε ἐξεῖναι, μήτε ἐνεχυράσαι, μήτε λαμβάνειν ἕτερον ἑτέρου, μηδὲ τῶν ὑπερημέρων ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. ἐὰν δέ τις τούτων τι παραβαίνῃ, ὑπόδικος ἔστω τῷ παθόντι, καὶ προβολαὶ αὐτοῦ ἔστωσαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐν διονύσου ὡς ἀδικοῦντος: καθὰ περὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀδικούντων γέγραπται. Ἐνθυμεῖσθε, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ὅτι ἐν τῷ προτέρῳ νόμῳ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἑορτὴν ἀδικούντων οὔσης τῆς προβολῆς. ἐν τούτῳ καὶ κατὰ τῶν τοὺς ὑπερημέρους εἰσπραττόντων, ἢ καὶ ἄλλ᾽ ὁτιοῦν τινος λαμβανόντων, ἢ βιαζομένων ἐποιήσατε τὰς προβολάς. οὐ γὰρ ὅπως μὴ τὸ σῶμα ὑβρίζεσθαί τινος ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις, ἢ τὴν παρασκευὴν ἣν ἂν ἐκ τῶν ἰδίων ποιήσαιτό τις εἰς τὴν λειτουργίαν, ᾤεσθε χρῆναι: ἀλλὰ καὶ τὰ δίκῃ καὶ ψήφῳ τῶν ἑλόντων γιγνόμενα τῶν ἑαλωκότων καὶ κεκτημένων ἐξ ἀρχῆς τῇ γοῦν ἑορτῇ ἀπεδώκατε εἶναι. ὑμεῖς μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πάντες εἰς τοσοῦτον ἀφῖχθε φιλανθρωπίας τε καὶ εὐσεβείας, ὥστε καὶ τῶν πρότερον γεγενημένων ἀδικημάτων τὸ λαμβάνειν δίκην ἐπέχετε ταύτας τὰς ἡμέρας. μειδίας δ᾽ ἐν αὐταῖς ταύταις ταῖς ἡμέραις ἄξια τοῦ δοῦναι τὴν ἐσχάτην δίκην ποιῶν δειχθήσεται. βούλομαι δ᾽ ἕκαστον ἀπ᾽ ἀρχῆς ὧν πέπονθα, ἐπιδείξας, ἔτι καὶ περὶ τῶν πληγῶν εἰπεῖν, ἃς τὸ τελευταῖον προσενέτεινέ μοι. ἐν γὰρ μηδέν ἐστιν, ἐφ᾽ ᾧ τῶν πεπραγμένων οὐ δίκαιος ὢν ἀπολωλέναι φανήσεται. ἐπειδὴ γὰρ οὐ καθεστηκότος χορηγοῦ τῇ πανδιονίδι φυλῇ τρίτον ἔτος τουτὶ, παρούσης δὲ τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ τὸν ἄρχοντα ἐπικληροῦν ὁ νόμος τοῖς χοροῖς τοὺς αὐλητὰς κελεύει, λόγων καὶ λοιδορίας γιγνομένης, καὶ κατηγοροῦντος τοῦ μὲν ἄρχοντος τῶν ἐπιμελητῶν τῆς φυλῆς, τῶν δ᾽ ἐπιμελητῶν τοῦ ἄρχοντος, παρελθὼν ὑπεσχόμην

ἐμοῦ χορηγήσειν ἐθελοντής: καὶ κληρουμένων, πρῶτος αἱ-
ρεῖσθαι τὸν αὐλητὴν ἔλαχον: ὑμεῖς μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθη-
ναῖοι, πάντες ἀμφότερα ὡς οἷόν τε μάλιστα ἀπεδέξασθε
τήν τ' ἐπαγγελίαν τὴν ἐμὴν, καὶ τὸ συμβὰν ἀπὸ τῆς τύχης:
καὶ θόρυβον καὶ κρότον τοιοῦτον, ὡς ἂν ἐπαινοῦντές τε καὶ
συνησθέντες ἐποιήσατε. μειδίας δ' οὑτοσὶ μόνος τῶν ἁπάν-
των, ὡς ἔοικεν, ἠχθέσθη, καὶ παρηκολούθησε παρ' ὅλην τὴν
λειτουργίαν ἐπηρεάζων ἐμοὶ συνεχῶς, καὶ μικρὰ καὶ μεί-
ζω. ὅσα μὲν οὖν ἢ τοῖς φυλέταις ἐναντιούμενος ἡμῖν ἀφε-
θῆναι τῆς στρατείας ἠνώχλησεν, ἢ προβαλλόμενος καὶ
κελεύων ἑαυτὸν εἰς τὰ διονύσια χειροτονεῖν ἐπιμελητὴν,
ἢ τἄλλα πάντα ὅσα τοιαῦτα, ἐάσω: οὐ γὰρ ἀγνοῶ τοῦθ' ὅ-
τι τῷ μὲν ἐπηρεαζομένῳ τότ' ἐμοὶ καὶ ὑβριζομένῳ τὴν αὐ-
τὴν ὀργὴν ἕκαστον τούτων ὥσπερ ἄλλ' ὁτιοῦν τῶν δεινοτάτων
παρίστη: ὑμῖν δὲ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἔξω τῶν πραγμάτων οὖσιν,
οὐκ ἂν ἴσως ἄξια ταῦτα καθ' αὑτὰ ἀγῶνος φανείη: ἀλλ' ἃ
πάντες ἂν ὁμοίως ἀκούσαντες ἀγανακτήσετε: ταῦθ' ἐρῶ.
ἔστι δὲ ὑπερβολὴ τῶν μετὰ ταῦτα, ἃ μέλλω λέγειν. καὶ οὐ-
δ' ἂν ἐπεχείρησα ἔγωγε κατηγορεῖν αὐτοῦ νῦν, εἰ μὴ καὶ τό-
τε ἐν τῷ δήμῳ παραχρῆμα ἐξήλεγξα. τὴν γὰρ ἐσθῆτα τὴν
ἱερὰν, ἱερὰν γὰρ ἔγωγε νομίζω πᾶσαν ὅσην ἄν τις ἕνεκα τῆς
ἑορτῆς παρασκευάσηται τέως ἂν χρησθῇ, καὶ τοὺς στεφάνους
τοὺς χρυσοῦς οὓς ἐποιησάμην ἐγὼ κόσμον τῷ χορῷ ἐπεβού-
λευσεν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, διαφθεῖραί μου, νύκτωρ ἐλ-
θὼν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τὴν τοῦ χρυσοχόου: καὶ διέφθειρεν, οὐ
μέντοι πάντας γε, οὐ γὰρ ἐδυνήθη. καίτοι τοιοῦτον οὐ-
δεὶς πώποτε οὐδένα φησὶν ἀκηκοέναι τολμήσαντα, οὐδὲ
ποιήσαντα ἐν τῇ πόλει. οὐκ ἀπέχρησε δὲ αὐτῷ τοῦτο, ἀλ-
λὰ καὶ τὸν διδάσκαλον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, διέφθειρέ μου
τοῦ χοροῦ. καὶ εἰ μὴ τηλεφάνης ὁ αὐλητὴς ἀνδρῶν βέλ-
τιστος περὶ ἐμὲ τότε ἐγένετο, καὶ τὸ πρᾶγμα αἰσθόμενος

τὸν

παράλει ψις καὶ χειροτονῶν

τὸν ἄνθρωπον ἀπελάσας αὐτὸς συγκροτεῖν καὶ διδάσκειν ᾤετο δεῖν τὸν χορόν· οὐδ' ἂν ἠγωνίσμεθα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι· ἀλλ' ἀδίδακτος ἂν εἰσῆλθεν ὁ χορός, καὶ πράγματα αἴσχιστα ἂν ἐπάθομεν. καὶ οὐδ' ἐνταῦθα ἔστη τῆς ὕβρεως· ἀλλὰ τοσοῦτον αὐτῷ περιῆν, ὥστε τὸν ἐστεφανωμένον ἄρχοντα διέφθειρε· τοὺς χορηγοὺς συνῆγεν ἐπ' ἐμὲ βοῶν, ἀπειλῶν, ὀμνύουσι παρεστηκὼς τοῖς κριταῖς, τὰ προσκήνια φράττων, προσηλῶν ἰδιώτης ὤν, τὰ δημόσια κακὰ καὶ πράγματα ἀμύθητά μοι παρέχων διετέλεσε. καὶ τούτων ὅσα γε ἐν τῷ δήμῳ γέγονεν, ἢ πρὸς τοῖς κριταῖς ἐν τῷ θεάτρῳ, ὑμεῖς ἐστέ μοι μάρτυρες πάντες, ὦ ἄνδρες δικασταί. καίτοι τῶν λόγων τούτους χρὴ δικαιοτάτους ἡγεῖσθαι οὓς ἂν οἱ καθήμενοι τὸν λέγοντα μαρτυρῶσιν ἀληθεῖς εἶναι. προδιαφθείρας τοίνυν τοὺς κριτὰς τῷ ἀγῶνι τῶν ἀνδρῶν, δύο ταῦτα ὥσπερ κεφάλαια ἐφ' ἅπασι τοῖς ἑαυτῷ νεανιευμένοις ἐπέθηκεν· ἐμοῦ μὲν ὕβρισεν εἰς τὸ σῶμα, τῇ φυλῇ δὲ κρατούσῃ τὸν ἀγῶνα αἰτιώτατος τοῦ μὴ νικῆσαι κατέστη. τὰ μὲν οὖν εἰς ἐμὲ καὶ τοὺς φυλέτας ἠσελγημένα, καὶ περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικήματα τούτῳ πεπραγμένα, ἐφ' οἷς αὐτὸν προὐβαλόμην, ταῦτ' ἐστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ πολλὰ ἕτερα, ὧν ὅσα ἂν οἷός τε ὦ, διέξειμι πρὸς ὑμᾶς αὐτίκα δὴ μάλα. ἔχω δὲ λέγειν καὶ πονηρίας ἑτέρας παμπληθεῖς αὐτοῦ, καὶ ὕβρεις εἰς πολλοὺς ὑμῶν, καὶ τολμήματα τοῦ μιαροῦ τούτου πολλὰ καὶ δεινά· ἐφ' οἷς τῶν πεπονθότων οἱ μέν, ὦ ἄνδρες δικασταί, καταδείσαντες τοῦτον, καὶ τὸ τούτου θράσος, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἑταίρους, καὶ πλοῦτον, καὶ ὕβριν, καὶ τἄλλα δὴ ὅσα πρόσεστι τούτῳ, ἡσυχίαν ἦγον· οἱ δ' ἐπιχειρήσαντες δίκην λαμβάνειν οὐκ ἠδυνήθησαν· εἰσὶ δὲ καὶ οἳ διελύθησαν, ἴσως λυσιτελεῖν αὐτοῖς ἡγούμενοι. τὴν μὲν οὖν ὑπὲρ αὐτῶν δίκην ἔχουσιν οἵ γε πεισθέντες, τῆς δ' ὑπὲρ τῶν νόμων, οὓς παραβὰς οὗτος,

κἀκείνους ἠδίκει, καὶ νῦν ἐμὲ καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, ὑμεῖς ἐστὲ κληρονόμοι. πάντων δὴ ἀθρόων ἓν τίμημα ποιήσασθε, ὅ, τι ἂν δίκαιον ἡγεῖσθε. ἐξελέγξω δὲ, πρῶτον μὲν ὅσα αὐτὸς ὑβρίσθην: ἔπειθ᾽ ὅσα ὑμεῖς ἠδίκησθε: μετὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸν ἄλλον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, βίον πάντα αὐτοῦ ἐξετάσω, καὶ δείξω πολλῶν θανάτων, οὐχ ἑνὸς ὄντα ἄξιον. λέγε μοι τὴν τοῦ χρυσοχόου πρώτην λαβὼν μαρτυρίαν.

Μαρτυρία.

Γαμμένης παμμένους ἔπαρχος ἔχων χρυσοχοεῖον ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἐν ᾧ καὶ καταγίγνομαι καὶ ἐργάζομαι τὴν χρυσοχοϊκὴν τέχνην, ἐκδόντος δέ μοι δημοσθένους ᾧ καὶ μαρτυρῶ, στέφανον χρυσοῦν ὥστε κατασκευάσαι, καὶ ἱμάτιον διάχρυσον ποιῆσαι, ὅπως πομπεύσῃ ἐν αὐτοῖς τὴν τοῦ διονύσου πομπὴν, καὶ ἐμοῦ συντελέσαντος αὐτὰ καὶ ἔχοντος παρ᾽ ἐμαυτῷ ἕτοιμα, εἰσπηδήσας πρός με νύκτωρ μειδίας ὁ κρινόμενος ὑπὸ δημοσθένους, ἔχων μεθ᾽ ἑαυτοῦ καὶ ἄλλους, ἐπεχείρησε διαφθείρειν τὸν στέφανον, καὶ τὸ ἱμάτιον: καί τινα μὲν αὐτῶν ἐλυμήνατο. οὐ μέν τοι πάντα γε ἐδυνήθη διὰ τὸ ἐπιφανέντα με κωλῦσαι. Πολλὰ μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ περὶ ὧν τοὺς ἄλλους ἠδίκηκεν ἔχω λέγειν, ὥσπερ εἶπον ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου, καὶ συνείλοχα ὕβρεις αὐτοῦ καὶ πονηρίας τοσαύτας, ὅσας ἀκούσεσθε αὐτίκα δὴ μάλα. ἦν δ᾽ ἡ συλλογὴ ῥᾳδία. αὐτοὶ γὰρ οἱ πεπονθότες προσῄεσάν μοι. βούλομαι δὲ περὶ τούτων εἰπεῖν, οἷς ἐπιχειρήσειν αὐτὸν ἀκήκοα ἐξαπατᾶν ὑμᾶς. τοὺς γὰρ ὑπὲρ τούτων λόγους, ἐμοὶ μὲν ἀναγκαιοτάτους προειπεῖν ἡγοῦμαι, ὑμῖν δὲ χρησιμωτάτους ἀκοῦσαι. διὰ τί; ὅτι τοῦ δικαίαν καὶ εὔορκον θέσθαι τὴν ψῆφον ὁ κωλύσας ἐξαπατηθῆναι λόγος ὑμᾶς, οὗτος αἴτιος ἔσται. πολὺ δὴ μάλιστα πάντων τούτῳ τῷ λόγῳ προσέχειν ὑμᾶς δεῖ, καὶ μνημονεῦσαι τοῦτον, καὶ πρὸς ἕκαστον ἀπαντᾶν ὅταν

οὕτω λέγῃ. ἔστι δὲ πρότερον μὲν ἐκεῖνο οὐκ ἄδηλος ὁρῶν,
ὡς ὧν ἰδίᾳ πρὸς τινας αὐτῶν διεξιὼν ἀπηγγέλλετό μοι, ὡς
εἴπερ ἀληθῶς ἐπεπόνθειν ταῦτα ἃ λέγω, δίκας ἰδίας
μοι προσῆκεν αὐτῷ λαχεῖν· τῶν μὲν ἱματίων καὶ τῶν χρυ-
σῶν στεφάνων τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς περὶ τὸν χορὸν ἁ-
πάσης ἐπηρείας, βλάβης· ὧν δ' εἰς τὸ σῶμα ὑβρίσθαι
φημι, ὕβρεως· οὐ μὰ δί' οὐχὶ δημοσίᾳ κρίνειν αὐ-
τὸν· καὶ τίμημα ἐπάγειν ὅ, τι χρὴ παθεῖν, ἢ ἀποτῖσαι. ἐ-
γὼ δὲ, εὖ μὲν ἐκεῖνο οἶδα, καὶ ὑμᾶς δὲ εἰδέναι χρὴ, ὅτι
εἰ μὴ προυβαλλόμην αὐτὸν, ἀλλ' ἐδικαζόμην, οὐναντίος
αὖ ἧκεν εὐθύς μοι λόγος· ὡς εἴπερ ἦν τι τούτων ἀληθὲς
προβάλλεσθαί με ἔδει, καὶ παρ' αὐτὰ τὰ ἀδικήματα τὴν τι-
μωρίαν ποιεῖσθαι. ὅτι γὰρ χορὸς ἦν τῆς πόλεως, ἢ, τε
ἐσθὴς τῆς ἑορτῆς ἕνεκα πᾶσα παρεσκευάζετο. ἐγώ τε ὁ πε-
πονθὼς ταῦτα χορηγὸς ἦν. τίς ἂν οὖν ἑτέραν μᾶλλον εἵ-
λετο τιμωρίαν, ἢ τὴν ἐκ τῶν νόμων κατὰ τῶν περὶ τὴν ἑορ-
τὴν ἀδικούντων οὖσαν; ταῦτ' εὖ οἶδ' ὅτι πάντ' ἂν ἔλεγεν
οὗτος τότε. φεύγοντος μὲν γὰρ οἶμαι καὶ ἠδικηκότος ἐστὶ,
τὸ τὸν παρόντα τρόπον τοῦ μὴ δοῦναι δίκην διακρουόμενον,
τὸν οὐκ ὄνθ' ὡς ἔδει γενέσθαι λέγειν· δικαστῶν δέ γε σω-
φρόνων τούτοις τε μὴ προσέχειν, καὶ ὃν ἂν λάβωσιν ἀ-
σελγαίνοντα κολάζειν. μὴ δὴ τοῦτο λέγειν αὐτὸν ἐᾶτε, ὅτι
καὶ δίκας ἰδίας δίδωσιν ὁ νόμος μοι, καὶ γραφὴν ὕβρεως.
δίδωσι γάρ· ἀλλ' ὡς οὐ πεποίηκεν ἃ κατηγόρηκα, ἢ πεποιη-
κὼς, οὐ περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικεῖ, τοῦτο δεικνύτω. τοῦτο
γὰρ αὐτὸν ἐγὼ προυβαλόμην, καὶ περὶ τούτου τὴν ψῆ-
φον οἴσετε νῦν ὑμεῖς. εἰ δ' ἐγὼ τὴν ὑπὲρ τῶν ἰδίων δικῶν
πλεονεξίαν ἀφεὶς, τῇ πόλει παραχωρῶ τῆς τιμωρίας,
καὶ τοιοῦτον εἱλόμην τὸν ἀγῶνα, ἀφ' οὗ μηδέν ἐστι λῆμμα
λαβεῖν ἐμοὶ, χάριν, οὐ βλάβην δήπου τοῦτ' ἂν εἰκότως
ἐνέγκαιμι παρ' ὑμῶν. οἶδα τοίνυν ὅτι καὶ τούτῳ πολλῷ

ἀντίθεσις

χρήσεται τῷ λόγῳ, μή με Δημοσθένει προδῶτε, μὴ δὲ διὰ
Δημοσθένην με ἀνέλητε. ὅτι τούτῳ πολεμῶ, διὰ τοῦτό με
ἀναιρήσετε; τὰ τοιαῦτα πολλάκις οἶδ' ὅτι φθέγξεται βου-
λόμενος φθόνον τινὰ ἐμοὶ διὰ τούτων τῶν λόγων συνάγειν.
ἔχει δ' οὐχ οὕτω ταῦτα, οὐδ' ἐγγύς. οὐδένα γὰρ τῶν ἀδι-
κούντων ὑμεῖς οὐδενὶ τῶν κατηγόρων ἐκδίδοτε. οὐδὲ γάρ,
ἐπειδὰν ἀδικηθῇ τις, ὡς ἂν ἕκαστος ἡμᾶς ὁ παθὼν πείσῃ,
ποιῆσθε τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ τοὐναντίον. νόμους ἔθεσθε
πρὸ τῶν ἀδικημάτων ἐπ' ἀδήλοις μὲν τοῖς ἀδικήμασιν, ἀ-
δήλοις δὲ τοῖς ἀδικησομένοις. οὗτοι δὲ τί ποιοῦσιν οἱ νό-
μοι; πᾶσιν ὑπισχνοῦνται τοῖς ἐν τῇ πόλει δίκην, ἂν ἀδικη-
θῇ τις, ἔσεσθαι δι' αὐτῶν λαβεῖν. ὅταν τοίνυν τῶν παραβαι-
νόντων τινὰ τοὺς νόμους κολάζητε, οὐ τοῖς κατηγόροις τοῦτον
ἐκδίδοτε, ἀλλὰ τοὺς νόμους ὑμῖν αὐτοῖς βεβαιοῦτε. ἀλλὰ
μὴν, πρός γε τὸ τοιοῦτον, ὅτι Δημοσθένης φησὶν, ὕβρισται,
δίκαιος καὶ κοινὸς καὶ ὑπὲρ ἁπάντων ἔσθ' ὁ λόγος: οὐ
γὰρ εἰς Δημοσθένην ὄντα με ἠσέλγαινε μόνον ταύτην τὴν
ἡμέραν, ἀλλὰ καὶ εἰς χορηγὸν ὑμέτερον. τοῦτο δ' ὅσον δύ-
ναται, γνοίητ' ἂν ἐκ τῶνδε. ἴστε δήπου τουθ' ὅτι τῶν θεσμοθε-
τῶν τούτων, οὐδενὶ θεσμοθέτης ἐστ' ὄνομα, ἀλλ' ὅτι δήπο-
τε ἑκάστῳ. ἂν μὲν τοίνυν ἰδιώτην ὄντα τινὰ αὐτῶν ὑβρίσῃ τις
ἢ κακῶς εἴπῃ, γραφὴν ὕβρεως καὶ δίκην κατηγορίας φεύ-
ξεται: ἐὰν θεσμοθέτην, ἄτιμος ἔσται καθάπαξ. διὰ τί; ὅτι
τοὺς νόμους ἤδη ὁ τοῦτο ποιῶν προσυβρίζει, καὶ τὸν ὑμέτε-
ρον κοινὸν στέφανον, καὶ τὸ τῆς πόλεως ὄνομα. ὁ γὰρ θε-
σμοθέτης, οὐδενὸς ἀνθρώπων ἐστ' ὄνομα, ἀλλὰ τῆς πό-
λεως. καὶ πάλιν γε τὸν ἄρχοντα, ταυτὸ τοῦτο. ἐὰν μὲν ἐ-
στεφανωμένον πατάξῃ τις, ἢ κακῶς εἴπῃ, ἄτιμος: ἐὰν δὲ
ἰδιώτην, ἰδίᾳ ὑπόδικος. καὶ οὐ μόνον περὶ τούτων οὕτω
ταῦτ' ἔχει, ἀλλὰ περὶ πάντων, οἷς ἂν ἡ πόλις τινὰ ἄδειαν,
ἢ στεφανηφορίαν, ἢ τινὰ τιμὴν δῷ. οὕτω τοίνυν καὶ ἐμὲ, εἰ

μὲν ἄλλαις ταῖσιν ἡμέραις ἠδίκησέ τι τούτων μειδίας ἰδιώτην ὄντα, ἰδίᾳ καὶ δίκην προσήκει αὐτῷ διδόναι: εἰ δὲ χορηγὸν ὄντα ὑμέτερον ἱερομηνίας οὔσης, πάνθ' ὅσα ἠδίκησεν, ὑβρίσας φαίνεται, δημοσίας ὀργῆς καὶ τιμωρίας δίκαιός ἐστι τυγχάνειν. ἅμα γὰρ τῷ δημοσθένει καὶ ὁ χορηγὸς ὑβρίζετο: τοῦτο δ' ἐστὶ τῆς πόλεως ὄνομα: καί τοι ταύταις ταῖς ἡμέραις, αἷς οὐκ ἐῶσιν οἱ νόμοι. χρὴ δὲ, ὅταν μὲν τίθησθε τοὺς νόμους, ὁποῖοί τινές εἰσι, σκοπεῖν: ἐπειδὰν δὲ θῆσθε, φυλάττειν καὶ χρῆσθαι. καὶ γὰρ εὔορκα ταῦθ' ὑμῖν ἐστι, καὶ ἄλλως δίκαια. ἦν ὁ τῆς βλάβης ὑμῖν νόμος πάλαι: ἦν ὁ τῆς αἰκίας: ἦν ὁ τῆς ὕβρεως. εἰ τοίνυν ἀπέχρη τοῖς διονυσίοις τι ποιοῦντας τούτων κατὰ τούτους τοὺς νόμους δίκην διδόναι, οὐδὲν ἂν ὑμῖν προσέδει τοῦδε τοῦ νόμου: ἀλλ' οὐκ ἀπέχρη. σημεῖον δὲ ἔθεσθε ἱερὸν νόμον αὐτῷ τῷ θεῷ περὶ τῆς ἱερομηνίας. εἴ τις οὖν κἀκείνοις τοῖς προϋπάρχουσι νόμοις, καὶ τούτῳ τῷ μετ' ἐκείνους τεθέντι, καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς ἔνοχος, ὁ τοιοῦτος πότερα μὴ δῷ διὰ ταῦτα δίκην, ἢ μείζω δοίη δικαίως; ἐγὼ μὲν οἶμαι, μείζω. ἀπήγγειλε τοίνυν τίς μοι περιιόντα αὐτὸν, συλλέγειν καὶ πυνθάνεσθαι, τίσι πώποτε συμβέβηκεν ὑβρισθῆναι: καὶ λέγειν τούτοις καὶ διηγεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς μέλλειν οἷον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸν πρόεδρον, ὅν ποτέ φασιν ἐν ὑμῖν ὑπὸ πολυζήλου πληγῆναι: καὶ τὸν θεσμοθέτην, ὃς ἔναγχος ἐπλήγη τὴν αὐλητρίδα ἀφαιρούμενος: καὶ τοιούτους τινάς: ὡς ἐὰν πολλοὺς ἑτέρους πολλὰ καὶ δεινὰ πεπονθότας ἐπιδείξῃ, ἧττον ὑμᾶς ἐφ' οἷς ἐγὼ πέπονθα ὀργιουμένους. ἐμοὶ δ' ἂν τοὐναντίον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δοκεῖ γε ποιεῖν ἂν εἰκότως: εἴπερ ὑπὲρ τοῦ κοινῇ βελτίστου δεῖ μέλειν ὑμῖν. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὑμῶν, τοῦ μὲν πολλὰ τοιαῦτα γίγνεσθαι, τὸ μὴ κολάζεσθαι τοὺς ἐξαμαρτάνοντας αἴτιον ὄν; τοῦ δὲ μηδένα ὑβρίζειν τὸ λοιπὸν, τὸ δίκην τὸν ἀεὶ ληφθέν-

νόμοι

τα ἣν προσήκει διδόναι, μόνον αἴτιον αὖ γιγνόμενον; εἰ μὲν
τοίνυν ἀπαρτέται συμφορᾷ τοὺς ἄλλους, τούτου καὶ δι' ἐκεῖνα
κολαστέον· καὶ μᾶλλόν γε ὅσῳ περ ἂν ᾖ πλείω καὶ μείζω·
εἰ δὲ προξενῶσι, καὶ τούτου καὶ πάντως ἐατέον. ἔτι τοίνυν
οὐδ' ὁμοίαν οὖσαν τούτῳ κἀκείνοις συγγνώμην εὑρήσομεν·
πρῶτον μὲν γὰρ ὁ τὸν θεσμοθέτην πατάξας τρεῖς εἶχε
προφάσεις, μέθην, ἔρωτα, ἄγνοιαν διὰ τὸ σκότος καὶ νυ-
κτὸς τὸ πρᾶγμα γίνεσθαι. ἔπειθ' ὁ Πολύζηλος ὀργῇ καὶ
τρόπου προπετείᾳ φθάσαι τὸν λογισμὸν, ἁμαρτὼν ἔφησεν.
οὐ γὰρ ἐχθρός γε ὑπάρχων ὤν, οὐδ' ἐφ' ὕβρει τοῦτ' ἐποίησεν.
ἀλλ' οὐ Μειδίᾳ τούτων οὐδέν ἐστιν εἰπεῖν. καὶ γὰρ ἐχθρὸς ἦν
καὶ μεθ' ἡμέραν εἰδὼς ὕβριζε. καὶ οὐκ ἐνταῦθα τούτου μόνον,
ἀλλ' ἐπὶ πάντων φαίνεται προῃρημένος με ὑβρίζειν. καὶ μὴν,
οὐδὲ τῶν πεπραγμένων ἐμοὶ καὶ τούτοις οὐδὲν ὅμοιον ὁ-
ρῶ. πρῶτον μὲν γὰρ ὁ θεσμοθέτης οὐχ ὑπὲρ ὑμῶν, οὐδὲ
τῶν νόμων φροντίσας, οὐδ' ἀγανακτήσας φανήσεται· ἀλ-
λ' ἰδίᾳ πεισθεὶς, ὁπόσῳ δήποτε ἀργυρίῳ καθυφεὶς τὸν
ἀγῶνα. ἔπειθ' ὁ πληγεὶς ἐκεῖνος ὑπὸ τοῦ Πολυζήλου ταυ-
τὸ τοῦτο ἰδίᾳ διαλυσάμενος, ἐρρῶσθαι πολλὰ τοῖς νόμοις
εἰπὼν καὶ ὑμῖν, οὐδ' εἰσήγαγε τὸν Πολύζηλον. εἰ μὲν τοί-
νυν ἐκείνων κατηγορεῖν βούλεταί τις ἐν τῷ παρόντι, δεῖ λέ-
γειν ταῦτα. εἰ δ' ὑπὲρ ὧν ἐγὼ τούτου κατηγόρηκα, ἀπολο-
γεῖσθαι, πάντα μᾶλλον ἢ ταῦτα λεκτέον· πᾶν γὰρ τοὐναν-
τίον ἐκείνοις. αὐτὸς μὲν ὅτι λαβὼν οὐδὲν, οὔτ' ἐπιχειρή-
σας λαβεῖν φανήσομαι· τὴν δ' ὑπὲρ τῶν νόμων, καὶ τὴν
ὑπὲρ τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν ὑπὲρ ὑμῶν τιμωρίαν δικαίως φυ-
λάξας καὶ νῦν ἀποδεδωκὼς ὑμῖν. μὴ τοίνυν ἐᾶτε ταῦτ' αὐ-
τὸν λέγειν· μηδ' ἂν βιάζηται, πείθεσθ' ὡς δίκαιόν τι λέγον-
τι. ἂν γὰρ ταῦθ' οὕτως ἐγνωσμένα ὑπάρχῃ παρ' ὑμῖν, οὐκ ἐνέ-
σται αὐτῷ λόγος οὐδὲ εἷς. ποία γὰρ πρόφασις τίς ἀνθρω-
πίνη καὶ μετρία σκῆψις φανεῖται τῶν πεπραγμένων αὐτῷ;

ὀργῇ ἢ διά. καὶ γὰρ ἴσως τυχὸν λέξει· ἀλλ' ἃ μὲν ἄν τις ἄφνω τὸν λογισμὸν φθάσας ἐξαχθῇ τι πρᾶξαι, κἂν ὑβριστικῶς ἴσως ποιήσῃ, δι' ὀργήν γ' ἔνι φῆσαι πεποιηκέναι. ἃ δ' ἂν ἐκ πολλοῦ συνεχῶς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας παρὰ τοὺς νόμους πράττων τις φωρᾶται, οὐ μόνον δήπου τοῦ μὴ μετ' ὀργῆς ἀπέχει, ἀλλὰ καὶ βεβουλευμένος ὁ τοιοῦτος ὑβρίζειν ἐστὶν ἤδη φανερός. Ἀλλὰ μὴν ὁπηνίκα καὶ πεποιηκὼς ἃ κατηγορῶ, καὶ * ὕβρει πεποιηκὼς φαίνεται: τοὺς νόμους ἤδη δεῖ σκοπεῖν, ὦ ἄνδρες δικασταί: κατὰ γὰρ τούτους δικάσειν ὀμωμόκατε: καὶ θεωρεῖθ', ὅσῳ μείζονος ὀργῆς καὶ ζημίας ἀξιοῦσι τοὺς ἑκουσίως καὶ δι' ὕβριν πλημμελοῦντας, τῶν ἄλλως πως ἐξαμαρτανόντων. πρῶτον μὲν τοίνυν οἱ περὶ τῆς βλάβης οὗτοι νόμοι πάντες, ἵν' ἐκ τούτων ἄρξωμαι, ἂν μὲν ἑκὼν βλάψῃ, διπλοῦν: ἂν δ' ἄκων, ἁπλοῦν τὸ βλάβος κελεύουσιν ἐκτίνειν: εἰκότως. ὁ μὲν γὰρ παθὼν πανταχοῦ βοηθείας δίκαιός ἐστι τυγχάνειν. τῷ δρῶντι δ' οὐκ ἴσην τὴν ὀργὴν ἄν θ' ἑκὼν ἄν τ' ἄκων, ἔταξεν ὁ νόμος. ἔπειθ' οἱ φονικοί, τοὺς μὲν ἐκ προνοίας ἀποκτιννύντας θανάτῳ, καὶ ἀειφυγίᾳ, καὶ δημεύσει τῶν ὑπαρχόντων ζημιοῦσι. τοὺς δ' ἀκουσίως * αἰδέσως καὶ φιλανθρωπίας πολλῆς ἠξίωσαν. οὐ μόνον δ' ἐπὶ τούτων τοῖς ἐκ προαιρέσεως ὑβρισταῖς χαλεποὺς ὄντας ἰδεῖν ἐστὶ τοὺς νόμους, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἁπάντων. τί γὰρ δήποτε ἄν τις ὀφλὼν δίκην μὴ ἐκτίσῃ, οὐκ ἐποίησεν ὁ νόμος τὴν ἐξούλης ἰδίαν, ἀλλὰ προστιμᾶν ἐπέταξε τῷ δημοσίῳ; καὶ πάλιν, τί δήποτε ἂν μὲν ἑκὼν παρ' ἑκόντος τις λάβῃ τάλαντον ἕν, ἢ δύο, ἢ καὶ δέκα, καὶ ταῦτα ἀποστερήσῃ, οὐδὲν αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν ἐστίν: ἂν δὲ μικροῦ πάνυ τιμήματος ἄξιόν τις λάβῃ, βίᾳ δὲ τοῦτ' ἀφέληται, τὸ ἴσον τῷ δημοσίῳ προστιμᾶν οἱ νόμοι κελεύουσιν, ὅσον περ τῷ ἰδιώτῃ; διὰ τί; ὅτι πάνθ' ὅσα τὶς βιαζόμενος πράττει, κοινὰ ἀδικήματα, καὶ κατὰ τῶν ἔξω τοῦ

πράγματος ὄντων ἡγεῖτο ὁ νομοθέτης. τὴν μὲν γὰρ ἰσχὺν, ὀλίγων· τοὺς δὲ νόμους, ἁπάντων εἶναι, καὶ τὸν μὲν πεισθέντα ἰδίας, τὸν δὲ βιασθέντα, δημοσίας δεῖσθαι βοηθείας. διόπερ καὶ τῆς ὕβρεως αὐτῆς τὰς μὲν γραφὰς ἔδωκεν ἅπαντι τῷ βουλομένῳ· τὸ δὲ τίμημα ἐποίησεν ὅλον δημόσιον. τὴν γὰρ πόλιν ἡγεῖτο ἀδικεῖν, οὐχὶ τὸν παθόντα μόνον, τὸν ὑβρίζειν ἐπιχειροῦντα· καὶ δίκην ἱκανὴν τὴν τιμωρίαν εἶναι τῷ παθόντι· χρήματα δὲ οὐ προσήκειν τῶν τοιούτων ἐφ' ἑαυτῷ λαμβάνειν. καὶ τοσαύτῃ γ' ἐχρήσατο ὑπερβολῇ, ὥστε κἂν εἰς δοῦλον ὑβρίζῃ τις, ὁμοίως ἔδωκεν ὑπὲρ τούτου γραφήν. οὐ γὰρ ὅστις ὁ πάσχων ᾤετο δεῖν σκοπεῖν. ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ὁποῖόν τι τὸ γιγνόμενον. ἐπειδὴ δ' εὗρεν οὐκ ἐπιτήδειον, μήτε πρὸς δοῦλον, μήθ' ὅλως ἐξεῖναι πράττειν ἐπέταξεν. οὐ γάρ ἐστιν οὐκ ἔστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅ τι πάντων οὐδὲν ὕβρεως ἀφορητότερον· οὐδ' ἐφ' ὅτῳ μᾶλλον ὑμῖν ὀργίζεσθαι προσήκει. Ἀνάγνωθι δ' αὐτόν μοι λαβὼν τὸν τῆς ὕβρεως νόμον· οὐδὲν γὰρ, οἷον ἀκούειν αὐτοῦ τοῦ νόμου.

Νόμος.

Ἐάν τις ὑβρίζῃ τινὰ, ἢ παῖδα, ἢ γυναῖκα, ἢ ἄνδρα τῶν ἐλευθέρων, ἢ τῶν δούλων, ἢ παράνομόν τι ποιήσῃ εἰς τούτων τινὰ, γραφέσθω πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ὁ βουλόμενος ἀθηναίων οἷς ἔξεστιν. οἱ δὲ θεσμοθέται εἰσαγόντων εἰς τὴν ἡλιαίαν τριάκοντα ἡμερῶν ἀφ' ἧς ἂν ἡ γραφὴ, ἐὰν μή τι δημόσιον κωλύῃ. εἰ δὲ μὴ, ὅταν πρῶτον οἷόν τε. ὅτου δ' ἂν καταγνῷ τε, ἡ ἡλιαία τιμάτω περὶ αὐτοῦ παραχρῆμα, ὅτου ἂν δόξῃ ἄξιος εἶναι παθεῖν, ἢ ἀποτῖσαι. ὅσοι δ' ἂν γράφωνται γραφὰς ἰδίας κατὰ τὸν νόμον ἐάν τις μὴ ἐπεξέλθῃ, ἢ ἐπεξιὼν μὴ μεταλάβῃ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων ἀποτισάτω χιλίας δραχμὰς τῷ δημοσίῳ. ἐὰν δὲ ἀργυρίου τιμηθῇ τῆς ὕβρεως, δεδέσθω ἐὰν

ἐλεύθερον ὑβρίσῃ, μέχρι ἂν ἐκτίσῃ. Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῦ νόμου τῆς φιλανθρωπίας, ὃς οὐδὲ τοὺς δούλους ὑβρίζεσθαι ἀξιοῖ; τί οὖν πρὸς θεῶν, εἴ τις εἰς τοὺς βαρβάρους ἐνεγκὼν τὸν νόμον τοῦτον, παρ' ὧν τὰ ἀνδράποδα εἰς τοὺς ἕλληνας κομίζεται, ἐπαινῶν ὑμᾶς καὶ διεξιὼν, περὶ τῆς πόλεως εἴποι πρὸς αὐτοὺς ὅτι, εἰσί τινες ἕλληνες ἄνθρωποι οὕτως ἥμεροι καὶ φιλάνθρωποι τοὺς τρόπους, ὥστε πολλὰ ὑφ' ὑμῶν ἠδικημένοι, καὶ φύσει τῆς πρὸς ὑμᾶς ἔχθρας αὐτοῖς ὑπαρχούσης πατρικῆς, ὅμως οὐδ' ὅσων ἂν τιμὴν καταθέντες δούλους κτήσωνται, οὐδὲ τούτους ὑβρίζειν ἀξιοῦσιν: ἀλλὰ νόμον δημοσίᾳ τὸν ταῦτα κωλύσοντα τέθεινται τουτονί: καὶ πολλοὺς ἤδη παραβάντας τὸν νόμον τοῦτον ἐζημιώκασι θανάτῳ: εἰ ταῦτ' ἀκούσαιεν καὶ συνεῖεν οἱ βάρβαροι, οὐκ ἂν οἴεσθε δημοσίᾳ πάντας ὑμᾶς προξένους αὑτῶν ποιήσασθαι; τὸν τοίνυν οὐ παρὰ τοῖς ἕλλησι μόνον εὐδοκιμοῦντα νόμον ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς βαρβάροις εὖ δόξαντ' ἂν ἔχειν, σκοπεῖσθ' ὁ παραβὰς, ἥν τινα δοὺς δίκην ἀξίαν ἔσται δεδωκώς. εἰ μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μὴ χορηγὸς ὢν ταῦτ' ἐπεπόνθειν ὑπὸ μειδίου, ὕβριν ἄν τις κατέγνω μόνον τῶν πεπραγμένων αὐτῷ: νῦν δέ μοι δοκεῖ, κἂν ἀσέβειαν εἰ καταγινώσκει τίς, τὰ προσήκοντα ποιεῖν. ἴστε γὰρ δήπου τοῦτο, ὅτι τοὺς χοροὺς ὑμεῖς ἅπαντας τούτους, καὶ ὕμνους τῷ θεῷ ποιεῖσθε, οὐ μόνον κατὰ τοὺς νόμους τοὺς περὶ τῶν διονυσίων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς μαντείας, ἐν αἷς ἁπάσαις ἀνῃρημένον εὑρήσετε τῇ πόλει: ὁμοίως ἔκ δελφῶν, καὶ ἐκ δωδώνης, χοροὺς ἱστάναι κατὰ τὰ πάτρια: καὶ κνισᾶν ἀγυιὰς, καὶ στεφανηφορεῖν. Ἀνάγνωθι δέ μοι λαβὼν αὐτὰς τὰς μαντείας.

Μαντεῖαι.

Αὐδῶ ἐρεχθείδαισιν ὅσοι πανδίονος ἄστυ
Ναίετε, καὶ πατρίοισι νόμοις ἰθύνεθ' ἑορτὰς,

Μεμνῆσθαι βάκχοιο, καὶ εὐρυχόρους κατ' ἀγυιὰς
Ἱστάναι ὡραίων βρομίῳ χάριν ἄμμιγα πάντας
Καὶ κνισᾶν βωμοῖσι κάρη στεφάνοις πυκάσαντας.

Περὶ ὑγιείας θύειν, καὶ εὔχεσθαι διὶ ὑπάτῳ, καὶ ἡρακλεῖ, ἀπόλλωνι προστατηρίῳ: περὶ τύχας ἀγαθὰς ἀπόλλωνι ἀγυιεῖ, λατοῖ, ἀρτέμιδι, καὶ κατ' ἀγυιὰς κρατῆρας ἱστάμεν καὶ χορούς, καὶ στεφανηφορεῖν κατὰ τὰ πάτρια θεοῖς ὀλυμπίοις πάντεσσι καὶ πάσαις, ἰδίας δεξιὰς καὶ ἀριστερὰς ἀνίσχοντες, καὶ μνασιδωρεῖν.

Ἕτερα.

Ἐκ δωδώνης μαντεῖαι τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων. Ὁ τοῦ διὸς σημαίνει, ὅτι τὰς ὥρας παρήνεγκατε τῆς θυσίας. καὶ τῆς θεωρίας αἱρετοὺς πέμπειν κελεύει θεωροὺς ἐννέα, καὶ τούτους διὰ ταχέων τῷ διὶ τῷ δωδωναίῳ ἀροτρεῖς βοῦς, καὶ πρὸς ἑκάστῳ δύο βοήσεις. τῇ δὲ διώνῃ βοῦν, καὶ ἄλλα ἱερεῖα, καὶ τράπεζαν χαλκῆν. καὶ πρὸς, τὸ ἀνάθημα, ὃ ἀνέθηκεν ὁ δῆμος ὁ ἀθηναίων.

Ἕτερα.

Ὁ τοῦ Διὸς σημαίνει ἐν δωδώνῃ διονύσῳ δημοτελεῖ ἱερεῖον τέλειον, καὶ κρατῆρα κεράσαι, καὶ χοροὺς ἱστάναι: ἀπόλλωνι ἀποτροπαίῳ βοῦν θῦσαι, καὶ στεφανηφορεῖν ἐλευθέρους καὶ δούλους, καὶ ἐλεεῖν: θύειν μίαν ἡμέραν διὶ κτησίῳ βοῦν λευκόν. Εἰσίν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ αὗται καὶ ἄλλαι πολλαὶ μαντεῖαι ἐν τῇ πόλει καλαὶ κἀγαθαί. τί οὖν ἐκ τούτων ὑμᾶς ἐνθυμεῖσθαι δεῖ; ὅτι τὰς μὲν ἄλλας θυσίας τοῖς ἐφ' ἑκάστης μαντείας προφαινομένοις θεοῖς προστάττουσι θύειν. ἱστάναι δὲ χοροὺς καὶ στεφανηφορεῖν κατὰ τὰ πάτρια, πρὸς ἁπάσαις ταῖς ἀφικομέναις μαντείαις προσαναιροῦσιν ὑμῖν. οἱ τοίνυν χοροὶ γιγνόμενοι καὶ οἱ χορηγοί, δῆλον ὅτι τὰς μὲν ἡμέρας ἐκείνας ἃς συνερχόμεθα εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τὰς μαντείας

ταύτας, ὑπὲρ ὑμῶν αὐτοὺς ἐστεφανούμεθα, ὁμοίως ὅ, τε μέλλων νικᾶν, καὶ ὁ πάντων ὕστατος γενήσεσθαι. τὴν δὲ τῆς ἀδικίας ὑπὲρ αὐτοῦ τότ' ἤδη στεφανοῦται ὁ νικῶν. τὸν οὖν εἰς ἕνα τούτων τῶν χορευτῶν, ἢ τῶν χορηγῶν ὑβρίζοντα ἐπ' ἔχθρᾳ, καὶ ταῦτ' ἐν αὐτῷ τῷ ἀγῶνι καὶ ἐν τῷ τοῦ θεοῦ ἱερῷ, τοῦτον ἄλλο τι πλὴν ἀσεβεῖν φήσομεν; καὶ μὴν ἴστε γε τοῦτο, ὅτι βουλόμενοι μηδένα ἀγωνίζεσθαι ξένον, οὐκ ἐδώκατε ἁπλῶς τῶν χορηγῶν οὐδενὶ, προσκαλεῖσθαι τοὺς χορευτὰς σκοπεῖν, ἀλλ' ἐὰν μὲν καλέσῃ, πεντήκοντα δραχμάς. ἐὰν δὲ καθίζεσθαι κελεύσῃ, χιλίας ἀποτίνειν ἐτάξατε. τίνος εἵνεκα; ὅπως μὴ τὸν ἐστεφανωμένον καὶ λειτουργοῦντα τῷ θεῷ ταύτην τὴν ἡμέραν καλῇ, μὴ δ' ἐπηρεάζῃ, μὴ δ' ὑβρίζῃ, μηδεὶς ἐπιτηδες. εἶτα τὸν μὲν χορευτὴν οὐδ' ὁ προσκαλέσας κατὰ τὸν νόμον ἀζήμιος ἔσται: τὸν δὲ χορηγὸν αὐτὸν οὐδ' ὁ συγκόψας παρὰ πάντας τοὺς νόμους οὕτω φανερῶς, οὐ δώσει δίκην; ἀλλὰ μὴν, οὐδὲν ἔστ' ὄφελος καλῶς καὶ φιλανθρώπως τοὺς νόμους ὑπὲρ πολλῶν κεῖσθαι, εἰ τοῖς ἀπειθοῦσι καὶ βιαζομένοις αὐτοὺς, ἡ παρ' ὑμῶν ὀργὴ τῶν ἀεὶ κυρίων μὴ γενήσεται. φέρε δὴ πρὸς θεῶν κἀκεῖνο σκέψασθε. παραιτήσομαι δ' ὑμᾶς μηδὲν ἀχθεσθῆναί μοι, ἐὰν ἐπὶ συμφοραῖς τινων γεγονότων ὀνόματι μνησθῶ. οὐ γὰρ ὀνειδίσαι μὰ τοὺς θεοὺς οὐδενὶ δυσχερὲς οὐδὲν βουλόμενος τοῦτο ποιήσω, ἀλλὰ δεῖξαι τὸ βιάζεσθαι καὶ ὑβρίζειν καὶ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, ὡς ἅπαντες ὑμεῖς οἱ ἄλλοι φεύγετε. Σαννίων ἐστὶ δήπου τις ὁ τοὺς τραγικοὺς διδάσκων: οὗτος ἀστρατείας ἑάλω, καὶ κέχρηται συμφορᾷ. τοῦτον μετὰ τὴν ἀτυχίαν ταύτην, ἐμισθώσατό τις φιλονεικῶν χορηγὸς τραγῳδῶν, οἶμαι, Θεοζοτίδης. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἠγανάκτουν οἱ ἀντιχορηγοὶ καὶ κωλύσειν ἔφασαν. ὡς δ' ἐπληρώθη τὸ θέατρον, καὶ τὸν ὄχλον συνειλεγμένον εἶδον ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, ὤκνησαν,

εἴασαν, οὐδεὶς ἥψατο. ἀλλὰ τοσοῦτον τῆς εὐσεβείας ἐν ἑ-
κάστῳ, τις ἂν ὑμῶν ἴδοι συγκεχωρηκὸς, ὥστε πάντα τὸν
μετὰ ταῦτα χρόνον διδάσκει τοὺς χορούς: καὶ οὐδὲ τῶν ἰδίων
ἐχθρῶν οὐδεὶς κωλύει: τοσοῦτ' ἀπέχει τῶν χορηγῶν τινος
ἅψασθαι. Ἄλλος ἐστὶν ἀριστείδης οἰνηΐδος φυλῆς. ἠτυ-
χηκώς τι καὶ οὗτος τοιοῦτον. ὃς νῦν μὲν καὶ γέρων ἐστὶν ἤδη,
καὶ ἴσως ἧττον χορευτὴς, ἦν δὲ πρὸ ἡγεμὼν τῆς φυλῆς κο-
ρυφαῖος. ἴστε δήπου τοῦθ' ὅτι τὸν ἡγεμόνα ἂν ἀφέλῃ τις,
οἴχεται ὁ λοιπὸς χορός. ἀλλ' ὅμως πολλῶν χορηγῶν φιλο-
νεικησάντων, οὐδείς πώποτε τοῦτ' εἶδε τὸ πλεονέκτημα:
οὐδ' ἐτόλμησε τοῦτον ἐξαγαγεῖν, οὐδὲ κωλῦσαι. διὰ γὰρ
τὸ δεῖν αὐτὸν ἐπιλαβόμενον τῇ χειρὶ τοῦτο ποιῆσαι, καὶ μὴ
προσκαλέσασθαι πρὸς τὸν ἄρχοντα ἐξεῖναι, ὥσπερ ἂν εἰ
ξένον τις ἐξαγαγεῖν ἐβούλετο, ἅπας τις ὤκνει τῆς ἀσελ-
γείας ταύτης αὐτόχειρ ὀφθῆναι γιγνόμενος. οὐκοῦν δεινόν,
ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ σχέτλιον, τῶν μὲν νικᾶν ἂν τοῦτον
διὰ τοῦτ' οἰομένων χορηγῶν, τῶν ἀνηλωκότων πολλάκις
πάντα τὰ ὄντα εἰς τὰς λειτουργίας, μηδένα τολμῆσαι πώ-
ποτε, μηδ' ὧν οἱ νόμοι διδόασιν ἅψασθαι: ἀλλ' οὕτως εὐ-
λαβῶς, οὕτως εὐσεβῶς, οὕτω μετρίως διακεῖσθαι, ὥστε
ἀναλίσκοντας, ἀγωνιῶντας, ὅμως ἀπέχεσθαι, καὶ προο-
ρᾶσθαι τὰς ὑμετέρας βουλήσεις, καὶ τὴν περὶ τὴν ἑορ-
τὴν σπουδήν: μειδίαν δὲ ἰδιώτην ὄντα, μηδὲν ἀνηλωκότα,
ὅτι τῷ προσέκρουσε, καὶ ἐχθρὸς ὑπῆρχε, τοῦτον ἀναλί-
σκοντα, χορηγοῦντα, ἐπίτιμον ὄντα προπηλακίζειν καὶ
τύπτειν, καὶ μήθ' ἑορτῆς μήτε τῶν νόμων, μήτε ἃ ὑμεῖς ἐ-
ρεῖτε, μήτε τοῦ θεοῦ φροντίζειν. πολλῶν τοίνυν, ὦ ἄνδρες
ἀθηναῖοι, γεγενημένων ἐχθρῶν ἀλλήλοις, οὐ μόνον ἐξ ἰ-
δίων ἀλλὰ καὶ ἐκ κοινῶν πραγμάτων, οὐδεὶς πώποτε εἰς
τοσοῦτ' ἀναιδείας ἀφίκετο, ὥστε τοιοῦτό τι τολμῆσαι
ποιεῖν. καίτοι φασὶν ἰφικράτην ποτὲ ἐκεῖνον διοκλεῖ τῷ

πιθεῖ τὰ μάλιστα ἐλθεῖν εἰς ἔχθραν: καὶ ἔτι πρὸς τούτῳ συμβῆναι ποιεῖν τὸν ἰφικράτους ἀδελφὸν ἀντιχορηγῆσαι τῷ διοκλεῖ. ἀλλ᾽ ὅμως πολλοὺς μὲν ἔχων φίλους ἰφικράτης, πολλὰ δὲ χρήματα κεκτημένος, φρονῶν δ᾽ ἐφ᾽ ἑαυτῷ τηλικοῦτον, ἡλίκον εἰκὸς ἄνδρα καὶ δόξης καὶ τιμῶν τετυχηκότα, ὧν ἐκεῖνος ἠξιώθη παρ᾽ ὑμῶν, οὐκ ἐβάδιζεν ἐπὶ τὰς τῶν χρυσοχόων οἰκίας νύκτωρ, οὐδὲ κατερρήγνυε τὰ παρασκευαζόμενα ἱμάτια εἰς τὴν ἑορτὴν, οὐδὲ διέφθειρε διδάσκαλον, οὐδὲ χορὸν μανθάνειν ἐκώλυεν, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν, ὧν οὗτος διεπράττετο, ἐποίει: ἀλλὰ τοῖς νόμοις καὶ τῇ τῶν ἄλλων βουλήσει συγχωρῶν ἠνείχετο καὶ νικῶντα καὶ στεφανούμενον τὸν ἐχθρὸν ὁρῶν, εἰκότως. ἐν ᾗ γὰρ αὐτὸς εὐδαίμων ᾔδει γεγενημένος πολιτείᾳ, ταύτῃ συγχωρεῖν τὰ τοιαῦτα ἠξίου. πάλιν φιλόστρατον ἅπαντες ἴσμεν τὸν κολωνῆθεν, χαβρίου κατηγοροῦντα, ὅτ᾽ ἐκρίνετο τὴν περὶ ὠρωποῦ κρίσιν θανάτου καὶ πάντων τῶν κατηγόρων πικρότατον γιγνόμενον, καὶ μετὰ ταῦτα χορηγοῦντα παισὶ διονύσια, καὶ νικῶντα, καὶ χαβρίαν οὔτε τύπτοντα, οὔτε ἀφαρπάζοντα τὸν στέφανον, οὔθ᾽ ὅλως προσιόντα ὅποι μὴ προσῆκεν αὐτῷ. πολλοὺς δ᾽ ἂν ἔχων εἰπεῖν ἔτι, καὶ διὰ πολλὰς προφάσεις ἐχθροὺς γεγενημένους ἀλλήλοις, οὐδένα πώποτε οὔτε ἀκήκοα οὔτε ἑώρακα, ὅστις εἰς τοσοῦτον ἐλήλυθεν ὕβρεως, ὥστε τοιοῦτόν τι ποιεῖν. οὐδέ γε ἐκεῖνο οὐδεὶς ὑμῶν οἶδ᾽ ὅτι μνημονεύει πρότερον τῶν ἢ τοῖς ἰδίοις, ἢ καὶ τοῖς κοινοῖς ἐχθρῶν ἀλλήλοις γιγνομένων οὐδένα, οὔτε καλουμένων τῶν κριτῶν παρεστηκότα, οὔθ᾽ ὅταν ὀμνύωσιν ἐξορκοῦντα, οὔθ᾽ ὅλως ἐπ᾽ οὐδενὶ τῶν τοιούτων ἐχθρὸν ἐξεταζόμενον. ταῦτα γὰρ πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, φιλονεικίᾳ μὲν ὑπαχθέντα ὄντα χορηγὸν ποιεῖν, ἔχει τινὰ συγγνώμην: ἔχθρᾳ δὲ ἐλαύνοντά τινα ἐκ προαιρέσεως ἐφ᾽ ἅπασι καὶ τὴν ἰδίαν δύναμιν κρείττω καὶ βίαν τῶν νό-

μων οὐ τὸν ἐνδεικνύμενον, ἡράκλεις, βαρὺ καὶ οὐχὶ δίκαιόν ἐστιν, οὐδὲ συμφέρον ὑμῖν. εἰ γὰρ ἑκάστῳ τῶν χορηγούντων τοῦτο πρόδηλον γένοιτο, ὅτι ἂν ὁ δεῖνα ἐχθρὸς ᾖ μοι μειδίας, ἤ τις ἄλλος θρασὺς καὶ οὕτω πλούσιος, πρῶτον μὲν ἀφαιρεθήσομαι τὴν νίκην, κἂν ἄμεινον ἀγωνίσωμαί τινος: ἔπειτ᾽ ἐφ᾽ ἅπασιν ἐλαττωθήσομαι, καὶ προπηλακιζόμενος διατελέσω: τίς οὕτως ἀλόγιστος; ἢ τίς οὕτως ἄθλιός ἐστιν, ὅστις ἑκὼν ἂν μίαν δραχμὴν ἐθελήσειεν ἀναλῶσαι; οὐδεὶς δήπου: ἀλλ᾽, οἶμαι, τὸ πάντας ποιοῦν καὶ φιλοτιμεῖσθαι καὶ ἀναλίσκειν ἐθέλειν, ἐκεῖνό ἐστιν, ὅτι τῶν ἴσων καὶ τῶν δικαίων ἕκαστος ἡγεῖται ἑαυτῷ μετεῖναι ἐν δημοκρατίᾳ. ἐγὼ τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τούτων οὐκ ἔτυχον διὰ τοῦτον: ἀλλὰ χωρὶς ὧν ὑβρίσθην, καὶ τῆς νίκης προσαπεστερήθην. καίτοι πᾶσιν ὑμῖν τοῦτο δείξω σαφῶς ἔγωγε ὅτι μηδὲν ἀσελγὲς ἐξῆν ποιοῦντι μειδίᾳ, μηδ᾽ ὑβρίζοντι, μηδὲ τύπτοντι καὶ λυπεῖν ἐμὲ καὶ κατὰ τοὺς νόμους αὐτῷ φιλοτιμεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ μηδὲ διᾶραι τὸ στόμα περὶ αὐτοῦ νῦν ἔχειν ἐμέ. ἐχρῆν γὰρ αὐτόν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅτ᾽ ἐγὼ τῆς πανδιονίδος χορηγὸς ὑπέστην ἐν τῷ δήμῳ, τότε τῆς ἐρεχθηΐδος ἀναστάντα τῆς ἑαυτοῦ φυλῆς ἀνθυποστῆναι: καὶ καταστήσαντα ἑαυτὸν ἐξ ἴσου, καὶ τὰ ὄντα ἀναλίσκοντα ὥσπερ ἐγώ, οὕτω με ἀφαιρεῖσθαι τὴν νίκην: ὑβρίζειν δὲ τοιαῦτα καὶ τύπτειν, οὐδὲ τότε. νῦν δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησεν, ἐν ᾧ τὸν δῆμον ἐτίμησεν ἄν, οὐδ᾽ ἐνεανιεύσατο τοιοῦτον οὐδέν: ἐμοὶ δ᾽ ὅς, εἴτε τις, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, βούλεται νομίζειν μανίαν, μανία γὰρ ἴσως ἐστίν, ὑπὲρ δύναμίν τι ποιεῖν: εἴτε, καὶ φιλοτιμίαν, χορηγὸς ὑπέστην: οὕτω φανερῶς καὶ μιαρῶς ἐπηρεάζων ἐπηκολούθησεν, ὥστε μηδὲ τῶν ἱερῶν ἱματίων, μηδὲ τοῦ χοροῦ, μηδὲ τοῦ σώματος τὼ χεῖρε τελευτῶν ἀπέχεσθαί μου. εἰ τοίνυν τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες ἀ-

θηναῖοι, ἄλλως πως ἔχει τὴν ὀργὴν ἤδη μειδίαν, ἢ ὡς οὐ δέον αὐτὸν τεθνάναι: οὐκ ὀρθῶς ἔχει. οὐ γάρ ἐστι δίκαιον οὐδὲ προσῆκον, τὴν τοῦ παθόντος εὐλάβειαν τῷ μηδὲν ἀποστειλαμένῳ πρὸς ὕβριν μερίδα εἰς σωτηρίαν ὑπάρχειν. ἀλλὰ τὸν μὲν, οἷς ἁπάντων τῶν ἀνηκέστων αἴτιον κολάζειν προσήκει: τῷ δ' ἐπὶ τοῦ βοηθεῖν ἀποδιδόναι τὴν χάριν. οὐδὲ γὰρ ἂν τοῦτ' ἔστιν εἰπεῖν, ὡς οὐ γεγενημένου πώποτ' οὐδενὸς ἐκ τῶν τοιούτων δεινοῦ, τῷ λόγῳ τὸ πρᾶγμα ἐγὼ νῦν αἴρω καὶ φοβερὸν ποιῶ: πολλοῦ γε καὶ δεῖ: ἀλλ' ἴσασιν ἅπαντες, εἰ δὲ μὴ, πολλοί γε εὔθυνον τὸν παλαίσαντά ποτε ἐκεῖνον τὸν νεανίσκον, καὶ σώφιλον τὸν παγκρατιαστήν: ἰσχυρός τις ἦν, μέλας εὖ οἶδ' ὅτι γιγνώσκουσί τινες ὑμῶν ὃν λέγω: τοῦτον ἐν σάμῳ ἐν συνουσίᾳ τινὶ καὶ διατριβῇ οὕτως ἰδίᾳ, ὅτι ὁ τύπτων αὐτὸν ὑβρίζειν ᾤετο, ἀμυνάμενον οὕτως, ὥστε καὶ ἀποκτεῖναι. ἴσασιν εὐαίωνα πολλοὶ τὸν λεωδάμαντος ἀδελφὸν ἀποκτείναντα βοιωτὸν ἐν δείπνῳ καὶ συνόδῳ κοινῇ διὰ πληγὴν μίαν. οὐ γὰρ ἡ πληγὴ παρέστησε τὴν ὀργὴν, ἀλλ' ἡ ἀτιμία. οὐδὲ τὸ τύπτεσθαι τοῖς ἐλευθέροις ἐστὶ δεινὸν, καίπερ ὂν δεινὸν, ἀλλὰ τὸ ἐφ' ὕβρει. πολλὰ γὰρ ἂν ποιήσειεν ὁ τύπτων, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὧν ὁ παθὼν ἔνια οὐδ' ἂν ἀπαγγεῖλαι δύναιθ' ἑτέρῳ, τῷ σχήματι, τῷ βλέμματι, τῇ φωνῇ: ὅταν ὡς ὑβρίζων, ὅταν ὡς ἐχθρὸς ὑπάρχων, ὅταν κονδύλοις, ὅταν ἐπὶ κόρρης ταῦτα κινεῖ, ταῦτα ἐξίστησιν ἀνθρώπους αὑτῶν ἀήθεις ὄντας τοῦ προπηλακίζεσθαι, οὐδεὶς ἂν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ταῦτ' ἀπαγγέλλων δύναιτο τὸ δεινὸν παραστῆσαι τοῖς ἀκούουσιν οὕτως, ὡς ἐπὶ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ πράγματος τῷ πάσχοντι καὶ τοῖς ὁρῶσιν ἐναργὴς ἡ ὕβρις φαίνεται. σκέψασθε δὴ πρὸς διὸς καὶ θεῶν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ λογίσασθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, ὅσῳ πλείονα ὀργὴν ἐμοὶ προσῆκε παραστῆναι πάσχοντι τοιαῦτα ὑπὸ μειδίου, ἢ τότε ἐκείνῳ τῷ εὐαίωνι τῷ τὸν βοιωτὸν

ἀπέκτεινάν τι. ὁ μέν γε ἀπὸ γνωρίμου καὶ τούτου μεθύοντος ἐναντίον ἕξ, ἢ ἑπτὰ ἀνθρώπων ἐπλήγη, καὶ τούτων γνωρίμων, οἳ τὸν μὲν κακιεῖν οἷς ἔπραξε, τὸν δ' ἐπαινέσεσθαι μετὰ ταῦτα ἀνασχόμενον, καὶ κατασχόνθ' ἑαυτὸν ἔμελλον· καὶ ταῦτ' εἰς οἰκίαν ἐλθὼν ἐπὶ δεῖπνον, οἷ μηδὲ βαδίζειν ἐξῆν αὐτῷ. ἐγὼ δ' ὑπ' ἐχθροῦ νήφοντος, ἕωθεν, ὕβρει καὶ οὐκ οἴνῳ τοῦτο ποιοῦντος, ἐναντίον πολλῶν καὶ ξένων καὶ πολιτῶν, ὑβριζόμην, καὶ ταῦτ' ἐν ἱερῷ, καὶ οἷ πολλή μοι ἦν ἀνάγκη βαδίζειν χορηγοῦντι. καὶ ἐμαυτὸν μέν γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σωφρόνως, μᾶλλον δ' εὐτυχῶς, οἶμαι καὶ βεβουλεῦσθαι ἀνασχόμενον τότε, καὶ μηδὲν ἀνήκεστον ἐξαχθέντα πρᾶξαι. τῷ δ' Εὐαίωνι καὶ πᾶσιν εἴ τις αὐτῷ βεβοήθηκεν ἀτιμαζομένῳ, πολλὴν συγγνώμην ἔχω· δοκοῦσι δέ μοι καὶ τῶν δικασάντων τότε πολλοί. ἀκούω γὰρ αὐτὸν ἔγωγε μιᾷ μόνον ἁλῶναι ψήφῳ, καὶ ταῦτα οὔτε κλαύσαντα, οὔτε δεηθέντα τῶν δικαστῶν οὐδενός, οὔτε φιλάνθρωπον, οὔτε μικρὸν, οὔτε μέγα οὐδ' ὁτιοῦν πρὸς τοὺς δικαστὰς ποιήσαντα. θῶμεν τοίνυν οὑτωσί, τοὺς μὲν καταγνόντας αὐτοῦ μὴ ὅτι ἠμύνατο, διὰ τοῦτο καταψηφίσασθαι· ἀλλ' ὅτι τοῦτον τὸν τρόπον, ὥστε καὶ ἀποκτεῖναι· τοὺς δ' ἀπογνόντας καὶ ταύτην τὴν ὑπερβολὴν τῆς τιμωρίας τῷ γε τὸ σῶμα ὑβρισμένῳ δεδωκέναι. τί οὖν; ἐμοὶ τῷ τοσαύτῃ κεχρημένῳ προνοίᾳ τοῦ μηδὲν ἀνήκεστον γενέσθαι, ὥστε μηδ' ἀμύνεσθαι, παρὰ τοῦ τὴν τιμωρίαν ὧν πέπονθα ἀποδοθῆναι προσήκει; ἐγὼ μὲν οἶμαι παρ' ὑμῶν καὶ τῶν νόμων· καὶ παράδειγμά γε πᾶσι γενέσθαι τοῖς ἄλλοις, ὅτι τοὺς ὑβρίζοντας ἅπαντας καὶ τοὺς ἀσελγεῖς οὐκ αὐτὸν ἀμύνεσθαι μετὰ τῆς ὀργῆς, ἀλλ' ἐφ' ὑμᾶς ἄγειν δεῖ, ὡς βεβαιούντων ὑμῶν καὶ φυλαττόντων τὰς ἐν τοῖς νόμοις κατὰ τῶν ἀδικούντων τοῖς παθοῦσι βοηθείας. Οἶμαι τοίνυν τινὰς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ποθεῖν ἀκοῦσαι τὴν ἔχθραν ἥ τις ἦν ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους·

λήλοις: νομίζειν γὰρ οὐδένα ἂν ἀνθρώπων οὕτως ἀσελγῶς καὶ βιαίως οὐδενὶ τῶν πολιτῶν χρήσασθαι μὴ μεγάλης τινὸς ὄντος ὁ αὐτῷ προσωφείλετο. βούλομαι δὴ καὶ περὶ ταύτης ὑμῖν ἀρχῆς εἰπεῖν, ἵν᾽ εἰδῆτε ὅτι καὶ τούτων ὀφείλων δοῦναι δίκην φανήσεται. ἔσται δὲ περὶ αὐτῶν βραχὺς ὁ λόγος κἂν ἄνωθεν ἄρχεσθαι δοκῶ. ἡνίκα τὰς δίκας ἔλαχον τῶν πατρῴων τοῖς ἐπιτρόποις μειρακύλλιον ὢν κομιδῇ, καὶ τοῦτον οὐδ᾽ εἰ γέγονεν, εἰδώς, οὐδὲ γιγνώσκων, ὡς μὴ δὲ νῦν ὤφελον, τότε μοι μελλουσῶν εἰσιέναι τῶν δικῶν εἰς ἡμέραν ὡς περὶ τετάρτην, ἢ πέμπτην, εἰσεπήδησαν ἀδελφὸς ὁ τούτου καὶ οὗτος εἰς τὴν οἰκίαν ἀντιδιδόντες τριηραρχίαν. τοὔνομα μὲν δὴ παρεῖχεν ἐκεῖνος, καὶ ἦν ὁ ἀντιδιδοὺς θρασύλοχος: τὰ δὲ ἔργα πάντα ἦν καὶ τὰ πραττόμενα ὑπὸ τούτου. καὶ πρῶτον μὲν κατέσχισαν τὰς θύρας τῶν οἰκημάτων ὡς αὐτῶν ἤδη γιγνομένας κατὰ τὴν ἀντίδοσιν. εἶτα τῆς ἀδελφῆς ἔτ᾽ ἔνδον οὔσης τότε, καὶ παιδὸς οὔσης κόρης, ἐναντίον ἐφθέγγοντο αἰσχρὰ καὶ τοιαῦτα, οἷα ἂν ἄνθρωποι τοιοῦτοι φθέγξαιντο: οὐ γὰρ ἔγωγε προαχθείην ἂν εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς τῶν τότε ῥηθέντων οὐδέν: καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἐμέ, καὶ πάντας ἡμᾶς ῥητὰ καὶ ἄρρητα κακὰ ἐξεῖπον. ὃ δ᾽ οὖν δεινότατον, καὶ οὐ λόγος ἀλλ᾽ ἔργον ἤδη: τὰς δίκας ὡς αὐτῶν οὔσας ἠφίεσαν τοῖς ἐπιτρόποις. καὶ ταῦτ᾽ ἐστὶ μὲν παλαιά, ὅμως δέ τινας ὑμῶν μνημονεύειν οἴομαι: ὅλη γὰρ ἡ πόλις τὴν ἀντίδοσιν καὶ τὴν ἐπιβουλὴν τότε ταύτην καὶ τὴν ἀσέλγειαν ᾔσθετο. κἀγὼ τότε παντάπασιν ἔρημος ὢν καὶ νέος κομιδῇ, ἵνα μὴ τῶν παρὰ τοῖς ἐπιτρόποις ἀποστερηθείην, οὐχ ὅσα ἐδυνήθην ἀνακομίσασθαι προσδοκῶν, ἀλλ᾽ ὅσων ἐμαυτῷ συνῄδειν ἀπεστερημένῳ: δίδωμι εἴκοσι μνᾶς τούτοις ὅσου τὴν τριηραρχίαν ἦσαν μεμισθωκότες. * τὰ μὲν δὴ τότε ὑβρίσματα τούτων εἰς ἐμέ, ταῦτ᾽ ἐστί. δίκην

δὲ τούτων λαχὼν ὕβρεων τῆς κακηγορίας, εἷλον ἐρήμην. οὐ γὰρ ἀπήντα. λαβὼν δ᾽ ὑπερήμερον καὶ ἔχων, οὐδενὸς ἡψάμην πώποτε τῶν τούτου. ἀλλὰ λαχὼν ἐξούλης πάλιν οὐδέπω καὶ τήμερον εἰσελθεῖν δεδύνημαι· τοσαύτας τέχνας καὶ σκήψεις οὗτος εὑρίσκων ἐκκρούει. κἀγὼ μὲν οὕτως εὐλαβῶς τῇ δίκῃ, τοῖς νόμοις, ἅπαντα πράττειν ἀξιῶ· ὁ δ᾽ ὡς ὑμεῖς ἀκούετε, ἀσελγῶς οὐ μόνον εἰς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ᾤετο δεῖν ὑβρίζειν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς φυλέτας δι᾽ ἐμέ. ὡς οὖν ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας, ἵν᾽ εἰδῆθ᾽ ὅτι πρὶν κατὰ τοὺς νόμους δίκην ὧν πρότερον ἠδικήθην, λαβεῖν, πάλιν τοιαῦτα οἷα ἀκηκόατε, ὕβρισμαι.

Μάρτυρες.

Καλλισθένης σφήττιος, διόγνητος θορίκιος, μνησίθεος ἀλωπεκῆθεν, οἴδαμεν δημοσθένην ᾧ μαρτυροῦμεν, κρίσιν λελογχότα μειδίᾳ ἐξούλης, τῷ καὶ νῦν ὑπ᾽ αὐτοῦ κρινομένῳ δημοσίᾳ, καὶ ἤδη τῇ κρίσει ἐκείνῃ διαγεγονότα ἔτη ὀκτώ, καὶ τοῦ χρόνου γεγενημένον παντὸς αἴτιον μειδίαν ἀεὶ προφασιζόμενον καὶ ἀναβαλλόμενον. Ὃ τοίνυν πεποίηκε κακὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, περὶ τῆς δίκης ἀκούσατε, καὶ θεωρεῖτε ἐφ᾽ ἑκάστου τὴν ὕβριν καὶ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτοῦ. τῆς γὰρ δίκης ταύτης, λέγω ἧς εἷλον αὐτὸν, γίγνεταί μοι διαιτητὴς στράτων φαληρεὺς ἄνθρωπος πένης μέν τις καὶ ἀπράγμων, ἄλλως δὲ οὐ πονηρὸς, ἀλλὰ καὶ πάνυ χρηστός· ὅπερ τὸν ταλαίπωρον οὐκ ὀρθῶς ἀλλὰ καὶ πάνυ αἰσχρῶς οὐδὲ δικαίως ἀπολώλεκεν. οὗτος διαιτῶν ἡμῖν ὁ στράτων, ἐπειδήποθ᾽ ἧκεν ἡ κυρία, πάντα δ᾽ ἤδη διεξεληλύθει τὰ ἐκ τῶν νόμων, ὑπωμοσίαι, καὶ παραγραφαὶ, καὶ οὐδὲν ἔτ᾽ ἦν ὑπόλοιπον· τὸ μὲν πρῶτον ἐδεῖτό μου τὴν δίαιταν· ἔπειτα εἰς τὴν ὑστεραίαν ἀναβαλέσθαι· τὸ τελευταῖον δ᾽ ὡς οὔτ᾽ ἐγὼ συνεχώρουν, οὔθ᾽ οὗτος ἀ-

πάντα, τῆς δ' ὥρας ἐγίγνετο ὀψέ, κατεδιῄτησεν. ἤδη δὲ ἑσπέρας οὔσης καὶ σκότους, ἔρχεται μειδίας οὑτοσὶ πρὸς τὸ τῶν ἀρχόντων οἴκημα καὶ καταλαμβάνει τοὺς ἄρχοντας ἐξιόντας, καὶ τὸν στράτωνα ἀπιόντα ἤδη τὴν ἐρήμην δεδωκότα, ὡς ἐγὼ τῶν παραγενομένων τινὸς ἐπυνθανόμην. τὸ μὲν οὖν πρῶτον οἷός τ' ἦν πείθειν αὐτὸν τὴν δίκην, ἣν καταδεδιῃτήκει, ταύτην ἀποδεδιῃτημένην * ἀποφαίνειν, καὶ τοὺς ἄρχοντας μεταγράφειν: καὶ πεντήκοντα δραχμὰς αὐτοῖς ἐδίδου. ὡς δ' ἐδυσχέραινον οὗτοι τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐδετέρους ἔπειθεν, ἀπειλήσας καὶ διαλοιδορηθεὶς ἀπελθών, τί ποιεῖ; καὶ θεάσασθε τὴν κακοήθειαν: τὴν μὲν δίαιταν ἀντιλαχών, οὐκ ὤμοσεν: ἀλλ' εἴασε καθ' ἑαυτοῦ κυρίαν γενέσθαι: καὶ ἀνώμοτος ἀπηνέχθη. βουλόμενος δὲ τὸ μέλλον λαθεῖν φυλάξας τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῶν διαιτητῶν, τὴν τοῦ θαργηλιῶνος ἢ τοῦ σκιροφοριῶνος γιγνομένην, εἰς ἣν ὁ μὲν, ἦλθε τῶν διαιτητῶν, ὁ δ' οὐκ ἦλθε, πείσας τὸν πρυτανεύοντα δοῦναι τὴν ψῆφον παρὰ πάντας τοὺς νόμους, κλητῆρα οὐδ' ὁντινοῦν ἐπιγραψάμενος, κατηγόρων ἐρήμην, οὐδενὸς παρόντος, ἐκβάλλει καὶ ἀτιμοῖ τὸν διαιτητήν. καὶ νῦν εἷς ἀθηναίων, ὅτι μειδίας ἐρήμην ὦφλε δίκην, ἁπάντων ἀπεστέρηται τῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ καθάπαξ ἄτιμος γέγονε. καὶ οὔτε λαχεῖν δίκην ἀδικηθέντα, οὔτε διαιτητὴν γενέσθαι μειδίᾳ, οὔθ' ὅλως τὴν αὐτὴν ὁδὸν βαδίζειν, ὡς ἔοικεν, ἔστ' ἀσφαλές. δεῖ δὴ τοῦτο τὸ πρᾶγμα ὑμᾶς οὑτωσὶ σκέψασθαι, καὶ λογίσασθαι τί ποτ' ἐστὶν ὃ παθὼν μειδίας οὕτως ὠμὴν τηλικαύτην ἐπεβούλευσε λαβεῖν τῶν πεπραγμένων παρ' ἀνδρὸς πολίτου δίκην. κἂν μὲν ᾖ τι δεινὸν ὡς ἀληθῶς καὶ ὑπερφυές, συγγνώμην ἔχειν: ἐὰν δὲ μηδέν, θεάσασθε τὴν ἀσέλγειαν καὶ τὴν ὠμότητα, ᾗ καθ' ἁπάντων χρῆται τῶν ἐντυγχανόντων. τί οὖν ἔσθ' ὃ πέπονθε; μεγάλην νὴ δί' ὦφλε

δίκην, καὶ τοσαύτην, ὥστε ἀπεστερῆσθαι τῶν ὄντων; ἀλλὰ χιλίων ἡ δίκη μόνον ἦν δραχμῶν. πάνυ γε· ἀλλὰ δάκνει, καὶ τοῦτο φαίη τις ἄν, ὅταν ἐκτίνειν ἀδίκως δέῃ. συνέβη δὲ ὑπερημέρῳ γενομένῳ λαθεῖν αὐτῷ διὰ τὸ ἀδικηθῆναι. ἀλλ' αὐθημερὸν μὲν ᾔσθετο, ὃ καὶ μέγιστόν ἐστι τεκμήριον τοῦ μηδὲν ἠδικηκέναι τὸν ἄνθρωπον. δραχμὴν δ' οὐδέπω μίαν ἐκτέτικεν. ἀλλὰ μή πω τοῦτο. ἀλλὰ τὴν μὴ οὖσαν ἀντιλαχεῖν ἐξῆν αὐτῷ δήπου, καὶ πρὸς ἐμὲ τὸ πρᾶγμα καταστήσασθαι, πρὸς ὅνπερ ἐξ ἀρχῆς ἦν ἡ δίκη: ἀλλ' οὐκ ἐβούλετο. ἀλλ' ἵνα μὴ μειδίας ἀτίμητον ἀγωνίσηται δέκα μνῶν δίκην, πρὸς ἣν οὐκ ἀπήντα, δέον. καὶ εἰ μὲν ἠδίκηκε, δίκην δῷ: εἰ δὲ μὴ, ἀποφύγῃ ἄτιμον ἀθηναίων εἶναι ἕνα δεῖ, καὶ μήτε συγγνώμης, μήτε του λόγου, μήτε ἐπιεικείας τυχεῖν μηδεμιᾶς, ἃ καὶ τοῖς ὄντως ἀδικοῦσιν ἅπαντα ὑπάρχει. ἀλλ' ἐπειδή γε ἠτίμωσεν ὃν ἐβουλήθη, καὶ τοῦτ' ἐχαρίσασθε αὐτῷ, καὶ τὴν ἀναιδῆ γνώμην, ἧς ἕνεκα ταῦτα προαιρεῖται ποιεῖν, ἐνέπλησεν αὐτοῦ, ἐκεῖνο ἐποίησε, τὴν καταδίκην ἐκτέτικε, δι' ἧς τὸν ἄνθρωπον ἀπώλεσεν: ἀλλ' οὐδὲ χαλκὸν οὐδέπω καὶ τήμερον: ἀλλὰ δίκην ἐξούλης ὑπομένει φεύγειν: οὐκοῦν ὁ μὲν ἠτίμωται καὶ παραπόλωλεν: ὅδ' οὐδ' ὁτιοῦν πέπονθεν: ἀλλ' ἄνω καὶ κάτω τοὺς νόμους, τοὺς διαιτητὰς, πάνθ' ὅσα ἂν βούληται, στρέφει. καὶ τὴν μὲν κατὰ τοῦ διαιτητοῦ γνῶσιν, ἣν ἀπρόσκλητον κατεσκεύασεν, αὐτὸς κυρίαν αὐτῷ πεποίηκεν. ἣν δ' αὐτὸς ὦφλεν ἐμοὶ, προσκληθεὶς εἰδὼς, οὐκ ἀπαντήσας, ἄκυρον ποιεῖ. καίτοι, εἰ παρὰ τῶν ἐρήμην καταδιαιτησάντων αὐτοῦ τηλικαύτην δίκην οὗτος ἀξιοῖ λαμβάνειν: τίνα ὑμῖν προσήκει παρὰ τούτου λαβεῖν τοῦ φανερῶς οὕτω τοὺς ὑμετέρους νόμους ἐφ' ὕβρει παραβαίνοντος; εἰ γὰρ ἀτιμία, καὶ νόμων, καὶ δικῶν καὶ πάντων στέρησις ἐκείνου τοῦ ἀδικήματος προσήκουσά ἐστι δίκη: τῆς γε ὕβρεως

μικρὰ θάνατος ἔμοιγε φαίνεται. Ἀλλὰ μὴν ὡς ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας καὶ τὸν τῶν διαιτητῶν ἀνάγνωθι νόμον.

Μάρτυρες

Νικόστρατος μυρρινούσιος, φανίας ἀφιδναῖος, οἴδαμεν δημοσθένην, ᾧ μαρτυροῦμεν, καὶ μειδίαν τὸν κρινόμενον ὑπὸ δημοσθένους, ὅτ' αὐτῷ δημοσθένης ἔλαχε τὴν τῆς κακηγορίου δίκην, ἑλομένους διαιτητὴν στράτωνα· καὶ ἐπεὶ ἧκεν ἡ κυρία τοῦ νόμου, οὐκ ἀπαντήσαντα μειδίαν ἐπὶ τὴν δίαιταν, ἀλλὰ καταλιπόντα. γενομένης δὲ ἐρήμου κατὰ μειδίου ᾐσθόμεθα μειδίαν πείθοντα τόν τε στράτωνα τὸν διαιτητὴν καὶ ὑμᾶς, ὄντας ἐκείνοις τοῖς χρόνοις ἄρχοντας, ὅπως τὴν δίαιταν αὐτῷ ἀποδιαιτήσωμεν, καὶ διδόντα δραχμὰς πεντήκοντα· καὶ ἐπειδὴ οὐχ ὑπεμείναμεν, προσαπειλήσαντα ἡμῖν, καὶ οὕτως ἀπαλλαγέντα. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ᾐσθόμεθα στράτωνα ὑπὸ μειδίου καταβραβευθέντα, καὶ παρὰ πάντα τὰ δίκαια ἀτιμωθέντα. Λέγε δὴ καὶ τὸν τῶν διαιτητῶν νόμον.

Νόμος.

Ἐὰν δέ τινες περὶ συμβολαίων ἰδίων πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητῶσι, καὶ βούλωνται διαιτητὴν ἑλέσθαι ὁντινοῦν· ἐξέστω αὐτοῖς αἱρεῖσθαι, ὃν ἂν βούλωνται, διαιτητήν. ἐπειδὰν βούλωνται κατὰ κοινὸν, μενέτωσαν ἐν τοῖς ὑπὸ τούτου διαγνωσθεῖσι· καὶ μηκέτι μεταφερέτωσαν ἀπὸ τούτου ἐφ' ἕτερον δικαστήριον ταυτὰ ἐγκλήματα. ἀλλ' ἔστω τὰ κριθέντα ὑπὸ τοῦ διαιτητοῦ κύρια. Κάλει δὴ καὶ τὸν στράτωνα αὐτὸν τὸν τὰ τοιαῦτα πεπονθότα. ἑστάναι γὰρ ἐξέσται δήπουθεν αὐτῷ. οὗτος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πένης μὲν ἴσως ἐστίν· οὐ πονηρὸς δέ γε. οὗτος μέντοι πολίτης ὢν, ἐστρατευμένος ἁπάσας τὰς ἐν ἡλικίᾳ στρατείας, καὶ δεινὸν οὐδὲν εἰργασμένος, ἕστηκε νυνὶ σιωπῇ, οὐ μόνον τῶν

ἄλλων ἀγαθῶν τῶν κοινῶν ἀπεστερημένος, ἀλλὰ καὶ τοῦ
φθέγξασθαι, ἢ ὀδύρασθαι· καὶ οὐδ' εἰ δίκαια, ἢ ἄδικα
πέπονθεν, οὐδὲ τοῦτ' ἔξεστιν αὐτῷ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. καὶ
ταῦτα πέπονθεν ὑπὸ μειδίου καὶ τοῦ μειδίου πλούτου καὶ
τῆς ὑπερηφανίας, παρὰ τὴν πενίαν, καὶ ἐρημίαν, καὶ
τὸ τῶν πολλῶν εἷς εἶναι. καὶ εἰ μὲν παραβὰς τοὺς νόμους ἔ-
λαβε τὰς πεντήκοντα δραχμὰς παρ' αὐτοῦ, καὶ τὴν δίκην
ἣν κατεδιήτησεν, ἀποδεδιητημένην ἀπέφηνεν, ἐπίτιμος
ἂν ἦν, καὶ οὐδὲν ἔχων κακὸν τῶν ἴσων μετεῖχε τοῖς ἀλ-
λοις ἡμῖν· ἐπειδὴ δὲ παρεῖδε πρὸς τὰ δίκαια μειδίαν,
καὶ τοὺς νόμους μᾶλλον ἔδεισε τῶν ἀπειλῶν τῶν τούτου,
τηνικαῦτα τηλικαύτῃ καὶ τοιαύτῃ συμφορᾷ περιπέ-
πτωκεν ὑπὸ τούτου. εἶθ' ὑμεῖς τὸν οὕτως ὠμὸν, τὸν οὕ-
τως ἀγνώμονα, τὸν τηλικαύτας δίκας λαμβάνοντα, ὧν
αὐτὸς ἠδικῆσθαί φησι μόνον· οὐ γὰρ ἠδίκητό γε· τοῦτον ὑ-
βρίζοντα λαβόντες εἴς τινα τῶν πολιτῶν, ἀφήσετε; καὶ
μήθ' ἑορτῆς, μήτε ἱερῶν, μήτε νόμου, μήτ' ἄλλου μηδε-
νὸς πρόνοιαν ποιούμενον, οὐ καταψηφιεῖσθε; οὐ παρά-
δειγμα ποιήσετε; καὶ τί φήσετε, ὦ ἄνδρες δικασταί; καὶ
τίνα ὦ πρὸς τῶν θεῶν ἕξετε εἰπεῖν πρόφασιν δικαίαν, ἢ
καλὴν; ὅτι νὴ δία ἀσελγής ἐστι καὶ βδελυρός, ταῦτα γάρ
ἐστι τἀληθῆ; ἀλλὰ μισεῖν ὀφείλετε, ὦ ἄνδρες δικασταὶ,
δήπου τοὺς τοιούτους μᾶλλον ἢ σώζειν. ἀλλ' ὅτι πλούσιός
ἐστι; ἀλλὰ τοῦτό γε τῆς ὕβρεως αὐτοῦ σχεδὸν αἴτιον εὑρήσε-
τε ὄν· ὥστ' ἀφελεῖν τὴν ἀφορμὴν δι' ἣν ὑβρίζει, προσή-
κε μᾶλλον, ἢ σῶσαι διὰ ταύτην. τὸ γὰρ χρημάτων πολ-
λῶν, θρασὺν καὶ βδελυρὸν, καὶ τοιοῦτον ἄνθρωπον ἐᾶν
εἶν κύριον, ἀφορμήν ἐστιν ἐφ' ὑμᾶς αὐτοὺς δεδωκέναι. τί οὖν
ὑπόλοιπον; ἐλεῆσαι νὴ δία, παιδία γὰρ παραστήσεται, καὶ
κλαιήσει, καὶ τούτοις αὐτὸν ἐξαιτήσεται· τοῦτο γὰρ λοι-
πόν. ἀλλ' ἴστε δήπου τοῦθ' ὅτι τοὺς ἀδίκως τι κακὸν πάσχοντε

τας, ὃ μὴ δυνήσονται φέρειν, ἐλεεῖν προσήκει· οὐ τοὺς ὧν πεποιήκασι, δεινῶν δίκην διδόντας. καὶ τίς ἂν τοῦτ' ἐλεήσειε δικαίως, ὁρῶν τὰ τοῦδε οὐκ ἐλεηθέντα ἀπὸ τούτου; ἃ τῇ τοῦ παιδὸς συμφορᾷ, χωρὶς τῶν ἄλλων κακῶν, οὐδ' ἐπικουρίαν ἐνοῦσαν ὁρᾷ. οὐ γάρ ἐστιν ὄφλημα ὅ, τι χρὴ καταθέντα ἐπίτιμον γενέσθαι τοῦτον, ἀλλ' ἁπλῶς οὕτως ἠτίμωται τῇ ῥύμῃ τῆς ὀργῆς καὶ τῆς ὕβρεως τῆς τοῦ μειδίου. τίς οὖν ὑβρίζων παύσεται; καὶ δι' ἃ ταῦτα ποιεῖ χρήματα ἀφαιρεθήσεται; εἰ τοῦτον μὲν ὥσπερ δεινὰ πάσχοντα ἐλεήσετε· εἰ δέ τις μηδὲν ἠδικηκὼς ταῖς ἐσχάταις συμφοραῖς ἀδίκως ἀπὸ τούτου περιπέπτωκε, τούτῳ δὲ μὴ συνοργισθήσεσθε; μηδαμῶς. οὐδεὶς γάρ ἐστι δίκαιος τυγχάνειν ἐλέου τῶν μηδένα ἐλεούντων· οὐδὲ συγγνώμης, τῶν ἀσυγγνωμόνων. ἐγὼ γὰρ οἶμαι πάντας ἀνθρώπους φέρειν ἀξιοῦν παρ' αὑτῶν εἰς τὸν βίον αὑτοῖς ἔρανον παρὰ πάνθ' ὅσα πράττουσιν· οὐ τοῦτον μόνον ὃν συλλέγουσί καὶ οὗ πληρωταί γίγνονταί τινες, ἀλλὰ καὶ ἄλλον· οἷον εἰπεῖν, τίς οὑτοσί, μέτριος πρὸς ἅπαντάς εἰμι, ἐλεήμων, εὖ ποιῶ πολλούς· ἅπασι προσήκει τῷ τοιούτῳ ταῦτα εἰσφέρειν, ἐάν που καιρὸς, ἢ χρεία παραστῇ. ἕτερος οὑτοσί τις βίαιος οὐδένα οὔτ' ἐλεῶν, οὔθ' ὅλως ἡγούμενος ἄνθρωπον· τούτῳ τὰς αὐτὰς φορὰς παρ' ἑκάστου δίκαιον ὑπάρχειν, σὺ δὲ πληρωτὴς τοῦ τοιούτου γεγονὼς ἐράνου, σεαυτῷ τοῦτον δίκαιος εἶ συλλέξασθαι. Ἡγοῦμαι τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ εἰ μηδὲν ἔτ' ἄλλο εἶχον κατηγορεῖν μειδίου, μηδὲ δεινότερα ἦν ἃ μέλλω λέγειν ὧν εἴρηκα, δικαίως ἂν ὑμᾶς ἐκ τῶν εἰρημένων καταψηφίσασθαι καὶ τιμᾶν αὐτῷ τῶν ἐσχάτων· οὐ μὴν ἐνταῦθ' ἕστηκε τὸ πρᾶγμα, οὐδ' ἀπορήσειν μοι δοκῶ τῶν μετὰ ταῦτα· τοσαύτην ἀφθονίαν οὗτος πεποίηκε κατηγοριῶν. ὅτι μὲν δὴ λιποταξίου γραφὴν κατεσκεύασε κατ' ἐμοῦ, καὶ τὸν τοῦτο ποιήσοντα ἐμισθώσατο τὸν μιαρόν,

καὶ λίαν εὐχερῆ, τὸν κονιορτὸν εὐκτήμονα, ἐάσω. καὶ γὰρ οὔτ᾽ ἂν ἐκείνην ἐγράψατο ὁ συκοφάντης ἐκεῖνος, οὔθ᾽ οὗτος οὐδενὸς ἕνεκα αὐτὸν ἐμισθώσατο, πλὴν ἵνα ἐκκέοιτο πρὸ τῶν ἐπωνύμων, καὶ πάντες ὁρῷεν, εὐκτήμων λουσιεὺς ἐγράψατο δημοσθένην παιανιέα λειποταξίου. καί μοι δοκεῖ κἂν προσγράψασθαι τοῦθ᾽ ἡδέως εἴ πως ἐνῆν, ὅτι μειδίου μισθωσαμένου γέγραπται. ἀλλ᾽ ἐῶ τοῦτο. ἐφ᾽ ᾗ γὰρ ἐκεῖνος ἠτίμωκεν αὐτὸν οὐκ ἐπεξελθὼν, οὐδεμιᾶς ἔγωγ᾽ ἔτι προσδέομαι δίκης, ἀλλ᾽ ἱκανὴν ἔχω. ἀλλ᾽ ὃ καὶ δεινὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ σχέτλιον, καὶ κοινὸν ἔμοιγ᾽ ἀσέβημα οὐκ ἀδίκημα μόνον, τοῦτο πεπρᾶχθαι δοκεῖ· τοῦτ᾽ ἐρῶ. τῷ γὰρ ἀθλίῳ καὶ ταλαιπώρῳ κακῆς καὶ χαλεπῆς συμβάσης αἰτίας ἀριστάρχῳ τῷ μόσχου, τὸ μὲν πρῶτον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κατὰ τὴν ἀγορὰν περιιὼν ἀσεβεῖς καὶ δεινοὺς λόγους ἐτόλμα περὶ ἐμοῦ λέγειν: ὡς ἐγὼ τὸ πρᾶγμά εἰμι δεδρακὼς τοῦτο: ὡς δ᾽ οὐδὲν ἤνυε τούτοις, προσελθὼν τοῖς ἐπ᾽ ἐκεῖνον ἄγουσι τὴν αἰτίαν τοῦ φόνου, τοῖς τοῦ τετελευτηκότος οἰκείοις χρήματ᾽ ὑπισχνεῖτο δώσειν, εἰ τοῦ πράγματος αἰτιῷντο ἐμέ: καὶ οὔτε θεοὺς, οὔθ᾽ ὁσίαν, οὔτ᾽ ἄλλο οὐδὲν ἐποιήσατο ἐμποδὼν τῷ τοιούτῳ λόγῳ: οὐδ᾽ ὤκνησεν: ἀλλ᾽ οὐδὲ πρὸς οὓς ἔλεγεν αὐτοὺς ᾐσχύνθη. εἰ τοιοῦτο κακὸν καὶ τηλικοῦτον ἀδίκως ἐπάγει τῳ: ἀλλ᾽ ἕνα ὅρον θέμενος παντὶ τρόπῳ με ἀνελεῖν, οὐδὲν ἐλλείπειν ᾤετο δεῖν: ὡς δέον εἴ τις ὑβρισθεὶς ὑπὸ τούτου δίκης ἀξιοῖ τυχεῖν, καὶ μὴ σιωπᾷ, τοῦτον ἐξόριστον ἀνῃρῆσθαι, καὶ μηδαμῇ παρεθῆναι, ἀλλὰ καὶ λειποταξίου γραφὴν ἡλωκέναι, καὶ ἐφ᾽ αἵματι φεύγειν, καὶ μονονοὺ προσηλῶσθαι. καὶ τοιαῦθ᾽ ὅταν ἐξελέγχηται ποιῶν πρὸς οἷς ὕβριζέ με χορηγοῦντα, τίνος συγγνώμης, ἢ τίνος ἐλέου δικαίως τεύξεται παρ᾽ ὑμῶν; ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, νομίζω αὐτόχειρά μου γεγενῆσθαι τούτοις τοῖς ἔργοις. καὶ τότε μὲν τοῖς

διονυσίοις τὴν παρασκευὴν καὶ τὸ σῶμα, καὶ τὰ ἀναλώματ' ὑβρίζειν· νῦν δὲ τούτοις οἷς ἐποίει, καὶ διεπράττετ', ἐκεῖνά τε, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, τὴν πόλιν, τὸ γένος, τὴν ἐπιτιμίαν, τὰς ἐλπίδας. εἰ γὰρ ἓν ὧν ἐπεβούλευσε, κατώρθωσεν, ἁπάντων ἂν ἀπεστερήμην ἐγώ, καὶ μηδὲ ταφῆναι προσυπῆρχεν οἴκοι μοι. διὰ τί, ἄνδρες δικασταί; εἰ γὰρ ἐάν τις περὶ πάντας τοὺς νόμους ὑβρισθεὶς ὑπὸ μειδίου βοηθεῖν αὑτῷ πειρᾶται, ταῦτα καὶ τοιαῦθ' ἕτερ' αὐτῷ παθεῖν ὑπάρξει· προσκυνεῖν τοὺς ὑβρίζοντας ὥσπερ ἐν τοῖς βαρβάροις, οὐκ ἀμύνασθαι κράτιστον ἔσται. Ἀλλὰ μήν, ὡς ἀληθῆ λέγω, καὶ προσεξείργασται ταῦτα τῷ βδελυρῷ τούτῳ καὶ ἀναιδεῖ, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Διονύσιος ἀφιδναῖος, ἀντίφιλος παιανιεύς. διαφθαρέντος νικοδήμου τοῦ οἰκείου ἡμῶν βιαίῳ θανάτῳ ὑπὸ ἀριστάρχου τοῦ μόσχου, ἐπεξῆμεν τοῦ φόνου τὸν ἀρίσταρχον. αἰσθόμενος δὲ ταῦτα μειδίας ὁ νῦν κρινόμενος ὑπὸ δημοσθένους ὧν μαρτυροῦμεν, ἔπειθεν ἡμᾶς διδοὺς χρήματα, τὸν μὲν ἀρίσταρχον ἀθῷον ἀφεῖναι, δημοσθένει δὲ τὴν γραφὴν τοῦ φόνου προσγράψασθαι. Λαβὲ δή μοι καὶ τὸν περὶ τῶν δωρεῶν νόμον. Ἐν ὅσῳ δὲ τὸν νόμον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, λαμβάνει, βούλομαι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, δεηθεὶς ὑμῶν ἁπάντων πρὸς διὸς καὶ θεῶν, ὦ ἄνδρες δικασταί, περὶ πάντων ὧν ἂν ἀκούητε, τοῦθ' ὑποθέντες ἀκούετε τῇ γνώμῃ· τί ἂν εἴ τις ἔπαθε τοιαῦθ' ὑμῶν, ἐποίει· καὶ τίνα ἂν εἶχεν ὀργὴν ὑπὲρ αὑτοῦ πρὸς τὸν ποιοῦντα; ἐγὼ γὰρ ἠνιωχὼς χαλεπῶς ἐφ' οἷς περὶ τὴν λειτουργίαν ὑβρίσθην· ἔτι πολλῷ χαλεπώτερον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τούτοις τοῖς μετὰ ταῦτα ἠνιώχα. καὶ μᾶλλον ἠγανάκτηκα. τί γὰρ ὡς ἀληθῶς πέρας ἂν φήσειέ τις εἶναι κακίας;

ἢ καί τινα ὑπερβολὴν ἀναιδείας, καὶ ὠμότητος, καὶ ὕβρεως, ἄνθρωπος, εἰ ποιήσας δεινὰ νὴ Δία καὶ πολλὰ ἀδίκως τινὰ, ἀντὶ τοῦ ταῦτ' ἀναλαμβάνειν καὶ μεταγινώσκειν, ἔτι πολλῷ δεινότερα ὕστερον ἄλλα προσεξειργάζοιτο, καὶ χρῷτο τῷ πλουτεῖν μὴ ἐπὶ ταῦτα, ἐν οἷς μηδένα βλάπτων αὐτὸς ἄμεινόν τι τῶν ἰδίων θήσεται· ἀλλ' ἐπὶ τἀναντία, ἐν οἷς ἀδίκως ἐκβαλών τινα καὶ προπηλακίσας, αὐτὸς εὐδαιμονεῖ τῆς περιουσίας. ταῦτα τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντα τούτῳ πέπρακται κατ' ἐμοῦ. καὶ γὰρ αἰτίαν ἐπήνεγκέ μοι φόνου ψευδῆ, καὶ οὐδὲν ἐμοὶ προσήκουσαν, ὡς τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἐδήλωσε. καὶ γραφὴν λειποταξίου με ἐγράψατο, τρεῖς αὐτὸς τάξεις λελοιπώς. καὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ πραγμάτων, τουτὶ γὰρ * αὖ μικροῦ παρῆλθέ μοι εἰπεῖν· ἃ Πλούταρχος ὁ τούτου ξένος καὶ φίλος διεπράξατο, ὡς ἐγὼ αἴτιός εἰμι κατεσκεύαζε, πρὸ τοῦ τὸ πρᾶγμα γενέσθαι πᾶσι φανερὸν διὰ Πλουτάρχου γεγονός. καὶ τελευτῶν βουλεύειν μου λαχόντος δοκιμαζομένου, κατηγόρει· καὶ τὸ πρᾶγμα εἰς ὑπερ δεινόν μοι περιέστη. ἀντὶ γὰρ τοῦ δίκην ὧν ἐπεπόνθειν, λαβεῖν, δοῦναι πραγμάτων, ὧν οὐδὲν ἐμοὶ προσῆκεν, ἐκινδύνευον. καὶ ταῦτα πάσχων ἐγὼ, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ὃν διεξέρχομαι νῦν πρὸς ὑμᾶς ἐλαυνόμενος, οὐκ ὢν οὔτε τῶν ἐρημοτάτων, οὔτε τῶν ἀπόρων κομιδῇ, οὐκ ἔχω, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅ,τι χρὴ ποιῆσαι. εἰ γὰρ εἰπεῖν τι καὶ περὶ τούτων ἤδη δεῖ, οὐ μέτεστι τῶν ἴσων οὐδὲ τῶν ὁμοίων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τοὺς πλουσίους τοῖς πολλοῖς ἡμῶν· οὐ μέτεστιν, οὔ· ἀλλὰ καὶ χρόνοι τούτοις τῆς δίκης ὑποσχεῖν, οὓς ἂν αὐτοὶ βούλωνται, δίδονται· καὶ τὰ δικήματα ἕωλα τὰ τούτων ὡς ὑμᾶς, καὶ ψυχρὰ ἀφικνεῖται. τῶν δ' ἄλλων ἡμῶν ἕκαστος ἄν τι συμβῇ, πρόσφατος κρίνεται. καὶ μάρτυρές εἰσιν ἕτοιμοι τούτοις, καὶ συνήγοροι πάντες εὐτρεπεῖς καθ' ἡμῶν. ἐμοὶ δὲ οὐδὲ

τἀληθῆ μαρτυρεῖν ἐθέλοντας ὁρᾶτε αὐτοὺς. ταῦτα μὲν οὖν εἴποι τις ἄν, οἶμαι, θρηνῶν. τὸν δὲ νόμον μοι λέγε ἐφεξῆς ὥσπερ ἠρξάμην. λέγε.

Νόμος.

Ἐάν τις ἀθηναίων λαμβάνῃ παρά τινος, ἢ αὐτὸς διδῷ ἑτέρῳ, ἢ διαφθείρῃ τινὰς ἐπαγγελλόμενος, ἐπὶ βλάβῃ τοῦ δήμου καὶ διά τινος τῶν πολιτῶν, τρόπῳ ἢ μηχανῇ ἡτινιοῦν, ἄτιμος ἔστω καὶ παῖδες καὶ τὰ ἐκείνου. Οὕτω τοίνυν οὗτός ἐστιν ἀσεβὴς ἄνθρωπος, καὶ μιαρὸς, καὶ πᾶν ἂν ὑποστὰς εἰπεῖν καὶ διαπρᾶξαι. εἴτ' ἀληθὲς, εἴτε ψεῦδος, εἴτε πρὸς ἐχθρὸν, εἴτε φίλον, εἴτε τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' οὐδ' ὁτιοῦν διορίζων: ὥστ' ἐπαιτιασάμενός με φόνου, καὶ τοιοῦτο πρᾶγμα ἐπαγαγὼν, εἴασε μέν με εἰσιτήρια ὑπὲρ τῆς βουλῆς ἱεροποιῆσαι, καὶ θῦσαι καὶ κατάρξασθαι τῶν ἱερῶν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὅλης τῆς πόλεως: εἴασε δ' ἀρχιθεωροῦντα ἀγαγεῖν τῷ διὶ τῷ νεμείῳ τὴν κοινὴν ὑπὲρ τῆς πόλεως θεωρίαν: περιεῖδε δὲ ταῖς σεμναῖς θεαῖς ἱεροποιὸν αἱρεθέντα ἐξ ἀθηναίων ἁπάντων τρίτον αὐτὸν, καὶ καταρξάμενον τῶν ἱερῶν. ἆρ' ἂν, εἴ γ' εἶχε στιγμὴν ἢ σκιὰν τούτων ὧν κατεσκεύαζε κατ' ἐμοῦ, ταῦτ' ἂν εἴασεν: ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. οὐκοῦν ἐξελέγχεται τούτοις σαφῶς, ὑβρίζων τῷ με ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς πατρίδος. ἐπειδὴ τοίνυν τοῦτο τὸ πρᾶγμα οὐδὲ καθ' ἓν πανταχῇ στρέφων οἷός τ' ἦν ἀγαγεῖν ἐπ' ἐμὲ φανερῶς ἤδη * δι' ἐμὲ τὸν ἀρίσταρχον ἐσυκοφάντει. καὶ τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ: τῆς δὲ βουλῆς περὶ τούτων καθημένης, καὶ σκοπουμένης, παρελθὼν οὗτος, ἀγνοεῖτ', ἔφη τὸ πρᾶγμα ὦ βουλὴ, καὶ τὸν αὐτόχειρα ἔχοντες λέγων τὸν ἀρίσταρχον, μέλλετε καὶ ζητεῖτε, καὶ τετύφωσθε; οὐκ ἀποκτενεῖτε; οὐκ ἐπὶ τὴν οἰκίαν βαδιεῖσθε; οὐχὶ συλλήψεσθε; καὶ ταῦτ' ἔλεγεν ἡ μιαρὰ καὶ ἀναιδὴς αὕτη κεφαλὴ, ἐξεληλυθὼς τῇ προτεραίᾳ παρ' ἀριστάρχου,

καὶ χρώμενος ὥσπερ ἂν ἄλλος τις αὐτῷ τὰ περὶ τούτου. καὶ ὅτ᾽ ηὐτύχει, πλεῖστα πεπραχὼς πάντων ἐκείνου πράγματά μοι περὶ τῆς πρὸς τοῦτον διαλλαγῆς. εἰ μὲν οὖν εἴργασταί τι τούτων ἐφ᾽ οἷς ἀπόλωλεν, ἡγούμενος τὸν Ἀρίσταρχον, καὶ πεπιστευκὼς τοῖς τῶν αἰτιασαμένων λόγοις ταῦτ᾽ ἔλεγε, χρῆν μὲν οὐδ᾽ οὕτω, μετρία γὰρ δίκη παρὰ τῶν φίλων ἐστίν, ἄν τι δοκῶσι πεποιηκέναι δεινόν, μηκέτι τῆς λοιπῆς φιλίας κοινωνεῖν. τὸ δὲ τιμωρεῖσθαι καὶ ἐπεξιέναι, τοῖς πεπονθόσι καὶ τοῖς ἐχθροῖς καταλείπεται. ὅμως δ᾽ ἔστω τούτῳ γε συγγνώμη. εἰ δὲ λαλῶν, μὲν καὶ ὁμωρόφιος γιγνόμενος ὡς οὐδὲν εἰργασμένῳ φανήσεται· λέγων δὲ καὶ καταιτιώμενος ταῦθ᾽ ἕνεκα τοῦ συκοφαντεῖν ἐμέ, πῶς οὐ δεκάκις, μᾶλλον δὲ μυριάκις, ἐξαπολωλέναι δίκαιος; ἀλλὰ μὴν ὡς ἀληθῆ λέγω, καὶ τῇ προτεραίᾳ ὅτι ταῦτ᾽ ἔλεγεν εἰσεληλύθει καὶ διείλεκτ᾽ ἐκείνῳ, τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ πάλιν· τοῦτο γὰρ τοῦτ᾽ οὐκ ἔχον ἐστὶν ὑπερβολὴν ἀκαθαρσίας, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰσελθὼν οἴκαδε ὡς ἐκεῖνον, καὶ ἐφεξῆς οὑτωσὶ καθεζόμενος τὴν δεξιὰν ἐμβαλὼν παρόντων πολλῶν, μετὰ τοὺς ἐν τῇ βουλῇ τούτους λόγους, ἐν οἷς αὐτόχειρα καὶ τὰ δεινότατα εἰρήκει τὸν Ἀρίσταρχον, ὤμνυε μὲν κατ᾽ ἐξωλείας μηδὲν εἰρηκέναι περὶ αὐτοῦ φλαῦρον· καὶ οὐδὲν ἐφρόντιζεν ἐπιορκῶν, καὶ ταῦτα παρόντων τῶν συνειδότων. ἠξίου δὲ καὶ πρὸς ἐμὲ αὐτῷ δι᾽ ἐκείνου γίγνεσθαι τὰς διαλύσεις, καὶ τούτων τοὺς παρόντας ὑμῖν καλῶ μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Καίτοι πῶς οὐ δεινόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μᾶλλον δὲ ἀσεβές, λέγειν ὡς φονεὺς καὶ πάλιν ὡς οὐκ εἴρηκε ταῦτ᾽ ἀπομνύναι; καὶ φόνον μὲν ὀνειδίζειν, τούτῳ δ᾽ ὁμωρόφιον γίγνεσθαι; κἂν μὲν ἀφῶ τοῦτον ἐγώ, καὶ προδῶ τὴν ὑμετέραν καταχειροτονίαν, οὐδέν, ὡς ἔοικεν, ἀδικῶ. ἂν

δ' ἐπεξίω, λέλοιπα τὴν τάξιν, φόνου κοινωνός, δεῖ με αὐτὴν παθεῖν. ἐγὼ δ' αὖ τοὐναντίον οἶμαι. εἰ τοῦτον ἀφῆκα, λελοιπέναι μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὴν τοῦ δικαίου τάξιν, φόνου δ' αὖ εἰκότως ἐμαυτῷ λαχεῖν. οὐ γὰρ ἦν μοι δή που βιωτὸν τοῦτο ποιήσαντι. ὅτι τοίνυν καὶ ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι καὶ τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Λυσίμαχος ἀλωπεκῆθεν, δημέας σουνιεὺς, χάρης θορίκιος, φιλήμων σφήττιος, μόσχος παιανιεὺς, καθ' οὓς καιροὺς ἡ εἰσαγγελία ἐδόθη ἡ εἰς τὴν βουλὴν ὑπὲρ ἀριστάρχου τοῦ μόσχου, ὅτι εἴη νικόδημον ἀπεκτονὼς, οἴδαμεν μειδίαν τὸν κρινόμενον ὑπὸ δημοσθένους ὧν μαρτυροῦμεν, ἐλθόντα πρὸς τὴν βουλὴν καὶ λέγοντα μηδένα ἕτερον εἶναι τὸν νικοδήμου φονέα, ἀλλ' ἀρίσταρχον, καὶ τοῦτον αὐτοῦ γεγονέναι αὐτόχειρα: καὶ συμβουλεύοντα τῇ βουλῇ βαδίζειν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τὴν ἀριστάρχου, καὶ συλλαμβάνειν αὐτόν. ταῦτα δὲ ἔλεγε πρὸς τὴν βουλὴν τῇ προτεραίᾳ μετ' ἀριστάρχου καὶ μεθ' ἡμῶν συνδεδειπνηκώς. οἴδαμεν δὲ καὶ μειδίαν ὡς ἀπῆλθεν ἀπὸ τῆς βουλῆς τούτους τοὺς λόγους εἰρηκὼς, εἰσεληλυθότα πάλιν ὡς ἀρίσταρχον: καὶ τὴν δεξιὰν ὡς ἐμβεβληκότα, καὶ ὀμνύοντα κατ' ἐξωλείας μηδὲν καθ' αὐτοῦ πρὸς τὴν βουλὴν εἰρηκέναι φαῦλον: καὶ ἀξιοῦντα ἀρίσταρχον ὅπως αὖ διαλλάξῃ αὐτῷ δημοσθένην.

Τίς οὖν ὑπερβολή; τίς ὁμοία τῇ τούτου γέγονεν, ἢ γένοιτ' ἂν πονηρία; ὃς ἄνδρα ἀτυχοῦντα οὐδὲν αὐτὸν ἠδικηκότα, ἐῶ γὰρ εἰ φίλον, ἅμα συκοφαντεῖν ᾤετο δεῖν, καὶ πρὸς ἐμὲ αὐτὸν διαλλάττειν ἠξίου: καὶ ταῦτ' ἔπραττε, καὶ χρήματ' ἀνήλισκεν, ἐπὶ τῷ μετ' ἐκείνου κἀμὲ προσεκβαλεῖν ἀδίκως. τοῦτο μὲν τοίνυν τὸ τοιοῦτον ἔθος καὶ τὸ κατασκεύασμα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἐπεξιοῦσι δικαίως ἔτι πλείω προσιστάναι κακὰ, οὐκ ἐμοὶ μὲν ἄξιόν ἐστ' ἀγανακτεῖν

καὶ βαρέως φέρειν, ὑμῖν δὲ τοῖς ἄλλοις παρεῖναι· πλέ-
ον γε καὶ δεῖ· ἀλλὰ πᾶσιν ὁμοίως ὀργιστέον ἐκλογιζο-
μένοις καὶ θεωροῦσιν, ὅτι τῷ μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ῥᾳ-
δίως κακῶς παθεῖν ἐγγύτατα ὑμῶν εἰσιν οἱ πενέστατοι καὶ
ἀσθενέστατοι· τῷ δ᾽ ὑβρίζειν, καὶ τῷ ποιήσαντας μὴ δοῦναι δί-
κην, ἀλλὰ τοὺς αὖ τι παρέξοντας πράγματα μισθώσασθαι,
οἱ βδελυροὶ καὶ χρήματα ἔχοντές εἰσιν ἐγγυτάτω. οὐ δὴ δεῖ
προορᾶν τὰ τοιαῦτα· οὐδὲ τὸν ἐξείργοντα δέει καὶ φόβῳ τὸ
δίκην ὧν ἂν ὑμῶν ἀδικηθῇ τις λαμβάνειν παρ᾽ αὐτοῦ, ἄλλο τι
χρὴ νομίζειν ποιεῖν, ἢ τοὺς τῆς ἰσηγορίας καὶ τοὺς τῆς ἐλευ-
θερίας ἡμῶν μετουσίας ἀφαιρεῖσθαι; ἐγὼ μὲν γὰρ ἴσως
διωσάμην, κἂν ἄλλος τις ἂν ψευδῆ λόγον καὶ συκοφαν-
τίαν, καὶ οὐκ ἀνήρπασμαι. οἱ δὲ πολλοὶ τί ποιήσετε, ἂν μὴ
δημοσίᾳ πᾶσι φοβερὸν καταστήσητε τὸ εἰς ταῦτα ἀποχρῆ-
σθαι τῷ πλουτεῖν; δόντα λόγον καὶ ὑποσχόντα κρίσιν, πε-
ρὶ ὧν ἄν τις ἐγκαλῇ, τότ᾽ ἀμύνεσθαι τοὺς ἀδίκως ἐφ᾽ αὑτὸν ἐλ-
θόντας χρή· καὶ τότε ἂν ἀδικοῦντας ὁρᾷ τις· οὐ προκα-
ταρπάζειν, οὐδ᾽ ἐπάγοντ᾽ αἰτίας ψευδεῖς ἄκριτον ζητεῖν
ἀποφεύγειν· οὐδ᾽ ἐπὶ τῷ διδόναι δίκην ἀσχάλλειν· ἀλλὰ
μὴ ποιεῖν ἐξ ἀρχῆς ἀσελγὲς μηδέν. Ὅσα μὲν τοίνυν εἴς τε
τὴν λειτουργίαν καὶ τὸ σῶμα ὑβρίσθην, καὶ πάντα ἐπιβου-
λευόμενος τρόπον, καὶ πάσχων κακῶς ἐκπέφευγα· ἀκηκόα-
τε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. καὶ παραλείπω δὲ πολλά· οὐ γὰρ
ἴσως ῥᾴδιον πάντ᾽ εἰπεῖν. ἔχει δ᾽ οὕτως· οὐκ ἔστ᾽ ἐφ᾽ ὅτῳ
τῶν πεπραγμένων ἐγὼ μόνος ἠδίκημαι· ἀλλ᾽ ὡδὶ μὲν τοῖς
εἰς τὸν χορὸν γεγενημένοις ἀδικήμασιν, ἡ φυλὴ τὸ δέκατον
μέρος ὑμῶν συνηδίκηται· ἐπὶ δ᾽ οἷς ἐμὲ ὕβρισε καὶ ἐπεβού-
λευσεν, οἱ νόμοι, δι᾽ οὓς ἕκαστος ὑμῶν σῶς ἐστιν· ἐφ᾽ ἅπασι
δὲ τούτοις ὁ θεὸς ᾧ χορηγὸς ἐγὼ καθειστήκειν, καὶ τὸ τῆς ὁ-
σίας ὅτι δή ποτ᾽ ἐστὶ τὸ σεμνὸν, καὶ τὸ δαιμόνιον συνηδί-
κηται. δεῖ δὴ τούς γε βουλομένους ὀρθῶς, τὴν κατ᾽ ἀξίαν

τῶν πεπραγμένων περὶ τούτου δίκην λαβεῖν, οὐχ ὡς ὑπὲρ ἡμῶν ὄντος μόνον τοῦ λόγου τὴν ὀργὴν ἔχειν· ἀλλ' ὡς ἐν ταυτῷ τῶν νόμων, τοῦ θεοῦ, τῆς πόλεως, ἐμοῦ, πάντων ἠδικημένων, οὕτω ποιεῖσθαι τὴν τιμωρίαν. καὶ τοὺς βοηθοῦντας καὶ τοὺς συνεξεταζομένους μετὰ τούτου, μὴ συνηγόρους μόνον, ἀλλὰ καὶ δοκιμαστὰς τῶν τούτῳ πεπραγμένων ὑπολαμβάνετε εἶναι. εἰ μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, σώφρονα καὶ μέτριον πρὸς τἆλλα παρεσχηκὼς αὑτὸν μειδίας, καὶ μηδένα τῶν ἄλλων πολιτῶν μηδὲν ἠδικηκὼς, εἰς ἐμὲ μόνον ἀσελγὴς οὕτω καὶ βίαιος ἐγεγόνει, πρῶτον μὲν ἔγωγ' ἀτύχημ' ἂν ἐμαυτοῦ τοῦτο ἡγούμην· ἔπειτ' ἐφοβούμην ἂν, μὴ τὸν ἄλλον ἑαυτοῦ βίον οὗτος μέτριον δεικνύων καὶ φιλάνθρωπον, τούτῳ τὸ δίκην ὧν ἐμὲ ὕβρικε, δοῦναι διακρούσηται. νῦν δὲ τοσαῦτα ἐστὶ δὴ τἆλλα ἃ πολλοὺς ὑμῶν ἠδίκηκε, καὶ τοιαῦτα, ὥστε τούτου μὲν τοῦ δέους ἀπήλλαγμαι· φοβοῦμαι δὲ πάλιν τοὐναντίον, μὴ ἐπειδὰν πολλὰ καὶ δεινὰ ἑτέρους ἀκούσητε ὑπ' αὐτοῦ πεπονθότας, τοιοῦτός τις ὑμῖν λογισμὸς ἐμπέσῃ. τί οὖν σὺ δεινότερα ἢ τῶν ἄλλων εἷς ἕκαστος πεπονθὼς ἀγανακτεῖς; πάντα μὲν δὴ τὰ τούτῳ πεπραγμένα οὔτ' ἂν ἔγωγε δυναίμην πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, οὔτ' ἂν ὑμεῖς ὑπομείναιτ' ἂν ἀκούειν. οὐδ' εἰ τὸ παρ' ἀμφοτέρων ὑμῶν ὕδωρ ὑπάρξειε, πρὸς τὸ λοιπὸν πᾶν, τό, τε ἐμὸν καὶ τὸ τούτου προστεθὲν, οὐκ ἂν ἐξαρκέσειεν. ἃ δ' ἐστὶ μέγιστα καὶ φανερώτατα, ταῦτ' ἐρῶ. μᾶλλον δ' ἐκεῖνο ποιήσω· ἀναγνώσομαι μὲν ὑμῖν, ὡς ἐμαυτῷ γέγραμμαι πάντα τὰ ὑπομνήματα. λέξω δ' ὃ, τι ἂν πρῶτον ἀκούειν βουλομένοις ὑμῖν ᾖ τοῦτο πρῶτον· εἶθ' ἕτερον, καὶ τἆλλα τὸν αὐτὸν τρόπον, ἕως ἂν ἀκούειν βούλησθε, ἔστι δὲ ταῦτα παντοδαπὰ, καὶ ὕβρεις πολλαὶ, καὶ περὶ τοὺς οἰκείους ἀδικήματα, καὶ περὶ τοὺς θεοὺς ἀσεβήματα. καὶ τόπος

οὐδείς ἐστιν, ἐν ᾧ τούτων οὐ θανάτου πεποιηκότα ἄξια πολλὰ εὑρήσετε.

Ὑπομνήματα τῶν μειδίου ἀδικημάτων.

Ὅσα μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸν ἀεὶ προστυχόντα αὐτῷ πεποίηκε, ταῦτ' ἐστί * καὶ πολλὰ ἕτερα παραλέλοιπα. οὐ γὰρ ἂν δύναιτ' οὐδεὶς εἰσάπαξ εἰπεῖν, ἃ πολὺν χρόνον οὗτος ὑβρίζων συνεχῶς ἅπαντα τὸν βίον εἴργασται. ἄξιον δ' ἰδεῖν ἐφ' ὅσον φρονήματος ἤδη προελήλυθε, τῷ τούτων δίκην μηδενὸς δεδωκέναι. οὐ γὰρ ἡγεῖθ' ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, λαμπρὸν, οὐδὲ νεανικὸν, οὐδὲ ἄξιον εἶναι θανάτου, ὅ,τι ἄν τις πρὸς ἕνα εἷς διαπράττηται: ἀλλ' εἰ μὴ φυλὴν ὅλην καὶ βουλὴν καὶ ἔθνος προπηλακιεῖ, καὶ πολλοὺς ἀθρόους ὑμῶν ἅμα ἐλᾷ, ἀβίωτον ᾤετ' ἔσεσθαι τὸν βίον αὐτῷ. καὶ τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, μυρία ἂν ἔχων εἰπεῖν: περὶ δὲ τῶν συστρατευσαμένων ἱππέων εἰς ἄργουραν, ἴστε δή που πάντες οἷα ἐδημηγόρησε πρὸς ὑμᾶς, ὅθ' ἧκεν ἐκ χαλκίδος, κατηγορῶν καὶ φάσκων ὄνειδος ἐξελθεῖν τὴν στρατιὰν ταύτην τῇ πόλει. καὶ τὴν λοιδορίαν ἣν ἐλοιδορήθη * κρατίνῳ περὶ τούτων, τῷ νῦν ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι μέλλοντι βοηθεῖν αὐτῷ, μέμνησθε. τὸν δὴ τοσούτοις ἀθρόοις τῶν πολιτῶν ἔχθραν ἐπ' οὐδενὶ τηλικαύτην ἀράμενον πόσῃ πονηρίᾳ καὶ θρασύτητι ταῦτα χρὴ νομίζειν πράττειν; καὶ τίνες ποτ' εἰσὶν ὦ μειδία ὄνειδος τῇ πόλει, οἱ διαβάντες ἐν τάξει καὶ τὴν σκευὴν ἔχοντες ἣν προσῆκε τοὺς ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐξιόντας, καὶ συμβαλουμένους τοῖς συμμάχοις, ἢ σὺ, ὁ μὴ δὲ λαχεῖν εὐχόμενος, τῶν ἐξιόντων ὅτε ἐκλήρου, τὸν θώρακα δὲ οὐδεπώποτε ἐνδὺς, ἐπ' ἀστράβης δὲ ὀχούμενος ἐξ ἀργούρας τῆς εὐβοίας, χλανίδας, καὶ κυμβία καὶ κάδους ἔχων, ὧν ἐπελαμβάνοντο οἱ πεντηκοστολόγοι; ταῦτα γὰρ εἰς τοὺς ὁπλίτας ἡμᾶς ἀπηγγέλλετο. οὐ γὰρ εἰς ταυτὸν

ἡμεῖς τούτοις διέβημεν, εἶτα εἴ σέ τις τούτοις ἔσκωψεν ἀρχετίων, εἴ τις ἄλλος, πάντας ἤλαυνες. εἰ μὲν γὰρ ἐποίεις ταῦτα ὦ μειδία ἅ σέ φασιν οἱ συνιππεῖς, καὶ κατηγόρεις ὡς λέγοιεν περὶ σοῦ, δικαίως κακῶς ἤκουσας. καὶ γὰρ ἐκείνους, καὶ τούτους, καὶ ὅλην τὴν πόλιν ἠδίκεις καὶ κατῄσχυνας: εἰ δὲ μὴ ποιοῦντός σου κατεσκεύαζόν τινες καταψευδόμενοί σου: οἱ δὲ λοιποὶ τῶν στρατιωτῶν οὐκ ἐκείνοις ἐπετίμων, ἀλλὰ σοὶ ἐπέχαιρον: δῆλον ὅτι ἐκ τῶν ἄλλων ὧν ἔζης ἄξιος αὐτοῖς ἐδόκεις εἶναι τοῦ τοιαῦτα ἀκούειν. σαυτὸν οὖν μετριώτερον ἐχρῆν παρέχειν, οὐκ ἐκείνους διαβάλλειν. σὺ δ' ἀπειλεῖς πᾶσιν, ἐλαύνεις πάντας, τοὺς ἄλλους ἀξιοῖς, ὅ, τι σὺ βούλει, σκοπεῖν, οὐκ αὐτὸς σκοπεῖς ὅ, τι μὴ λυπήσῃς τοὺς ἄλλους ποιῶν. καὶ τὸ δὴ σχετλιώτατον καὶ μέγιστον ἔμοιγε δοκοῦν ὕβρεως εἶναι σημεῖον: τοσούτων ἀνθρώπων ὦ μιαρὰ κεφαλὴ σὺ παρελθὼν ἀθρόον κατηγόρεις. ὃ τίς οὐκ ἂν ἔφριξε ποιῆσαι τῶν ἄλλων; τοῖς μὲν τοίνυν ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις ὁρῶ τοῖς κρινομένοις, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἓν μὲν ἢ δύο ὄντα τὰ ἀδικήματα ἃ κατηγοροῦνται: λόγους δὲ ἀφθόνους τοιούτους ὑπάρχοντας: τίς ὑμῶν ἐμοί τι σύνοιδε τοιοῦτον; τίς ὑμῶν ἐμὲ ταῦθ' ἑώρακε ποιοῦντα; οὐκ ἔστιν: ἀλλ' οὗτοι δι' ἔχθραν καταψεύδονταί μου: καταψευδομαρτυροῦμαι τὰ τοιαῦτα. τούτῳ δ' αὖ τἀναντία τούτων. πάντας γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι νομίζω τὸν τρόπον τὸν τούτου καὶ τὴν ἀσέλγειαν, καὶ τὴν ὑπερηφανίαν τὴν τοῦ βίου: καὶ πάλαι θαυμάζειν ἐνίους οἴομαι, ὧν αὐτοὶ μὲν ἴσασιν, οὐκ ἀκηκόασι δὲ νῦν ἐμοῦ: πολλοὺς δὲ τῶν πεπονθότων, οὐδὲ πάνθ' ὅσα ἠδίκηνται, μαρτυρεῖν ἐθέλοντας ὁρῶ, τὴν βίαν καὶ τὴν φιλοπραγμοσύνην ὁρῶντας τὴν τούτου καὶ τὴν ἀφορμήν, ἣ περ ἰσχυρὸν καὶ φοβερὸν ποιεῖ τὸν κατάπτυστον τουτονί. τὸ γὰρ ἐπ' ἐξουσίας καὶ πλούτου πονηρὸν εἶναι καὶ ὑβριστήν, τεῖχός ἐστι πρὸς τ

μηδὲν ἂν αὐτὸν ἐξ ὑπερβολῆς παθεῖν. ἐπεὶ περιαιρεθεὶς οὗ-
τος τὰ ὄντα, ἴσως μὲν οὐκ ἂν ὑβρίζοι. εἰ δ' ἄρα, ἐλάτ-
τονος ἄξιος ἔσται τοῦ μικροτάτου τῶν ὑμῶν. μάτην γὰρ λοι-
δορήσεται, καὶ βοήσεται: δίκην δ' ἂν ἀσελγαίνῃ τι, καὶ τοῖς
ἄλλοις ἡμῖν ἐξ ἴσου δώσει. νῦν δ', οἶμαι, τούτου προβέ-
βληνται Πολύευκτος, Τιμοκράτης, Εὐκτήμων ὁ κονιορ-
τός. τοιοῦτοί τινές εἰσι μισθοφόροι περὶ αὐτόν. καὶ πρὸς
ἔτι τούτοις, ἕτεροι μαρτύρων συνεστῶτες ἑταιρεία φανερῶς
μὲν οὐκ ἐνοχλούντων ἡμῖν, σιγῇ δὲ τὰ ψευδῆ ῥᾷστα ἐπι-
νευόντων. οὓς μὰ τοὺς θεούς, οὐδὲν ὠφελεῖσθαι νομίζω
παρὰ τούτου. ἀλλὰ δεινοί τινές εἰσιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,
φθείρεσθαι * πρὸς τοὺς πλουσίους καὶ παρεῖναι καὶ μαρτυ-
ρεῖν. πάντα δὲ ταῦτα, οἶμαι, φοβερά ἐστι τῶν ἄλλων ὑμῶν
ἑκάστῳ, καθ' ἑαυτὸν ὅπως δύναται ζῶντι. οὗπερ ἕνεκα
συλλέγεσθε ὑμεῖς: ἵνα ὧν καθ' ἕνα ἐστὶν ἕκαστος ὑμῶν ἐλάτ-
των, ἢ φίλοις, ἢ τοῖς οὖσιν, ἢ τῶν ἄλλων τινὶ τούτων συλ-
λεγέντες ἑκάστου κρείττους τε γίγνησθε, καὶ παύητε τὴν
ὕβριν. Τάχα τοίνυν καὶ τοιοῦτός τις ἥξει πρὸς ὑμᾶς λό-
γος: τί δή ποτε, καὶ τὰ πεπονθὼς ὁ δεῖνα, οὐκ ἐλάμβανε
δίκην παρ' ἐμοῦ; ἢ τί δὴ πάλιν, ἄλλον ἴσως τινὰ τῶν ἠδικη-
μένων ὀνομάζων. ἐγὼ δὲ δι' ἃς προφάσεις ἕκαστος ἀφίστα-
ται τοῦ βοηθεῖν ἑαυτῷ, πάντας ὑμᾶς εἰδέναι νομίζω. καὶ
γὰρ ἀσχολία, καὶ ἀπραγμοσύνη, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι λέ-
γειν, καὶ ἀπορία, καὶ μυρί' ἐστὶν αἴτια. προσήκειν μέντοι
τούτῳ μὴ ταῦτα λέγειν ἡγοῦμαι νυνί, ἀλλ' ὡς οὐ πεποίη-
κέ τι τούτων, ὧν αὐτοῦ κατηγόρηκα, διδάσκειν. ἐὰν δὲ μὴ
δύνηται, διὰ ταῦτ' ἀπολωλέναι πολὺ μᾶλλόν ἐστι δί-
καιος. εἰ γὰρ τηλικοῦτός τίς ἐστιν, ὥστε τοιαῦτα ποιῶν,
δύνασθαι καθ' ἕνα ἡμῶν ἕκαστον ἀποστερεῖν τῆς δίκης παρ' αὐ-
τοῦ τυχεῖν, κοινῇ νῦν, ἐπειδήπερ εἴληπται, πᾶσιν ὑπὲρ
ἁπάντων ἐστὶ τιμωρητέος, ὡς κοινὸς ἐχθρὸς τῇ πολιτείᾳ.

λέγεται τοίνυν ποτὲ ἐν τῇ πόλει κατὰ τὴν παλαιὰν ἐκείνην εὐδαιμονίαν ἀλκιβιάδης γενέσθαι· ᾧ σκέψασθε, τίνων εὐεργεσιῶν ὑπαρχουσῶν, καὶ ποίων τινῶν πρὸς τὸν δῆμον, πῶς ἐχρήσανθ' ὑμῶν οἱ πρόγονοι, ἐπειδὴ βδελυρὸς καὶ ὑβριστὴς ᾤετο δεῖν εἶναι. καὶ οὐκ ἀπεικάσαι δήπου μειδίαν ἀλκιβιάδῃ βουλόμενος τούτου μέμνημαι τοῦ λόγου· οὐχ οὕτως εἰμὶ ἄφρων, οὐδ' ἀπόπληκτος ἐγώ· ἀλλ' ἵν' εἰδῆτε ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ γνῶθ', ὅτι οὐδὲν οὔτ' ἔσται, οὐ γένος, οὐ πλοῦτος, οὐ δύναμις, ὃ τοῖς πολλοῖς ὑμῶν ἂν ὕβρις προσῇ, προσήκει φέρειν. ἐκεῖνος γάρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, λέγεται πρὸς πατρὸς μὲν ἀλκμαιωνιδῶν εἶναι· τούτους δέ φασιν ὑπὸ τῶν τυράννων ὑπὲρ τοῦ δήμου στασιάσαντας ἐκπεσεῖν· καὶ δανεισαμένους χρήματα ἐκ δελφῶν ἐλευθερῶσαι τὴν πόλιν, καὶ τοὺς πεισιστράτου παῖδας ἐκβαλεῖν· πρὸς δὲ μητρὸς, ἱππονίκου· καὶ ταύτης τῆς οἰκίας, ᾗς ὑπάρχουσι πολλαὶ καὶ μεγάλαι πρὸς τὸν δῆμον εὐεργεσίαι. οὐ μόνον δὲ ταῦτ' ὑπῆρχεν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὑπὲρ τοῦ δήμου θέμενος τὰ ὅπλα, δὶς μὲν ἐν σάμῳ, τρίτον δ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει τῷ σώματι τὴν εὔνοιαν, οὐ χρήμασιν οὐδὲ λόγοις ἐνεδείξατο τῇ πατρίδι. ἔτι δὲ ἱππέων ὀλυμπίασιν ἀγῶνες ὑπῆρχον αὐτῷ, καὶ νῖκαι, καὶ στέφανοι· καὶ στρατηγὸς ἄριστος, καὶ λέγειν ἐδόκει πάντων, ὥς φασιν, εἶναι δεινότατος· ἀλλ' ὅμως οἱ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἡμέτεροι πρόγονοι, οὐδενὸς τούτων αὐτῷ συνεχώρησαν ὑβρίζειν αὐτούς· ἀλλὰ ποιήσαντες φυγάδα ἐξέβαλον. καὶ λακεδαιμονίων ἰσχυρῶν ὄντων τότε, καὶ δεκέλειαν αὑτοῖς ἐπιτειχισθῆναι, καὶ τὰς ναῦς ἁλῶναι, καὶ πάντα ὑπέμειναν ὁτιοῦν ἄκοντες παθεῖν· κάλλιον εἶναι νομίζοντες, ἢ ἑκόντες ὑβρίζεσθαι συγχωρῆσαι. καίτοι τί τοσοῦτον ἐκεῖνος ὕβρισεν, ἡλίκον οὗτος νῦν ἐξελήλεγκται; ταυρέαν ἐπάταξε χορηγοῦντα ἐπὶ κόρρης. ἔστω ταῦτα· ἀλλὰ

χορηγῶν γε χορηγοῦντα τοῦτ' ἐποίησεν, οὔπω τόνδε τὸν νόμον παραβαίνων· οὐ γὰρ ἵκετό πω. εἶρξεν Ἀγάθαρχον τὸν γραφέα, καὶ γὰρ ταῦτα λέγουσι, λαβών γέ τι πλημμελοῦντα, ὥς φασιν· ὅπερ οὐδὲ ὀνειδίζειν ἄξιον. τοὺς Ἑρμᾶς περιέκοψεν. ἅπαντα μὲν οἶμαι τὰ ἀσεβήματα, τῆς αὐτῆς ὀργῆς δίκαιον ἀξιοῦν. τὸ δ' ὅλως ἀφανίζειν ἱερὰς ἐσθῆτα ἐῶ ὅτι τοῦ περικόπτειν τοὺς Ἑρμᾶς διαφέρει. οὐκοῦν οὗτος ἐξελήλεγκται ταῦτα ποιῶν. αὖ θεῶμεν δὴ τίς ὢν, καὶ τίσι ταῦτ' ἐνδεικνύμενος. μὴ τοίνυν ὑμῖν πρὸς τὸ μὴ καλὸν, μηδὲ θεμιτὸν συμμίξητε ἄνδρες δικασταὶ μηδ' ὅσιον εἶναι τοιούτων ἀνδρῶν οὖσιν ἀπογόνοις, πονηρὸν καὶ βίαιον καὶ ὑβριστὴν λαβοῦσιν ἄνθρωπον, καὶ μηδένα μηδαμόθεν, συγγνώμης, ἢ φιλανθρωπίας, ἢ χάριτος τινὸς ἀξιῶσαι. τίνος γὰρ εἵνεκα; τῶν στρατηγιῶν; ἀλλ' οὐδὲ καθ' αὑτὸν στρατιώτης οὗτος οὐδενός ἐστιν ἄξιος, μή τί γε τῶν ἄλλων ἡγεμών. ἀλλὰ τῶν λόγων; ἐν οἷς κοινῇ μὲν οὐδὲν πώποτ' εἶπεν ἀγαθὸν, κακῶς δὲ ἰδίᾳ πάντας ἀνθρώπους λέγει. γένους εἵνεκα νὴ Δία; καὶ τίς οὐκ οἶδεν ὑμῶν τὰς ἀπορρήτους ὥσπερ ἐν τραγῳδίᾳ τὰς τούτου γονάς; ᾧ δύο τὰ ἐναντιώτατα συμβέβηκεν εἶναι. ἡ μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς μήτηρ ἡ τεκοῦσα αὐτὸν πλεῖστον ἁπάντων ἀνθρώπων εἶχε νοῦν: ἡ δὲ δοκοῦσα καὶ ὑποβαλλομένη πασῶν τῶν ἀνοητοτάτη γυναικῶν. σημεῖον δέ: ἡ μὲν γὰρ, ἀπέδοτο εὐθὺς γενόμενον, ἡ δ' ἐξὸν αὐτῇ βελτίω πρίασθαι τῆς ἴσης τιμῆς, τοῦτον ἠγόρασε. καὶ γάρ τοι διὰ τοῦτο οὐ προσηκόντων ἀγαθῶν κύριος γεγονὼς, καὶ πατρίδος τετυχηκὼς, ἣ νόμοις τῶν ἁπασῶν πόλεων μάλιστα οἰκεῖσθαι δοκεῖ, οὐδένα, οἶμαι, τρόπον φέρειν, οὐδὲ χρῆσθαι τούτοις δύναται: ἀλλὰ τὸ τῆς φύσεως ὡς ἀληθῶς βάρβαρον καὶ θεοῖς ἐχθρὸν, ἕλκει καὶ βιάζεται, καὶ φανερὸν ποιεῖ, τοῖς παροῦσιν, ὥσπερ ἀλλοτρίοις, ὅπερ ἐστὶν, αὐτὸν χρώμενον. Τοσούτων τοίνυν

καὶ τοιούτων ὄντων, ἃ τῷ βδελυρῷ τούτῳ καὶ ἀναιδεῖ, μάλα βεβίωται, ἐνίοι μοι προσιόντες, ὦ ἄνδρες δικασταί, τῶν χρωμένων αὐτῷ τὸ κοινοῦντες ἀπαλλαγῆναι καὶ καθυφεῖναι τὸν ἀγῶνα τουτονί, ἐπειδή με μὴ πείθοιεν, ὡς μὲν οὐ τὸν ἀ καὶ δεινὰ πεποίηκεν οὗτοσί, καὶ δίκην ἥντινοῦν ἂν δικαίως δοίη τῶν πεπραγμένων, οὐκ ἐτόλμων λέγειν· ἐπὶ ταῦτα δὲ ἀπήντων, ὡς ἥλωκεν ἤδη καὶ κατεψήφισται. τίνος τιμήσειν αὐτῷ προσδοκᾷς τὸ δικαστήριον; οὐχ ὁρᾷς ὅτι πλουτεῖ, καὶ τριηραρχίας ἐρεῖ καὶ λειτουργίας; σκόπει δὴ μὴ τούτοις αὐτὸν ἐξαιτήσηται, καὶ ἐλάττω πολὺ τῇ πόλει καταθεὶς, ἢ ὅσα σοι δίδωσι, καταγελάσῃ. ἐγὼ δέ, πρῶτον μὲν οὐδὲν ἀγεννὲς ὑμῶν καταγιγνώσκω· οὐδ' ὑπολαμβάνω τιμήσειν οὐδενὸς ἐλάττονος τούτῳ, ἢ οὗ καταθεὶς οὑτοσὶ παύσεται τῆς ὕβρεως. τοῦτο δ' ἐστὶ μάλιστα μὲν θάνατος· εἰ δὲ μή, πάντα τὰ ὄντα ἀφελέσθαι· ἔπειθ' ὑπὲρ τῶν τούτου λειτουργιῶν καὶ τριηραρχιῶν, καὶ τῶν τοιούτων λόγων ὡδὶ γιγνώσκω· εἰ μὲν ἐστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ λειτουργεῖν τοῦτο, τὸ ἐν ὑμῖν λέγειν ἐν ἁπάσαις ταῖς ἐκκλησίαις καὶ πανταχοῦ, ἡμεῖς οἱ λειτουργοῦντες, ἡμεῖς οἱ προεισφέροντες ὑμῖν, ἡμεῖς οἱ πλούσιοί ἐσμεν· εἰ τὸ τὰ τοιαῦτα λέγειν τοῦτ' ἐστὶ τὸ λειτουργεῖν, ὁμολογῶ μειδίαν ἁπάντων τῶν ἐν τῇ πόλει λαμπρότατον γεγενῆσθαι. ἀποκναίει γὰρ ἀηδίᾳ δήπου καὶ ἀναισθησίᾳ καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν ταῦτα λέγων. εἰ μέντοι τί ποτ' ἐστὶν ἃ λειτουργεῖ τῇ ἀληθείᾳ, δεῖ σκοπεῖν, ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐρῶ. καὶ θεάσασθε ὡς δικαίως αὐτὸν ἐξετάσω, πρὸς ἐμαυτὸν κρίνων· οὗτος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, γεγονὼς ἔτη περὶ πεντήκοντα ἴσως, ἢ μικρὸν ἐλάττω, οὐδὲν ἐμοῦ πλείους λειτουργίας ὑμῖν λελειτούργηκεν, ὃς δύο καὶ τριάκοντα ἔτη γέγονα. κἀγὼ μὲν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐτριηράρχουν εὐθὺς ἐκ παίδων ἐξελθὼν, ὅτε σύνδυο ἦμεν οἱ τριήραρχοι, καὶ τὰ ἀναλώ-

ματα πάντα ἐκ τῶν ἰδίων οἴκων, καὶ τὰς ναῦς ἐπληροῦμεν αὐτοί: οὗτος δὲ ὅτι μὲν κατὰ ταύτην τὴν ἡλικίαν ἦν, καθ' ἣν ἐγὼ νῦν, οὐδέπω λειτουργεῖν ἤρχετο: τηνικαῦτα δὲ τοῦ πράγματος ἥπτετο, ὅτε πρῶτον μὲν διακοσίους καὶ χιλίους πεποιήκατε συντελεῖς ὑμεῖς, παρ' ὧν εἰσπραττόμενοι τάλαντον, ταλάντου μισθοῦσι τὰς τριηραρχίας οὗτοι. εἶτα τὰ πληρώματα ἡ πόλις παρέχει, καὶ σκεύη δίδωσιν. ὥστ' αὐτῶν ἐνίοις τῇ ἀληθείᾳ τὸ μηδὲν ἀναλῶσαι, καὶ δοκεῖν λελειτουργηκέναι, καὶ τῶν ἄλλων λειτουργιῶν ἀτελέσι γεγενῆσθαι, περίεστιν. ἀλλὰ μὴν, τί ἄλλο, τραγῳδοῖς κεχορήγηκέ ποτε οὗτος, ἐγὼ δὲ αὐληταῖς ἀνδράσι. καὶ ὅτι τοῦτο τὸ ἀνάλωμα ἐκείνης τῆς δαπάνης πολλῷ πλεόν ἐστιν, οὐδεὶς ἀγνοεῖ δήπου. κἀγὼ μὲν ἐθελοντὴς νῦν, οὗτος δὲ καταστὰς ἐξ ἀντιδόσεως τότε: οὗ, χάριν οὐδεμίαν αὐτῷ δήπου δικαίως ἄν τις ἔχῃ. τί ἔτι; εἱστίακα τὴν φυλὴν ἐγὼ, καὶ παναθηναίοις κεχορήγηκα. οὗτος δὲ οὐδέτερα. ἡγεμὼν συμμορίας ὑμῖν ἐγενόμην ἐγὼ ἔτη δέκα, ἴσον Φορμίωνι, καὶ λυσιθείδῃ, καὶ καλλαίσχρῳ, καὶ τοῖς πλουσιωτάτοις, εἰσφέρων οὐκ ἀπὸ ὑπαρχούσης οὐσίας, ἀπὸ γὰρ τῶν ἐπιτρόπων ἀπεστερήμην: ἀλλ' ἀπὸ τῆς δόξης ὧν ὁ πατήρ μοι κατέλιπε, καὶ ὧν δίκαιον ἦν με δοκιμασθέντα κομίσασθαι. ἐγὼ μὲν οὖν οὕτως ὑμῖν προσενήνεγμαι: μειδίας δὲ πῶς; οὐδέπω καὶ τήμερον συμμορίας ἡγεμὼν γέγονεν οὐδὲν τῶν πατρῴων ἀποστερηθεὶς ὑπ' οὐδενὸς, ἀλλὰ παρὰ τοῦ πατρὸς πολλὴν οὐσίαν παραλαβών. τίς οὖν ἐστιν ἡ λαμπρότης, ἢ τίνες αἱ λειτουργίαι καὶ τὰ σεμνὰ ἀναλώματα τούτου, ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὁρῶ: πλὴν εἰ ταῦτά τις θεωρεῖ: οἰκίαν ᾠκοδόμηκεν ἐν ἐλευσῖνι τοσαύτην, ὥστε πᾶσιν ἐπισκοτεῖν τοῖς ἐν τῷ τόπῳ. καὶ εἰς μυστήρια τὴν γυναῖκα ἄγει, κἂν ἄλλοσέ ποι βούληται, ἐπὶ τοῦ λευκοῦ ζεύγους τοῦ ἐκ σικυῶνος: καὶ τρεῖς ἀκολού-

θους, ἢ τέτταρας αὐτὸς ἔχων διὰ τῆς ἀγορᾶς σοβεῖ, κυμβία, καὶ ῥυτὰ, καὶ φιάλας ὀνομάζων οὕτως, ὥστε τοὺς * παριόντας ἀκούειν. ἐγὼ δ᾽ ὅσα μὲν τῆς ἰδίας τρυφῆς ἕνεκα μειδίας καὶ περιουσίας κτᾶται, οὐκ οἶδ᾽ ὅ, τι τοὺς πολλοὺς ὑμῶν ὠφελεῖ. ἃ δ᾽ ἐπαιρόμενος τούτοις ὑβρίζει, ἐπὶ πολλοὺς καὶ τοὺς τυχόντας ὑμῶν ἀφικνούμενα ὁρῶ. οὐ δὴ δεῖ τὰ τοιαῦτα ἑκάστοτε τιμᾶν, οὐδὲ θαυμάζειν ὑμᾶς, οὐδὲ τὴν φιλοτιμίαν ἐκ τούτων κρίνειν, εἴ τις οἰκοδομεῖ λαμπρῶς, ἢ θεραπαίνας κέκτηται πολλὰς, ἢ σκεύη πολλὰ, ἀλλ᾽ ὅς ἂν ἐν τούτοις λαμπρὸς καὶ φιλότιμος ᾖ, ὧν ἅπασι μέτεστι τοῖς πολλοῖς ὑμῶν: ὧν οὐδὲν εὑρήσετε τούτῳ προσόν. ἀλλὰ νὴ δία τριήρη ἐπέδωκε; ταύτην γὰρ εὖ οἶδ᾽ ὅτι θρυλλήσει, καὶ φήσει, ἐγὼ ὑμῖν τριήρη ἐπέδωκα. οὑτωσὶ δὴ ποιήσατε: εἰ μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, φιλοτιμίας ἕνεκα ταύτην ἐπέδωκεν. ἣν προσήκει τῶν τοιούτων ἔχειν χάριν, ταύτην ἔχετε αὐτῷ, καὶ ἀπόδοτε: ὑβρίζειν δὲ, μὴ δότε. οὐδενὸς γὰρ πράγματος, οὐδ᾽ ἔργου τοῦτο συγχωρητέον. εἰ δὲ δὴ καὶ δειλίας καὶ ἀνανδρίας ἕνεκα δειχθήσεται τοῦτο πεποιηκὼς, μὴ παρακρούεσθε. πῶς οὖν εἴσεσθε; ἐγὼ καὶ τοῦτο διδάξω, ἄνωθεν δέ: βραχὺς γὰρ ἔσθ᾽ ὁ λόγος ὃν λέξω, κἂν ἄνωθεν ἄρχεσθαι δοκῶ. ἐγένοντο εἰς εὔβοιαν ἐπιδόσεις παρ᾽ ὑμῖν πρῶται. τούτων δ᾽ οὐκ ἦν μειδίας, ἀλλ᾽ ἐγώ: καὶ συντριήραρχος ἦν μοι φιλῖνος ὁ νικοστράτου. ἕτεραι δεύτεραι μετὰ ταῦτα εἰς ὄλυνθον. οὐδὲ τούτων ἦν μειδίας: καίτοι τόν γε δὴ φιλότιμον πανταχοῦ προσῆκεν ἐξετάζεσθαι. τρίται νῦν αὗται γεγόνασιν ἐπιδόσεις. ἐνταῦθα ἐπέδωκε, πῶς; ἐν τῇ βουλῇ γιγνομένων ἐπιδόσεων παρὼν οὐκ ἐπεδίδου τότε: ἐπειδὴ δὲ πολιορκεῖσθαι τοὺς ἐν ταμύναις στρατιώτας ἐξηγγέλλετο, καὶ πάντας ἐξιέναι τοὺς ὑπολοίπους ἱππέας, ὧν εἷς οὗτος ἦν, προεβούλευσεν ἡ βουλή: τηνικαῦτα φοβηθεὶς τὴν στρατείαν

ταύτην εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἐκκλησίαν πρὶν καὶ προέδρους καθίζεσθαι παρελθὼν ἐπέδωκε. τῷ, δῆλον, ὅτι μὴ δ' ἀντειπεῖν αὐτὸν ἔχειν, ὅτι τὴν στρατείαν φεύγων, οὐ φιλοτιμίᾳ τοῦτ' ἐποίησε, τοῖς μετὰ ταῦτα πραχθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον, ὡς οὐκ ἐδόκει περιιούσης τῆς ἐκκλησίας, καὶ λόγων γιγνομένων τῆς τῶν ἱππέων βοηθείας ἤδη δεῖν: ἀλλ' ἀναπεπτώκει τὰ τῆς ἐξόδου, οὐκ ἀνέβαινεν ἐπὶ τὴν ναῦν, ἣν ἐπέδωκεν: ἀλλὰ τὸν μέτοικον ἐξέπεμψε τὸν αἰγύπτιον πάμφιλον: αὐτὸς δὲ μένων ἐνθάδε ἐν τοῖς διονυσίοις διεπράττετο ταῦτα, ἐφ' οἷς νυνὶ κρίνεται. ἐπειδὴ δὲ ὁ στρατηγὸς φωκίων μετεπέμπετο τοὺς ἐξ ἀργούρας ἱππέας ἐπὶ τὴν διαδοχὴν, καὶ κατείληπτο σοφιζόμενος τότε ὁ δειλὸς καὶ κατάρατος οὗτος λιπὼν τὴν τάξιν ταύτην, ἐπὶ τὴν ναῦν ᾤχετο: καὶ ὧν ἱππαρχεῖν ἠξίωσε τῶν ὑμῶν ἱππέων, τούτοις οὐ συνεξῆλθεν: εἰ δ' ἐν τῇ θαλάττῃ κίνδυνός τις ἦν, εἰς τὴν γῆν δηλονότι ᾤχετ' ἄν. οὐ μὴν νικήρατός γε οὗτος ὁ τοῦ νικίου, ὁ ἀγαπητὸς, ὁ ἄπαις, ὁ παντάπασιν ἀσθενὴς τῷ σώματι: οὐδ' εὐκτήμων ὁ τοῦ αἰσίωνος, οὐχ οὕτως οὐδ' εὐθύδημος ὁ τοῦ στρατοκλέους: ἀλλ' αὐτῶν ἕκαστος ἑκὼν ἐπιδοὺς τριήρη οὐκ ἀπέδρα ταύτην τὴν στρατείαν: ἀλλὰ τὴν μὲν ἐπίδοσιν ἐν χάριτος μέρει καὶ δωρεᾶς παρεῖχον πλέουσαν τῇ πόλει. οὗ δ' ὁ νόμος προσέταττεν, ἐνταῦθα τοῖς σώμασιν αὐτοὶ λειτουργεῖν ἠξίουν. ἀλλ' οὐχ ὁ ἵππαρχος μειδίας: ἀλλὰ τὴν ἐκ τῶν νόμων τάξιν λιπὼν, οὗ δίκην ὀφείλει τῇ πόλει δοῦναι, τοῦτ' ἐν εὐεργεσίας ἀριθμήσει μέρει. καίτοι, τὴν τοιαύτην τριηραρχίαν, ὦ πρὸς θεῶν, πότερον τελωνίαν, καὶ πεντηκοστὴν, καὶ λιποταξίαν, καὶ στρατείας ἀπόδρασιν, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἁρμόττει καλεῖν, ἢ φιλοτιμίαν; οὐδένα γὰρ τρόπον ἄλλον ἐν τοῖς ἱππεῦσιν αὑτὸν ἀτελῆ ποιῆσαι στρατείας δυνάμενος, ταύτην εὕρηκε μειδίας

καινὴν ἱππικῆς τινα πεντηκοστήν. καὶ γὰρ αὖ τότε τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν ἐπιδιδόντων τριηράρχων παραπεμπόντων ὑμᾶς ὅτε δεῦρ' ἀπεπλεῖτε ἐκ στύρων, μόνος οὗτος οὐ παρέπεμπεν: ἀλλ' ἀμελήσας ὑμῶν χάρακας, καὶ βοσκήματα, καὶ θυρώματα ὡς αὑτὸν, καὶ ξύλα εἰς τὰ ἔργα τὰ ἀργύρεια ἐκόμιζε: καὶ χρηματισμὸς, οὐ λειτουργία γέγονεν ἡ τριηραρχία τῷ καταπτύστῳ τούτῳ. ἀλλὰ μὴν ὡς ἀληθῆ λέγω, συνίστε μὲν τὰ πολλὰ τούτων. ὅμως δὲ καὶ μάρτυρας ὑμῖν καλῶ.

Μάρτυρες.

Κλέων σουνιεὺς, ἀριστοκλῆς παιανιεὺς, πάμφιλος, νικήρατος ἀχερδούσιος, εὐκτήμων σφήττιος, καθ' ὃν καιρὸν ἐκ στύρων ἀπεπλέομεν δεῦρο τῷ στόλῳ παντὶ, ἐτυγχάνομεν τριηραρχοῦντες καὶ αὐτοὶ, καὶ μειδίας ὁ νῦν κρινόμενος ὑπὸ δημοσθένους, ᾧ μαρτυροῦμεν. παντὸς δὲ τοῦ στόλου πλεόντων ἐν τάξει, καὶ τῶν τριηράρχων ἐχόντων πρόσταγμα μὴ χωρίζεσθαι ἕως ἂν δεῦρο καταπλεύσωμεν, μειδίας ὑπολειφθεὶς τοῦ στόλου, καὶ γεμίσας τὴν ναῦν ξύλων, καὶ χαράκων, καὶ βοσκημάτων, καὶ ἄλλων τινῶν κατέπλευσεν εἰς πειραιᾶ μόνος μεθ' ἡμέρας δύο: καὶ οὐ συγκατέστησε τὸν στόλον μετὰ τῶν ἄλλων τριηράρχων.

Εἰ τοίνυν ὡς ἀληθῶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἅπερ φήσει καὶ καταλαζονεύσεται πρὸς ὑμᾶς, αὐτίκα δὴ μάλα τοιαῦτ' ἦν αὐτῷ, καὶ τὰ λελειτουργημένα καὶ πεπραγμένα, καὶ μὴ τοιαῦτα οἷα ἐγὼ δεικνύω: οὐδ' οὕτω δήπου τό γε δοῦναι δίκην ὧν ἐμὲ ὕβρικεν, ἐκφεύγειν ταῖς λειτουργίαις δίκαιος ἂν ἦν. ἐγὼ γὰρ οἶδ' ὅτι πολλοὶ πολλὰ κἀγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι, οὐ κατὰ τὰς μειδίου λειτουργίας: οἱ μὲν, ναυμαχίας νενικηκότες, οἱ δὲ, πόλεις εἰληφότες, οἱ δὲ, πολλὰ καὶ καλὰ ὑπὲρ τῆς πόλεως στήσαντες τρόπαια: ἀλλ' ὅμως οὐδενὶ τούτων πώποτε ἐδώκα-

τε τὴν δωρεὰν ταύτην, οὐδ᾽ ἂν δοῖντε, ἐξεῖναι τοὺς ἰδίους ἐχθροὺς ὑβρίζειν ἀεὶ τῷ ἑκάστῳ ὁπότ᾽ ἂν βούληται, καὶ ὃν ἂν δύνηται τρόπον. οὐδὲ γὰρ ἁρμοδίῳ καὶ ἀριστογείτονι, τούτοις γὰρ δὴ μέγισται δέδονται δωρεαὶ παρ᾽ ὑμῶν, καὶ ὑπὲρ μεγίστων· οὐδ᾽ ἂν ἠνέσχεσθε εἰ προσέγραψέ τις καὶ τῇ στήλῃ, ἐξεῖναι δὲ καὶ ὑβρίζειν αὐτοῖς οὓς ἂν βούλωνται. ὑπὲρ γὰρ αὐτοῦ τούτου τὰς ἄλλας ἔλαβον δωρεάς, ὅτι τοὺς ὑβρίζοντας ἔπαυσαν. ὅτι τοίνυν καὶ κεκόμισται χάριν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, παρ᾽ ὑμῶν, οὐ μόνον ὧν αὐτῷ λελειτούργηκε, λειτουργιῶν ἀξίαν, μικρὰ γὰρ αὕτη γέ τις ἦν· ἀλλὰ καὶ τῶν μεγίστων, καὶ τοῦτο βούλομαι δεῖξαι· ἵνα μὴ δ᾽ ὀφείλειν οἴησθέ τι τῷ καταπτύστῳ τούτῳ. ὑμεῖς γάρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐχειροτονήσατε τοῦτον τῆς παράλου ταμίαν, ὄντα τοιοῦτον οἷός ἐστι· καὶ πάλιν ἵππαρχον, ὀχεῖσθαι διὰ τῆς ἀγορᾶς ταῖς πομπαῖς οὐ δυνάμενον· καὶ μυστηρίων ἐπιμελητὴν, καὶ ἱεροποιόν ποτε, καὶ βοώνην, καὶ τὰ τοιαῦτα δή. εἶτα πρὸς τῶν θεῶν τὸ τὴν τῆς φύσεως κακίαν, καὶ ἀνανδρίαν, καὶ πονηρίαν ταῖς παρ᾽ ὑμῶν ἀρχαῖς καὶ τιμαῖς καὶ χειροτονίαις ἐπανορθοῦσθαι, μικρὰν ἀπολαμβάνειν τε εἶναι δωρεὰν καὶ χάριν; καὶ μὴν εἴ τις αὐτοῦ ταῦτα ἀφέλοιτο, ἱππάρχηκα, τῆς παράλου ταμίας γέγονα, τίνος ἐστ᾽ ἄλλου ἄξιος ὤν; ἀλλὰ μὴν, κἀκεῖνό γε ἐπίστασθε· ὅτι τῆς μὲν παράλου ταμιεύσας κυζικηνῶν ἥρπασε πλεῖον, ἢ πέντε τάλαντα· ὑπὲρ ὧν ἵνα μὴ δῷ δίκην, πάντα τρόπον περιωθῶν, καὶ ἐλαύνων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὰ σύμβολα συγχέων, τὴν μὲν πόλιν ἐχθρὰν τῇ πόλει πεποίηκε, τὰ χρήματα δ᾽ αὐτὸς ἔχει. ἵππαρχος δὲ χειροτονηθεὶς λελύμανται τὸ ἱππικὸν ὑμῶν, τοιούτους θεὶς νόμους, οὓς πάλιν αὐτὸς ἔξαρνος ἦν μὴ τεθεικέναι. καὶ τῆς μὲν παράλου ταμιεύων τότε, ὅτε τὴν ἐπὶ θηβαίους ἔξοδον εἰς εὔβοιαν ἐποιεῖσθε ὑμεῖς, δώδεκα τῆς πόλεως

τάλαντα ἀναλίσκειν ταχθεὶς, ἀξιούντων ὑμῶν πλεῖν καὶ περιπέμπειν τοὺς στρατιώτας, οὐκ ἐβοήθησεν: ἀλλ' ἤδη τῶν σπονδῶν γεγονυιῶν, ἃς διοκλῆς ἐσπείσατο θηβαίοις, ἧκε: καὶ τότε ἡττᾶτο πλέων τῶν ἰδιωτικῶν τριήρων μιᾶς. οὕτως δὲ τὴν ἱερὰν τριήρη πρεσκεύακει. ἱππαρχῶν τοίνυν, τί οἴεσθε τἆλλα; ἀλλ' ἵππον οὐκ ἐτόλμησεν ὁ λαμπρὸς καὶ πλούσιος οὗτος πρίασθαι: ἀλλ' ἐπ' ἀλλοτρίου τὰς πομπὰς ἡγεῖτο τοῦ φιλομήλου τοῦ παιανιέως ἵππου. καὶ ταῦτα ἐξιόντων πάντες ἴσασιν οἱ ἱππεῖς. καὶ ὅτι ταῦτα ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι καὶ τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Βούλομαι τοίνυν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ὅσων ἤδη καταχειροτονήσαντος τοῦ δήμου περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικεῖν ὑμεῖς κατεγνώκατε, εἰπεῖν καὶ δεῖξαι, τί πεποιηκότες αὐτῶν ἔνιοι τίνος ὀργῆς τετυχήκασι παρ' ὑμῶν: ἵν' αὐτὰ πρὸς τὰ τούτῳ πεπραγμένα ἀντιθῆτε. πρῶτον μὲν τοίνυν, ἵνα πρώτης τῆς τελευταίας γεγενημένης μνησθῶ καταγνώσεως, περὶ τὰ μυστήρια ἀδικεῖν εὐάνδρου κατεχειροτόνησεν ὁ δῆμος τοῦ θεσπιέως προβαλομένου αὐτὸν μενίππου τινὸς καρός τινος ἀνθρώπου. ἔστι δὲ ὁ αὐτὸς νόμος τῷ δὲ τῷ περὶ τῶν διονυσίων, ὁ περὶ τῶν μυστηρίων: κἀκεῖνος ὕστερος τούτου ἐτέθη. τί οὖν ποιήσαντες, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κατεχειροτονήσατε τοῦ εὐάνδρου, τοῦτ' ἀκούσατε. ὅτι δίκην ἐμπορικὴν καταδικασάμενος τοῦ μενίππου, οὐκ ἔχων πρότερον λαβεῖν αὐτὸν, ὡς ἔφη, τοῖς μυστηρίοις ἐπιδημοῦντος ἐπελάβετο. κατεχειροτονήσατε μὲν διὰ ταῦτα, καὶ οὐδὲ ὁτιοῦν ἄλλο προσῆν. εἰσελθόντα δὲ εἰς τὸ δικαστήριον ἐβούλεσθε μὲν θανάτῳ ζημιῶσαι: τοῦ δὲ προβαλομένου πεισθέντες τὴν δίκην τε πᾶσαν ἀφεῖναι, ἠναγκάσατε αὐτὸν ἣν ᾑρήκει πρότερον, ἣν δὲ δυοῖν αὕτη ταλάντοιν: καὶ προσετιμήσατε τὰς βλάβας, ἃς ἐπὶ τῇ καταχειροτονίᾳ μένων

ἐλογίζετο αὐτῷ κεχρῆσθαι πρὸς ὑμᾶς. ἄνθρωπος εἷς μὲν οὗτος ὑπὲρ ἰδίου πράγματος οὐδ' ἡμιᾶς ὕβρεως προσούσης ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ παραβῆναι τὸν νόμον, καὶ ταύτην ἔδωκε δίκην: εἰκότως. τοῦτο γὰρ ἔσθ' ὃ φυλάττειν ὑμᾶς δεῖ, τοὺς νόμους, τὸν ὅρκον: ταῦτ' ἔχεθ' ὑμεῖς οἱ δικάζοντες ἀεὶ παρὰ τῶν ἄλλων, ὥσπερ εἰ παρακαταθήκην, ἣν ἅπασιν, ὅσοι μετὰ τοῦ δικαίου πρὸς ὑμᾶς ἔρχονται, σῶαν ὑπάρχειν δεῖ.

Ἕτερος ἀδικεῖν ποτ' ἔδοξεν ὑμῖν περὶ τὰ διονύσια: καὶ κατεχειροτονήσατ' αὐτοῦ προεδρεύοντος ἄρχοντι τῷ υἱεῖ, ὅτι θέαν τινὸς καταλαμβάνοντος ἥψατο, ἐξείργων ἐκ τοῦ θεάτρου. ἦν δὲ οὗτος, ὁ τοῦ βελτίστου πατὴρ χαρικλείδου τοῦ ἄρξαντος. καὶ μέγα γ' ὑμῖν τοῦτ' ἐδόκει, καὶ δίκαιον ἔχειν ὁ προβαλλόμενος λέγειν: εἰ κατελάμβανον ἄνθρωπε θέαν, εἰ μὴ τοῖς κηρύγμασιν ὡς σύ με φῂς ἐπειθόμην. τίνος ἐκ τῶν νόμων εἶ κύριος, καὶ ὁ ἄρχων αὐτός; τοῖς ὑπηρέταις ἐξείργειν εἰπεῖν, οὐκ αὐτὸς τύπτειν. οὐδ' οὕτω πείθομαι. ἐπιβολὴν ἐπιβάλλειν: πάντα μᾶλλον, πλὴν αὐτὸς ἅψασθαι τῇ χειρί. πολλὰ γὰρ πρὸς τὸ μὴ τὸ σῶμα ἕκαστον ὑβρίζεσθαι, πεποιήκασιν οἱ νόμοι. ταῦτ' ἔλεγε μὲν ἐκεῖνος, κατεχειροτονήσατε δὲ ὑμεῖς. οὐ μὴν εἰσῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον οὗτος: ἀλλ' ἐτελεύτησε πρότερον.

Ἑτέρου τοίνυν ὅ, τι δῆμος ἅπας κατεχειροτόνησεν ἀδικεῖν περὶ τὴν ἑορτήν, καὶ ὑμεῖς εἰσελθόντα ἀπεκτείνατε, κτησικλέα λέγω. διὰ τί δὴ τοῦτον ἀπεκτείνατε; ὅτι σκῦτος ἔχων ἐπόμπευε, καὶ τούτῳ μεθύων ἐπάταξέ τινα ἐχθρὸν ὑπάρχονθ' αὑτῷ. ἐδόκει γὰρ ὕβρει, καὶ οὐκ οἴνῳ τύπτειν: ἀλλὰ τὴν ἐπὶ τῆς πομπῆς καὶ τοῦ μεθύειν πρόφασιν λαβὼν ἀδικεῖν, ὡς δούλοις χρώμενος τοῖς ἐλευθέροις. ἁπάντων τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τούτων, ὧν ὁ μὲν, εἷλεν ἀρχάς, ὁ δὲ, καὶ θανάτῳ ζημιωθεὶς φαίνεται, πολλῷ δεινότερα δήπου οἶδ' ὅτι πάντες ἂν εἶναι φήσειαν τὰ μειδίᾳ

πεπραγμένα. οὔτε γὰρ πομπεύων, οὔτε δίκην ᾑρηκὼς, οὔτε πρεσβεύων, οὔτ' ἄλλην σκῆψιν ἔχων οὐδεμίαν πλὴν ὕβριν διὰ ταῦτα πεποίηκεν, οἷα οὐδεὶς ἐκείνων. καὶ τούτους μὲν δὴ ἐῶμεν: ἀλλὰ πύῤῥον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸν ἐτεοβουτάδην ἐνδειχθέντα δικάζειν ὀφείλοντα τῷ δημοσίῳ, θανάτῳ ζημιῶσαί τινες ὑμῶν ᾤοντο χρῆναι. καὶ τέθνηκεν ἁλοὺς παρ' ὑμῖν. καί τοι τοῦτο τὸ λῆμμα δι' ἔνδειαν, οὐ δι' ὕβριν λαμβάνειν ἐπεχείρησεν ἐκεῖνος. καὶ πολλοὺς ἂν ἑτέρους ἔχοιμι λέγειν, ὧν οἱ μὲν, τεθνᾶσιν, οἱ δ' ἠτιμωμένοι διὰ πολλῷ τούτων εἰσὶν ἐλάττω πράγματα. ὑμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, σμίκρῳ μὲν δέκα ταλάντων ἐτιμήσατε, καὶ σκίτωνι τοσούτων ἑτέρων, δόξαντι παράνομα γράφειν: καὶ οὔτε παιδία, οὔτε φίλοι, οὔτε συγγενεῖς, οὐδ' ὁντινοῦν ἠλεήσατε τῶν παρόντων ἐκείνοις. μὴ τοίνυν ἂν μὲν εἴπῃ τις παράνομα, οὕτως ὀργιζόμενοι φαίνεσθαι: ἂν δὲ ποιῇ, μὴ λέγῃ, πρᾴως διάκεισθε. οὐδὲν γὰρ ῥῆμα οὐδ' ὄνομα οὕτως ἐστὶ τοῖς πολλοῖς ὑμῶν χαλεπὸν, ὡς ὅσα ὑβρίζων τις τὸν ἐντυχόντα ὑμῶν διαπράττεται. μὴ τοίνυν αὐτοὶ καθ' ὑμῶν αὐτῶν δεῖγμα τοιοῦτον ἐξενέγκητε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὡς ἄρα ὑμεῖς, ἂν μὲν τῶν μετρίων τινὰ καὶ δημοτικῶν λάβητε ὁτιοῦν ἀδικοῦντα, οὔτ' ἐλεήσετε οὔτ' ἀφήσετε ἀλλ' ἀποκτενεῖτε, ἢ ἀτιμώσετε: ἂν δὲ πλούσιος ὤν τις ὑβρίζῃ, συγγνώμην ἕξετε. μὴ δῆτα: οὐ γὰρ δίκαιον: ἀλλ' ἐπὶ πάντων ὁμοίως ὀργιζόμενοι φαίνεσθε. Ἃ τοίνυν οὐδενὸς τῶν εἰρημένων ἧττον ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, ταῦτ' εἰπὼν, ἔτι καὶ βραχέα περὶ τούτων διαλεχθεὶς, καταβήσομαι. ἔστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μεγάλη τις ἀδικοῦσιν ἅπασι μερὶς καὶ πλεονεξία, ἡ τῶν ὑμετέρων τρόπων πρᾳότης. ὅτι δὴ ταύτης οὐδ' ὁτιοῦν ὑμῖν μεταδοῦναι προσήκει μειδίᾳ, τοῦθ' ἀκούσατέ μου. ἐγὼ νομίζω πάντας ἀνθρώπους ἐράνους φέρειν παρὰ τὸν βίον αὐτοῖς,

οὐχὶ τούσδε μόνους οὓς συλλέγουσί τινες, καὶ ὧν πληρωταὶ γίγνονται, ἀλλὰ καὶ ἄλλους. εἶτ', εἴ τις μέτριος καὶ φιλάνθρωπος ἡμῶν, καὶ ἐλεῶν πολλούς; τούτῳ τοῦτο δίκαιον ὑπάρχειν παρὰ πάντων, ἄν ποτ' εἰς χρείαν καὶ ἀγῶνα ἀφίκηται. ἄλλος οὑτοσί τις ἀναιδὴς, καὶ πολλοὺς ὑβρίζων, καὶ τοὺς μὲν, καθάρματα, τοὺς δὲ, πτωχοὺς, τοὺς δ' οὐδὲν ὑπολαμβάνων εἶναι; τούτῳ τὰς αὐτὰς δίκαιον ὑπάρχειν φορὰς, ἅσπερ αὐτὸς εἰσενήνοχε τοῖς ἄλλοις. ἂν τοίνυν ὑμῖν ὀρθῶς ἐπίῃ σκοπεῖν, τούτου πληρωτὴν εὑρήσετε μειδίαν ὄντα τοῦ ἐράνου, οὐκ ἐκείνου. Οἶδα τοίνυν ὅτι τὰ παιδία ἔχων ὀδυρεῖται καὶ πολλοὺς λόγους καὶ ταπεινοὺς ἐρεῖ, δακρύων καὶ ὡς ἐλεεινότατον ποιῶν ἑαυτόν. ἔστι δ' ὅσῳ περ ἂν αὐτὸν νῦν ταπεινότερον ποιῇ, τοσούτῳ μᾶλλον ἄξιον μισεῖν αὐτὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. διὰ τί; ὅτι εἰ μὲν μηδαμῶς δυνηθεὶς γενέσθαι ταπεινὸς, οὕτως ἀσελγὴς καὶ βίαιος ἦν ἐπὶ τοῦ παρεληλυθότος βίου: τῇ φύσει καὶ τῇ τύχῃ δι' ἣν τοιοῦτος ἐγένετο, ἄξιον ἦν ἄν τι τῆς ὀργῆς ἀνεῖναι: εἰ δ' ἐπιστάμενος μέτριον παρέχειν ἑαυτὸν ὅταν βούληται, τὸν ἐναντίον, ἢ ἕτερον τὸν τρόπον εἵλετο ζῆν: οὔ δῆλον δήπου τοῦθ' ὅτι καὶ νῦν ἂν διακρούσηται, πάλιν αὐτὸς ἐκεῖνος ὃν ὑμεῖς ἴστε, γενήσεται. οὐ δὴ δεῖ προσέχειν, οὐδὲ τὸν παρόντα καιρὸν ὃν οὗτος ἐξεπίτηδες πλάττεται, κυριώτερον οὐδὲ πιστότερον τοῦ παντὸς ὃν αὐτοὶ συνίστε χρόνου ποιήσασθαι. ἐμοὶ παιδία οὐκ ἔστιν: οὐδ' ἂν ἔχοιμι ταῦτα παραστησάμενος κλαίειν καὶ δακρύειν ἐφ' οἷς ὑβρίσθην. διὰ τοῦτ' ἄρα τοῦ πεποιηκότος ὁ πεπονθὼς ἔλαττον ἕξω παρ' ὑμῖν; μὴ δῆτα: ἀλλ' ὅταν οὗτος ἔχων τὰ παιδία τούτοις ἀξιοῖ δοῦναι τὴν ψῆφον ὑμᾶς, τόθ' ὑμεῖς τοὺς νόμους ἔχοντά με πλησίον ἡγεῖσθε παρεστάναι, καὶ τὸν ὅρκον ὃν ὀμωμόκατε, τούτοις ἀξιοῦντα καὶ ἀντιβολοῦντα ἕκαστον ὑμῶν ψηφίσασθαι: οἷς ὑμεῖς κατὰ πολλὰ δικαιότερον

πείθεσθ᾽, ἂν ἢ τούτῳ. καὶ γὰρ ὀμωμόκατε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῖς νόμοις πείθεσθαι, καὶ τῶν ἴσων μέτεστιν ὑμῖν διὰ τοὺς νόμους, καὶ πάνθ᾽ ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ ὑμῖν, διὰ τοὺς νόμους ἐστίν, οὐ διὰ μειδίαν, οὐδὲ διὰ τοὺς μειδίου παῖδας.

Καὶ ῥήτωρ ἐστὶν οὗτος, ἴσως ἐμὲ φήσει λέγων. ἐγὼ δ᾽, εἰ μὲν ὁ συμβουλεύων ὅ,τι ἂν συμφέρειν ὑμῖν ἡγῆται, καὶ τοῦτ᾽ ἄχρι τοῦ μηδὲν ὑμῖν ἐνοχλεῖν μὴ δὲ βιάζεσθαι, ῥήτωρ ἐστίν: οὔτε φύγοιμ᾽ ἄν, οὔτε ἀπαρνοῦμαι τοὔνομα. εἰ μέντοι ῥήτωρ ἐστίν, οἵους ἐνίους τῶν λεγόντων ἐγὼ, καὶ ὑμεῖς δὲ ὁρᾶτε, ἀναιδεῖς, καὶ ἐξ ὑμῶν πεπλουτηκότας: οὐκ ἂν εἴην οὗτος ἐγώ. εἴληφα μὲν γὰρ οὐδ᾽ ὁτιοῦν ἐξ ὑμῶν: τὰ δὲ ὄντα εἰς ὑμᾶς πλὴν πάνυ μικρῶν, ἅπαντ᾽ ἀνήλωκα. καίτοι, καὶ εἰ τούτων ἦν πονηρότατος, κατὰ τοὺς νόμους ἔδει παρ᾽ ἐμοῦ δίκην λαμβάνειν, οὐκ ἐφ᾽ οἷς ἐλειτούργουν ὑβρίζειν. ἔτι τοίνυν οὐδείς ἐστιν, ὅς τις ἐμοὶ τῶν λεγόντων συναγωνίζεται. καὶ οὐδενὶ μέμφομαι: οὐδὲ γὰρ αὐτὸς οὐδενὸς οὕνεκα τούτων οὐδὲν ἐν ὑμῖν πώποτ᾽ εἶπον: ἀλλ᾽ ἁπλῶς κατ᾽ ἐμαυτὸν ἔγνων καὶ λέγειν καὶ πράττειν, ὅ,τι ἂν συμφέρον ὑμῖν ἡγῶμαι. ἀλλὰ τούτῳ πάντας αὐτίκα δὴ μάλα συνεξεταζομένους τοὺς ῥήτορας ὄψεσθε ἐφεξῆς. καίτοι πῶς ἐστι δίκαιον τοὔνομα μὲν τοῦτο ὡς ὄνειδος προφέρειν ἐμοί, διὰ τούτων δ᾽ αὐτὸν τῶν ἀνδρῶν ἀξιοῦν σωθῆναι;

Τάχα τοίνυν ἴσως καὶ τὰ τοιαῦτ᾽ ἐρεῖ, ὡς ἐσκεμμένα καὶ παρεσκευασμένα πάντα λέγω νῦν. ἐγὼ δ᾽ ἐσκέφθαι μέν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, φημί, καὶ οὐκ ἂν ἀρνηθείην: καὶ μεμελετηκέναι γε ὡς ἐνῆν μάλιστα ἐμοί: καὶ γὰρ ἂν ἄθλιος ἦν, εἰ τοιαῦτα παθὼν καὶ πάσχων, ἠμέλουν ὧν περὶ τούτων ἐρεῖν ἔμελλον πρὸς ὑμᾶς: γεγραφέναι μέντοι μοι τὸν λόγον μειδίαν. ὁ γὰρ τὰ ἔργα παρεσχηκὼς περὶ ὧν εἰσιν οἱ λόγοι, δικαιότατ᾽ ἂν ταύτην ἔχοι τὴν αἰτίαν, οὐχ ὁ ἐσκεμμένος, οὐδ᾽ ὁ μεριμνήσας

τὰ δίκαια λέγειν νῦν. ἐγὼ μὲν οὖν τοῦτο ποιῶν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ αὐτὸς ὁμολογῶ. μειδίαν μέν τι μηδὲν ἐσκέφθαι πώποτε ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ δίκαιον, εἰκός ἐστιν. εἰ γὰρ καὶ κατὰ μικρόν: ἐπεὶ τὰ τοιαῦτα αὐτῷ σκοπεῖν, οὐκ ἂν τοσοῦτον διημάρτανε τῶν πραγμάτων. οἶμαι τοίνυν αὐτὸν οὐδὲ τοῦ δήμου κατηγορεῖν ὀκνήσειν, οὐδὲ τῆς ἐκκλησίας: ἀλλ᾽ ἅπερ τότε ἐτόλμα λέγειν, ὅτ᾽ ἦν ἡ προβολή, ταῦτα καὶ νῦν ἐρεῖ: ὡς ὅσοι δέον ἐξιέναι, κατέμενον, καὶ ὅσοι τὰ φρούρια ἦσαν ἔρημα λελοιπότες, ἐξεκλησίαζον, καὶ χορευταί, καὶ ξένοι, καὶ τοιοῦτοί τινες ἦσαν, οἱ κατεχειροτόνησαν αὐτοῦ. εἰς γὰρ τοῦτο θράσους καὶ ἀναιδείας τότ᾽ ἀφίκετο, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὡς ἴσασιν ὅσοι περ ἦσαν ὑμῶν, ὥστε κακῶς λέγων καὶ ἀπειλῶν καὶ βλέπων οὗτος εἰς τὸν ἀεὶ θορυβοῦντα τόπον τῆς ἐκκλησίας, καταπλήξειν ᾤετο τὸν δῆμον ἅπαντα: ᾗ καὶ γελοῖα εἶναι τὰ νῦν οἶμαι δάκρυα εἰκότως ἂν αὐτοῦ δοκοίη. τί λέγεις ὦ μιαρὰ κεφαλή; σὺ τὰ σαυτοῦ παιδία ἀξιώσεις ἐλεεῖν, ἢ σὲ τούσδε, ἢ σπουδάζειν εἰς τὰ σὰ τοὺς ὑπὸ σοῦ δημοσίᾳ προπηλακισμένους; σὺ μόνος τῶν ὄντων ἀνθρώπων ἐν δὲ μὲν τῷ βίῳ τοσαύτης ὑπερηφανίας καὶ ὑπεροψίας πάντων ἀνθρώπων μεστὸς ὢν ἔσῃ φανερώτατος, ὥστε καὶ πρὸς οὓς μηδέν ἐστί σοι πρᾶγμα, λυπεῖσθαι τὴν σὴν θρασύτητα καὶ φωνὴν καὶ τὸ σὸν σχῆμα, καὶ τοὺς σοὺς ἀκολούθους, καὶ πλοῦτον, καὶ ὕβριν θεωροῦντας, ἐν δὲ τῷ κρίνεσθαι παραχρῆμα ἐλεηθήσῃ; μεγάλην μὲν τἂν ἀρχήν, μᾶλλον δὲ τέχνην εἴης ἂν εὑρηκώς, εἰ δύο τὰ ἐναντιώτατα ἑαυτοῖς ἐν οὕτω βραχεῖ χρόνῳ περὶ σαυτὸν δύναιο ποιήσασθαι: φθόνον ἐξ ὧν ζῇς, καὶ ἐφ᾽ οἷς ἐξαπατᾷς, ἔλεον. οὐκ ἔστιν οὐδαμόθεν σοι προσήκων ἔλεος, οὐδὲ καθ᾽ ἕν: ἀλλὰ τοὐναντίον, μῖσος, καὶ φθόνος, καὶ ὀργή: τούτων γὰρ ἄξια ποιεῖς. ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἐκεῖνο ἐπάνειμι, ὅτι τοῦ δήμου κατηγορήσει καὶ τῆς

ἐκκλησίας,

ἐκκλησίας. ὅταν οὖν τοιαῦτα ποιῇ, ἐνθυμεῖσθε πρὸς ὑμῖν αὐτοῖς, ἄνδρες δικασταὶ, ὅτι οὗτος τῶν μεθ' ἑαυτοῦ στρατευσαμένων ἱππέων, ὅτε εἰς ὄλυνθον διέβησαν, ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν κατηγόρει. νῦν πάλιν μείνας πρὸς τοὺς ἐξεληλυθότας τοῦ δήμου κατηγορήσει. πότερον οὖν ὑμεῖς ἄν τε μένητε, ἄν τε ἐξίητε, ὁμολογήσετε εἶναι τοιούτους, οἵους μειδίας ὑμᾶς ἀποφαίνει, ἢ τοὐναντίον, τοῦτον ἀεὶ καὶ πανταχοῦ θεοῖς ἐχθρὸν καὶ βδελυρόν; ἐγὼ μὲν, οἶμαι, τοῦτον τοιοῦτον. ὃν γὰρ οὐχ ἱππεῖς, οὐ συνάρχοντες, οὐ φίλοι δύνανται φέρειν, τί τοῦτον ἂν εἴποι τις; ἐμοὶ μὲν νὴ τὸν δία, καὶ τὸν ἀπόλλω, καὶ τὴν ἀθηνᾶν, εἰρήσεται γὰρ εἴτ' ἄμεινον εἴτε μὴ, ὅθ' οὗτος ὡς ἀπήλλαγμαι, περιιὼν ἐλογοποίει, ἔνδηλοί τινες ἦσαν ἀχθόμενοι τῶν πάνυ τούτῳ λαλούντων ἡδέως, καὶ νὴ δία αὐτοῖς πολλὴ συγγνώμη: οὐ γάρ ἐστι φορητὸς ἄνθρωπος: ἀλλὰ καὶ πλουτεῖ μόνος, καὶ λέγειν δύναται μόνος, καὶ πάντες εἰσὶ τούτῳ καθάρματα καὶ πτωχοὶ καὶ οὐδὲ ἄνθρωποι. τὸν οὖν ἐπὶ ταύτης τῆς ὑπερηφανίας ὄντα νῦν, ἂν ἀποφύγῃ, τί ποιήσειν οἴεσθε; ἐξ ὅτου δὲ τοῦτ' ἂν εἰδείητε, ἐγὼ φράσω, εἰ τοῖς μετὰ τὴν καταχειροτονίαν τεκμηρίοις θεωρήσετε. τίς γάρ ἐστιν, ὅστις καταχειροτονηθέντος αὐτοῦ, καὶ ταῦτα ἀσεβεῖν περὶ τὴν ἑορτὴν, εἰ καὶ μηδεὶς ἄλλος ἐπῆν κίνδυνος, μηδὲ ἀγὼν, οὐκ ἂν ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατέδυ, καὶ μέτριον παρέσχεν ἑαυτὸν, τόν γε δὴ μέχρι τῆς κρίσεως χρόνον, εἰ καὶ μὴ πάντα, οὐδεὶς, ὅστις οὐκ ἄν. ἀλλ' οὐ μειδίας: ἀλλ' ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας λέγει, λοιδορεῖται, βοᾷ. χειροτονεῖταί τις; μειδίας ἀναγυράσιος προβέβληται: πλουτάρχου προξενεῖ: τὰ ἀπόρρητα οἶδεν: ἡ πόλις αὐτὸν οὐ χωρεῖ. καὶ ταῦτα πάντα ποιεῖ, δηλονότι οὐδὲν ἄλλο ἐνδεικνύμενος, ἢ ὅτι ἐγὼ οὐδὲν πέπονθα ὑπὸ τῆς καταχειροτονίας, οὐδὲ δέδοικα, οὐδὲ φοβοῦμαι τὸν μέλλοντα ἀγῶνα.

ὃς οὕτω, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ μὲν ὑμᾶς δεδιέναι δοκεῖν
αἰσχρὸν ἡγεῖται, τὸ δὲ μηδὲν φροντίζειν ὑμῶν νεανικὸν, τοῦ-
τον οὐκ ἀπολωλέναι δικαίως προσήκει; οὐδὲ γὰρ ἔξεστιν ὑμᾶς
ὅ,τι χρήσεσθε αὐτῷ, νομίζει πλούσιος, θρασὺς, μέγα
φρονῶν, μέγα φθεγγόμενος, βίαιος, ἀναιδής· ποῦ λη-
φθήσεται, νῦν ἂν διακρούσηται; ἀλλ' ἔγωγε εἰ μηδενὸς ἕνε-
κα τῶν ἄλλων, τῶν γε δημηγοριῶν ὧν ἑκάστοτ' ἐδημηγό-
ρει, καὶ τοῖς καιροῖς, τὴν μεγίστην ἂν αὐτὸν δικαίως οἴ-
μαι δίκην δοῦναι. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι ἂν μέν τι τῶν
δεόντων ἀπαγγελθῇ τῇ πόλει, καὶ τοιοῦτον οἷον εὐφρᾶναι
πάντας, οὐδαμοῦ πώποτε μειδίας τῶν συνησθησομένων, οὐ-
δὲ τῶν συγχαιρόντων ἐξητάσθη τῷ δήμῳ. ἂν δέ τι φλαῦ-
ρον, ὃ μηδεὶς ἂν βούλοιτο, τῶν ἄλλων πρῶτος ἀνέστηκεν
εὐθέως καὶ δημηγορεῖ, ἐπεμβαίνων τῷ καιρῷ, καὶ τῆς σιω-
πῆς ἀπολαύων, ἣν διὰ τὸ τῷ συμβεβηκότι ἄχθε-
σθαι ποιεῖσθε ὑμεῖς. τοιοῦτοι γάρ ἐστε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι.
οὐδὲ γὰρ ἐξέρχεσθε, οὐδ' οἴεσθε δεῖν χρήματα εἰσφέρειν.
εἶτα θαυμάζετ' εἰ κακῶς ὑμῖν τὰ πράγματ' ἔχει; ἐμὲ
οἴεσθ' ὑμῖν οἰσοίσειν, ὑμεῖς δὲ νεμεῖσθαι; ἐμὲ οἴεσθε τριηραρ-
χήσειν, ὑμεῖς δ' οὐκ ἐμβήσεσθαι; τοιαῦθ' ὑβρίζων, καὶ τὴν
ἀπὸ τῆς ψυχῆς πικρίαν καὶ κακόνοιαν, ἣν κατὰ τῶν πολ-
λῶν ὑμῶν ἔχων ἀφανῆ παρ' ἑαυτῷ περιέρχεται, φανερὰν
ὑπὸ τοῦ καιροῦ καθιστάς. δεῖ τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ
ὑμᾶς οὕτω νῦν, ὅταν οὗτος ἐξαπατῶν καὶ φενακίζων ὀδύ-
ρηται, καὶ κλαίῃ, καὶ δέηται, ταῦθ' ὑποβάλλειν αὐτῷ.
τοιοῦτος γὰρ εἶ μειδία· ὑβριστὴς γὰρ εἶ, καὶ οὐκ ἐθέλεις
ἔχειν παρὰ σαυτῷ τὼ χεῖρε. εἶτα θαυμάζεις εἰ κακὸς κα-
κῶς ἀπολῇ; ἀλλὰ νομίζεις ἡμᾶς μὲν ἀνέξεσθαί σου, αὐτὸς
δὲ τυπτήσειν; καὶ ἡμᾶς ἀποψηφιεῖσθαί σου, σὲ δὲ οὐ παύ-
σεσθαι; Καὶ βοηθήσουσιν οἱ λέγοντες ὑπὲρ αὐτοῦ, οὐχ
οὕτω τούτῳ χαρίζεσθαι μὰ τοὺς θεοὺς βουλόμενοι, ὡς ἐπη-

πράξειν ἐμοὶ δὲ τὴν ἰδίαν ἔχθραν, ἣν οὗτος πρὸς ἐμέ, ἄν τε
ἐγὼ φῶ, ἄν τε μὴ φῶ, φησὶν εἶναι, καὶ βιάζεται τοῦτο οὐκ
ὀρθῶς. ἀλλὰ κινδυνεύει τὸ λίαν εὐτυχεῖν, ἐνίοτε ἐπα-
χθεῖς ποιεῖν. ὅτου γὰρ ἐγὼ μὲν οὐδὲ πεπονθὼς κακῶς, ἐ-
χθρὸν εἶναί μοι τοῦτον ὁμολογῶ: οὗτος δὲ οὐδ᾽ ἀφιέντα ἀ-
φίησιν: ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἀγῶσιν ἀπαντᾷ, καὶ
νῦν ἀναβήσεται, μὴ δὲ τῆς κοινῆς τῶν νόμων ἐπιεικείας
ἀξιῶν ἐμοὶ μετεῖναι: πῶς οὐχ οὗτος ἐπαχθής ἐστιν ἤδη καὶ
μείζων, ἢ καθ᾽ ὅσον ἡμῶν ἑκάστῳ συμφέρει; ἔτι τοίνυν πρὴν,
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ἐκάθητο εὔβουλος ἐν τῷ θεάτρῳ,
ὅτε ὁ δῆμος κατεχειροτόνησε μειδίου καὶ καλούμενος ὀνο
μαστὶ, ἀντιβολοῦντος τούτου καὶ λιπαροῦντος ὡς ὑμεῖς ἴ-
στε, οὐκ ἀνέστη. καί τοι εἰ μὲν μηδὲν ἠδικηκότα ἡγεῖτο τὴν
προβολὴν γεγενῆσθαι, τότ᾽ ἔδει τόν γε φίλον δήπου συν-
ειπεῖν, καὶ βοηθῆσαι: εἰ δὲ καταγνοὺς ἀδικεῖν τότε διὰ
ταῦτ᾽ οὐχ ὑπήκουσε, νῦν δ᾽ ὅτι προσκέκρουκεν ἐμοὶ διὰ
τοῦτο τοῦτον ἐξαιτήσεται, ὑμῖν οὐχὶ καλῶς ἔχει χαρίσα-
σθαι. μὴ γὰρ ἔστω μηδεὶς ἐν δημοκρατίᾳ τηλικοῦτος, ὥσ
τε συνειπὼν, τὸν μὲν, ὑβρίσθαι, τὸν δὲ, μὴ δοῦναι δίκην
ποιῆσαι. ἀλλ᾽ εἰ κακῶς ἐμὲ βούλει ποιεῖν εὔβουλε, ὡς ἔ-
γωγε μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ οἶδα ἀνθ᾽ ὅτου, δύνασαι μὲν καὶ πο
λιτεύῃ. κατὰ τοὺς νόμους δὲ ἥν τινα βούλει παρ᾽ ἐμοῦ δί-
κην λάμβανε. ὧν δ᾽ ἐγὼ παρὰ τοὺς νόμους ὑβρίσθην, μή με
ἀφαιροῦ τὴν τιμωρίαν. εἰ δ᾽ ἀπορεῖς ἐκείνως με κακῶς
ποιῆσαι, εἴη ἂν καὶ τοῦτο σημεῖον τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας,
εἰ τοὺς ἄλλους ῥᾳδίως κρίνων, ἐμὲ μηδὲν ἔχεις ἐφ᾽ ὅτῳ τοῦ-
το ποιήσεις. Πέπυσμαι τοίνυν καὶ φιλιππίδην καὶ μνη-
σαρχίδην καὶ διότιμον τὸν εὐωνυμέα, καὶ τοιούτους τινὰς
πλουσίους, καὶ τριηράρχους ἐξαιτήσεσθαι καὶ λιπαρή-
σειν παρ᾽ ὑμῶν αὐτὸν, αὑτοῖς ἀξιοῦντας δοθῆναι τὴν χάριν
ταύτην: περὶ ὧν οὐδὲν ἂν εἴποιμι πρὸς ὑμᾶς φλαῦρον

ἐγώ. καὶ γὰρ ἂν μαινοίμην. ἀλλὰ θεωρεῖν ὑμᾶς ὅσων οὗ-
τοι δέωνται, δεῖ καὶ λογίζεσθαι, πῶς τ' ἔχει. ἐνθυμεῖσθε,
ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ γένοιτο ὃ μὴ γένοιτο, οὐδ' ἔσται, νῦν
οὗτοι κύριοι τῆς πολιτείας μετὰ μειδίου καὶ τῶν ὁμοίων
τούτῳ, καί τις ὑμῶν τῶν πολλῶν καὶ δημοτικῶν ἀνθρώ-
πων ἁμαρτὼν εἰς ἕνα τούτων μὴ τοιαῦθ' οἷα μειδίας εἰς ἐ-
μέ: ἀλλ' ὁτιοῦν ἄλλο, εἰς δικαστήριον εἰσίοι πεπληρωμέ-
νον ἐκ τούτων, τίνος συγγνώμης ἢ τίνος ἐλέου τυχεῖν ἂν οἴε-
σθε; ταχύ γ' ἂν χαρίσαιντο. οὐδὲ γὰρ δεηθέντι τῷ τῶν πολ-
λῶν προσέχοιεν: ἀλλ' οὐκ ἂν εὐθέως εἴποιεν, τὸν δὲ βάσκα-
νον, τὸν δὲ ὄλεθρον, τοῦτον δὲ ὑβρίζειν; ἀναπνεῖν δὲ, ὃν εἴ
τις ἐᾷ ζῆν, ἀγαπᾶν ἔδει; μὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,
τούτοις τοῖς οὕτω χρησαμένοις ἂν ὑμῖν, ἄλλως πως ἔχετε.
ὑμεῖς μήτε τὸν πλοῦτον, μὴ δὲ τὴν δόξαν τὴν τούτων θαυ-
μάζετε ἀλλ' ὑμᾶς αὐτούς. πολλὰ τούτοις ἀγαθά ἐστι, ἃ τού-
τοις οὐδεὶς κωλύει κεκτῆσθαι. μὴ τοίνυν μὴ δ' οὗτοι τὴν
ἄδειαν, ἣν ὑμῖν κοινὴν οὐσίαν οἱ νόμοι παρέχουσι, κωλυόν-
των κεκτῆσθαι. οὐδὲν δεινὸν οὐδ' ἐλεεινὸν μειδίας πείσεται,
ἂν ἴσα μὲν κτήσηται τοῖς πολλοῖς ὑμῶν, οὓς νῦν ὑβρίζει καὶ
πτωχοὺς ἀποκαλεῖ: ἃ δὲ νῦν περιόντ' αὐτὸν ὑβρίζειν ἐπαί-
ρει περιαιρεθῇ. οὐδ' ὅτι δήπου ταῦθ' ὑμῶν εἰσι δίκαιοι
δεῖσθαι: μὴ κατὰ τοὺς νόμους δικάσητε, ὦ ἄνδρες δικα-
σταὶ, μὴ βοηθήσητε τῷ πεπονθότι δεινὰ, μὴ δ' εὐορκεῖτε
ἡμῖν δότε τὴν χάριν ταύτην. τοῦτο γὰρ, ἄν τι δέωνται, περὶ
τούτου δεήσονται, κἂν μὴ ταῦτα λέγωσι τὰ ῥήματα. ἀλ-
λ' εἴπερ εἰσὶ φίλοι, καὶ δεινὸν εἰ μὴ πλουτήσῃ μειδίας, ἡ-
γοῦνται, εἰσὶ μὲν εἰς τὰ μάλιστα αὐτοὶ πλούσιοι, καὶ κα-
λῶς ποιοῦσι: χρήματα δ' αὐτῷ παρ' ἑαυτῶν δόντων, ἵν' ὑ-
μεῖς μὲν ἐφ' οἷς εἰσεληλύθατε ὀμωμοκότες, δικαίως ψη-
φίσησθε: οὗτοι δὲ παρ' αὑτῶν τὰς χάριτας μὴ μετὰ τῆς ὑμετέ-
ρας αἰσχύνης ποιῶνται. εἰ δ' οὗτοι χρήματα ἔχοντες μὴ

πείσοιντ' ἄν, πῶς ὑμῖν καλὸν τὸν ὅρκον προέσθαι; πλού-
σιοι πολλοὶ συνεστηκότες, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ δοκεῖν τι-
νὲς εἶναι διὰ εὐπορίαν προσειληφότες, ὑμῶν παρίασι δεη-
σόμενοι. τούτων μηδενί με, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, προῆσθε:
ἀλλ' ὥσπερ ἕκαστος τούτων ὑπὲρ τῶν ἰδία συμφερόντων
καὶ ὑπὲρ τούτου σπουδάσεται, οὕτως ὑμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν
αὐτῶν καὶ τῶν νόμων καὶ ἐμοῦ τοῦ ἐφ' ὑμᾶς καταπεφευγό-
τος, σπουδάσατε, καὶ τηρήσατε τὴν γνώμην ταύτην, ἐφ'
ἧς νῦν ἐστέ. καὶ γὰρ εἰ μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τόθ', ὅτ' ἦν
ἡ προβολὴ τὰ πεπραγμένα ὁ δῆμος ἀκούσας ἀπεχειρο-
τόνησε μειδίου, οὐκ ἂν ὁμοίως ἦν δεινόν. καὶ γὰρ μὴ γεγε-
νῆσθαι, καὶ μὴ περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικήματα ταῦτ' εἶναι,
καὶ πολλὰ ἂν εἶχέ τις αὐτῶν παραμυθήσασθαι. νῦν δὲ τοῦ-
το καὶ πάντων ἄν μοι δεινότατον συμβαίη, εἰ τότ' αὐτὰ μὲν
τἀδικήματα οὕτως ὀργίλως καὶ πικρῶς καὶ χαλεπῶς ἅ-
παντες ἔχοντες ἐφαίνεσθε, ὥστε νεοπτολέμου, καὶ μνησαρ-
χίδου, καὶ φιλιππίδου, καί τινων τῶν σφόδρα τούτων
πλουσίων δεομένων καὶ ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, ἐβοᾶτε μὴ ἀφεῖ-
ναι: καὶ προσελθόντος μοι βλεπαίου τοῦ τραπεζίτου τηλι-
κοῦτ' ἀνεκράγετε, ὡς τοῦτ' ἐκεῖνο χρήματά μου ληψομέ-
νου: ὥστε με, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, φοβηθέντα τὸν ὑμέτε-
ρον θόρυβον θοἰμάτιον προέσθαι, καὶ μικροῦ γυμνὸν ἐν τῷ
χιτωνίσκῳ γενέσθαι φεύγοντα ἐκεῖνον ἕλκοντά με. καὶ με-
τὰ ταῦτα ἀπαντῶντες, ὅπως ἐπέξει τῷ μιαρῷ καὶ μὴ δια-
λύσει, θεάσονταί σε τί ποιήσεις ἀθηναῖοι, τοιαῦτα λέγον-
τες. ἐπεὶ δὴ κεχειροτόνηται μὲν, ὕβρις τὸ πρᾶγμα εἶναι,
ἐν ἱερῷ δ' οἱ ταῦτα κρίνοντες καθεζόμενοι διέγνωκαν, διέ-
μεινα δὲ κἀγὼ καὶ οὐ προὔδωκα οὔθ' ὑμᾶς οὔτ' ἐμαυτὸν,
τηνικαῦτ' ἀποψηφιεῖσθε ὑμεῖς; μηδαμῶς. πάντα γὰρ τὰ
αἴσχιστα ἔνεστιν ἐν τῷ πράγματι. εἰμὶ δ' οὐ τούτων ὑμῖν ἄξιος.
πῶς γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κρίνων ἄνθρωπον δοκοῦντα

καὶ ὄντα βίαιον καὶ ὑβριστήν, ἡμαρτηκότα ἀσελγῶς ἐν πανηγύρει, μάρτυρας τῆς ὕβρεως τῆς αὑτοῦ πεποιημένον οὐ μόνον ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπιδημήσαντας ἅπαντας τῶν Ἑλλήνων. ἤκουσεν ὁ δῆμος τὰ πεπραγμένα τούτῳ. τί οὖν; ὑμῖν καταχειροτονήσας παρέδωκεν. οὐ τοίνυν οἷόν τε ἀφανῆ τὴν γνῶσιν ὑμῶν γενέσθαι, οὐδὲ λαθεῖν, οὐδ' ἀνεξέταστον εἶναι, τί ποθ' ὡς ὑμᾶς τοῦ πράγματος ἐλθόντος ἔγνωτε. ἀλλ' ἐὰν μὲν κολάσητε, δόξετε σώφρονες εἶναι, καὶ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ καὶ μισοπόνηροι· ἂν δ' ἀφῆτε, ἄλλου τινὸς ἡττῆσθαι. οὐ γὰρ ἐκ πολιτικῆς αἰτίας, οὐδ' ὥσπερ ἀριστοφῶν ἀποδοὺς τοὺς στεφάνους ἔλυσε τὴν προβολήν· ἀλλ' ἐξ ὕβρεως, καὶ ἐκ τοῦ μηδὲν ἂν ὧν πεποίηκεν, ἀναλῦσαι δύνασθαι κρίνεται. πότερον οὖν τούτου γιγνομένου κρεῖττον ἦν εὐθύς, ἢ νυνὶ κολάσαι; ἐγὼ μὲν οἶμαι νυνί. κοινὴ γὰρ ἡ κρίσις, καὶ τὰ ἀδικήματα πάντ' ἐφ' οἷς κρίνεται, κοινά. ἔτι δὲ οὐκ ἐμὲ ἔτυπτεν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μόνον οὗτος, οὐδὲ ὕβριζε τῇ διανοίᾳ τότε, ποιῶν οἷα ἐποίει, ἀλλ' ἅπαντας ὅσους περ ἂν οἴηταί τις ἧττον ἐμοῦ δύνασθαι δίκην ὑπὲρ αὑτῶν λαβεῖν. εἰ δὲ μὴ πάντες ἐπαίεσθε, μηδὲ πάντες ἐπηρεάζεσθε χορηγοῦντες, ἴστε δήπου τοῦθ' ὅτι, οὐδὲ ἐχορηγεῖθ' ἅμα πάντες, οὐδὲ δύναιτ' ἂν οὐδὲ ποθ' ὑμᾶς ἅμα πάντας μιᾷ χειρὶ οὐδεὶς προπηλακίσαι. ἀλλ' ὅταν εἷς ὁ παθὼν μὴ λάβῃ δίκην, τόθ' ἕκαστον αὑτὸν χρὴ προσδοκᾶν, τὸν πρῶτον μετὰ ταῦτ' ἀδικησόμενον γενήσεσθαι· καὶ μὴ παρορᾶν τὰ τοιαῦτα, μηδ' ἐφ' ἑαυτὸν ἐλθεῖν περιμένειν, ἀλλ' ὡς ἐκ πλείστου φυλάττεσθαι. μισεῖ μειδίας ἴσως ἐμέ, ὑμῶν δ' ἕκαστον ἄλλος τις. ἆρ' οὖν συγχωρήσετ' ἂν τοῦτον ὅς τις ἐστὶν ἕκαστος ὁ μισῶν, κύριον γενέσθαι τοῦ παθεῖν ἅπερ οὗτος ἐμέ, ὑμῶν ἕκαστον ποιῆσαι; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. μὴ τοίνυν μηδ' ἐμέ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, προῆσθε τούτῳ. ὁρᾶτε δὲ αὐτίκα δὴ μάλα ἐπειδὰν ἀναστῇ τὸ δικαστήριον, εἷς

ἕκαστος ὑμῶν, ὁ μὲν θᾶττον ἴσως, ὁ δὲ σχολαίτερον οἴκαδ' ἄπεισιν, οὐδέν γε φροντίζων· οὐδὲ μεταστρεφόμενος, οὐδὲ φοβούμενος, οὔτ' εἰ φίλος, οὔτ' εἰ μὴ φίλος αὐτῷ συντεύξεταί τις· οὐδέ γε εἰ μέγας, ἢ μικρὸς, ἢ ἰσχυρὸς, ἢ ἀσθενὴς, οὐδὲ τῶν τοιούτων οὐδέν. τί δή ποτε, ὅτι τῇ ψυχῇ τοῦτ' οἶδε καὶ θαρρεῖ καὶ πεπίστευκε τῇ πολιτείᾳ, μηδένα αὐτὸν ἕλξειν, μηδ' ὑβριεῖν, μηδὲ τυπτήσειν. εἶτ' ἐφ' ἧς ἀδείας αὐτοὶ πορεύεσθε, ταύτην οὐ βεβαιώσαντες ἐμοὶ βαδιεῖσθε; καὶ τίνι χρή με λογισμῷ περιεῖναι ταῦτα παθόντα καὶ ζῆν, εἰ περιόψεσθέ με νῦν ὑμεῖς; θάρρει νὴ Δία φήσειέ τις ἄν, οὐ γὰρ ἔτ' οὐδὲν ὑβρισθήσῃ. ἐὰν δὲ, τότε ὀργιεῖσθε νῦν ἀφέντες; μηδαμῶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μὴ προδῶτε μήτ' ἐμὲ, μήθ' ὑμᾶς αὐτοὺς, μήτε τοὺς νόμους. καὶ γὰρ αὖ τοῦτο εἰ θέλοιτε σκοπεῖν καὶ ζητεῖν, ὅτῳ ποτ' εἰσὶν ὑμῶν οἱ ἀεὶ δικάζοντες ἰσχυροὶ καὶ κύριοι τῶν ἐν τῇ πόλει πάντων, ἄν τε διακοσίους, ἄν τε χιλίους, ἄνθ' ὁπόσους ἂν ἡ πόλις καθίσῃ· οὔτε τῷ μεθ' ὅπλων εἶναι συντεταγμένοι μόνοι τῶν ἄλλων πολιτῶν εὕροιτ' ἂν, οὔτε τῷ τὰ σώματα ἄριστα ἔχειν καὶ μάλιστα ἰσχύειν τοὺς δικάζοντας, οὔτε τὴν ἡλικίαν εἶναι νεώτατοι, οὔτε τῶν τοιούτων οὐδενὶ, ἀλλὰ τῷ τοῖς νόμοις ἰσχύειν. ἡ δὲ τῶν νόμων ἰσχὺς, τίς ἐστι; ἆρ' ἐὰν τις ὑμῶν ἀδικούμενος ἀνακράγῃ, προσδραμοῦνται καὶ παρέσονται βοηθοῦντες; οὔ. γράμματα γὰρ γεγραμμένα ἐστι, καὶ οὐχὶ δύναιτ' ἂν τοῦτο ποιῆσαι. τίς οὖν αὐτῶν ἡ δύναμίς ἐστι; ὑμεῖς ἐὰν βεβαιῶτε αὐτοὺς, καὶ παρέχητε κυρίους ἀεὶ τῷ δεομένῳ. οὐκοῦν οἱ νόμοι τε ὑμῖν εἰσιν ἰσχυροὶ, καὶ ὑμεῖς τοῖς νόμοις. δεῖ τοίνυν τούτοις βοηθεῖν ὁμοίως, ὥσπερ ἂν αὑτῷ τις ἀδικουμένῳ, καὶ τὰ τῶν νόμων ἀδικήματα κοινὰ νομίζειν, ἐφ' ὅτου ποτ' ἂν λαμβάνηται· καὶ μήτε λειτουργίας, μήτε ἄνδρα μηδένα, μήτε τέχνην μηδεμίαν εὑρῆσθαι, μήτ' ἄλλο μηδὲν, δι' ὅτου παραβάς τις τοὺς

νόμους οὐ δώσει δίκην. ὑμεῖς οἱ θεώμενοι τοῖς διονυσίοις εἰσιόντα εἰς τὸ θέατρον τοῦτον ἐσυρίττετε, * καὶ ἐκεκράγατε, καὶ πάντα ἃ μισοῦντος ἐστὶ σημεῖα ἐποιεῖτε, οὐδὲν ἀκηκοότες πω περὶ αὐτοῦ παρ᾽ ἐμοῦ. εἶτα πρὶν μὲν ἐλεγχθῆναι τὸ πρᾶγμα, ὠργίζεσθε, προὐκαλεῖσθε ἐπὶ τιμωρίαν τὸν παθόντα, ἐκροτεῖθ᾽ ὅτε προὐβαλόμην αὐτὸν ἐν τῷ δήμῳ· ἐπειδὴ δ᾽ ἐξελήλεγκται, καὶ προκατέγνωκεν ὁ δῆμος τούτου εἰς ἱερὸν καθεζόμενος καὶ τἆλλα προσεξήτασται τὰ πεπραγμένα τῷ μιαρῷ τούτῳ, καὶ δικάσοντες εἰλήχατε, καὶ πάντ᾽ ἐστὶν ἐν ὑμῖν μιᾷ ψήφῳ διαπράξασθαι, νῦν ὀκνήσετε ἐμοὶ βοηθῆσαι, τῷ δήμῳ χαρίσασθαι, τοὺς ἄλλους σωφρονίσαι, μετὰ * πολλῆς αὐτοὶ τὸ λοιπὸν ἀσφαλείας διάγειν, παράδειγμα ποιήσαντες τοῦτον τοῖς ἄλλοις; Πάντων οὖν εἵνεκα τῶν εἰρημένων, καὶ μάλιστα τοῦ θεοῦ χάριν περὶ οὗ τὴν ἑορτὴν ἀσεβῶν οὗτος ἥλωκε, τὴν ὁσίαν καὶ τὴν δικαίαν θέμενοι ψῆφον τιμωρήσασθε τοῦτον.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ, ΤΟΥ κατὰ ἀνδροτίωνος παρανόμων λόγου.

Δύο ἦσαν ἐν ἀθήναις βουλαί, ἡ μὲν διηνεκὴς ἡ ἐν ἀρείῳ πάγῳ περί τε φόνων ἑκουσίων καὶ πραγμάτων καὶ τοιούτων τινῶν δικάζουσα: ἑτέρα δὲ ἡ τὰ πολιτικὰ πράττουσα. αὕτη δὲ κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἠμείβετο ἐκ πεντακοσίων ἀνδρῶν τῶν τὴν βουλευτικὴν ἡλικίαν ἀγόντων συνισταμένη. νόμος δὲ ἦν ἐπιτάττων τῇ βουλῇ ταύτῃ ποιεῖσθαι τριήρεις καινάς. ἐὰν δὲ μὴ ποιήσηται, κωλύειν αὐτὴν αἰτεῖν παρὰ τοῦ δήμου δωρεάν. νῦν τοίνυν ἡ μὲν βουλὴ τὰς τριήρεις οὐκ ἐποιήσατο, ἀνδροτίων δὲ γέγραφεν ἐν τῷ δήμῳ ψήφισμα στεφανῶσαι τὴν βουλήν. ἐπὶ τούτῳ παρανόμων κρίνεται. κατηγορούντων γὰρ αὐτοῦ δύο,

ἐχθρῶν εὐκτήμονος καὶ διοδώρου, προείρηκε μὲν ὁ εὐκτήμων, δεύτερος δὲ ὁ διόδωρος ἐπαγωνίζεται τούτῳ τῷ λόγῳ. φασὶ δὲ οἱ κατήγοροι, πρῶτον μὲν, ἀπροβούλευτον εἶναι τὸ ψήφισμα. νόμου γὰρ κελεύοντος μὴ πρότερον εἰς τὸν δῆμον ψήφισμα εἰσφέρειν πρὶν ἐν τῇ βουλῇ δοκιμασθείη, τὸν ἀνδροτίωνα παρὰ τοῦτον τὸν νόμον ἀπροβούλευτον εἰσενεγκεῖν τὴν γνώμην. δεύτερον δὲ ὑπεναντίον ἐκείνῳ τῷ νόμῳ τῷ κελεύοντι, μὴ ποιησαμένην τὴν βουλὴν τὰς τριήρεις μὴ αἰτεῖν δωρεάν. εἰ γὰρ αἰτεῖν οὐκ ἔξεστι, δῆλον ὡς οὐδὲ τὸ δοῦναι συγκεχώρηται. ταῦτα μὲν εἰς τὸ πρᾶγμα τῶν νόμων. παρέχονται δὲ καὶ κατὰ τοῦ προσώπου, δύο, τὸν τῆς ἑταιρήσεως, καὶ τὸν τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ· καί φασι τὸν ἀνδροτίωνα κατ' ἀμφοτέρους ἄτιμον εἶναι. καὶ γὰρ πεπορνεῦσθαι, καὶ χρέος πατρῷον ὀφείλειν τῇ πόλει.

Ετέρα ὑπόθεσις.

Διάφοροι παρ' ἀθηναίοις ὑπῆρχον ἀρχαί, ὧν αἱ μὲν κληρωταί, αἱ δὲ, χειροτονηταί, αἱ δὲ αἱρεταί. καὶ κληρωταὶ μὲν, αἱ κατὰ κλῆρον γινόμεναι, ὡς αἱ τῶν δικαστῶν. χειροτονηταὶ δὲ, αἱ κατὰ χειροτονίαν τοῦ δήμου γινόμεναι, ὡς αἱ τῶν στρατηγῶν. αἱρεταὶ δὲ, αἱ κατὰ αἵρεσιν, ὡς αἱ τῶν χορηγῶν. τούτων μία ἦν τῶν κληρωτῶν ἡ βουλὴ τῶν πεντακοσίων. τῶν πεντακοσίων δὲ εἴπομεν πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς ἐν ἀρείῳ πάγῳ. εἰσὶ δὲ τούτων διαφοραὶ τρεῖς. καὶ πρώτη μὲν, τὸ τὴν τῶν πεντακοσίων, τὰ δημόσια πράγματα διοικεῖν· τὴν δὲ ἐν ἀρείῳ πάγῳ τὰ φονικὰ μόνον. εἰ δέ τις εἴποι ὅτι καὶ αὕτη δημόσια διῴκει· λέγομεν ὅτι ἡνίκα μεγίστη ἀνάγκη ἐγίνετο, τότε περὶ δημοσίων συνῄει. δευτέρα διαφορὰ, ὅτι ἡ μὲν τῶν πεντακοσίων ἀριθμῷ ὑποπίπτει ὡρισμένῳ, ἡ δὲ ἀορίστῳ. ὡς γάρ τινες τῶν ῥητόρων λέγουσι, κατ' ἔτος οἱ ἐννέα ἄρχοντες αὐτῇ προσετί-

θέντο. ὡς δέ τινες ὅτι καὶ ἓξ μόνον θεσμοθέται. ἦσαν γὰρ ἓξ θεσμοθέται, οἱ περὶ ἐγκλήματος δικάζοντες. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι τρεῖς, εἷς ἐπώνυμος, ἐξ οὗ καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἐπώνυμος ὠνομάζετο. δεύτερος, ὁ βασιλεύς, ὁ τὰ τῶν ὀρφανῶν καὶ ἀσεβειῶν διοικῶν. τρίτος, ὁ πολέμαρχος, ὁ τῶν πολεμικῶν ἐπιμελούμενος. οἱ θεσμοθέται ἐνιαυτὸν μόνον ἦρχον, πρὸ τῆς ἀρχῆς κρινόμενοι περὶ τοῦ παρελθόντος παντὸς βίου· καὶ εἰ μὲν εὑρέθησαν ἐν πᾶσι δίκαιοι, ἦρχον τὸν ἐνιαυτόν. εἶτα πάλιν μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἐκρίνοντο, εἰ καλῶς ἐν αὐτῷ ἦρξαν. καὶ εἰ δικαίως ὤφθησαν ἄρξαντες, προσετίθεντο τῇ βουλῇ τῶν ἀρεοπαγιτῶν. καὶ διὰ τοῦτο οὐχ ὑπέπιπτον ἀριθμῷ. εἰ δὲ μή, ἐξεβάλλοντο. τρίτη διαφορά, ὅτι ἡ μὲν τῶν πεντακοσίων κατ᾽ ἐνιαυτὸν διεδέχετο, ἡ δὲ τῶν ἀρεοπαγιτῶν ἦν ἀδιάδοχος. εἰ μὴ γάρ τις ἥμαρτε μεγάλως, οὐκ ἐξεβάλλετο. ἐπειδὴ δὲ οὐ πρόκειται ἡμῖν περὶ τῆς ἐν ἀρείῳ πάγῳ βουλῆς, ἀλλὰ περὶ τῶν πεντακοσίων, ἀναγκαῖον μαθεῖν ἡμᾶς πῶς ἦρχον. Ἰστέον ὅτι, οὐκ ἐψήφιζον οἱ ἀθηναῖοι τοὺς μῆνας κατὰ τὸν ἡλιακὸν δρόμον ὡς ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν σεληνιακόν. κατὰ γὰρ τὸν ἡλιακὸν ἔχει ὁ ἐνιαυτὸς ἡμέρας τριακοσίας ἑξήκοντα πέντε· ὥστε συμβαίνει ἔχειν τὸν μῆνα ἡμέρας τριάκοντα καὶ τρίτον. δεκάκις γὰρ τριάκοντα, τριακόσια. δὶς τριάκοντα, ἑξήκοντα. λοιπὰ πέντε. τὸ τρίτον τῶν δώδεκα, τέσσαρα. λοιπὴ μία. δωδέκατον δὲ τῆς μιᾶς, δωδέκατόν ἐστι. κατὰ δὲ τὸν σεληνιακὸν δρόμον ὁ ἐνιαυτὸς ἔχει τριακοσίας πεντήκοντα τέσσαρας. ὥστε συμβαίνει τὸν μῆνα ἔχειν ἡμέρας εἰκοσιεννέα ἥμισυ. δεκάκις γὰρ εἴκοσι, διακόσια. δὶς εἴκοσι, τεσσαράκοντα. δεκάκις ἐννέα, ἐνενήκοντα. δὶς ἐννέα, δεκαοκτώ. καὶ τὸ ἥμισυ τῶν δώδεκα, ἕξ. ὥστε ὁμοῦ εἶναι ἡμέρας, τριακοσίας πεντήκοντα τέσσαρας· ἀπολείπεσθαι δὲ κατὰ τὸν ἡλιακὸν δρόμον, ἡμέρας ἕνδεκα.

ἃς ἀθηναῖοι κατὰ τριετείαν συνάγοντες, ἐποίουν τὸν ἐμ-
βόλιμον μῆνα τριάκοντα ὅλων ἡμερῶν. ἔχει γοῦν ὁ ἐνιαυ-
τὸς κατὰ τὸν σεληνιακὸν δρόμον, τριακοσίας πεντή-
κοντα τέσσαρας ἡμέρας. καὶ τὰς μὲν δύο ἡμέρας ἐκά-
λουν οἱ ἀθηναῖοι ἀρχαιρεσίας, ἐν αἷς ἄναρχος ἡ ἀττικὴ
ἦν. ἐν ταύταις προεβάλλοντο τοὺς ἄρχοντας. ἦρχον οὖν οἱ
πεντακόσιοι τὰς τριακοσίας πεντήκοντα ἡμέρας. ἀλλ' ἐ-
πειδὴ πολλοὶ ἦσαν, καὶ δυσχερῶς ἤνυον τὰ πράγματα,
διεῖλον ἑαυτοὺς εἰς δέκα μερίδας, κατὰ τὰς φυλάς, ἀνὰ
πεντήκοντα. τοσούτους γὰρ ἑκάστη φυλὴ προεβάλλετο. ὥστε
συνέβαινε τοὺς πεντήκοντα ἄρχειν τῶν ἄλλων, ἀνὰ τριάκον-
τα πέντε ἡμέρας. αὗται γὰρ αἱ τριάκοντα πέντε ἡμέραι
εἰσὶ τὸ δέκατον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ. δεκάκις γὰρ τριάκοντα
τριακόσια. πεντάκις δέκα, πεντήκοντα. ἀλλ' ἐπειδὴ πά-
λιν οἱ πεντήκοντα πολλοὶ ἦσαν εἰς τὸ ἄρχειν ἅμα, οἱ δέκα
κατὰ κλῆρον μιᾶς ἡμέρας τῶν ἑπτά, ὁμοίως δὲ ἕκαστος
τῶν ἄλλων ἀπὸ κλήρου ἦρχε τὴν ἑαυτοῦ ἡμέραν, ἄχρις οὗ
πληρωθῶσιν αἱ ἑπτὰ ἡμέραι. καὶ συνέβαινε τοῖς ἀρ-
χουσι, τρεῖς μὴ ἄρχειν. ἕκαστος δὲ ἄρχων ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, ἐ-
καλεῖτο ἐπιστάτης. διὰ τί δὲ μίαν μόνην ἦρχεν, ἐπειδὴ
αὐτὸς τὰς κλεῖς τῆς ἀκροπόλεως ἐπιστεύετο, καὶ πάντα
τὰ χρήματα τῆς πόλεως. ἵν' οὖν μὴ δράξηται τυραννίδος,
διὰ τοῦτο μίαν ἡμέραν ἐποίουν αὐτὸν ἄρξαι. Ἰστέον δ' ὅ-
τι, οἱ μὲν πεντήκοντα, ἐκαλοῦντο πρυτάνεις: οἱ δὲ δέκα,
πρόεδροι: ὁ δὲ εἷς, ἐπιστάτης. Μετιτέον δὲ ἐπὶ τὴν ὑπό-
θεσιν τοῦ προκειμένου λόγου. ἔθος ἦν τὴν βουλὴν τῶν
πεντακοσίων λαμβάνουσαν χρήματα ἀπὸ τοῦ δήμου καινὰς
τριήρεις ποιεῖν: νόμος δὲ ἦν, τὴν βουλὴν τὴν δόξασαν τῷ
δήμῳ καλῶς βεβουλευκέναι, στεφανοῦσθαι. αὕτη οὖν
ἡ βουλὴ περὶ ἧς ὁ λόγος, λαβοῦσα τὰ χρήματα ἐκ τοῦ
δήμου τὰς τριήρεις οὐκ ἐποίησεν. ἐδόκει δ' εἰς τὰ ἄλλα

πάντα καλῶς βεβουλευκέναι. ὁ γοῦν ἀνδροτίων ὁ ῥήτωρ,
προστάτης ὢν ταύτης τῆς βουλῆς ἔγραψε ψήφισμα στε-
φανωθῆναι τὴν βουλήν. τούτου ἐλάβοντο τοῦ ψηφίσματος
ὡς παρανόμως γραφέντος εὐκτήμων καὶ διόδωρος ἐχθροὶ
ὄντες τοῦ ἀνδροτίωνος. ἔστιν οὖν ἡ στάσις πραγματικὴ ἔγ-
γραφος, ἐπίσκεψις μέλλοντος χρόνου, εἰ δεῖ τόδε ποιῆσαι,
ἢ εἰ δεῖ τόδε δοῦναι, ἢ μή. καὶ ἐπειδὴ πρὸς τὴν στάσιν τοῦ
λόγου συμβάλλεται ὑμῖν τὸ μαθεῖν τὰς δικαιολογίας, φέ-
ρε πρῶτον τὰς τῶν κατηγόρων ἐξετάσωμεν. εὐκτήμων οὖν
καὶ διόδωρος ἐπιλαμβάνονται κατὰ τέσσαρας νόμους τοῦ
ψηφίσματος. ὧν πρῶτός ἐστιν, ἀπροβούλευτον ψήφισμα
μὴ εἰσιέναι ἐν τῷ δήμῳ. ἐπειδὴ γὰρ πολὺς ἦν ὁ δῆμος, καὶ
πολλάκις παρεκρούετο μὴ νοῶν εἰ ἔχει ἐμφωλεύουσαν κα-
κουργίαν, πρῶτον παρεπέμπετο εἰς τὴν βουλὴν τῶν πεντα-
κοσίων: καὶ αὕτη ἠρεύνα εἰ ἔχει βλάβην τινὰ, ἢ κακουρ-
γίαν: καὶ οὕτως εἰσήγετο εἰς τὸν δῆμον. ἔδει οὖν αὐτὸν
πρῶτον εἰσενέγκαι τὸ ψήφισμα εἰς τὴν βουλήν: οὐκ εἰσή-
νεγκε δὲ, ἐπειδὴ νεωστὶ ἄρξασα ἦν ἡ βουλὴ, καὶ ἐφοβεῖτο μὴ
διαφωνηθῇ. ἕκαστος γὰρ τὸν περὶ αὐτοῦ θέλει δεῖξαι κακῶς
πράξαντα. δεύτερος νόμος, τὴν βουλὴν τὴν ποιήσασαν τὰς
τριήρεις αἰτεῖν τὴν δωρεάν. τρίτος νόμος, τὸν ἡταιρηκότα μὴ
πολιτεύεσθαι. ἀνδροτίων ἄρα ἡταίρηκεν, οὐκ ὤφειλε πο-
λιτεύεσθαι. τέταρτος νόμος, τὸν ἐποφείλοντα τῷ δημο-
σίῳ μὴ πολιτεύεσθαι. σὺ δὲ, ὦ ἀνδροτίων ὀφείλεις, οὐκ ἄρα
δεῖ σε πολιτεύεσθαι. Εἴπωμεν δὲ καὶ τὰς τοῦ φεύγοντος
δικαιολογίας. ὁ τοίνυν ἀνδροτίων πρὸς τὸν πρῶτον νό-
μον ἔθει ἀγωνίζεται. λέγει γὰρ ὅτι ἔθος ἐκράτησεν ἀπροβού-
λευτον ψήφισμα εἰσάγεσθαι ἐν τῷ δήμῳ. πρὸς τὸν δεύ-
τερον ἀντινομικῶς. παραφέρει γὰρ καὶ αὐτὸς ἕτερον νό-
μον λέγοντα, τὴν βουλὴν ἐὰν δόξῃ καλῶς βεβουλευκέναι,
ἐν τῷ δήμῳ στεφανοῦσθαι. πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους δύο, παραγρα-

ρικῶς ἀγωνίζεται λέγων, ὅτι ἀρχὴν οὐκ ὤφειλε κρίνεσθαι περὶ τούτων. τινὲς δ' ἐπιχειροῦσιν ἕτερον τὸν λόγον πραγματικὴν πρὸς ἀντινομίαν, λέγοντες ὅτι ἰδοὺ καὶ ἐνταῦθα δύο νόμοι μάχονται ἀλλήλοις, ἐκ περιστάσεως. ὧν ὁ εἷς παραβέβασται διὰ τὸ κυρωθῆναι τὸν ἕτερον. ἀλλὰ λέγομεν ὅτι ἐν τῇ πραγματικῇ τῇ πρὸς ἀντινομίαν, οὐδέτερος παραβαίνεται. ἀλλὰ σκοποῦμεν ποῖον δεῖ παραβαθῆναι. ἐν δὲ τῷ παρόντι λόγῳ, οὐχ οὕτως. ὁ εἷς γὰρ τῶν νόμων παραβέβασται, ὁ λέγων, τὴν βουλὴν τὴν μὴ ποιήσασαν τὰς τριήρεις, μὴ αἰτεῖν δωρεάν. τοῦτο δὲ οὐκ ἴδιον πραγματικῆς πρὸς ἀντινομίαν, ἀλλὰ μόνης ἀντινομίας. Ἰστέον δὲ ὅτι, ἡνίκα δύο ὦσι κατήγοροι, ὧν ὁ μὲν εἷς πρεσβύτερος, οὗτος λαμβάνει τὴν πρωτολογίαν κατὰ τιμήν. ὥσπερ καὶ ἐνταῦθα ὁ εὐκτήμων ἔλαβε τὴν πρωτολογίαν, ὡς πρεσβύτερος, καὶ εἶπε τὰ προοίμια, καὶ τὴν κατάστασιν, καὶ μέρος τι τῶν ἀγώνων. ὁ δὲ διόδωρος ἰδιώτης ὤν, ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ δημοσθένους τὸν παρόντα λόγον. καὶ ἔστι δευτερολογία. ἔχει δὲ ἃ παρέλιπεν ὁ εὐκτήμων. Οὗτος ὁ λόγος μετὰ τῶν φιλιππικῶν, πρῶτός ἐστι τῶν δημοσίων. ὁμολογεῖ δὲ τὴν ἔχθραν ὁ κατηγορῶν, ὡς παραδικηθεὶς τὴν κατηγορίαν ἀμυνόμενος. ἵνα δὲ μὴ δόξῃ μόνος ὡς φιλοπράγμων κατηγορεῖν, δείκνυσιν ὡς καὶ ἄλλον ἠδίκηκε. προείρηκε γὰρ εὐκτήμων. καὶ ἔστι δευτερολογία τοῦ διοδώρου ὁ λόγος. ὅθεν καὶ ἡ κατάστασις ἐπιλέλοιπεν. εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι ἐν οἷς μὲν ἐγχωρεῖ λανθάνειν, ἀρνησόμεθα τὸ δι' ἔχθραν κατηγορεῖν. ἐν οἷς δὲ ἐπίδηλος ἡ δυσμένεια, τὸ ὁμολογεῖν πιθανώτερον, ἵνα μὴ ἁλῶμεν ἐν τοῖς φανεροῖς οὕτω ψευδόμενοι. λέγει οὖν, νομοθέτης μοι γέγονεν εὐκτήμων, πείθομαι τῇ γνώμῃ, ζηλῶ τὸν διδάσκαλον. μέση δὲ ἤθους ἡ πρότασις φαίνεται. διὰ τὸ ἐὰν ἄρα οἷός τε ὦ. οὐ γὰρ εἶπε θαρρῶν πάντως δίκην αὐτὸν εἰσπράξασθαι, ἀλλὰ πειράσομαι, ἐὰν ἄρα οἷός τε ὦ.

Δημοσθένους

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Ο ΚΑΤΑ ΑΝΔΡΟΤΙΩΝΟΣ ΛΟΓΟΣ.

ΠΕΡ Εὐκτήμων, ὦ ἄνδρες δικασταί, παθὼν ὑπ᾽ Ἀνδροτίωνος κακῶς, ἅμα τῇ τε πόλει βοηθεῖν οἴεται δεῖν, καὶ δίκην ὑπὲρ αὑτοῦ λαβεῖν, τοῦτο κἀγὼ πειράσομαι ποιεῖν, ἐὰν ἄρα οἷός τε ὦ. συμβέβηκε δὲ πολλὰ καὶ δεινά, καὶ παρὰ πάντας τοὺς νόμους Εὐκτήμονος ὑβρισμένου, ἐλάττω ταῦτ᾽ εἶναι τῶν ἐμοὶ γεγενημένων δι᾽ Ἀνδροτίωνος πραγμάτων. οὗτος μέν γε εἰς χρήματα καὶ τὸ παρ᾽ ὑμῶν ἀδίκως ἐκπεσεῖν, ἐπεβουλεύθη. ἐμὲ δέ, οὐδ᾽ ἂν ἐδέξατο τῶν ὄντων ἀνθρώπων οὐδὲ εἷς, εἰ τὰ κατασκευασθέντα ὑπὸ τούτου παρ᾽ ὑμῖν ἐπιστεύθη. ᾐτιασάμενος γάρ με, ἃ καὶ λέγειν ἄν ὀκνήσειέ τις, εἰ μὴ τύχοι προσόμοιος ὢν τούτῳ, τὸν πατέρα ὡς ἀπέκτονα ἐγὼ τὸν ἐμαυτοῦ, καὶ κατασκευάσας ἀσεβείας γραφὴν οὐκ ἐπ᾽ ἐμὲ ἀλλ᾽ ἐπὶ τὸν θεῖόν μου, γράψας ἀσεβεῖν ἐμοὶ συνιόντα εἰς ταυτὸ ὡς πεποιηκότι ταῦτα, εἰς ἀγῶνα κατέστησεν: ὃν εἰ συνέβη τότε ἁλῶναι, τίς ἂν ἀθλιώτερα ἐμοῦ πεπονθὼς ἦν ὑπὸ τούτου; τίς γὰρ ἂν ἢ φίλος, ἢ ξένος εἰς ταυτὸ προσελθεῖν ἠθέλησεν ἐμοί; τίς δ᾽ ἂν εἴασε πόλις που παρ᾽ ἑαυτῇ γενέσθαι τὸν τοιοῦτον ἀσέβημα δοκοῦντα εἰργάσθαι; οὐκ ἔστιν οὐδὲ μία. ἐγὼ τοίνυν ταῦτα μὲν οὐ παρὰ μικρὸν ἀγωνιζόμενος, παρ᾽ ὑμῖν ἀπελυσάμην: ἀλλ᾽ ὥστε τὸ πέμπτον μέρος μὴ λαβεῖν τοῦτον τῶν ψήφων. τοῦτον δὲ μεθ᾽ ὑμῶν πειράσομαι καὶ νῦν, καὶ τὸν ἄλλον ἅπαντα χρόνον ἀμύνεσθαι. καὶ περὶ μὲν τῶν ἰδίων ἔχων ἔτι πολλὰ λέγειν, ἐάσω. περὶ δ᾽ ὧν οἴσετε τὴν ψῆφον νυνί, καὶ περὶ ὧν οὗτος δημοσίᾳ πεπολιτευμένος,

οὐκ ὀλίγα ὑμᾶς ἔβλαψεν, ἅ μοι παραλιπεῖν Εὐκτήμων ἐδόκει, βέλτιον δ' ὑμᾶς ἀκοῦσαι, ταῦτα διεξελθεῖν ἐν βραχέσι πειράσομαι. ἐγὼ γὰρ εἰ μὲν ἑώρων τινὰ ἁπλῆν τούτῳ περὶ ὧν φεύγει πρὸς ὑμᾶς οὖσαν ἀπολογίαν, οὐκ ἂν ἐποιούμην περὶ αὐτῆς μνείαν οὐδεμίαν. νῦν δ' οἶδα σαφῶς ὅτι οὗτος ἁπλοῦν μὲν οὐδὲ δίκαιον οὐδὲν ἂν εἰπεῖν ἔχοι: ἐξαπατᾶν δ' ὑμᾶς πειράσεται πλάττων, καὶ πλέκων πρὸς ἕκαστα τούτων, κακουργοῖς λόγοις. ἔστι γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τεχνίτης τοῦ λέγειν, καὶ πάντα τὸν βίον ἐσχόλακε ἐν τούτῳ. ὑπὲρ οὖν τοῦ μὴ παρακρουσθέντας ὑμᾶς, ἐναντία μὲν τοῖς ὀμωμοσμένοις πεισθῆναι ψηφίσασθαι, ἀφεῖναι δὲ ἄνθρωπον ὃν ὑμῖν πολλῶν ἕνεκα ἄξιον κολάσαι, προσέχετε τὸν νοῦν οἷς ἐρῶ: ἵνα ἀκούσαντες ἐμοῦ πρὸς ἕκαστον τῶν ὑπὸ τούτου ῥηθησομένων, ἔχητε ὑπολαμβάνειν ἃ δεῖ. Ἔστι γὰρ εἷς μὲν ὃν οἴεται τεχνικῶς ἔχειν αὐτῷ λόγος, περὶ τοῦ ἀπροβουλεύτου. νόμος ἐστί, φησιν, ἐὰν ἀξίως ἡ βουλὴ δοκῇ βουλεύσασθαι δωρεᾶς, διδόναι τὸν δῆμον τὴν δωρεὰν αὐτῇ. ταῦτ' ἐπήρετο, φησιν, ὁ ἐπιστάτης: διεχειροτόνησεν ὁ δῆμος: ἔδοξεν. οὐδὲν δεῖ, φησι, προβουλεύματος ἐνταῦθα. κατὰ γὰρ νόμον εἶναι τὰ γινόμενα. ἐγὼ δ' αὐτὸ τοὐναντίον οἶμαι. νομίζω δὲ καὶ ὑμῖν συνδόξειν, περὶ τούτων τὰ προβουλεύματα ἐκφέρειν μόνων, περὶ ὧν κελεύουσιν οἱ νόμοι. ἐπεὶ περὶ ὧν γε μὴ κεῖνται νόμοι, οὐδὲ γράφειν τὴν ἀρχὴν προσήκει, οὐδὲ ἐν δήπου. φήσει τοίνυν ἁπάσας τοῦτον τὸν τρόπον εἰληφέναι τὰς βουλὰς, * ὅσαι πώποτ' ἔχουσι παρ' ὑμῶν δωρεὰν, καὶ οὐδεμιᾶ κεκωλῦσθαι προβούλευμα πώποτε. ἐγὼ δὲ, οἶμαι μὲν οὐχὶ λέγειν αὐτὸν ἀλήθειαν: μᾶλλον δὲ οἶδα σαφῶς: οὐ μὴν, ἀλλ' εἰ τοῦτο τοιοῦτον ἔστι τὰ μάλιστα, ὁ νόμος δὲ λέγει τἀναντία: οὐχ ὅτι πολλάκις ἡμάρτηται δήπου πρότερον, διὰ τοῦτ' ἐπεξαμαρτητέον ἐστὶ

καὶ νῦν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἀρκτέον ὡς ὁ νόμος κελεύει τὰ τοιαῦτα ποιεῖν ἀναγκάζειν ἀπὸ σοῦ πρώτου. οὐδὲ δὴ μὴ λέγε ὡς γέγονε τοῦτο πολλάκις, ἀλλ' ὡς οὕτω προσήκει γίγνεσθαι. οὐ γὰρ εἴ τι πώποτε μὴ κατὰ τοὺς νόμους ἐπράχθη, σὺ δὲ τοῦτ' ἐμιμήσω, διὰ τοῦτ' ἀποφύγοις ἂν δικαίως: ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ἁλίσκοιο. ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἐκείνων προεάλω, σὺ τάδ' οὐκ ἂν ἔγραψας: οὕτως ἂν σὺ νῦν δίκην δῷς, ἄλλος οὐ γράψει. περὶ τοίνυν τοῦ νόμου τοῦ διαρρήδην οὐκ ἐῶντος ἐξεῖναι μὴ ποιησαμένῃ τῇ βουλῇ τὰς τριήρεις αἰτῆσαι τὴν δωρεάν, ἄξιόν ἐστιν ἀκοῦσαι τὴν ἀπολογίαν, ἣν πεποίηται, καὶ θεωρῆσαι τὴν ἀναίδειαν τοῦ τρόπου, δι' ὧν ἐγχειρεῖ λέγειν: ὁ νόμος, φησίν, οὐκ ἐᾷ τὴν βουλὴν αἰτῆσαι τὴν δωρεάν, ἐὰν μὴ ποιήσηται τὰς τριήρεις; ὁμολογῶ. δοῦναι δὲ οὐδαμοῦ φησι κωλύειν τὸν δῆμον. ἐγὼ δὲ εἰ μὲν ἔδωκα αἰτούσῃ, παρὰ τὸν νόμον εἴρηκα, εἰ δὲ μὴ πεποίημαι μνείαν περὶ τῶν νεῶν ἐν ὅλῳ τῷ ψηφίσματι, ἀλλ' ἕτερ' ἄττα λέγω δι' ἃ τὴν βουλὴν στεφανῶ, πῶς παρὰ τὸν νόμον εἴρηκα; ἔτι δὲ πρὸς ταῦτα, οὐ χαλεπὸν τὰ δίκαια ὑμῖν ἀντειπεῖν, ὅτι πρῶτον μὲν οἱ προεδρεύοντες τῆς βουλῆς, καὶ ὁ ταῦτ' ἐπιψηφίζων ἐπιστάτης, ἠρώτων καὶ διαχειροτονίαν ἐδίδοσαν, ὅτῳ δοκεῖ δωρεᾶς ἀξίως ἡ βουλὴ βεβουλευκέναι, καὶ ὅτῳ μή. καίτοι, τούς γε μὴ αἰτοῦντας, μηδὲ ἀξιοῦντας λαβεῖν τὴν ἀρχήν, οὐδ' ἐπερωτᾶν προσῆκε. πρὸς τοίνυν τούτοις, ἔστιν ἃ μειδίου κατηγοροῦντος τῆς βουλῆς καὶ ἄλλων τινῶν, ἀναπηδῶντες οἱ βουλευταὶ ἐδέοντο μὴ σφᾶς ἀφελέσθαι τὴν δωρεάν: καὶ ταῦτα οὐ παρ' ἐμοῦ δεῖ πυθέσθαι τοὺς δικάζοντας ὑμᾶς, ἀλλ' αὐτοὶ παρόντες ἴστε τὰ ἐν τῷ δήμῳ γιγνόμενα: ὥσθ' ὅταν μὲν μὴ φῇ τὴν βουλὴν αἰτεῖν, ταῦθ' ὑπολαμβάνετε. ὅτι δὲ οὐδὲ τὸν δῆμον ἐᾷ διδόναι μὴ ποιησαμένοις τὰς ναῦς ὁ νόμος, καὶ τοῦτ' ἐπιδείξω. διὰ τοῦτο γάρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,

τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον ὁ νόμος, μὴ ἐξεῖναι τῇ βουλῇ μὴ ποιησαμένῃ τὰς τριήρεις αἰτῆσαι τὴν δωρεάν, ἵνα μὴ δὲ πεισθῆναι, μὴ δ' ἐξαπατηθῆναι γένοιτ' ἐπὶ τῷ δήμῳ. οὐ γὰρ ὤετο δεῖν ὁ τιθεὶς τὸν νόμον, ἐπὶ τῇ τῶν λεγόντων δυνάμει τὸ πρᾶγμα καταστῆσαι· ἀλλ' ὃ δίκαιον ἦν εὑρεῖν ἅμα καὶ συμφέρον τῷ δήμῳ, νόμῳ προστάξαι, τὰς τριήρεις οὐ πεποίηκε, μὴ τοίνυν αἴτει τὴν δωρεάν. ὅπου δ' αἰτεῖν οὐκ ἐᾷ, πῶς οὐ σφόδρα δοῦναί γε κωλύει, Ἄξιον τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κἀκεῖνο ἐξετάσαι· τί δή ποτε ἂν τἄλλα πάντα ἡ βουλὴ καλῶς βουλεύσῃ, καὶ μηδεὶς ἔχῃ μηδὲν ἐγκαλέσαι, τὰς δὲ τριήρεις μὴ ποιήσηται, τὴν δωρεὰν οὐκ ἔξεστιν αἰτῆσαι; εὑρήσετε γὰρ τοῦτο τὸ ἰσχυρὸν ὑπὲρ τοῦ δήμου κείμενον. οἶμαι γὰρ ἂν μηδένα ἀντειπεῖν, ὡς οὐχ ὅσα πώποτε τῇ πόλει γέγονεν, ἢ νῦν ἐστὶν ἀγαθά, ἢ θάτερα, ἵνα μηδὲν εἴπω φλαῦρον, ἐκ τῆς τῶν τριήρων, τὰ μὲν, κτήσεως, τὰ δ' ἀπουσίας γέγονεν. οὐ πολλὰ μὲν ἂν τις ἔχοι λέγειν καὶ παλαιὰ καὶ καινά. ἃ δ' οὖν πᾶσι μάλιστ' ἀκοῦσαι γνώριμα, τοῦτο μὲν εἰ βούλεσθε, οἱ τὰ προπύλαια καὶ τὸν παρθενῶνα οἰκοδομήσαντες ἐκεῖνοι, καὶ τἄλλα πάντα ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἱερὰ κοσμήσαντες, ἐφ' οἷς φιλοτιμούμεθα πάντες· εἰκότως. ἴστε γὰρ δήπου τοῦτο ἀκοῇ, ὅτι τὴν πόλιν ἐκλιπόντες καὶ κατακλεισθέντες εἰς σαλαμῖνα ἐκ τοῦ τριήρεις ἔχειν, πάντα μὲν τὰ σφέτερα αὐτῶν καὶ τὴν πόλιν τῇ ναυμαχίᾳ νικήσαντες ἔσωσαν. πολλῶν δὲ καὶ μεγάλων ἀγαθῶν τοῖς ἄλλοις ἕλλησι κατέστησαν αἴτιοι, ὧν οὐδ' ὁ χρόνος τὴν μνήμην ἀφελέσθαι δύναται. εἶεν. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν ἀρχαῖα καὶ παλαιά· ἀλλ' ἃ πάντες ἑωράκατε, ἴσθ' ὅτι πρῴην εὐβοεῦσιν ἡμερῶν τριῶν ἐβοηθήσατε, καὶ θηβαίους ὑποσπόνδους ἀπεπέμψατε. ἆρ' οὖν ταῦτ' ἐπράξατ' ἂν οὕτως ὀξέως, εἰ μὴ ναῦς εἴχετε καινὰς ἐν αἷς ἐβοηθήσατε; ἀλλ' οὐκ ἂν ἠδύνασθε. ἄλλα πολλὰ ἔχοι τις ἂν

εἰπεῖν, ἃ τῇ πόλει γέγονεν ἐκ τοῦ ταύτας κατεσκευάσθαι καλῶς, ἀγαθά. ἔστιν. ἐκ δὲ τοῦ κακῶς, πόσα δεινά; τὰ μὲν πολλὰ ἐάσω· ἀλλ' ὡδὶ τοῦ δεκελεικοῦ πολέμου· τῶν γὰρ ἀρχαίων ἕν, ὃ πάντες ἐμοῦ μᾶλλον ἐπίστασθε, ὑπομνήσω· πολλῶν τε καὶ δεινῶν ἀτυχημάτων συμβάντων τῇ πόλει, οὐ πρότερον τῷ πολέμῳ παρέστησαν, πρὶν, ἢ τὸ ναυτικὸν αὐτῶν ἀπώλετο. καὶ τί δεῖ τὰ παλαιὰ λέγειν; τὸν τελευταῖον γὰρ ἴστε τὸν πρὸς λακεδαιμονίους πόλεμον, ὅτε μὲν ναῦς οὐκ ἐδοκεῖτε ἀποστεῖλαι δυνήσεσθαι, πῶς διέκειτο ἡ πόλις ἴστε ὀρόβους ὄντας ὠνίους· ἐπειδὴ δ' ἀπεστείλατε εἰρήνης ἐτύχετε ὁποίας τινὸς ἐβούλεσθε. ὥστε δικαίως, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τηλικαύτην ἐχουσῶν ῥοπὴν ἐφ' ἑκάτερα τῶν τριήρων, ὅρον τοῦτον τεθείκατε τῇ βουλῇ, πότερ' αὐτὴν δεῖ λαβεῖν τὴν δωρεὰν, ἢ οὔ. εἰ γὰρ πάντα τἄλλα διοικήσαι καλῶς, δι' ὧν δὲ τότ' ἐξ ἀρχῆς ταῦτ' ἐκτησάμεθα καὶ νῦν σῴζομεν, πάντας μὴ ποιήσαιτο, τὰς τριήρεις λέγω· οὐδὲν ἐκείνων ὄφελος. τὴν γὰρ τῶν ὅλων σωτηρίαν πρῶτον ὑπάρχειν δεῖ κατεσκευασμένην τῷ δήμῳ. οὗτος τοίνυν εἰς τοῦτο ἐλήλυθε τοῦ νομίζειν αὑτῷ καὶ λέγειν καὶ γράφειν ἐξεῖναι πᾶν, ὅ, τι ἂν βούληται, ὥστε τῇ βεβουλευκυίᾳ μὲν τἄλλα ὃν τρόπον ὑμεῖς ἀκούετε τῆς βουλῆς, οὐ πεποιημένης δὲ τὰς τριήρεις, γέγραφε δοῦναι τὴν δωρεάν. καὶ ταῦτα μὲν * ὡς οὐ παρὰ τὸν νόμον ἐστὶν, οὔτ' ἂν αὐτὸς ἔχοι λέγειν, οὔθ' ὑμεῖς πεισθείητε ἄν.

Ἀκούω δ' αὐτὸν, τοιοῦτον ἐρεῖν τινα ἐν ὑμῖν λόγον, ὡς οὐχ ἡ βουλὴ γέγονεν αἰτία τοῦ μὴ πεποιῆσθαι τὰς ναῦς, ἀλλ' ὁ τῶν τριηροποιῶν ταμίας ἀποδρὰς ᾤχετο ἔχων πέντε ἡμιτάλαντα· καὶ τὸ πρᾶγμα ἀτύχημα συμβέβηκεν. ἐγὼ δὲ πρῶτον μὲν αὐτὸ τοῦτο θαυμάζω, εἰ στεφανοῦν ὧδε τοῖς ἠτυχημένοις ἠξίου τὴν βουλήν· τῶν κατορθουμένων γὰρ ἔγωγε ἡγούμην ἔργων τὰς τοιαύτας ᾤεσθαι ὑμᾶς.

ἔπειτα κἀκεῖνο ἔτι βούλομαι φράσαι πρὸς ὑμᾶς· οὔ φημι δίκαιον εἶναι περὶ ἀμφοῖν λέγειν, * ὡς οὐ παρὰ τὸν νόμον ἡ δωρεὰ δίδοται, καὶ ὡς οὐ διὰ τὴν βουλὴν οὐκ εἰσὶν αἱ τριήρεις. εἰ μὲν γὰρ διδόναι καὶ μὴ πεποιημένῃ προσήκει, τί τούτου δεῖ λέγειν, δι' ὃν τινα δήποτε οὐ πεποίηνται; εἰ δ' οὐκ ἔξεστι, τί μᾶλλον αὖ διὰ τὸν δεῖνα ἢ τὸν δεῖνα ἐπιδείξῃ μὴ πεποιημένας, ἐκείνῃ προσῆκε λαβεῖν; χωρὶς δὲ τούτων ἔμοιγε δοκοῦσιν αἵρεσιν ὑμῖν οἱ τοιοῦτοι λόγοι διδόναι, πότερα οἴεσθε προφάσεις καὶ λόγους δεῖν ἀκούειν τῶν ἀδικούντων ὑμᾶς, ἢ ναῦς κεκτῆσθαι· εἰ μὲν γὰρ τοῦτου τοῦτ' ἀποδέξεσθε, ἔσται δῆλον ἁπάσαις ταῖς βουλαῖς, ὅτι δεῖ πρόφασιν πιθανὴν εὑρεῖν πρὸς ὑμᾶς, οὐχὶ τριήρεις ποιήσασθαι, ἐκ δὲ τούτου τὰ μὲν χρήματα ἀναλωθήσεται, ναῦς δὲ οὐχ ἕξεται ὑμεῖς. ἐὰν δὲ ὡς ὁ νόμος λέγει, καὶ δεῖ τοὺς ὀμωμοκότας, πικρῶς καὶ ἁπλῶς τὰς μὲν προφάσεις ἀνέλητε, φανῆτε δὲ ἀφῃρημένοι τὴν δωρεὰν, ὅτι τὰς ναῦς οὐ πεποίηνται, πάντες, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πεποιημένας ὑμῖν παραδώσουσι τὰς τριήρεις, πάντα τἆλλα παρ' ὑμῖν ἑωρακότες ἀσθενέστερα τοῦ νόμου γεγενημένα. ὅτι τοίνυν οὐδ' αἴτιος ἄλλος ἐστὶν οὐδεὶς ἀνθρώπων τοῦ μὴ πεποιῆσθαι τὰς ναῦς, καὶ τοῦτο σαφῶς ὑμῖν ἐπιδείξω· καθελοῦσα γὰρ ἡ βουλὴ τὸν νόμον, τοῦτον ἐχειροτόνησεν αὐτῇ. Ἔτι τοίνυν ἐπιχειρεῖ λέγειν περὶ τοῦ τῆς ἑταιρήσεως νόμου, ὡς ὑβρίζομεν ἡμεῖς, καὶ βλασφημίας οὐχὶ προσηκούσας κατ' αὐτοῦ ποιούμεθα. καὶ φησὶ δεῖν ἡμᾶς, εἴπερ ἐπιστεύομεν εἶναι ταῦτα ἀληθῆ, πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ἀπαντᾶν, ἵν' ἐκεῖ περὶ χιλίων ἐκινδυνεύομεν, εἰ καταψευδόμενοι ταῦτ' ἐφαινόμεθα. νῦν δὲ φενακίζειν φησὶν, αἰτίας καὶ λοιδορίας κενὰς ποιουμένους, καὶ ἐνοχλεῖν οὐ δικασταῖς * τοῖς οὖσιν ὑμῖν. ἐγὼ δ' οἶμαι δεῖν ὑμᾶς πρῶτον μὲν ἐκεῖνο λογίζεσθαι

περὶ ὑμῶν αὐτοῖς, ὅτι πάμπολυ λοιδορία τε καὶ αἰτία κεχωρισμένον ἐστὶν ἐλέγχου. αἰτία μὲν γάρ ἐστιν, ὅταν τις ψιλῷ χρησάμενος λόγῳ, μὴ παράσχηται πίστιν ὧν λέγει. ἔλεγχος δὲ, ὅταν οἷς ἂν εἴπῃ τις, καὶ τἀληθὲς ὁμοῦ δείξῃ. ἔστι τοίνυν ἀνάγκη τοὺς ἐλέγχοντας ἢ τεκμήρια δεικνύναι δι᾽ ὧν ἐμφανιοῦσι τὸ πιστὸν ὑμῖν, ἢ τὰ εἰκότα φράζειν, ἢ μάρτυρας παρέχεσθαι. οὐ γὰρ οἷόν τ᾽ ἐνίων αὐτόπτας ὑμᾶς ἐστὶ καταστῆσαι. ἀλλ᾽ ὅταν τις ἐπιδεικνύῃ τι τούτων, ἱκανὸν νομίζετε ἔλεγχον ἔχειν ὑμεῖς εἰκότως τῆς ἀληθείας ἑκάστοτε. ἡμεῖς τοίνυν οὐκ ἐκ λόγων εἰκότων οὐδὲ τεκμηρίων, ἀλλὰ ὅθεν μάλιστα δίκην ἐστὶ λαβεῖν, τούτῳ ταῦτ᾽ ἐπιδείκνυμεν, ἄνδρα παρεσχηκότα γραμματεῖον, ἐν ᾧ τὰ τούτῳ βεβιωμένα ἔνεστιν: ὃν αὐτὸν ὑπεύθυνον ποιήσας μαρτυρεῖ ταῦτα. ὥσθ᾽ ὅταν μὲν λοιδορίαν ταῦτα καὶ αἰτίαν εἶναι φῇ, ὑπολαμβάνετε ὡς ταῦτα μέν ἐστιν ἔλεγχος: ἃ δ᾽ οὗτος ποιεῖ ταῦτα, λοιδορία καὶ αἰτία. ὅταν δ᾽ ὅτι πρὸς τοὺς θεσμοθέτας προσῆκεν ἐπαγγέλλειν ἡμῖν, ἐκεῖνο ὑπολαμβάνετε. ὅτι καὶ τοῦτο ποιήσομεν, καὶ νῦν προσηκόντως περὶ τῶν νόμων λέγομεν. εἰ μὲν γὰρ ἄλλον τινὰ ἀγῶνα ἀγωνιζομένου σου ταῦτα κατηγοροῦμεν, δικαίως ἂν ἠγανάκτεις: εἰ δ᾽ ὁ μὲν νῦν ἐνεστηκὼς ἀγών ἐστι παρανόμων, οἱ νόμοι δ᾽ οὐκ ἐῶσι λέγειν οὐδὲ τὰ ὀνόματα τοὺς οὕτω βεβιωκότας, ἡμεῖς δ᾽ ἐπιδείκνυμεν οὐ μόνον εἰρηκότα αὐτὸν παράνομα, ἀλλὰ καὶ βεβιωκότα παρανόμως: πῶς οὐχὶ προσήκει λέγειν περὶ τούτου τῶν νόμων, δι᾽ οὓς ταῦτα ἐλέγχεται, καὶ μὴν κἀκεῖνό γε δεῖ μαθεῖν ὑμᾶς, ὅτι τοὺς νόμους ὁ τιθεὶς τούτους σόλων, καὶ τῶν ἄλλων τοὺς πολλοὺς, οὐδὲν ὅμοιος ὢν τούτῳ νομοθέτης, οὐχ ἑνὶ δέδωκε τρόπῳ περὶ τῶν ἀδικημάτων ἕκαστον λαβεῖν δίκην τοῖς βουλομένοις παρὰ τῶν ἀδικούντων, ἀλλὰ πολλαχῶς. ᾔδει γὰρ οἶμαι τοῦθ᾽ ὅτι τοὺς ἐν τῇ πόλει γενέσθαι πάντας ὁμοίους,

ἢ δεινούς, ἢ θρασεῖς, ἢ μετρίους, οὐκ ἂν εἴη. εἰ μὲν οὖν ὡς τοῖς μετρίοις δίκην ἐξαρκέσει λαβεῖν, οὕτω τοὺς νόμους θήσει, μετὰ ἀδείας ἔσεσθαι πολλοὺς πονηροὺς ἡγεῖτο: εἰ δ᾽ ὡς τοῖς θρασέσι καὶ δυνατοῖς λέγειν, τοὺς ἰδιώτας οὐ δυνήσεσθαι τὸν αὐτὸν τούτοις τρόπον λαμβάνειν δίκην. δεῖν δ᾽ ᾤετο μηδένα ἀποστερεῖσθαι τοῦ δίκης τυχεῖν, ὡς ἕκαστος δύναται. πῶς οὖν ἔσται τοῦτο, ἐὰν πολλὰς ὁδοὺς δῷ διὰ τῶν νόμων ἐπὶ τοὺς ἠδικηκότας: οἷον τῆς κλοπῆς, ἔρρωσαι καὶ σαυτῷ πιστεύεις; ἄπαγε: ἐν χιλίαις δὲ ὁ κίνδυνος. ἀσθενέστερος εἶ; τοῖς ἄρχουσιν ἐφηγοῦ: τοῦτο ποιήσουσιν ἐκεῖνοι. φοβῇ καὶ τοῦτο; γράφου. καταμέμφῃ σεαυτόν, καὶ πένης ὢν οὐκ ἂν ἔχοις χιλίας ἐκτῖσαι, δικάζου κλοπῆς πρὸς διαιτητήν, καὶ οὐ κινδυνεύσεις. οὐδέτερον βούλει τούτων; γράφου. κατοκνεῖς καὶ τοῦτο; ἐφήγου. τούτων οὐδέν ἐστι τὸ αὐτό. τῆς ἀσεβείας κατὰ ταυτά ἐστιν, ἀπάγειν, γράφεσθαι, δικάζεσθαι πρὸς εὐμολπίδας, φράζειν πρὸς τὸν βασιλέα. περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τὸν αὐτὸν τρόπον σχεδόν. εἰ δή τις ὡς μὲν οὐχὶ κακοῦργός ἐστι, μὴ λέγει, ἢ ὡς οὐκ ἀσεβής, ἢ ὅτι δή ποτ᾽ εἴη δι᾽ ὃ κρίνοιτο, διὰ ταῦτα δ᾽ ἐκφεύγειν ἀξιοίη, εἰ μὲν ἀπηγμένος εἴη, διότι πρὸς διαιτητὴν ἐξῆν αὐτῷ λαχεῖν καὶ γράφεσθαι χρῆν: εἰ δὲ πρὸς διαιτητὴν φεύγοι, ὅτι χρῆν σε ἀπάγειν ἵν᾽ ἐκινδύνευες περὶ χιλίων: γέλως ἂν εἴη δήπουθεν. οὐ γὰρ τόν γε μηδὲν πεποιηκότα δεῖ περὶ τὸν τρόπον ὅν τινα χρὴ διδόναι δίκην αὐτὸ λέγειν, ἀλλ᾽ ὡς οὐ πεποίηκεν ἀποδεικνύναι. τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον ἀνδροτίων καὶ σὺ μὴ διὰ ταῦτα ἀξίου σοι προσήκειν μὴ δοῦναι δίκην, εἰ γράφεις ἢ ταῦτ᾽ εἰρηκώς, ὅτι καὶ πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ἔσθ᾽ ἡμῖν ἐπαγγελία: ἀλλ᾽ ἢ δεῖξον οὐ πεποιηκότα ταῦτα σεαυτόν, ἢ δίκην ὕπεχε, εἰ γέγραφάς τι, τοιοῦτος ὤν: οὐ γὰρ ἔξεστί σοι. εἰ δέ σε μὴ πάντας ὅσους οἱ νόμοι διδόασι τρόπους τιμωρούμεθα: χάριν ἡμῖν ὧν παρα-

λείπομεν ἐκείνων ἔχει, μὴ διὰ ταῦτα ἀξίου μηδὲ καθ' ἕνα
τούτων δοῦναι δίκην. ἄξιον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ τὸν
θέντα τὸν νόμον ἐξετάσαι σόλωνα, καὶ θεάσασθαι ὅσην
πρόνοιαν ἐποιεῖτο ἐν ἅπασιν οἷς ἐτίθει νόμοις τῆς πολι-
τείας, καὶ ὅσῳ περὶ τούτου μᾶλλον ἐσπούδαζεν, ἢ πε-
ρὶ τοῦ πράγματος αὐτοῦ οὗ τιθείη τὸν νόμον. πολλαχό-
θεν μὲν οὖν ἄν τις ἴδοι τοῦτο, οὐχ ἥκιστα δ' ἐκ τούτου τοῦ
νόμου, μήτε λέγειν μήτε γράφειν ἐξεῖναι τοῖς ἡταιρηκό-
σιν. ἑώρα γὰρ ἐκεῖνο, ὅτι τοῖς πολλοῖς ὑμῶν ἐξὸν λέγειν,
οὐ λέγετε. ὥστε τοῦτό γε οὐδὲν ἡγεῖτο βαρύ. καίτοι πολ-
λὰ ἂν εἶχεν, εἴ γε κολάζειν ἐβούλετο τούτους, χαλεπώτε-
ρα θεῖναι: ἀλλ' οὐ τοῦτ' ἐσπούδασεν, ἀλλὰ ταῦτα ἀπεῖπεν
ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τῆς πολιτείας. ᾔδει γάρ, ᾔδει τοῖς αἰ-
σχρῶς βεβιωκόσιν ἁπασῶν οὖσαν ἐναντιωτάτην πολιτείαν,
ἐν ᾗ πᾶσιν ἔξεστι λέγειν τἀκείνων ὀνείδη. ἔστι δὲ αὕτη τίς;
δημοκρατία. οὔκουν ἐνόμιζεν ἀσφαλές. εἴ ποτε συμβήσε-
ται γενέσθαι συχνοὺς ἀνθρώπους κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους
εἰπεῖν μὲν δεινοὺς καὶ θρασεῖς, τοιούτων δ' ὀνειδῶν καὶ κα-
κῶν μεστούς. πολλὰ γὰρ ἂν τὸν δῆμον ὑπ' αὐτῶν ὑπαχθέν-
τα ἐξαμαρτεῖν: κἀκείνους ἤτοι καταλῦσαι γ' ἂν πειρᾶσθαι.
τὸ παράπαν τὸν δῆμον: ἐν γὰρ ταῖς ὀλιγαρχίαις οὐδ' ἂν
ὦσιν ἔτ' ἀνδροτίωνος αἴσχιον βεβιωκότες, οὐκ ἔστι λέ-
γειν κακῶς τοὺς ἄρχοντας: ἢ προάγειν ἂν ὡς πονηροτάτους
εἶναι, ἵν' ὡς ὁμοιότατοι σφίσιν ὦσι. τὴν οὖν ἀρχὴν τοῖς
τοιούτοις ἀπεῖπε μὴ μετέχειν τοῦ συμβουλεύειν, ἵνα μὴ φε-
νακισθεὶς ὁ δῆμος ἐξαμάρτῃ μηδέν. ὧν ὀλιγωρήσας ὁ κα-
λὸς κἀγαθὸς οὗτος οὐ μόνον ᾤετο δεῖν λέγειν, καὶ γρά-
φειν, οὐκ ἐξόν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοὺς νόμους ταῦτα ποιεῖν.
περὶ μὲν τοίνυν τοῦ νόμου, καθ' ὃν ὠφληκότος αὐτοῦ τοῦ
πατρὸς τῷ δημοσίῳ χρήματα καὶ οὐκ ἐκτετικότος, οὐκ ἔξε-
στι λέγειν οὐδὲ γράφειν τούτῳ, ταῦτα δίκαια λέγειν ἂν

ἔχοιτ' εἰκότως. καὶ φησὶ δεῖν ὑμᾶς αὐτὸν ἐνδεικνύναι. τότε γὰρ τοῦτο ποιήσομεν, οὐ μὰ Δί' οὐχὶ νυνί, ἡνίκα δεῖ σε ἑτέρων ὧν ἀδικεῖς, δοῦναι λόγον: ἀλλ' ὅταν ᾖ προσῆκον ἐκ τοῦ νόμου. καὶ νῦν δὲ δείκνυμεν οὐκ ἐῶντα γράφειν σε, ἃ δ' ἃ τοῖς ἄλλοις ἔξεστι, τὸν νόμον. ὡς οὖν οὐκ ὦφλεν ὁ πατήρ σου, ἢ τοῦτ' ἐπίδειξον, ἢ ὡς οὐκ ἀποδρὰς ᾤχετ' ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου, ἀλλὰ τὰ χρήματα ἐκτίσας. εἰ δὲ μὴ ταῦθ' ἕξεις δεικνύναι, οὐκ ἐξὸν γέγραφας: κληρονόμον γάρ σε καθίστησιν ὁ νόμος τῆς ἀτιμίας τῆς τοῦ πατρός. ὥστ' ἀτίμῳ σοι λέγειν οὐ προσῆκεν, οὐδὲ γράφειν. Καὶ περὶ μὲν τῶν νόμων οὓς παραγεγράμμεθα, οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ἄνπερ φενακίζειν ἐγχειρῇ καὶ παράγειν οὗτος, ταῦθ' ὑπολαμβάνειν ἃ διεξελήλυθα ἐγώ. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων αὐτῷ λόγοι πρὸς τὸ φενακίζειν ὑμᾶς οὓς μεμηχανημένοι: περὶ ὧν βέλτιον ὑμᾶς προακοῦσαι. ἔστι γὰρ εἷς αὐτοῖς τοιοῦτος, μὴ πεντακοσίους ὑμῶν αὐτῶν ἀφελέσθαι τὴν δωρεάν, μηδ' ὀνείδει περιβαλεῖν. ἐκείνων ὁ ἀγών, οὐκ ἐμός. ἐγὼ δ' εἰ μὲν ἔμελλέ τι ἀφαιρήσεσθαι τούτους μόνον, ἄλλο δὲ μηδὲν ὠφελήσειν τὴν πόλιν, οὐδ' ἂν ὑμᾶς σφόδρα σπουδάζειν ἠξίουν. εἰ δὲ τῷ τοῦτο ποιῆσαι πλείους, ἢ μυρίους τοὺς ἄλλους πολίτας βελτίους εἶναι προφέρεται: πόσῳ κάλλιον τοσούτους παρασκευάσαι χρηστούς, ἢ πεντακοσίοις ἀδίκως χαρίσασθαι. ὡς δ' οὐκ ἔστιν ἁπάσης τὸ πρᾶγμα τῆς βουλῆς, ἀλλὰ τινῶν οἵπερ εἰσὶν αἴτιοι τῶν κακῶν, καὶ αἰσχροτίωνος, ἔχω λέγειν. τῷ γάρ ἐστιν ὄνειδος, εἰ σιωπῶντος αὐτοῦ καὶ μηδὲν γράφοντος, ἴσως δὲ οὐδὲ τὰ πολλὰ εἰς τὸ βουλευτήριον εἰσιόντος, μὴ λάβῃ ἡ βουλὴ τὸν στέφανον; οὐδενὶ δήπουθεν. ἀλλὰ τοῦ γράφοντος καὶ πολιτευομένου καὶ πείθοντος ἃ βούλοιτο τὴν βουλήν. διὰ γὰρ τούτους ἀνάξια τοῦ στεφανωθῆναι βεβούλευκεν. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ τὰ μάλιστα πάσης ἐσθ' ὁ ἀγὼν τῆς βουλῆς, ὅσῳ συμφέρει μᾶλλον

ὑμῖν καταγνοῦσιν, ἢ μή, θεάσασθε. εἰ μὲν ἀπογνώσεσθε, ἐπὶ τοῖς λέγουσι τὸ βουλευτήριον ἔσται· ἐὰν δὲ καταγνῶτε, ἐπὶ τοῖς ἰδιώταις. ἑωρακότες γὰρ οἱ πολλοὶ διὰ τὴν τῶν λεγόντων πονηρίαν τήνδ' ἀφῃρημένην τὴν βουλὴν τὸν στέφανον, οὐχὶ προήσονται τούτοις τὰς πράξεις· ἀλλὰ τὰ βέλτιστ' ἐροῦσιν αὐτοί. εἰ δὲ γενήσεται τοῦτο, καὶ τῶν ἐθάδων καὶ * συνεστηκότων ῥητόρων ἀπαλλαγήσεσθε· ὄψεσθε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πάνθ' ἃ προσήκει γιγνόμενα. ὥστ' εἰ μηδενὸς ἄλλου ἕνεκα, διά γε ταῦτα καταψηφιστέον. ὃ τοίνυν ἕτερον δεῖ μὴ λαθεῖν ὑμᾶς, ἀκούσατε. ἴσως ἀναβήσεται, καὶ συνερεῖ τῇ βουλῇ φίλιππος, καὶ ἀντιγένης, καὶ ὁ ἀντιγραφεύς, καί τινες ἄλλοι, οἵπερ ἐκεῖ δι' ἑαυτῶν εἶχον μετὰ τούτου τὸ βουλευτήριον, καὶ τούτων τῶν κακῶν εἰσιν αἴτιοι. δεῖ δὴ πάντας ὑμᾶς γιγνώσκειν, ὅτι τούτοις ἐστὶ μὲν ἡ πρόφασις τῆς συνηγορίας, τῇ βουλῇ βοηθεῖν· τῇ δ' ἀληθείᾳ, ὑπὲρ αὐτῶν ἀγωνιοῦνται καὶ τῶν εὐθυνῶν, ἃς αὐτοὺς προσήκει δοῦναι τῶν πεπραγμένων. ἔχει γὰρ οὕτως. ἐὰν μὲν ἀπογνῶτε τὴν γραφὴν ταύτην, ἅπαντές εἰσιν ἀπηλλαγμένοι, καὶ δίκην οὐδεὶς οὐδὲ μίαν μὴ δῷ. τίς γὰρ ἔτ' ἂν καταψηφίσαιτο ἐκείνων, τὴν βουλὴν ὑμῶν ἐστεφανωκότων, οἷς οὗτοι προέστασαν; ἐὰν δὲ καταγνῶτε, πρῶτον μὲν τὰ εὔορκα ἔσεσθ' ἐψηφισμένοι· εἶτ' ἐπὶ ταῖς εὐθύναις ἕκαστον τούτων λαμβάνοντες, ὃς μὲν ἂν ὑμῖν ἀδικεῖν δοκῇ, κολάσετε, ὃς δ' ἂν μή, τότε ἀφήσετε. μὴ οὖν ὡς ὑπὲρ τῆς βουλῆς λεγόντων καὶ τῶν πολλῶν ἀκούετε· ἀλλ' ὡς ὑπὲρ αὐτῶν προκρινομένοις ὀργίζεσθε. ἔτι τοίνυν ἀρχίαν οἶμαι * τὸν χολαργέα, καὶ γὰρ οὗτος ἐβούλευε πέρυσιν, ὃς ὡς ἐπιεικὴς δεήσεσθαι καὶ συνερεῖν αὐτοῖς. ἐγὼ δ' οἶμαι δεῖν ὡδί πως ἀκούειν ἀρχίου. ἐρωτᾶν αὐτὸν ταῦτα ἃ κατηγόρηται τῆς βουλῆς, πότερα αὐτῷ δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἢ κακῶς· κἂν μὲν φῇ καλῶς, μηκέτι τὸν νοῦν ὡς ἐπιεικεῖ προσέ-

ἀρχίας

χειν. ἐὰν ᾖ κακῶς, τί δὴ ταῦτ' εἴα φάσκων ὠφελίμως ἔχειν; πά-
λιν αὐτὸν ἐρωτᾶτε. κἂν μὲν αὖ λέγειν φῇ, μηδένα δ' αὐ-
τῷ πείθεσθαι, ἄτοπον δήπου νῦν λέγειν ὑπὲρ τῆς τὰ βέλ-
τιστα οὐχὶ πειθομένης αὐτῷ βουλῆς· ἐὰν δὲ σιωπᾶν, πῶς
οὐκ ἀδικεῖ, εἰ παρὸν ἐξαμαρτάνειν μέλλοντας ἀποτρέπειν, τοῦ-
το μὲν οὐκ ἐποίει, νῦν δὲ λέγειν τολμᾷ ὡς οὐ δεῖ τοὺς τοσαῦ-
τα κακὰ εἰργασμένους στεφανῶσαι. Οἶμαι τοίνυν αὐ-
τὸν οὐδ' ἐκείνων ἀφέξεσθαι τῶν λόγων, ὅτι ταῦτα πάντα
αὐτῷ διὰ τὰς εἰσπράξεις γέγονεν, ἃς ὑπὲρ ὑμῶν ὀλίγους
εἰσπράξαι φήσει, πολλὰ χρήματα ἀναιδῶς οὐ τιθέντας.
καὶ κατηγορήσει τούτων, πρᾶγμα ῥᾴδιον οἶμαι διαπρα-
ξάμενος, τῶν μὴ τιθέντων τὰς εἰσφοράς. καὶ φήσει ταύτην
ἄδειαν ἔσεσθαι τοῦ μὴ τιθέναι τὰς εἰσφοράς, εἰ καταψηφιεῖ-
σθε αὐτοῦ. ὑμεῖς δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πρῶτον μὲν ἐκεῖ-
νο ἐνθυμεῖσθε, ὅτι οὐ περὶ τούτων δικάσειν ὀμωμόκατε,
ἀλλ' εἰ κατὰ τοὺς νόμους τὸ ψήφισμα εἶπεν· εἶθ' ὅτι πάνδει-
νόν ἐστι κατηγορεῖν ποιούμενον, ὡς ἀδικοῦσί τινες τὴν πό-
λιν, αὐτὸν ἀξιοῦν ὧν ἀδικεῖ μειζόνων ὄντων μὴ δοῦναι δίκην.
πολὺ γὰρ δήπου μεῖζον εἰς ἀδίκημα γράφειν παρὰ τοὺς νό-
μους, ἢ τὴν εἰσφορὰν μὴ τιθέναι. ὅτι τοίνυν οὐδ' εἰ φανε-
ρῶς ἔμελλεν ἁλόντος τούτου μηδεὶς εἰσοίσειν, μηδ' ἐθελή-
σειν εἰσπράττειν, οὐδ' οὕτως ἀποψηφιστέον, ἐκ τῶνδε γνώ-
σεσθε. ὑμῖν περὶ τὰς εἰσφορὰς τὰς ἀπὸ ναυσινίκου περὶ ἴσως
τάλαντα τριακόσια, ἢ μικρῷ πλείω, ἐλλείμματα τέττα-
ρα καὶ δέκα ἐστὶ τάλαντα· ὧν ἑπτὰ οὗτος εἰσέπραξεν· ἐγὼ
δὲ τίθημι ἅπαντα. τοὺς μὲν δὴ τοὺς ἑκόντας τιθέντας οὐ δεῖ-
σθε ἀνδροτίωνος· ἐπὶ δὲ τοὺς ἐλλείποντας. ὃ τοίνυν ὑμῖν
νυνὶ σκεπτέον, εἰ τοσούτου τιμᾶσθε τὴν πολιτείαν, καὶ τοὺς
κειμένους νόμους, καὶ τὸ εὐορκεῖν. εἰ γὰρ ἀποψηφιεῖσθε
τοῦτον φανερῶς οὕτω παρὰ τοὺς νόμους εἰρηκότα, δόξετε
πᾶσι τὰ χρήματα ταῦτα ἀντὶ τῶν νόμων καὶ τῆς εὐορκίας

ᾑρῆσθαι. ἃ οὐδ' ἂν εἰ τὰ ἑαυτοῦ δοίη τις ὑμῖν, λαβεῖν ἄξιον, μή τί γε ἐφ' ᾧ ἑτέρους εἰσπράττειν. ὥσθ' ὅταν ταῦτα λέγῃ, μέμνησθε τῶν ὅρκων, καὶ τὴν γραφὴν ἐνθυμεῖσθε, ὅτι νῦν οὐ περὶ πράξεως εἰσφορῶν ἐστιν, ἀλλ' εἰ δεῖ κυρίους εἶναι τοὺς νόμους. καὶ περὶ μὲν τούτων, ὃν τρόπον ἡμᾶς ἀπαγαγὼν ἀπὸ τοῦ νόμου παρακρούεσθαι ζητήσει, καὶ ἃ πρὸς ταῦτα ὑμᾶς μνημονεύοντας μὴ ἐπιτρέπειν προσήκει· πολλὰ λέγειν ἔχων ἔτι καὶ ταῦθ' ἱκανὰ εἶναι νομίζων, ἐάσω. Βούλομαι δὲ καὶ τὰ πολιτεύματα ἐξετάσαι τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ τούτου, δι' ὧν οὐδὲν ἔσθ' ὅ,τι τῶν δεινοτάτων ἐλλείπων φανήσεται. καὶ γὰρ αἰσχρὸν, καὶ θρασὺν, καὶ κλέπτην, καὶ ὑπερήφανον, καὶ πάντα μᾶλλον, ἢ ἐν δημοκρατίᾳ πολιτεύεσθαι ἐπιτήδειον ὄντ' αὐτὸν ἐπιδείξω. καὶ πρῶτον μὲν ἐφ' ᾧ μέγιστον φρονεῖ, τὴν τῶν χρημάτων εἴσπραξιν ἐξετάσωμεν αὐτοῦ, μὴ τῇ τούτου προσέχοντες ἀλαζονείᾳ τὸν νοῦν, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ὅπῃ γέγονε, τῇ ἀληθείᾳ σκοποῦντες. οὗτος εὐκτήμονα φήσας τὰς ὑμετέρας ἔχειν εἰσφορὰς, καὶ τοῦτο ἐξελέγξειν, ἢ τὰ ἑαυτοῦ καταθήσειν ὑποσχόμενος, καταλύσας ψηφίσματι κληρωτὴν ἀρχὴν ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ ἐπὶ τὴν εἴσπραξιν παρέδυ. δημηγορίας δ' ἐπὶ τούτοις ποιούμενος, ὡς ἔστι τριῶν αἵρεσις ὑμῖν, ἢ τὰ πομπεῖα κατακόπτειν, ἢ πάλιν εἰσφέρειν, ἢ τοὺς ὀφείλοντας εἰσπράττειν, αἱρουμένων εἰκότως ὑμῶν τοὺς ὀφείλοντας εἰσπράττειν ταῖς ὑποσχέσεσι κατέχων, καὶ διὰ τὸν καιρὸν ὅσην τότε ἔχων ἐξουσίαν, τοῖς μὲν κειμένοις νόμοις περὶ τούτων, οὐκ ᾤετο δεῖν χρῆσθαι, οὐδ' εἰ μὴ τούτοις ἐνόμιζεν ἱκανοὺς, ἑτέρους τιθέναι· ψηφίσματα δ' εἶπεν ἐν ὑμῖν δεινὰ καὶ παράνομα, δι' ὧν ἠρ-

ἕνδεκα γολάβει, καὶ πολλὰ τῶν ὑμετέρων κέκλοφε, τοὺς ἔνδικα γράψας ἀκολουθεῖν μεθ' ἑαυτοῦ· εἶτ' ἔχων τούτους ᾔειν ἐπὶ τὰς τῶν πολιτῶν οἰκίας. καὶ τὸν μὲν εὐκτήμονα, ὃν

εἰσπράξειν, ἢ καταθήσειν αὐτὸς ἔφη τὰς εἰσφοράς, οὐδὲν εἶχεν ἐλέγχειν περὶ τούτων· ὑμᾶς δ' εἰσέπραττεν ὥσπερ οὐ διὰ τὴν δὺ κτήμενος ἔχθραν ἐπὶ ταῦτα ἐλθών, ἀλλὰ διὰ τὴν ὑμετέραν. καὶ μηδεὶς ὑπολαμβανέτω με λέγειν, ὡς οὐκ ἐχρῆν εἰσπράττειν τοὺς ὀφείλοντας· χρῆν γάρ· ἀλλὰ πῶς; ὡς ὁ νόμος κελεύει τῶν ἄλλων ἕνεκα· τοῦτο γάρ ἐστι δημοτικόν. οὐ γὰρ τοσοῦτον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοσούτων χρημάτων τοῦτον τὸν τρόπον εἰσπραχθέντων ὠφέλησθε· ὅσον ἐζημίωσθε τοιούτων ἐθῶν εἰς τὴν πολιτείαν εἰσαγομένων. εἰ γὰρ ἐθέλοιτε ἐξετάσαι τίνος ἕνεκα μᾶλλον ἄν τις ἕλοιτο ἐν δημοκρατίᾳ ζῆν, ἢ ἐν ὀλιγαρχίᾳ, τοῦτ' ἂν εὕροιτε προχειρότατον, ὅτι πάντα πρᾳότερά ἐστιν ἐν δημοκρατίᾳ. ὅτι μὲν τοίνυν τῆς ὅπου βούλεσθε, ὀλιγαρχίας οὗτος ἀσελγέστερος γέγονε, παραλείψω· ἀλλὰ παρ' ὑμῖν πότε πώποτε δεινότατα ἐν τῇ πόλει γέγονεν; ἐπὶ τῶν τριάκοντα πάντες ἂν εἴποιτε. τότε τοίνυν ὡς ἔστιν ἀκοῦσαι, οὐδείς ἐστιν ὅς τις ἀπεστερεῖτο τοῦ σωθῆναι, ὃς ἑαυτὸν οἴκοι κρύψειεν. ἀλλὰ τοῦτο κατηγοροῦμεν τῶν τριάκοντα, ὅτι τοὺς ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀδίκως ἀπῆγον. οὑτοσὶ τοίνυν τοσαύτην ὑπερβολὴν ἐποιήσατο ἐκείνων τῆς αὐτοῦ βδελυρίας, ὥστε ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενος τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἑκάστῳ δεσμωτήριον καθίστη, τοὺς ἕνδεκα ἄγων ἐπὶ τὰς οἰκίας. καίτοι, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τί οἴεσθε, ὁπόταν ἄνθρωπος πένης ἢ καὶ πλούσιος πολλ' ἀνηλωκώς, καί τινα ἴσως τρόπον εἰκότως οὐκ εὐπορῶν ἀργυρίου, ἢ τέγος ὡς τοὺς γείτονας ὑπερβαίνοι, καὶ ὑποδύοιτο ὑπὸ κλίνην, ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ σῶμα ἁλοὺς εἰς τὸ δεσμωτήριον ἕλκεσθαι, ἢ ἄλλα ἀσχημονοίη, ἃ δούλων οὐκ ἐλευθέρων ἐστὶν ἔργα· καὶ ταῦθ' ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς ὁρῷτο ποιῶν, ἣν ὡς ἐλεύθερος ἠγγυήσατο, καὶ τῆς πόλεως πολίτης· ὁ δὲ τούτων αἴτιος ἀνδροτίων εἴη, ὃν οὐδ' ὑπὲρ ἑαυτοῦ δίκην

λαμβάνειν ἐᾷ τὰ πεπραγμένα καὶ βεβιωμένα, μήτι γε ὑπὲρ τῆς πόλεως; καί τοι εἴ τις ἔροιτο αὐτόν, τὰς εἰσφορὰς πότερον τὰ κτήματα, ἢ τὰ σώματα ὀφείλει; τὰ κτήματα φήσειεν ἄν, εἴπερ ἀληθῆ λέγειν βούλοιτο· ἀπὸ γὰρ τούτων εἰσφέρομεν. τίνος οὖν ἕνεκα ἀφεὶς τὸ τὰ χωρία δημεύειν καὶ τὰς οἰκίας, καὶ ταῦτ᾽ ἀπογράφειν, ἔδεις καὶ ὕβριζες πολίτας ἀνθρώπους καὶ τοὺς ταλαιπώρους μετοίκους οἷς ὑβριστικώτερον, ἢ τοῖς οἰκέταις τοῖς αὐτοῦ κέχρηται; καὶ μὴν εἰ θέλετε σκέψασθαι τί δοῦλον, ἢ ἐλεύθερον εἶναι διαφέρει, τοῦτο μέγιστον ἂν εὕροιτε· ὅτι τοῖς μὲν δούλοις τὸ σῶμα τῶν ἀδικημάτων ἁπάντων ὑπεύθυνόν ἐστι· τοῖς δὲ ἐλευθέροις κἂν τὰ μέγιστα τύχωσιν ἀδικοῦντες, τοῦτό γ᾽ ἔνεστι σῶσαι· εἰς χρήματα γὰρ τὴν δίκην περὶ τῶν πλείστων παρὰ τούτων προσήκει λαμβάνειν. ὁ δὲ, τοὐναντίον εἰς τὰ σώματα, ὥσπερ ἀνδραπόδοις ἐποιήσατο τὰς τιμωρίας. οὕτω δ᾽ αἰσχρῶς καὶ πλεονεκτικῶς ἔχει πρὸς ὑμᾶς, ὥστε τὸν μὲν ἑαυτοῦ πατέρα ᾤετο δημοσίᾳ δεθέντα ἐπὶ χρήμασιν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ μήτε ἀποδόντα ταῦτα, μήτε κριθέντα ἀποδρᾶναι. τῶν δ᾽ ἄλλων πολιτῶν τὸν μὴ δυνάμενον τὰ ἑαυτοῦ θεῖναι οἴκοθεν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἕλκεσθαι. εἶτ᾽ ἐπὶ τούτοις ὡς ὁτιοῦν ἴσον ἑαυτῷ ποιεῖν, Σινώπην προσενεχύραζε καὶ Φανοστράτην ἀνθρώπους πόρνας, οὐ μέν τοι γε ὀφλούσας εἰσφοράς. καί τοι εἴ τισιν ἄρα δοκοῦσιν ἐπιτήδειαι ἐκεῖναι παθεῖν, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμά γε οὐκ ἐπιτήδειον γίγνεσθαι· τηλικοῦτόν τινας φρονεῖν διὰ καιρόν, ὥστε βαδίζειν ἐπ᾽ οἰκίας καὶ ἐκφέρειν μηδὲν ὀφειλόντων ἀνθρώπων. πολλὰ γὰρ ἄν τις ἴδοι πολλοὺς ἐπιτηδείους ὄντας πάσχειν, καὶ πεπονθέναι· ἀλλ᾽ οὐ ταῦτα λέγουσιν οἱ νόμοι, οὐδὲ τὰ τῆς πολιτείας ἔθη, ἃ φυλακτέον ὑμῖν. ἀλλ᾽ ἔνεστιν ἔλεος, συγγνώμη, πάνθ᾽ ὅσα προσήκει τοῖς ἐλευθέροις, ὧν οὗτος ἁπάντων εἰκό-

τως οὐ μετέχει τῇ φύσει, ὁ δὲ τῇ παιδείᾳ: πολλὰ γὰρ ὕβρισαι, καὶ προπεπηλάκισαι συνὼν οὐκ ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἀνθρώποις, ἀλλὰ δοῦναι μισθὸν δυναμένοις. ὧν προσῆκέ σοι τὴν ὀργὴν, οὐκ εἰς τοὺς πολίτας τὸν τυχόντα ἀφιέναι, οὐδ' εἰς τὰς ὁμοτέχνους σοι πόρνας, ἀλλ' εἰς τὸν τοιοῦτον τρόπον θρέψαντά σε πατέρα. Ταῦτα τοίνυν ὡς μὲν οὐ δεινὰ καὶ παρὰ πάντας τοὺς νόμους, οὐχ ἕξει λέγειν οὗτος. οὕτω δ' ἐστὶν ἀναιδὴς, ὥστ' ἐν τῷ δήμῳ προαγῶνας ἀεὶ κατασκευάζων ἑαυτῷ τῆσδε τῆς γραφῆς, ἐτόλμα λέγειν, ὡς ὑπὲρ ὑμῶν καὶ δι' ὑμᾶς ἐχθροὺς ἐφ' ἑαυτὸν εἵλκυκε, καὶ νῦν ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἐστὶ κινδύνοις. ἐγὼ δ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, βούλομαι δεῖξαι τοιοῦτον οὔτε πεπονθότα οὐδ' ὁτιοῦν κακὸν, οὔτε μέλλοντα πάσχειν οὐδὲν, δι' ὧν ὑπὲρ ὑμῶν ἔπραξε. διὰ μέντοι τὴν αὐτοῦ βδελυρίαν καὶ θεοῖς ἐχθρὰν αἰσχροκέρδειαν πεπονθότα μὲν μέχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας οὐδὲν, πεισόμενον δὲ, ἂν τὰ δίκαια ποιῆτε ὑμεῖς. σκέψασθε γὰρ ὡδί. τί ποθ' ὑμῖν οὗτος ὑπέσχετο, καὶ τί ποιεῖν αὐτὸν ἐχειροτονήσατε ὑμεῖς; χρήματα εἰσπράττειν, ἄλλο δὲ πρὸς τούτῳ τί ποιεῖν οὐδέν. φέρε δὴ καθ' ἕκαστον ὑπομνήσω τὴν εἴσπραξιν ὑμᾶς. οὗτος εἰσέπραξε λεπτίνην τὸν ἐκ κοίλης τέτταρας καὶ τριάκοντα δραχμὰς: καὶ θεόξενον τὸν ἀλωπεκῆθεν δραχμὰς ἑβδομήκοντα, καὶ μικρόν τι πρὸς: καὶ τὸν εὐφήμου καλλιστράτην, καὶ τὸν τελεσοῦ νεανίσκον, οὐκ ἔχω γὰρ τοὔνομα εἰπεῖν. σχεδὸν δὲ πάντας οὓς εἰσέπραξεν, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγω, οὐκ οἶδα εἴ τινα ὑπὲρ μνᾶν ὀφείλοντα. πότερ' οὖν οἴεσθε τούτων ἕκαστον μισεῖν καὶ πολεμεῖν αὐτῷ διὰ τὴν εἰσφορὰν ταύτην, ἢ τὸν μὲν αὐτῶν, ὅτι πάντων ἀκουόντων ὑμῶν ἐν τῷ δήμῳ δοῦλον ἔφη καὶ ἐκ δούλων εἶναι, καὶ προσήκειν αὐτῷ τὸ ἕκτον μέρος εἰσφέρειν μετὰ τῶν μετοίκων: τῷ δ' ὅτι παῖδας ἐκ πόρνης εἶναι: τοῦ δὲ, τὸν πατέρα ἡταιρηκέναι:

τοῦ δὲ, τὴν μητέρα πεπορνεῦσθαι: τὸν δὲ, ἀπεγράφετο ὅσα ὑφείλετο ἐξ ἀρχῆς: τὸν δὲ, τὸ δεῖν' εἶναι: τὸν δὲ, ὁμοῦ ῥητὰ καὶ ἄρρητα κακὰ ἐξῆς ἅπαντας. ἐγὼ μὲν γὰρ οἶδ' ὅτι πάντες εἰς οὓς ἐπετώνησεν οὗτος, τὴν μὲν εἰσφορὰν ἕκαστος ἀναγκαῖον ἀνάλωμα ὑπελάμβανεν εἶναι: τοιαῦτα δ' ἀτιμασθεὶς καὶ προπηλακισθεὶς χαλεπῶς ἐνώχει. κἀκεῖνο οἶδα, ὅτι χρήματα εἰσπράττειν τοῦτον ἐχειροτονήσατε ὑμεῖς, οὐχὶ τὰς ἰδίας συμφορὰς ὀνειδίζειν, καὶ προφέρειν ἑκάστῳ. εἴτε γὰρ ἦσαν ἀληθεῖς, οὐ σοὶ ῥητέαι: πολλὰ γὰρ ἡμῶν ἕκαστος οὐχ ὡς βούλεται, πράττει: εἴτε μὴ προσήκοντας κατεσκεύαζες, πῶς οὐχ ὁτιὲν ἂν πάθοις δικαίως; ἔτι τοίνυν ἐκ τοῦδε ἀκριβέστερον γνώσεσθε, ὅτι μισεῖ τοῦτον ἕκαστος οὐ διὰ τὴν εἴσπραξιν, ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ὑβρίσθη καὶ ἐπετωνήθη. σάτυρος γὰρ ὁ τῶν νεωρίων ἐπιμελητὴς οὐχ ἑπτὰ τάλαντα εἰσέπραξεν ὑμῖν, ἀλλὰ τέτταρα καὶ τριάκοντα τοὺς αὐτοὺς τούτους ἀνθρώπους, ἐξ ὧν παρέθηκε τὰ σκεύη ταῖς ἐκπλεούσαις ναυσί. καὶ οὔτ' ἐκεῖνος διὰ ταῦτα οὐδένα ἐχθρὸν ἑαυτῷ φησιν εἶναι, οὔτε τῶν εἰσπραχθέντων οὐδεὶς ἐκείνῳ πολεμεῖ. ὁ μὲν γὰρ τὸ προστεταγμένον, οἶμαι, διεπράττετο. σὺ δὲ τῇ σαυτοῦ προπετείᾳ καὶ θρασύτητι λαβὼν ἐξουσίαν, πολλὰ ἀνηλωκότας εἰς τὴν πόλιν ἀνθρώπους, καὶ σοῦ βελτίους καὶ ἐκ βελτιόνων ψεύδεσι καὶ χαλεποῖς ὀνείδεσιν ᾤου δεῖν περιβάλλειν. εἶτα ταῦθ' οὗτοι πεισθῶσιν ὑπὲρ αὐτῶν σε ποιεῖν, καὶ τὰ τῆς σῆς ἀναισχυντίας καὶ πονηρίας ἔργα ἐφ' ἑαυτοὺς ἀναδέξονται; ἀλλὰ μισεῖν δικαιότερον διὰ ταῦτά σε ὀφείλουσιν, ἢ σώζειν. τὸν γὰρ ὑπὲρ πόλεως πράττοντά τι, δεῖ τὸ τῆς πόλεως ἦθος μιμεῖσθαι: καὶ σώζειν ὑμῖν τοὺς τοιούτους, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, προσήκει, καὶ μισεῖν τοὺς, οἷός περ οὗτος. ὡς ἐκεῖνό γε εἰδόσι μὲν ἴσως, ὅμως δὲ ἐρῶ: ὁποίους τινὰς ἂν φαίνησθε ἀγαπῶντες καὶ σώζοντες, τούτοις ὅμοιοι δόξετε εἶναι. ὅτι τοί-

νην ὅλως, οὐδὲ τὴν εἴσπραξιν αὐτὴν ὑπὲρ ὑμῶν πεποίηται, καὶ τοῦτο, αὐτίκα δὴ μάλα δῆλον ὑμῖν ποιήσω. εἰ γάρ τις ἔροιτο αὐτὸν, πότεροι αὐτῷ δοκοῦσιν ἀδικεῖν μᾶλλον τὴν πόλιν; οἱ γεωργοῦντες καὶ φειδόμενοι, διὰ παιδοτροφίας δὲ καὶ οἰκεῖα ἀναλώματα, καὶ λειτουργίας ἑτέρας ἐλλελοιπότες τὰς εἰσφοράς· ἢ οἱ τὰ τῶν ἐθελησάντων εἰσενεγκεῖν χρήματα, καὶ τὰ παρὰ τῶν συμμάχων κλέπτοντες καὶ ἀπολλύντες; οὐκ ἂν εἰς τοῦτο τόλμης δήπου, καίπερ ὢν ἀναιδὴς ἔλθοι, ὥστε φῆσαι τοὺς τὰ ἑαυτῶν μὴ εἰσφέροντας μᾶλλον ἀδικεῖν, ἢ τοὺς τὰ κοινὰ ὑφαιρουμένους. τίνος οὖν ἕνεκα ὦ βδελυρὲ ἐτῶν ὄντων πλειόνων ἢ τριάκοντα ἀφ' οὗ σὺ πολιτεύῃ, καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλῶν μὲν στρατηγῶν ἠδικηκότων τὴν πόλιν, πολλῶν δὲ ῥητόρων, οἳ παρὰ τουτοισὶ κέκρινται, ὧν, οἱ μὲν τεθνᾶσιν ἐφ' οἷς ἠδίκουν, οἱ δ' * ἀποχωρήσαντες φεύγουσιν· οὐδενὸς πώποτε ἐξητάσθης κατήγορος, οὐδ' ἀγανακτῶν ὤφθης ὑπὲρ ὧν ἡ πόλις πάσχει, οὕτως ὢν θρασὺς καὶ λέγειν δεινός, ἀλλ' ἐνταῦθα ἐφάνης κηδεμὼν ὤν. οὗ σε πολλοὺς ἔδει κακῶς ποιῆσαι; βούλεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ τούτων αἴτιον ἐγὼ ὑμῖν εἴπω; ὅτι τούτων μὲν μετέχουσιν, ὧν ἀδικοῦσιν ὑμᾶς τινές· ἀπὸ δὲ τῶν εἰσπραττομένων ὑφαιροῦνται. δι' ἀπληστίαν δὲ τρόπων διχόθεν καρποῦνται τὴν πόλιν. οὔτε γὰρ ῥᾷον πολλοῖς, καὶ τὰ μικρὰ ἀδικοῦσιν ἀπεχθάνεσθε, ἢ ὀλίγοις καὶ μεγάλα· οὔτε δημοτικώτερον δήπου τὰ τῶν πολλῶν ἀδικήματα ὁρᾶν, ἢ τὰ τῶν ὀλίγων. ἀλλὰ * τοῦτ' αἴτιον, ὃ ἐγὼ λέγω. τῶν μὲν, οἶδεν ἕνα αὐτὸν ὄντα τῶν ἀδικούντων· ὑμᾶς δ' οὐδενὸς ἀξίους ἡγήσατο. διὸ τοῦτον ἐχρήσατο τὸν τρόπον ὑμῖν. εἰ γὰρ ἀνδραπόδων πόλις, ἀλλὰ μὴ τῶν ἄρχειν ἑτέρων ἀξιούντων ὡμολογεῖτο εἶναι, οὐκ ἄν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰς ὕβρεις ἠνέσχεσθε τὰς τούτου ἃς κατὰ τὴν ἀγορὰν ὕβριζεν, ὁμοῦ μετοίκοις,

ἀθηναίους ὄντων, ἁπάντων, βοῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἐπὶ τοῦ βήματος δούλους ἐκ δούλων καλῶν ἑαυτοῦ βελτίους καὶ ἐκ βελτιόνων: ἆρ' οὖν εἰς μάτην τὸ δεσμωτήριον ᾠκοδομήθη; καταφαίην ἂν ἔγωγε, εἴ γε ὁ πατὴρ ὁ σὸς ᾤχετο αὐτόθεν ἐν ταῖς πέδαις ἐξορχησάμενος διονυσίων τῇ πομπῇ. ἄλλα δὲ ὅσα ὕβρικεν, οὐδ' ἂν ἔχοι τις εἰπεῖν, τοσαῦτα τὸ πλῆθός ἐστιν: ὧν ἀθρόων ἄξιον λαβόντας δίκην τημόρον παράδειγμα ποιῆσαι τοῖς ἄλλοις, ἵν' ὦσι μετριώτεροι. Ἀλλὰ νὴ δία ταῦτα μὲν τοιοῦτός ἐστιν ἐν οἷς πεπολίτευται: ἀλλὰ δ' ἐφ' ἃ καλῶς διῴκηκεν; ἀλλὰ καὶ τἆλλα οὕτω περιελήλυθεν ἅπαντα πρὸς ὑμᾶς, ὥστε ἥκιστα ἐν οἷς ἀκηκόατε, ἄξιός ἐστι μισεῖσθαι. τί γὰρ βούλεσθε εἴπω; τὰ πομπεῖα ὡς ἐπεσκεύασε, καὶ τὴν τῶν στεφάνων καθαίρεσιν, ἢ τὴν τῶν φιαλῶν ποίησιν τὴν καλήν; ἀλλ' ἐπὶ τούτοις γε, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο ἀδικῶν ἐτύγχανε τὴν πόλιν, τρὶς οὐχ ἅπαξ τεθνάναι δίκαιος ὢν φανεῖται. καὶ γὰρ ἱεροσυλίᾳ, καὶ ἀσεβείᾳ, καὶ κλοπῇ, καὶ πᾶσι τοῖς δεινοτάτοις ἔνοχος. τὰ μὲν οὖν πολλὰ ὧν λέγων ὑμᾶς ἐφενάκιζε, παραλείψω: φήσας δ' ἀπορρεῖν τὰ φύλλα τῶν στεφάνων, καὶ σαπροὺς εἶναι διὰ τὸν χρόνον, ὥσπερ ἴων, ἢ ῥόδων ὄντας, ἀλλ' οὐ χρυσίου, συγχωνεύειν ἔπεισε. κατ' ἐπὶ μὲν ταῖς εἰσφοραῖς τὸν δημόσιον παρεῖναι προσέγραψε, ὡς δὴ δίκαιος ὤν, ὧν ἕκαστος ἀπεγράφη ἔμελλεν ἔσεσθαι τῶν εἰσενεγκόντων: ἐπὶ τοῖς στεφάνοις δ' οὓς κατέκοπτεν, οὐχὶ προσήγαγε τοῦτο τὸ δίκαιον ὅπερ: ἀλλ' αὐτὸς ῥήτωρ, χρυσοχόος, ταμίας, ἀντιγραφεὺς γέγονε. καὶ μήν, εἰ μὲν ἅπαντα ἠξίους ὅσα πράττεις τῇ πόλει, σαυτῷ πιστεύειν, οὐκ ἂν ὁμοίως κλέπτης ὢν ἐφωράθης. νῦν δ' ἐπὶ ταῖς εἰσφοραῖς ὃ δίκαιον ἐθ' ὁρίσας μὴ σοὶ πιστεύειν, ἀλλὰ τοῖς ἑαυτῆς δούλοις τὴν πόλιν, ὁπότε ἄλλο τι πράττων καὶ χρήματα κινδυνεύσαι, ὧν ἔνια οὐδ' ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς ἀνετέθη, μὴ προσγραψάμενος τὴν

αὐτὴν

αὐτὴν φυλακὴν ἣν περὶ τῶν εἰσφορῶν φαίνῃ, οὐκ ἄδηλον δὴ ὃ τοῦτ' ἐποίησας; ἐγὼ μὲν οἶμαι. καὶ μὴν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ κατὰ παντὸς τοῦ χρόνου σκέψασθε, ὡς καλὰ καὶ ζηλωτὰ ἐπιγράμματα τῆς πόλεως ἀνελὼν, ὡς ἀσεβῆ καὶ δεινὰ ἀντεπιγέγραφεν. οἶμαι γὰρ ὑμᾶς ἅπαντας ὁρᾶν ὑπὸ τῶν στεφάνων ταῖς χοινικίσι κάτωθεν γεγραμμένα, οἱ σύμμαχοι τὸν δῆμον ἀνδραγαθίας ἕνεκα καὶ δικαιοσύνης· ἢ οἱ σύμμαχοι ἀριστεῖον τῇ ἀθηνᾷ. ἢ κατὰ πόλεις οἱ δεῖνες τὸν δῆμον σωθέντες ὑπὸ τοῦ δήμου· οἷον εὐβοεῖς ἐλευθερωθέντες ἐστεφάνωσαν τὸν δῆμον. ἐπιγέγραπταί που πάλιν, κόνων ἀπὸ τῆς ναυμαχίας τῆς πρὸς λακεδαιμονίους, τοιαῦτα γὰρ ἦν τὰ τῶν στεφάνων ἐπιγράμματα. ταῦτα μὲν τοίνυν ἃ ζῆλον πολὺν εἶχε καὶ φιλοτιμίαν ἡμῖν, ἠφάνισται καθαιρεθέντων τῶν στεφάνων. ταῖς φιάλαις δὲ ἃς ἀντ' ἐκείνων ἐποιήσατο ὑμῖν ὁ πόρνος οὗτος, ἀνδροτίωνος ἐπιμελουμένου ἐποιήθησαν, ἐπιγέγραπται. καὶ οὗ τὸ σῶμα ἡταιρηκότος οὐκ ἐῶσιν οἱ νόμοι εἰς τὰ ἱερὰ εἰσιέναι, τούτου τοὔνομα ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐπὶ τῶν φιαλῶν γεγραμμένον ἐστίν· ὅμοιόν γε· οὐ γὰρ ἀλλὰ τοῖς προτέροις ἐπιγράμμασιν, ἢ φιλοτιμίαν ἴσην ἔχον ὑμῖν. τρία τοίνυν ἐκ τούτου τὰ δεινότατα ἄν τις ἴδοι πεπραγμένα αὐτοῖς. τὴν μὲν γὰρ θεὸν τοὺς στεφάνους σεσυλήκασι· τῆς πόλεως δὲ τὸν ζῆλον ἠφανίκασι τὸν ἐκ τῶν ἔργων, ὧν ὑπομνήματ' ἦσαν ὄντες οἱ στέφανοι· τοὺς δ' ἀναθέντας δόξαν οὐ μικρὰν ἀφῄρηνται, τὸ δοκεῖν ὧν ἂν εὖ πάθωσιν, ἐθέλειν μεμνῆσθαι. καὶ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα κακὰ τὸ πλῆθος εἰργασμένοι εἰς τοῦτο ἅμα ἀναισθησίας καὶ τόλμης προεληλύθασιν, ὥστε μέμνηνται τούτων ὡς καλῶς αὐτοῖς διῳκημένων. ὥσθ' ὁ μὲν, οἴεται δι' ἐκείνων ὑφ' ὑμῶν σωθήσεσθαι, ὁ δὲ, παρακάθηται καὶ οὐ καταδύεται τοῖς πεπραγμένοις. οὕτω δ' οὐ μόνον εἰς χρή=

ματα ἀναιδὴς, ἀλλὰ καὶ σκαιός ἐστιν: ὥστε οὐκ οἶδεν ἐκεῖνο, ὅτι στέφανοι μέν εἰσιν ἀρετῆς σημεῖον: φιάλαι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα, πλούτου: καὶ στέφανος μὲν ἅπας κἂν μικρὸς ᾖ, τὴν ἴσην φιλοτιμίαν ἔχει τῷ μεγάλῳ: ἐκπώματα δὲ ἢ θυμιατήρια, ἂν μὲν ὑπερβάλλῃ τῷ πλήθει, πλούτου τινὰ δόξαν προσετρίψατο τοῖς κεκτημένοις: ἐὰν δ' ἐπὶ μικροῖς τις σεμνύνηται, τοσοῦτ' ἀπέχει τοῦ τιμῆς τινος διὰ ταῦτα τυχεῖν, ὥστε ἀπειρόκαλος προσέδοξεν εἶναι. οὗτος τοίνυν ἀνελὼν τὰ τῆς δόξης κτήματα, τὰ τοῦ πλούτου πεποίηται μικρὰ, καὶ οὐχ ὑμῶν ἄξια. καὶ οὐδ' ἐκεῖνο οἶδεν, ὅτι πρὸς μὲν χρημάτων κτῆσιν, οὐδὲ πώποτε ὁ δῆμος ἐσπούδασε: πρὸς δὲ δόξης, ὡς οὐδὲ πρὸς ἓν τῶν ἄλλων. τεκμήριον δέ: χρήματα μὲν γὰρ πλεῖστα τῶν ἑλλήνων ποτὲ σχὼν, τὰ πάνθ' ὑπὲρ φιλοτιμίας ἀνήλωσεν. εἰσφέρων δ' ἐκ τῶν ἰδίων οὐδένα κίνδυνον ὑπὲρ δόξης ἐξέστη. ἀφ' ὧν κτήματα ἀθάνατα αὐτῷ περίεστι, τὰ μὲν, τῶν ἔργων ἡ μνήμη, τὰ δὲ, τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐπ' ἐκείνοις * σταθέντων τὸ κάλλος, προπύλαια ταῦτα, ὁ παρθενὼν, στοαὶ, νεώσοικοι: οὐκ ἀμφορεῖσκοι δύο, οὐδὲ χρυσίδες τέτταρες ἢ τρεῖς, ἄγουσαι ἑκάστη μνᾶν, ἅς, ὅταν σοι δοκῇ, σὺ πάλιν γράψεις καταχωνεύειν. οὐ γὰρ αὑτοὺς δεκατεύοντες: οὐδὲ ἃ καταράσαιντο ἂν οἱ ἐχθροὶ, ποιοῦντες, διπλᾶς πράττοντες τὰς εἰσφορὰς, ταῦτα ἀνέθεσαν: οὐδ' οἵοις περ σὺ χρώμενοι συμβούλοις ἐπολιτεύοντο: ἀλλὰ τοὺς ἐχθροὺς κρατοῦντες, καὶ ἃ πᾶς τις ἂν εὖ φρονῶν εὔξαιτο, τὴν πόλιν εἰς ὁμόνοιαν ἄγοντες ἀθάνατον κλέος αὐτῶν λελοίπασι: τοὺς δ' ἐπιτηδεύοντας οἷα σὺ βεβίωται, τῆς ἀγορᾶς εἴργοντες. ὑμεῖς δ' εἰς τοῦτο, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, προήχθητε εὐηθείας καὶ ῥαθυμίας, ὥστ' οὐδὲ τοιαῦτα ἔχοντες παραδείγματα, ταῦτα μιμεῖσθε: ἀλλ' ἀνδροτίων ὑμῖν πομπείων ἐπισκευαστὴς, ἀνδροτίων ὦ γῆ καὶ θεοί. καὶ τοῦτο τὸ

ἀσέβημα ἔλαττόν τινος ἡγεῖσθε. ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι δεῖν τὸν εἰς ἱερὰ εἰσιόντα καὶ χερνίβων καὶ κανῶν ἁψόμενον, καὶ τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς ἐπιμελείας προστάτην ἐσόμενον, οὐχὶ προειρημένων ἡμερῶν ἀριθμὸν ἁγνεύειν μόνον, ἀλλὰ τὸν βίον ὅλον ἡγνευκέναι τοιούτων ἐπιτηδευμάτων, οἷα τούτῳ βεβίωται.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ κατὰ ἀριστοκράτους λόγου.

Χαρίδημον τὸν ὠρείτην ἡγούμενον ξενικοῦ, καὶ στρατηγοῦντα παρὰ κερσοβλέπτῃ τῷ θρᾴκης βασιλεῖ, πολίτην σφῶν αὐτῶν ἀθηναῖοι ἐποιήσαντο, τὰ μὲν, γεγονότα χρήσιμον αὐτοῖς: τὰ δὲ, προσδοκῶντες ἔτι μᾶλλον γενήσεσθαι. περὶ τούτου ψήφισμα ἔγραψεν ἀριστοκράτης ἐν τῇ βουλῇ τοιοῦτον: ἐάν τις ἀποκτείνῃ χαρίδημον, ἀγώγιμος ἔστω ἐξ ἁπάσης τῆς ἀθηναίων συμμαχίδος. ἐὰν δέ τις τὸν ἀγόμενον ἀφέληται ἢ πολίτης, ἢ ἰδιώτης, ἔκσπονδος ἔστω. τούτου κατηγορεῖ τοῦ ψηφίσματος εὐθυκλῆς τῷ δημοσθένους λόγῳ χρησάμενος: καὶ φησὶ πρῶτον μὲν εἶναι τὸ ψήφισμα παράνομον: ὅτι κρίσιν ἀναιρεῖ, καὶ δικαστήρια, καὶ τὴν τιμωρίαν ἀπὸ τῆς αἰτίας γεγραμμένην ἔχει. δεύτερον δὲ μὴ συμφέρειν τοῖς ἀθηναίοις τοιαύτην χαριδήμῳ δοῦναι δωρεάν. ἀπολοῦμεν γὰρ διὰ ταύτης χερρόνησον: τὸ δὲ ὅπως, ὁ λόγος δείξει. ἐξετάζει δὲ καὶ τὴν τοῦ προσώπου ποιότητα, λέγων οὐκ εἶναι δωρεᾶς ἄξιον τὸν χαρίδημον, καὶ ταῦτα τοιούτων.

Ἑτέρα ὑπόθεσις.

Διπλοῦς ὁ λόγος καθάπερ καὶ ὁ κατὰ τιμοκράτους. ἔχει γὰρ τὴν τῶν παρανόμων διπλῆν ὑπόθεσιν τὴν κεινομένην, ἔχει δὲ καὶ ἑτέραν ἐπεισενηνεγμένην, τὴν κατὰ τὴν χερρόνησον. ἔστι δὲ ὡς ἂν εἴποι τις κατὰ τὴν ὁμοιότητα ἀνταγώνισμα ὁ παρὼν λόγος τῷ περὶ στεφάνου λόγῳ.

ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ὅτι ἄξιός ἐστι τῆς δωρεᾶς, ἀγωνίζεται κτησιφῶν: ἐνταῦθα δὲ εὐθυκλῆς ἀριστοκράτην ἐγράψατο, φάσκων παράνομον εἶναι τὸ ψήφισμα, καὶ ὅτι οὐκ ἄξιός ἐστι τῆς δωρεᾶς ὁ χαρίδημος. δηλοῦται δὲ ἡ στάσις ὅτι πραγματική ἐστιν ἔγγραφος, εἰ δεῖ κυρωθῆναι τὸ ψήφισμα, ἢ μή. Εἰσὶ δὲ τοῦ λόγου κεφάλαια τρία, τὸ δίκαιον, τὸ νόμιμον, καὶ τὸ συμφέρον. καὶ τὸ μὲν δίκαιον, καὶ νόμιμον ἐνέπεσε κυρίως ἐκ τῆς ὕλης τῶν πραγμάτων: τὸ δὲ συμφέρον, ἐκ περινοίας τοῦ ῥήτορος. καὶ κατηγορεῖ τῷ μὲν νομίμῳ κατὰ τοιοῦτον τὸν τρόπον: ὅτι δέκα νόμοις παρέβη: ὧν οἱ μὲν ἑπτὰ, φονικοί: οἱ δὲ τρεῖς, πολιτικοί. τῷ δὲ δικαίῳ, ὅτι πολλάκις ὁ χαρίδημος ἠδίκησε τὴν πόλιν, καὶ οὐ δίκαιον δοῦναι αὐτῷ τὴν τοιαύτην δωρεάν. τίθησι δὲ καὶ τὸ συμφέρον ἐκ περινοίας τοῦ ῥήτορος, οὕτως: ὅτι σκοπήσατε ποίῳ τρόπῳ περιελήφθη, καὶ ποίῳ ἐδόθη ἡ χερρόνησος. δῆλον δὲ ὅτι ἐλήφθη τοῦ κότυος μὲν βασιλεύοντος, ἐδόθη δὲ μερισθείσης τῆς βασιλείας εἰς τρεῖς. νῦν οὖν ὑμῶν παρεχόντων τῷ χαριδήμῳ τὴν τοιαύτην δωρεὰν, ἐὰν βουληθῇ ὁ κερσοβλέπτης τοῖς ἄλλοις πολεμεῖν βασιλεῦσιν, οὐχ ἕξει τὸν ἐναντιούμενον. ὁ γὰρ ἀθηνόδωρος ἀθηναῖος ὢν οὐκ ἐθελήσει φονεύεσθαι τὸν χαρίδημον διὰ τοὺς ἀθηναίους. πάλιν, ὁ σίμων καὶ ὁ βιάνωρ σύμμαχοι ὄντες ἤτοι πολῖται, οὐδ' αὐτοὶ ἐθελήσουσι χαρίδημον διαχρήσασθαι. εἰ δ' οὐχὶ μὴ ἐναντιωθῶσι τοῦ χαριδήμου στρατηγοῦντος τῷ κερσοβλέπτῃ, ἐρημωθέντων τῶν ἄλλων βασιλέων, καὶ φονευομένων, γενήσεται μονοκράτωρ ὁ κερσοβλέπτης, καὶ οὐδὲν αὐτὸν κωλύσει λαβεῖν τὴν χερρόνησον, οὐκ ἔστιν οὖν τοῦτο τὸ κεφάλαιον ἐκ τῆς ὕλης τῶν πραγμάτων κυρίως: ἀλλὰ τοῦ φθέγγοντός ἐστι, λέγοντος, ὅτι συμφέρει ὑμῖν τὸ λαβεῖν τὴν ἀμφίπολιν, καὶ πολλὰ τοιαῦτα. ὅτι δὲ ἐκ περιεργίας τοῦ ῥήτορος ἐνέπεσε τὸ κεφάλαιον, δῆλον ἐκ τοῦ

κατὰ κτησιφῶντος αἰσχίνου. τοιαύτης γὰρ οὔσης κἀκεῖ ὑποθέσεως, ὁ μὲν αἰσχίνης διὰ πενίαν συνέσεως καὶ δεινότητος ἔνδειαν, οὐκ εὐπόρησε θεῖναι τὸ συμφέρον. Προοίμια δὲ τοῦ λόγου ἐστὶ τρία. τὸ μὲν πρῶτον ἐκ πράγματος, ὅτι μεγάλα τὴν πόλιν ἀδικουμένην ὁρῶν τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἐνεστησάμην; ἐν ᾧ καὶ τὴν ἔχθραν μὲν τὴν πρὸς χαρίδημον κρύπτει, ἔχειν δὲ ἀηδῶς πρὸς τὸν ἀριστοκράτην διορίζεται, ἐξ οὗ βλαβήσεσθαι ἔμελλεν οὐδέν. ἐπειδὴ γὰρ ὁ μὲν προφανὴς ἀγὼν πρὸς ἀριστοκράτην, ὁ δὲ κρυπτόμενος πρὸς χαρίδημον, διὰ τοῦτο τὸ μὲν κρύπτων, ὡς ἀνύποπτον, περὶ δὲ τοῦ ἐμφανοῦς διαλέγεται. τὸ δὲ δεύτερον, ἐκ προσώπου τοῦ λέγοντος εἴληπται. ἐπειδὴ γὰρ ἰδιώτης τυγχάνων πρᾶγμα τηλικοῦτον δείξειν ἐπαγγέλλομαι, προσήκει πάντας ὑμᾶς συναγωνίσασθαί μοι. τοῦτο δέ φησι διὰ τὸ φοβεῖσθαι ὅτι ἰδιώτης τυγχάνων πρὸς δημαγωγοὺς καὶ στρατηγὸν ἀγωνίζεται. πόῤῥωθεν γὰρ αὐτῷ τὸ ἀνύποπτον κατασκευάζει διὰ τῆς δοκούσης ἁπλότητος. τὸ δὲ τρίτον ἀπὸ προσώπου τοῦ χαριδήμου δι' ὅνπερ ὁ λόγος. δέδοται γὰρ ὑμῖν θεώρημα λύειν τὰ ἀντιπίπτοντα ἀπὸ τῆς ἀξίας πάντα, ἐπειδὴ κατὰ ἐνδόξου προσώπου τὸν λόγον ποιούμεθα. τοῦτο καὶ ἀριστείδης ἐν τῷ περικλεῖ πεποίηκεν. ἔστι δ' ἐν μέσῳ τοῦ προοιμίου τοῦ τρίτου συστροφή τις ἐνθυμηματική. εἰ μὲν δὴ τοῦτο μέγιστον ἀριστοκράτης, καὶ τὰ ἑξῆς. ἐπειδὴ γὰρ κατ' ἀρχὰς τοῦ λόγου διέβαλλε τὴν ὑπόληψιν τοῦ χαριδήμου, ἐφοβήθη μὴ τὴν ἐξακολουθίαν ἀπόδειξιν τῆς δυσμενείας ὁ ἀκροατὴς ζητήσῃ, ἣν ἔλυσε. νῦν μὲν προειδεῖν ὠθεῖ τὸ κατὰ χεῤῥόνησον προσποιησάμενος, ὕστερον δ' εὑρεῖν τὴν δύσνοιαν ἐπαγγελλόμενος. ἐπειδὴ δὲ ἔμελλεν ὁ ἀκροατὴς θαυμάζειν, τί δήποτε ψηφίσματος κατηγορίαν ποιούμενος παρανόμου, χεῤῥονήσου κατὰ τὸν ἀγῶνα μέμνηται, ἐν καταστάσει πε-

κατατίθησι τὸν ἀκροατὴν, οἰκείαν ὑπολαμβάνειν τῷ
ἀγῶνι τὴν μνήμην τῆς Χεῤῥονήσου, ὅλον τὸν ἀγῶνα δι' αὐ-
τῆς διαβάλλων, καὶ ὕποπτον καθιστάς. καὶ ἔστιν ὥσπερ προ-
κατασκευὴ τοῦ συμφέροντος. ἡ κατάστασις δὲ λαμβάνε-
ται, ποτὲ μὲν ἐκ γνώμης, ποτὲ δὲ, ἐκ διηγήσεως. ἐπειδὴ
δ' ἔμελλεν ἀκούσας ὁ ἀκροατὴς περὶ τῆς Χεῤῥονήσου ἐπι-
ζητεῖν εὐθὺς τὰς ἐντελεστέρους ἀποδείξεις, διὰ τοῦτο φθά-
σας, εἶτα μὴ προσποιούμενος φθάνειν δίδωσιν αἵρεσιν, πό-
τερον τὸ νόμιμον ἀκοῦσαι βούλονται πρῶτον, ἢ τὸ δίκαιον,
ἢ τὸ συμφέρον. ἐπειδὴ γὰρ ἦν αὐτῷ ἰσχυρὸν τὸ νόμιμον καὶ
οἰκειότερον μᾶλλον τῇ γραφῇ, διὰ τοῦτο καὶ ἀναγκαῖον
ἡγήσατο τούτῳ πρώτῳ χρήσασθαι. ἀγγέλλει γοῦν ὡς οὐκ
αἰτειπόντος τοῦ ἀκροατοῦ, ἢ ἐπιζητήσαντος κατὰ τὴν ἐ-
παγγελίαν τῆς γραφῆς, εἶπε περὶ τοῦ νομίμου βούλεσθε
πρῶτον τοῦτο ἐροῦμεν; καὶ ἐπειδὴ ἔμελλεν ἀντιπίπτειν
ἐκ τοῦ νόμου ἀπεξιὸς Χαρίδημος, καὶ διὰ τοῦτο ἐγράφη τι-
μή τις αὐτῷ ἰδία ἐν τῷ ψηφίσματι. ὁ γὰρ τῶν φο-
νικῶν θεσμὸς κατὰ τῶν πολιτῶν ἐδόκει κεῖ-
σθαι, διὰ τοῦτο ἐδεήθη πρὸς τὴν λύσιν
τῶν ἀντικειμένων προκατασκευῆς,
συνεθίζων τὸν ἀκροατὴν
ὅτι πολίτης, καὶ
ὑπὲρ πολίτου
ὁ λόγος.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ, Ο ΚΑΤΑ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΣ.

Ηδεὶς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, νομίσῃ, μήτε ἰδίας ἔχθρας ἐμὲ μηδεμιᾶς οὕνεχ' ἥκειν ἀριστοκράτους κατηγορήσοντα τουτουί, μήτε μικρὸν ὁρῶντά τι καὶ φαῦλον ἁμάρτημα, ἑτοίμως οὕτως ἐπὶ τούτῳ προάγειν ἐμαυτὸν εἰς ἀπέχθειαν. ἀλλ' εἴπερ ἄρα ὀρθῶς ἐγὼ λογίζομαι καὶ σκοπῶ, ὑπὲρ τοῦ χερρόνησον ἔχειν ὑμᾶς ἀσφαλῶς, καὶ μὴ παρακρουσθέντας ἀποστερηθῆναι πάλιν αὐτῆς, περὶ τούτου μοι ἐστὶν ἅπασα ἡ σπουδή. δεῖ δὴ πάντας ὑμᾶς, εἰ βούλεσθε ὀρθῶς περὶ τούτων μαθεῖν, καὶ κατὰ τοὺς νόμους δικαίως κρῖναι τὴν γραφήν, μὴ μόνον τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ ψηφίσματι ῥήμασι προσέχειν τὸν νοῦν, ἀλλὰ καὶ τὰ συμβησόμενα ἐξ αὐτῶν σκοπεῖν. εἰ μὲν γὰρ ἦν ἀκούσασιν εὐθὺς εἰδέναι * τὰ κεκακουργημένα, τὴν ἀρχὴν ἴσως ἂν οὐκ ἐξηπατήθητε. ἐπειδὴ δὲ τοῦθ' ἓν ἐστὶ τῶν ἀδικημάτων, τὸ χεῖρον τὸν τρόπον καὶ λέγειν καὶ γράφειν ἐνίους, ὃν ἂν ἥκιστα ὑμεῖς ὑπίδοισθέ τι καὶ φυλάξοισθε, προσήκει μὴ πάνυ θαυμάζειν, εἰ καὶ τοῦτο τὸ ψήφισμα ἡμεῖς οὕτω γεγραμμένον ἐπιδείξωμεν, ὥστε δοκεῖν μὲν χαριδήμῳ φυλακήν τινα τοῦ σώματος διδόναι, τὴν ὡς ἀληθῶς δὲ δικαίαν καὶ βεβαίαν φυλακὴν χερρονήσου τῆς πόλεως ἀποστερεῖν. Εἰκότως δ' ἄν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ προσέχοιτέ μοι τὸν νοῦν, καὶ μετ' εὐνοίας ἀκούσαιτε ἃ λέγω. ἐπειδὴ γὰρ οὐχὶ τῶν ἐνοχλούντων ὑμᾶς, οὐδὲ τῶν πολιτευομένων καὶ πιστευομένων παρ' ὑμῖν ὢν πρᾶγμα τηλικοῦτόν φημι δείξειν πεπραγμένον, ἐὰν ὅσον ἐστὶν ἐν ὑμῖν, συναγωνίσησθέ

μοι, καὶ προθύμως ἀκούσητε περὶ τοῦ σώσετε, καὶ ποιήσετε μὴ κατοκνεῖν, ἄν τις καὶ ἡμῶν οἴηταί τι δύνασθαί τι ποιῆσαι τὴν πόλιν ἀγαθόν. οἰήσεται δὲ, ἐὰν μὴ χαλεπὸν εἶναι νομίσῃ τὸ παρ' ὑμῖν λόγου τυχεῖν. νῦν δὲ πολλοῖς τοῦτο φοβουμένοις, λέγειν μὲν ἴσως οὐ δεινοῖς, βελτίοσι δὲ ἀνθρώποις τῶν δεινῶν, οὐδὲ σκοπεῖν ἐπέρχεται τῶν κοινῶν οὐδέν. ἔγωγ' οὖν ὀμνύω τοὺς θεοὺς ἅπαντας, ἀπώκνησ' ἂν εὖ ἴστε, καὶ αὐτὸς τὴν γραφὴν ταύτην ἐπενεγκεῖν, εἰ μὴ πάνυ τῶν αἰσχρῶν ἐνόμιζον εἶναι, νῦν μὲν ἡσυχίαν ἄγειν καὶ σιωπῆσαι, πρᾶγμ' ἀλυσιτελὲς τῇ πόλει κατασκευάζοντας ὁρῶν τινας ἀνθρώπους: πρότερον δ', ὅτ' ἔπλευσα τριηραρχῶν εἰς Ἑλλήσποντον, εἰπεῖν καὶ κατηγορῆσαί τινων, οὓς ἀδικεῖν ὑμᾶς ἡγούμην. Οὐκ ἀγνοῶ μὲν οὖν, ὅτι τὸν Χαρίδημον εὐεργέτην εἶναί τινες τῆς πόλεως οἴονται: ἐγὼ δὲ, ἂν περὶ ὧν βούλομαί τι καὶ οἶδα πεπραγμένα ἐκείνῳ δυνηθῶ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, οἶμαι δείξειν, οὐ μόνον οὐκ εὐεργέτην, ἀλλὰ καὶ κακονούστατον ἀνθρώπων ἁπάντων, καὶ πολὺ τἀναντία, ἢ προσῆκεν, ὑπειλημμένον. εἰ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο μέγιστον Ἀριστοκράτης ἠδίκει, τὸ τοιοῦτον ὄντ' ἐγώ φημι δείξειν τὸν Χαρίδημον ὄντα τοσαύτην περιῆφθαι πρόνοιαν ἐν τῷ ψηφίσματι, ὥστ' ἰδίαν παρὰ τοὺς νόμους ἐάν τι πάθῃ, τιμωρίαν αὐτῷ δεδωκέναι, ταῦτ' ἂν ἤδη λέγειν πρὸς ὑμᾶς ἐπεχείρουν: ἵν' εἰδῆτε πολλοῦ δεῖν ἄξιον ὄντα τυχεῖν τοῦ ψηφίσματος αὐτὸν τουτουί. νυνὶ δὲ ἕτερον τούτου μεῖζόν ἐστι διὰ τοῦ ψηφίσματος τὸ ἀδίκημα, ὃ δεῖ πρότερον καὶ μαθεῖν ὑμᾶς καὶ φυλάξασθαι. ἀνάγκη δ' ἐστὶ πρῶτον ἁπάντων εἰπεῖν καὶ δεῖξαι, τί ποτ' ἐστὶ τὸ Χερρόνησον ὑμᾶς ἀσφαλῶς ἔχειν πεποιηκός: διὰ γὰρ τοῦ μαθεῖν τοῦτο, καὶ τὸ ἀδίκημα ὃ φημι, ὄψεσθε σαφῶς. Ἔστι τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο, τὸ τελευτήσαντος Κότυος Βηρισάδην καὶ Ἀμάδοκον καὶ

κερσοβλέπτην, φεῖς αὐθ' ἑνὸς γενέσθαι θράκης βασιλέας. συμβέβηκε γὰρ ἐκ τούτου αὐτοῖς μὲν ἀντιπάλους εἶναι τούτους, ὑμᾶς δὲ ὑπέρχεσθαι καὶ θεραπεύειν. τοῦτο τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, βουλόμενοί τινες, παῦσαι, καὶ καταλῦσαι μὲν τοὺς ἑτέρους βασιλέας, παραδοῦναι δ' ἑνὶ τῷ κερσοβλέπτῃ τὴν ἀρχὴν ἅπασαν, διαπράττονται σφίσι τοῦτο γενέσθαι τὸ προβούλευμα: τῷ μὲν ἀκοῦσαι, κεχωρισμένοι τοῦ τι τοιοῦτον δοκεῖν διαπράξασθαι: τῷ δ' ἔργῳ πάντων μάλιστα τοῦτο περαίνοντες, ὡς ἐγὼ διδάξω. ἐπειδὴ γὰρ ἑνὸς τελευτήσαντος τῶν βασιλέων βηρισάδου παραβὰς τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας ἃς μεθ' ὑμῶν ἐποιήσατο κερσοβλέπτης, ἐξέφερε πόλεμον πρός τε τοὺς βηρισάδου παῖδας, καὶ πρὸς ἀμάδοκον: εὔδηλον ἦν ὅτι τοῖς μὲν βηρισάδου παισὶν ἀθηνόδωρος βοηθήσει, τῷ δ' ἀμαδόκῳ σίμων καὶ βιάνωρ. ὁ μὲν γὰρ, βηρισάδου κηδεστὴς, οἱ δὲ, ἀμαδόκου γεγόνασιν. ἐσκόπουν οὖν τίν' ἂν τρόπον ἡσυχίαν μὲν ἔχειν ἀναγκασθεῖεν οὗτοι: ἐρήμων δὲ ὄντων ἐκείνων, ὁ τῷ κερσοβλέπτῃ πράττων τὴν ἀρχὴν χαρίδημος ἀσφαλῶς πάντα καταστρέψαιτο: εἰ πρῶτον μὲν ἄν τις αὐτὸν ἀποκτείνῃ, ψήφισμα ὑμέτερον γένοιτο, ἀγώγιμον εἶναι: δεύτερον δὲ, εἰ χειροτονηθείη στρατηγὸς ὑφ' ὑμῶν χαρίδημος: οὔτε γὰρ ὑμετέρῳ στρατηγῷ προχείρως ἐναντία θήσεσθαι τὰ ὅπλα ἔμελλεν ὁ σίμων οὐδ' ὁ βιάνωρ, πολῖται γεγενημένοι, καὶ ἄλλως ἐσπουδακότες πρὸς ὑμᾶς: ὁ δὲ δὴ γένει πολίτης ἀθηνόδωρος οὐδὲ βουλεύσεσθαι, οὐδὲ τὴν διὰ τοῦ ψηφίσματος αἰτίαν ὑποδύσεσθαι, ἣ πρόδηλος ἦν ἐπ' ἐκείνους ἥξουσα, εἴ τι πάθοι χαρίδημος. ἐκ δὲ τούτου τοῦ τρόπου, τῶν μὲν, ἐρήμων ὄντων βοηθῶν, αὐτῷ δὲ ἀδείας δοθείσης, ῥᾳδίως ἐκβαλεῖν ἐκείνους καὶ καθέξειν τὴν ἀρχήν. καὶ ὅτι ταῦτα οὕτως ᾤοντο, καὶ τοῦτ' ἦν τὸ κατασκεύασμα αὐτοῖς, τὰ πραχθέντα αὐτὰ

κατηγορεῖ. ἅμα γὰρ τῷ πολέμῳ τ' ἐνεχείρουν αὐτοί, καὶ πρὸς ὑμᾶς ἧκεν Ἀριστόμαχος πρεσβευτὴς παρ' αὐτοῦ ὁ Ἀλωπεκῆθεν οὑτοσί: ὃς ἄλλα τε ἐδημηγόρει παρ' ὑμῖν ἐπαινῶν καὶ διεξιὼν τόν τε Κερσοβλέπτην καὶ τὸν Χαρίδημον, ὡς φιλανθρώπως ἔχουσι πρὸς ὑμᾶς, καὶ μόνον ἀνθρώπων ἂν ἔφη Χαρίδημον Ἀμφίπολιν χαρίσασθαι τῇ πόλει δύνασθαι, καὶ παρῄνει στρατηγὸν χειροτονῆσαι. ἡτοίμαστο δ' αὐτοῖς τοῦτο τὸ προβούλευμα, καὶ προδιῴκητο, ἵνα εἰ πεισθείητέ τι ἐκ τῆς ὑποσχέσεως καὶ τῆς ἐλπίδων, ἃς ὑπέτεινεν ὁ Ἀριστόμαχος, εὐθὺς ἐπικυρώσειεν ὁ δῆμος, καὶ μηδὲν ἐμποδὼν εἴη. καί τοι, πῶς ἂν τεχνικώτερον, ἢ κακουργότερον συμπεσκευάσειεν ἄνθρωπος, ὅπως οἱ μὲν, ἐκπεσοῦνται τῶν βασιλέων, εἷς δ' ὃν αὐτοὶ βούλονται, πᾶσαν ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσαιτο τὴν ἀρχήν, ἢ τοὺς μὲν τοῖν δυοῖν βοηθήσαντας ἂν εἰς φόβον συκοφαντίας εὐλάβειαν καθιστάντες, ἣν εἰκὸς προσδοκᾶν ἐκείνους ἐφ' αὑτοὺς ἐλθεῖν ἂν διὰ τοῦ ψηφίσματος τουτουί, εἴ τι πάθοι Χαρίδημος, τῷ δ' ἑνὶ πράττοντι τὴν ἀρχήν, καὶ πάντα τἀναντία τοῖς ὑμῖν συμφέρουσι κατασκευάζοντι τοσαύτην ἐξουσίαν διδόντες τοῦ ταῦτα ἀδεῶς πράττειν; οὐ τοίνυν μόνον ἐκ τούτων δῆλον ἐσθ' ὅτι τούτων ἕνεκα ἐρρήθη τὸ προβούλευμα ὧν λέγω, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ψηφίσματος αὐτοῦ μαρτυρία τίς ἐστιν εὐμεγέθης. ἂν γὰρ ἀποκτείνῃ τις Χαρίδημον γράψας καὶ παραβάς, τὸ, τί πράττοντα εἰπεῖν, πότερα ἡμῖν συμφέροντα, ἢ οὔ, γέγραφεν εὐθὺς ἀγώγιμον ἐκ τῶν συμμάχων εἶναι. οὐκοῦν τῶν μὲν ἐχθρῶν ὁμοίως ἡμῖν τε κἀκείνῳ οὐδέποτ' εἰς τοὺς ἡμετέρους ἥξει συμμάχους οὐδείς, οὔτ' ἀποκτείνας ἐκεῖνον οὔτε μή. ὥστ' οὐ κατὰ τούτων γέγραφε ταύτην τὴν τιμωρίαν: τῶν δὲ ἡμετέρων μὲν φίλων, ἐκείνου δ' ὅταν ἐγχειρῇ τι πράττειν ἐναντίον ὑμῖν, ἐχθρῶν, τούτων ἄν τις εἴη ὁ διὰ τὸ ψήφισμα φοβηθείς, καὶ φυλαξά-

μένος μὴ δι' ἀνάγκην ἡμῖν εἰς ἔχθραν ἐλθεῖν. ἔστι τοίνυν οὗ-
τος ἀθηνόδωρος, σίμων, βιάνωρ, οἱ θρᾴκης βασιλεῖς: ἄλ-
λος, ὅς τις ἂν εὐεργεσίας μόνος καταθέσθαι βούλοιτο τὰ
πράττειν ὑπεναντία ἐκεῖνον ἐγχειροῦνθ' ὑμῖν ἐπισχεῖν. ὧν
μὲν τοίνυν οὕνεκ' ἐρρήθη τὸ προβούλευμα, ἵνα κυρώσειεν ὁ
δῆμος ἐξαπατηθεὶς, καὶ δι' ἃ τὴν γραφὴν ἐποιησάμεθα
ἡμεῖς ταύτην βουλόμενοι κωλῦσαι, ταῦτ' ἐστὶν, ὦ ἄνδρες
ἀθηναῖοι. Δίκαιον δ' ἐστὶν ἴσως, ἐμὲ ὑπεσχημένον τρία ἐπι- προκατασκευή. ἑρμ.
δείξειν, ἓν μὲν, ὡς παρὰ τοὺς νόμους τὸ ψήφισμα εἴρηται:
δεύτερον δὲ, ὡς ἀσύμφορόν ἐστι τῇ πόλει: τρίτον δὲ, ὡς ἀνά-
ξιός ἐστι τυχεῖν τούτων ὧν γέγραπται, ἁπάντων τούτων αἵ-
ρεσιν ὑμῖν δοῦναι τοῖς ἀκουσομένοις, τί πρῶτον, ἢ τί δεύ-
τερον, ἢ τί τελευταῖον, βουλομένοις ὑμῖν ἐστιν ἀκούειν. ὅ,
τι δὴ βούλεσθε, ὁρᾶτε, ἵνα τοῦτο λέγω πρῶτον ὑμῖν. περὶ
τοῦ παρανόμου βούλεσθε πρῶτον; τοῦτο τοίνυν ἐροῦμεν. ἃ
δὴ δέομαί τε καὶ ἀξιῶ παρὰ πάντων ὑμῶν τυχεῖν, δίκαι',
ὡς ἐμαυτὸν πείθω. μηδεὶς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῷ
διεψεῦσθαι τοῦ χαριδήμου καὶ νομίζειν εὐεργέτην εἶναι φι-
λονεικῶν, δυσχερέστερον τοὺς περὶ τῶν νόμων λόγους ἡμῶν
ἀκούσῃ: μὴ δ' ἀποστερήσῃ διὰ τοῦτο μήθ' αὑτὸν τοῦ θέσθαι
τὴν ψῆφον εὔορκον, μήτε ἐμὲ τοῦ διδάξαι περὶ πάντων ὑ-
μᾶς ὡς βούλομαι: ἀλλὰ ποιησάσθω τὴν ἀκρόασιν ὡδὶ, καὶ
σκοπείσθω ὡς δίκαια, ἃ ἐρῶ. ὅταν μὲν λέγω περὶ τῶν νό-
μων, ἀφελὼν ὅτῳ τὸ ψήφισμα, εἴρηται, καὶ ποίῳ τινὶ, σκο-
πεῖν: περὶ τοῦ πότερον παρὰ τοὺς νόμους, ἢ κατὰ τοὺς νόμους
εἴρηται, σκοπείσθω, καὶ μηδὲν ἄλλο. ὅταν δ' ἐλέγχω τὰ
πεπραγμένα, καὶ διεξίω τὸν τρόπον ὃν πεφενάκισθε ὑπ' αὐ-
τοῦ, τὰς πράξεις σκοπείσθω, πότερον γεγονυίας, ἢ ψευ-
δεῖς ἐρῶ. ὅταν δὲ ἐξετάζω περὶ τοῦ συμφέρειν, ἢ μὴ τῇ πό-
λει ταῦτα ψηφίσασθαι, πάντα τἄλλα ἀφεὶς, τοὺς λογισμοὺς
ὁράτω τοὺς περὶ τούτων, πότερα ὀρθῶς ἔχοντας ποιοῦμαι,

ἢ οὔ. ἐὰν γὰρ οὕτως ἔχοντες τὸν τρόπον ἀκροᾶσθέ μου, αὐτοί τε ἄριστα ἃ προσήκει, συνήσετε χωρὶς ἕκαστον σκοποῦντες, καὶ οὐχ ἅμα πάντα ἀθρόα ἐξετάζοντες, κἀγὼ ῥᾷστα ἃ βούλομαι δυνήσομαι διδάξαι. ἔσονται δὲ βραχεῖς περὶ πάντων οἱ λόγοι. Λάβε δὴ τοὺς νόμους αὐτοὺς καὶ λέγε, ἵν' ἐξ αὐτῶν ἐπιδεικνύω τοῦτον παράνομον. Ἐκ τῶν φονικῶν νόμων τῶν ἐξ ἀρείου πάγου.

Νόμος.

Δικάζειν δὲ τὴν βουλὴν τὴν ἐν ἀρείῳ πάγῳ φόνου, καὶ τραύματος ἐκ προνοίας, καὶ πυρκαϊᾶς, καὶ φαρμάκων, ἐάν τις ἀποκτείνῃ δούς. Ἐπίσχες. ἠκούσατε μὲν τοῦ τε νόμου καὶ τοῦ ψηφίσματος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. ὡς δ' ἄν μοι δοκῆτε τοῦ περὶ τοῦ παρανόμου λόγου αὐτοὺς ῥᾷστα μαθεῖν, τοῦθ' ὑμῖν φράσω: εἰ σκέψαισθ' ἐν τίνι τάξει ποτ' ἐστὶν ὑπὲρ οὗ τὸ ψήφισμα εἴρηται, πότερα ξένος, ἢ μέτοικος, ἢ πολίτης ἐστίν. εἰ μὲν δὴ μέτοικον φήσομεν, οὐκ ἐροῦμεν ἀληθῆ: εἰ δ' αὖ ξένον, οὐχὶ δίκαια ποιήσομεν: τὴν τοῦ δήμου δωρειὰν, ἐν ᾗ πολίτης γέγονε, κυρίαν αὐτῷ δίκαιόν ἐστιν εἶναι. ὡς ὑπὲρ πολίτου τοίνυν ὡς ἔοικε, ποιητέον τοὺς λόγους, θεάσασθε δὴ πρὸς διὸς ὡς ἁπλῶς καὶ δικαίως χρήσομαι τῷ λόγῳ. ὃς εἰς μὲν ταύτην τίθεμαι τὴν τάξιν αὐτὸν, ἐν ᾗ πλείστης ἂν τυγχάνοι τιμῆς. ἃ δ' οὐδ' ἡμῖν τοῖς γένει πολίταις ἐστὶν, οὐδ' ἐκείνῳ δεῖν οἴομαι γενέσθαι παρὰ τοὺς νόμους. τίν' οὖν ἐστι ταῦτα; ἃ νυνὶ γέγραφεν οὗτος; γέγραπται γὰρ ἐν μὲν τῷ νόμῳ, τὴν βουλὴν δικάζειν φόνου καὶ τραύματος ἐκ προνοίας, καὶ πυρκαϊᾶς, καὶ φαρμάκων, ἐάν τις ἀποκτείνῃ δούς. καὶ προσειπὼν ὁ θεὶς τὸν νόμον, ἐὰν ἀποκτείνῃ, κρίσιν πεποίηκεν ὅμως, οὐ πρότερόν τι χρὴ πάσχειν τὸν δεδρακότα εἴρηκε. καλῶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῦθ' ὑπὲρ εὐσεβείας ὅλης τῆς πόλεως προϊδών. * πῶς οὐκ ἔνεστιν ἅπαντας ἡμᾶς εἰδέναι τίς ποτ' ἐστὶν ὁ

ἀνδροφόνος. τὸ μὲν δὴ τὰ τοιαῦτα αὐτὸν κρίνασθαι πιστεύειν, ἄν τις ἐπαιτιάσηται, δεινὸν ἡγεῖτο. δεῖν δ᾽ ὑπελάμβανεν, ἐπειδὴ πρὸ ἡμεῖς τιμωρήσομεν τῷ πεπονθότι, πεισθῆναι, καὶ μαθεῖν ὑμᾶς διδασκομένους, ὡς δέδρακε: τηνικαῦτα γὰρ εὐσεβεῖς ἤδη κολάζειν εἰδόσιν εἶναι: πρότερον δὲ οὔ. καὶ ἔτι πρὸς τούτῳ διελογίζετο, ὅτι πάντα τὰ τοιαῦτα ὀνόματα, οἷον ἐάν τις ἀποκτείνῃ, ἐάν τις ἱεροσυλήσῃ, ἐάν τις προδῷ, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα πρὸ τοῦ μὲν τὴν κρίσιν γενέσθαι, αἰτιῶν ὀνόματά ἐστιν: ἐπειδὰν δὲ κριθείς τις ἐξελεγχθῇ, τηνικαῦτα ἀδικήματα γίγνεται. οὐ δὴ δεῖν ᾤετο τῷ τῆς αἰτίας ὀνόματι τιμωρίαν προσγράφειν, ἀλλὰ κρίσιν. καὶ διὰ ταῦτα ἄν τις ἀποκτείνῃ τινά, τὴν βουλὴν δικάζειν ἔγραψε, καὶ οὐχ ἅπερ ἂν ἁλῷ, παθεῖν εἶπεν. ὁ μὲν δὴ τὸν νόμον τιθεὶς οὕτως, ὁ δὲ τὸ ψήφισμα γράφων πῶς; Ἐάν τις ἀποκτείνῃ, φησί, Χαρίδημον. τὴν μὲν δὴ προσηγορίαν τοῦ πάθους τὴν αὐτὴν ἐποιήσατο, ἄν τις ἀποκτείνῃ, γράψας, ὥσπερ ὁ τὸν νόμον τιθείς: μετὰ ταῦτα δὲ οὐκ ἔτι ταὐτά, ἀλλ᾽ ἀνελὼν τὸ δίκην ὑπέχειν, ἀγώγιμον εὐθὺς ἐποίησε: καὶ παραβὰς τὸ διωρισμένον ἐκ τοῦ νόμου δικαστήριον, ἄκριτον τοῖς ἐπαιτιασαμένοις παρέδωκεν, ὅτι, ἂν βούλωνται, χρῆσθαι, τὸν οὐδ᾽ εἰ πεποίηκέ πω φανερόν: καὶ λαβοῦσιν ἐκείνοις ἐξέσται στρεβλοῦν, αἰκίζεσθαι, χρήματα πράξασθαι. καίτοι ταῦτα πάντα ἀπείρηκεν ἀντικρυς καὶ σαφῶς ὁ κάτωθεν νόμος, μηδὲ τοὺς ἑαλωκότας καὶ ἐξεληλεγμένους ἀνδροφόνους ἐξεῖναι ποιεῖν. λέγε δ᾽ αὐτοῖς αὐτὸν τὸν νόμον τὸν μετὰ ταῦτα.

Νόμος.

Τοὺς δ᾽ ἀνδροφόνους ἐξεῖναι ἀποκτείνειν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ, καὶ ἀπάγειν, ὡς ἐν τῷ ἄξονι ἀγορεύει: λυμαίνεσθαι δὲ μή, μηδὲ ἀποινᾶν: ἢ διπλοῦν ὀφείλειν ὅσον ἂν καταβλάψῃ. εἰσφέρειν δὲ τοὺς ἄρχοντας, ὧν ἕκαστοι δικασταί εἰσι, τῷ

βουλομένῳ· τὴν δ' ἡλιαίαν διαγινώσκειν. Ἠκούσατε μὲν τοῦ νόμου. σκέψασθε δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεωρήσατε ὡς καλῶς καὶ σφόδρα εὐσεβῶς ἔθηκεν ὁ τιθεὶς τὸν νόμον. τοὺς ἀνδροφόνους, φησί. πρῶτον μὲν δὴ τοῦτον ἀνδροφόνον λέγει, τὸν ἑαλωκότα ἤδη τῇ ψήφῳ· οὐ γάρ ἐστ' οὐδεὶς ὑπὸ ταύτῃ τῇ προσηγορίᾳ, πρὶν ἂν ἐξελεγχθεὶς ἁλῷ. ποῦ τοῦτο δηλοῖ; ἔν τε τῷ προτέρῳ νόμῳ καὶ ἐν τούτῳ. ἐν μὲν γὰρ ἐκείνῳ γράψας ἐάν τις ἀποκτείνῃ, τὴν βουλὴν δικάζειν εἶπεν. ἐν δὲ τούτῳ τὸν ἀνδροφόνον προσειπὼν, ἃ χρὴ πάσχειν εἴρηκεν. οὗ μὲν γὰρ ἦν αἰτία τὸ πρᾶγμα, τὴν κρίσιν εἴρηκεν. οὗ δ' ὁ ἁλοὺς ἔνοχος τῷ προσρήματι τούτῳ καθίστηκε, τὴν τιμωρίαν ἔγραψε. περὶ μὲν δὴ τῶν ἑαλωκότων ἂν λέγοι· λέγει δὲ τί; ἐξεῖναι ἀποκτείνειν καὶ ἀπάγειν. ἆρ' ὡς αὑτὸν; ἢ ὡς ἂν βούληταί τις; πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλὰ πῶς; ὡς ἐν τῷ ἄξονι εἴρηται, φησι. τοῦτο δ' ἔστι τί; ὃ πάντες ἐπίστασθ' ὑμεῖς. οἱ θεσμοθέται τοὺς ἐπὶ φόνῳ φεύγοντας κύριοι θανάτῳ ζημιῶσαί εἰσι. καὶ τὸν ἐκ τῆς ἐκκλησίας πέρυσι πάντες ἑωρᾶτε ἐπ' ἐκείνους ἀπαχθέντα. ὡς τούτους οὖν ἀπάγειν λέγει. διαφέρει δὲ τί τοῦτο, τοῦ ὡς αὑτὸν ἄγειν; ὅτι ὁ μὲν ἀπάγων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς τοὺς θεσμοθέτας τοὺς νόμους κυρίους ποιεῖ τοῦ δεδρακότος· ὁ δὲ ὡς αὑτὸν ἄγων, ἑαυτόν. ἔστι δ' ἐκείνως μὲν, ὡς ὁ νόμος τάττει δοῦναι δίκην· οὕτω δὲ, ὡς ὁ λαβὼν βούλεται. πλεῖστον δὲ δήπου διαφέρει τὸν νόμον κύριον τῆς τιμωρίας, ἢ τὸν ἐχθρὸν γίνεσθαι. λυμαίνεσθαι δὲ φησὶ, μή· μηδὲ ἀποινᾶν. ταῦτα δὲ ἐστὶ τί; τὸ μὲν δὴ μὴ λυμαίνεσθαι, γνώριμον οἶδ' ὅτι πᾶσι· μὴ μαστιγοῦν, μὴ δεῖν, μὴ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν λέγει. τὸ δὲ μηδ' ἀποινᾶν, μὴ χρήματα πράττεσθαι. τὰ γὰρ ἄποινα, χρήματα ὠνόμαζον οἱ παλαιοί. ὁ μὲν δὴ νόμος οὕτως τὸν ἀνδροφόνον καὶ τὸν ἑαλωκότα ἤδη διώρισεν, ὡς κολαστέον, καὶ οὗ, τὴν τοῦ πεπονθότος

εἰπὼν πατρίδα. καὶ περὶ τοῦ μηδένα ἄλλον τόπον, ἢ τοῦ-
τον, μὴ δ' ἄλλοθι πλὴν ἐνταῦθα, ὁ κύριος εἴρηκεν. ὁ
δὲ τὸ ψήφισμα γράφων, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, διώρισεν:
ὅς γε πάντα τούτοις τἀναντία εἴρηκε. γράψας γάρ, ἐάν τις
ἀποκτείνῃ χαρίδημον, ἀγώγιμος ἔστω, φησί, πανταχόθεν.
τί λέγεις; τῶν νόμων οὐδὲ τοὺς ἑαλωκότας διδόντων ἀπά=
γειν, πλὴν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ, σὺ γράφεις αὐτὸν ἀκρίτως ἕ-
να ἀγώγιμον ἐκ τῆς συμμαχίδος πάσης; καὶ οὐδὲ ἐν τῇ ἡ-
μεδαπῇ ἄγειν κελευόντων τῶν νόμων, σὺ δίδως πανταχ-
όθεν ἄγειν; καὶ μὴν ἔν γε τῷ ποιεῖν ἀγώγιμον, πάνθ' ὅσα
ἀπείρηκεν ὁ νόμος, δέδωκας: χρήματα πράξασθαι, ζῶν=
τα λυμαίνεσθαι, κακοῦν, ἔχοντα αὐτὸν ἀποκτιννύναι.
πῶς οὖν ἄν τις μᾶλλον ἐλεγχθείη παράνομα εἰρηκώς; ἢ
πῶς δεινότερ' ἂν γράφων, ἢ τοῦτον τὸν τρόπον; ὃς δυοῖν ὑ=
ποκειμένοιν ὀνομάτοιν, κατὰ μὲν τῶν ἐν αἰτίᾳ, ἐάν τις ἀ=
ποκτείνῃ, κατὰ δὲ τῶν ἑαλωκότων, ἐάν τις ἀνδροφόνος
ᾖ: ἐν μὲν τῇ προσηγορίᾳ, τὸ τοῦ τὴν αἰτίαν ἔχοντος ὄνο-
μα ἔλαβεν: τὴν δὲ τιμωρίαν, ἣν οὐ κατὰ τῶν ἐξεληλεγ-
μένων διδόασιν οἱ νόμοι, ταύτην κατὰ τῶν ἀκρίτων γέγρα=
φε, καὶ τὸ μέσον τούτων ἐξεῖλεν: μέσον γάρ ἐστιν αἰ=
τίας καὶ ἐλέγχου κρίσις, ἣν οὐδαμοῦ γέγραφεν οὗτος
ἐν τῷ ψηφίσματι. Λέγε τοὺς ἐφεξῆς νόμους.

Νόμος.

Ἐὰν δέ τις τὸν ἀνδροφόνον κτείνῃ, ἢ αἴτιος ᾖ φόνου, ἀπε-
χόμενον ἀγορᾶς ἐφορίας, καὶ ἄθλων, καὶ ἱερῶν ἀμφι=
κτυονικῶν, ὥσπερ τὸν ἀθηναῖον κτείναντα, ἐν τοῖς αὐτοῖς
ἐνέχεσθαι: διαγινώσκειν δὲ τοὺς ἐφέτας. Τουτονὶ δεῖ μα-
θεῖν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸν νόμον τί ποτ' ἐβουλε=
το ὁ θείς. ὄψεσθε γὰρ ὡς ἅπαντ' εὐλαβῶς διώρισε καὶ νομί-
μως. ἐάν τις ἀποκτείνῃ τὸν ἀνδροφόνον, φησίν, ἢ αἴτιος
ᾖ φόνου, ἀπεχόμενον ἀγορᾶς ἐφορίας, καὶ ἄθλων, καὶ

ἱερῶν ἀμφικτυονικῶν, ὥσπερ τὸν Ἀθηναῖον κτείναντα, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐνέχεσθαι. διαγινώσκειν δὲ τοὺς ἐφέτας. τί δὴ ταῦτ᾽ ἐστίν; ἐκεῖνος ᾤετο τὸν πεφευγότα ἐπ᾽ αἰτίᾳ φόνου καὶ ἑαλωκότα, ἐάνπερ ἅπαξ ἐκφύγῃ καὶ σωθῇ, εἴργειν μὲν τῆς τοῦ παθόντος πατρίδος δίκαιον εἶναι: κτείνειν δὲ οὐχ ὅσιον ἁπανταχοῦ: τί σκοπῶν; ὅτι καὶ τοὺς δεῦρο πεφευγότας, ἐὰν ἡμεῖς τοὺς ἑτέρωσε ἀποκτειννύωμεν, ἀποκτενοῦσιν ἕτεροι. εἰ δὲ τοῦτ᾽ ἔσται, ἡ μόνη λοιπὴ τοῖς ἀτυχοῦσιν ἅπασι σωτηρία διαφθαρήσεται. ἔστι δ᾽ αὕτη τίς; ἐκ τῆς τῶν πεπονθότων μεταστάντα εἰς τὴν τῶν μηδὲν ἠδικημένων ἀδεῶς μετοικεῖν. ἵνα δὴ μὴ τοῦτο ᾖ, μηδ᾽ ἀπέραντοι τῶν ἀτυχημάτων αἱ τιμωρίαι γίγνωνται, ἔγραψεν ἐάν τις τὸν ἀνδροφόνον κτείνῃ, ἀπεχόμενόν φησιν ἀγορᾶς ἐφορίας. τί τοῦτο λέγων; τῶν ὁρίων τῆς χώρας. ἐνταῦθα γὰρ, ὥς γε μοι δοκεῖ, τ᾽ἀρχαῖα συνῄεσαν οἱ πρόσχωροι παρά τε ὑμῶν καὶ τῶν ἀστυγειτόνων. ὅθεν ὠνόμακεν ἀγορὰν ἐφορίαν. καὶ πάλιν ἱερῶν ἀμφικτυονικῶν. τί δήποτε καὶ τούτων ἀπέκλεισε τὸν ἀνδροφόνον; ὅσων τῷ παθόντι ζῶντι μετῆν, τούτων εἴργει τὸν δεδρακότα: πρῶτον μὲν τῆς πατρίδος, καὶ τῶν ἐν ταύτῃ πάντων καὶ ὁσίων καὶ ἱερῶν τὴν ἐφορίαν ἀγορὰν, ὅρον προσγράψας, ἧς εἴργεσθαί φησιν. εἶτα τῶν ἱερῶν τῶν ἐν ἀμφικτυόσι: καὶ γὰρ τούτων εἴπερ ἦν Ἕλλην ὁ παθὼν, μετῆν αὐτῷ καὶ ἄθλων. διὰ τί; ὅτι κοινοὶ πᾶσίν εἰσιν οἱ κατὰ τὴν Ἑλλάδα ἀγῶνες. κατὰ δὲ τὴν πάντων μετουσίαν μετῆν καὶ τούτων τῷ παθόντι. καὶ τούτων οὖν ἀπεχέσθω. τούτων μὲν δὴ τὸν εἰργασμένον εἴργει. ἐὰν δ᾽ ἔξω τούτων κτείνῃ τις αὐτὸν, ἢ ἄλλοθί που, τὴν αὐτὴν ὑπὲρ αὐτοῦ δίκην δέδωκεν, ἥνπερ ἂν τὸν Ἀθηναῖον κτείνῃ. τὸν γὰρ φυγάδα, τὸ τῆς πόλεως οὐ προσεῖπεν ὄνομα, ἧς οὐκ ἔστι μετουσία αὐτῷ, ἀλλὰ τὸ τοῦ πράγματος ᾧ κατέστησεν αὑτὸν ἐκεῖνος ἔνοχον. καὶ διὰ τοῦτο ἄν τις ἀποκτείνῃ, φησὶ, τὸν ἀνδροφόνον:

φόνον: εἶτ' εἰπὼν ὧν εἰργόμενον, ὥσπερ τῷ τὴν τιμωρίαν νομίμως ἐπιθεῖναι, τὸ τῆς πόλεως ὄνομα ὠνόμασε, τοῖς αὐτοῖς ἐνέχεσθαι, καθάπερ ἂν τὸν ἀθηναῖον ἀποκτείνῃ, γέγραφας * ἀνομοίως, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῷ τουτὶ τὸ ψήφισμα εἰρηκότι. καίτοι πῶς οὐχὶ δεινόν, εἰ οἷς ὁ νόμος δέδωκεν, ἐὰν ὧν εἶπεν, εἴργωνται, μετ' ἀσφαλείας ζῆν φυγοῦσι, τούτους ἐκδότους τις εἶναι γράφει, καὶ ἀφαιρεῖται τὸ τῆς συγγνώμης ὠφέλιμον, ὃ τοῖς ἀτυχοῦσιν ὑπάρχειν εἰκὸς παρὰ τῶν ἔξω τῶν ἐγκλημάτων ὄντων, ὅτῳ ποτὲ τῶν ἁπάντων ἀπόκειται ἄδηλον ὄν, μὴ προδήλου τῆς ἀπιούσης τύχης οὔσης ἑκάστῳ. καὶ νυνὶ τὸν ἀποκτείναντα χαρίδημον, ὄντως ἂν ἄρα τοῦτο γένηται, ἐὰν ἀποκτείνωσί τινες, λαβόντες ἔκδοτον πεφευγότα καὶ τῶν νομίμων εἰργόμενον, ἔνοχοι γὰρ αὐτοὶ τοῖς φονικοῖς δίκαις ἔσονται: ἔνοχος δὲ σύ; καὶ μὲν αὐτὸς αἴτιος ᾖ, γέγραπται, ἔσῃ δ' αἴτιος, τὴν διὰ τοῦ ψηφίσματος αἰτίαν δεδωκώς. οὐκοῦν εἰ μὲν ἐάσομεν ὑμᾶς τούτων συμβάντων, οὐ καθαροῖς οὖσιν ὁμοῦ διαιτήσομεν. εἰ δ' ἐπέξιμεν, οἷς ἐγνώκαμεν, αὐτοὶ τἀναντία πράττειν ἀναγκασθησόμεθα. ἆρά γε μικρόν, ἢ τυχὸν ἐστίν, ὑπὲρ οὗ δεῖ λῦσαι τὸ ψήφισμα ὑμᾶς; λέγε δὴ τὸν μετὰ τοῦτον νόμον.

ΝΟΜΟΣ.

Ἐάν τις τινὰ τῶν ἀνδροφόνων τῶν ἐξεληλυθότων, ὧν τὰ χρήματα ἐπίτιμα, πέρα ὅρων ἐλαύνῃ, ἢ φέρῃ, ἢ ἄγῃ, τὰ ἴσα ὀφείλει, ὅσα περ ἂν καὶ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ δράσῃ. Ἄλλος οὗτος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, νόμος ἀνθρωπίνως καὶ καλῶς κείμενος: ὃν παραβὰς οὗτος ὁμοίως φανήσεται. ἐάν τις τινὰ τῶν ἀνδροφόνων, φησί, τῶν ἐξεληλυθότων, ὧν τὰ χρήματα ἐπίτιμα. τῶν ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ λέγει μεθεστηκότων. τῷ, τοῦτο δῆλον; τῷ τε ἐξεληλυθότων εἰπεῖν, ἀλλὰ μὴ πεφευγότων: καὶ τῷ διορίζειν, ὧν τὰ χρήματα

ἐπιτίμια. τῶν γὰρ ἐκ προνοίας διδύμους εἶναι τὰ ὄντα. πε-
ρὶ μὲν δὴ τῶν ἀκουσίων ἂν λέγοι. λέγει δὲ τί; ἐὰν πέρα ὅρου
φησὶν ἐλαύνῃ, ἢ φέρῃ, ἢ ἄγῃ. τοῦτο δέ ἐστι τί τὸ πέρα ὅρου;
ἔστι πᾶσιν ὅρος τοῖς ἀνδροφόνοις τῆς τοῦ παθόντος εἴργε-
σθαι πατρίδος. ἐκ μὲν δὴ ταύτης δίδωσιν ἐλαύνειν καὶ ἄγειν·
πέρα δὲ οὐκ ἐᾷ τούτων οὐδέτερον ποιεῖν. ἐὰν δέ τις πέρα
ταῦτα ποιῇ, τὴν αὐτὴν ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ δίκην, ἥν περ
ἂν εἰ μένοντα ἠδίκει οἴκοι, γράψας ταῦτα ὀφείλειν, ἅπερ
ἂν οἴκοι δράσῃ. εἰ δή τις ἔροιτο Ἀριστοκράτην τουτονὶ, καὶ μὴ
νομίσῃ τε ἀήθες τὸ ἐρώτημα, πότερον μὲν οὖν εἶδεν εἴ τις
ἀποκτενεῖ Χαρίδημον, ἢ καὶ ἄλλως πως τελευτήσει; οὐκ
ἂν οἶμαι, φαίη. θῶμεν τοίνυν ἀποκτενεῖν· πάλιν οἶδ' ἑ-
κὼν, ἢ ἄκων, καὶ ξένος, ἢ πολίτης ὁ τοῦτο ποιήσων ἔσται;
οὐκ ἔστ' εἰπεῖν ὡς οἶδα. οὐκοῦν, ταῦτά γε δήπου προσῆκε
γράψαι, ἐάν τις ἀποκτείνῃ, γράφοντα, ἄκων, ἢ ἑκὼν, ἀδί-
κως ἢ δικαίως, ξένος, ἢ πολίτης· ἵν' ὅτῳ περὶ τοὔργον ἐ-
πράχθη, τούτῳ τὰ ἐκ τῶν νόμων ὑπῆρχε δίκαια· μὴ, μὰ
Δί' αὐτὸ τὸ τῆς αἰτίας ὄνομα εἰπόντα, ἀγώγιμος ἔστω,
προσγράψαι. τίνα γὰρ σὺ λέλοιπας ὅρον τῷ γράμματι
τούτῳ, τοῦ νόμου σαφῶς οὑτωσὶ λέγοντος, μὴ πέρα ὅρων
ἐλαύνειν, ὃς πανταχόθεν δίδως ἄγειν, ὁ νόμος δὲ, οὐ μό-
νον οὐκ ἐλαύνειν τῶν ὅρων πέρα, ἀλλ' οὐδ' ἄγειν ἐᾷ. ἐκ δὲ τοῦ
σοῦ ψηφίσματος ὁ βουλόμενος ἄξει τὸν ἄκοντα ἀπεκτονό-
τα, ἔκδοτον λαβὼν εἰς τὴν τοῦ παθόντος βίᾳ πατρίδα. ἆρ' οὐ
πάντα συγχεῖς τὰ ἀνθρώπινα καὶ ἀφαιρῇ τὴν πρόφασιν,
μεθ' ἧς, ἢ καλόν ἐστι τῶν ἔργων ἕκαστον, ἢ αἰσχρόν; ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπὶ
πάντων, οὐκ ἐπὶ τῶν φονικῶν μόνων, οὕτω τοῦτ' ἔχει. ἄν τις τύ-
πτῃ τινά, φησιν, ἄρχων χειρῶν ἀδίκων, ὡς εἴ γε ἠμύνατο, οὐκ
ἀδικεῖ. ἄν τις κακῶς ἀγορεύῃ, τὰ ψευδῆ προσέθηκεν, ὡς
εἴ γε τἀληθῆ, προσήκον. ἄν τις ἀποκτείνῃ ἐκ προνοίας· ὡς
εἴ γε ἄκων, οὐ ταυτόν. ἄν τις καταβλάψῃ τινὰ ἑκὼν ἀδίκως

πανταχοῦ τὴν πρόφασιν βεβαιοῦντα τὸ πρᾶγμα εἰρημένον.
ἀλλ' οὐ περὶ σοί, ἀλλ' ἁπλῶς ἄν τις ἀποκτείνῃ χαρίδημον,
ἀγέσθω, κἂν ἄκων, κἂν δικαίως, κἂν ἀμυνόμενος, κἂν ἐφ' οἷς
διδόασιν οἱ νόμοι, κἂν ὁπωσοῦν. Λέγε τὸν ταῦτα νόμον.

Νόμος.

φόνου δὲ δίκας μὴ εἶναι οὐδαμοῦ κατὰ τῶν τοὺς φεύγοντας ἐνδεικνύντων, ἐάν τις κατίῃ ὅποι μὴ ἔξεστιν. Ὁ μὲν νόμος ἐστὶν οὗτος δράκοντος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι ὅσους ἐκ τῶν φονικῶν νόμων παρεγραψάμην. δεῖ δὲ ἃ λέγει σκέψασθαι. κατὰ τῶν ἐνδεικνύντων φησὶ τοὺς κατιόντας ἀνδροφόνους ὅπου μὴ ἔξεστι, δίκας φόνου μὴ εἶναι. ἐνταυθοῖ δύο δηλοῖ δίκαια, ἃ παρ' ἀμφότερα οὗτος εἴρηκε τὸ ψήφισμα. ὅτι τε ἐνδεικνύναι δίδωσι τὸν ἀνδροφόνον, καὶ οὐκ αὐτὸν ἀγώγιμον οἴχεσθαι λαβόντα: καὶ ὅτι ἐάν κατίῃ τις ὅποι μὴ ἔξεστι, καὶ αὐτὸ τοῦτο δίδωσιν οὐχ ὅποι βούλεταί τις. οὐκ ἔξεστι δὲ ποῖ; ἐξ ἧς ἂν φεύγῃ τις πόλεως. καὶ σφόδρα σαφῶς τοῦτο δηλοῖ, ἐάν τις κατίῃ, φησίν: τοῦτο δ' οὐκ ἔσται ἐπενεγκεῖν ἄλλῃ πόλει, πλὴν ἧς ἂν φεύγοι τις. ὅθεν γὰρ μὴ δὲ ἐξέπεσέ τις τὴν ἀρχὴν, οὐκ ἐνῆν δήπου κατελθεῖν εἰς ταύτην. ὁ μὲν τοίνυν νόμος, ἔνδειξιν δέδωκε καὶ ταύτην ἂν κατίῃ, ὅποι μὴ ἔξεστιν. ὁ δέ, ἀγώγιμος ἔστω γέγραφε, κἀντεῦθεν, ὅποι φεύγειν, οὐδεὶς ἄλλων κωλύει νόμος. Λέγε νόμον.

Νόμος.

Ἐάν τις ἀποκτείνῃ ἐν ἄθλοις ἄκων, ἢ ἐν ὁδῷ καθελὼν, ἢ ἐν πολέμῳ ἀγνοήσας, ἢ ἐπὶ δάμαρτι, ἢ ἐπὶ μητρί, ἢ ἐπ' ἀδελφῇ, ἢ ἐπὶ θυγατρί, ἢ ἐπὶ παλλακῇ, ἣν ἂν ἐπ' ἐλευθέροις παισὶν ἔχῃ: τούτων ἕνεκα μὴ φεύγειν κτείνοντα.

Πολλῶν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, νόμων ὄντων παρ' οὓς εἴρηται τὸ ψήφισμα, παρ' οὐδένα μᾶλλον, ἢ παρὰ τουτονὶ τὸν ἀνεγνωσμένον νῦν εἴρηται. διδόντος γὰρ τοῦ νόμου σαφῶς οὑτωσί, καὶ

λέγοντος ἐφ' οἷς ἐξεῖναι κτεῖναι, οὗτος ἅπαντα παρεῖδε ταῦτα. καὶ γέγραφεν οὐδὲν ὑπειπὼν ὅπως ἄν τις ἀποκτείνῃ, τὴν τιμωρίαν. καὶ σκέψασθε ὡς ὁσίως καὶ καλῶς ἕκαστα διεῖλεν ὁ ταῦτα ἐξ ἀρχῆς διελθών. ἄν τις ἐν ἄθλοις ἀποκτείνῃ τινά, τοῦτον ὥρισεν οὐκ ἀδικεῖν. διὰ τί, οὐ τὸ συμβὰν ἐσκέψατο: ἀλλὰ τὴν τοῦ δεδρακότος διάνοιαν. ἔστι δὲ αὕτη τίς; ζῶντα νικῆσαι, οὐκ ἀποκτεῖναι. εἰ δ' ἐκεῖνος ἀσθενέστερος ἦν τὸν ὑπὲρ τῆς νίκης ἐνεγκεῖν πόνον, αὐτὸν ἑαυτῷ τοῦ πάθους αἴτιον ἡγήσατο. διὸ τιμωρίαν οὐκ ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ. πάλιν, ἂν ἐν πολέμῳ, φησίν, ἀγνοήσας, καὶ τοῦτον εἶναι καθαρόν: καλῶς. εἰ γὰρ ἐγώ τινα τῶν ἐναντίων οἰηθεὶς εἶναι διέφθειρα, οὐ δίκην ὑπέχειν, ἀλλὰ συγγνώμης τυχεῖν δίκαιός εἰμι. ἢ ἐπὶ δάμαρτι, φησίν, ἢ ἐπὶ ἀδελφῇ, ἢ ἐπὶ θυγατρί, ἢ ἐπὶ παλλακῇ, ἣν ἂν ἐπ' ἐλευθέροις παισὶν ἔχῃ: καὶ τὸν ἐπὶ τούτων τινὰ κτείναντα ἀθῷον ποιεῖ, πάντων γε ὀρθότατα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῦτον ἀφιείς. τί δή ποτε; ὅτι ὑπὲρ ὧν τοῖς πολεμίοις μαχόμεθα, ἵνα μὴ πάσχωσιν ὑβριστικὸν, μηδὲ ἀσελγὲς μηδὲν, ὑπὲρ τούτων καὶ τοὺς φίλους, ἐὰν παρὰ τὸν νόμον εἰς αὐτοὺς ὑβρίζωσι, καὶ διαφθείρωσιν, ἔδωκεν ἀποκτεῖναι. ἐπειδὴ γὰρ οὐ γένος ἐστὶ φίλων καὶ πολεμίων, ἀλλὰ τὰ πραττόμενα ἐξεργάζεται τούτων ἑκάτερον, τοὺς ἐχθρὰ ποιοῦντας ἐν ἐχθροῦ μέρει κολάζειν ἀπέδωκεν ὁ νόμος. οὐκοῦν δεινόν, εἰ τοσούτων ὄντων ἐφ' οἷς τοὺς ἄλλους ἔξεστιν ἀποκτιννύναι, μόνον ἀνθρώπων ἐκεῖνον μηδ' ἐπὶ τούτοις ἐξέσται ἀποκτεῖναι. φέρε. ἂν δέ τι συμβῇ τοιοῦτον αὐτῷ ἴσως ἤδη τῷ καὶ ἄλλῳ, ἀπαλλαγῇ μὲν ἐκ θράκης, ἐλθὼν δὲ εἰς πόλιν οἰκῇ που, τῆς μὲν ἐξουσίας μηκέτι κύριος ὢν δι' ἧς πολλὰ ποιεῖ τῶν ἀπειρημένων ὑπὸ τῶν νόμων, τοῖς δ' ἔθεσι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις ταὔτ' ἐπιχειρῇ πράττειν: ἄλλο τι, ἢ σιωπῶντα δεήσει χαρίδημον ἐᾶν αὐτὸν ὑβρίζειν, (οὐ γὰρ ἀποκτεῖναί γε ἀσφαλές,

οὐδὲ τιμωρίαν λαβεῖν, ἣν δίδωσιν ὁ νόμος, διὰ τὸ ψήφισμα τουτουί. καὶ μὴν εἴ τις ἐκεῖνο ὑπολαμβάνει, τοῦδ' ἀγνοοῖ' ἂν ταῦτα, τί κωλύει κἀμὲ λέγειν, τίς δ' ἂν ἀποκτείναι χαρίδημον; ἀλλὰ μὴ τοῦτο σκοπῶμεν· ἀλλ' ἐπειδήπερ ἐστὶ τὸ φαῦλον ψήφισμα, οὐκ ἐπὶ ἤδη γεγενημένῳ τινὶ πράγματι, ἀλλ' ἐπὶ τοιούτῳ, ὃ μηδ' εἰ γενήσεται, μηδεὶς οἶδε· τὸ μὲν τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι, κοινὸν ἀμφοῖν ὑπαρχέτω· πρὸς δὲ τοῦτο ὑποθέντες ἀνθρωπίνως τὰς ἐλπίδας, οὑτωσὶ σκοπῶμεν, ὥσπερ ἂν εἰ τύχοι καὶ τούτων κἀκείνων συμβάντων. λύσασι μὲν τοίνυν τὸ ψήφισμα, ἂν ἄρα συμβῇ τι παθεῖν ἐκείνῳ, εἰσὶν αἱ κατὰ τοὺς νόμους ὑπὲρ αὐτοῦ τιμωρίαι· ἐῶσι δὲ, ἂν ἄρα ἐκεῖνος ζῶν ἀδικῇ τινα, ἀνῄρηται τοῖς ὑβριζομένοις ἡ μετὰ τῶν νόμων δίκη. ὥστε πανταχῇ καὶ ἐναντίον ἐστὶ τοῖς νόμοις τὸ ψήφισμα, καὶ λῦσαι συμφέρει. Λέγε τὸν μετὰ ταῦτα νόμον.

Νόμος.

Καὶ ἐὰν φέροντα ἢ ἄγοντα βίᾳ ἀδίκως εὐθὺς ἀμυνόμενος κτείνῃ, νηποινεὶ τεθνάναι κελεύει. ἄλλα ταῦτα ἐφ' οἷς ἔξεστι κτεῖναι, ἐὰν ἄγοντα, ἢ φέροντα βίᾳ ἀδίκως εὐθὺς ἀμυνόμενος κτείνῃ, νηποινεὶ τεθνάναι κελεύει. Θεάσασθε πρὸς διὸς ὡς εὖ. τῷ μὲν ὑπειπὼν ἐφ' οἷς ἐξεῖναι κτείνειν, προσγράψαι τὸ εὐθὺς, ἀφεῖλε τὸν τοῦ βουλεύσασθαί τι κακὸν χρόνον· τῷ δὲ, ἀμυνόμενος γράψαι, δηλοῖ, τῷ πάσχοντι διδοὺς τὴν ἐξουσίαν οὐκ ἄλλῳ τινί. ὁ μὲν δὴ νόμος διὰ ταῦτα εὐθὺς ἀμυνομένῳ, δέδωκεν ἀποκτεινύναι. ὁ δ' οὐδὲν εἴρηκεν· ἀλλ' ἁπλῶς ἄν τις ἀποκτείνῃ, κἂν δικαίως, κἂν ὡς οἱ νόμοι δίδωσιν. ἀλλὰ νὴ διὰ συκοφαντοῦμεν τὸ πρᾶγμα, τίνα γὰρ οἴσει ἢ ἄξει βίᾳ ἀδίκως χαρίδημος; πάντας ἀνθρώπους. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι πάντες οἱ στράτευμα ἔχοντες, οὗτοι ὧν ἂν οἴωνται κρείττους ἔσεσθαι, ἄγουσι καὶ φέρουσι, χρήματ' αἰτοῦντες. εἶτ' οὐ

δεινὸν ὦ γῆ καὶ θεοὶ, καὶ φανερῶς παράνομον, οὐ μόνον παρὰ τὸν γεγραμμένον νόμον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὸν κοινὸν ἁπάντων ἀνθρώπων νόμον, τὸν ἄγοντα, ἢ φέροντα βίᾳ τὰ ἐμὰ ἐν πολεμίου μοίρᾳ, μὴ ἐξεῖναί μοι ἀμύνασθαι; εἴ γε μὴ δὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἐξέσται χαρίδημον ἀποκτεῖναι, ἀλλ' ἐὰν ἀδικῶν ἄγῃ καὶ φέρῃ βίᾳ τὰ τινὸς ληϊζόμενος, ἀγώγιμος ὁ κτείνας ἔσται: τοῦ νόμου διδόντος, ἐάν τι τούτοις, ἀθῷον εἶναι. Λέγε τὸν μετὰ ταῦτα νόμον.

Νόμος.

Ὃς ἂν ἄρχων, ἢ ἰδιώτης αἴτιος ᾖ τὸν θεσμὸν συγχυθῆναι τόνδε, ἢ μεταποιήσῃ αὐτὸν, ἄτιμον εἶναι καὶ παῖδας ἀτίμους, καὶ τὰ ἐκείνου. Ἠκούσατε μὲν τοῦ νόμου ἄντικρυς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, λέγοντος, ὃς ἂν ἄρχων, ἢ ἰδιώτης αἴτιος ᾖ τὸν θεσμὸν συγχυθῆναι τόνδε, ἢ μεταποιήσῃ αὐτὸν, ἄτιμος ἔστω, καὶ οἱ παῖδες καὶ τὰ ἐκείνου. ἆρ' οὖν μικρὰν, ἢ φαύλην πρόνοιαν ἡμῖν ἔχειν ὁ θεὶς τὸν νόμον δοκεῖ, ὅπως κύριος ἔσται καὶ μήτε συγχυθήσεται. μήτ' αὖ μεταποιηθήσεται; ἀλλ' ἀριστοκράτης οὑτοσὶ μικρὸν φροντίσας αὐτοῦ μεταποιεῖ καὶ συγχεῖ. τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ τὸ μεταποιεῖν, ἢ ὅταν ἔξω τῶν τεταγμένων δικαστηρίων καὶ ὅρων ὧν εἴργεσθαι δεῖ, διδῶ τις τὰς τιμωρίας, καὶ τὸ, τοῦ λόγου τυχεῖν ἀφαιρῶν, ἔκδοτόν τινα ποιῇ. τί δ' ἄλλο τὸ συγχεῖν, ἢ ὅταν οὑτωσὶ πάντα τἀναντία τῶν ἐν τοῖς νόμοις ἐξῆς τις γεγραμμένον γράφῃ; οὐ τοίνυν μόνον τούτους τοὺς νόμους, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, παραβέβηκεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλους πολλοὺς, οὓς οὐ παραγεγράμμεθα διὰ τὸ πλῆθος. ἀλλ' ἐν κεφαλαίῳ λέγω, ὁπόσοι νόμοι περὶ τῶν φονικῶν δικαστηρίων εἰσὶ, καλεῖσθαι λέγοντες, ἢ μαρτυρεῖν, ἢ διόμνυσθαι τοὺς ἀγωνιζομένους, ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν προστάσσοντες, πάντα ὑπερβέβηκε τουτοισὶ, καὶ πᾶσιν ἐναντίον εἴρηκε τὸ ψήφισμα τουτί. οὐ γὰρ οὐ κλῆσις, οὐ κρίσις, οὐ μαρτυρία συνειδότος, οὐ διωμοσία,

ἀλλ' ἀπ' αἰτίας εὐθὺς ἡ τιμωρία γέγραπται, καὶ αὐτὴν ὧν ἀπαγορεύουσιν οἱ νόμοι, τί ἂν ἄλλο τις εἴποι; καίτοι ταῦτα πάντα τὰ πέντε δικαστήρια γίγνεται προστεταγμένα τοῖς νόμοις. νὴ Δί' ἴσως εἴποι τις ἄν, ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐδενός ἐστ' ἄξια, οὐδὲ δικαίως εὑρημένα; ἃ δ' ἔγραψεν οὗτος δίκαια καὶ καλά; ἀλλὰ τοὐναντίον. τούτου μὲν τοῦ ψηφίσματος, οὐκ οἶδ' εἴ τι δεινότερον γέγονε πώποτε ἐν ὑμῖν: τούτων δὲ τῶν πάντων, ὅπερ ἐστὶ δικαστήρια ἐν ἀνθρώποις, οὐδὲν οὔτε σεμνότερον, οὔτε δικαιότερον φανήσεται. βούλομαι δ' εἰπεῖν διὰ βραχέων ἃ καὶ ζῆλόν τινα, καὶ τιμὴν φέρει τῇ πόλει ῥηθέντα, καὶ ἡδίους ἔσεσθε ἀκούσαντες. ἄρξομαι δ' ἐντεῦθεν ὅταν μάλιστα μαθήσεσθε, τῆς τὴν δωρεὰν ἐπανελθὼν ἣ Χαριδήμῳ δίδοτε. ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, χαρίδημον ἐποιησάμεθα πολίτην: καὶ διὰ τῆς δωρεᾶς ταύτης μεταδώκαμεν αὐτῷ καὶ ἱερῶν, καὶ ὁσίων, καὶ νομίμων, καὶ πάντων ὅσων περ αὐτοῖς μέτεστιν ἡμῖν. πολλὰ μὲν δὴ παρ' ἡμῖν ἐστι τοιαῦτα, οἷα οὐχ ἑτέρωθι: ἓν δ' οὖν ἰδιαίτατον, πάντων καὶ σεμνότατον, τὸ ἐν ἀρείῳ πάγῳ δικαστήριον ὑπὲρ οὗ τοσαῦτά ἐστιν εἰπεῖν καλὰ παραδεδομένα καὶ μυθώδη, καὶ ὧν αὐτοὶ μάρτυρές ἐσμεν, ὅσα περὶ οὐδενὸς ἄλλου δικαστηρίου ὧν ὡσπερεὶ δείγματος εἵνεκεν, ἄξιόν ἐστιν ἓν ἢ δύο ἀκοῦσαι. τοῦτο μὲν τοίνυν τὰ παλαιά, ὡς ἡμῖν ἀκούειν παραδέδοται, ἐν μόνῳ τούτῳ τῷ δικαστηρίῳ θεοὶ δίκας φόνου, καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἠξίωσαν, καὶ δικασταὶ γενέσθαι διενεχθεῖσιν ἀλλήλοις, ὡς λόγος: λαβεῖν μὲν ποσειδῶν ὑπὲρ ἁλιρροθίου τοῦ υἱοῦ παρὰ ἄρεως: δικάσαι δὲ εὐμενίσι καὶ ὀρέστῃ οἱ δώδεκα θεοί. καὶ τὰ μὲν δὴ παλαιά, τοιαῦτα: τὰ δ' ὕστερον, τοῦτο μόνον τὸ δικαστήριον οὐχὶ τύραννος, οὐκ ὀλιγαρχία, οὐ δημοκρατία τὰς φονικὰς δίκας ἀφελέσθαι τετόλμηκεν: ἀλλὰ πάντες ἀσθενέστερον ἂν τὸ δίκαιον εὑρεῖν ἡγοῦνται περὶ τούτων αὐτοί, τοῦ παρὰ τούτοις εὑρημένου δικαίου

περὶ δὲ τούτοις τοιούτοις οὖσιν, ἐνταυθοῖ μόνον οὐδεὶς
πώποτε οὔτε φεύγων ἁλοὺς, οὔτε διώκων ἡττηθεὶς ἐξή
λεγξεν ὡς ἀδίκως ἐδικάσθη τὰ κριθέντα. ταύτην τοίνυν
τὴν φυλακὴν, καὶ τὰς ἐν ταύτῃ νομίμους τιμωρίας, πα=
ραβὰς ὁ γράφων τὸ ψήφισμα τουτὶ, ζῶντι μὲν ἐξουσίαν
γέγραφε τῷ χαριδήμῳ ποιεῖν, ὅ, τι ἂν βούληται: παθόν-
τος δέ τι τοῖς οἰκείοις συκοφαντίαν δέδωκε. σκέψασθε γὰρ
οὑτωσί. ἴστε δή που τοῦθ' ἅπαντες, ὅτι ἐν ἀρείῳ πάγῳ οὗ
δίδωσιν ὁ νόμος καὶ κελεύει φόνου δικάζεσθαι, πρῶτον
μὲν διομεῖται κατ' ἐξωλείας αὐτοῦ, καὶ γένους, καὶ
οἰκίας ὁ τινὰ αἰτιώμενος εἰργάσθαι τι τοιοῦτον: εἶτ' οὐδὲ
τὸν τυχόντα τιν' ὅρκον τοῦτον ποιήσει: ἀλλ' ὃν οὐδεὶς ὄμνυ
σιν ὑπὲρ οὐδενὸς ἄλλου: στὰς ἐπὶ τῶν τομίων κάπρου,
καὶ κριοῦ, καὶ ταύρου, καὶ τούτων ἐσφαγμένων ὑφ'
ὧν δεῖ καὶ ἐν αἷς ἡμέραις * προσήκει. ὥστε καὶ ἐκ τοῦ
χρόνου, καὶ ἐκ τῶν μεταχειριζομένων ἅπαν ὅσον ἔσθ' ὅ=
σιον, πεπρᾶχθαι. καὶ μετὰ ταῦτα ὁ τὸν τοιοῦτον ὅρκον ὀ-
μωμοκὼς, οὔπω πεπίστευται. ἀλλ' ἐὰν ἐξελεγχθῇ μὴ λέ-
γων ἀληθῆ, τὴν ἐπιορκίαν ἐπενεγκάμενος τοῖς ἑαυτοῦ
παισὶ καὶ τῷ γένει, πλέον οὐδ' ὁτιοῦν ἕξει. ἐὰν δὲ δόξῃ τὰ
δίκαια ἐγκαλεῖν, καὶ ἕλῃ τὸν δεδρακότα τοῦ φόνου, οὐδ'
οὕτω κύριος γίγνεται τοῦ ἁλόντος: ἀλλ' ἐκείνου μὲν οἱ νό=
μοι κύριοι κολάσαι, καὶ οἷς προστέτακται ταῦτα, τῷ δὲ,
ἐπιδεῖν διδόντα δίκην ἔξεστιν, ἣν ἔταξεν ὁ νόμος τὸν ἁ=
λόντα: πέρα δ' οὐδὲν τούτων. καὶ τῷ μὲν διώκοντι ὑπάρχει
ταῦτα. τῷ δὲ φεύγοντι, τὰ μὲν τῆς διωμοσίας, ταῦτα· τὸν πρό
τερον δ' ἔξεστιν εἰπόντα λόγον μεταστῆναι. καὶ οὔθ' ὁ διώκων, οὔθ'
οἱ δικάζοντες, οὔτ' ἄλλων ἀνθρώπων οὐδεὶς κύριος κωλῦσαι.
τί δή ποτ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῦθ' οὕτως ἔχει; ὅτι οἱ ταῦτ' ἐξ
ἀρχῆς τὰ νόμιμα διαθέντες, οἵ τινές ποτ' ἦσαν, εἴθ' ἥρωες,
εἴτε θεοί, οὐκ ἐπέθεντο τοῖς ἀτυχήμασιν: ἀλλ' ἀνθρωπίνως

ἐπικουφιοῦσιν εἰς ὅσον εἰκὸς καλῶς τὰς συμφοράς. ταῦτα μέντοι πάντα, οὕτω καλῶς καὶ νομίμως ἔχοντα, ὁ γράφων τὸ ψήφισμα τουτὶ παραβεβηκὼς φαίνεται. ἐν γὰρ οὐδ' ὁτιοῦν ἔνι τούτων ἐν τῷ ψηφίσματι τούτου. καὶ πρῶτον μὲν περὶ ἓν ἐστὶ τὸ δικαστήριον, καὶ παρὰ τοὺς γεγραμμένους νόμους καὶ ἄγραφα νόμιμα, τὸ ψήφισμα εἴρηται: δεύτερον δ' ἕτερον δικαστήριον, τὸ τῶν ἀκουσίων φόνων φανήσεται συγχέων, τὸ ἐπὶ παλλαδίῳ, καὶ τοὺς παρὰ τοῦτο νόμους παραβαίνων. καὶ γὰρ ἐνταῦθ' ὑπόκειται πρῶτον μὲν διωμοσία: δεύτερον δὲ λόγος: τρίτον δὲ γνῶσις τοῦ δικαστηρίου. ὧν οὐδέν ἐστιν ἐν τῷ τούτου ψηφίσματι. ἂν δ' ἁλῷ καὶ δοκῇ τοὔργον εἰργάσθαι, οὔθ' ὁ διώκων τοῦ δεδρακότος κύριος, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς πλὴν ὁ νόμος. τί οὖν ὁ νόμος κελεύει; τὸν ἁλόντα ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ, ἐν τισιν * ὡρισμένοις χρόνοις ἀπελθεῖν τακτὴν ὁδὸν, καὶ φεύγειν ἕως ἂν αἰδέσηταί τις τῶν ἐν γένει τοῦ πεπονθότος: τηνικαῦτα δ' ἥκειν δέδωκεν ἔστιν ὃν τρόπον, οὐχ ὃν ἂν τύχῃ: ἀλλὰ καὶ θῦσαι, καὶ καθαρθῆναι, καὶ ἄλλ' ἅττα * διείρηκεν ἃ χρὴ ποιῆσαι: ὀρθῶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ταῦτα πάντα λέγων ὁ νόμος. καὶ γὰρ τὸ τῶν ἀκουσίων ἐλάττω τὴν τιμωρίαν, ἢ τῶν ἑκουσίων τάξαι δίκαιον: καὶ τὸ παρασχόντ' ἀσφάλειαν ἀπελθεῖν, καὶ τὸ προστάττειν φεύγειν, ὀρθῶς ἔχον ἐστί: καὶ τὸ τὸν κατιόνθ' ὁσιοῦν καὶ καθαίρεσθαι νομίμοις τισὶ, καὶ τὸ τοὺς νόμους κυρίους ἁπάντων εἶναι, καὶ ταῦτα πάντα ἔχει καλῶς. ταῦτα τοίνυν ἅπαντα δικαίως οὕτω διορισθέντα ὑπὸ τῶν ἐξ ἀρχῆς νομοθετησάντων παραβὰς γράφων τὸ ψήφισμα οὑτοσί. ταῦτα μὲν δὴ δύο τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτα δικαστήρια καὶ νόμιμα ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου παραδεδομένα οὕτως ἀναιδῶς ὑπερπεπήδηκε. τρίτον δὲ ἕτερον πρὸς τούτοις δικαστήριον, ὃ πάντων ἁγιώτατα τούτων ἔχει καὶ φρικωδέστατα, ἄν τις ὁμολογῇ

μὲν κτεῖναι, ἐννόμως δὲ φῇ δεδρακέναι· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ἐπὶ Δελφινίῳ. δοκοῦσι γάρ μοι, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ζητῆσαι τοῦτο πρῶτον ἁπάντων οἱ περὶ τούτων τὰ ἐξ ἀρχῆς τὰ δίκαια ὁρίζοντες· πότερ' οὐδένα χρὴ φόνον ὅσιον εἶναι νομίζειν, ἢ τινά γ' ἐστὶν ὅσιον νομιστέον. λογιζόμενοι δ' ὅτι μητέρα ὀρέστης ἀπεκτονὼς, ὁμολογῶν θεῶν δικαστῶν τυχὼν ἀποφυγγάνειν, νομίζουσι δίκαιόν τινα εἶναι φόνον· οὐ γὰρ ἂν τά γε μὴ δίκαια θεοὺς ψηφίσασθαι. ὡς δὲ τοῦτο ἐνόμιζον, γράφουσιν ἤδη καὶ διορίζουσι σαφῶς ἐφ' οἷς ἐξεῖναι ἀποκτιννύναι. ἀλλ' οὐχ οὗτος οὐδὲν ἀφεῖλεν· ἀλλ' ἁπλῶς ἐάν τις ἀποκτείνῃ, φησὶ, χαρίδημον, κἂν δικαίως, κἂν ὡς οἱ νόμοι διδόασιν, ἔκδοτον ποιεῖ. καίτοι πᾶσιν εἰσὶ πράγμασι καὶ λόγοις δύο προθῆκαι, ἥ τε τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου· ἃς ἅμα μὲν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα οὐδὲν ἂν δύναιτο σχεῖν, οὐδὲ λόγος οὐδείς· πῶς γὰρ ἂν δίκαια ἅμα ταυτὰ καὶ μὴ, γένοιτο; τὴν ἑτέραν δ' ἕκαστον αἰτίαν ἔχον δοκιμάζεται. κἂν μὲν τὴν ἄδικον φανῇ, πονηρὸν κρίνεται· ἐὰν δὲ τὴν δικαίαν, χρηστὸν καὶ καλόν. σὺ τοίνυν οὐδ' ἑτέραν προσέθηκας τούτων, ἄν τις ἀποκτείνῃ γράφων· ἀλλ' ἀόριστον αὐτὴν εἰπὼν τὴν αἰτίαν, καὶ μετὰ ταῦτ' εὐθὺς προσγράψας ἀγώγιμον εἶναι, [illegible] τουτὶ δικαστήριον καὶ τὰ τοῦ δ' του νόμιμα παραβεβηκὼς φαίνῃ. Τέταρτον τοίνυν ἄλλο πρὸς τούτοις, τὸ ἐπὶ πρυτανείῳ. τοῦτο δ' ἐστὶ τί; ἐὰν λίθος, ἢ ξύλον, ἢ σίδηρος, ἢ τι τοιοῦτον ἐμπεσὸν πατάξῃ, καὶ τὸν μὲν βαλόντα ἀγνοῇ τις, αὐτὸ δὲ εἰδῇ καὶ ἔχῃ τὸ τὸν φόνον εἰργασμένον· τούτοις ἐνταῦθα λαγχάνεται. εἰ τοίνυν τῶν ἀψύχων καὶ μὴ μετεχόντων τοῦ φρονεῖν οὐδὲν ἐστ' ὅσιον τοιαύτην ἔχον αἰτίαν ἐᾶν ἄκριτον· ἦ που τόν γε ἀδικοῦντα μὲν οὐδὲν ἐὰν τύχῃ, θήσω δὲ ἀδικοῦντα, ἀλλ' ἄνθρωπόν γε ὄντα καὶ μετειληφότα τῇ τύχῃ τῆς αὐτῆς ἡμῖν φύσεως, ἀνόσιον καὶ δεινὸν ἄνευ λόγου καὶ ψήφου ποιεῖν

ἔκδοτον ἐπ' αἰτίᾳ τοιαύτῃ. Ἔστι τοίνυν πέμπτον δικαστή-
ριον ἄλλο θεάσασθαι, ὃ πάντων ὑπερβέβηκε, τὸ ἐν Φρεαττοῖ.
ἐνταῦθα γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κελεύει δίκας ὑπέχειν
ὁ νόμος, ἐάν τις ἐπ' ἀκουσίῳ πεφευγὼς, μήπω τῶν ἐκ-
βαλόντων αὐτὸν ἠδεσμένων, αἰτίαν ἔχει ἑτέρου φόνου
ἑκουσίου. καὶ οὐχ ὅτι δεῦρο οὐχ οἷόν τε ἐλθεῖν αὐτῷ, πα-
ρεῖδεν αὐτὸν ὁ ταῦτα ἕκαστα διατάξας: οὐδ' ὅτι καὶ
πρότερόν τι τοιοῦτον ἐποίησε, καὶ δὴ τὴν ὁμοίαν ἐποιήσατο
πίστιν αἰτίαν κατ' αὐτοῦ: ἀλλὰ τότε * εὐσεβές. εὗρον ὅ-
πως ἔσται, κἀκεῖνον οὐκ ἀπεστέρησε λόγου καὶ κρίσεως. τί οὖν
ἐποίησεν; ἤγαγε τοὺς δικάζοντας ἐκεῖσε, οἷ προσελθεῖν οἷόν
τε ἦν ἐκείνῳ, τῆς χώρας ἀποδείξας τόπον τινὰ ἐν Φρεατ-
τοῖ καλούμενον * ἐπὶ τῇ θαλάττῃ. εἶθ' ὁ μὲν ἐν πλοίῳ προσ-
πλεύσας λέγει τῆς γῆς οὐχ ἁπτόμενος: οἱ δ' ἀκροῶνται
καὶ δικάζουσιν ἐν τῇ γῇ. κἂν μὲν ἁλῷ, τὴν ἐπὶ τοῖς ἑκουσίοις
φόνοις δίκην ἔδωκε: δικαίως. ἐὰν δὲ ἀποφύγῃ, ταύτης μὲν
ἀθῷος ἀφίεται: τὴν δ' ἐπὶ τῷ προτέρῳ φόνῳ φυγὴν ὑπέ-
χει. τίνος οὖν ποτε εἵνεκα ταῦθ' οὕτω διεσπούδασται; ἴσον
ἡγεῖτο ἀσέβημα ὁ ταῦτα διορίσας τόν τε ἀδικοῦντα ἐᾶν, καὶ
τὸν ἀναίτιον ἐκδιδόναι πρὸ δίκης. καίτοι εἰ περὶ τῶν ἀν-
δροφόνων τῶν ἤδη κεκριμένων, τοσαύτη σπουδὴ γίνεται,
ὅπως λόγου καὶ κρίσεως, καὶ πάντων ὅσα ἐστὶ δίκαια, τεύ-
ξονται περὶ τοῦ ὑστέρου αἰτιῶν: ἦ που περί γε τοῦ μήθ' ἑαλωκό-
τος μήτ' ἐγνωσμένου, πότερον δέδρακεν, ἢ οὔ, καὶ πότερ' ἄ-
κων, ἢ ἑκὼν, πάνδεινον γράφειν ὡς ἔκδοτον τοῖς ἐγκαλοῦ-
σιν εἶναι πρὸ δίκης. Ἔστι τοίνυν ἕκτη τιμωρία πρὸς ἁπά-
σαις ταύταις, ἣν ὁμοίως παραβὰς γέγραφε τὸ ψήφισμα οὗ-
τοσί. εἰ πάντα ταῦτά τις ἠγνόηκεν, ἢ παρεληλύθασιν οἱ χρόνοι
ἐν οἷς ἔδει τούτων ἕκαστα ποιεῖν, ἢ δι' ἄλλο τι οὐχὶ βούλεται
τούτοις τοῖς τρόποις ἐπεξιέναι: τὸν ἀνδροφόνον δ' ὁρᾷ περιιόν-
τα ἐν τοῖς ἱεροῖς, καὶ κατὰ τὴν ἀγοράν: ἀπάγειν ἔξεστιν εἰς τὸ

δεσμωτήριον, οὐκ οἴκαδε. οὐδ᾽ ὅποι βούλεταί τις, ὥσπερ σὺ δέδωκας. κἀνταῦθα ἀπαχθεὶς, οὐδ᾽ ὁτιοῦν πρὶν ἂν κριθῇ πείσεται: ἀλλ᾽ ἐὰν μὲν ἁλῷ, θανάτῳ ζημιωθήσεται: ἐὰν δὲ μὴ μεταλάβῃ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων ὁ ἀπαγαγὼν, χιλίας προσοφλήσει. ἀλλ᾽ οὐχ οὗτος ἔγραψε ταῦτα: ἀλλὰ τὸν μὲν ἀθῷον αἰτιάσασθαι, τὸν δὲ ἄκριτον, παραχρῆμα ἐκδίδοσθαι: ἐὰν δέ τις ἀνθρώπων, ἢ καὶ ὅλη ἡ πόλις τοσούτοις νομίμοις ἀναιρουμένοις ὅσοις ἐγὼ διεξελήλυθα, καὶ τοσούτοις δικαστηρίοις καταλυομένοις ὅσοις εἴρηκα, ἃ θεοὶ κατέδειξαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἄνθρωποι χρῶνται, πάντα τὸν χρόνον βοηθήσῃ, καὶ τὸν ὑβριζόμενον καὶ παρανομούμενον ἀφέληται: ἔκσπονδον ἔγραψεν εἶναι: καὶ οὐδὲ τούτῳ λόγον οὐδὲ κρίσιν πεποίηκεν, ἀλλὰ καὶ τοῦτον οὐδεὶς ἀκρίτως κολάζει. πῶς ἂν, ἢ δεινότερον γένοιτο, ἢ παρανομώτερον τούτου ψήφισμα; ἆρα τίς ἡμῖν ἔτι λοιπὸς ἐστὶ νόμος; δεῖξον οὖν σοί. Λέγε τουτονί.

Νόμος.

Ἐάν τις βιαίῳ θανάτῳ ἀποθάνῃ, ὑπὲρ τούτου τοῖς προσήκουσιν εἶναι τὰς ἀνδροληψίας, ἕως ἂν ἢ δίκας τοῦ φόνου ὑπόσχωσιν, ἢ τοὺς ἀποκτείναντας ἐκδῶσι. τὴν δὲ ἀνδροληψίαν εἶναι μέχρι τριῶν, πλέον δὲ μή. Πολλῶν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καλῶς ἐχόντων νόμων, οὐκ οἶδ᾽ εἴ τινος ἧττον καλῶς οὗτος ἔχει καὶ δικαίως ὁ νόμος. σκέψασθε γὰρ ὡς νομίμως, καὶ σφόδρα ἀνθρωπίνως κεῖται. ἐάν τις βιαίῳ θανάτῳ ἀποθάνῃ, φησί. πρῶτον μὲν δὴ τοῦτο προσγράψας τὸ, βιαίῳ, σύμβολον πεποίηκεν, ᾧ γνώσκομεν ὅτι ἂν ἀδίκως λέγει. ὑπὲρ τούτου, φησὶ, τοῖς προσήκουσιν εἶναι τὰς ἀνδροληψίας, ἕως ἂν ἢ δίκας τοῦ φόνου ὑπόσχωσιν, ἢ τοὺς ἀποκτείναντας ἐκδῶσι. σκοπεῖσθε ὡς καλῶς. πρότερον μὲν ὑποσχεῖν δίκας ἀξιοῖ: μετὰ ταῦτα δὲ, ἂν τοῦτο μὴ βούλωνται, προσέταξεν ἐκδοῦναι. ἐὰν δὲ μηδέτερον τού-

τὸν ἐθέλωσι, τὸ ἀνδρολήψιον, φησὶν, εἶναι μέχρι τριῶν, πλέον δὲ μή. παρὰ τοίνυν ὅλον τοῦτον τὸν νόμον εἴρηται τὸ ψήφισμα. πρῶτον μὲν γὰρ ἐάν τις ἀποκτείνῃ γράφων, οὐ προσέγραψεν ἀδίκως, οὐδὲ βιαίως, οὐδ' ὅλως οὐδέν· εἶτα πρὶν τοῦ δίκην ἀξιῶσαι λαβεῖν, εὐθὺς ἔγραψεν ἀγώγιμον εἶναι. πρὸς δὲ τούτοις, ὁ μὲν νόμος, ἂν μήτε δίκας ὑπέχωσι παρ' οἷς ἂν τὸ πάθος γένηται, μήτε τοὺς δεδρακότας ἐκδιδῶσι, κελεύει κατὰ τούτων εἶναι ἀνδρολήψιον μέχρι τριῶν. ὁ δὲ, τούτοις μὲν ἀθῴους ἀφῆκε, καὶ οὐδὲ λόγον τινὰ ποιεῖται περὶ αὐτῶν οὐδένα· τοὺς δὲ τὸν ἤδη πεφευγότα, φησὶ γὰρ οὕτω κατὰ τὸν κοινὸν ἁπάντων ἀνθρώπων νόμον, ὃν κεῖται τὸν φεύγοντα δέχεσθαι, ὑποδεξαμένους ἐκσπόνδους εἶναι γράφει, ἐὰν μὴ τὸν ἱκέτην ἔκδοτον διδῶσιν. οὐκοῦν καὶ τὸ μὴ προσθεῖναι πῶς, ἐὰν ἀποκτείνῃ, καὶ τὸ μηδεμίαν κρίσιν εἰπεῖν, καὶ τὸ μὴ δίκας αἰτεῖν, καὶ τὸ πανταχόθεν διδόναι λαβεῖν, καὶ τὸ τοὺς ὑποδεξαμένους, ἀλλὰ μὴ παρ' οἷς ἂν τὸ πάθος γένηται, κολάζειν, καὶ πᾶσιν οὑτωσὶ φανερῶς καὶ παρὰ τοῦτον εἴρηκε τὸν νόμον. λέγε δὴ τὸν ἐφεξῆς.

Νόμος.

Μὴ δὲ νόμον ἐπ' ἀνδρὶ ἐξεῖναι θεῖναι, ἐὰν μὴ τὸν αὐτὸν ἐφ' ἅπασιν ἀθηναίοις. Ἔστι μὲν οὐκέτι τῶν φονικῶν ὅδε νῦν ἀνεγνωσμένος νόμος, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐδ' ὁτιοῦν δ' ἧττον ἔχει καλῶς, εἴπερ καὶ ἄλλος τις. ὥσπερ γὰρ τῆς ἄλλης πολιτείας ἴσον μέτεστιν ἑκάστῳ, οὕτως ᾤετο δεῖν καὶ τῶν νόμων ἴσον μετέχειν πάντας ὁ θεὶς αὐτόν· καὶ διὰ ταῦτ' ἔγραψεν, οὐδὲ νόμον ἐπ' ἀνδρὶ ἐξεῖναι θεῖναι, ἐὰν μὴ τὸν αὐτὸν ἐφ' ἅπασιν ἀθηναίοις. ὁπότε τοίνυν τὰ ψηφίσματα δεῖν κατὰ τοὺς νόμους ὁμολογεῖται γράφειν, ὁ γράφων ἰδίᾳ τι χαρίσημον τοιοῦτον, ὃ μὴ πᾶσι, καὶ ὑμῖν ἔσται, σαφῶς παρὰ τοῦτον ἂν εἰρηκὼς εἴη τὸν νόμον. οὐ γὰρ

δήπου ἃ μηδὲ νομοθετεῖν ἔξεστι, ταῦτα ἐν ψηφίσματι γράψας τις, ἄνομα ἂν εἰρηκὼς εἴη. Λέγε τὸν μετὰ ταῦτα νόμον, ἢ οὗτοι πάντες εἰσίν.

ΝΟΜΟΣ.

Ψήφισμα δὲ μηδὲν μήτε βουλῆς μήτε δήμου κυριώτερον εἶναι. Κατάθου. Πάνυ μικρὸν ὑπείληφα μοι τὸν λόγον, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ ῥᾴδιον εἶναι, περὶ τοῦ καὶ πρότερον εἰρῆσθαι τὸν νόμον τὸ ψήφισμα. ὃς γὰρ ὑπαρχόντων τοσούτων νόμων πάντας ὑπερβὰς τούτους γέγραφέ τι καὶ κατέκλεισεν ἴδιον πρᾶγμα ψηφίσματι, ὅτι πρότερον τί πως ἄλλο ποιεῖν φήσει, πλὴν ψήφισμα νόμου κυριώτερον ἀξιοῦν εἶναι; Βούλομαι τοίνυν ὑμῖν καὶ ἕν, ἢ δύο ψηφίσματα δεῖξαι τῶν γεγραμμένων τοῖς ὡς ἀληθῶς εὐεργέταις τῆς πόλεως: ἵν' εἰδῆτε ὅτι ῥᾴδιόν ἐστι γράφειν τὰ δίκαια, ὅταν αὐτῆς τις ἕνεκα τούτου γράφῃ τοῦ τιμῆσαί τινα, καὶ μεταδοῦναι τῶν ὑμῖν ὑπαρχόντων, καὶ μὴ διὰ τοῦ ταῦτα δοκεῖν ποιεῖν βούληται κακουργεῖν καὶ παρακρούεσθαι. Λέγε τὰ ψηφίσματα ταυτί. ἀλλ' ἵνα μὴ μακρὸν ἀκούειν ὑμῖν ᾖ, ἐξ ἑκάστου τῶν ψηφισμάτων αὐτὸ τοῦτο ἐξείλεκται, περὶ οὗ τουτου κατηγορῶ. Λέγε.

ΕΚ ΤΩΝ ΨΗΦΙΣΜΑΤΩΝ.

Ὁρᾶτε ὅτι πάντες, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸν αὐτὸν τρόπον γεγράφασιν, ἔστω, φησίν, ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ αὐτὴ τιμωρία, καθάπερ ἂν τὸν ἀθηναῖον ἀποκτείνῃ: κυρίους μὲν ἐῶντες τοὺς περὶ τούτων ὑπάρχοντας ὑμῖν νόμους, σεμνοὺς δὲ ἀποφαίνοντες, οἵ γε ἐν δωρεᾶς ἐποιήσαντο τάξει τὸ τούτων μεταδοῦναι τινί. ἀλλ' οὐκ ἀριστοκράτης: ἀλλὰ προπηλακίζει μὲν * καθ' ὃν δύναται τρόπον τούτους. ὥς γοῦν οὐδενὸς ὄντων ἀξίων ἴδιόν τι γράφειν ἐπεχείρησε: μικρὰν δ' ἀποφαίνει κἀκείνην τὴν δωρεάν, ἐν ᾗ τὴν πολιτείαν δεδώκατε τῷ χαριδήμῳ. ὃς γάρ ὡς ἀγαπώντων τοῦθ' ὑμῶν καὶ

προσοφειλόντων εἶναι αὐτῷ γέγραφε, καὶ προσέτι φυ-
λάττειν ὑμᾶς ἐκεῖνο ὅπως ἀδεῶς ὅ,τι ἂν βούληται, ποιῇ.
πῶς οὖν τοῦθ' ὃ λέγω διαπράττεται; οὐκ ἀγνοεῖ τοίνυν, ὦ ἄν-
δρες ἀθηναῖοι, ὅτι ὡς μὲν οὐ παρὰ τοὺς νόμους φανερῶς
γέγραφε τῷ ψηφίσματι ἀριστοκράτης, οὐχ ἕξει δεῖξαι: ὃ δὲ
δεινότατον πάντων ἐστὶ, τὸ μηδεμίαν κρίσιν ἐν παντὶ ποιῆ-
σαι τῷ ψηφίσματι διὰ ταύτης αἰτίας, τοῦθ' ὑφαιρεῖσθαι πειρά-
σεται. ἐγὼ δὲ περὶ αὐτοῦ τούτου πολλὰ μὲν λέγειν οὐκ
οἴομαι δεῖν: ἐκ δὲ τοῦ ψηφίσματος αὐτοῦ δείξω σαφῶς οὐ-
δὲ αὐτὸν τοῦτον ἡγούμενον εἶναι κρίσιν οὐδεμίαν τῷ τὴν αἰ-
τίαν ἔχοντι. γέγραφε γὰρ, ἐάν τις ἀποκτείνῃ χαρίδημον,
ἀγώγιμος ἔστω. ἐάν τις ἀφέληται, ἢ πόλις ἢ ἰδιώτης,
ἔκσπονδος ἔστω: οὐκ ἐὰν μὴ παράσχῃ εἰς κρίσιν τὸν ἀφαιρε-
θέντα: ἀλλ' ὅλως εὐθύς. καί τοι, εἴγε ἐδίδου κρίσιν, ἢ καὶ
μὴ ἀφῃρεῖτο, τότ' ἂν προσέγραψε κατὰ τῶν ἀφελομένων
τὴν τιμωρίαν, ὁπότε εἰς τὴν κρίσιν μὴ παρέχοιεν, ὃν ἀφεί-
λοντο. Οἴομαι τοίνυν αὐτὸν κἀκεῖνον ἐρεῖν τὸν λόγον, καὶ
σφόδρα ταυτὶ ζητήσειν ἐξαπατᾶν ὑμᾶς, ὡς ἄκυρόν ἐστι τὸ
ψήφισμα: προβούλευμα γάρ ἐστιν. ὁ νόμος δ' ἐπέτεια κε-
λεύει τὰ τῆς βουλῆς εἶναι ψηφίσματα. ὥστε κἂν αὐτοῦ νῦν
ἀποψηφίσησθε, ἥγε πόλις φλαῦρον οὐδὲν πείσεται κατὰ
τὸ ψήφισμα τοῦτο. ἐγὼ δὲ πρὸς ταῦτα οἴομαι δεῖν ὑμᾶς ἐ-
κεῖνο ὑπολαμβάνειν, ὅτι τὸ ψήφισμα τοῦθ' οὗτος ἔγραψεν,
οὐχ ἵνα ὄντος ἀκύρου μηδὲν ἀηδὲς ὑμῖν συμβῇ, ἐξῆν γὰρ αὐ-
τῷ τὴν ἀρχὴν μὴ γράφειν, εἴγε τὸ βέλτιστον τῇ πόλει σκο-
πεῖν ἐβούλετο: ἀλλ' ἵν' ἐξαπατηθέντων ὑμῶν διαπράξαιν-
τό τινες τἀναντία τοῖς ὑμῖν συμφέρουσιν. οἱ δὲ γραψά-
μενοι καὶ χρόνους ἐμποιήσαντες, καὶ δι' οὓς ἄκυρόν ἐστι τὸ
ψήφισμα, ἡμεῖς ἐσμέν. ἄτοπον δὴ γένοιτ' ἂν, εἰ ὧν ἡ-
μῖν χάριν εἰκὸς ὑπάρχειν, ταῦτα τούτοις εἰς σωτηρίαν ὑ-
πάρξειεν. ἔτι τοίνυν, οὐδὲ ἁπλοῦν τοῦθ' οὕτως ἐστὶν, ὥς τις

οἴεται. εἰ μὲν γὰρ μηδεὶς ἄλλος ἦν ὅστις ἔμελλεν ὁμοίως
τούτῳ τῶν συμφερόντων ὑμῖν ὀλιγωρήσας γράφειν, ἴσως
ἂν ἧττον ἦν δεινὸν τοῦτο. νῦν δὲ ὄντων οὐκ ὀλίγων, οὐ καλῶς
ἔχει μὴ λῦσαι τὸ ψήφισμα ὑμῖν. τίς γὰρ οὐ γράψει γε θαρ-
ρῶν πάλιν, ἡνίκα ἂν ᾖ τοῦτο ἀποπεφευγός; τίς δὲ οὐκ ἐ-
πιψηφιεῖ; τίς δὲ γράψεται; οὐ τοίνυν τοῦτο σκεπτέον, εἰ τοῦ-
τ' ἐστὶν ἄκυρον τοῖς χρόνοις, ἀλλ' ἐκεῖνο ὁρᾶν, ὅτι τῇ περὶ τού-
του ψήφῳ νῦν ἐὰν ἀποψηφίσησθε, τοῖς ἀδικεῖν βουλομένοις
αὖθις ὑμᾶς, ἄδειαν δώσετε. Οὐ τοίνυν οὐδὲ ἐκεῖνό με
λέληθεν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅτι ἁπλῆν μὲν οὐδὲ δι-
καίαν οὐδ' ἡντινοῦν ἀπολογίαν ἀριστοκράτης ἕξει λέγειν,
παραγωγὰς δέ τινας τοιαύτας ἐρεῖ: ὡς ἄρα πολλάκις τοιαῦ-
τα ἤδη γέγονε ψηφίσματα πολλοῖς. ἔστι δὲ, ὦ ἄνδρες ἀθη-
ναῖοι, οὐδὲν τοῦτο σημεῖον, τοῦ, τοῦτον ἔννομα εἰρηκέναι.
πολλαὶ γὰρ προφάσεις εἰσὶ, δι' ἃς πολλάκις ὑμεῖς ἐξηπά-
τησθε. οἷον εἴ τι τῶν ἑαλωκότων ψηφισμάτων παρ' ὑμῖν μὴ ἐ-
γράφη, κύριον ἂν ἦν δήπουθεν. καὶ μὴν παρὰ τοὺς νόμους
γ' ἂν εἴρητο, καὶ εἴ τι γραφὲν, ἢ καθυφέντων τῶν κατη-
γόρων, ἢ μὴ δυνηθέντων οὐδὲν διδάξαι, ἀπέφυγε: καὶ τοῦτο
οὐδὲν κωλύει παράνομον εἶναι. οὐκ ἄρα διορκοῦσιν οἱ δι-
κάσαντες αὐτῷ; ναί. πῶς; ἐγὼ διδάξω. γνώμῃ τῇ δικαιο-
τάτῃ δικάσειν ὀμωμόκασιν. ἡ δὲ τῆς γνώμης δόξα, ἀφ' ὧν
ἂν ἀκούσωσι, παρίσταται. ὅτι τοίνυν κατὰ ταύτην ἔθεντο τὴν
ψῆφον, εὐσεβοῦσι. πᾶς γὰρ ὁ μήτε δι' ἔχθραν, μήτε δι' εὔ-
νοιαν, μήτε δι' ἄλλην ἄδικον πρόφασιν μηδεμίαν παρ' ἃ γι-
γνώσκει, θέμενος τὴν ψῆφον, εὐσεβεῖ. εἰ γὰρ ἠγνόησέ τι δι-
δασκόμενος, τοῦ μὴ συνεῖναι δίκην οὐκ ὀφείλει δοῦναι.
ἀλλ' εἴ τις εἰδὼς ἐκεῖνο προὔδωκεν, ἢ ἐξαπατᾷ, ἔνοχος οὗ-
τός ἐστι τῇ ἀρᾷ. διόπερ καταρᾶται καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν
ὁ κῆρυξ, οὐκ εἴ τινες ἐξηπατήθησαν, ἀλλ' εἴ τις ἐξαπατᾷ λέ-
γων, ἢ βουλὴν, ἢ δῆμον, ἢ τὴν ἡλιαίαν. μὴ δὴ τοῦθ' ὑμῖν

ἐᾶτε

ἐᾶτε λέγειν ὡς γέγονεν, ἀλλ' ὡς ἔστι δίκαιον γενέσθαι· μὴ
δ' ὡς ἕτεροι δικάσαντες ἐκύρωσαν ἐκεῖνα, ἀλλ' ὑμᾶς αὐ-
τοὺς ἀξιοῦτε διδάσκειν, ὡς δικαιότερ' * ἢ μέλλει περὶ τοῦδε λέ-
γουσιν. εἰ δὲ τοῦτο μὴ δυνήσονται, οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἡγοῦ-
μαι, τὴν ἑτέρων ἀπάτην κυριωτέραν ποιήσασθαι τῆς ὑ-
μετέρας αὐτῶν γνώμης. ἔτι τοίνυν ἔμοιγε δοκεῖ, καὶ σφό-
δρα ἀναιδὴς εἶναι ὁ τοιοῦτος λόγος, ὡς γέγονε καὶ πρότε-
ρον τισὶν ἄλλοις τοιαῦτα ψηφίσματα. οὐ γὰρ εἴ τι πώποτε
μὴ κατὰ νόμους ἐπράχθη, σὺ δὲ τοῦτ' ἐμιμήσω· διὰ τοῦτ'
ἀποφεύγειν σοι προσήκει· ἀλλὰ τοὐναντίον πολὺ μᾶλλον
ἁλίσκεσθαι διὰ ταῦτα. ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἐκείνων ἑάλω,
σὺ ταῦτ' οὐκ ἂν ἔγραψας· οὕτως ἂν σὺ νῦν ἁλῷς, ἄλλος
οὐ γράψει. Ὡς μὲν τοίνυν οὐ παρὰ πάντας τοὺς νόμους
φανερῶς γέγραφε τὸ ψήφισμα ἀριστοκράτης, οὐκ οἴομαι
λέγειν αὐτὸν ἕξειν. ἤδη δέ τινα εἶδον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,
γραφὴν ἀγωνιζόμενον παρανόμων, τοῖς νόμοις μὲν ἁλισκό-
μενον, ὡς δὲ συμφέρονθ' ὑμῖν γέγραφε λέγειν ἐπιχειροῦν-
τα, καὶ ταύτῃ βιαζόμενον, εὐήθη μὲν τοῖς ἅπασιν οἴομαι,
μᾶλλον δὲ ἀναιδῆ λόγον. εἰ γὰρ καὶ κατὰ τἆλλα πάντα
συμφέροντ' ἦν τὰ εἰρημένα, εἴ γε ὀμωμοκότας κατὰ τοὺς νό-
μους δικάζειν ὑμᾶς ἀξιοῖ κυροῦν, ἃ μὴ δ' αὐτὸς ἔχῃ δεῖξαι
δικαίως γεγραμμένα· ἀσύμφορα ἂν εἴη· εἰ ὑπὲρ τὸ εὐορ-
κεῖν περὶ πλείστου πᾶσιν ἐστὶ ποιητέον· οὐ μὴν, ἀλλ' ἔχει τι-
νὰ ὅμως ἡ ἀναίδεια αὕτη λόγον. τοῦτο τοίνυν * οὐδ' οὕ-
τως ἐνέσται πρὸς ὑμᾶς ὁ λόγος. οὕτω γὰρ σφόδρα ἐναν-
τίον ἐν τοῖς νόμοις τὸ ψήφισμα, μᾶλλον ἀσύμφορόν ἐστιν
ἢ παράνομον. βούλομαι δ' ὑμῖν καὶ τοῦτ' ἐπιδεικνύναι. ἵνα
δὲ ὡς διὰ βραχυτάτου λόγου δῆλον ὃ βούλομαι ποιήσω,
παράδειγμά τι γνώριμον πᾶσιν ὑμῖν ἐρῶ. ἴστε ὅτι συμφέ-
ρει τῇ πόλει μήτε θηβαίους, μήτε λακεδαιμονίους ἰσχύειν·
ἀλλὰ τοῖς μὲν, φωκέας ἀντιπάλους, τοῖς δέ τινας ἄλλους

εἶναι. ἐκ γὰρ τοῦ ταῦθ' οὕτως ἔχειν, ὑμῖν ὑπάρξει μεγίστοις οὖσιν ἀσφαλῶς οἰκεῖν. τοῦτο τοίνυν νομίζετε δεῖν, καὶ τοῖς Χερρόνησον οἰκοῦσι τῶν πολιτῶν συμφέρειν, μηδένα εἶναι τῶν θρακῶν ἰσχυρόν. ἡ γὰρ ἐκείνων πρὸς ἀλλήλους ταραχὴ καὶ ὑποψία φρουρὰ Χερρονήσου μεγίστη τῶν πασῶν ἐστὶ καὶ βεβαιοτάτη. τὸ τοίνυν ψήφισμα τουτὶ τῷ μὲν ἡγουμένῳ τῶν Κερσοβλέπτου πραγμάτων ἀσφάλειαν δίδωσι, τοῖς δὲ τῶν ἑτέρων βασιλέων στρατηγοῖς φόβον καὶ δέος μή τινα αἰτίαν ἔχωσι, τίθησιν, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς, τὸν δ' ἕνα ὄντα ἰσχυρὸν καθίστησιν. ἵνα δὲ μὴ πάνυ θαυμάζητε, εἰ τὰ παρ' ὑμῖν ψηφίσματα τηλικαύτην ἔχει δύναμιν, γεγονὸς ὃ καὶ πάντες ἐπίστασθε πρᾶγμα, ὑμᾶς ὑπομνήσω. ὅτε Μιλτοκύθης ἀπέστη Κότυος, συχνὸν ἤδη χρόνον ὄντος τοῦ πολέμου, καὶ ἀπηλλαγμένου μὲν Ἐργοφίλου, μέλλοντος δὲ Αὐτοκλέους ἐκπλεῖν στρατηγοῦ, ἐγράφη τι παρ' ὑμῖν ψήφισμα τοιοῦτον, δι' οὗ Μιλτοκύθης μὲν ἀπῆλθε φοβηθεὶς, καὶ νομίσας ὑμᾶς οὐ προσέχειν αὐτῷ, Κότυς δὲ ἐγκρατὴς τοῦ, τε ὄρους τοῦ ἱεροῦ καὶ τῶν θησαυρῶν ἐγένετο. καὶ γάρ τοι μετὰ ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Αὐτοκλῆς μὲν ἐκρίνετο ὡς ἀπολωλεκὼς Μιλτοκύθην. οἱ δὲ χρόνοι, κατὰ τοῦ τὸ ψήφισμα εἰπόντος τῆς γραφῆς ἐξεληλύθεσαν: τὰ δὲ πράγματα ἀπωλώλει τῇ πόλει. οὕτω τοίνυν ἴστε ὅτι καὶ νῦν εἰ μὴ λύσετε τὸ ψήφισμα τοδί: καὶ τοῖς βασιλεῦσι θαυμαστὴ γενήσεται δι' αὐτὸ ἀθυμία, καὶ τοῖς στρατηγοῖς αὐτῶν: ὅλως γὰρ ἡγήσονται παρεωρᾶσθαι μὲν αὐτοί, πρὸς Κερσοβλέπτην δὲ ἀποκλίνειν ὑμᾶς. εἰ δ' ἐκ τούτων γνόντες παραχωρήσονται τῆς ἀρχῆς ὡδί καιροῦ τινος, αὐτοῖς ἐπιθεμένου τοῦ Κερσοβλέπτου: πάλιν ὁρᾶτε τί συμβήσεται. φέρε γὰρ πρὸς θεῶν ἂν ὑμᾶς ἀδικῇ Κερσοβλέπτης, * ὃ μᾶλλον εἰκὸς ἐλπίζοντα, ἢ μὴ δυνηθέντα ποιῆσαι: οὐκ ἐπ' ἐκείνους ἴμεν, καὶ δι' ἐκείνων πάλιν

ἀσθενῆ ποιεῖν αὐτὸν ἐπιχειρήσομεν; ἂν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν πρὸς ταῦτα ἐκεῖνοι, ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, οὐ μόνον ἡμῖν ἀδικουμένοις οὐκ ἐβοηθήσατε, ἀλλὰ καὶ φόβον, ἂν ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν ἀμυνώμεθα, θαυμαστὸν περιεστήκατε, ψήφισμα ποιησάμενοι τὸν ἐναντία τοῖς ὑμῖν συμφέρουσι, καὶ πράττοντα ἡμῖν, ἄν τις ἀποκτείνῃ, ἀγώγιμον εἶναι. οὐκοῦν ἐστὲ δίκαιοι βοηθοὺς καλεῖν ἡμᾶς, ἐφ' οἷς καὶ περὶ ὑμᾶς αὐτοὺς καὶ περὶ ἡμᾶς κακῶς ἐβουλεύσασθε: εἰπὲ μοι ταῦτ' ἐὰν λέγωσιν, οὐ δικαιότερα ἡμῶν ἐροῦσιν, ἔγωγ' οἶμαι. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ἔνεστιν εἰπεῖν, ὅτι νὴ δία εἰκότως ἐφενακίσθητε καὶ παρεκρούσθητε. εἰ γὰρ μηδὲν εἴχετε τῶν ἄλλων λογίσασθαι, μὴ δ' ἐφ' ὑμῶν αὐτῶν οἷοί τε ἦτε ταῦτα συνεῖναι, ἦν ἰδεῖν παράδειγμα ὀλυνθίους τουτουσί, οἵ τι πεποιηκότος αὐτοῖς φιλίππου, πῶς αὐτῷ κέχρηνται; ἐκεῖνος ἐκείνοις ποτίδαιαν οὐχὶ τηνικαῦτα ἀπέδωκεν, ἡνίκα ἀποστερεῖν οὐκ ἔθ' οἷός τ' ἦν, ὥσπερ ὑμῖν ὁ κερσοβλέπτης χερρόνησον: ἀλλὰ πρὸς ὑμᾶς πολεμῶν, χρήματα πολλὰ ἀναλώσας, ἑλὼν καὶ δυνηθεὶς ἂν αὐτὸς ἔχειν, εἴπερ ἐβουλήθη, παρέδωκε. καὶ οὐδ' ἐπιχείρησεν ἄλλο ποιεῖν οὐδέν. ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνοι, ἕως μὲν ἑώρων τηλικοῦτον αὐτὸν, ἡλίκος ὢν πιστὸς ὑπῆρχε, σύμμαχοί τε ἦσαν, καὶ δι' ἐκεῖνον ἡμῖν ἐπολέμουν: ἐπειδὴ δὲ εἶδον μείζω τῆς πρὸς αὐτοὺς πίστεως γινόμενον, τοσοῦτ' ἀπέχουσι τοῦ ψηφίσασθαι, ἄν τις ἀποκτείνῃ τινὰ τῶν ἐκείνῳ συγκατασκευακότων τὴν ἀρχὴν ἐκ τῶν ἑαυτῶν συμμάχων ἀγώγιμον εἶναι, ὥσθ' ἡμᾶς οὓς ἴσασιν ἁπάντων ἀνθρώπων ἤδιστ' ἂν καὶ τοὺς ἐκείνου φίλους καὶ αὐτὸν φίλιππον ἀποκτείναντας, φίλους πεποίηνται: φασὶ δὲ καὶ συμμάχους ποιήσεσθαι. εἶτ' ὀλύνθιοι μὲν ἴσασι τὸ μέλλον προορᾶν: ὑμεῖς δὲ ὄντες ἀθηναῖοι ταὐτὸ τοῦτ' οὐ ποιήσετε; * ἀλλ' οὐκ αἰσχρὸν τῶν περὶ πραγμάτων ἐπίστασθαι βουλεύεσθαι δοκοῦντας

προέχειν, ἢ τῶν ὀλυνθίων τὸ συμφέρον εἰδότας ὀφθῆναι; Ἀκούω τοίνυν αὐτὸν καὶ τοιοῦτόν τινα εὑρεῖν λόγον, ὃν καὶ πρότερόν ποτε ἀριστόμαχος παρ' ὑμῖν ἐδημηγόρει, ὡς οὐκ ἔστιν ὅπως ποτὲ κερσοβλέπτης αἱρήσεται χερρόνησον ἀποστερεῖν ἀντιχειρῶν ἐχθρὸς ὑμῖν εἶναι. οὐδὲ γὰρ εἰ λάβοι καὶ κατάσχοι, λυσιτελήσειν αὐτῷ. ἐκ μὲν γε ἐκείνης, οὐκ ἔστιν ὑπὲρ τριάκοντα τάλαντα ἡ πρόσοδος, μὴ πολεμουμένης: εἰ πολεμήσεται δὲ, οὐδέν: ἐκ δὲ τῶν ἐμπορείων, ἃ τότ' ἂν κλεισθείη, πλέον, ἢ διακόσια τάλαντα ἔσθ' ἡ πρόσοδος. ὥστ' εἰ βουλόμενος μικρὰ λαμβάνειν, καὶ πολεμεῖν ἂν ἕλοιτο, ἐξὸν τὰ πλείω καὶ φίλος εἶναι, θαυμάζειν φησὶν αὐτόν. ἐγὼ δὲ οὐκ ἀπορῶ μὲν εἰπεῖν πολλὰ, ἅ μοι δοκεῖ μᾶλλον ἄν τις ἰδὼν ἀπιστεῖν εἰκότως, ἢ τούτοις πιστεύων ἐκεῖνον ἐᾶν μέγαν γίγνεσθαι: οὐ μὴν ἀλλ' ὃ μάλιστα πρόχειρον ἔχω, τοῦτ' ἐρῶ. ἴστε δήπου φίλιππον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τουτονὶ τὸν μακεδόνα, ὅτι πολὺ δήπου μᾶλλον ἐλυσιτέλει τὰς ἐξ ἁπάσης μακεδονίας προσόδους ἀδεῶς λαμβάνειν, ἢ μετὰ κινδύνων τὰς ἐξ ἀμφιπόλεως: καὶ χρῆσθαι φίλοις αἱρετώτερον ἦν αὐτῷ τοῖς πατρικοῖς ὑμῖν, ἢ θετταλοῖς, οἳ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἐξέβαλον. ἀλλὰ γὰρ τούτου, κἀκεῖνό ἐστιν ἰδεῖν: ὑμεῖς μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, οὐδένα προὐδώκατε πώποτε τῶν φίλων: θετταλοὶ δὲ οὐδένα πώποθ' ὅντινα, οὔ. ἀλλ' ὅμως τούτων οὕτως ἐχόντων μικρὰ λαμβάνειν, καὶ τοὺς ἀπίστους φίλους, καὶ τὸ κινδυνεύειν ἀντὶ τοῦ μετὰ ἀσφαλείας ζῆν ὁρᾶτε προῃρημένον αὐτόν. τί δήποτε τὸ αἴτιον; οὐ γὰρ δὴ λόγον γε τὸ πρᾶγμα οὑτωσὶ πρόχειρον ἔχει: ὅτι, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δυοῖν ἀγαθοῖν ὄντοιν πᾶσιν ἀνθρώποις, τοῦ μὲν ἡγουμένου καὶ μεγίστου πάντων τοῦ εὐτυχεῖν, τοῦ δὲ ἐλάττονος μὲν τούτου, τῶν δὲ ἄλλων μεγίστου, τοῦ καλῶς βουλεύεσθαι, οὐχ ἅμα ἡ κτῆσις παραγίνεται τοῖς ἀνθρώποις. οὐδ' ἔχει τὸ εὖ πράτ-

τόντων οὐδεὶς ὅρον, οὐδὲ τέλος τὴν τῆς τοῦ πλεονεκτεῖν ἐ-
πιθυμίας. διόπερ πολλοὶ πολλάκις μειζόνων ἐπιθυμοῦν-
τες τὰ παρόντα ἀπώλεσαν. καὶ τί δεῖ Φίλιππον λέγειν, ἢ
τίν' ἄλλον; ἀλλ' ὁ πατὴρ αὐτὸς ὁ Κερσοβλέπτου Κότυς, ἡ-
νίκα μὲν στασιάζοι πρός τινας, πρέσβεις πέμπων πρὸς
ἡμᾶς, ἅπαντα ποιεῖν ἕτοιμος ἦν: καὶ τότε ᾐσθάνετο, ὡς ἀ-
λυσιτελὲς τὸ τῇ πόλει πολεμεῖν. ἐπειδὴ δ' ὑφ' ἑαυτῷ τὴν
Θρᾴκην ἔχοι, κατελάμβανε τὰς πόλεις, ἠδίκει μεθύων,
ἐπαρῴνει μάλιστα μὲν εἰς ἑαυτόν, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς,
τὴν χώραν ἐποιεῖθ' ὑφ' ἑαυτῷ: τὸ πρᾶγμα ἀμήχανον ἦν.
πάντων γὰρ ὥσπερ τοῦ πλεονεκτεῖν ἐπιχειρούντων οἷς οὐ χρή,
οὐκ εἴωθε τὰ δυσχερέστατα ἕκαστος λογίζεσθαι: ἀλλὰ κα-
τορθώσας διαπράξεσθαι. ἐγὼ δὲ δεῖν ὑμᾶς οἶμαι σκοπεῖν τὸν
τρόπον βεβουλεῦσθαι: ὅπως ἂν μὲν ἃ χρὴ περὶ ὑμῶν γι-
νώσκῃ Κερσοβλέπτης, μηδὲν ὑφ' ὑμῶν ἀδικηθήσεται: ἐὰν
δὲ ἀλλοίως ἀδικεῖν ἐπιχειρῇ, μὴ μείζων ἔσται τοῦ δοῦναι δί-
κην. ἀναγνώσομαι δ' ὑμῖν τὴν ἐπιστολήν, ἣν ὅτε ἀφει-
στήκει Μιλτοκύθης, Κότυς ἔπεμψε: καὶ ἣν ὅτε πᾶσαν
τὴν ἀρχὴν ἔχων πέμψας Τιμομάχῳ τὰ χωρία ὑμῶν
ἐξεῖλεν.

Ἐπιστολή.

Τοῦτο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ παράδειγμα ἑωρακό-
τες, ἂν ἐμοὶ πεισθῆτε, κἀκεῖνο εἰδότες ὅτι Φίλιππος ὅτε
μὲν ἐπολιόρκει Ἀμφίπολιν, ἵν' ὑμῖν παραδῷ, πολιορκεῖν
ἔφη: ἐπειδὴ δὲ ἔλαβε, καὶ Ποτίδαιαν προσαφείλετο, ἐ-
κείνην τὴν πίστιν βουλήσεσθε ἔχειν, ἥνπερ φασὶ πρὸς Λα-
κεδαιμονίους ποτὲ εἰπεῖν *Ἰφικράτην ἐφιάλτου. καὶ γὰρ
ἐκεῖνόν φασιν, ἐξαπατώντων τι τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ
προτεινόντων πίστιν ἥν τινα βούλεται λαμβάνειν, εἰπεῖν,
ὅλην πίστιν ἂν οἴεται γενέσθαι μόνην, εἰ δείξαιεν, ὅπως ἂν
ἀδικεῖν βούλωνται, μὴ δυνήσονται: ἐπεὶ ὅτι γε βουλήσονται,

εὖ εἰδέναι: ἕως ἂν ὅσῳ δύνωνται, πίστιν οὐκ εἶναι ταύτην. ἂν ἐμοὶ χρῆσθε συμβούλῳ, φυλάξετε τὴν πίστιν πρὸς τουτονὶ τὸν θρᾷκα: καὶ μὴ βουλήσεσθε εἰδέναι τίνα ἄν, εἰ πάσης ἄρξει τῆς θρᾴκης, πρὸς ὑμᾶς σχοίη γνώμην. ὅτι τοίνυν ὅλως οὐδὲ ὑγιαινόντων ἀνθρώπων ἐστὶ τοιαῦτα γράφειν ψηφίσματα, καὶ διδόναι τισὶ τοιαύτας δωρεάς, καὶ τοῦτ' ἐκ πολλῶν ῥᾴδιον γνῶναι. ἴστε γὰρ δήπου τοῦτο πάντες, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὁμοίως ἐμοί, ὅτι τὸν κότυν ποτ' ἐκεῖνον ἐποιήσασθε πολίτην: δῆλον ὡς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον εὔνουν ἡγούμενοι καὶ φίλον. καὶ μὴν καὶ χρυσοῖς στεφάνοις ἐστεφανοῦτε, οὐκ ἂν εἴ γε ἐχθρὸν ἡγεῖσθε. ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ πονηρὸς καὶ θεοῖς ἐχθρὸς ἦν, καὶ μεγάλα ὑμᾶς ἠδίκει, τοὺς ἀποκτείναντας ἐκεῖνον πύθωνα καὶ ἡρακλείδην τοὺς αἰνίους πολίτας ἐποιήσατε, ὡς εὐεργέτας, καὶ χρυσοῖς στεφάνοις ἐστεφανώσατε. εἰ δὴ τότε, ὅθ' ὑμῖν οἰκείως ἔχειν ὁ κότυς ἐδόκει, ἔγραψέ τις ἐάν τις ἀποκτείνῃ κότυν ἔκδοτον εἶναι, πότερον ἐξέδοτε ἂν τὸν πύθωνα καὶ τὸν ἀδελφόν, ἢ παρὰ τὸ ψήφισμα τούτους πολίτας ἐποιεῖσθε, καὶ ὡς εὐεργέτας ἐτιμᾶτε; τί δ' ἀλέξανδρον ἐκεῖνον τὸν θετταλόν, ἡνίκ' εἶχε μὲν αἰχμάλωτον δήσας πελοπίδαν, ἐχθρὸς δ' ὡς οὐδεὶς θηβαίοις ἦν, ὑμῖν δ' οἰκείως διέκειτο οὕτως, ὥστε παρ' ὑμῶν στρατηγὸν αἰτεῖν, ἐβοηθεῖτε δὲ αὐτῷ, καὶ πάντα ἦν ἀλέξανδρος: πρὸς Διὸς εἴ τις ἔγραψεν, ἐάν τις ἀποκτείνῃ ἀλέξανδρον, ἀγώγιμον εἶναι: ἆρ' ὧν μετὰ ταῦθ' ὕβρισε καὶ προυπηλάκισεν, ἀσφαλὲς ἂν ἦν τὸ παρ' αὐτοῦ δίκην πειρᾶσθε λαβεῖν; τί δὲ τἄλλα λέγοι τις ἄν; ἀλλ' ὁ μάλιστα δοκῶν νῦν ὑμῖν ἐχθρὸς εἶναι φίλιππος οὑτοσί, εἰ τόθ' ὅτ' ἀργαῖον κατάγοντας λαβὼν τῶν ἡμετέρων τινὰς πολιτῶν ἀφῆκε μὲν αὐτούς, ἀπέδωκε δὲ πάντα ὅσα ἀπώλεσαν αὐτοῖς. πέμψας δὲ γράμματα ἐπηγγέλλετο ἕτοιμος εἶναι συμμαχίαν ποιεῖσθαι, καὶ τὴν πατρικὴν φιλίαν ἀνα-

νεῖσθαι: εἰ τότε ἠξίωσε τυχεῖν τούτων, καί τις ἔγραψε τῶν
ἀφεθέντων ὑπ' αὐτοῦ, ἐάν τις ἀποκτείνῃ φίλιππον, ἀγώ=
γιμον εἶναι, καλῶ γε ὕβριζεν ἡμᾶς ἂν ὑβρισμένοι. ἆρά γε
ὁρᾶτε καὶ καταμανθάνετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐφ' ἑκά=
στου τούτων, ἡλίκην ἂν ὠφληκότες παράνοιαν ἦτε, εἴ τι τοῦ-
των ἐτυγχάνετε ἐψηφισμένοι; ἔστι γὰρ οὐχ ὑγιαινόντων
ἀνθρώπων οἶμαι, οὔθ' ὅταν τινὰ ὑπειλήφωσι φίλον, οὕτω
πιστεύειν, ὥστε ἂν ἀδικεῖν ἐπιχειρῇ, τὸ ἀμύνεσθαι σφῶν
αὐτῶν ἀφελέσθαι: οὔθ' ὅταν ἐχθρόν τινα ἡγῶνται, οὕτως
αὖ μισεῖν, ὥστε ἂν παυσάμενος βούληται φίλος εἶναι, τὸ
ποιεῖν ἐξεῖναι: ταῦτα κωλῦσαι, ἀλλ' ἄχρι του καὶ φιλεῖν,
οἶμαι χρὴ καὶ μισεῖν, μὴ δ' ἑκάτερον τῶν καιρῶν ὑπερβα=
λόντας. οὐ τοίνυν ἔγωγε οὐδὲ ἐκεῖνο ἰδεῖν δύναμαι,
ὡς οὐχὶ πάντες ἄνθρωποι τούτων ἀξιώσουσι τυχεῖν, ὁπό-
σοις περ ἔστι καὶ ἡτισοῦν εὐπρεπεστέρα πρόφασις πρὸς ὑ=
μᾶς, εἰ χαριδήμῳ δώσετε: οἷον εἰ βούλεσθε, σίμων, βιά=
νωρ, ἀθηνόδωρος, ἄλλοι μυρίοι. εἰ μὲν τοίνυν πᾶσι ψη-
φιούμεθα ταῦτα, λήσομεν ὡς ἔοικε μισθοφόρων ἔργον
ἀνθρώπων ποιοῦντες, τὴν ἑκάστου σωτηρίαν τούτων δορυ=
φοροῦντες. εἰ δὲ τοῖς μέν, τοῖς δ' οὔ, δικαίως ἐγκαλέσουσιν *
οἱ μὴ μετέχοντες. φέρε, ἐὰν δὴ καὶ μενέστρατος ἡμᾶς ὁ ἐρε-
τριεὺς ἀξιοῖ ταῦτα καὶ αὑτῷ ψηφίσασθαι, ἢ φάϋλλος ὁ φω=
κεὺς, ἤ τις ἄλλος δυνάστης: πολλοῖς δὲ δήπου διὰ καιρούς
τινας πολλάκις φίλοι γινόμεθα: πότερον ψηφιούμεθα
πᾶσιν, ἢ οὔ; ψηφιούμεθα νὴ δία. καὶ τί δὴ φήσομεν, ὦ ἄν=
δρες ἀθηναῖοι, καλὸν, εἰ τῶν ἑλλήνων ἐπ' ἐλευθερίᾳ προε-
στάναι φάσκοντες, τὰς ἰδίᾳ δυνάμεις ἐπὶ τοῖς πλήθεσι κεκτη-
μένους δορυφοροῦντες φανούμεθα; ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ. εἰ
γάρ ἐστι τῷ δοτέον τι τοιοῦτον, ὡς ἔγωγε οὔ φημι: πρῶτον
μὲν τῷ μηδὲν ἠδικηκότι πώποτε, δεύτερον δὲ, μηδ' ἂν ἀδι-
κεῖν βούληται, δυνησομένῳ, ἔπειθ' ὡς ἀληθῶς ὅς τις ἅπασι,

ἀνθρώποις ἔσται φανερὸς περὶ τοῦ μὴ παθεῖν ταῦτα δεδισκόμενος, καὶ οὐκ ἐπὶ τῷ ποιεῖν μετ' ἀδείας ἑτέρους κακῶς, τούτῳ δοτέον. ὅτι μὲν τοίνυν ὁ Χαρίδημος οὔτε τοῦ ἀναμάρτητον εἶναι πρὸς ὑμᾶς, οὔτε τοῦ ἵνα μή τι πάθῃ ταῦτα δεδισκομένων, ἐάσω· ἀλλ' ὡς οὐδὲ πιστὸς εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, ἀκούσατέ μου, καὶ σκοπεῖτε ἂν ὀρθῶς ὑμῖν ἐξετάζειν δοκῶ. ἐγὼ νομίζω, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅσοι μὲν τῶν ἡμετέρων ἐθῶν καὶ νόμων ἐπιθυμηταὶ γενόμενοι πολῖται γενέσθαι ἐσπουδάκασιν, ἅμα τ' αὐτοὺς ἂν τυγχάνειν τούτων, καὶ παρ' ἡμῖν οἰκεῖν καὶ μετέχειν ὧν ἐπεθύμησαν, ὅσοις δὲ τούτων μὲν μηδενὸς μήτ' ἐπιθυμία μήτε ζῆλος εἰσέρχεται, τὴν πλεονεξίαν δ' ἀγαπῶσιν, ἣν διὰ τοῦ δοκεῖν ὑφ' ἡμῶν τιμᾶσθαι καρποῦνται· τούτους οἶμαι, μᾶλλον δὲ οἶδα σαφῶς, ὅταν ποτὲ μείζονος πλεονεξίας ἐλπίδα ἑτέρωθεν ἴδωσιν, οὐδ' ὁτιοῦν ὑμῶν φροντίσαντας ἐκείνην θεραπεύειν. οἷον, ἵν' εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς πρὸς ἃ βλέπων ἐγὼ ταῦτα λέγω· πύθων οὑτοσί, ὅτε μὲν Κότυν εὐθὺς ἀπεκτονὼς οὐκ ἀσφαλὲς ἡγεῖτο ἀπελθεῖν ὅποι τύχοι, ἦλθεν ὡς ὑμᾶς, καὶ πολιτείαν ᾔτησε, καὶ πάντων ἐποιήσατο πρώτους ὑμᾶς. ἐπειδὴ δὲ οἴεται τὰ Φιλίππου πράγματα συμφέρειν ἑαυτῷ μᾶλλον, οὐδ' ὁτιοῦν ὑμῶν φροντίσας, τὰ ἐκείνου φρονεῖ. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, παρὰ τούτοις, τοῖς ἐπὶ τῇ τοῦ πλεονεκτεῖν προαιρέσει ζῶσιν, οὐδὲν οὔτε βέβαιον οὔθ' ὅσιον· ἀλλὰ δεῖ τούτων ὅστις εὖ φρονεῖ, φυλαττόμενον περιεῖναι, μὴ προπιστεύοντα κατηγορεῖν. εἰ τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὐναντίον, ἢ τὸ ἀληθὲς ἔχει, θείημεν τὸν Χαρίδημον αὐτὸν, καὶ γεγενῆσθαι περὶ ἡμᾶς σπουδαῖον, καὶ εἶναι καὶ ἔσεσθαι, καὶ μηδέποτε ἄλλην γνώμην, ἢ ταύτην σχήσειν, οὐδὲν μᾶλλον ἔχει καλῶς ταῦτ' αὐτῷ ψηφίσασθαι. εἰ μὲν γὰρ ἐπ' ἄλλο τι ταύτην τὴν ἄδειαν ἐλάμβανε τὴν ἐκ τοῦ ψηφίσματος, ἢ

τὰ κερσοβλέπτου πράγματα, ἧττον ἂν ἦν δεινόν. νῦν δ' ὑπὲρ οὗ καταχρήσεται τῇ διὰ τοῦ ψηφίσματος πλεονεξίᾳ, οὐκ ἀξιόπιστον οὔθ' ὑμῖν οὔτ' ἐκείνῳ λογιζόμενος αὐτὸν εὑρίσκω. σκέψασθε δὲ ὡς δικαίως ἕκαστα ἐξετάζω καὶ σφόδρα γε εἰκότως δεδιώς. ἐγὼ σκοπῶ κότυν, ὅτι κηδεστὴς ἦν ἰφικράτει, τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ χαριδήμῳ κερσοβλέπτης. καὶ τὰ πεπραγμένα ὁρῶ πολλῷ μείζονα, καὶ χάριτος πλείονος ἄξια ὑπὲρ κότυος ἰφικράτει, ἢ ὑπὲρ κερσοβλέπτου χαριδήμῳ. σκεψώμεθα δ' οὑτωσί: ἴστε δήπου τοῦτ' ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅτι χαλκῆς εἰκόνος οὔσης παρ' ἡμῖν ἰφικράτει, καὶ σιτήσεως ἐν πρυτανείῳ, καὶ δωρεῶν, καὶ τιμῶν ἄλλων, δι' ἃς εὐδαίμων ἐκεῖνος ἦν: ὅμως ἐτόλμησεν ὑπὲρ τῶν κότυος πραγμάτων ἐναντία τοῖς ὑμετέροις στρατηγοῖς ναυμαχεῖν, καὶ περὶ πλείονος ἐποιήσατο τὴν ἐκείνου σωτηρίαν, ἢ τὰς ὑπαρχούσας ἑαυτῷ παρ' ὑμῖν τιμάς: καὶ εἰ μὴ μετριωτέραν ἔσχετε τὴν ὀργὴν ὑμεῖς τῆς ἐκείνου προπετείας, οὐδὲν ἂν αὐτὸν ἐκώλυσεν ἀθλιώτατον ἀνθρώπων ἁπάντων εἶναι. ἀλλ' ὅμως ὁ κότυς ὑπ' ἐκείνου σωθείς, καὶ λαβὼν ἔργῳ τῆς ἐκείνου φιλίας πεῖραν, τότε ἐπειδὴ βεβαίως ἡγήσατο σῶς εἶναι, οὐχ ὅπως ἀποδώσει χάριν ἐσπούδασεν αὐτῷ, καὶ πρὸς ὑμᾶς δι' ἐκεῖνον τι φιλάνθρωπον ἔπραξεν, ἵνα συγγνώμης ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις τύχῃ: ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον, ἠξίου μὲν αὐτὸν συμπολιορκεῖν τὰ λοιπὰ τῶν ὑμετέρων χωρίων: οὐκ ἐθέλοντος δ' ἐκείνου, λαβὼν αὐτὸς τήν τε βαρβαρικὴν δύναμιν, καὶ τὴν ὑπ' ἐκείνου συνειλεγμένην, καὶ τὸν χαρίδημον τοῦτον προσμισθωσάμενος, προσέβαλε τοῖς ὑμετέροις χωρίοις, καὶ εἰς τοῦτο κατέστησε τὸν ἰφικράτην ἀπορίας, ὥστε ἀπελθόντα εἰς ἄντισσαν οἰκεῖν, καὶ πάλιν εἰς δρῦν, ἡγούμενον ὡς μὲν ὑμᾶς οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἐλθεῖν, οὓς ὑστέρους ἐποιήσατο τοῦ θρᾳκὸς καὶ τοῦ βαρβάρου. παρ' ἐκείνῳ δ' οὐκ ἀσφα-

λὲς εἶναι μένειν, ὃν οὕτως ὀλιγωροῦντα ἑώρα τῆς ἑαυτοῦ
σωτηρίας. ἐπεὶ δ' οὖν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ὁ κερσοβλέ-
πτης ἐκ τῆς τοῦ χαριδήμου νῦν ἀδείας κατασκευαζομένης
αὐξηθεὶς, ὀλιγωρῇ μὲν ἐκείνου, νεωτερίζῃ δέ τι καὶ κινῇ πρὸς
ἡμᾶς· ἐξαρκεῖ τοῦθ' ὑμῖν, ἐπεὶ χαρίδημος ἐξαπατηθῇ, τὸν
θρᾷκα ἰσχυρὸν ἐφ' ὑμᾶς αὐτοὺς κατεσκευακέναι; ἐγὼ μὲν
οὐκ ἀξιῶ. καὶ γὰρ ἐκεῖνο νομίζω δίκαιον, εἰ μὲν αἰσθάνεται
ταῦτα καὶ προορᾷ χαρίδημος, εἶθ' ὅπως τοιούτων ψηφι-
σμάτων τεύξεται, διαπράττεται, ὡς ἐπιβουλεύοντι μὴ
ἐπιτρέπειν αὐτῷ· εἰ δὲ λέληθεν αὐτὸν, ὅσῳ μᾶλλον εὔ-
νουν ποτ' αὐτὸν ὑπειλήφατε εἶναι, τοσούτῳ μᾶλλον προϊδέ-
σθαι καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ ἐκείνου. ἔστι γὰρ φίλων
ἀγαθῶν, οὐ τὰ τοιαῦτα χαρίζεσθαι τοῖς εὔνοις, ἐξ ὧν κἀ-
κείνοις καὶ σφίσιν αὐτοῖς ἔσται τις βλάβη· ἀλλ' ὃ μὲν ἂν
μέλλῃ συνοίσειν ἀμφοῖν, συμπράττειν· ὃ δ' ἂν αὐτὸς ἄμει-
νον ἐκείνου προορᾷ, πρὸς τὸ καλῶς ἔχον τίθεσθαι· καὶ
μὴ τὴν ἤδη χάριν τοῦ μετὰ ταῦτα χρόνου παντὸς περὶ πλείο-
νος ἡγεῖσθαι. οὐ τοίνυν οὐδὲ ἐκεῖνο λογιζόμενος δύναμαι
κατιδεῖν, ὡς εἰ καὶ βάρβαρος καὶ ἄπιστος, ὁ κερσοβλέπτης,
ὅμως προνοηθείη γ' ἂν, μὴ τὰ τηλικαῦτα ἀδικῆσαι χαρί-
δημον. ὅταν γὰρ πάλιν ἐξετάσω ἡλίκων κότυς ἰφικράτην
ἀποστερήσειν μέλλων, οὐδὲν ἐφρόντισε, παντελῶς τουτῳ
γε οὐδὲν ἂν ἡγοῦμαι μελῆσαι τῶν ἀπολουμένων χαριδή-
μῳ. ὁ μὲν γὰρ ἐκεῖνον, τιμὰς, σίτησιν, εἰκόνας, πατρί-
δα ἣ ζηλωτὸν αὐτὸν ἐποίησεν, ὀλίγου δέω λέγειν πάνθ', ὧν
ἄνευ ζῆν οὐκ ἄξιον ἦν ἰφικράτει, νομίζων ἀποστερήσειν, οὐκ
ἐπεστράφη. οὗτος δ' ὡς ἀληθῶς, τίνος ἂν καὶ λόγον ποιοίη
μὴ τίνος χαρίδημον ἀποστερήσῃ; οὐδ' ὁτιοῦν, ἔστι γὰρ παρ'
ὑμῖν αὐτῷ, οὐ παῖδες, οὐκ εἰκὼν, οὐ συγγενεῖς, οὐκ ἄλλο
οὐδέν. καὶ μὴν, εἰ μήτε φύσει πιστὸς ὁ κερσοβλέπτης, ἔκ
τε τῶν γεγενημένων πρότερον, δικαίως ἄπιστος, μηδέν τε

τοιοῦτον ὑπάρχει τοῖς πράγμασιν, δι' ὃ κἂν περὶ γνώμην
καὶ φύσιν προνοηθείη τις τῇ χαριδήμου: τίνος οὖν ἕνεκα ἁπλῶς
καὶ κομιδῇ τετυφωμένως οὕτως ἃ βούλεται, διαπράξα-
σθαι, συλλάβωμεν αὐτῷ καὶ ταῦτα ἐφ' ἡμῖν ὄντα; ἐγὼ μὲν
οὐχ ὁρῶ. Ὅτι τοίνυν ἄνευ τοῦ τοῖς πράγμασι μὴ συμ-
φέρειν τὸ ψήφισμα, οὐδὲ πρὸς δόξαν συμφέρει τῇ πόλει
τοιοῦτον οὐδὲν ἐψηφισμένῃ φαίνεσθαι. καὶ τοῦτο δεῖ μα-
θεῖν ὑμᾶς. εἰ μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πόλιν οἰκοῦντι
καὶ νόμοις πολιτευομένῳ τὸ ψήφισμα ἐγέγραπτο δεινὸν
ὄν, ἧττον ἂν ἦν αἰσχρόν: νῦν δὲ γέγραπται χαριδήμῳ τῷ
πόλιν μὲν οὐδ' ἥντινοῦν οἰκοῦντι, θρᾳκὶ δὲ ἀνθρώπῳ βασι-
λεῖ στρατηγοῦντι, καὶ διὰ τῆς ἐκείνου βασιλείας πολλοὺς
ἀδικοῦντι. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι πάντες οἱ ξεναγοῦντες
οὗτοι, πόλεις καταλαμβάνοντες ἑλληνίδας ἄρχειν ζητοῦ-
σι. καὶ πάντων ὅσοι τοῖς νόμοις οἰκεῖν βούλονται τὴν αὑ-
τῶν ὄντες ἐλεύθεροι, κοινοὶ περιέρχονται κατὰ πᾶσαν
χώραν, εἰ δεῖ τἀληθὲς εἰπεῖν, ἐχθροί. ἆρ' οὖν, ὦ ἄνδρες
ἀθηναῖοι, καλὸν ἢ πρέπον ὑμῖν, τοῦ μὲν ἕνεκα τῆς ἑαυτοῦ
πλεονεξίας ἐπιβουλεύσοντος οἷς ἂν τύχοι, τοιαύτην φυ-
λακὴν ἐψηφισμένους φαίνεσθαι: τοῖς δ' ὑπὲρ τῆς ἑαυ-
τῶν ἐλευθερίας ἀμυνομένοις εἴργεσθαι τῆς ὑμετέρας
συμμαχίας προειρηκέναι; ἐγὼ μὲν οὐχ ὑπολαμβάνω
τοῦτο οὔτε καλῶς ἔχειν, οὔθ' ὑμῶν ἀξίως. πῶς γὰρ οὐκ αἰ-
σχρὸν λακεδαιμονίοις μὲν ἐγκαλεῖν, ὅτι τοὺς μὲν τὴν ἀ-
σίαν οἰκοῦντας ἕλληνας ἔγραψαν ἐξεῖναι δρᾶσαι πᾶν ὅ,τι
ἂν ἐθέλῃ βασιλεύς: αὐτοὺς δ' ἐκδοῦναι καὶ τοὺς τὴν εὐρώ-
πην οἰκοῦντας κερσοβλέπτῃ, καὶ πάντας, ὅσων περ ἂν
οἴηται κρείττων χαρίδημος ἔσεσθαι. οὐ γὰρ ἄλλο τι ποιεῖ
τὸ ψήφισμα, ἢ τουτὶ ὅτι τῷ μὲν ἐκείνου στρατηγῷ οὐ διεί-
ρηται τί πρακτέον, ἢ μή: πᾶσι δ' ἂν τις ἀμύνηται, τοσοῦ-
τος ἐπήρτηται φόβος. Καὶ μὴν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,

καὶ γεγονός τι πρᾶγμα φράσαι πρὸς ὑμᾶς βούλομαι, δι' οὗ μᾶλλον ἔθ' ὑμῖν γενήσεται δῆλον, ὡς σφόδρα δεῖ λῦσαι τὸ ψήφισμα τουτί. ὑμεῖς ἐποιήσασθέ ἔν τισι καιροῖς καὶ χρόνοις ἀριοβαρζάνην πολίτην. καὶ δι' ἐκεῖνον φιλίσκον, ὥσπερ νῦν διὰ κερσοβλέπτην χαρίδημον. ὢν δ' ὅμοιος ἐκεῖνος τούτῳ τῇ προαιρέσει τοῦ βίου διὰ τῆς ἀριοβαρζάνου δυνάμεως πόλεις κατελάμβανεν ἑλληνίδας: εἰς ἃς εἰσιὼν, πολλὰ καὶ δεινὰ ἔργα ἐποίει, παῖδας ἐλευθέρους ἀδικῶν, καὶ γυναῖκας ὑβρίζων, καὶ πάντα ποιῶν ὅσα ἂν ἄνθρωπος ποιήσειεν, ἄνευ νόμων καὶ τῶν ἐν πολιτείᾳ καλῶν τεθραμμένος εἰς ἐξουσίαν ἐλθών. ἐν δὴ λαμψάκῳ τινὲς ἄνθρωποι γίγνονται δύο, θερσαγόρας ὄνομα αὐτῶν θατέρῳ, τῷ δ' ἐξήκεστος. οἳ παραπλήσια τοῖς παρ' ὑμῖν γνόντες περὶ τὸν τύραννον ἀποκτιννύουσι τὸν φιλίσκον δικαίως, τὴν αὐτῶν πατρίδα οἰόμενοι δεῖν ἐλευθεροῦν. εἰ δή τις τότε τῶν ὑπὲρ φιλίσκου λεγόντων, ὅτε ἐμισθοδότει μὲν τοῖς ἐν περίνθῳ ξένοις, εἶχε δ' ὅλον τὸν ἑλλήσποντον, μέγιστος δ' ἦν τῶν ὑπάρχων, ἔγραψέ τις ὥσπερ οὑτοσὶ νυνί, ἐάν τις ἀποκτείνῃ φιλίσκον, ἀγώγιμον αὐτὸν ἐκ τῶν συμμάχων εἶναι: πρὸς διὸς θεάσασθε εἰς ὅσην ἂν αἰσχύνην ἡ πόλις ὑμῶν ἐληλύθει. ἧκε μὲν γὰρ ὁ θερσαγόρας καὶ ὁ ἐξήκεστος εἰς λέσβον, καὶ ᾤκουν ἐκεῖ: εἰ δὲ ἐφήπτετό τις τῶν τοῦ φιλίσκου παίδων ἢ φίλων, ἐξεδίδοτ' ἂν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου ψηφίσματος. πῶς οὖν οὐκ αἰσχρὸν καὶ δεινὸν ἄν ἦν τι πεποιηκότας, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ τοὺς μὲν παρ' ὑμῖν τοιοῦτό τι πράξαντας χαλκοῦς ἱστάντες, καὶ ταῖς μεγίσταις δωρεαῖς τιμῶντες ἐφαίνεσθε: τοὺς δὲ ἑτέρωθί που τὴν αὐτὴν τούτοις διάνοιαν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν πατρίδος ἔχοντας, ἐκδότους εἶναι * κατεψηφίζεσθε; ὃ τοίνυν ἐπ' ἐκείνου μὲν εὖ ποιοῦν οὐ συνέβη φενακισθεῖσιν ὑμῖν αἰσχύνην ὀφλεῖν: ἐπὶ τούτου δὲ, ἐὰν ἐμοὶ πεισθῆτε, φυλάξασθε. μὴ γὰρ ὡρισμένου μη-

δενος, ἀλλ' ἁπλῶς ἄν τις ἀποκτείνῃ Χαρίδημον γεγραμμένου, τάχ' ἂν εἰ τύχοι, καὶ τοιοῦτό τι συμβαίη. Βούλομαι τοίνυν ἤδη καὶ τὰ πεπραγμένα ἐξετάσαι τῷ Χαριδήμῳ διὰ βραχέων, καὶ δεῖξαι τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀναιδείας τῶν ἐπαινούντων αὐτόν. ἓν δ' ὑμῖν ἐκεῖνο ὑπισχνοῦμαι, καί μου μηδεὶς ἀχθεσθῇ τῇ ὑποσχέσει. οὐ μόνον γὰρ ὑμῖν ἐπιδείξω τῆς φυλακῆς οὐκ ἄξιον αὐτὸν ἣν γέγραφεν οὗτος, ἀλλὰ καὶ δίκην δόντ' ἂν δικαίως τὴν μεγίστην, εἴπερ οἱ κακόνοι καὶ φενακίζοντες ὑμᾶς, καὶ διὰ παντὸς * ἐναντία πράττοντες, κολάζοιντ' ἂν δικαίως. ἴσως δέ τισι λογιζομένοις ὑμῶν, ὅτι πρότερον μὲν πολίτης γέγονεν ἄνθρωπος, εἶτα πάλιν χρυσοῖς στεφάνοις ὡς εὐεργέτης ἐστεφάνωται, θαυμάζειν ἐπελήλυθεν: εἶτα τηλικαῦτα οὕτως ἐξηπάτησθε ῥαδίως. εὖ τοίνυν ἴστε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι ἐξηπάτησθε. καὶ δι' ἅ γε εἰκότως τοῦτο πεπόνθατε, ἐγὼ φράσω πρὸς ὑμᾶς, ὅτι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλὰ γιγνώσκοντες ὀρθῶς ὑμεῖς οὐ διὰ τέλους χρῆσθε αὐτοῖς. οἷον τί λέγω, εἴ τις ὑμᾶς ἔροιτο, τί πονηρότατον νομίζετε τῶν ἐν τῇ πόλει πάντων ἐθνῶν, οὔτε τοὺς γεωργοὺς, οὔτε τοὺς ἐμπόρους, οὔτε τοὺς ἐκ τῶν ἀργυρείων, οὔτε τῶν τοιούτων οὐδὲν ἂν εἴποι τε: ἀλλ' εἰ τοὺς ἐπὶ μισθῷ λέγειν καὶ γράφειν εἰωθότας εἴποι τις, εὖ οἶδ' ὅτι συμφήσαιτ' ἂν ἅπαντες. μέχρι μὲν δὴ τούτου, καλῶς ἐγνώκατε: ἔπειτα δὲ, οὐκ ἔτ' ὀρθῶς τὸ λοιπόν. οὓς γὰρ αὐτοὶ πονηροτάτους νομίζετε πάντων, τούτοις περὶ τοῦ ὁποῖόν τιν' ἕκαστον χρὴ νομίζειν πεπιστεύκατε: οἳ δ' ὃν ἂν αὐτοῖς λυσιτελῇ, καὶ χρηστὸν καὶ πονηρὸν εἶναί φασιν, οὐχ ὃν ἂν ᾖ δίκαιον καὶ ἀληθές. ὅπερ πεποιήκασι τὸν Χαρίδημον τοῦτον οἱ ῥήτορες πάντα τὸν χρόνον, ὡς καὶ ὑμεῖς ὁμολογήσετε, ἐπειδὰν ἀκούσητέ μου τὰ πεπραγμένα αὐτῷ. ὅσα μὲν δὴ στρατιώτης ὢν ἐν σφενδονήταις καὶ ψιλοῖς ἐμισθοφόρει τὸ ἀπ' ἀρχῆς

ἐναντία ἐστράτευται τῇ πόλει, οὐ τίθημι ἐν ἀδικήματος μέρει, οὐδ' ὅτι ληστρικόν ποτε πλοῖον ἔχων ἐλῄζετο τοὺς ὑμετέρους συμμάχους, ἀλλ' ἐῶ ταῦτα. διὰ τί; ὅτι, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, αἱ ἀναγκαῖαι χρεῖαι, τοὺς τοῦ τί πρακτέον ἢ μὴ, λογισμοὺς ἀναιροῦσιν ἅπαντας. ὥστ' οὐ πάνυ ταῦτα ἀκριβολογεῖσθαι δεῖ τὸν δικαίως ἐξετάζοντα. ἀλλ' ὅθεν ἀρξάμενος ξεναγῶν ἤδη, καὶ τινῶν ἄρχων στρατιωτῶν κακῶς ὑμᾶς ἐποίει, ταῦτα ἀκούσατέ μου. οὗτος ἐν μὲν ἁπάντων πρῶτον μισθωθεὶς ὑπὸ ἰφικράτους, καὶ πλεῖον, ἢ τρία ἔτη μισθοφορήσας παρ' ἐκείνῳ, ἐπειδὴ τὸν μὲν ἰφικράτην ἀποστράτηγον ἐποιήσατε, τιμόθεον δ' ἐπ' ἀμφίπολιν καὶ χερρόνησον ἐξεπέμψατε στρατηγόν: πρῶτον μὲν τοὺς ἀμφιπολιτῶν ὁμήρους, οὓς παρ' ἁρπάλου λαβὼν ἰφικράτης ἔδωκε φυλάττειν αὐτῷ, ψηφισαμένων ὑμῶν ὡς ὑμᾶς κομίσαι, παρέδωκεν ἀμφιπολίταις: καὶ τοῦ μὴ λαβεῖν ἀμφίπολιν, τοῦτ' ἐμποδὼν κατέστη. δεύτερον δὲ, μισθουμένου τιμοθέου πάλιν αὐτὸν καὶ τὸ στράτευμα, τούτῳ μὲν οὐ μισθοῖ, πρὸς δὲ κότυν πλέων ᾤχετο, ἔχων τὰς ὑμετέρας τριακοντόρους: ὃν ἀκριβῶς ᾔδει τῶν ὄντων ἁπάντων ἀνθρώπων ἐχθρότατα ὑμῖν διακείμενον. καὶ μετὰ ταῦτά γ' ἐπειδὴ τὸν πρὸς ἀμφίπολιν πόλεμον πρότερον πολεμεῖν εἵλετο τιμόθεος τοῦ πρὸς χερρόνησον, καὶ οὐδὲν εἶχε ποιεῖν ὑμᾶς ἐκεῖ κακὸν, μισθοῖ πάλιν αὑτὸν ὀλυνθίοις τοῖς ὑμετέροις ἐχθροῖς, καὶ τοῖς ἔχουσιν ἀμφίπολιν κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον: καὶ πλέων ἐκεῖσε ἐκ καρδίας ἀναχθεὶς ἵνα τἀναντία τῇ πόλει πολεμῇ, ὑπὸ τῶν ἡμετέρων τριήρων ἑάλω. διὰ τὸν παρόντα δὲ καιρὸν, καὶ τὸ δεῖσθαι ξένων ἐπὶ τὸν πόλεμον τὸν ἐπ' ἀμφίπολιν ἀντὶ τοῦ δίκην δοῦναι, ὅτι οὐκ ἀπεδεδώκει τοὺς ὁμήρους, καὶ διότι πρὸς κότυν ἐχθρὸν ὄνθ' ὑμῖν κατεμέλλησεν ἔχων τὰς τριακοντόρους, πίστεις δοὺς καὶ λαβὼν, ἐστράτευσε μεθ' ὑμῶν. ὧν δ' ἐκεῖνον δίκαιον ἦν χά

εἶν ὑμῖν ἔχειν, οὐκ ἀπολωλέναι, τοὐναντίον παθόντ' ἂν δικαίως
αὐτὶ τούτων ὡς ὀφείλουσα ἡ πόλις αὐτῷ στεφάνους καὶ πο-
λιτείαν καὶ ἃ πάντες ἐπίστασθε, δέδωκε. Καὶ ὅτι ταῦτ'
ἀληθῆ λέγω, τό τε ψήφισμα ἀνάγνωθί μοι τὸ περὶ τῶν
ὁμήρων, καὶ τὴν Ἰφικράτους ἐπιστολήν, καὶ τὴν Τιμοθέου,
καὶ μετὰ ταῦτα τὴν μαρτυρίαν ταυτηνί: ὄψεσθε γὰρ οὐ λό-
γους, οὐδὲ αἰτίας, ἀλλὰ ἀλήθειαν οὖσαν ὧν λέγω. Λέγε
τὴν ἐπιστολήν.

Ἐπιστολή, Ψήφισμα, Μαρτυρία.

Ὅτι μὲν τοίνυν καὶ τὸ πρῶτον οὐ πολεμεῖν ὑμῖν ᾤετ' ἐ-
κεῖσε ἐμίσθωσεν αὑτόν, πολλαχόσε ἄλλοσε μισθῶσαι πα=
ρόν: καὶ μετὰ ταῦτα ὡς οὐδὲν ἐκεῖ κακὸν εἶχε ποιεῖν ὑμᾶς,
ἔπλει δεῦρο πάλιν, οὐ τἀναντία ἔμελλε πράξειν τῇ πό=
λει: καὶ τοῦ μὴ λαβεῖν ἀμφίπολιν πάντων οὗτος αἰτιώτα-
τός ἐστιν, ἀκηκόατε ἐκ τῆς ἐπιστολῆς, καὶ τοῦ ψηφίσματος,
καὶ τῆς μαρτυρίας. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τοιαῦτ' ἐστὶ τῶν ἔρ=
γων τοῦ χαριδήμου. μετὰ ταῦτα δὲ ἄλλα θεάσασθε: χρό=
νου γὰρ διεληλυθότος βραχέως, καὶ τοῦ πολέμου πρὸς
κότυν ὄντος ἤδη, πέμπει πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολήν. μᾶλλον
δ' οὐχὶ πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ πρὸς κηφισόδοτον, οὕτω σφόδρα
ὑπ' αὐτοῦ γε οὐδ' ἂν ἐξαπατηθῆναι τὴν πόλιν ἡγεῖτο,
συνειδὼς ἃ πεποίηκεν ἐν ᾗ χερρόνησον ὑπισχεῖτο τῇ πό=
λει κομιεῖσθαι, πάντα τούτοις τἀναντία διεγνωκὼς ποιεῖν.
δεῖ δ' ὑμᾶς τὸ πρᾶγμα δῆλον τὸ περὶ τὴν ἐπιστολὴν ἀ-
κοῦσαι: καὶ γάρ ἐστι βραχύ: καὶ θεωρῆσαι τὸν τρόπον τ'
ἀνθρώπου, ὡς ὑμῖν ἀπ' ἀρχῆς κέχρηται. ἐκεῖνος ὡς ἀ-
πόμισθος γίγνεται παρὰ τοῦ τιμοθέου, τότε ἀπ' ἀμφιπό-
λεως ἀναχωρεῖν διαβὰς εἰς τὴν ἀσίαν διὰ τὴν σύλληψιν
τὴν ἀρταβάζου συμβᾶσαν τότε ὑπ' αὐτοφραδάτου, μι=
σθοῖ τὸ στράτευμα καὶ ἑαυτὸν τοῖς ἀρταβάζου κηδε-
σταῖς. λαβὼν δὲ πίστεις καὶ δούς, ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, καὶ

παραβὰς αὐτοὺς, ἀφυλάκτων ὄντων ὡς ἂν πρὸς φίλον τῆς ἐν τῇ χώρᾳ, καταλαμβάνει σκῆψιν, καὶ κέβρηνα, καὶ ἴλιον αὐτῆς, ἐγκρατὴς δὲ γενόμενος τούτων τῶν χωρίων, πρᾶγμα ἔπαθε τοιοῦτον, ὅ οὐχ ὅτι στρατηγὸς ἂν ἡγόνσέ τις εἶναι φάσκων, ἀλλ' οὐδ' ὁ τυχὼν ἄνθρωπος. οὐδ' ὁπουοῦν γὰρ χωρίον ἔχων ἐπὶ θαλάττῃ, οὐδ' ὅθεν ἂν σιτοπομπίας εὐπορήσῃ τοῖς στρατιώταις, οὐδ' αὖ σῖτον ἔχων ἐν τοῖς χωρίοις ὑπέμεινεν ἐν τοῖς τείχεσι: καὶ οὐ διαρπάσας ᾤχετο, ἐπειδή γε ἀδικεῖν ἔγνω. ὡς δὲ συνείλεξε δύναμιν παρ' ὧν ὁ ἀρτάβαζος ἀφειμένος παρὰ τοῦ αὐτοφραδάτου, τῷ μὲν ὑπῆρχεν εὐθὺς ἡμᾶς ἐκ τῆς ἄνωθεν φρυγίας καὶ λυδίας καὶ παφλαγονίας οἰκείας οὔσης: τῷ δ' ὁπουοῦν ἄλλο, πλὴν πολιορκία περιειστήκει. αἰσθόμενος δ' οὐ μὴν κακοῦ, καὶ λογισμὸν λαβὼν ὅτι ληφθήσεται, κἂν μηδενὶ τῶν ἄλλων, τῷ γε λιμῷ, οἶδεν εἴτε τινὸς εἰπόντος, εἴτ' αὐτὸς συνεὶς ὅτι σωτηρία μόνη γένοιτ' ἂν αὐτῷ, ἢ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους σώζει. ἔστι δ' αὕτη τίς, ἡ ἡμετέρα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἴτε χρὴ φιλανθρωπίαν λέγειν, εἴθ' ὅτι δήποτε. γνοὺς δὲ τοῦτο πέμπει τὴν ἐπιστολὴν ὑμῖν, ἧς ἄξιόν ἐστιν ἀκοῦσαι, βουλόμενος διὰ τῆς ὑποσχέσεως τοῦ κομιεῖσθαι χερρόνησον ὑμῖν, καὶ διὰ τοῦ, τὸν κηφισόδοτον δοκεῖν ἐχθρὸν ὄντα τοῦ κότυος καὶ τοῦ ἰφικράτους ταῦτα βούλεσθαι, πλοίων εὐπορήσας * παρὰ ἡμῶν ἀσφαλῶς ἐκ τῆς ἀσίας ἀπελθεῖν. τί δὴ συμβαίνει παρὰ ταῦτα, ὅθεν ἐξηλέγχθη φανερῶς πρᾶγμα, ἐπ' αὐτοφώρῳ; ὁ μέμνων καὶ ὁ μέντωρ οἱ κηδεσταὶ τοῦ ἀρταβάζου, ἄνθρωποι νέοι, καὶ κεχρημένοι ἀπροσδοκήτῳ εὐτυχίᾳ τῇ τοῦ ἀρταβάζου κηδείᾳ, βουλόμενοι τῆς χώρας ἄρχειν εὐθὺς ἐν εἰρήνῃ, καὶ τιμᾶσθαι καὶ μὴ πολεμεῖν μηδὲ κινδυνεύειν, πείθουσιν ἀρτάβαζον, τοῦ μὲν τιμωρεῖσθαι χαρίδημον, ἀφεῖσθαι, καὶ μὴ πολεμεῖν, ἀποστεῖλαι δ' ὑπόσπονδον: διδάσκοντες ὡς ὑμεῖς, κἂν ἐκεῖνος μὴ θέλῃ,

διαβιβᾶτε,

διαβιβάσαι, καὶ οὐ δυνήσεσθαι κωλύειν. ὡς δὲ τυγχάνει ταύτης τῆς ἀλόγου καὶ ἀπροσδοκήτου σωτηρίας ὁ Χαρίδημος, διαβὰς εἰς τὴν Χερρόνησον ἐφ' αὑτοῦ διὰ τὰς σπονδάς, τούτου ἐδέησεν ἐπελθεῖν τῷ Κότυϊ, γεγραφὼς ὅτι οὐχ ἀπομενεῖ Κότυς αὐτὸν ἀπιόντα, ἢ τὴν Χερρόνησον ὅπως κομιεῖσθε ὑμεῖς συμπρᾶξαι, ὥστε πάλιν μισθώσας αὐτὸν τῷ Κότυϊ, τὰ ὑπόλοιπα τῶν ὑμετέρων χωρίων, Κριθωτὴν, καὶ Ἐλαιοῦντα ἐπολιόρκει. καὶ ὅτι ταῦτα, καὶ ἡνίκ' ἔτ' ἦν ἐν τῇ ἀσίᾳ, καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἔπεμπε πρὸς ὑμᾶς, τἀναντία ἐγνωκὼς ποιεῖν ἐφενάκιζεν ὑμᾶς, ἀπ' αὐτῆς τῆς διαβάσεως γνώσεσθε, ἣν ἐποιήσατο. ἐκ γὰρ ἀβύδου τῆς τὸν ἅπαντα χρόνον ὑμῖν ἐχθρᾶς, καὶ ὅθεν ἦσαν οἱ σηστὸν καταλαβόντες, εἰς σηστὸν διέβαινεν, ἣν εἶχε Κότυς. καίτοι μὴ νομίζετε μήτ' ἂν τοὺς ἀβυδηνοὺς αὐτὸν ἀποδέχεσθαι, μήτ' ἂν τοὺς ἐν τῷ σηστῷ, τῆς ἐπιστολῆς ὑμῖν ἐκείνης πεμφθείσης, εἰ μὴ συνῄδεσαν φενακίζοντι αὐτῷ τότε, καὶ συνεξηπάτων αὐτοί, βουλόμενοι τὸ μὲν διαβῆναι τὸ στράτευμα, ὑμᾶς τ' ἔχειν τὴν ἀσφάλειαν. διαβαίνοντος δ', ὅπερ συνέβη, δόντες ἀρταβάζου τὴν ἄδειαν αὐτοῖς ὑπάρξαι τὴν χρείαν. ὅτι τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, λέγε τὰς ἐπιστολάς, ἥν τ' ἔπεμψεν ἐκεῖνος, καὶ τὰς παρὰ τῶν ἀρχόντων τῶν ἐκ Χερρονήσου. γνώσεσθε γὰρ ἐκ τούτων, ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει. λέγε.

Ἐπιστολαί.

Ἐνθυμεῖσθε ὅθεν διέβη, ἐξ ἀβύδου εἰς σηστόν. ἆρ' οὖν οἴεσθ' ἂν ἀποδέξασθαι τοὺς ἀβυδηνοὺς αὐτόν, ἢ τοὺς σηστίους, εἰ μὴ συνεξηπάτων, ὅτε τὴν πρὸς ὑμᾶς ἔπεμπεν ἐπιστολήν; λέγε δ' αὐτοῖς τὴν ἐπιστολὴν αὐτήν. καὶ θεωρεῖτε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὰς ὑπερβολάς, ὧν αὐτὸς περὶ αὑτοῦ πρὸς ὑμᾶς ἔγραψεν ἐπαινῶν, καὶ τὰ μὲν ὡς πεποίηκε λέγων, τὰ δ' ὑπισχνούμενος ποιήσειν. λέγε.

Ἐπιστολή.

*Καλά γε. οὐ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ γεγραμμένα καὶ χάριτος πολλῆς ἄξια, εἴγ' ἦν ἀληθῆ. νῦν δ' ὅτι μὲν τῶν σπονδῶν οὐκ ᾤετο τεύξεσθαι, ταῦτα ἔγραφεν ἐξαπατῶν ὑμᾶς. ἐπειδὴ δὲ ἔτυχε, λέγε οἷα ἐποίησεν.

Μαρτυρία δρῶν.

Οὐκοῦν τοῦ κομιεῖσθαι τὰ ἀπολωλότα χωρία ἀποσχομένου Χαριδήμου διαβαίνοντος φησὶν ὁ ἄρχων Κριθώτης, περὶ τῶν ὑπαρχόντων γεγενῆσθαι μείζους τῶν πρότερον τοὺς κινδύνους. λέγε δ' ἤδη ἑτέραν τὴν δείξασαν τὴν ἐπιστολήν.

Ἐπιστολή.

Ὁρᾶτε ὅτι πανταχόθεν τὸ πρᾶγμα μαρτυρεῖται, ὅτι διαβὰς οὐκ ἦλθε τὸν Κότυν, ἀλλ' ἐφ' ὑμᾶς μετ' ἐκείνου ἐπορεύετο. ἔτι τοίνυν ταύτην μόνην ἀνάγνωθί μοι τὴν ἐπιστολήν, τὰς δ' ἄλλας ἔα. δῆλον γάρ που ὑμῖν γέγονεν, ὡς πεφενάκικεν ὑμᾶς. λέγε.

Ἐπιστολή.

Ἐπίσχες. ἐνθυμεῖσθε ὅτι γράψας μὲν ὡς ἀποδώσει Χερρόνησον, τὰ λοιπὰ ἀφελέσθαι μισθώσας αὑτὸν τοῖς ὑμετέροις ἐχθροῖς ἐπιχειρεῖ. γράψας δὲ ὡς Ἀλεξάνδρου πρεσβευσαμένου πρὸς αὐτὸν οὐχ ὑπεδέξατο, τοῖς λῃσταῖς φαίνεται τοῖς παρ' ἐκείνου ταὐτὰ πράττων. εὔνους γε, οὐ γὰρ ἁπλῶς ὑμῖν καὶ οὐδὲν ἂν ἐπιστείλας ψεῦδος, οὐδ' ἐξαπατήσας. οὐ τοίνυν ἐκ τούτων πω δῆλον ἐσθ' οὕτω σαφῶς δῆλον ὄν, οὐδὲν πιστὸν ἔσθ' ὧν ἐκεῖνός φησι, καὶ προσποιεῖται τῇ πόλει προσέχειν· ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα συμβάντων ἔσται φανερώτερον. τὸν μὲν γὰρ Κότυν σφόδρα ὄντα γ' ἐχθρὸν ὑμῖν καὶ πονηρόν, ἀποκτίννυσιν ὁ Πύθων. ὁ δὲ Κερσοβλέπτης ὁ νυνὶ βασιλεύων μειρακύλλιον ἦν, καὶ πάντες οἱ τοῦ Κότυος παῖδες. τῶν δὲ πραγμάτων κύριος διὰ τὴν παρουσίαν καὶ τὸ δύναμιν ἔχειν, ὁ Χαρί-

δημος ἐγχρόνει. ἧκε δὲ Κηφισόδοτος στρατηγῶν, πρὸς ὃν
αὐτὸς ἔπεμψε τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην. καὶ αἱ τριήρεις, αἳ
ὅτε ἦν ἄδηλα τὰ τῆς σωτηρίας αὐτῷ, καὶ μὴ συγχωροῦν=
τος ἀρταβάζου, σώζειν ἔμελλον αὐτόν. τί δὴ προσῆκον ἦν,
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸν ὡς ἀληθῶς ἁπλοῦν καὶ φίλον
τριήρων παρόντος μὲν στρατηγοῦ, οὐχ ὃν ἐκεῖνος ἔφησεν
αὐτῷ φθονεῖν οὐδενὸς, ἀλλ᾽ ὃν αὐτὸς ἑαυτοῦ φίλον προεί=
λετο τῶν παρ᾽ ὑμῶν, καὶ πρὸς ὃν τὴν ἐπιστολὴν ἐπεπόμφει,
πεπλευκότος δὲ κότυος, κύριον δ᾽ ὄντα τῶν πραγμά=
των, οὐκ ἀποδοῦναι μὲν τὴν χώραν εὐθέως ὑμῖν, κοινῇ δὲ
μεθ᾽ ὑμῶν καθιστάναι τὸν βασιλέα τῆς θρᾴκης; δηλῶσαι
δ᾽ ὡς εἶχεν εὐνοϊκῶς ὑμῖν, καιροῦ τοιούτου λαβόμενον; *
ἔγω γ᾽ ἂν φαίην. ἆρ᾽ οὖν ἐποίησέ τι τούτων; πολλοῦ γε καὶ
δεῖ. ἀλλὰ τὸν μὲν ἄλλον ἅπαντα χρόνον μῆνας ἑπτὰ διή=
γαγεν ἡμᾶς πολεμῶν ἐκ προφανοῦς ἐχθρὸς ὤν, καὶ οὐδὲ
λόγον φιλάνθρωπον διδοὺς, καὶ κατ᾽ ἀρχὰς μὲν ἡμῶν δέ=
κα ναυσὶ μόναις εἰς πέρινθον ὁρμισαμένων, ἀκηκοότων ὅτι
πλησίον ἐστὶν ἐκεῖνος, ὅπως συμμίξαιμεν αὐτῷ, καὶ περὶ
τούτων εἰς λόγους ἔλθοιμεν, ἀριστοποιουμένους φυλάξας
τοὺς στρατιώτας, ἐπεχείρησε μὲν ἡμῶν τὰ σκάφη λαβεῖν,
πολλοὺς δ᾽ ἀπέκτεινε τῶν αὐτῶν. κατέρραξε δ᾽ εἰς τὴν θά=
λατταν ἅπαντας, ἱππέας ἔχων καὶ ψιλοὺς τινας. μετὰ
ταῦτα δὲ πλευσάντων ἡμῶν οὐκ ἐπὶ τῆς θρᾴκης τόπον οὐδέ-
να οὐδὲ χωρίον. οὐδὲ γὰρ τοῦτ᾽ ἂν εἴποι τις νὴ δία· ἀμυνό-
μενος τὸ ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν ἐποίει τι κακόν, οὐκ ἔστι τοῦτο· οὐδ᾽
ἤλθομεν οὐδαμοῖ τῆς θρᾴκης· ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἀλωπεκόννησον, ἣ χερ-
ρονήσου μέν ἐστι καὶ ἡμετέρα, ἀκρωτήριον δ᾽ ἀνέχον πρὸς
τὴν ἴμβρον ἀπωτάτω τῆς θρᾴκης, λῃστῶν δ᾽ ἦν μεστὴ καὶ κατα=
ποντιστῶν· ἐνταῦθα ἐλθόντων ἡμῶν καὶ πολιορκούντων τού=
τους, πορευθεὶς διὰ χερρονήσου πάσης τῆς ὑμετέρας, ἡμῖν μὲν
προσέβαλλεν, ἐβοήθει δὲ τοῖς λῃσταῖς, καὶ καταποντισταῖς,

καὶ πρότερον προσκαθήμενος τὸν ὑμέτερον στρατηγὸν ἔπεισε καὶ ἠνάγκασε, ἢ τὰ βέλτισθ' ὑπὲρ ὑμῶν πράττειν, ἢ αὐτὸς ὑπὸ τούτου ἐπείσθη, ὧν ὡμολογήκει καὶ ὑπέσχετό τι πράξειν. καὶ γράφει δὴ τὰς συνθήκας ταύτας τὰς πρὸς κηφισόδοτον, ἐφ' αἷς ὑμεῖς οὕτως ἠγανακτήσατε καὶ χαλεπῶς ἠνέγκατε, ὥστε ἀπεχειροτονήσατε μὲν τὸν στρατηγὸν, πέντε ταλάντοις δ' ἐζημιώσατε. τρεῖς δὲ μόνοι ψῆφοι διήνεγκαν τοῦ, μὴ θανάτου τιμῆσαι. καί τοι τηλικαύτην τινὰ χρὴ νομίζειν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ταύτην τὴν ἀλογίαν, ὅταν τίς ἴδῃ διὰ τὰς αὐτὰς πράξεις, τὸν μὲν, ὡς ἀδικοῦντα, κολασθέντα πικρῶς οὕτω, τὸν δ' ὡς εὐεργέτην ἔτι καὶ νῦν τιμώμενον; ὅτι τοίνυν ταῦτα ἀληθῆ λέγω, τῶν μὲν τῷ στρατηγῷ συμβάντων δήπου, μάρτυρές ὑμεῖς ἐσέ μοι. καὶ γὰρ ἐκρίνεθ' ὑμεῖς, καὶ ἀπεχειροτονεῖτε, καὶ ὠργίζεσθε: καὶ ταῦτα πάντα σύνισθ' ὑμεῖς. τῶν δ' ἐν περίνθῳ καὶ τῶν ἐν ἀλωπεκοννήσῳ κάλει μοι τοὺς τριηράρχους μάρτυρας.

Τριήραρχοι μάρτυρες.

Μετὰ ταῦτα τοίνυν ἐπειδὴ κηφισόδοτος μὲν ἀπηλλάγη τῆς στρατηγίας, ὑμῖν δ' οὐκ ἐδόκουν καλῶς ἔχειν, οὐδὲ δικαίως αἱ πρὸς ἐκεῖνον γραφεῖσαι συνθῆκαι, τὸν μὲν μιλτοκύθην, τὸν διαπαντὸς εὔνουν ὑμῖν τοῦ χρόνου προδοθέντα λαβὼν ὑπὸ τοῦ σμικυθίωνος ὁ χρηστὸς οὗτος χαρίδημος, οὐκ ὄντος νομίμου τοῖς θρᾳξὶν ἀλλήλους ἀποκτιννύναι, γνοὺς ὅτι σωθήσεται πρὸς κερσοβλέπτην ἀχθεὶς, παραδίδωσι καρδιανοῖς τοῖς ὑμετέροις ἐχθροῖς. κἀκεῖνοι λαβόντες αὐτὸν καὶ τὸν υἱὸν, καὶ ἀναγαγόντες εἰς τὸ πέλαγος ἐν πλοίῳ, τὸν μὲν υἱὸν ἀπέσφαξαν, ἐκεῖνον δ' ἐπιδόντα τὸν υἱὸν ἀποσφαττόμενον κατεπόντισαν. τῶν δὲ θρᾳκῶν ἁπάντων χαλεπῶς ἐνεγκόντων ἐπὶ τούτοις, καὶ συστραφέντων, τοῦ τε βηρισάδου καὶ τοῦ ἀμαδόκου, ἰδὼν τὸν και=

ρὸν στρατηγὸν ἀθηνόδωρος, συμμαχίαν ποιησάμενος πρὸς τὸν
τους οἷός τ᾽ ἦν πολεμεῖν. ἐν φόβῳ δὲ καταστάντος τοῦ κερ-
σοβλέπτου, γράφει ὁ ἀθηνόδωρος συνθήκας, καθ᾽ ἃς ἠναγ-
κάζει τὸν κερσοβλέπτην ὀμόσαι: πρός τε ὑμᾶς καὶ τοὺς
βασιλέας εἶναι μὲν τὴν ἀρχὴν κοινὴν τῆς θρᾴκης εἰς τρεῖς
διῃρημένην, πάντας δ᾽ ὑμῖν ἀποδοῦναι τὴν χώραν. ὡς
δ᾽ ἐν ἀρχαιρεσίαις ὑμεῖς χαβρίαν ἐπὶ τὸν πόλεμον στρατηγὸν
κατεστήσατε, καὶ τῷ μὲν ἀθηνοδώρῳ συνέβη διαφεῖναι τὴν
δύναμιν, χρήματα οὐκ ἔχοντι παρ᾽ ὑμῶν, οὐδ᾽ ἀφορμὴν οὐ-
δεμίαν τοῦ πολέμου, τῷ χαβρίᾳ δὲ μίαν ναῦν ἔχοντι μό-
νην ἐκπλεῖν, τί ποιεῖ πάλιν οὗτος ὁ χαρίδημος; ἃς μὲν
ὤμοσε πρὸς τὸν ἀθηνόδωρον συνθήκας, ἔξαρνος γίγνε-
ται. καὶ τὸν κερσοβλέπτην ἀρνεῖσθαι πείθει: γράφει δ᾽ ἑ-
τέρας πρὸς τὸν χαβρίαν, ἔτι τῶν πρὸς κηφισόδοτον δει-
νοτέρας. οὐκ ἔχων δ᾽ ἐκεῖνος, οἶμαι, δύναμιν στέργειν ἠ-
ναγκάζετο ταύταις. ἀκούσαντες δ᾽ ὑμεῖς ταῦτ᾽ ἐν τῷ δή-
μῳ, λόγων ῥηθέντων πολλῶν, καὶ τῶν συνθηκῶν παρανα-
γνωσθεισῶν, οὔτε τὴν χαβρίου δόξαν αἰσχυνθέντες, οὔτε τοὺς
συναγορευόντων οὐδένα, ἀπεχειροτονήσατε καὶ ταύτας
πάλιν τὰς συνθήκας, καὶ ἐψηφίσασθε ψήφισμα γλαύ-
κωνος εἰπόντος, ἑλέσθαι πρέσβεις δέκα ἄνδρας ἐξ ὑμῶν
αὐτῶν. τούτους δ᾽ αὖ ἐμμένειν ταῖς πρὸς ἀθηνόδωρον συν-
θήκαις ὁ κερσοβλέπτης, ὁρκίσαι πάλιν αὐτόν: εἰ δὲ μή,
παρὰ μὲν τοῖν δυοῖν βασιλέοιν ἀπολαβεῖν τοὺς ὅρκους, πρὸς
δὲ ἐκεῖνον ὅπως πολεμήσετε, βουλεύσασθαι. ἐκπεπλευ-
κότων δὲ τῶν πρέσβεων συμβαίνει τοῖς χρόνοις εἰς τοῦθ᾽ ὑπη-
γμένα τὰ πράγματα, ἤδη τριβόντων τούτων, καὶ οὐδὲν
ἁπλοῦν οὐδὲ δίκαιον ὑμῖν ἐθελόντων πρᾶξαι, ὥστε ἐβοη-
θοῦμεν εἰς εὔβοιαν. καὶ χάρης ἧκεν ἔχων τοὺς ξένους, καὶ
στρατηγὸς ὑφ᾽ ὑμῶν αὐτοκράτωρ εἰς χερρόνησον ἐξέπλει.
οὕτω γράφει πάλιν συνθήκας πρὸς τὸν χάρητα, παραγε-

νομένου ἀθηνοδώρου καὶ τῶν βασιλέων, ταύτας, αἵπερ εἰσὶν ἄρισται καὶ δικαιόταται. καὶ ἔργῳ ἑαυτὸν ἐξήλεγξεν, ὅτι καιροφυλακεῖ τὴν πόλιν ἡμῶν, καὶ οὐδὲν ἁπλοῦν ἔγνωκε ποιεῖν, οὐδ' ἴσον. εἶθ' ὃν ὁρᾶτε ἐκ προσαγωγῆς ὄνθ' ὑμῖν φίλον, καὶ ὅπως ἂν ὑμᾶς δύνασθαι νομίσῃ οὕτω πρὸς ὑμᾶς εὔνοιαν ἔχοντα, τοῦτον οἴεσθε δεῖν ἰσχυρόν ποτ' ἐάσαι γενέσθαι, καὶ ταῦτα δι' ὑμῶν: οὐκ ἄρ' ὀρθῶς ἐγνώκατε. ἵνα τοίνυν εἰδῆτε ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λάβε μοι τὴν ἐπιστολήν, ἣ μετὰ τὰς πρώτας συνθήκας ἦλθεν: εἶτα παρὰ βηρισάδου. μάλιστα γὰρ οὕτω γνώσεσθε διδασκόμενοι.

Ἐπιστολή.

πεῖ λέγε καὶ τὴν ἐπιστολήν, τὴν παρὰ τοῦ βηρισάδου.

Ἐπιστολή.

Ἡ μὲν τοίνυν συμμαχία τοῖν δυοῖν βασιλέοιν τοῦτον τὸν τρόπον μετὰ τὴν παράκρουσιν τὴν διὰ τῶν πρὸς κηφισόδοτον συνθηκῶν συνεστάθη, ἤδη μιλτοκύθου μὲν ἀνῃρημένου, χαριδήμου δ' ἔργῳ φανεροῦ γεγενημένου, ὅτι τῆς πόλεως ἐχθρός ἐστιν. ὃς γὰρ ὃν ᾔδει διὰ παντὸς τοῦ χρόνου πάντων τῶν θρᾳκῶν εὐνούστατον ὄνθ' ὑμῖν τοῦτον ὑποχείριον ἠξίωσε λαβὼν, τοῖς ὑμετέροις ἐχθροῖς καρδιανοῖς ἐγχειρῆσαι, πῶς οὐ μεγάλης ἔχθρας δεῖγμα πρὸς ὑμᾶς ἐξέφερεν; ἃς δὴ δεδιὼς τὸν πρὸς τοὺς θρᾷκας πόλεμον, καὶ πρὸς ἀθηνόδωρον ἐποιήσατο συνθήκας, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ κερσοβλέπτης, λέγε.

Συνθῆκαι.

Ὁ ταῦτα τοίνυν γράψας καὶ συνθέμενος, καὶ τὸν ὅρκον ὃν ὑμεῖς ἠκούσατε ὀμόσας, ἐπειδὴ τὴν μὲν ἀθηνοδώρου δύναμιν διαφειμένην εἶδε, μιᾷ δὲ μόνῃ συνήρει χαβρίαν ἥκοντα, οὔτε τὸν ἰφιάδου παρέδωκεν υἱὸν ὑμῖν, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ὧν ὤμοσεν ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν γεγραμμένων ἐν ταῖς συνθήκαις, ἔξαρνος γίνεται

καὶ γράφει ταύτας τὰς συνθήκας: λάβε μοι καὶ λέγε ταυτασί.

Συνθῆκαι.

Ενθυμεῖσθε ὅτι καὶ τέλη καὶ δεκάτας ἠξίου λαμβάνειν, καὶ πάλιν ὡς αὐτοῦ τῆς χώρας οὔσης τὸν λόγον ἐποιεῖτο, τὸν δικαιότατον λόγον ἀξιῶν τὸν αὐτὸν τῶν τελῶν κυρίους εἶναι: καὶ τὸν ὅμηρον τὸν υἱὸν τοῦ ἰφιάδου, ὃν ὑπὲρ σηστοῦ ἔχων ὤμοσε πρὸς τὸν ἀθηνόδωρον παραδώσειν, οὐδ᾽ ὑπισχνεῖται παραδώσειν ἔτι. Λάβε μοι τὸ ψήφισμα, ὃ πρὸς ταῦθ᾽ ὑμεῖς ἐψηφίσασθε. Λέγε.

Ψήφισμα.

Ελθόντων τοίνυν μετὰ ταῦτα τῶν πρέσβεων εἰς θρᾴκην, ὁ μὲν κερσοβλέπτης ἡμῖν ἐπιστέλλει ταυτί, καὶ οὐδ᾽ ὁτιοῦν ὁμολογεῖ δίκαιον: οἱ δ᾽ ἕτεροι ταυτί. λέγε αὐτοῖς.

Επιστολή.

Λέγε δὴ τὴν παρὰ τῶν βασιλέων ἐπιστολήν. καὶ σκοπεῖτε εἰ ἄρα ὑμῖν δοκοῦσι μηδὲν ἐγκαλεῖν.

Επιστολή.

Αρά γε ὁρᾶτε καὶ συνίετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὴν πονηρίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν, ὡς ἄνω καὶ κάτω τὸ πρῶτον ἠδίκει κηφισόδοτον; καὶ πάλιν φοβηθεὶς ἀθηνόδωρον ἐπαύσατο; καὶ αὖθις ἠδίκει χαβρίαν: πάλιν ὡμολόγει χάρητι; πάντ᾽ ἄνω καὶ κάτω πεποίηκε; καὶ οὐδὲν ἁπλῶς οὐδὲ δικαίως ἔπραξε; μετὰ ταῦτα τοίνυν ὅσον μὲν χρόνον ἡ ὑμετέρα δύναμις παρῆν ἐν ἑλλησπόντῳ, κολακεύων καὶ φενακίζων ὑμᾶς διαγέγονεν. ἐπεὶ δὲ εἶδε τάχιστα τὸν ἑλλήσποντον ἔρημον δυνάμεως, εὐθὺς ἐνεχείρει καταλύειν, καὶ ἀπαλλάξαι τοὺς δύο τῆς ἀρχῆς, καὶ πᾶσαν ὑφ᾽ ἑαυτῷ ποιήσασθαι τὴν ἀρχήν, ἔργῳ πεῖραν ἔχων ὅτι τῶν πρὸς ὑμᾶς οὐδὲν μὴ δυνηθῇ πρότερον λῦσαι, πρὶν ἂν ἐκβάλῃ τοῦτον. ἵνα δ᾽ ὡς ῥᾷστα τοῦτο ποιήσειε, ψήφισμα τοιοῦτόν τι

παρ' ὑμῶν εὕρετο, ἐξ οὗ κυρωθέντος ἄν, εἰ μὴ δι' ἡμᾶς καὶ ταύ-
την τὴν γραφήν, ἠδίκηντο μὲν φανερῶς οἱ δύο τῶν βασι-
λέων, ἡσυχίαν δ' ἂν ἦγον οἱ στρατηγοῦντες αὐτοῖς, ὁ Βιά-
νωρ, ὁ Σίμων, ὁ Ἀθηνόδωρος, φοβούμενοι τὴν διὰ τοῦ ψη-
φίσματος συκοφαντίαν. ὁ δὲ, ταύτης τῆς ἐξουσίας ἀπ-
λαύσας, καὶ πάντων ὑφ' ἑαυτῷ λαβὼν τὴν ἀρχὴν, ἰσχυρὸς
ἂν ἐχθρὸς ὑπῆρχεν ὑμῖν. ἔχει δ' ὁρμητήριον παρὰ πάντα
τὸν χρόνον αὐτῷ τετηρημένον, τὴν Καρδιανῶν πόλιν, ἣν ἐν
ἁπάσαις μὲν ταῖς συνθήκαις ἐξαίρετον αὐτῷ γέγραφε, τὸ
πλεῖστον δὲ καὶ φανερῶς αὐτὴν ἀφείλετο παρ' ὑμῶν.
καί τοι τοῖς ἀπηλλαγμένοις μὲν τοῦ περὶ ἡμῶν τι φρονεῖν
ἄδικον: μετὰ πάσης δ' ἀληθείας ἁπλῶς εὐνοεῖν ὑμῖν προῃ-
ρημένοις, τί προσῆκον αὐτοῖς ὁρμητήριον καταλιπεῖν χρή-
σιμον τοῦ πρὸς ἡμᾶς πολέμου. ἴστε γὰρ δήπου τοῦτο οἱ μὲν
ἀφιγμένοι, σαφῶς, οἱ δ' ἄλλοι τρόπον ἀκούοντες, ὅτι τῆς
Καρδιανῶν πόλεως ἐχούσης ὡς ἔχει, εἰ γενήσεται τὰ πρὸς
τοὺς Θρᾷκας εὖ ἐπὶ τῷ Κερσοβλέπτῃ, παρ' ἡμέραν ἔξεστιν αὐ-
τῷ βαδίζειν εἰς Χερρόνησον ἀσφαλῶς, ὥσπερ γὰρ Χαλκὶς
τῷ τόπῳ τῆς Εὐβοίας πρὸ τῆς Βοιωτίας κεῖται, οὕτω Χερ-
ρονήσου κεῖται πρὸ τῆς Θρᾴκης ἡ Καρδιανῶν πόλις: ἣν ὃν ἔ-
χει τόπον, ὅστις οἶδεν ὑμῶν, οὐδ' ἐκεῖν' ἀγνοεῖ. τίνος εἵνε-
κα καιροῦ περιποιεῖται καὶ διεσπούδασται μὴ λαβεῖν ὑ-
μᾶς, ὃν ὑμεῖς οὐ συμπαρασκευάζειν καθ' ὑμῶν αὐτῶν ὀφεί-
λετε: ἀλλὰ κωλύειν καθ' ὅσον δυνατὸν, καὶ σκοπεῖν ὅπως
μὴ γενήσεται: ἐπεὶ ὅτι γε οὐδ' ἂν ὁντινοῦν καιρὸν παρείη,
δεδήλωκε. Φιλίππου γὰρ εἰς Μαρώνειαν ἐλθόντος, ἔπεμ-
ψε πρὸς αὐτὸν Ἀπολλωνίδην, πίστεις δοὺς ἐκείνῳ, καὶ Παμ-
μένει. καὶ εἰ μὴ κρατῶν τῆς χώρας Ἀμάδοκος ἀπεῖπε Φι-
λίππῳ μὴ ἐπιβαίνειν, οὐδὲν ἂν ἦν ἐν μέσῳ πολεμεῖν ὑ-
μᾶς πρὸς Καρδιανοὺς ἤδη, καὶ πρὸς Κερσοβλέπτην. καὶ
ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λάβε μοι τὴν Χάρητος ἐπιστολήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Ταῦτα μὲν τί δεῖ σκοπουμένους, ἀπιστεῖν, καὶ μὴ τε-
τυφῶσθαι, μηδ' ὡς εὐεργέτῃ προσέχειν τὸν νοῦν. οὐ γὰρ
ὧν ἀναγκαζόμενος φίλος εἶναί φησι φενακίζων ὑμᾶς, χά-
ριν ἐστὶ δίκαιον ὀφείλειν κατεβλέπη: οὐδ' ὧν μικρὰ ἀνα-
λίσκων ἰδίᾳ καὶ τοῖς στρατηγοῖς καὶ τοῖς ῥήτορσι Χαρίδη-
μος διαπράττεται πρὸς ὑμᾶς, ἐπαίνους αὐτοῦ γράφε-
σθαι. ἀλλ' ὧν ὁπουοῦν κύριος γέγονε τοῦ πράττειν ὅ,τι βού-
λεται, πανταχοῦ κακῶς ἐπιχειρῶν ὑμᾶς ποιεῖν φαίνεται,
τούτων πολὺ μᾶλλον ὀργίζεσθαι προσήκει. οἱ μὲν τοίνυν
ἄλλοι πάντες, ὅσοι τι τῶν ὑμετέρων εὕρηνται πώποτε, ἐφ' οἷς
εὖ πεποιήκασιν ὑμᾶς, τετίμηνται: οὗτος δὲ εἷς ἁπάντων
τῶν ἄλλων μόνος ἐφ' οἷς ἐγχειρῶν οὐ δεδύνηται κακῶς
ποιῆσαι. καίτοι τῷ τοιούτῳ τὸ δίκης, ἣν ἔδωκε δικαίως
ἄν, ἀφεῖσθαι, μεγάλη δωρεὰ τῶν ὑμετέρων ἦν. ἀλλ' οὐ ταῦτα
δοκεῖ τοῖς ῥήτορσιν: ἀλλὰ πολίτης, εὐεργέτης, στέφανοι,
δωρεαί. δι' ἃ τούτοις ἰδίᾳ δίδωσιν. οἱ δ' ἄλλοι πεφενακι-
σμένοι κάθησθε, τὰ πράγματα θαυμάζοντες. τὸ τελευ-
ταῖον δὲ νυνὶ καὶ φύλακας ἂν κατέστησαν ὑμᾶς ἐκείνου διὰ
τοῦ προβουλεύματος τούτου, εἰ μὴ τὴν γραφὴν ἐποιησά-
μεθ' ἡμεῖς ταυτηνί, καὶ τὸ τοῦ μισθοφόρου καὶ θεραπεύον-
τος ἐκεῖνον ἔργον ἡ πόλις ἂν διεπράττετο, ἐφρούρει Χαρίδη-
μον. καλόν γε. οὐ γὰρ ὦ Ζεῦ καὶ θεοί, ὅς γε αὐτός ποτε τοὺς
ὑμετέρους ἐχθροὺς μισθὸν λαμβάνων ἐδορυφόρει, τοῦτον
ὑφ' ὑμετέρου ψηφίσματος φανῆναι φυλαττόμενον; ἴσως
τοίνυν ἐκεῖνο ἄν τις μ' ἔροιτο, τί δή ποτε ταῦτ' εἰδὼς οὕτως
ἀκριβῶς ἐγὼ καὶ παρηκολουθηκὼς ἐνίοις τῶν ἀδικημάτων
εἴασα, καὶ οὐδ' ὅτ' αὐτὸν ἐποιεῖσθε πολίτην οὐδὲν ἀντεῖπον,
οὔθ' ὅτ' ἐπῃνεῖτο, οὔθ' ὅλως πρότερον πρὶν τὸ ψήφισμα του-
τὶ γενέσθαι, λόγον ἐποιησάμην οὐδένα. ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, πρὸς ὑμᾶς ἅπαντας ἐρῶ τὴν ἀλήθειαν. καὶ γὰρ

ὡς ἀνάξιος ἦν ἠδίκει. καὶ πρὸς ἦν ὅτι τούτων ἠξίου, καὶ οὐκ
ἀντεῖπον, ὁμολογῶ. διὰ τί; ὅτι, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πρῶ-
τον μὲν ἀσθενέστερον ἡγούμην ἔσεσθαι πολλῶν ψευδομένων
ἑτοίμως περὶ αὐτοῦ πρὸς ὑμᾶς ἕνα τἀληθῆ λέγοντα ἐ-
μαυτόν. ἔπειθ' ὧν μὲν ἐκεῖνος * εὑρίσκετο ἐξαπατήσας ὑμᾶς
μὰ τὸν δία καὶ τοὺς θεοὺς ἅπαντας, οὐδενὸς εἰσῄει μοι φθο-
νεῖν. καλὸν δὲ οὐδὲν ἑώρων ὑπερφυὲς ὑμᾶς πεισομένους,
εἴ τινα ἠδικηκότα πολλὰ ἀφίετε, καὶ * προκαλεῖσθ' ἐπὶ τῷ
λοιποῦ ποιεῖν ὑμᾶς ἀγαθόν. ἐν γὰρ τῷ πολίτην ποιεῖσθαι
καὶ στεφανοῦν ταῦτ' ἐνῆν ἀμφότερα. ἐπειδὴ δ' ὁρῶ προσ-
κατασκευαζόμενόν τι τοιοῦτον, δι' οὗ, ἐὰν μόνον διαπράξη-
ται τοὺς ἐνθάδε ἐξαπατήσαντας ὑμᾶς ὑπὲρ αὐτοῦ, τοὺς γε
ἔξω φίλων καὶ βουλομένων ἄν τι ποιεῖν ὑμᾶς ἀγαθόν, κά-
κεῖνον κωλύειν ἐναντία πράττειν ὑμῖν, ἀθηνόδωρον λέ-
γω, σίμωνα, βιάνορα, ἀρχέβιον τὸν βυζάντιον, τοὺς θρᾷκας
τοὺς δύο, τοὺς βασιλέας, τούτων μηδενὶ μήτ' ἐναντιωθῆναι,
μήτε κωλύειν ἐξέσται τηνικαῦτα ἥκω καὶ κατηγορῶ. καὶ νο-
μίζω τὸ μὲν, οἷς ἔμελλεν ἐκεῖνος λαβὼν μηδὲν ὑπερμέ-
γεθες τὴν πόλιν βλάψειν, ἀντιλέγειν, ἢ κακῶς ἰδίᾳ πε-
πονθότος, ἢ συκοφαντοῦντος εἶναι, τὸ δ' ἐφ' οἷς μέγα πρᾶγ-
μα ἀλυσιτελὲς τῇ πόλει κατασκευάζεται, ἐναντιοῦσθαι,
χρηστοῦ καὶ φιλοπόλιδος ἀνδρὸς ἔργον εἶναι διὰ ταῦτ' ἐπ'
ἐκείνοις οὐδὲν εἰπὼν, νῦν λέγω. Ἔστι τοίνυν τις αὐτοῖς τοιοῦ-
τος λόγος, δι' οὗ προσδοκῶσι πράξειν ὑμᾶς: ὧν ὁ κερσο-
βλέπτης καὶ χαρίδημος ἴσως ἐναντία ἔπραττον τῇ πόλει,
τόθ' ὅτ' ἦσαν ἐχθροί: νῦν δέ γ' εἰσὶ φίλοι, καὶ χρησίμους πα-
ρέχουσιν αὐτούς. οὐδὲ δεῖ μνησικακεῖν. οὐδὲ γὰρ λακεδαι-
μονίους ὅτ' ἐσώζομεν, οὐκ ἀνεμιμνησκόμεθα εἴ τι κακὸν ἐ-
ποίησαν ἡμᾶς ὄντες ἐχθροί: οὐδὲ θηβαίους, οὐδ' εὐβοέας
τὰ τελευταῖα νυνί. ἐγὼ δ' ἡγοῦμαι τοῦτον τὸν λόγον ἐν μὲν
ἄν τινι καιρῷ βοηθείας γεγραμμένης τῷ κερσοβλέπτῃ, καὶ

τῷ χαριδήμῳ. κωλυόντων * ἢ μετὰ ταύτην ἔλεγον, ὀρθῶς
ἂν λέγεσθαι. εἰ δὲ κυρίου μὲν μηδενὸς ὄντος μηδὲ γεγραμ-
μένου, βουλόμενοι δὲ μείζω τοῦ δέοντος ποιῆσαι διὰ τοῦ παρ'
ὑμῶν ἄδειαν λαβεῖν τοὺς ἐκείνου στρατηγούς, δεινὰ ποιεῖν αὐ-
τοὺς ἡγοῦμαι. οὐ γάρ ἐστι δίκαιον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς
τῶν σωθῆναι ζητούντων λόγους πρὸς ὑμᾶς λέγειν, ὑπὲρ
τῶν ὅπως ἀδικεῖν αὐτοῖς ἐξέσται, πραττόντων. χωρὶς δὲ τού-
των, εἰ μὲν ἐχθρὸς ὢν χαρίδημος κακῶς ἐποίει, φίλος δὲ
φήσας εἶναι μεταβέβληται, τάχ' ἂν τις ταῦτα ἤκουεν: ἐ-
πειδὴ δ' οὐ τοιοῦτόν ἐστιν, ἀλλ' ἐξ οὗ φίλος εἶναι προσποιεῖ-
ται, ἐκ τούτου πλεῖστα ὑμᾶς ἐξηπάτηκεν, εἰ μὴ καὶ δι' ἐκεῖ-
να δεῖ μισεῖν, διὰ ταῦτά γε ἀπιστεῖν δήπου προσήκει. καὶ μὴν
ὑπὲρ μὲν τοῦ μὴ μνησικακεῖν, ἔτω γε ὡδί πως λέγω. ὁ μὲν,
ἕνεκα τοῦ τι κακὸν ποιεῖν, τὰ τοιαῦτα ἐξετάζων, μνησικα=
κεῖ: ὁ δ' ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν ἀλλὰ φυλάξασθαι σκοπῶν, σω
φρονεῖ. ἴσως τοίνυν καὶ τοιαύτην τινὰ ἐροῦσιν ὑπόνοιαν, ὡς
ὡρμηκότα νῦν τὸν ἄνθρωπον φίλον εἶναι καὶ βουλόμενόν τι
ποιεῖν ἀγαθὸν τὴν πόλιν, εἰς ἀθυμίαν τρέψομεν εἰ κατα=
ψηφιούμεθα, καὶ ποιήσομεν ὑπόπτως πρὸς ὑμᾶς ἔχειν.
ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, θεάσασθε ὡς ἔχω. εἰ μετ' ἀλη
θείας ἁπλῶς ἦν φίλος ἡμῖν, καὶ νὴ δία πάντα τἀγαθὰ
ἔμελλεν ἡμᾶς ποιήσειν: οὐδ' ἂν οὕτω σφόδρ' ὤμην δεῖν ἀ-
κούειν τὸν λόγον. οὐδένα γὰρ νομίζω τοσαῦτ' ἀγάθ' ἂν ποιῆ=
σαι, δι' ὃν ὑμῖν προσήκειν ἐπιορκῆσαι, καὶ παρ' ἃ φαίνεται δί
καια εἶναι, τὴν ψῆφον θέσθαι. ἐπειδὴ καὶ φενακίζων καὶ
οὐδ' ὁτιοῦν ὑγιὲς πράττων ἐξελέγχεται, δυοῖν ἀγαθοῖν θά=
τερον ὑμῖν, ἐὰν καταψηφίσησθε, συμβήσεται. ἢ γὰρ ἐξα-
πατῶν παύσεται, νομίσας οὐκέτι λανθάνειν: ἢ εἴπερ αὐ-
τῷ βουλομένῳ πρὸς ὑμᾶς ἐστὶν οἰκείως ἔχειν ὡς ἀληθῶς,
ἀγαθόν τι ποιεῖν πειράσεται, γνοὺς ὅτι τῷ φενακίζειν οὐκ ἔθ' ἃ
βούλεται πράξει. ὥστε καὶ εἰ μὴ δὲ δι' ἓν τῶν ἄλλων, διὰ

τοῦτό γε καλῶς ψηφιεῖσθαι συμφέρει. Ἄξιον τοίνυν, ὦ ἄν-
δρες ἀθηναῖοι, κἀκεῖνο ἐξετάσαι, πῶς ποτε οἱ πάλαι τὰς
τιμὰς ἔνεμον, καὶ τὰς δωρεὰς τοῖς ὡς ἀληθῶς εὐεργέταις,
καὶ ὅσοι πολῖται τύχοιεν ὄντες, καὶ ὅσοι ξένοι. κἂν μὲν ἴ-
δητ' ἐκείνους ἄμεινον ὑμῶν χρωμένους, καλὸν τὸ μιμήσα-
σθαι: ἂν δ' ὑμᾶς αὐτοὺς, ἐφ' ὑμῖν ἔσται τὸ πράττειν. πρῶ-
τον μὲν τοίνυν ἐκεῖνοι θεμιστοκλέα τὸν τὴν ἐν σαλαμῖνι ναυ
μαχίαν νικήσαντα, καὶ μιλτιάδην τὸν ἡγούμενον μαραθῶνι,
καὶ πολλοὺς ἄλλους οὐκ ἴσα τοῖς νῦν ἀγαθὰ στρατηγοῖς εἰρ-
γασμένους, οὐ χαλκοῦς ἵστασαν, οὐδ' ὑπερηγάπων. οὐκ
ἄρα τοῖς ἀγαθόν τι ποιοῦσιν ἑαυτοὺς χάριν εἶχον; σφόδρα
γε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ἀπεδίδοσάν γε καὶ αὑτῶν κἀ-
κείνων ἀξίαν. ὄντες γὰρ πολλοῦ πάντες ἄξιοι, προὔκρινον
ἐκείνους αὑτῶν ἡγεῖσθαι. ἔστι δὲ σώφροσιν ἀνθρώποις καὶ
πρὸς ἀλήθειαν βουλομένοις σκοπεῖν, πολὺ μείζων τιμὴ
τῆς χαλκῆς εἰκόνος, τὸ καλῶν κἀγαθῶν ἀνδρῶν κεκρί-
σθαι πρώτους. καὶ γάρ τοι τῶν ἔργων, οὐδενὸς, ὦ ἄνδρες
ἀθηναῖοι, τῶν τότε ἀπεστέρησαν ἑαυτούς. οὐδ' ἔστιν οὐδεὶς
ὅς τις ἂν εἴποι τὴν ἐν σαλαμῖνι ναυμαχίαν θεμιστοκλέους,
ἀλλ' ἀθηναίων: οὐδὲ τὴν ἐν μαραθῶνι μάχην μιλτιάδου,
ἀλλὰ τῆς πόλεως. νῦν δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πολλοὶ
τοῦτο λέγουσιν, ὡς κέρκυραν εἷλε τιμόθεος, καὶ τὴν μό-
ραν κατέκοψεν ἰφικράτης, καὶ τὴν περὶ νάξον ναυμαχίαν
ἐνίκα χαβρίας. δοκεῖτε γὰρ αὐτοὶ τῶν ἔργων τούτων πα-
ραχωρεῖν τῶν τιμῶν ταῖς ὑπερβολαῖς, ἃς δεδώκατε ἐπ'
αὐτοῖς ἑκάστῳ τούτων. τὰς μὲν δὴ πολιτικὰς δωρεὰς: οὕ-
τως ἐκεῖνοί τε καλῶς καὶ λυσιτελούντως ἐδίδοσαν αὐτοῖς,
καὶ ὑμεῖς οὐκ ὀρθῶς: τὰς δὲ τῶν ξένων, πῶς; ἐκεῖνοι μένω-
νι τῷ φαρσαλίῳ δώδεκα μὲν τάλαντα ἀργυρίου δόντι
πρὸς τὸν ἐπ' ἠιόνι τῇ πρὸς ἀμφιπόλει πόλεμον, τριακο-
σίοις δ' ἱππεῦσι πενέσταις ἰδίοις βοηθήσαντι, οὐκ ἐψηφί-

σαντο, αὐτὸν ἄν τις ἀποκτείνῃ, ἀγώγιμον εἶναι· ἀλλὰ πολιτείαν ἔδοσαν, καὶ ταύτην ἱκανὴν ὑπελάμβανον εἶναι τὴν τιμήν. καὶ πάλιν περδίκκᾳ τῷ κατὰ τὴν τοῦ βαρβάρου ποτ' ἐπιστρατείαν βασιλεύοντι μακεδονίας, τοὺς ἀναχωροῦντας ἐκ πλαταιῶν τῶν βαρβάρων διαφθείραντι, καὶ τέλειον ποιήσαντι τὸ ἀτύχημα τῷ βασιλεῖ, οὐκ ἐψηφίσαντο ἀγώγιμον, ἐάν τις ἀποκτείνῃ περδίκκαν, ᾧ βασιλεὺς ὁ περσῶν ἐχθρὸς δι' ἡμᾶς ἀπηχθάνετο· ἀλλὰ πολιτείαν ἔδωκαν μόνον. καὶ γάρ τοι τότε μὲν οὕτω τίμιον ἦν πᾶσιν ἀνθρώποις τὸ γενέσθαι πολίτας παρ' ὑμῖν, ὥσθ' ὑπὲρ τοῦ τυχεῖν τούτου τηλικαῦτα ἡμᾶς ἀγαθὰ ἤθελον ποιεῖν· νυνὶ δ' οὕτως ἄτιμον, ὥστε τῶν τετυχηκότων πολλοὶ πλείω κακὰ τῶν φανερῶς ἐχθρῶν εἰσιν ὑμᾶς εἰργασμένοι. οὐ μόνον δ' αὕτη τῆς πόλεως ἡ δωρεὰ περιπεπλάκισται καὶ φαύλη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι διὰ τὴν τῶν καταράτων καὶ θεοῖς ἐχθρῶν ῥητόρων, τῶν τὰ τοιαῦτα γραφόντων ἑτοίμως πονηρίαν. οἳ τοσαύτην ὑπερβολὴν πεποίηνται τῆς αὐτῶν αἰσχροκερδείας, ὥστε τὰς τιμὰς καὶ τὰς παρ' ὑμῶν δωρεάς, ὥσπερ οἱ τὰ μικρὰ καὶ κομιδῇ φαῦλα ἀποκηρύττοντες, οὕτω πωλοῦσιν ἐπευωνίζοντες, καὶ πολλῆς ἀπὸ τῶν αὐτῶν λημμάτων γράφοντες πάνθ' ὅ,τι ἂν βούλωνται. πρῴην μὲν τοίνυν ἵνα τῶν παλαιοτέρων πρῴην μνησθῶμεν, ἀριοβαρζάνην ἐκεῖνον, οὐ μόνον αὐτὸν καὶ τοὺς υἱοὺς τρεῖς ὄντας πάντων ἠξίωσαν ὅσων ἐβουλήθησαν, ἀλλὰ καὶ δύο ἀβυδηνοὺς μισαθηναιοτάτους καὶ πονηροτάτους ἀνθρώπους προσέθηκαν αὐτῷ, φιλίσκον καὶ ἀγαυόν. πάλιν τιμοθέου δόξαντός τι ποιῆσαι τῶν δεόντων ὑμῖν πρὸς τὸ πάνθ' ἃ μέγιστ' ἦν αὐτῷ δοῦναι, προσέθηκαν αὐτῷ δύο φρασιηρίδην, καὶ πολυσθένην, ἀνθρώπους οὐδὲ ἐλευθέρους γε, ἀλλ' ὀλέθρους, καὶ τοιαῦτα πεποιηκότας, οἷα λέγειν ὀκνήσειεν ἄν τις εὖ φρονῶν. τὸ πλεῖστον δὲ νυνί, ἐπειδὴ κερσοβλέπτην

ἠξίουν ὧν αὐτοῖς ἐδόκει, καὶ πολλὴ τούτων ἦν ἡ σπουδή, προστεθείκασι δύο αὐτῷ, τὸν μέν, ὅσα * αὐτοὶ ἀκηκόατε εἰργασμένον κακά, τὸν δ' ὅλως ὃν οὐδεὶς οἶδεν ἀνθρώπων τίς ἐστιν οὐδ' εὕρηκεν ὄνομα. τοιγάρτοι διὰ ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μικρὰ ἀπὸ τῶν μεγάλων φαίνεται. καὶ τὸ πρᾶγμα ἤδη καὶ * πορρωτέρω βαδίζει. καὶ οὐκέτι ταῦτα ἀπόχρη. ἀλλ' εἰ καὶ μὴ φυλάξετε ἕκαστον τούτων, ἐκείνων γε οὐδεμία χάρις ὡς ἔοικε. τὸ μέντοι ταῦθ' οὕτως αἰσχρῶς περιεληλυθέναι, εἰ δεῖ μετὰ παρρησίας εἰπεῖν τἀληθῆ, οὐδένες ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μᾶλλόν εἰσιν αἴτιοι. οὐδὲ τὴν δίκην ἔτι λαμβάνειν ἐθέλετε παρὰ τῶν ἀδικούντων. ἀλλὰ καὶ τοῦθ' ἐξελήλυθεν ἐκ τῆς πόλεως. καίτοι σκέψασθε ὡς ἐκόλαζον οἱ πρόγονοι τοὺς ἀδικοῦντας ἑαυτούς, εἰ παραπλησίως ὑμῖν. ἐκεῖνοι Θεμιστοκλέα λαβόντες μεῖζον αὑτῶν ἀξιοῦντα φρονεῖν, ἐξήλασαν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ μηδισμὸν κατέγνωσαν: καὶ Κίμωνα ὅτι τὴν πάτριον μετεκίνησε πολιτείαν ἐφ' ἑαυτοῦ, παρὰ τρεῖς μὲν ἀφῆκαν ψήφους, τὸ μὴ θανάτῳ ζημιῶσαι, πεντήκοντα δὲ τάλαντα εἰσέπραξαν. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον προσεφέροντο τηλικαῦτα αὐτοὺς ἀγαθὰ εἰργασμένοις ἀνθρώποις: δικαίως. οὐ γὰρ αὐτοῖς ἀπεδίδοντο τὴν αὑτῶν ἐλευθερίαν, καὶ μεγαλοψυχίαν τὴν τῶν ἔργων: ἀλλὰ χρηστοὺς μὲν ὄντας ἐτίμων: ἐπιχειροῦσι δ' ἀδικεῖν οὐκ ἐπέτρεπον. ὑμεῖς δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς τὰ μέγιστα ἀδικοῦντας καὶ φανερῶς ἐξεληλεγμένους, ἂν ἓν ἢ δύο ἀστεῖα εἴπωσι, καὶ παρὰ τῶν φυλετῶν τινὲς ᾑρημένοι σύνδικοι δεηθῶσιν, ἀφίετε. ἐὰν δὲ καὶ καταψηφίσησθέ του, πέντε καὶ εἴκοσι δραχμῶν ἐτιμήσατε. καὶ γάρ τοι τότε, τὰ μὲν τῆς πόλεως ἦν εὔπορα καὶ λαμπρὰ δημοσίᾳ: ἰδίᾳ δὲ οὐδεὶς ὑπερεῖχε τῶν πολλῶν. τεκμήριον δέ: τὴν Θεμιστοκλέους μὲν γὰρ οἰκίαν, καὶ τὴν Μιλτιάδου, καὶ τῶν τότε λαμπρῶν, εἴ τις ἄρα οἶδεν ὑμῶν ὁποία ποτ' ἐστίν,

ὁρᾷ τῶν πολλῶν οὐδὲν σεμνοτέραν οὖσαν: τὰ δὲ τῆς πό=
λεως οἰκοδομήματα καὶ τὰ κατασκευάσματα τηλικαῦτα
καὶ τοιαῦτα, ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγιγνομένων ὑπερβολὴν
λελεῖφθαι: προπύλαια ταῦτα, νεώσοικοι, στοαὶ, πει=
ραιεὺς, τἆλλα, οἷς κατεσκευασμένην ὁρᾶτε τὴν πόλιν.
νῦν δ᾽ ἰδίᾳ μὲν ἑκάστῳ τῶν τὰ κοινὰ πραττόντων τοσαύτη
περιουσία ἐστὶν, ὥστε τινὲς μὲν αὐτῶν πολλῶν δημοσίων
οἰκοδομημάτων σεμνοτέρας τὰς ἰδίας κατεσκευάκασιν
οἰκίας. γῆν δ᾽ ἔνιοι πλείω πάντων ὑμῶν τῶν ἐν τῷ δικα=
στηρίῳ συνεώνηνται. δημοσίᾳ δ᾽ ὑμεῖς ἃ μὲν οἰκοδομεῖτε
καὶ κονιᾶτε, ὡς μικρὰ καὶ γλίσχρα, αἰσχύνη λέγειν. ἀλλ᾽
ἔχετ᾽ εἰπεῖν ὅτι κοινῇ κτησάμενοι καταλείψετε, ὥσπερ ἐ-
κεῖνοι χερρόνησον, ἀμφίπολιν, δόξαν ἔργων καλῶν, ἣν οἱ
τουτοιὶ πολιτευόμενοι πάντα ἀναλίσκοντες τρόπον, οὐχ οἷοί τε
εἰσιν ἀφανίσαι, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι; εἰκότως. τότε μὲν
γὰρ τῷ κυρίῳ τῶν φόρων γενομένῳ τάξαι ἀριστείδῃ οὐδε-
μιᾷ δραχμῇ πλείω τὰ ὑπάρχοντα ἐγένοντο: ἀλλὰ καὶ τε-
λευτήσαντα αὐτὸν ἔθαψεν ἡ πόλις. ὑμῖν δ᾽ εἴ τι δέοιτο,
χρήματα ὑπῆρχε κοινῇ πλεῖστα τῶν πάντων ἑλλήνων. ὥς
τε ὁπόσου χρόνου ψηφίσαισθε ἐξιέναι, τοσούτου μισθὸν ἔ=
χοντες ἐξῄειτε. νῦν δ᾽ οἱ μὲν τὰ κοινὰ διοικοῦντες, ἐκ πτω=
χῶν εἰσιν εὔποροι, καὶ πολλοῦ χρόνου τροφὴν ἄφθονον εἰ=
σιν ἡτοιμασμένοι. ὑμῖν δὲ, οὐδ᾽ ἡμέρας ἐφόδιά ἐστιν
ἐν τῷ κοινῷ. ἀλλ᾽ ἅμα δεῖ τι ποιεῖν, καὶ πόθεν οὐκ ἔχετε.
τότε μὲν γὰρ ἦν δεσπότης ὁ δῆμος τῶν πολιτευομένων,
νῦν δ᾽ ὑπηρέτης. αἴτιοι δ᾽ οἱ τὰ τοιαῦτα γράφοντες καὶ συ
νεθίζοντες ὑμᾶς, ὑμῶν μὲν αὐτῶν καταφρονεῖν, ἕνα δ᾽ ἢ
δύο ἀνθρώπους θαυμάζειν. εἶθ᾽ οὗτοι κληρονομοῦσι τῆς
ὑμετέρας δόξης καὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν. ὑμεῖς δ᾽ ὁ-
τιοῦν ἀπολαύετε, ἀλλὰ μάρτυρές ἐστε τῶν ἑτέρων ἀγα=
θῶν, οὐδενὸς ἄλλου μετέχοντες, ἢ τοῦ ἐξαπατᾶσθαι. καίτοι

ἡλίκην ποτ' ἂν συνάξειαν οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι οἱ ὑπὲρ δό-
ξης καὶ ἐλευθερίας τελευτήσαντες, καὶ πολλῶν καὶ κα-
λῶν ἔργων ὑπομνήματα καταλιπόντες, εἰ ἄρα αἴσθοιν-
το, ὅτι νῦν ἡ πόλις εἰς ὑπηρέτου σχῆμα καὶ τάξιν προελήλυ-
θε, καὶ, χαρίδημον εἰ χρὴ φρουρεῖν, βουλεύεται: χαρίδη-
μον, οἴμοι. ἀλλ' οὐ τοῦτ' ἔστι τὸ δεινόν, οὐ τοῦτο, εἰ τῶν προ-
γόνων, οἳ τῶν ἁπάντων διενηνόχασιν ἀρετῇ, χεῖρον βου-
λευόμεθα: ἀλλ' ὅτι καὶ πάντων ἀνθρώπων. πῶς γὰρ οὐκ
αἰσχρὸν αἰγινήτας μὲν τουτουσὶ νῆσον οἰκοῦντας οὕτω μι-
κρὰν, καὶ οὐδὲν ἔχοντας ἐφ' ᾧ μέγα δὴ φρονεῖν εἰκὸς ἦν αὐ-
τοὺς, λάμπιν, ὃς μέγιστα ναυκλήρια κέκτηται τῶν ἑλλήνων,
καὶ κατεσκεύακε τὴν πόλιν αὐτοῖς καὶ τὸ ἐμπόριον, μη-
δέπω καὶ τήμερον πολίτην πεποιῆσθαι: ἀλλὰ μόλις αὐ-
τὸν τῆς ἀτελείας ἠξιωκέναι τῆς τοῦ μετοικίου: καὶ μεγα-
ρέας τουτουσὶ τοὺς καταράτους οὕτως εὖ τι τῶν αὐτοῖς σε-
μνύνειν, ὥστε ἕρμωνα τὸν κυβερνήτην τὸν μετὰ λυσάνδρου
λαβόντα τριήρεις διακοσίας, ὅτ' ἐν αἰγὸς ποταμοῖς ἠτυχή-
σαμεν ἡμεῖς, πεμψάντων λακεδαιμονίων καὶ κελευόντων
ποιήσασθαι πολίτην, ἀποκρίνασθαι αὐτοῖς, ὅτι ὅταν αὐτοὺς
ἴδωσι σπαρτιάτην αὐτὸν πεποιημένους, τότε καὶ αὐτοὶ με-
γαρέα ποιήσονται: καὶ ὠρείτας ἐκείνους, μέρος τέταρτον
εὐβοίας οἰκοῦντας, τὸν χαρίδημον τοῦτον αὐτῶν, ᾧ μήτηρ
μὲν ὑπάρχει πολῖτις ἐκεῖ, πατὴρ δὲ οὐκ ἐρῶ τίς, ἢ πόθεν:
οὐδὲν ἔτι δεῖ πλείω τῶν ἀναγκαίων αὐτὸν ἐξετάζεσθαι: ἀλ-
λ' ὅμως τὸ ἥμισυ τοῦ γένους αὐτῷ συμβαλλομένου, τοῦ ἡ-
μίσεως μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐκ ἠξιώκασιν, ἀλλ' εἰς
τοὺς νόθους ἐκεῖ συντελεῖ, καθάπερ ποτὲ ἐνθάδε εἰς κυνό-
σαργες οἱ νόθοι. ὑμεῖς δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πάσης τῆς
πόλεως μεταδόντες αὐτῷ καὶ τετιμηκότες ἄλλοις, ἔτι καὶ
τοῦτο αὐτῷ προσθήσετε; ὅτι, τί; ποίας ἔλαβε ναῦς ὑμῖν,
δι' ἃς ὑπὸ τῶν ἑαλωκότων ἐπιβουλεύεται, ἢ ποίαν

πόλιν

πόλιν παρέδωκεν αἰχμάλωτον λαβών, ἢ τίνας κινδύνους ὑπὲρ ὑμῶν κεκινδύνευκεν, ἢ τίνας ἐχθροὺς τοὺς αὐτοὺς ὑμῖν ἥρηται; οὐδ' ἂν εἷς εἰπεῖν ἔχοι. περὶ μὲν δὴ τῶν νόμων ὧν παραγεγράμμεθα, ὦ ἄνδρες δικασταί, βούλομαι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπὼν καταβαίνειν, ἃ νομίζω μνημονεύοντας ὑμᾶς ἄμεινον φυλάττειν, ἂν παράγειν καὶ φενακίζειν οὗτοι ζητῶσιν ὑμᾶς. Ὁ πρῶτος νόμος ἄντικρυς εἴρηκεν, ἄν τις ἀποκτείνῃ τινά, τὴν βουλὴν δικάζειν. ὁ δέ, ἄν τις ἀποκτείνῃ, εὐθὺς γέγραφεν ἀγώγιμον εἶναι. τοῦτο φυλάττετε, καὶ μέμνησθε ὅτι πάντων ἐστὶν ἐναντιώτατον τῷ κρίνειν, τὸ μὴ δόντα κρίσιν ἔκδοτον ποιεῖν. οὐκ ἐᾷ μετὰ ταῦτα ὁ δεύτερος νόμος, οὐδὲ τὸν ἑαλωκότα ἀνδροφόνον λυμαίνεσθαι, οὐδὲ χρήματα πράττεσθαι. ὁ δ' ἐν τῷ ποιεῖν ἀγώγιμον, πάντα ταῦτα δέδωκεν· ἐπὶ γὰρ τοῖς λαβοῦσιν ἔσται ποιεῖν ὅ, τι ἂν βούλωνται. Ἀπάγειν ὁ νόμος ὡς τοὺς θεσμοθέτας κελεύει, καὶ τοῦτ', ἂν ἐν τῇ τοῦ πεφευγότος λάβῃ τις πατρίδι. ὁ δ' ἀγώγιμον αὐτῷ τῷ τὴν αἰτίαν ἐνεγκόντι δίδωσιν ὡς αὐτόν, κἂν ἐπὶ τῆς ἀλλοτρίας που λάβῃ. Ἐστὶν ἐφ' οἷς ἀδικήμασι δέδωκεν ἀποκτείνειν ὁ νόμος. ὁ δ' οὐδὲν ὑπειπών, κἂν ἐπὶ τούτοις κτείνῃ τις, δίδωσιν ἔκδοτον τὸν ἀθῷον ἀφειμένον ἐν τοῖς νόμοις. Ἐάν τις πάθῃ τι τοιοῦτον, δίκας ὁ νόμος κελεύει ἀπαιτεῖν πρῶτον. ὁ δέ, τοὐναντίον. οὐδεμίαν κρίσιν, οὔτε αὐτὸς εἰπών, οὔτε παρ' ὧν αὐτὸς ἀξιοῖ αἰτήσας λαβεῖν, ἀγώγιμον εὐθὺς ἔγραψε, κἄν τις ἀφαιρῆται, παραχρῆμα ἔκσπονδον ποιεῖ. Τὸ ἀνδρολήψιον παρ' οἷς ἂν ὁ δράσας ᾖ, ἐὰν μὴ διδῶσι δίκας, κελεύουσιν οἱ νόμοι μέχρι τριῶν εἶναι. ὁ δέ, ἂν ἀφέληταί τις τὸν ἄγοντα, μὴ βουλόμενος περὶ δίκης ἐκδοῦναι, εὐθὺς ἔκσπονδον ποιεῖ. Οὐκ ἐᾷ ὁ νόμος νόμον ἐὰν μὴ τὸν αὐτὸν ἐπὶ πᾶσι τιθῇ τις, εἰσφέρειν. ὁ δ' ἐπ' ἀνδρὶ γράφει ψήφισμα ἴδιον. Οὐκ ἐᾷ ψήφισμα ὁ νόμος κυριώτερον εἶναι

νόμον. ὁ δὲ ὑπαρχόντων τούτων τῶν νόμων ψήφισμα ποιεῖ κύριον, τοὺς νόμους ἀναιρῶν. ταῦτα φυλάττετε, καὶ μεμνημένοι κάθησθε. καὶ τὰς μὲν παραγωγὰς ἃς οὗτοι ποιήσονται, χαίρειν ἐᾶτε, καὶ μὴ ἐπιτρέπετε λέγειν αὐτοῖς. κελεύετε δὲ δεῖξαι ποῦ γέγραφε κρίσιν, ἢ ποῦ γέγραφεν ἄν τις ἁλῷ φόνου, κατὰ τούτου τὰς τιμωρίας εἶναι: εἰ γὰρ, ἢ τὸν ἀλλότριον κριθέντα καὶ ἑαλωκότα ὅτι δεῖ κολάζειν, ἔγραψεν, ἢ αὐτὸς ἔγραψε κρίσιν εἰ πεποίηκεν ἢ οὔ, καὶ εἰ δικαίως, ἢ ἀδίκως, οὐκ ἂν ἠδίκει. εἰ δὲ τὸ τῆς αἰτίας ὄνομα αὐτῷ γράψας, ἄν τις ἀποκτείνῃ, καὶ ὑπερβὰς τὸ, καὶ ἐὰν ἁλῷ φόνου, καὶ τὸ, δόξῃ ἀπεκτονέναι, καὶ τὸ δίκας ὑπεχέτω τοῦ φόνου, καὶ τὸ, τὰς τιμωρίας εἶναι κατ' αὐτοῦ τὰς αὐτὰς, ὥσπερ ἂν τὸν ἀθηναῖον ἀποκτείνῃ, καὶ πάνθ' ὅσα ἐστὶ δίκαι' ὑπερβὰς ἀγώγιμον εἶναι γέγραφε, μὴ φενακίζεσθε: ἀλλ' εὖ ἴστε, ὅτι πάντων ἀνθρώπων παρανομώτατα εἴρηκεν.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ κατὰ τιμοκράτους λόγου.

Διόδωρος μὲν κἀνταῦθα ὁ κατήγορος κατηγορεῖ νόμου μάλα φιλανθρώπου, διόπερ ἀπὸ τῆς αἰτίας καὶ τῆς τοῦ γεγραφότος γνώμης διαβάλλειν αὐτὸν πειρᾶται. ἔστι δὲ νόμος ὁ τοῦ τιμοκράτους τοιοῦτος. εἴ τις ἀθηναίων ἐτ' ὀφλήμασι δημοσίῳ προστετίμηται δεσμοῦ, ἢ καὶ τὸ λοιπὸν προστιμηθείη, ἐξεῖναι αὐτῷ, ἢ ἄλλῳ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐγγυητὰς καταστήσαντι τοῦ ὀφλήματος, οὓς ἂν ὁ δῆμος χειροτονήσῃ, ἦ μὴν ἐντὸς ῥητῆς προθεσμίας ἐκτίσειν, ἀφεῖσθαι τοῦ δεσμοῦ: ἐὰν δὲ ἐπιστάντος τοῦ χρόνου μὴ ἐκτισθῇ τὸ ὄφλημα, τὸν μὲν ἐξεγγυηθέντα δεδέσθαι: τῶν δὲ ἐγγυητῶν δημοσίαν εἶναι τὴν οὐσίαν. τοῦτον αἰτιᾶται τὸν νόμον ὁ κατήγορος, οὐχ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ γεγράφθαι, ἀλλ' ὑπὲρ

ἀνδροτίωνος, καὶ γλαυκίου, καὶ μελανώπου. οὗτοι γὰρ πεμφθέντες εἰς καρίαν πρεσβευταί, καὶ πλέοντες, φησιν, ἐν τῇ τριήρει, περιπεσόντες ναυκρατίταις ἀνθρώποις ἐμπόροις ἀφείλοντο αὐτῶν τὰ χρήματα. εἶθ' οἱ ναυκρατῖται μὲν ἐλθόντες ἀθήναζε, τὸν δῆμον ἱκέτευον: ὁ δὲ δῆμος ἔγνω πολέμια εἶναι τὰ χρήματα, καὶ μὴ δεῖν ἀποδοθῆναι τοῖς ἐμπόροις. τούτων δὲ οὕτω γενομένων, ἀρχέβιος καὶ λυσιθείδης οἱ τριήραρχοι τῆς νεὼς ἐφ' ἧς ἔπλεον οἱ περὶ τὸν ἀνδροτίωνα, εἰσεπράττοντο τὰ χρήματα. ὡς δὲ ἐκεῖνοι μὲν οὐκ ἐφαίνοντο ἔχοντες αὐτά, οἱ πρεσβευταὶ δὲ ὡμολόγουν ἔχειν αὐτά, καὶ ἔδει πᾶν χρῆμα καταβαλεῖν, ἢ τοῖς νόμοις ὑποπίπτειν τοῖς τῶν ὀφειλόντων τὰ δημόσια. διὰ τοῦτο, φησι, τοῦτον τὸν νόμον τιμοκράτης βοηθοῦντα ἐκείνοις ἔθηκεν. ὁ μέντοι τιμοκράτης ἐκτετικέναι φησὶ τὰ χρήματα τοὺς περὶ ἀνδροτίωνα: καὶ δῆλον ἐντεῦθεν εἶναι, ὡς οὐκ ἐκείνων ἕνεκα τὸν νόμον εἰσέφερεν αὐτοῖς. κατηγορεῖ δὲ ὁ διόδωρος καὶ ἄλλο τοῦ νόμου. τήν τε γὰρ θέσιν αὐτοῦ μέμφεται ὡς γεγονυῖαν παρὰ τοὺς νόμους, καὶ ὑπεναντίον εἶναί φησι τοῖς ἀρχαίοις, καὶ ἀσύμφορον τοῖς κοινοῖς ἐπιδείκνυσιν.

Ἑτέρα ὑπόθεσις.

Πολέμου τυγχάνοντος ἀθηναίοις πρὸς βασιλέα, κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐγράφη ψήφισμα, πλοῖα σύλα πολεμίων εἶναι: καὶ γίνεσθαι τὰ τιμήματα τῶν κλεπτῶν δημόσια. μαύσωλος τῆς καρίας σατράπης ὢν τὰς πέραν νήσους κακῶς ἐποίει. κατεβόων οἱ βλαπτόμενοι, καὶ τοὺς ἀθηναίους ἐπεκαλοῦντο. ἔδοξε δὲ πρέσβεών πως αἰτιάσασθαι τὸν κᾶρα. πέμπουσιν οὖν ἀνδροτίωνα καὶ μελάνωπον καὶ γλαυκίαν πρὸς τὸν ἄρχοντα μαύσωλον τὸν τῆς ἀρτεμισίας ἄνδρα καὶ ἀδελφόν, ὡς ἀδικοῦντα τὰς νήσους αἰτιασομένους, καὶ βασιλεῖ χαριζόμενον, δι' ὃν κακῶς

ἐποίει τοὺς ἕλληνας. οὗτοι καὶ περιτυχόντες ναυκρατιτικῇ αἰγυπτίᾳ ἐχούσῃ φορτία, διεκόμιζον δὲ ταύτην ἀρχέβιος καὶ λυσιθείδης τριήραρχοι, κατάγουσιν εἰς τὸν πειραιᾶ τὴν ὁλκάδα. καὶ λόγων γινομένων τοῖς αἰγυπτίοις πρὸς τὸν δῆμον, καὶ ἱκετειῶν, οὐδὲν ἧττον ἐκρίθη τὰ χρήματα εἶναι δημόσια, ὡς πολεμίων ὄντων τῶν αἰγυπτίων. νόμου δὲ προστάττοντος τὸν χρησάμενον δημοσίοις χρήμασιν ἐπ' ἐνιαυτὸν ὅλον διπλάσια ταῦτα διδόναι, κατασχόντες οἱ πρέσβεις οὗτοι τάλαντα ἐννέα, καὶ τριάκοντα μνᾶς τῶν ἀπεμποληθέντων φορτίων ἐκ τῆς νεὼς, ὑπεύθυνοι ἐγίνοντο τῷ δημοσίῳ καὶ τῷ διπλασίῳ. σπανιότητος δὲ χρημάτων κατεχούσης τὸν δῆμον, ἀριστοφῶν τις δημαγωγὸς ἔγραψε ψήφισμα, ἑλέσθαι ζητητὰς τῶν ὀφειλόντων τῇ πόλει καὶ ἀποπειρωμένων διαλαθεῖν, καὶ τούτοις μηνύειν. ἐμήνυσεν εὐκτήμων ὁ πρὸς ἀνδροτίωνα μικρῷ πρόσθεν ἀγωνισάμενος, νυνὶ δὲ πρὸς τιμοκράτην, ἔχειν ἀρχέβιον καὶ λυσιθείδην ἐκ τῆς αἰγυπτίας ὁλκάδος τάλαντα ἐννέα, καὶ τριάκοντα μνᾶς. ἔγραψε δηλονότι φθόνων μὲν τῶν ἐκ τῆς προφανοῦς πρὸς ἀνδροτίωνα μάχην, διὰ δὲ τῆς τῶν τριηράρχων μνήμης, οὐδὲν ἧττον ἐπιβουλεύων τῷ ἀνδροτίωνι. διαδικασίας δὲ γινομένης τοῖς πρέσβεσι πρὸς τοὺς τριηράρχους, ἡττήθησαν οἱ πρέσβεις καὶ ὄφειλον τὰ χρήματα. προστάττοντος δὲ νόμου τὸν ὀφείλοντα ὑπὲρ τοῦ δευτέρου ἐνιαυτοῦ δεδέσθαι ἕως ἂν ἐκτίσῃ, ἔμελλον τῷ δεσμῷ καὶ οἱ πρέσβεις καθυποβάλλεσθαι. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ ἀρχομένου τοῦ δευτέρου ἐνιαυτοῦ, ἐν ᾧ καὶ δεθῆναι τοὺς πρέσβεις ἐχρῆν, ἔγραψε τιμοκράτης νόμον τοιοῦτον, εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ δεσμοῦ προστετίμηται κατὰ νόμον, ἢ κατὰ ψήφισμα, ἢ καὶ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, ἐξεῖναι αὐτῷ καταστήσαντι τρεῖς ἐγγυητὰς, ἢ μὴν ἐκτίσειν, οὓς ἂν ὁ δῆμος χειροτονήσῃ, ἀφίεσθαι τοῦ δεσμοῦ.

ἐὰν δὲ μὴ ἐκτίσῃ αὐτὸς ἢ οἱ ἐγγυηταί, τὸν μὲν ἐγγυηθέντα δεδέσθαι· τῶν δὲ ἐγγυητῶν δημοσίαν εἶναι τὴν οὐσίαν. τούτου τοῦ νόμου γραφὴν ἀπήνεγκαν Διόδωρος καὶ Εὐκτήμων, ὡς παρανόμου, καὶ ἀδίκου, καὶ ἀσυμφόρου. Ἀνδροτίων δὲ καὶ Γλαυκίας καὶ Μελάνωπος συνειπόντες δι' αὐτοὺς γεγενῆσθαι τὴν γραφήν, καταβάλλουσιν ἐννέα τάλαντα καὶ τριάκοντα μνᾶς· ἴσως μὲν γὰρ οὐκ ἂν καταβαλόντες, εἰ μὴ τὴν γραφὴν ἀπέδοσαν οἱ κατήγοροι· ὅμως δ' οὖν κατέβαλον. Κατηγορεῖ τοίνυν Εὐκτήμων καὶ Διόδωρος, φάσκοντες μὲν διὰ τοὺς πρέσβεις γεγράφθαι τὸν νόμον· εἰ δὲ καὶ ἐξέτισαν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ, διδομένης τῆς γραφῆς τότε ἐποίησαν· ὥστε τὴν προαίρεσιν τοῦ νομοθέτου ὕποπτον εἶναι. Οὐδὲν δὲ ἧττον ἐξετάζει τὸν νόμον ὁ ῥήτωρ ὡς καὶ κατ' ἄλλον τρόπον ἔχοντα κακῶς. καὶ γὰρ παρανόμως τεθεῖσθαί φησι καὶ ὑπεναντίως ἔχειν τοῖς νόμοις, καὶ ἄλλως ἀδικεῖν καὶ βλάπτειν δι' ὧν προστάττει, τὴν πόλιν. Διὰ ταῦτα γοῦν καὶ αἱ ὑποθέσεις τοῦ λόγου δύο. μία μὲν ὅτι διὰ τοὺς πρέσβεις γέγραπται· ἑτέρα δὲ, ὅτι ὑπεναντίος τοῖς νόμοις, καὶ ἐπιζήμιος, καὶ ἄδικος. ὥστε εἰ ἠδύνατο ἐκφυγεῖν ὁ Τιμοκράτης τὴν αἰτίαν τοῦ μὴ διὰ τοὺς πρέσβεις γεγραφέναι, ἀλλ' οὖν γε τοῦ μὴ πονηρὸν εἶναι οὐ διαφεύξεται. ἠδύνατο μὲν γὰρ τοῦ νομοθέτου κατηγορεῖν ὁ Διόδωρος, ὅτι πονηρὸν ἔγραψε νόμον, καὶ ὑπεναντίον τοῖς νόμοις, καὶ ἤρκεσεν ἂν αὐτῷ πρὸς ὑπόθεσιν ταῦτα. νῦν δὲ κατὰ τὴν τῶν πρέσβεων προσείληφε διαβολήν, ἕνεκα τοῦ νομοθέτου. Ἡ μὲν οὖν ὑπόθεσις τῆς αἰτίας δι' ἣν ἔθηκεν τὸν νόμον, στοχαστική. ζητεῖται γὰρ, εἰ διὰ τοὺς πρέσβεις ἔθηκεν, ἢ οὔ. ἡ δὲ κατὰ τὸν νόμον, πραγματική. καθόλου γὰρ πᾶσα κατηγορία ῥητοῦ, πραγματικὴν ἀπεργάζεται στάσιν. ῥητοῦ δὲ λέγω, οὐκ ἐξ οὗ περὶ ἑτέρου τι ζητεῖται, ὥσπερ ἐν στοχασμῷ, οὐδὲ τοῦ ἀναφερομένου εἰς τέχνην καὶ ἐξου-

σίαν, ὥσπερ ἐν ἀντιλήψει. ἐκεῖ μὲν ἐπὶ τοῖς ἐκβεβηκόσιν ἡ κρίσις: ἐν δὲ τῇ πραγματικῇ, ἐπὶ μέλλουσι. καὶ δεῖ γεγράφθαι τὸ ῥητὸν ἐν νόμῳ, καὶ ἐν ψηφίσμασιν. Ἔστι τοίνυν τούτου τοῦ λόγου κεφάλαια τέσσαρα, ἓν μὲν τὸ νόμιμον, ὃ διαιρεῖται διχῆ, εἴς τε τὸ πρόσωπον, καὶ εἰς τὸ πρᾶγμα, τουτέστιν, εἰς αὐτὸν τὸν νόμον ὅπως ἐναντίος ἐστὶ τοῖς νόμοις. δεύτερον, τὸ δίκαιον. τρίτον, τὸ συμφέρον, ὅτι ἐπιζήμιος. τέταρτον, τὸ δυνατὸν, ὅτι καὶ ἀδυνάτους ἐπιτάττει πράξεις. ἡ κρινομένη οὖν ὑπόθεσις ἐστὶν αὕτη ἡ ἐν τοῖς κεφαλαίοις. τὴν δὲ κατὰ τῶν πρέσβεων ὑπόθεσιν ἐν τῇ καταστάσει καὶ τῇ ἐκβάσει τέθηκε διαβολῆς ἕνεκα δηλονότι. ἐπειδὴ γὰρ ὁ νόμος δοκεῖ φιλανθρωπότατος εἶναι τῶν δεσμῶν ἀφιεὶς, τούτου ἕνεκα ἐντέθηκε πλεῖστα μὲν καὶ ἄλλα, μάλιστα δὲ τὰ δύο ταῦτα, τήν τε ὑπόθεσιν τὴν κατὰ τῶν πρέσβεων, ἵνα τῇ ὑπονοίᾳ ταύτῃ τὸν ἀκροατὴν κατὰ τὴν ὑποψίαν δοὺς κατὰ τοῦ αἰτιδίκου πείσῃ δι' αἰσχροκέρδειαν τεθεικότος ὑπὲρ ῥητόρων καὶ πολιτευομένων ἁρπάζειν τὰ κοινὰ προαιρουμένων: καὶ τὸ ἀσύμφορον, ἐν ᾧ ὅτι ἀποστερῆσαι τὴν πόλιν ἁπάντων τῶν ὀφλημάτων δίδωσι, πρὸς δὲ τὸ δυνατὸν, ὅτι εἰ καὶ ἐβουλόμεθα, οὐκ ἦν δυνατόν. ἀναιροῦνται γὰρ τῆς πολιτείας οἱ κανόνες. μὴ ἀγνοῶμεν δὲ ὅτι τὸ μὲν νόμιμον κεφάλαιον, ἐντελέστατα εἴργασται: τὸ δὲ δίκαιον, καὶ τὸ συμφέρον, καὶ τὸ δυνατὸν ἀλλήλοις συμπλέκεται. καὶ τὸ μὲν συμφέρον ἐν τούτοις ἐστὶ τὸ προηγούμενον. κατασκευάζεται δὲ διά τε τοῦ δικαίου, καὶ τοῦ ἀδίκου, καὶ τοῦ ἀδυνάτου: πᾶν γὰρ ἄδικον, καὶ ἀσύμφορον. τῷ δ' αὐτῷ καὶ περὶ τοῦ ἀδυνάτου βιάζεται χρῆσθαι λόγῳ. ὃ γὰρ ἀδύνατόν φησι, τοῦτο δὴ καὶ ἀσύμφορον. καὶ ἐπειδὴ Τιμοκράτης πολὺς ἐστὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ νόμου χρώμενος, αὕτη δὲ ἐπὶ τὸ δίκαιον ἀναφέροιτο ἂν, διὰ τοῦτο Δημοσθένης πανταχοῦ τῷ ἀσυμφόρῳ κέχρηται, δεικνὺς ἐπιβλαβῆ καὶ ἐπιζήμιον τυγχάνοντα τῇ πόλει τὸν νόμον.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Ο ΚΑΤΑ Τιμοκράτους λόγος.

ΟΥ μὲν ἀγῶνος, ὦ ἄνδρες δικασταί, τοῦ παρόντος οὐδ' ἂν αὐτὸν οἶμαι Τιμοκράτην εἰπεῖν ὡς αἴτιός ἐστιν ἄλλος τις αὐτῷ πλὴν αὐτὸς αὑτῷ. χρημάτων γὰρ οὐκ ὀλίγων ἀποστερῆσαι βουλόμενος τὴν πόλιν παρὰ πάντας τοὺς νόμους νόμον εἰσενήνοχεν οὔτ' ἐπιτήδειον, οὔτε δίκαιον, ὦ ἄνδρες δικασταί: ὃς τὰ μὲν ἄλλα ὅσα λυμανεῖται καὶ χεῖρον ἔχειν τὰ κοινὰ ποιήσει, κύριος εἰ γενήσεται, τάχα δὴ καθ' ἕκαστον ἀκούοντες ἐμοῦ μαθήσεσθε. ὃ δὲ μέγιστον ἔχω καὶ προχειρότατον πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, οὐκ ἀποκρύψομαι. τὴν γὰρ ὑμετέραν ψῆφον ἣν ὀμωμοκότες περὶ πάντων φέρετε, λύει καὶ ποιεῖ τοῦ μηδενὸς ἀξίαν ὁ τουτονὶ νόμος: οὐχ ἵνα κοινῇ τι τὴν πόλιν ὠφελήσῃ, πῶς γάρ, ὅς γε ἃ δοκεῖ συνέχειν τὴν πολιτείαν, τὰ δικαστήρια, ταῦτα ἄκυρα ποιεῖ, τῶν προστιμημάτων τῶν ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασιν ἐκ τῶν νόμων ὡρισμένων: ἀλλ' ἵνα τὸν πολὺν χρόνον ὑμᾶς τινὲς ἐκκεκλοπωμένων, καὶ πολλὰ τῶν ὑμετέρων διηρπακότων, μὴ δι' ἃ κλέπτοντες φανερῶς ἐλήφθησαν, καταθῶσι. καὶ τοσούτῳ ῥᾷόν ἐστιν ἰδίᾳ τινὰς θεραπεύειν, ἢ τῶν ὑμετέρων δικαίων περιίστασθαι: ὥστε οὗτος μὲν ἔχει παρ' ἐκείνων ἀργύρειον, καὶ οὐ πρότερον τοῦτον εἰσήνεγκεν ὑπὲρ δουλεύων τὸν νόμον. ἐμοὶ δ' ἐν χιλίαις ὑπὲρ ὑμῶν ἔθ' ὁ κίνδυνος: τοῦ τ' ἀπέχω τοῦ λαβεῖν τι παρ' ὑμῶν. Εἰώθασι μὲν οὖν οἱ πολλοὶ τῶν πράττειν τι προαιρουμένων τῶν κοινῶν, λέγειν ὡς ταῦθ' ὑμῖν σπουδαιότατ' ἐστὶ, καὶ μάλιστ' ἄξιον προσέχειν τούτοις τὸν νοῦν, * ὑπὲρ ὧν ἂν αὐτοὶ τυγχάνωσι ποιούμενοι τοὺς λόγους. ἐγὼ δ' εἴπερ τινὶ τοῦτο καὶ ἄλλῳ

προσηκόντως εἴρηται, νομίζω κἀμοὶ νῦν ἁρμόττειν εἰπεῖν. τῶν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν τῇ πόλει, καὶ τοῦ δημοκρατουμένην καὶ ἐλευθέραν εἶναι, ὡς ἄλλο τι τῶν νόμων αἰτιώτερόν ἐστιν, οὐδ᾽ ἂν ἕνα εἰπεῖν οἶμαι. περὶ τοίνυν αὐτοῦ τούτου νῦν ὑμῖν ἐστι σκεπτέον, πότερον δεῖ τοὺς μὲν ἄλλους νόμους οὓς ἔστι τοῖς ἀδικοῦσι τὴν πόλιν ὑμεῖς ἀνεγράψατε, ἀκύρους εἶναι, τόνδε δὲ κύριον: ἢ τοὐναντίον, τοῦτον μὲν λῦσαι, κατὰ χώραν δὲ μένειν τοὺς ἄλλους ἐᾶν. τὸ μὲν οὖν πρᾶγμα περὶ οὗ δεῖ νῦν ὑμᾶς γνῶναι, ὡς ἐν κεφαλαίῳ τις ἂν εἴποι, τοῦτ᾽ ἐστίν. ἵνα δ᾽ ὑμῶν μηδεὶς θαυμάζῃ, τί δή ποτ᾽ ἐγὼ μετρίως ὥς γ᾽ ἐμαυτὸν πείθω, τὸν ἄλλον χρόνον βεβιωκὼς, νῦν ἐν ἀγῶσι καὶ γραφαῖς δημοσίαις ἐξετάζομαι: βούλομαι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. ἔσται δὲ ταῦτα οὐκ ἀπὸ τοῦ πράγματος. ἐγὼ γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, προσέκρουσα ἀνθρώπῳ πονηρῷ, καὶ φιλαπεχθήμονι, καὶ θεοῖς ἐχθρῷ, ᾧ τελευτῶσα προσέκρουσεν ἡ πόλις ὅλη, ἀνδροτίωνα λέγω: καὶ τοσούτῳ δεινότερα εὐκτήμονος ἠδικήθην ὑπ᾽ αὐτοῦ: ὥσθ᾽ ὁ μὲν εὐκτήμων εἰς χρήματα ἔσθ᾽ ἃ κακῶς ἔπαθεν: ἐγὼ δ᾽ εἰ κατώρθωσεν ἐκεῖνος, ἣν ἐπ᾽ ἐμὲ ἦλθεν ὁδὸν, οὐχ ὅτι τῶν ὄντων ἀπεστερήμην ἄν, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἂν ἔζων: οὐδ᾽ ὃ κοινόν ἐστιν ἅπασιν ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου ῥᾴδιον ἦν ἄν μοι. αἰτιασάμενος γάρ με ἃ καὶ λέγειν ἄν τις ὀκνήσειεν εὖ φρονῶν, τὸν ἐμαυτοῦ πατέρα ὡς ἀπέκτονα, καὶ ἀσεβείας γραφὴν κατασκευάσας, εἰς ἀγῶνα κατέστησεν. ἐν ᾧ τοῦτο τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων οὐ μεταλαβὼν ὦφλε χιλίας. ἐγὼ δ᾽ ὥσπερ ἦν δίκαιον, μάλιστα μὲν διὰ τοὺς θεοὺς, ἔπειτα δὲ καὶ διὰ τοὺς δικάζοντας ὑμῶν ἐσώθην. τὸν δὴ εἰς τοιαῦτα καταστήσαντά με ἀδίκως ἀδιάλλακτον ἐχθρὸν ἡγούμην. ἰδὼν δὲ ἠδικηκότα κοινῇ πᾶσαν τὴν πόλιν, καὶ περὶ τὴν εἴσπραξιν τῶν εἰσφορῶν, καὶ περὶ τὴν ποίησιν τῶν πομπείων, καὶ χρήματα πολλὰ τῆς θεοῦ, καὶ τῶν

ἐπωνύμων, καὶ τῆς πόλεως ἔχοντα, καὶ οὐκ ἀποδιδόντα,
ἦλθον ἐπ' αὐτὸν μετὰ Εὐκτήμονος, ἡγούμενος ἁρμόττοντα
εἰληφέναι καιρὸν τοῦ βοηθῆσαί θ' ἅμα τῇ πόλει, καὶ τιμω-
ρίαν ὑπὲρ ὧν ἐπεπόνθειν, λαβεῖν. βουλοίμην δ' ἂν ἔμέ τε
τυχεῖν ὧν βούλομαι, τοῦτόν τε παθεῖν ὧν ἄξιός ἐστι. τοῦ δὲ
πράγματος οὐκ ἔτι ὄντος ἀμφισβητησίμου, ἀλλὰ πρῶτον
μὲν τῆς βουλῆς κατεγνωκυίας, εἶτα τοῦ δήμου, μίαν ἡμέραν
ὅλην ὑπὲρ τούτου αὐτοῖς ἀναλώσαντος, πρὸς δὲ τούτοις,
δικαστηρίοιν δυοῖν εἰς ἕνα καὶ χιλίους ἐψηφισμένων, οὐδ' οὔ-
σης δὲ οὐδεμιᾶς ἔτι ἀποστροφῆς τοῦ μὴ τὰ χρήματ' ἔχειν
ὑμᾶς, Τιμοκράτης οὑτοσὶ τοσοῦτον ὑπερεῖδεν ἅπαντα
τὰ πράγματα, ὥστε τίθησι τουτονὶ τὸν νόμον, δι' οὗ τῶν
ἱερῶν μὲν χρημάτων τοὺς θεούς, τῶν ὁσίων δὲ τὴν πόλιν ἀ-
ποστερεῖ: ἄκυρα δὲ τὰ γνωσθέντα ὑπὸ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ
δήμου καὶ τοῦ δικαστηρίου καθίστησιν: ἄδειαν δὲ τὰ κοινὰ
διαρπάζειν τῷ βουλομένῳ πεποίηκεν. ὑπὲρ δὴ τούτων
ἁπάντων λύσιν ταύτην εὑρίσκομεν οὖσαν μόνην, εἰ γρα-
ψάμενοι τὸν νόμον καὶ εἰσαγαγόντες εἰς ὑμᾶς λῦσαι δυ=
νηθείημεν. ἐξ ἀρχῆς οὖν βραχέσι τὰ πραχθέντα δίειμι
πρὸς ὑμᾶς, ἵνα μᾶλλον μάθητε καὶ παρακολουθήσητε
τοῖς περὶ τὸν νόμον αὐτὸν ἀδικήμασι. ψήφισμα εἶπεν ὑ=
μῖν Ἀριστοφῶν ἑλέσθαι ζητητάς. εἰ δέ τις οἶδέ τινα ἢ τῶν
ἱερῶν, ἢ τῶν ὁσίων χρημάτων ἔχοντά τι τῆς πόλεως, μη-
νύειν πρὸς τούτους. μετὰ ταῦτα ἐμήνυσεν Εὐκτήμων ἔχειν
Ἀρχέβιον καὶ Λυσιθείδην τριηραρχήσαντας χρήματα ναυ-
κρατητικά, τίμημα τάλαντα ἐννέα, καὶ τριάκοντα μνᾶς:
προσῆλθε τῇ βουλῇ: προβούλευμα ἐγράφη. μετὰ ταῦτα
γενομένης ἐκκλησίας, προὐχειροτόνησεν ὁ δῆμος: ἀναστὰς
Εὐκτήμων ἔλεγεν ἄλλα τε πολλά, καὶ διεξῆλθε πρὸς ὑ=
μᾶς, ὡς ἔλαβεν ἡ τριήρης τὸ πλοῖον ἢ Μελάνωπον ἄγου=
σα, καὶ Γλαυκέτην, καὶ Ἀνδροτίωνα πρεσβευτὰς ὡς

μαύσωλον· ὡς ἔθεσαν τὴν ἱκετηρίαν ὧν ἦν τὰ χρήματα ἄνθρωποι· ὡς ἐπεχειροτονήσαθ' ὑμεῖς μὴ ἴδια εἶναι. τότε ἀνέμνησεν ὑμᾶς τοὺς νόμους οὓς ἀνεγνώκατε, καθ' οὓς τοῦτον τὸν τρόπον παραχθέντων τῆς πόλεως γίγνεται τὰ χρήματα. ἐδόκει δίκαια λέγειν ὑμῖν ἅπασιν. ἀναπηδήσας ἀνδροτίων, καὶ γλαυκέτης, καὶ μελάνωπος, καὶ ταῦτα σκοπεῖτε ἂν ἀληθῆ λέγω, ἐβόων, ἠγανάκτουν, ἐλοιδοροῦντο, ἀπέλυον τοὺς τριηράρχους, ἔχειν ὡμολόγουν παρ' ἑαυτοῖς, ζητεῖν ἠξίουν τὰ χρήματα. ταῦτ' ἀκουσάντων ὑμῶν, ἐπειδήποτ' ἐπαύσανθ' οὗτοι * θορυβοῦντες, ἔδωκε γνώμην εὐκτήμων, ὡς δυνατὸν, δικαιοτάτην, ὑμᾶς μὲν εἰσπράττειν τοὺς τριηράρχους, ἐκείνοις δ' εἶναι περὶ αὐτῆς εἰς τοὺς ἔχοντας ἀναφοράν· ἐὰν δὲ ἀμφισβητῆταί τι, ποιεῖν διαδικασίαν, τὸν δὲ ἡττηθέντα τοῦτον ὀφείλειν τῇ πόλει. γράφονται τὸ ψήφισμα· εἰς ὑμᾶς εἰσῆλθεν· ἵνα συντέμω, κατὰ τοὺς νόμους ἔδοξεν εἰρῆσθαι, καὶ ἀπέφυγεν. ἐνταῦθα τί προσῆκε; τὰ μὲν χρήματα ἔχειν τὴν πόλιν, τὸν δ' ἀποστεροῦντα κολάζειν· νόμου δ' οὐδενὸς οὐδ' ὁπουοῦν προσέδει δήπου. Μέχρι μὲν δὴ τούτων οὐδὲν ἠδίκηθ' ὑπὸ τιμοκράτους τουτουί. μετὰ ταῦτα δὲ, πάντα γ' ἀνεδέξατο ἐφ' ἑαυτὸν τὰ προειρημένα, καὶ πάντα ἠδικημένοι φανήσεσθε ὑπὸ τούτου. ταῖς γὰρ ἐκείνων τέχναις καὶ πανουργίαις μισθώσας αὐτὸν, καὶ παρασχὼν ὑπηρέτην, ἐφ' αὐτὸν ἤγαγε τὰ δικήματα, ὡς ἐγὼ σαφῶς ὑμῖν ἀποδείξω. ἀνάγκη δὲ πρῶτον ὑπομνῆσαι τοὺς χρόνους ὑμᾶς, καὶ τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ τίθησι τὸν νόμον. καὶ γὰρ ὑβριστικῶς προσεκκεχλευακὼς ὑμᾶς φανήσεται. ἦν μὲν γὰρ σκιροφοριὼν μὴν, ἐν ᾧ τὰς γραφὰς ἥλωτο ἐκεῖνοι τὰς κατὰ τοῦ εὐκτήμονος. μισθωσάμενοι δὲ τοῦτον, καὶ οὐδὲ παρεσκευασμένοι τὰ δίκαια ποιεῖν ὑμῖν κατὰ τὴν ἀγορὰν λογοποιοὺς καθίεσαν, ὡς ἁπλᾶ μὲν εἰσὶν ἕτοιμοι τὰ χρή-

ματα ἐκτίνειν, διπλᾶ δὲ, οὐ δυνήσονται. ὧν δὲ ταῦτα ἐνέ-
δρα μετὰ χλευασίας, καὶ κατασκευασμὸς ὑπὲρ τοῦ λα-
θεῖν τόνδε τὸν νόμον τεθέντα. μαρτυρεῖ δ' ὅτι ταῦθ' οὕτως
ἔχει τοὔργον αὐτό. τῶν γὰρ χρημάτων ἐκείνοις τοῖς χρόνοις
δραχμὴν οὐ κατέθηκαν ὑμῖν. νόμῳ δ' ἐνὶ πλείους τῶν ὑ-
πάρχοντας ἀκύρους ἐποίησαν, καὶ τούτῳ τῶν πώποτε τε-
θέντων ἐν ὑμῖν αἰσχίστῳ καὶ δεινοτάτῳ. Βούλομαι δὴ
μικρὰ διεξελθὼν περὶ τῶν κειμένων νόμων καθ' οὓς εἰσιν
αἱ τοιαίδε γραφαί, περὶ αὐτοῦ τοῦ νόμου λέγειν, ὃν γέ-
γραμμαι. γενήσεσθε γὰρ εὐμαθέστεροι πρὸς τὰ λοιπὰ,
ταῦτα προακηκοότες. ἔστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐν τοῖς
οὖσι νόμοις ὑμῖν κυρίοις διωρισμένα ἀκριβῶς καὶ σαφῶς
πάνθ' ὅσα δεῖ ποιεῖν περὶ τῶν μελλόντων τεθήσεσθαι νό-
μων. καὶ πρῶτον μὲν ἁπάντων χρόνος ἐστὶν ἐγγεγραμμέ-
νος, ἐν ᾧ προσήκει νομοθετεῖν. εἶτ' οὐδὲ τόθ' ὡς ἂν ἑκάστῳ
δοκῇ, δέδωκε πράττειν ἐξῆν: ἀλλὰ προστάττει πρῶτον
μὲν ἐκθεῖναι πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων γράψαντα σκοπεῖν τῷ
βουλομένῳ. μετὰ ταῦτα ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὸν αὐτὸν νόμον
κελεύει τιθέναι. πρὸς τούτοις, λύειν τοὺς ἐναντίους. ἄλ-
λα, περὶ ὧν ἴσως οὐδὲν κατεπείγει ὑμᾶς νῦν ἀκοῦσαι. ἐὰν
δέ τις τούτων ἓν παραβῇ, τῷ βουλομένῳ δίδωσι γράφε-
σθαι. εἰ μὲν οὖν μὴ πᾶσιν ἔνοχος τούτοις Τιμοκράτης, καὶ
παρὰ πάντα ταῦτα εἰσενηνόχει τὸν νόμον, ἓν ἂν αὐτοῦ τις
ἐποιεῖτο κατηγόρημα, ὅτι δήποτε τοῦτ' ἦν. νῦν δὲ ἀνάγ-
κη καθ' ἕκαστον χωρὶς περὶ ἑκάστου διελόμενον λέγειν. πρῶ-
τον μὲν ὅπερ ἠδίκησε πρῶτον, τοῦτ' ἐρῶ, ὡς παρὰ πάντας
τοὺς νόμους ἐνομοθέτει. εἶτα τῶν ἄλλων ἑξῆς, ὅ, τι ἂν βου-
λομένοις ὑμῖν ἀκούειν ᾖ. Καί μοι λαβὲ τουτουσὶ τοὺς νόμους
καὶ ἀνάγνωθι. φανήσεται γὰρ τούτων οὐδὲν πεποιηκώς.
προσέχετε, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τὸν νοῦν ἀναγιγνωσκο-
μένοις τοῖς νόμοις.

Ἐπιχειροτονία νόμων.

Ἐπὶ δὲ τῆς πρώτης πρυτανείας τῇ ἑνδεκάτῃ ἐν τῷ δήμῳ ἐπειδὰν εὔξηται ὁ κῆρυξ, ἐπιχειροτονίαν ποιεῖν τῶν νόμων, πρῶτον μὲν περὶ τῶν βουλευτικῶν: δεύτερον δὲ περὶ τῶν κοινῶν: εἶτα οἳ κεῖνται τοῖς ἐννέα ἄρχουσιν: εἶτα τῶν ἄλλων ἀρχῶν. ἡ δ' ἐπιχειροτονία ἔστω ἡ προτέρα, ὅτῳ δοκοῦσιν ἀρκεῖν οἱ νόμοι οἱ βουλευτικοί: ἡ δ' ὑστέρα, ὅτῳ μὴ δοκοῦσιν: εἶτα τῶν κοινῶν κατὰ ταυτά. τὴν δ' ἐπιχειροτονίαν εἶναι τῶν νόμων κατὰ τοὺς νόμους τοὺς κειμένους. ἐὰν δέ τινες τῶν νόμων τῶν κειμένων ἀποχειροτονηθῶσι, τοὺς πρυτάνεις ἐφ' ὧν ἂν ἡ ἐπιχειροτονία γένηται, ποιεῖν περὶ τῶν ἀποχειροτονηθέντων τὴν τελευταίαν τῶν τριῶν ἐκκλησιῶν: τοὺς δὲ προέδρους, οἳ ἂν τύχωσι προεδρεύοντες ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, χρηματίζειν ἐπάναγκες πρῶτον, μετὰ τὰ ἱερὰ περὶ τῶν νομοθετῶν, καθ' ὅτι καθεδοῦνται, καὶ περὶ ἀργυρίου ὁπόθεν τοῖς νομοθέταις ἔσται: τοὺς δὲ νομοθέτας εἶναι ἐκ τῶν ὀμωμοκότων τὸν ἡλιαστικὸν ὅρκον. ἐὰν δ' οἱ πρυτάνεις μὴ ποιῶσι κατὰ τὰ γεγραμμένα τὴν ἐκκλησίαν, ἢ οἱ πρόεδροι μὴ χρηματίσωσι κατὰ τὰ γεγραμμένα, ὀφείλειν τῶν μὲν πρυτανέων ἕκαστον χιλίας δραχμὰς ἱερὰς τῇ ἀθηνᾷ: τῶν δὲ προέδρων ἕκαστος ὀφειλέτω τετταράκοντα δραχμὰς ἱερὰς τῇ ἀθηνᾷ: καὶ ἔνδειξις αὐτῶν ἔστω πρὸς τοὺς θεσμοθέτας, καθάπερ ἐάν τις ἄρχῃ ὀφείλων τῷ δημοσίῳ. οἱ δὲ θεσμοθέται τοὺς ἐνδειχθέντας εἰσαγόντων εἰς * τὸ δικαστήριον κατὰ τὸν νόμον: ἢ μὴ ἀνιόντων εἰς ἄρειον πάγον, ὡς καταλύοντες τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν νόμων. πρὸ δὲ τῆς ἐκκλησίας ὁ βουλόμενος ἀθηναίων νομοθετεῖν, ἐκτιθέτω πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων, γράψας τοὺς νόμους οὓς ἂν τιθῇ: ὅπως ἂν πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ἐκτεθέντων νόμων, ψηφίσηται ὁ δῆμος περὶ τοῦ χρόνου τοῖς νομοθέταις. ὁ δὲ τιθεὶς τὸν καινὸν νόμον ἀνα-

γράψας εἰς λεύκωμα ἐκτιθέτω πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων ὁσημέραι, ἕως ἂν ἐκκλησία γένηται. αἱρεῖσθαι δὲ καὶ τοὺς συναπολογησομένους τῷ δήμῳ τοῖς νόμοις, οἳ ἂν ἐν τοῖς νομοθέταις λύωνται, πέντε ἄνδρας ἐξ ἀθηναίων ἁπάντων, τῇ ἑνδεκάτῃ τοῦ ἑκατομβαιῶνος μηνός.

Οὗτοι πάντες οἱ νόμοι κεῖνται πολὺν ἤδη χρόνον, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ πεῖραν αὑτῶν πολλάκις δεδώκασιν, ὅτι συμφέροντες ὑμῖν εἰσι, καὶ οὐδεὶς πώποτε μὴ οὐ καλῶς ἔχειν ἀντεῖπεν αὐτούς: εἰκότως. οὐδὲν γὰρ ὠμὸν, οὐδὲ βίαιον, οὐδ' ὀλιγαρχικὸν προστάττουσιν. ἀλλὰ τοὐναντίον, πάντα φιλανθρώπως καὶ δημοτικῶς φράζουσι πράττειν. καὶ πρῶτον μὲν ἐφ' ὑμῖν ἐποίησαν διαχειροτονίαν, πότερον εἰσοιστέος ἐστὶ νόμος καὶ καινὸς, ἢ δοκοῦσιν ἀρκεῖν οἱ κείμενοι: μετὰ ταῦτα δὲ, ἂν χειροτονήσητε εἰσφέρειν, οὐκ εὐθὺς τιθέναι προσέταξαν, ἀλλὰ τὴν τρίτην ἀπέδειξαν ἐκκλησίαν: καὶ οὐδ' ἐν ταύτῃ τιθέναι δεδώκασιν, ἀλλὰ σκέψασθαι καθ' ὅτι τοὺς νομοθέτας καθεδεῖτε. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τούτῳ χρόνῳ προσέταξαν τοῖς βουλομένοις εἰσφέρειν ἐκτιθέναι τοὺς νόμους πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων, ἵν' ὁ βουλόμενος σκέψηται. κἂν ἀσύμφορον ὑμῖν τι κατίδῃ, φράσῃ, καὶ κατὰ σχολὴν ἀντείπῃ. τούτων μέντοι τοσούτων ὄντων, οὐδὲν πεποίηκε Τιμοκράτης οὑτοσί. οὔτε γὰρ ἐξέθηκε τὸν νόμον, οὔτ' ἔδωκεν εἴ τις ἐβούλετο ἀναγνοὺς ἀντειπεῖν, οὔτ' ἀνέμεινεν οὐδένα τῶν τεταγμένων χρόνων ἐν τοῖς νόμοις: ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ τοὺς νόμους ἀπεχειροτονήσατε, οὔσης ἑνδεκάτης τοῦ ἑκατομβαιῶνος μηνὸς, δωδεκάτῃ τὸν νόμον εἰσήνεγκεν εὐθὺς τῇ ὑστεραίᾳ, καὶ ταῦτα ὄντων κρονίων. καὶ διὰ ταῦτα ἀφειμένης τῆς βουλῆς, διαπραξάμενος μετὰ τῶν ὑμῖν ἐπιβουλευόντων, καθίζεσθαι νομοθέτας διὰ τοῦ ψηφίσματος, ἐπὶ τῇ τῶν παναθηναίων προφάσει. βούλομαι δ' ὑμῖν τὸ ψήφισμα αὐτὸ ἀναγνῶναι ὃ

νικῆσαι, ἵν' εἰδῆθ' ὅτι πάντα συνταξάμενοι καὶ οὐδὲν ἀπὸ ταὐτομάτου ἔπραττον οὗτοι. λάβε τὸ ψήφισμα αὐτοῖς, καὶ ἀναγίγνωσκε σύ.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Ἐπὶ τῆς πανδιονίδος πρώτης ἐνδεκάτῃ τῆς πρυτανείας τιμοκράτης εἶπεν, ὅπως ἂν τὰ ἱερὰ θύηταί τις, καὶ ἡ διοίκησις ἱκανὴ γίνηται, καὶ εἴ τινος ἐνδεῖ πρὸς τὰ παναθήναια, διοικηθῇ, τοὺς πρυτάνεις τοὺς τῆς πανδιονίδος καθίζειν νομοθέτας αὔριον. τοὺς δὲ νομοθέτας εἶναι ἕνα καὶ χιλίους ἐκ τῶν ὀμωμοκότων. συννομοθετεῖν δὲ καὶ τὴν βουλήν.

Ενθυμήθητε ἀναγιγνωσκομένου τοῦ ψηφίσματος, ὡς τεχνικῶς ὁ γράφων αὐτὸ τὴν διοίκησιν, καὶ τὸ τῆς ἑορτῆς προστησάμενος κατεπεῖγον, ἀνελὼν τὸν ἐκ τῶν νόμων χρόνον, αὐτὸς ἔγραψεν αὔριον νομοθετεῖν. οὐ μὰ Δί' οὐχ ἵνα ὡς κάλλιστα γένοιτό τι τῶν περὶ τὴν ἑορτήν. οὐδὲ γὰρ ἦν ὑπόλοιπον οὐδ' ἀδιοίκητον οὐδέν: ἀλλ' ἵνα μὴ προαισθομένου μηδενὸς ἀνθρώπων, μηδ' ἀντειπόντος τεθείη καὶ γένοιτο κύριος αὐτοῖς ὅδε ὁ νῦν ἀγωνιζόμενος νόμος. τεκμήριον δέ: καθιζομένων γὰρ τῶν νομοθετῶν, περὶ μὲν τῶν γεγραμμένων τούτων τῆς διοικήσεως καὶ τῶν παναθηναίων οὔτε χείρονα, οὔτε βελτίω νόμον οὐδένα εἰσήνεγκεν οὐδείς. περὶ δὲ ὧν οὔτε τὸ ψήφισμα ἐκέλευεν, οἵ τε νόμοι κωλύουσι, τιμοκράτης οὑτοσὶ κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν ἐνομοθέτει, κυριώτερον μὲν νομίσας τὸν ἐκ τοῦ ψηφίσματος, ἢ τὸν ἐν τοῖς νόμοις εἰρημένον χρόνον, οὐδ' ὁπουνδὲ φοβηθεὶς, εἰ ἁπάντων ὑμῶν ἀγόντων ἱερομηνίαν, καὶ νόμου κειμένου, μήτ' ἰδίᾳ μήτε κοινῇ μηδὲν ἀλλήλους ἀδικεῖν, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, μὴ δὲ χρηματίζειν ὅτι ἂν μὴ περὶ τῆς ἑορτῆς ᾖ, αὐτὸς οὐχ ἕνα τὸν τυχόντα, ἀλλὰ ὅλην ἀδικῶν φανήσεται τὴν πόλιν. καίτοι πῶς οὐ δεινὸν, εἰδότα μὲν τοὺς νόμους ὧν ὀλίγῳ πρότερον πάντες ἠκούσατε, κυρίους

ὄντας, εἰδότα δ' οὐκ ἐῶντας ἕτερον ψήφισμα οὐδέν, οὐδ'
ἂν ἔννομον ᾖ, κυριώτερον εἶναι, γράψαι καὶ θεῖναι νόμον
ὑμῖν κατὰ τὸ ψήφισμα, ὃ καὶ αὐτὸ παρὰ τοὺς νόμους εἰρη=
μένον ᾔδει; ἢ πῶς οὐ σχέτλιον τὴν μὲν πόλιν αὐτὴν ἑκά-
στῳ ἡμῶν δεδωκέναι ἄδειαν τοῦ μή τι παθεῖν ἀδίκως, ἢ δει-
νόν, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ποιήσασθαι ἱερομηνίαν, αὐτὴν δὲ
μὴ τετυχηκέναι ταύτης τῆς ἀσφαλείας παρὰ Τιμοκρά=
τους: ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ἱερομηνίᾳ τὰ μέγιστ' ἠδικῆσθαι; τί δ'
ἂν τις μεῖζον ἠδίκησεν ἰδιώτης ἀνήρ, ἢ καταλύων τοὺς νό-
μους αὐτῆς δι' ὧν οἰκεῖται; ὅτι μὲν τοίνυν οὐδὲν ὧν προσῆ-
κέ τι, καὶ κελεύουσιν οἱ νόμοι, πεποίηκεν, εἰς τὰ προει-
ρημένα τις σκοπῶν ἂν γνοίη. ὅτι δ' οὐ μόνον κατὰ ταῦτ' ἀ=
δικεῖ, εἰ παραβὰς τὸν χρόνον τὸν ἐκ τῶν νόμων, καὶ τὸ βου=
λεύσασθαι καὶ σκέψασθαι περὶ τούτων ὑμᾶς παντελῶς
ἀνελὼν οὔσης ἱερομηνίας ἐνομοθέτει: ἀλλὰ καὶ κατ' ἐ=
κεῖνο, ὅτι πᾶσιν ἐναντίον εἰσενήνοχε * τοῖς οὖσι νόμοις:
αὐτίκα δὴ μάλ' ἀκριβῶς μαθήσεσθε. Ἀνάγνωθι δέ μοι
λαβὼν τουτονὶ πρῶτον τὸν νόμον, ὃς διαῤῥήδην οὐκ ἐᾷ νό=
μον οὐδένα ἐναντίον εἰσφέρειν: ἐὰν δέ τις εἰσφέρῃ, γρά=
φεσθαι κελεύει. ἀναγίγνωσκε. Νόμος.

Τῶν δὲ νόμων τῶν κειμένων μὴ ἐξεῖναι λῦσαι μηδένα,
ἐὰν μὴ ἐν νομοθέταις: τότε δ' ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ τῶν
ἀθηναίων λύειν, ἕτερον τιθέντι ἀνθ' ὅτου ἂν λύῃ. δια-
χειροτονίαν δὲ ποιεῖν τοὺς προέδρους περὶ τούτων τῶν νό-
μων: πρῶτον μὲν περὶ τοῦ κειμένου εἰ δοκεῖ ἐπιτήδειος
εἶναι τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων, ἢ οὔ: ἔπειτα περὶ τοῦ τιθε-
μένου. ὁπότερον δ' ἂν χειροτονήσωσιν οἱ νομοθέται, τοῦτο
κύριον εἶναι. ἐναντίον δὲ νόμον μὴ ἐξεῖναι τιθέναι τῶν νό-
μων τῶν κειμένων μηδενί. ἐὰν δέ τις λύσας τινὰ τῶν νόμων
τῶν κειμένων, ἕτερον ἀντιθῇ μὴ ἐπιτήδειον τῷ ἀθηναίων
δήμῳ, ἢ ἐναντίον τῶν κειμένων, τῷ, τὰς γραφὰς εἶναι κατ'

αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον ὃς κεῖται, ἐάν τις μὴ ἐπιτήδειον θῇ νόμον.

Ἠκούσατε μὲν τοῦ νόμου. πολλῶν δὲ καλῶν κειμένων νόμων τῇ πόλει, οὐδενὸς ἧττον ἡγοῦμαι καὶ τοῦτον ἀξίως ἐπαίνου γεγράφθαι. σκέψασθε γὰρ ὡς δικαίως, καὶ σφόδρα ὑπὲρ τοῦ δήμου κεῖται. οὐκ ἐᾷ τοῖς ὑπάρχουσι νόμοις ἐναντίον εἰσφέρειν, ἐὰν μὴ λύσῃ τὸν πρότερον κείμενον. τίνος ἕνεκα; πρῶτον μὲν ἵν' ὑμῖν ἐξῇ τὰ δίκαια ψηφίζεσθαι μετ' εὐσεβείας. εἰ γὰρ εἴησαν δύο τινὲς ἐναντίοι νόμοι, καὶ τινὲς ἀντίδικοι παρ' ὑμῖν ἀγωνίζοιντο, ἢ περὶ δημοσίων, ἢ περὶ ἰδίων πραγμάτων, ἀξιοῖ δ' ἑκάτερος νικᾶν, μὴ τὸν αὐτὸν δεικνύων νόμον: οὔτ' ἀμφοτέροις ἐστὶ δήπου ψηφίσασθαι: πῶς γάρ; οὔτε θατέρῳ ψηφιζομένους εὐορκεῖν. παρὰ γὰρ τὸν ἐναντίον νόμον, ὄντα δὲ ὁμοίως κύριον, ἡ γνῶσις συμβαίνει. ἔπειτε οὖν ὑπὲρ ὑμῶν φυλαττόμενος ταῦτα προεῖπε, καὶ ἔτι πρὸς τούτοις βουλόμενος φύλακας ὑμᾶς τῶν νόμων καταστῆσαι. ᾔδει γὰρ ἐκεῖνο, ὅτι τὰς ἄλλας ἃς γέγραφεν αὐτῶν φυλακὰς ἔστι πολλαχοῦ διακρούσασθαι: τοὺς συνηγόρους οὓς χειροτονεῖτε, δύναιτ' ἂν πεῖσαί τις σιωπᾶν: ἐκτιθέναι κελεύει τοῦ προειδέναι πάντας: ὡς τάχ' ἂν εἰ τύχοι, τοὺς μὲν ἀντειπόντας ἄν, εἰ μὴ προαίσθοιντο, λάθοι: οἱ δ' οὐδὲν προσέχοντες * ἀγνοοῖεν ἄν. ἀλλὰ γράψασθαι νὴ Δί' ἕκαστόν ἐστιν, ὃ κἀγὼ νυνὶ πεποίηκα: κἂν ἐνταῦθ' ἀπαλλάξῃ τις τὸν ἀνθιστάντα, ἡ πόλις παρακέκρουσται. τίς οὖν μόνη φυλακὴ καὶ δικαία καὶ βέβαιος τῶν νόμων; ὑμεῖς οἱ πολλοί. ὅτι γὰρ τὸ γνῶναι τὸ δίκαιον καὶ δοκιμάσαι τὸ βέλτιον ἐξελέσθαι δύναιθ' ἂν ὑμῶν οὐδὲ εἷς, οὔτε ἀπαλλάξας καὶ διαφθείρας πεῖσαι τὸν χείρονα θέσθαι νόμον ἀντὶ τοῦ κρείττονος. διὰ ταῦτα πάντα ἐφ' ἑκάστην ἀπαντᾷ τὴν ὁδὸν τῶν ἀδικημάτων, κωλύων καὶ οὐκ ἐῶν βαδίζειν τοὺς ἐπιβουλεύοντας ὑμῖν. ταῦτα πάντα Τι-

μοκράτης, οὕτω καλῶς καὶ δικαίως κείμενα, ἠφάνισεν. ἐξήλειψεν ὅσον ἦν ἐπὶ τούτῳ, καὶ νόμον εἰσήνεγκεν ἅπασιν ἐναντίον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τοῖς οὖσιν, οὐ προαγνούς, οὐ λύσας, οὐ δοὺς αἵρεσιν, οὐκ ἄλλο ποιήσας οὐδὲν τῶν προσηκόντων. ὡς μὲν οὖν ἔνοχος τῇ γραφῇ καθέστηκεν, ἐναντίον εἰσενηνοχὼς τοῖς οὖσι νόμοις, οἶμαι πάντας ὑμᾶς ᾐσθῆσθαι. ἵνα δὲ εἰδῆτε πρὸς οἵους νόμους ὅδ᾽ οὗτος εἰσήνεγκεν: ἀναγνώσεται πρῶτον ὑμῖν τὸν τούτου νόμον: εἶτα καὶ τοὺς ἄλλους οἷς οὗτος ἐναντίος ἐστίν. Ἀναγίγνωσκε.

Νόμος.

Ἐπὶ τῆς πανδιονίδος πρώτης δωδεκάτῃ τῆς πρυτανείας Τιμοκράτης εἶπε. καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ προστετίμηται κατὰ νόμον, ἢ κατὰ ψήφισμα δεσμοῦ, ἢ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, εἶναι αὐτῷ, ἢ ἄλλῳ ὑπὲρ ἐκείνου, ἐγγυητὰς καταστῆσαι τοῦ ὀφλήματος, οὓς ἂν ὁ δῆμος χειροτονήσῃ, ἦ μὴν ἐκτίσειν τὸ ἀργύριον ὃ ὦφλε: τοὺς δὲ προέδρους ἐπιχειροτονεῖν ἐπάναγκες, ὅταν τις καθίστασθαι βούληται. τῷ δὲ καταστήσαντι τοὺς ἐγγυητάς, ἐὰν ἀποδιδῷ τῇ πόλει τὸ ἀργύριον, ἐφ᾽ οἷς κατέστησε τοὺς ἐγγυητάς, ἀφεῖσθαι τῶν δεσμῶν. ἐὰν δὲ μὴ καταβάλῃ τὸ ἀργύριον ἢ αὐτὸς, ἢ οἱ ἐγγυηταὶ ἐπὶ τῆς ἐνάτης πρυτανείας, τὸν μὲν ἐξεγγυηθέντα δεδέσθαι, τῶν δὲ ἐγγυητῶν δημοσίαν εἶναι τὴν οὐσίαν. περὶ δὲ τῶν ὠνουμένων τὰ τέλη, καὶ τῶν ἐγγυωμένων καὶ ἐκλεγόντων, καὶ τῶν τὰ μισθώσιμα μισθουμένων, καὶ τῶν ἐγγυωμένων τὰς πράξεις, εἶναι τῇ πόλει κατὰ τοὺς νόμους τοὺς κειμένους. ἐὰν δ᾽ ἐπὶ τῆς ἐνάτης πρυτανείας ὄφλῃ τοῦ ὑστέρου ἐνιαυτοῦ, ἐπὶ τῆς ἐνάτης, ἢ δεκάτης πρυτανείας ἐκτίνειν.

Ἀκηκόατε μὲν τοῦ νόμου. μνημονεύετε δ᾽ ἐξ αὐτοῦ μοι πρῶτον μὲν τό, καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων δεσμοῦ προστετίμηται, ἢ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ. ἔπειθ᾽ ὅτι πλὴν περὶ

τῶν πωλούντων, καὶ περὶ τῶν μισθουμένων, καὶ ὅσοι τούτους ἐγγυῶνται, χρῆσθαι κελεύει τῷ νόμῳ * ὅλως μὲν γάρ ἐστιν ὅδε γε ἅπασιν ἐναντίως τοῖς οὖσι. μάλιστα δὲ τοῦτο γνώσεσθε, * ἀκούσαντες τῶν νόμων αὐτῶν. λέγε.

Νόμοι.

Διοκλῆς εἶπε, τοὺς νόμους τοὺς πρὸ Εὐκλείδου τεθέντας ἐν δημοκρατίᾳ, καὶ ὅσοι ἐπ' Εὐκλείδου ἐτέθησαν, καὶ εἰσὶν ἀναγεγραμμένοι, κυρίους εἶναι. τοὺς δὲ μετ' Εὐκλείδην τεθέντας, καὶ τὸ λοιπὸν τιθεμένους, κυρίους εἶναι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἕκαστος ἐτέθη: πλὴν εἴ τῳ προσγέγραπται χρόνος, ὅντινα δεῖ ἄρχειν. ἐπιγράψαι δὲ, τοῖς μὲν νῦν κειμένοις τὸν γραμματέα τῆς βουλῆς, τριάκοντα ἡμερῶν. τὸ δὲ λοιπὸν ὃς ἂν τυγχάνῃ γραμματεύων, προσγραφέτω παραχρῆμα τὸν νόμον κύριον εἶναι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐτέθη.

Καλῶς ἐχόντων, ὦ ἄνδρες δικασταί, τῶν ὑπαρχόντων νόμων, ὅδε ὁ νῦν ἀναγνωσθεὶς νόμος ὥσπερ διώρισε καὶ βεβαιοτέρους ἐποίησεν αὐτούς. κελεύει γὰρ ἕκαστον ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐτέθη, κύριον εἶναι, πλὴν εἴ τῳ χρόνος προσγέγραπται. τούτῳ δὲ, τὸν γεγραμμένον ἄρχειν. διὰ τί; ὅτι πολλοῖς τῶν νόμων προσεγέγραπτο. * τὸν δὲ νόμον εἶναι κύριον τόνδε, ἀπὸ τῆς μετὰ τὸν νῦν ἄρχοντα. ὕστερον δὲ γράφων ὁ τεθεὶς ὑπὸ τούτοις τόνδε τὸν νόμον τὸν ἀνεγνωσμένον, οὐκ ἐνόμιζε δίκαιον εἶναι, τοὺς αὐτοὺς τῶν νόμων ἀναγεγραμμένους ὕστερον ἢ ἐτέθησαν, κυρίους εἶναι, ἀνενεγκεῖν εἰς τὴν ἡμέραν ἀφ' ἧς ἐτέθησαν, καὶ πρότερον ποιῆσαι κυρίους, ἢ ὁ θεὶς ἕκαστον ἠξίωσε. τούτῳ μὲν τῷ νόμῳ σκέψασθε ὡς ἐναντίος ἐστὶν ὃν οὗτος τέθηκεν. ὁ μὲν γε κελεύει, τὸν γεγραμμένον χρόνον ἢ τὴν ἡμέραν ἀφ' ἧς ἂν τεθῇ, κύριον εἶναι. ὁ δ' ἔγραψε, καὶ εἴ τινι προστετίμηται, περὶ τῶν παρεληλυθότων λέγων. καὶ οὐδὲ τοῦτο ὥρισεν ἄρχοντα προσγράψας, ἀφ' οὗ: ἀλλὰ πεποίηκεν οὐ μόνον ἀπὸ τῆς

ἡμέρας ἐν ᾗ τίθηκε, κύριον τὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ γενέσθαι τινὰ ἢ μή. ἀόριστον γὰρ ἅπαντα τὸν παρεληλυθότα πρὸς τοῦτο εἴληφε χρόνον. καίτοι χρῆν σε ὦ Τιμόκρατες, ἢ τοῦτον μὴ γράφειν, ἢ ἐκεῖνον λύειν, καὶ οὐχ ἵνα ὃ βούλει σὺ γένηται, πάντα τὰ πράγματα συνταράξαι. λέγε ἄλλον νόμον.

Νόμος.

Μὴ δὲ περὶ τῶν ἀτίμων ὅπως χρὴ ἐπιτίμους αὐτοὺς εἶναι. μὴ δὲ περὶ τῶν ὀφειλόντων τοῖς θεοῖς, ἢ τῷ δημοσίῳ τῶν ἀθηναίων περὶ ἀφέσεως τοῦ ὀφλήματος, ἢ τάξεως, ἐὰν μὴ ψηφισαμένων ἀθηναίων τὴν ἄδειαν πρῶτον, μὴ ἔλαττον ἑξακισχιλίων, οἷς ἂν δόξῃ κρύβδην ψηφιζομένοις. τότε δ' ἐξεῖναι χρηματίζειν, καθ' ὅ, τι ἂν τῇ βουλῇ, καὶ δήμῳ δοκῇ. Ἄλλος οὗτος νόμος, οὐκ ἐῶν περὶ τῶν ἀτίμων οὐδὲ τῶν ὀφειλόντων λέγειν, οὐδὲ χρηματίζειν περὶ ἀφέσεως τῶν ὀφλημάτων, οὐδὲ τάξεως, ἐὰν μὴ τῆς ἀδείας δοθείσης, καὶ ταύτης μὴ ἔλαττον, ἢ ἑξακισχιλίων ψηφισαμένων. οὗτος δ' ἔγραψεν ἄντικρυς, καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων δεσμοῦ προστετίμηται, εἶναι τὴν ἄφεσιν προειρημένῳ τοὺς ἐγγυησομένους, οὐ προτεθέντος οὐδενὸς περὶ τούτων, οὐδὲ δοθείσης ἀδείας λέγειν. καὶ ὁ μὲν νόμος, οὐδ' ἐπειδὰν τὴν ἄδειαν εὕρηταί τις ἔδωκεν ὡς ἂν βούληται, πράττειν, ἀλλ' ὡς ἂν τῇ βουλῇ, καὶ τῷ δήμῳ δοκῇ, τῷ δ' οὐκ ἀπέχρησε τοῦτ' ἀδικεῖν μόνον, εἰ μὴ δοθείσης τῆς ἀδείας λέγει, καὶ νόμον εἰσφέρει περὶ τούτων: ἀλλὰ καὶ προσέτι οὐκ εἰς τὴν βουλήν, οὐκ εἰς τὸν δῆμον εἰπών. περὶ τούτων οὐδὲν ἐν παραβύστῳ, τῆς βουλῆς μὲν ἀφειμένης, τῶν δ' ἄλλων διὰ τὴν ἑορτὴν ἱερομηνίαν ἀγόντων, λάθρα τὸν νόμον εἰσήνεγκε. καίτοι χρῆν σε ὦ Τιμόκρατες εἰδότα τὸν νόμον τόνδε ὃν ἀνέγνων, εἴ τι δίκαιον ἐβούλου πράττειν, πρῶτον μὲν πρόσοδον γράψασθαι πρὸς τὴν βουλήν, εἶτα τῷ δήμῳ διαλεχθῆναι. καὶ οὕτως,

εἰ πᾶσιν Ἀθηναίοις ἐδόκει, γράφειν καὶ νομοθετεῖν περὶ τούτων, καὶ τότε τοὺς χρόνους ἀναμείναντα τοὺς ἐκ τῶν νόμων. ἵνα τοὐναντίον τοῦ τοῦτον πράττων, εἰ καί τις ἐπιχείρει δεικνύειν οὐκ ἐπιτήδειον ὄντα τῇ πόλει τὸν νόμον, μὴ οὕτως ἐπιβουλεύειν γ' ἐδόκεις: ἀλλὰ γνώμῃ διαμαρτὼν ἀποτυχεῖν. νῦν δὲ τῷ λάθρᾳ καὶ ταχὺ καὶ παρὰ τοὺς νόμους ἐμβαλεῖν τὸν νόμον εἰς τοὺς νόμους καὶ μὴ θεῖναι πᾶσαν ἀφῄρησαι σαυτοῦ τὴν συγγνώμην. τοῖς γὰρ ἄκουσιν ἁμαρτάνουσι μέτεστι συγγνώμης, οὐ τοῖς ἐπιβουλεύσασιν: ὃ σὺ νῦν εἴληψαι ποιῶν. ἀλλὰ γὰρ αὐτίκα ἐρῶ περὶ τούτων: νῦν δ' ἀνάγνωθι τὸν ἑξῆς νόμον.

Νόμος.

Ἐὰν δέ τις ἱκετεύῃ ἐν τῇ βουλῇ, ἢ ἐν τῷ δήμῳ, περὶ ὧν δικαστήριον ἢ βουλὴ, ἢ ὁ δῆμος κατέγνω: ἐὰν μὲν αὐτὸς ὀφλὼν ἱκετεύῃ πρὶν ἐκτῖσαι, ἔνδειξιν εἶναι κατ' αὐτοῦ, καθάπερ ἐάν τις ὀφείλων τῷ δημοσίῳ ἡλιάζηται. ἐὰν δ' ἄλλος ὑπὲρ τοῦ ὠφληκότος ἱκετεύῃ πρὶν ἐκτῖσαι, δημοσία ἔστω αὐτοῦ ἡ οὐσία πᾶσα. ἐὰν δέ τις τῶν προέδρων δῷ τινὶ τὴν ἐπιχειροτονίαν, ἢ αὐτῷ τῷ ὀφληκότι, ἢ ἄλλῳ ὑπὲρ ἐκείνου πρὶν ἐκτῖσαι, ἄτιμος ἔστω.

Ἔστι μὲν ἔργον, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ περὶ πάντων τῶν νόμων οἷς οὗτος ἐναντίον εἰσενήνοχεν, ἐροῦμεν. ἄξιον δὲ εἴπερ περί του καὶ ἄλλου, καὶ περὶ τοῦδε, ὃν νῦν ἀνέγνω, διελθεῖν. ὁ γὰρ τὸν νόμον τοῦτον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θεὶς ᾔδει τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν πρᾳότητα τὴν ὑμετέραν: καὶ διὰ ταύτην ἑώρα περὶ πολλῶν ὑμᾶς ἑκόντας ἤδη ποτὲ μεγάλα ζημιωθέντας. βουλόμενος δὴ μηδεμίαν πρόφασιν τοῦ τὰ κοινὰ κακῶς ἔχειν ὑπολιπεῖν, τοὺς μετὰ τῶν νόμων κρίσει καὶ δικαστηρίᾳ μὴ δίκαια ποιεῖν ἐγνωσμένους οὐκ ᾤετο δεῖν τῆς εὐηθείας τῆς ὑμετέρας ἀπολαύειν, τὸ δεῖσθαι καὶ μετὰ συμφορᾶς ἱκετεύειν, ἔχοντας ἀφορμήν:

ἀλλ' ὅλως ἀπεῖπε μήτ' αὐτῷ, μήτ' ἄλλῳ μηδενὶ, μήθ' ἱκετεύειν, μήτε λέγειν περὶ τῶν τοιούτων, ἀλλὰ ποιεῖν τὰ δίκαια σιγῇ. εἰ τοίνυν τίς ἔροιθ' ὑμᾶς, ποτέροις μᾶλλον ἂν εἰκότως ποιήσαισθ' ὁτιοῦν τοῖς δεομένοις ἢ τοῖς ἐπιτάττουσιν, οἶδ' ὅτι φήσαιτ' ἂν τοῖς δεομένοις. τὸ μὲν γὰρ, χρηστῶν, τὸ δ' ἀναιδῶν ἀνθρώπων ἔργον ἐστί. οὐκοῦν οἱ νόμοι μὲν ἅπαντες προστάττουσιν ἃ χρὴ ποιεῖν· οἱ τιθέντες δὲ τοὺς ἱκετηρίας δέονται. εἰ τοίνυν ἱκετεύειν οὐκ ἔξεστιν, ἦ που νόμον γ' ἐπίταγμα ἔχοντα εἰσφέρειν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. καὶ γὰρ αἰσχρὸν περὶ ὧν μηδὲ χαρίζεσθαι δεῖν ὑπειλήφατε, περὶ τούτων ἀκόντων ὑμῶν ἐᾶν, ἃ τινὲς βούλονται προχειρῶσαι. Λέγε τὸν μετὰ τοῦτον ἐφεξῆς νόμον.

Νόμος.

Ὅσων δίκη πρότερον ἐγένετο, ἢ εὐθύνα, ἢ διαδικασία περὶ του ἐν δικαστηρίῳ, ἢ ἰδίᾳ, ἢ δημοσίᾳ, ἢ τὸ δημόσιον ἀπέδοτο, μὴ εἰσάγειν περὶ τούτων εἰς τὸ δικαστήριον, μὴ δ' ἐπιψηφίζειν τῶν ἀρχόντων μηδένα, μὴ δὲ κατηγορεῖν ἐώντων, ἃ οὐκ ἐῶσιν οἱ νόμοι.

Τιμοκράτης τοίνυν ὥσπερ ἐπὶ μαρτυρίαν ὧν ἀδικεῖ γράφων, εὐθὺς ἀρχόμενος τοῦ νόμου τἀναντία ἔθηκε τούτοις. ὁ μὲν γε οὐκ ἐᾷ περὶ ὧν ἂν ἅπαξ γνῷ τὸ δικαστήριον πάλιν χρηματίζειν: ὁ δ' ἔγραψε καὶ εἴ τινι προστετίμηται κατὰ νόμον, ἢ κατὰ ψήφισμα, τὸν δῆμον τούτῳ χρηματίζειν. ὅπως ἃ μὲν ἔγνω τὸ δικαστήριον, λυθήσεται, καταστήσῃ δ' ἐγγυητὰς ὁ ὀφλών. καὶ ὁ μὲν νόμος μὴ δ' ἐπιψηφίζειν φησὶ τῶν ἀρχόντων περὶ τούτων μηδένα: ὁ δ' ἔγραψε τοῖς προέδροις ἐπάναγκες, ἐάν τις καθαστῇ προσάγειν: καὶ προσέγραψεν ὁπότ' ἄν τις βούληται. Λέγε δ' ἕτερον νόμον.

Νόμος.

Τὰς δίκας καὶ τὰς διαίτας ὅσαι ἐγένοντο ἐν τοῖς νόμοις ἐν δημοκρατουμένῃ πόλει, κυρίας εἶναι. Οὔ φησι Τιμο-

κράτης, οὐκοῦν ὁπόσοις γ' ἂν δεσμοῦ προστιμηθῇ. λέγε.

ΝΟΜΟΣ.

Ὁπόσα δ' ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἐπράχθη, ἢ δίκη ἐδικάσθη, ἢ ἰδίᾳ, ἢ δημοσίᾳ, ἄκυρα εἶναι.

Ἐπίσχες. εἰπέ μοι, τί δεινότατον πάντες ἂν ἀκούσαντες φήσαιτε, καὶ τί ἂν μάλιστα ἀπεύξαισθε, οὐχὶ ταῦτα τὰ πράγματα, ἅπερ ἦν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, μὴ γενέσθαι; ἔγωγ' οἶμαι. ὁ γοῦν νόμος οὑτοσὶ εὐλαβούμενος ὡς ἐμοὶ δοκεῖ τοῦ τοιούτου, ἀπεῖπε τὰ πραχθέντα ἐπ' ἐκείνων μὴ κύρια εἶναι. οὗτοσὶ τοίνυν τὴν αὐτὴν κατέγνω παρανομίαν τῶν ἐπὶ τῆς δημοκρατίας πεπραγμένων, ἥνπερ ἐπ' ἐκείνων ὑμεῖς. ὁμοίως γοῦν ἄκυρα ποιεῖ. καίτοι τί φήσομεν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ποῖον κύριον τὸν νόμον ἐάσαντες γενέσθαι; πότερον τὰ δικαστήρια ἃ δημοκρατουμένης τῆς πόλεως ἐκ τῶν ὀμωμοκότων πληροῦται, ταὐτὰ ἀδικήματα τοῖς ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἀδικεῖν; καὶ πῶς οὐ δεινόν; ἀλλὰ δικαίως ἐψηφίσθαι; τίνος οὖν ἕνεκα τὸν λύοντα ταῦτα νόμον θέσθαι φήσομεν; πλὴν εἰ μὴ ὅπερ τις εἴποι, μανέντες. ἄλλο γὰρ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. Λέγ' ἕτερον νόμον.

ΝΟΜΟΣ.

Μὴ δὲ νόμον ἐξεῖναι ἐπ' ἀνδρὶ θεῖναι, ἐὰν μὴ τὸν αὐτὸν ἐπὶ πᾶσιν ἀθηναίοισ τιθῇ, ψηφισαμένων μὴ ἔλαττον ἑξακισχιλίων, οἷς ἂν δόξῃ, κρύβδην ψηφιζομένοις.

Οὐκ ἐᾷ νόμον, ἀλλ' ἢ τὸν αὐτὸν τιθέναι κατὰ τῶν πολιτῶν πάντων, καλῶς καὶ δημοτικῶς λέγων. ὥσπερ γὰρ τῆς ἄλλης πολιτείασ ἴσον μέτεστιν ἑκάστῳ, οὕτω καὶ τούτων ἴσον μετέχειν ἕκαστον ἀξιοῖ. δι' οὓς μὲν τοίνυν οὗτος εἰσέφερε τὸν νόμον, ὑμεῖς οὐδὲν ἐμοῦ χεῖρον γιγνώσκετε. αὐτὸν δὲ τούτων αὐτὸς ὁμολογήσειν μὴ ἐπὶ πᾶσι τὸν αὐτὸν τεθεικέναι, πλὴν περὶ τῶν τελωνῶν, καὶ τῶν μισθουμένων, καὶ τῶν τούτων ἐγγυητῶν, χρῆσθαι προσγράψας τῷ νόμῳ.

οὐκοῦν ὁπότε εἰσί τινες οὓς ἀφείλεις, οὐκ ἂν ἔτι εἴης ἴσον πᾶσι τὸν αὐτὸν τεθεικώς. καὶ μήν, οὐδ' ἐκεῖνό γ' ἂν εἴποις, ὡς ὅσοις δεσμοῦ προστιμᾶται, τούτων τὰ μάλιστα, ἢ τὰ μέγιστα ἀδικοῦσιν οἱ τελῶναι, ὥστε μόνοις αὐτοῖς μὴ μεταδοῦναι τοῦ νόμου. πολὺ γὰρ δήπου μᾶλλον οἱ προδιδόντες τι τῶν κοινῶν, ἢ οἱ τοὺς γονέας κακοῦντες, ἢ οἱ μὴ καθαρὰς τὰς χεῖρας ἔχοντες, εἰσιόντες δ' εἰς τὴν ἀγορὰν ἀδικοῦσιν. οἷς ἅπασιν οἱ μὲν ὑπάρχοντες νόμοι δεσμὸν προλέγουσιν· ὁ δὲ σὸς λελύσθαι δίδωσιν. ἀλλ' ἐνταῦθα πάλιν καταμέμψει τούτων ὧν ἐτίθεις. δεῖ γὰρ τὸ μὴ τελωνήσαντας ὀφείλειν αὐτοὺς ἀλλὰ κλέψαντας, μᾶλλον δὲ ἁρπάσαντας τὰ χρήματα, δεῖ τοῦτ' οὐκ ἐφρόντισας, οἶμαι, τῶν τελωνῶν. πολλοὺς δ' ἂν τις ἔχει νόμους ἔτι καὶ καλῶς ἔχοντας δεικνύναι, οἷς πᾶσιν ἐναντίος ἐστὶν ὃν οὗτος τέθεικεν· ἀλλ' ἴσως ἐγὼ μὲν εἰ περὶ πάντων ἐρῶ, ἐξωθήσομαι, περὶ τοῦ μὴ δ' ἐπιτήδειον ὅλως ὑμῖν εἶναι τὸν νόμον, εἰπεῖν· ὑμῖν δ' ὁμοίως ἔνοχος φανεῖται τῇ γραφῇ, καὶ εἰ ἑνὶ τῶν ὄντων νόμων ἐναντίος ἐστί. πῶς οὖν μοι δοκεῖ τοὺς μὲν ἄλλους ἐᾶν, περὶ δ' οὗ πρότερόν ποτε αὐτὸς οὗτος ἔθηκε νόμου διελθόντα, ἐπ' ἐκεῖνο ἰέναι τὸ μέρος τῆς κατηγορίας ἤδη, ὡς καὶ μεγάλα ἂν βλάπτοι γενόμενος κύριος τὴν πόλιν. τὸ μὲν οὖν τοῖς τῶν ἄλλων ἐναντίον εἰσενηνοχέναι νόμον, δεινόν, μὲν ἀλλ' ἄλλου δεῖται κατηγόρου. τῷ δὲ τῷ ὑφ' ἑαυτοῦ πρότερον κειμένῳ νόμῳ τἀναντία θεῖναι, τοῦτ' ἤδη περιεῖ κατήγορον αὐτὸν αὐτοῦ γεγενῆσθαι. ἵν' οὖν τοῦτ' εἰδῆτε γιγνόμενον, ἀναγνώσεται τὸν νόμον ὑμῖν αὐτόν, ὃν οὗτος ἔθηκεν. ἐγὼ δέ, σιωπήσομαι. Λέγε.

Νόμος

Τιμοκράτης εἶπεν, ὁπόσοι Ἀθηναίων κατ' εἰσαγγελίαν ἐκ τῆς βουλῆς, ἢ νῦν εἰσιν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, ἢ τὸ λοιπὸν καταταθῶσι, καὶ μὴ παραδοθῇ ἡ κατάγνωσις αὐτῶν τοῖς θεσμοθέταις

ἀπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ κατὰ πρυτανείαν, κατὰ τὸν εἰσαγγελτικὸν νόμον, δεδόχθαι τοῖς θεσμοθέταις εἰσάγειν τοὺς ἕνδεκα εἰς τὸ δικαστήριον ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν, ἀφ' ἧς ἂν παραλάβωσιν, ἐὰν μή τι τὸ δημόσιον κωλύσῃ. ἐὰν δὲ μή, ὅταν πρῶτον οἷόν τ' ᾖ. κατηγορεῖν δ' Ἀθηναίων τὸν βουλόμενον οἷς ἔξεστιν. ἐὰν δ' ἁλῷ, τιμάτω ἡ ἡλιαία περὶ αὐτοῦ, ὅ, τι ἂν δοκῇ ἄξιος εἶναι παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι. ἐὰν δὲ ἀργυρίου τιμηθῇ, δεδέσθω τέως ἂν ἐκτίσῃ, ὅ, τι, ἂν αὐτοῦ καταγνωσθῇ.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες δικασταί; Λέγε αὐτοῖς αὐτὸ τοῦτο πάλιν.

Νόμος.

Ἐὰν δὲ ἀργυρίου τιμηθῇ, δεδέσθω τέως ἂν ἐκτίσῃ. Πέπαυσο. ἔστιν οὖν ὅπως ἂν ἐναντιώτερά τις δύο θείη, τοῦ δεδέσθαι τέως ἂν ἐκτίσωσι, τοὺς ἁλόντας, καὶ τοῦ καθιστάναι τοὺς αὐτοὺς τούτου ἐγγυητάς, ἀλλὰ μὴ δεῖν; ταῦτα τίνων κατηγορεῖ Τιμοκράτης Τιμοκράτους, οὐ Διόδωρος, ἀλλ' ἄλλος ἡμῶν οὐδεὶς τοσούτων ὄντων τὸ πλῆθος. καί τοι τίνος ἂν ὑμῖν ἀπέχεσθαι δοκῇ λήμματος, ἢ τί ποιεῖν ὀκνῆσαι κέρδους ἕνεκα, ὅς γε τἀναντία αὐτὸς ἑαυτῷ νομοθετεῖν ἠξίωσεν, οὐδὲ τοῖς ἄλλοις τῶν νόμων ἐώντων; ἐμοὶ μὲν γὰρ ἕνεκα ἀναιδείας ὁ τοιοῦτος δοκεῖ πᾶν ἂν ἑτοίμως ἔργον ποιῆσαι. ὥσπερ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς περὶ τἆλλα κακουργοῦντας τοὺς ὁμολογοῦντας ἄνευ κρίσεως κολάζειν οἱ νόμοι κελεύουσιν· οὕτω δίκαιον καὶ τοῦτον, ἐπειδὴ τοὺς νόμους κακουργῶν εἴληπται, μὴ δόντας λόγον μηδ' ἐθελήσαντας ἀκοῦσαι καταψηφίσασθαι. ὡμολόγηκε γὰρ θατέρῳ τῷ προτέρῳ νόμῳ ἐναντίον τόνδε τιθεὶς ἀδικεῖν. Ὅτι μὲν τοίνυν καὶ παρὰ τούτου τοὺς νόμους, καὶ παρὰ τοὺς προειρημένους, καὶ μικροῦ δέω παρὰ πάντας εἰπεῖν τοὺς ὄντας ἐν τῇ πόλει τέθεικε τὸν νόμον, οἶμαι δῆλον

ἅπασιν ὑμῖν εἶναι. θαυμάζω δ' αὐτοῦ τί ποτε καὶ τολμήσει λέγειν περὶ τούτων. οὔτε γὰρ ὡς οὐκ ἐναντίος ἐσθ' ὁ νόμος τοῖς ἄλλοις δεικνύειν ἕξει, οὔθ' ὡς δι' ἀπειρίαν ἰδιώτην αὐτὸν ὄντα τοῦτ' ἔλαθε, δύναιτ' ἂν πεῖσαι. πάλαι γὰρ μισθοῦ, καὶ γράφων καὶ νόμους εἰσφέρων ὦπται. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ἔνεστιν αὐτῷ, ἀδίκημα μὲν εἶναι τὸ πρᾶγμα ὁμολογεῖσθαι, συγγνώμης δὲ τυχεῖν ἀξιοῦν. οὐδὲ γὰρ ἄκων, οὐδ' ὑπὲρ ἠτυχηκότων, οὐδ' ὑπὲρ συγγενῶν καὶ ἀναγκαίων αὐτῷ, τεθεικὼς φαίνεται τὸν νόμον: ἀλλ' ἑκὼν ὑπὲρ μεγάλα ἠδικηκότων ὑμᾶς, οὐδὲν προσηκόντων αὐτῷ. πλὴν εἰ μὴ συγγενεῖς ὑπολαμβάνειν φήσει τοὺς μισθουμένους αὐτόν. Ὡς τοίνυν οὐδ' ὧδ' ἐπιτήδειον νόμον, οὐδὲ συμφέροντ' εἰσενήνοχε, τοῦτ' ἤδη πειράσομαι νυνὶ δεικνύναι. οἶμαι δὴ πάντας ἂν ὁμολογῆσαι δεῖν τὸν ὀρθῶς ἔχοντα νόμον, καὶ συνοίσειν μέλλοντα τῷ πλήθει, πρῶτον μὲν ἁπλῶς καὶ πᾶσιν ὁμοίως γνωρίμως γεγράφθαι. καὶ μὴ τῷ μὲν εἶναι ταυτὶ περὶ αὐτοῦ νομίζειν, τῷ δὲ ταυτί: ἔπειτα εἶναι δυνατὰς τὰς πράξεις, ἃς δεῖ γίγνεσθαι διὰ τὸν νόμον. εἰ γὰρ ἂν καλῶς ἔχοι, μὴ δυνατὸν δέ τι φράζοι, εὐχῆς οὐ νόμου διαπεπράχοιτ' ἂν ἔργον. πρὸς δὲ τούτοις, οὐδενὶ τῶν ἀδικούντων φαίνεσθαι μηδεμίαν διδόντα ῥᾳστώνην. εἰ γὰρ δημοτικόν τις ὑπείληφε τὸ πράους εἶναι τοὺς νόμους, τίσι τούτοις προσεξετάζεται, κἂν περὶ ὀρθῶς βούληται σκοπεῖν, εὑρήσει τοῖς κρίνεσθαι μέλλουσιν, οὐ τοῖς ἐξεληλεγμένοις. ἐν μὲν γὰρ τοῖς, ἄδηλον εἴ τις ἐστ' ἀδίκως διαβεβλημένος: τοῖς δέ, οὐδὲ λόγος λείπεται τὸ μὴ οὐ πονηροῖς εἶναι. τούτων τοίνυν ὧν διεξελήλυθα ἐγὼ νῦν, οὐδ' ὁτιοῦν οὗτος ἔχων ὁ νόμος φανήσεται. τἀναντία δ' ἐξῆς πάντα. πολλαχόθεν μὲν οὖν ἄν τις ἔχῃ τοῦτο διδάσκειν: μάλιστα δὲ τὸν νόμον αὐτὸν ὃν τέθεικε διεξιών. ἔστι δ' οὐ τὸ μέν, αὐτοῦ καλῶς κείμενον, τὸ δέ, ἡμαρτημένον:

ἀλλ' ὅλος ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῆς πρώτης συλλαβῆς μέχρι τῆς τελευταίας, ἐφ' ὑμῖν κεῖται. λαβὲ δ' αὐτοῖς τὴν γραφὴν ταύτην, καὶ μέχρι τοῦ πρώτου μέρους ἀνάγνωθι τὸν νόμον. ῥᾷστα γὰρ οὕτως ἐγώ τε διδάξω, καὶ ὑμεῖς μαθήσεσθε ἃ λέγω.

Νόμος.

Ἐπὶ τῆς πανδιονίδος πρώτης πρυτανείας δωδεκάτῃ τῶν προέδρων, ἐπεψήφισεν ἀριστοκλῆς μυῤῥινούσιος, τιμοκράτης εἶπε, καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ προστετίμηται κατὰ νόμον, ἢ κατὰ ψήφισμα δεσμοῦ, ἢ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, εἶναι αὐτῷ, ἢ ἄλλῳ ὑπὲρ ἐκείνου ἐγγυητὰς καταστῆσαι.

Ἐπίσχες: αὐτίκα γὰρ καθ' ἕκαστον ἀναγνώσῃ. τουτὶ πάντων, ὦ ἄνδρες δικασταί, τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ νόμῳ σχεδόν ἐστι δεινότατον. οἶμαι γὰρ οὐδένα ἀνθρώπων ἄλλον τολμῆσαι νόμον εἰσφέροντα ἐπὶ τῷ χρῆσθαι τοὺς πολίτας αὐτῷ, τὰς κατὰ τοὺς πρότερον κυρίους νόμους κρίσεις γεγενημένας ἐπιχειρῆσαι λύειν. ἀλλὰ τοίνυν οὑτοσὶ τιμοκράτης ἀναιδῶς καὶ οὐδ' ἀποκρυψάμενος πεποίηκε γράψας διαῤῥήδην, καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ προστετίμηται κατὰ νόμον, ἢ κατὰ ψήφισμα δεσμοῦ, ἢ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ. περὶ μὲν δὴ τῶν μελλόντων ἔτι δίκαιον ἔπεισεν ὑμᾶς, οὐκ ἂν ἠδίκει. περὶ δὲ ὧν δικαστήριον ἔγνωκε, καὶ τέλος ἔχει, πῶς οὐχὶ δεινὰ ποιεῖ νόμον εἰσφέρων δι' οὗ ταῦτα λυθήσεται; ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐάσας κύριον γενέσθαι τὸν τούτου νόμον γράψειεν ἕτερον τοιόνδε. καὶ εἴ τινες ὠφληκότες χρήματα καὶ δεσμοῦ προστετιμημένον αὐτοῖς, ἐγγυητὰς κατέστησαν, κατὰ τὸν τούτου νόμον μὴ ἐξεῖναι τὴν διεγγύησιν αὐτοῖς, μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεγγυᾶν μηδένα. ἀλλ' οὔτε ταῦτα ποιήσειεν ἂν οὐδεὶς ὑγιαίνων, οἶμαι, οὔτ' ἐκεῖνα λύων ἠδίκεις. χρῆν δ' αὐτὸν εἰ τὸ πρᾶγ-

μ' ἐνόμιζε δίκαιον, ὥστε τοῖς ὕστερον γιγνομένοις θεῖναι τὸν νόμον, καὶ μὴ συγκλείοντα εἰς ταὐτὸ τὰ μέλλοντα τοῖς παρεληλυθόσι καὶ τὰ μὴ δῆλα τοῖς φανεροῖς ἀδικήμασιν, εἶτα ὥστε πᾶσι χρῆσθαι τὴν αὐτὴν γνώμην. πῶς γὰρ οὐ δεινὸν τοὺς αὐτοὺς ἠξιωκέναι δικαίων τούς τ' ἐξεληλεγμένους ἀδικοῦντας τὴν πόλιν πρότερον καὶ τοὺς μὴ δ' εἰ κρίθωσιν ἄξιον δράσοντάς τι, δήλους. καὶ μὴν κἀκεῖθεν ἴδοι τις ἄν, ὡς δεινὸν πεποίηκε τὸ θεῖναι περὶ τῶν παρεληλυθότων τὸν νόμον, εἰ λογίσαιτο παρ' αὑτῷ, τί ποτ' ἐστὶν ᾧ νόμος ὀλιγαρχίας διαφέρει· καὶ τί δή ποτ', οἱ μὲν ἀπὸ νόμων ἐθέλοντες ἄρχεσθαι σώφρονες καὶ χρηστοὶ πολῖται νομίζονται· οἱ δ' ἀπὸ τῆς ὀλιγαρχίας, ἄνανδροι, καὶ δοῦλοι. εὕροι γὰρ ἂν ὡς ἀληθῶς τοῦτο προχειρότατον. ὅτι τῶν μὲν ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις ἕκαστος, καὶ τὰ πεπραγμένα λῦσαι καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἃ ἂν αὐτῷ δοκῇ, προστάξαι κύριός ἐστιν· οἱ δὲ νόμοι περὶ τῶν μελλόντων ἃ χρὴ γίγνεσθαι φράζουσι μετὰ τοῦ πεῖσαι τεθέντες, ὡς συνοίσουσι τοῖς χρωμένοις. Τιμοκράτης δ' εἶναι ἐν δημοκρατουμένῃ τῇ πόλει νομοθετεῖν, τὴν ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας ἀδικίαν εἰς τὸν αὑτοῦ νόμον μετήνεγκε, καὶ περὶ τῶν παρεληλυθότων αὐτὸν κυριώτερον τῶν καταγνόντων δικαστῶν ἠξίωσε ποιῆσαι. καὶ οὐ τοῦτο μόνον πεποίηκεν ὑβριστικὸν, ἀλλὰ καὶ γέγραφε καὶ τὸ λοιπὸν ἐάν τινι προστιμηθῇ δεσμοῦ, εἶναι καταστήσαντι τοὺς ἐγγυητὰς, ἢ μὴν ἐκτίσειν, ἀφεῖσθαι. καίτοι ἐχρῆν αὐτὸν εἰ τὸ δεδέσθαι δεινὸν ἡγεῖτο, μηδενὶ προστιμᾶν, ὃς ἂν ὑμῶν ἐγγυητὰς καταστήσῃ, δεσμοῦ νομοθετῆσαι μὴ προλαβόντα καταγνωκότας ὑμᾶς τὸν δεσμὸν, μὴ δ' ἐχθρὰς διατεθέντα πρὸς ὑμᾶς τὸν ἡλωκότα. τηνικαῦτα ποιεῖν τὸν τεθέντα πρὸς ὑμᾶς τὸν ἡλωκότα. νυνὶ δ' ὥσπερ ἐνδεικνύμενος ὅτι κἂν ὑμῖν δοκῇ δεδέσθαι τινὰ, αὐτὸς ἀφήσει, τοῦτον τὸν τρόπον τὸν νόμον εἰσήνεγκεν. ἆρ' οὖν τῷ δοκεῖ συμφέρειν τῇ πόλει

τοιοῦτος νόμος, ὃς δικαστηρίου γνώσεως αὐτὸς κυριώτερος ἔσται, καὶ τὰς ὑπὸ τῶν ὀμωμοκότων * γνώσεις τοῖς ἀνωμότοις προστάξει λύειν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. φαίνεται τοίνυν ὁ τούτου νόμος ταῦτ' ἔχων ἀμφότερα, ὥστ' εἴπερ ὑμῶν ἑκάστῳ μέλει τι τῆς πολιτείας καὶ δεῖν οἴεται κυρίαν εἶναι τὴν αὐτοῦ γνώμην περὶ ὧν ἂν ὀμωμοκὼς ψηφίσηται, λυτέος καὶ οὐκ ἐατέος ὁ τοιοῦτος νόμος κύριος γίνεσθαι νυνί. οὐ τοίνυν ἀπέχρησεν αὐτῷ τὰ δικαστήρια ἄκυρα ποιῆσαι τῶν προστιμημάτων. ἀλλ' οὐδὲ * ἃ δίκαια ὥρισεν αὐτὸς ἐν τῷ νόμῳ καὶ προσέταξε τοῖς ὠφληκόσιν, οὐδὲ ταῦτα ἁπλῶς οὐδὲ ἀδόλως φανήσεται γεγραφώς, ἀλλ' ὡς ἂν μάλιστά τις ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι καὶ παρακρούσασθαι βουλόμενος. σκέψασθε γὰρ ὡς γέγραφε. Τιμοκράτης εἶπε, φησί, καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ προστετίμηται κατὰ νόμον, ἢ κατὰ ψήφισμα δεσμοῦ, ἢ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, εἶναι αὐτῷ ἢ ἄλλῳ ὑπὲρ ἐκείνου ἐγγυητὰς καταστῆσαι, οὓς ἂν ὁ δῆμος χειροτονήσῃ, ἢ μὴν ἐκτίσειν. ἐνθυμεῖσθε ἀπὸ τοῦ δικαστηρίου καὶ τῆς * καταγνώσεως, οἳ διεπήδησεν ἐπὶ τὸν δῆμον ἐκκλέπτων τὸν ἠδικηκότα, καὶ τὴν παράδοσιν αὐτοῦ τὴν τοῖς ἕνδεκα. τίς γὰρ ἀρχὴ παραδώσει τὸν ὀφλόντα, τίς τῶν ἕνδεκα παραλήψεται. κελεύοντος μὲν τοῦ νόμου τούτου ἐν τῷ δήμῳ καθιστάναι τοὺς ἐγγυητάς, ἀδυνάτου δ' ὄντος αὐθημερὸν ἐκκλησίαν ἅμα καὶ δικαστήριον γίνεσθαι, οὐδαμοῦ δ' ἐπιτάττοντος φυλάττειν ἕως ἂν καταστήσῃ τοὺς ἐγγυητάς; καίτοι τί ποτ' ἦν δι' ὃ προσγράψαι σαφῶς ὤκνησε: τὴν δ' ἀρχὴν τὸν ὀφλόντα φυλάττειν ἕως ἂν καταστήσῃ τοὺς ἐγγυητάς; πότερον οὐχὶ δίκαιον; εὖ οἶδ' ὅτι πάντες ἂν φήσαιτε. ἀλλ' ἐναντίον ἦν τινὶ τῶν νόμων; οὐκ· ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τοὺς νόμους. τί ποτ' οὖν ἦν; οὐδὲν ἂν εὕροι τι ἄλλο, πλὴν ὅτι οὐκ ὅπως δώσει δίκην ὧν ἂν ὑμεῖς καταγνῶτε, ἐσκόπει, ἀλλ' ὅπως μή.

εἶτα πῶς γέγραπται μετὰ ταῦτα καθιστάναι τοὺς ἐγγυητάς, ἢ μὴν ἐκτίσειν τὸ ἀργύριον ὃ ὦφλεν. ἐνταυθοῖ πάλιν τῶν μὲν ἱερῶν χρημάτων τὴν δεκαπλασίαν * ἀφῄρηται· τῶν δὲ ὁσίων, ὃ προσῆν ἐν τῷ νόμῳ διπλασιάζεται τὸ ἥμισυ. πῶς δὴ τοῦτο ποιεῖ; γέγραφεν αὐτὶ μὲν τοῦ τιμήματος τὸ ἀργύριον, αὐτὶ δὲ τοῦ, τὸ γιγνόμενον, ὃ ὦφλε. διαφορὰ δέ τι; εἰ μὲν ἔγραψε καθιστάναι τοὺς ἐγγυητάς, ἢ μὴν ἐκτίσειν τὸ τίμημα τὸ γιγνόμενον, προσπεριελήφει τοὺς νόμους ἂν καθ' οὓς τὰ μὲν, δεκαπλᾶ, τὰ δὲ, καὶ διπλᾶ γίγνεται τῶν ὀφλημάτων· ὥστε ἐκ τούτων ἦν ἀνάγκη τοῖς ὄφλουσι τὸ γεγραμμένον τ' ἐκτίνειν, καὶ τοῖς ἐκ τῶν νόμων προσοῦσας ζημίας καταβάλλειν. νῦν δ' ἐν τῷ γράψαι τὴν κατάστασιν εἶναι τῶν ἐγγυητῶν, ἢ μὴν ἐκτίσειν τὸ ἀργύριον, ὃ ὦφλεν, ἐκ τῆς λέξεως καὶ τῶν γραμμάτων, ἐφ' οἷς ἕκαστος εἰσῄει, ποιεῖ τὴν ἔκτισιν, ἐν οἷς πᾶσιν ἁπλοῦν * ὅστις ὤφληκεν ἀργύριον, γέγραπται. μετὰ ταῦτα τοίνυν τηλικοῦτον πρᾶγμα αἱρῶν, ἐν τῇ τῶν ῥημάτων μεταθέσει, προσέγραψε, τοὺς δὲ προέδρους ἐπιχειροτονεῖν ἐπάναγκες, ὅταν τις καθιστάναι βούληται, παρὰ πάντας τοὺς νόμους, οἰόμενος δεῖν σώζειν τὸν ἠδικηκότα, καὶ τὸν ἐν ὑμῖν ἡλωκότα. δοὺς γὰρ ὅταν βούληται τὴν κατάστασιν αὐτῷ τῶν ἐγγυητῶν, ἐπ' ἐκείνῳ πεποίηκε μηδέποτ' ἐκτίσαι, μηδὲ δεθῆναι. τίς γὰρ οὐ προαιρεῖται φαῦλος ἀνθρώπους, οὓς ὅταν ὑμεῖς ἀποχειροτονήσητε· ἀπαλλάξων); ἐὰν γάρ τις ὡς ἐν καθιστάνται τοὺς ἐγγυητὰς ἀξιοῖ δεδέσθαι, φήσει καὶ καθιστάναι καὶ καταστήσειν καὶ λέξει τὸν τούτου νόμον, ὃς καθιστάναι μὲν ὅταν βούληται, κελεύει, φυλάττειν δέ πως, οὐ λέγει, οὐδ' ἂν ἀποχειροτονήσηθ' ὑμεῖς τοὺς ἐγγυητὰς δεδέσθαι προστάττει. ἀλλ' ὡς ἀληθῶς ὥσπερ ἀλεξιφάρμακόν ἐστι τοῖς ἀδικεῖν βουλομένοις. τῷ δὲ καταστήσαντι, φησι, τοὺς ἐγγυητάς, ἐὰν ἀποδιδῷ τῇ πόλει τὸ ἀργύριον ἐφ' ᾧ κατέστησε

τοὺς ἐγγυητὰς, ἀφεῖναι τοῦ δεσμοῦ. πάλιν ἐνταῦθ' ἐπιμένων ἐπὶ τοῦ κακουργήματος, ὃ μικρῷ πρότερον εἶπον, καὶ οὐκ ἐπιλαθόμενος. οὐδ' ἔγραψε τὸ τίμημα, τὸ γιγνόμενον ἀλλὰ τὸ ἀργύριον ὃ ὦφλεν ἐὰν ἀποδιδῷ, ἀφεῖσθαι τοῦ δεσμοῦ. ἐὰν δὲ μὴ καταβάλῃ τἀργύριον, ἢ αὐτὸς, ἢ ἐγγυηταὶ ἐπὶ τῆς ἐνάτης πρυτανείας τὸν μὲν ἐξεγγυηθέντα δεδέσθαι, τῶν δὲ ἐγγυητῶν δημοσίαν εἶναι τὴν οὐσίαν. ἐν δὴ τῷ πλουσιωτάτῳ τούτῳ, παντελῶς αὐτὸς αὑτοῦ κατήγορος ὡς ἀδικεῖ, γενναίως φανήσεται. οὐ γὰρ ὅλως τὸ δεδέσθαι τινὰ τῶν πολιτῶν αἰσχρὸν, ἢ δεινὸν νομίσας, ἀπεῖπε μηδέν· ἀλλὰ τὸν καιρὸν ἐν ᾧ τὸν ἠδικηκότα ἐνῆν παρόντα λαβεῖν ἐκκλέψας, τοὔνομα μὲν τῆς τιμωρίας ἔλιπε τοῖς ἀδικουμένοις ὑμῖν λαβεῖν, τὸ δ' ἔργον ἀφείλετο. καὶ τῶν ἀκόντων ἔδωκεν ἄφεσιν τοῖς τὰ ὑμέτερα ἀξιοῦσιν ἔχειν βίᾳ. καὶ μονονοὺ προσέγραψε δίκην ἐξεῖναι λαχεῖν αὐτῷ κατὰ τῶν δικαστῶν τῶν προστιμησάντων τοῦ δεσμοῦ. ὃ δὲ πολλῶν ὄντων καὶ δεινῶν ὧν ἐν τῷ νόμῳ τέθεικε, μάλιστ' ἄξιόν ἐστ' ἀγανακτῆσαι, βούλομαι πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. δι' ὅλου γὰρ τοῦ νόμου τῷ καθιστάντι τοὺς ἐγγυητὰς, ἅπαντας λέγει. τῷ δὲ μὴ καθιστάντι, μήτε βελτίους, μήτε χείρους, μήθ' ὅλως προσέχοντι τὸν νοῦν ὑμῖν, οὐδεμίαν οὔτε δίκην, οὔτε τιμωρίαν προσγέγραφεν, ἀλλ' ἄδειαν πεποίηκε τοσαύτην, ὅσην οἷόν τε γενέσθαι πλείστην. καὶ γὰρ τὸν χρόνον ὃν διώρισε τὴν ἐνάτην πρυτανείαν, τῷ καθιστάντι λέγει τοὺς ἐγγυητάς. γνοίη δ' ἄν τις ἐκεῖθεν. προσέγραψε δημοσίαν εἶναι τὴν οὐσίαν τὴν τῶν ἐγγυητῶν, ἂν μὴ ὁ ἐκτίσῃ. τοῦ δὲ μὴ καταστήσαντος οὐκ ἔνι δήπουθεν ἐγγυητὰς ὑπάρχειν. καὶ τοῖς μὲν προέδροις οἱ κεκληρωμένοι καθίζουσιν ἐξ ὑμῶν, ἐπάναγκες ἐποίησεν, ὅταν καθίσῃ τις δέχεσθαι: τοῖς δ' ἀδικοῦσι τὴν πόλιν, οὐδεμίαν προσέγραψεν ἀνάγκην: ἀλλ' ὥσπερ εὐεργέταις αἵρεσιν αὐτοῖς ἔδωκεν εἰ χρὴ δου-

ναι δίκην ἢ μή. καί τοι πῶς ἂν ἀσυμφορώτερος ὑμῖν τού-
του γένοιτο νόμος, ἢ κάκιον ἔχων ὃς πρῶτον μὲν περὶ τῶν
ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου κριθέντων ἐναντία τοῖς ἐφ'
ὑμῶν ἐγνωσμένοις προστάττει. δεύτερον δὲ περὶ τῶν μελ-
λόντων κριθήσεσθαι προστιμᾶν κελεύων τοὺς δικαστὰς τοὺς
ὀμωμοκότας ἄκυρα τὰ προστιμήματα ποιεῖ: πρὸς δὲ
τούτοις ἐπιτίμους τοὺς ὀφείλοντας, οὐ τὰ προσήκοντα ἐκ-
τίνοντας καθίστησιν. ὅλως δ' ἐπιδείκνυσι μάτην ὀμνύν-
τας, τιμῶντας, δικάζοντας, ὀργιζομένους, ἅπαντα ποιοῦν-
τας ὑμᾶς. ἐγὼ μὲν γὰρ εἰ κριτίας ὁ γενόμενος τῶν τριά-
κοντα εἰσέφερε τὸν νόμον, οὐκ ἂν ἄλλον οἶμαι τρόπον γρά-
ψαντ' εἰσενεγκεῖν, ἢ τοῦτον. ὅτι τοίνυν ὅλην συγχεῖ τὴν πο-
λιτείαν, καὶ καταλύει πάντα τὰ πράγματα ὁ νόμος,
καὶ πολλὰς φιλοτιμίας * περὶ αἱρεῖται τῆς πόλεως, καὶ
τοῦτο ῥᾳδίως ὑμᾶς νομίζω μαθήσεσθαι. ἴστε γάρ δήπου
τοῦθ' ὅτι σώζεται πολλάκις ὑμῶν ἡ πόλις διὰ τὰς στρατείας,
καὶ τὰς ναυτικάς, καὶ τὰς πεζάς. καὶ πολλὰ καὶ καλὰ
πολλάκις ἤδη διεπράξατε καὶ σώσαντές τινας καὶ τιμω-
ρησάμενοι, καὶ διαλλάξαντες. πῶς οὖν ἀνάγκη τὰ κοινῶ-
τα διοικεῖν ἔστι διὰ ψηφισμάτων καὶ νόμων, τοὺς μὲν, εἰσ-
φέρειν ἐπιτάττοντας, τοὺς δὲ, τριηραρχεῖν κελεύοντας, τοὺς
δὲ, πλεῖν, τοὺς δ' ἕκαστα ποιεῖν ὧν δεῖ. οὐκοῦν ταῦθ' ὅπως
γίγνεται, δικαστήρια πληροῦται καὶ καταγιγνώσκεται δε-
σμὸν τῶν ἀκοσμούντων. σκέψασθε δὴ τὸν τοῦ καλοῦ κἀγα-
θοῦ τούτου νόμον, ὡς λυμαίνεται ταῦτα καὶ διαφθείρει.
γέγραπται γάρ δήπου ἐν τῷ νόμῳ τούτου, καὶ εἴ τινι τῶν
ὀφειλόντων προστετίμηται δεσμοῦ, ἢ καὶ τὸ λοιπὸν προσ-
τιμηθῇ, εἶναι καταστήσαντι ἐγγυητὰς, ἢ μὴν ἐπὶ τῆς ἐνάτης
πρυτανείας ἐκτίσειν τὸ ἀργύριον, ἀφεῖσθαι τοῦ δεσμοῦ. τίς
οὖν πόρος ἔσται; τίνα ἀποσταλήσεται τρόπον ἡ στρατία; πῶς
τὰ χρήματα εἰσπράξομεν, ἐὰν εἷς ἕκαστος ὀφλισκάνων

ἐπειδὰν τοὺς καθιστῇ κατὰ τὸν τούτου νόμον ἀλλ' οὐ τὸ προσή-
κον ποιῇ; δώσομεν νὴ Δία τοῖς Ἕλλησι, τιμοκράτειος νόμος
ἐστὶ παρ' ἡμῖν: ἀναμενεῖτ' οὖν τὴν ἐνάτην πρυτανείαν, εἶτα
τότ' ἐξίμεν; ἔξω γὰρ λοιπόν. ἂν δ' ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν ἀ-
μύνεσθαι δέῃ; ἀρά γ' οἴεσθε τοὺς ἐχθροὺς τὰς τῶν παρ' ὑμῖν πο-
νηρῶν διαδύσεις καὶ κακουργίας ἀναμένειν; ἢ τὴν πόλιν
αὐτὴν ἐμποδίζοντας νόμοις εἰ θήσετε, καὶ τἀναντία τῶν
συμφερόντων λέγοντας, δυνήσεσθαί τι ποιῆσαι τῶν δεόν-
των; ἀλλ' ἀγαπητὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ πάντων κα-
λῶς ἐχόντων ἡμῖν καὶ μηδενὸς ὄντος τοιούτου νόμου κρα-
τοῖμεν τῶν ἐχθρῶν καὶ ταῖς ὀξύτησι δυναίμεθα, καὶ τοῖς
τοῦ πολέμου καιροῖς, ἀκολουθεῖν, καὶ μηδενὸς ὑστερίζειν.
ἀλλὰ μὴν, εἰ φανῇ τοιοῦτον τεθεικὼς νόμον, ὃς τὰ τοιαῦτα
λυμαίνεται, δι' ὧν ἡ πόλις καὶ σεμνὴ καὶ λαμπρὰ παρὰ
πᾶσι καθέστηκε, πῶς οὐχὶ δικαίως ὁτιοῦν ἂν πάθοι; Ἔτι
τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὴν διοίκησιν ἀναιρεῖ, τήν θ'
ἱερὰν, καὶ τὴν ὁσίαν. ὡς δὲ, ἐγὼ φράσω. ἔστιν ὑμῖν κύριος
νόμος καλῶς εἴπερ τις καὶ ἄλλος κείμενος, τοὺς ἔχοντας
τά, τε ἱερὰ καὶ τὰ ὅσια χρήματα καταβάλλειν εἰς τὸ βου
λευτήριον: εἰ δὲ μὴ, τὴν βουλὴν αὐτοὺς εἰσπράττειν τοῖς
νόμοις χρωμένην τοῖς τελωνικοῖς. διὰ τοίνυν τὸν νόμον τοῦ-
τον διοικεῖται τὰ κοινά. τὰ γὰρ εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰς
θυσίας καὶ τὴν βουλὴν, καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τἄλλα χρή
ματα ἀναλισκόμενα, οὗτος ἔσθ' ὁ νόμος ὁ διοικῶν, καὶ ὁ
ποιῶν προσπορεῖσθαι. οὐ γὰρ ὄντων ἱκανῶν τῶν ἐκ τῶν
τελῶν χρημάτων τῇ διοικήσει, τὰ προσκαταβλήματα ὀ-
νομαζόμενα, διὰ τὸν τοῦ νόμου τούτου φόβον καταβάλλε-
ται. πῶς οὖν οὐχ ἅπαντ' ἀνάστατα καταλυθῶσι τὰ τῆς
πόλεως, ὅταν αἱ μὲν τῶν τελῶν καταβολαὶ μὴ ἱκαναὶ ὦσι
τῇ διοικήσει, ἀλλ' ἐνδεεῖς πολλῶν, καὶ μὴ δὲ ταῦτα ἀλλ' ἢ
ποδὶ λήγοντα τὸν ἐνιαυτὸν ᾖ λαβεῖν: τὰ δὲ προσκατα-
βλήματα

ελλήματα τῶν μὴ τιθέντας, κυρία ἦ μηδὲ ἡ βουλὴ, μηδὲ τὰ δικαστήρια δῆσαι, ἀλλὰ καθιστῶσιν ἐγγυητὰς μέχρι τῆς ἐνάτης πρυτανείας; τὰς δὲ ὀκτὼ, τί ποιήσομεν; εἰπὲ Τιμόκρατες. οὐ συνιῶμεν καὶ βουλευσόμεθα ἐάν τι δέῃ; εἶτα ἔτι δημοκρατησόμεθα; οὐ δικάσει τὰ δικαστήρια τά, τε ἴδια καὶ τὰ δημόσια; καὶ τίς ὑπάρξει τοῖς ἀδικουμένοις ἀσφάλεια; οὐκ εἴσεισιν ἡ βουλὴ καὶ διοικήσει τὰ ἐκ τῶν νόμων; καὶ τί λοιπὸν ἔσθ' ἡμῖν, ἀλλ' ἢ καταλελύσθαι; ἀλλὰ νὴ Δί' ἀμισθὶ ταῦτα ποιήσομεν; καὶ πῶς οὐ δεινὸν εἰ διὰ τὸν νόμον ὃν σὺ τέθεικας μισθὸν λαβὼν, ἄμισθος ὁ δῆμος καὶ ἡ βουλὴ καὶ τὰ δικαστήρια ἔσται. χρῆν γὰρ τοίνυν σε ὦ Τιμόκρατες προσγεγράφθαι τῷ νόμῳ. ὅπερ ἐποίεις κατὰ τῶν πλειόνων καὶ τῶν ἐγγυητῶν, τὰς πράξεις κατὰ τοὺς ὑπάρχοντας νόμους, καὶ εἰ κατά τινων ἐν ἄλλῳ τινὶ νόμῳ, ἢ ψηφίσματι τὰς αὐτὰς εἴρηνται πράξεις ὧν ὀφείλωσιν ἐάν, ἃς περὶ πλειόνων, καὶ κατὰ τούτων εἶναι τὰς πράξεις, κατὰ τοὺς ὑπάρχοντας νόμους. νῦν δὲ κύκλῳ φεύγων τοὺς νόμους τοὺς πλειονικοὺς ὅτι τὸ ψήφισμα τὸ ἐκτήμενος εἴρηκε πράττειν τοὺς ὠφληκότας κατὰ τούτους τοὺς νόμους, διὰ ταῦτ' οὐ προσέγραψε τοῦτο. ἐκ δὲ τούτου τοῦ τρόπου τὴν μὲν ὑπάρχουσαν τιμωρίαν λύσας κατὰ τῶν τὰ τῆς πόλεως ἐχόντων, ἑτέραν δ' οὐ προσγράψας, πάντα τὰ πράγματα ἀναιρεῖ, δῆμον, ἱππέας, βουλὴν, ἱερὰ, ὅσια. ἀνθ' ὧν αὐτὸν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, σωφρονεῖτε, κολασθεὶς καὶ δοὺς ἀξίαν δίκην, τοῖς ἄλλοις παράδειγμα γενήσεται μὴ τιθέναι τοιούτους νόμους. οὐ τοίνυν τὰ δικαστήρια ἄκυρα μόνον ποιεῖ τῶν προστιμημάτων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀδικοῦσι τὰ κοινὰ δίδωσιν ἄδειαν: τὰς ὑπὲρ τῆς πόλεως στρατείας λυμαίνεται: τὴν διοίκησιν καταλύει: τοῖς κακούργοις, καὶ τοῖς πατραλοίαις, καὶ τοῖς ἀστρατεύτοις βοηθοῦντα τέθεικε τὸν νόμον. τὰς γὰρ ὑπαρχούσας ἐκ τῶν νῦν

κυρίων νόμων Τιμοκράτης καταλύει. λεγόντων γὰρ τῶν νόμων οὓς ἔθηκε σόλων οὐδὲν ὅμοιος ὢν τούτῳ νομοθέτης, ἐάν τις ἁλῷ κλοπῆς, καὶ μὴ τιμηθῇ θανάτου, προστιμᾶν αὐτῷ δεσμοῦ. καὶ ἐάν τις ἁλοὺς τῆς κακώσεως τῶν γονέων εἰς τὴν ἀγορὰν ἐμβάλῃ, δεδέσθαι, κἂν ἀστρατείας τις ὄφλῃ, καί τι τῶν αὐτῶν τοῖς ἠτίμοις ποιῇ, καὶ τοῦτον δεδέσθαι: Τιμοκράτης ἅπασι τούτοις ἄδειαν ποιεῖ, τῇ καταστάσει τῶν ἐγγυητῶν τὸν δεσμὸν ἀφαιρῶν. ὥστ' ἔμοιγε δοκεῖ, καὶ γὰρ εἰ φορτικώτερον εἶναι τὸ ῥηθησόμενον δόξει, λέξω καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι, κατὰ τοῦτό γ' αὐτὸ ἄξιον αὐτὸν εἶναι θανάτῳ ζημιῶσαι ἵνα ἐν ᾅδου τοῖς ἀσεβέσι θῇ τοῦτον τὸν νόμον, ὑμᾶς δὲ τοὺς ζῶντας τοῖσδε τοῖς ὁσίοις καὶ δικαίοις ἐᾷ τὸ λοιπὸν χρῆσθαι. ἀνάγνωθι δὲ καὶ τούτους τοὺς νόμους. Νόμοι κλοπῆς, κακώσεως γονέων, ἀστρατείας.

Ο, τι ἐάν τις ἀπολέσῃ, ἐὰν μὲν αὐτὸ λάβῃ, τὴν διπλασίαν καταδικάζειν: ἐὰν δὲ μή, τὴν δεκαπλασίαν πρὸς τοῖς ἐπαιτίοις. δεδέσθαι δ' ἐν τῇ ποδοκάκῃ τὸν πόδα πένθ' ἡμέρας καὶ νύκτας ἴσας, ἐὰν προστιμήσῃ ἡ ἡλιαία. προστιμᾶσθαι δὲ τὸν βουλόμενον, ὅταν περὶ τοῦ τιμήματος ᾖ. ἐὰν δέ τις ἀπαχθῇ τῶν γονέων κακώσεως ἡλωκώς, ἢ ἀστρατείας, ἢ προειρημένον αὐτῷ τῶν νόμων εἴργεσθαι, εἰσιὼν ὅποι μὴ χρή, δησάντων αὐτὸν οἱ ἕνδεκα καὶ εἰσαγόντων αὐτὸν εἰς τὴν ἡλιαίαν: κατηγορείτω δ' ὁ βουλόμενος, οἷς ἔξεστιν. ἐὰν δ' ἁλῷ, τιμάτω ἡ ἡλιαία, ὅ, τι χρὴ παθεῖν αὐτὸν ἢ ἀποτῖσαι. ἐὰν δ' ἀργυρίου τιμηθῇ, δεδέσθω τέως ἂν ἐκτίσῃ.

Ομοιός γε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, σόλων νομοθέτης, καὶ Τιμοκράτης. ὁ μέν γε καὶ τοὺς ὄντας βελτίους ποιεῖ, καὶ τοὺς μέλλοντας ἔσεσθαι. ὁ δὲ καὶ τοῖς γεγενημένοις πονηροῖς ὅπως μὴ δώσουσι δίκην, ὁδὸν δείκνυσι, καὶ τοῖς οὖσιν ὅπως ἄδεια γενήσεται κακουργεῖν, εὑρίσκει, καὶ τοῖς μέλλουσιν

ἔσεσθαι, τοὺς ἐξ ἁπάντων τῶν χρόνων πονηρούς, ὅπως ἔσον=
ται σῷοι, καὶ μηδὲν πείσονται, παρασκευάζων. καί τοι τί=
να ἂν ἀξίαν δοίης δίκην, ἢ τί σὺ παθὼν ἂν τὰ προσήκον=
τα εἴης πεπονθώς, ὃς τὰ μὲν ἄλλα ἐῶ, ἀλλὰ τοὺς τῷ γήρα
βοηθοὺς λυμαίνῃ, οἳ καὶ ζῶντας ἀναγκάζουσι τοὺς παῖ=
δας τοὺς γονέας τρέφειν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωσιν, ὅπως
τῶν νομιζομένων τύχωσι, παρασκευάζουσιν; ἢ πῶς οὐ
κάκιστος ἁπάντων ἀνθρώπων δικαίως ἂν νομίζοιο, ὅστις
ὦ κατάρατε περὶ πλείονος φαίνῃ τοὺς κλέπτας, καὶ κακούρ
γους, καὶ τοὺς ἀστρατεύτους τῆς πατρίδος ποιούμενος, καὶ
διὰ τούτου καθ' ὑμῶν νόμον τιθείς; Βούλομαι τοίνυν ὑ-
μῖν ἃ ὑπεσχόμην ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου ἀπολογήσασθαι πε-
ποιηκότα ἐμαυτόν. ἔφην γὰρ αὐτὸν ἐξελέγξειν κατὰ πάν
τα ἔνοχον ὄντα τῇ γραφῇ: πρῶτον μὲν, παρὰ τοὺς νόμους νο=
μοθετοῦντα: δεύτερον δὲ ὑπεναντία τοῖς οὖσι νόμοις γε=
γραφότα: τρίτον δὲ τοιαῦτα δι' ὧν βλάπτει τὴν πόλιν. οὐ-
κοῦν ἠκούσατε τῶν νόμων ἃ κελεύουσι ποιεῖν τὸν τιθέντα νό=
μον καινόν. καὶ πάλιν ὑμᾶς ἐδίδαξα, ὅτι τούτων οὐδ' ὁ=
τιοῦν ἐποίησεν οὗτος. καὶ μὴν, κἀκείνων ἠκούσατε τῶν νόμων,
οἷς ἐναντίος ὢν ἐφαίνετ' ὁ τούτου: καὶ τοῦτον ὅτι πρὶν λῦ
σαι, τόνδε τέθηκεν, ἐπίστασθε. ἀλλὰ μὴν ὅτι γ' οὐκ ἐπιτήδειος,
ἀκηκόατε: ἄρτι γὰρ λέγων ἐπαυσάμην. οὐκοῦν κατὰ πάν
τ' ἀδικεῖ φανερῶς, καὶ οὐδέν ἐσθ' ὅ, τι φροντίσας ὑμῶν οὐδ'
εὐλαβηθεὶς φαίνεται. ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ, κἂν εἰ πρὸς τούτοις
ἄλλο τι μὴ ποιεῖν ἐγέγραπτο ἐν τοῖς οὖσι νόμοις, κἂν τοῦτο ποιῆ
σαι. πανταχόθεν μὲν τοίνυν δῆλος ἐσθ' ὅτι ταῦτ' ἔγραψεν
ἐπιβουλεύσας, καὶ μετὰ τοῦ βουλεύσασθαι ταῦτ' ἀδικεῖν,
καὶ οὐ γνώμῃ διαμαρτών. μάλιστα δ' ἐκ τοῦ πάντα τὸν νόμον
μέχρι τῆς ὑστάτης συλλαβῆς τοιοῦτον εἶναι. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἄκων
οὐδὲν ἔθηκεν ὀρθῶς ἔχον, οὐδ' ὡς ὑμῖν ἔμελλε λυσιτελήσειν.
πῶς οὖν οὐκ εἰκὸς μισεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι τοῦτον, ὅστις τοὺς μὲν

δημοσίου ἠδικημένου ἠμέλησεν, ὑπὲρ δὲ τῶν ἠδικηκότων, καὶ ὕστερον ἀδικησόντων τοὺς νόμους τέθεικε; Θαυμάζω δ', ὦ ἄνδρες δικασταί, τῆς ἀναιδείας αὐτοῦ τὸ ἡνίκα μὲν ἦρχεν αὐτὸς μετ' Ἀνδροτίωνος, τὸν ἔλεον τοῦτον ᾠήθη τῷ πλήθει τῷ ὑμετέρῳ μὴ ποιήσασθαι, τῷ ἀπειρηκότι τὰ ἑαυτοῦ χρήματα εἰσφέροντι: ἐπειδὴ δὲ Ἀνδροτίωνα ἔδει ἃ πάλαι ὑφῄρητο τῆς πόλεως χρήματα καταθεῖναι, τὰ μὲν, ἱερὰ, τὰ δ' ὅσια, τότε θεῖναι τὸν νόμον ἐπ' ἀφαιρέσει, τῇ μὲν ὁσίων τῆς διπλασίας, τῶν ἱερῶν δὲ, τῆς δεκαπλασίας. καὶ οὕτω πρὸς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον προσενήνεκται, ὁ αὐτίκα δὴ μάλα ὑπὲρ τοῦ δήμου φήσων τὸν νόμον τοῦτον θεῖναι. δικαίως δ' ἂν ἐμοὶ δοκεῖ παθεῖν ὁτιοῦν, ὅς τις οἴεται δεῖν, εἰ μέν τις ἀγορανόμος, ἢ ἀστυνόμος, ἢ δικαστὴς κατὰ * νόμους γενόμενος, κλοπῆς ἐν ταῖς εὐθύναις ἑάλωκεν, ἄνθρωπος πένης καὶ ἰδιώτης, καὶ πολλῶν ἄπειρος, καὶ κληρωτὴν ἀρχὴν ἄρξας: τούτῳ μὲν τὴν δεκαπλασίαν εἶναι, καὶ νόμον οὐδένα τοῖς τοιούτοις ἐπικουροῦντα τίθησιν. εἰ δέ τινες πρέσβεις αἱρεθέντες ὑπὸ τοῦ δήμου πλούσιοι ὄντες ὑφέλοιντο χρήματα πολλὰ, τὰ μὲν, ἱερὰ, τὰ δ' ὅσια, καὶ ἔχοιεν χρόνον πολὺν, τούτοις ὅπως μηδὲν πείσονται, μήθ' ὧν οἱ νόμοι, μήθ' ὧν τὰ ψηφίσματα προστάττει, μάλ' ἀκριβῶς εὗρε. καί τοι γ' ὁ Σόλων, ὦ ἄνδρες δικασταί, ᾧ οὐδ' ἂν αὐτὸς Τιμοκράτης φήσαι ὅμοιος νομοθέτης εἶναι, οὐχ ὅπως ἀσφαλῶς κακουργήσουσι, φαίνεται παρασκευάζων τοῖς τοιούτοις: ἀλλ' ὅπως, ἢ μὴ ἀδικήσουσιν, ἢ δώσουσι δίκην ἀξίαν, καὶ νόμον εἰσήνεγκε. Λέγε τοῦτον τὸν νόμον.

Νόμος.

Εἰ μέν τις μεθ' ἡμέραν ὑπὲρ πεντήκοντα δραχμὰς κλέπτοι, ἀπαγωγὴν πρὸς τοὺς ἕνδεκα εἶναι. εἰ δέ τις νύκτωρ ὁτιοῦν κλέπτοι, τοῦτον ἐξεῖναι καὶ ἀποκτεῖναι, καὶ τρῶσαι διώ-

κοντα, καὶ ἀπαγαγεῖν τοῖς ἕνδεκα εἰ βούλοιτο· τῶν δ' ἁλόντων αἱ ἀπαγωγαί εἰσιν οὐκ ἐγγυητὰς καταστήσαντι ἐκτίσειν εἶναι τῶν κλεμμάτων, ἀλλὰ θάνατον τὴν ζημίαν. καὶ εἴ τις γ' ἐκ Λυκείου, ἢ ἐξ ἀκαδημίας, ἢ ἐκ κυνοσάργους ἱμάτιον, ἢ ληκύθιον, ἢ ἄλλο τι φαυλότατον, ἢ τῶν σκευῶν τι τῶν ἐκ τῶν γυμνασίων ὑφέλοιτο, ἢ ἐκ τῶν λιμένων ὑπὲρ δέκα δραχμὰς καὶ τούτοις θάνατον ἐνομοθέτησεν εἶναι τὴν ζημίαν. εἰ δέ τις ἰδίαν δίκην κλοπῆς ἁλώη, ὑπάρχειν μὲν αὐτῷ διπλάσιον ἀποτίσαι τὸ τιμηθέν· προστιμῆσαι δ' ἐξεῖναι τῷ δικαστηρίῳ πρὸς τῷ ἀργυρίῳ δεσμὸν τῷ κλέπτῃ, πένθ' ἡμέρας, καὶ νύκτας ἴσας, ὅπως ὁρῷεν ἅπαντες αὐτὸν δεδεμένον.

Καὶ τούτων ὀλίγῳ πρότερον ἠκούσατε τῶν νόμων. ᾤετο γὰρ δεῖν τόν γε τὰ αἰσχρὰ ἐργαζόμενον μὴ ἃ ὑφείλετο μόνον ἀποδόντα ἀπηλλάχθαι· πολλοὶ γὰρ ἂν αὐτῷ ἐδόκουν οὕτω γ' οἱ κλέπται ἔσεσθαι, εἰ μέλλοιεν λαθόντες μὲν ἕξειν, μὴ λαθόντες δὲ αὐτὰ μόνα καταθήσειν ἃ ὑφείλοντο· ἀλλὰ ταῦτα μὲν διπλάσια καταθεῖναι· δεθέντα δὲ πρὸς τούτῳ τῷ τιμήματι ἐν αἰσχύνῃ ἤδη ζῆν τὸν ἄλλον βίον. ἀλλ' οὐ Τιμοκράτης· ἀλλ' ὅπως ἁπλᾶ μὲν ἃ δεῖ διπλάσια, καταθήσουσι, προσεσκεύασε. μὴ δ' ὅλως ἐπιτίμιον ἔσται πρὸς τούτοις. καὶ οὐκ ἀπέχρησεν ὑπὲρ τῶν μελλόντων αὐτῷ ταῦτ' ἀδικεῖν, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἄρ' ἠδικηκὼς κεκολασμένος ἦν, καὶ τοῦτον ἀφῆκε. καίτοι ἔγωγ' ᾤμην δεῖν τὸν νομοθετοῦντα περὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι, οἷα δεῖ γίγνεσθαι, καὶ ὡς ἕκαστα ἔχειν, καὶ τὰς τιμωρίας ὁποίας τινας ἐφ' ἑκάστοις δεῖ τοῖς ἀδικήμασιν εἶναι, περὶ τούτων νομοθετεῖν. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἐφ' ἅπασι τοῖς πολίταις κοινοὺς τοὺς νόμους τιθέναι. τὸ δὲ περὶ τῶν γεγονότων πραγμάτων νόμους γράφειν, οὐ νομοθετεῖν ἐστιν, ἀλλὰ τοὺς ἀδικοῦντας σώζειν. σκοπεῖτε δ' ὡς ἀληθῆ λέγω ἐκ τωνδί.

εἰ μὲν γὰρ Εὐκτήμων ἑάλω τὴν τῆς παρανόμων γραφήν, οὐκ ἂν ἔθηκε δήπου τὸν νόμον ὁ Τιμοκράτης, οὐδ' ἂν ἐδεῖτο ἡ πόλις τούτου τοῦ νόμου· ἀλλ' ἐξήρκει ἂν αὐτοῖς ἀπεστερηκόσι τὴν πόλιν τὰ χρήματα τῶν ἄλλων μὴ φροντίζειν. νῦν δ' ἐπειδὴ ἀπέφυγε, τὸ μὲν ὑμέτερον δόγμα καὶ τὴν τοῦ δικαστηρίου ψῆφον, καὶ τοὺς ἄλλους νόμους ἀκύρους οἴεται δεῖν εἶναι· αὑτὸν δὲ καὶ τὸν αὑτοῦ νόμον, κύριον. καίτοι ὦ Τιμόκρατες, οἱ μὲν ὄντες ἡμῖν κύριοι νόμοι τουτουσὶ ποιοῦσι κυρίους ἁπάντων· καὶ διδάσκουσιν αὐτοὺς ἀκούσασιν ὁποῖον ἄν τι νομίζωσι τὸ ἀδίκημα, τοιαύτῃ περὶ τοῦ ἠδικηκότος κεχρῆσθαι τῇ ὀργῇ· μέγα, μεγάλῃ· μικρόν, μικρᾷ. ὅταν γὰρ ἢ ὅ,τι χρὴ παθεῖν, ἢ ἀποτῖσαι, τὸ τιμᾶν ἐπὶ τούτοις γίγνεται. σὺ τοίνυν τὸ παθεῖν ἀφαιρεῖς, τὸν δεσμὸν ἀφιείς· καὶ τοῦτο, τίσι; τοῖς κλέπταις, τοῖς ἱεροσύλοις, τοῖς πατραλοίαις, τοῖς ἀνδροφόνοις, τοῖς ἀστρατεύτοις, τοῖς λείπουσι τὰς τάξεις. τούτοις γὰρ πάντας σώζεις τῷ νόμῳ. καίτοι ὅστις ἐν δημοκρατίᾳ νομοθετεῖ, μήθ' ὑπὲρ τῶν ἱερῶν μήθ' ὑπὲρ τοῦ δήμου νομοθετεῖ, ἀλλ' ὑπὲρ ὧν εἶπον ἀρτίως, πῶς οὐ δίκαιός ἐστι τῆς ἐσχάτης τιμωρίας τυχεῖν; οὐ γὰρ δὴ ὁρᾷ γε ὡς τοὺς τοιούτους οὐ καὶ προσήκει καὶ οἱ νόμοι κελεύουσι ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐνόχους εἶναι· οὐδ' ὡς οὗτοι ὑπὲρ ὧν εἴρηκε τὸν νόμον, οὐ καὶ κλέπται, καὶ ἱερόσυλοί εἰσι, τὰ μὲν ἱερὰ, τὰς δεκάτας τῆς θεοῦ καὶ τὰς πεντηκοστὰς τῶν ἄλλων θεῶν σεσυληκότες· καὶ ἀντὶ τοῦ ἀποδοῦναι, αὐτοὶ ἔχοντες, τὰ δ' ὅσια ἃ ἐγίγνετο ὑμέτερα, κεκλοφότες. διαφέρει δὲ τοσοῦτον αὐτῶν ἡ ἱεροσυλία τῶν ἄλλων, ὅτι τὴν ἀρχὴν οὐδὲ ἀνήνεγκαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν δέον αὐτούς. οἶμαι δὲ νὴ τὸν Δία τὸν Ὀλύμπιον, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐκ ἀπὸ ταὐτομάτου τὴν ὕβριν καὶ τὴν ὑπερηφανίαν ἐπελθεῖν ἀνθρώποις, ἀλλ' ὑπὸ τῆς θεοῦ ἐμπεμφθεῖσαν· ἵν' ὥσπερ οἱ τὰ ἀ-

κρωτήρια τῆς νίκης περικόψαντες ἀπώλοντο αὐτοὶ ὑφ' αὑ-
τῶν: οὕτω καὶ οὗτοι αὐτοὶ αὑτοῖς δικαζόμενοι, ἀπό=
λοιντο, καὶ τὰ χρήματα καταθεῖεν διπλάσια κατὰ τοὺς
νόμους, ἢ δεθεῖεν. Βούλομαι δ' ὑμῖν ὃ μεταξὺ λέγων
περὶ τούτων ἐνεθυμήθην εἰπεῖν, περὶ οὗ τέθεικε νόμου,
παράδοξόν τι καὶ θαυμαστὸν ἡλίκον. οὗτος γάρ, ὦ ἄνδρες
δικασταί, τοῖς μὲν τὰ τέλη ὠνουμένοις ἔγραψε τὰς τιμω-
ρίας εἶναι, εἰ μὴ καταβάλοιεν τὰ χρήματα κατὰ τοὺς νό=
μους τοὺς προτέρους, ἐν οἷς καὶ ὁ δεσμὸς καὶ ἡ διπλασία
γέγραπται ἀνθρώποις, οἳ διὰ τὸ ζημιοῦσθαι ἐπὶ τῇ ὠνῇ,
ἄκοντες ἔμελλον τὴν πόλιν ἀδικήσειν. τοῖς δ' ὑφαιρουμέ-
νοις τὰ τῆς πόλεως καὶ ἱεροσυλοῦσι τὰ τῆς θεοῦ τὸν δεσ-
μὸν ἀφεῖλε. καίτοι εἰ μὲν ἐλάττω τούτους ἀδικεῖν ἐκείνων
νομίσαι φήσεις, ἀνάγκη μαίνεσθαί σε ὁμολογεῖν: εἰ δὲ μεί=
ζω νομίζων, ὥσπερ ἐστίν, ἐκεῖνα τὰ δικαιώματα τῶν μὲν ἀφεῖς,
τούτων δὲ μή, οὐκ ἤδη δῆλος εἶ πεπρακὼς τὸ πρᾶγμα τού-
τοις; Ἄξιον τοίνυν καὶ τοῦτ' εἰπεῖν, ὅθεν ὑμεῖς διαφέρε-
τε, ὦ ἄνδρες δικασταί, μεγαλοφροσύνῃ τῶν ῥητόρων. ὑ=
μεῖς μέν γε τὰ ἐπὶ τῷ πλήθει νενομοθετημένα δεινά, ἐὰν
τις ἢ διχόθεν μισθοφορῇ, ἢ ὀφείλων τῷ δημοσίῳ ἐκκλησιά=
ζῃ, ἢ δικάζῃ, ἢ ἄλλο τι ποιῇ ὧν οἱ νόμοι ἀπαγορεύουσιν, οὐ
κωλύετε: καὶ ταῦτα εἰδότες ὅτι διὰ πενίαν ποιήσει ὁ τοιοῦ=
τον τι ποιῶν: οὐδὲ νόμους τοιούτους τίθεσθε, ὅπως ἐξου-
σία ἔσται αὐτοῖς ἐξαμαρτεῖν, ἀλλὰ τοὐναντίον, ὅπως μή. οὗ=
τοι δ' ὅπως οἱ τὰ αἴσχιστα καὶ τὰ δεινότατα ποιοῦντες δίκην
μὴ δώσουσιν: εἶτα περιπηλακίζουσιν ὑμᾶς ἰδίᾳ τοῖς λόγοις,
ὡς αὐτοὶ καλοὶ κἀγαθοί, πονηρῶν καὶ ἀχαρίστων οἰκετῶν τρό-
πον ἔχοντες. καὶ γὰρ ἐκείνων, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὅσοι ἂν ἐλεύ-
θεροι γένωνται, οὐ τῆς ἐλευθερίας χάριν ἔχουσι τοῖς δεσπό-
ταις, ἀλλὰ μισοῦσι μάλιστα ἀνθρώπων ἁπάντων, ὅτι συνί-
σασιν αὐτοῖς δουλεύσασιν: οὕτω δὲ καὶ οὗτοι οἱ ῥήτορες οὐκ

ἀγαπῶσιν ἐκ πενήτων πλούσιοι ἀπὸ τῆς πόλεως γιγνόμενοι· ἀλλὰ καὶ προπηλακίζουσι τὸ πλῆθος, ὅτι σύνοιδεν αὐτῶν ἕκαστος τὰ ἐν τῇ πενίᾳ καὶ * ἐν τῇ νεότητι ἐπιτηδεύματα. ἀλλὰ νὴ Δία, αἰσχρὸν ἴσως ἦν, ἀνδροτίωνα δεδέσθαι, ἢ γλαυκέτην, ἢ μελάνωπον; οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ ἄνδρες δικασταί· ἀλλὰ πολὺ αἴσχιον τὴν πόλιν ἀδικουμένην καὶ ὑβριζομένην μὴ λαβεῖν δίκην καὶ ὑπὲρ τῆς θεοῦ, καὶ ὑπὲρ αὑτῆς. ἐπεὶ ἀνδροτίωνί γε πότερα οὐ πατρῷον τὸ δεδέσθαι; ἀλλ᾽ αὐτοὶ ἴστε πολλὰς πενταετηρίδας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ διατρίψαντα τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ ἀποδράντα, καὶ οὐκ ἀφεθέντα. ἀλλὰ δεῖ τὰ ἐπιτηδεύματα τὰ ἐν τῇ ἡλικίᾳ; ἀλλὰ καὶ διὰ ταῦτα δεδέσθαι αὐτῷ οὐχ ἧττον προσήκει, ἢ διὰ ἅπερ ὑφείλετο, ἢ ὅτι εἰσῄει εἰς τὴν ἀγορὰν, οὐκ ἐξὸν αὐτῷ, καὶ ἐκ ταύτης τοὺς σωφρόνως βεβιωκότας αὐτὸς ἦγεν εἰς τὸ δεσμωτήριον. ἀλλὰ καὶ μελάνωπος δεινὸν νὴ Δί᾽ ἐστὶν, εἰ δεθήσεσθαι νῦν ἔμελλεν; ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ οὐδὲν ἂν φλαῦρον εἴποιμι, οὐδ᾽ εἰ πάνυ πολλὰ ἔχω περὶ κλοπῆς λέγειν· ἀλλ᾽ ἔστω ἐκεῖνός γ᾽ ἐμοὶ χρηστὸς, ὥσπερ ἂν τιμοκράτης αὐτὸν ἐγκωμιάσειεν. ἀλλ᾽ εἰ χρηστοῦ πατρὸς ὢν πονηρὸς καὶ κλέπτης ἦν, καὶ προδοσίας γε ἁλοὺς, τρία τάλαντα ἀπέτισε, καὶ συνέδρου γενομένου κλοπὴν αὐτοῦ τὸ δικαστήριον κατέγνω, καὶ διπλάσιον ἀπέτισε, καὶ τῶν πρεσβευσάντων εἰς αἴγυπτον, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἑαυτοῦ ἠδίκει. οὐ τοσούτῳ μᾶλλον αὐτὸν ἔδει δεδέσθαι, εἰ καὶ χρηστοῦ πατρὸς ὢν τοιοῦτος ἦν; οἶμαι γὰρ ἔγωγε, εἴπερ τῷ ὄντι χρηστὸς ἦν λάχης καὶ φιλόπολις, ὑπ᾽ αὐτοῦ ἂν ἐκείνου δεθῆναι αὐτὸν τοιοῦτόν γε ὄντα, καὶ οὕτως αἰσχροῖς ὀνείδεσι περιβάλλοντα ἐκεῖνον. καὶ τοῦτον μὲν δὴ ἐῶμεν· γλαυκέτην δὲ σκεψώμεθα. οὐχ οὗτός ἐστιν, ὁ πρῶτον μὲν εἰς δεκέλειαν αὐτομολήσας κἀκεῖθεν ὁρμώμενος, καταθέων καὶ φέρων καὶ ἄγων

ὑμᾶς; ἀλλὰ πάντες ἴστε ταῦθ' ἃ λέγω· καὶ ἀπὸ μὲν τῶν ὑμετέ-
ρων παίδων τῶν γυναικῶν καὶ ἄλλων καὶ χρημάτων ὅθεν λάβοι,
δεκάζας ἐκεῖ ὡς ἁρμοστὴς καθιστάμενος τούτων ἀκριβῶς. τὴν
δέ γ' ἐνθάδε θεὸν πρεσβεύτης ἀξιωθεὶς εἶναι ὑφ' ὑμῶν ἀ-
ποστερῶν τὰς ἀπὸ τῶν ὑμετέρων πολεμίων δεκάτας, ἔ-
πειτα ταμιεύσας ἐν ἀκροπόλει τὰ ἀριστεῖα τῆς πόλεως,
ἃ ἔλαβεν ἀπὸ τῶν βαρβάρων, ὑφῃρημένος ἐξ ἀκροπό-
λεως τόν, τε δίφρον τὸν ἀργυρόποδα, καὶ τὸν ἀκινάκην
τὸν μαρδονίου, ὃς ἦγε τριακοσίους δαρεικούς. ἀλλὰ ταῦτα
γ' οὕτω περιφανῆ ἐστιν, ὥστε πάντας ἀνθρώπους εἰδέναι.
ἀλλὰ τἆλλα, οὐ βίαιος ὡς οὐδεὶς ἀνθρώπων; εἶτα φείδε-
σθαί τινος αὐτῶν ἄξιόν ἐστιν, ὥστε διὰ τοῦτον, ἢ τῶν δικα-
τῶν τῆς θεοῦ ἀμελῆσαι, ἢ τῆς διπλασίας τῶν ὁσίων χρη-
μάτων, ἢ τὸν τοῦτον πειρώμενον σώζειν μὴ τιμωρήσα-
σθαι; καὶ τί κωλύσει ἅπαντας εἶναι πονηρούς, ὦ ἄνδρες
δικασταί, εἰ διὰ ταῦτα πλέον ἕξουσιν; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι
οὐδέν. μὴ τοίνυν αὐτοὶ διδάσκετε, ἀλλὰ τιμωρεῖσθαι. καὶ
μὴ ἐᾶτε ἀγανακτεῖν, εἰ δεθήσονται ἔχοντες τὰ ὑμέτερα·
ἀλλ' ἄγετ' αὐτοὺς ὑπὸ τὸν νόμον. οὐδὲ γὰρ οἱ τῆς ξενίας
ἁλισκόμενοι ἀγανακτοῦσιν ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ ὄντες,
ἕως ἂν τὰς ψευδομαρτυριῶν ἀγωνίσωνται· ἀλλὰ μένουσι,
καὶ οὐκ οἴονται δεῖν ἐγγυητὰς καταστήσαντες περιιέναι. ἔ-
δοξε γὰρ τῇ πόλει ἀπιστεῖν αὐτοῖς, καὶ οὐκ ᾤετο δεῖν δια-
κρουσθῆναι τῆς τιμωρίας δι' ἐγγυητῶν καταστάσεως· ἀλλ'
ἐνταῦθα μένειν αὐτούς, οὗ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν πολιτῶν.
καί τοι καὶ αὐτοὶ χρήμασιν ἤδη τινὲς ἐδέθησαν, καὶ αὐτοὶ κρί-
σεσιν, ἀλλ' ὅμως ὑπέμενον. ἀηδὲς μὲν οὖν ἴσως ἐστὶν ὀνο-
μαστὶ περί τινων μεμνῆσθαι· ἀναγκαῖον δὲ περὶ ἐξετάσαι αὐ-
τῶν πρὸ τούτου. τοὺς μὲν οὖν πρὸ εὐκλείδου ἄρχοντος
ἐῶ, καὶ τοὺς σφόδρα παλαιούς. καί τοι κατὰ τοὺς χρόνους
καθ' οὓς ἕκαστοι αὐτῶν ἦσαν, πολλοῦ ἄξιοι δοκοῦντες γε-

γενέσθαι τὸν ἔμπροσθεν χρόνον, ὅμως ἰσχυρὰς παρὰ τοῦ δή-
μου ὀργῆς ἐτύγχανον, ἐπὶ τοῖς ὕστερον γιγνομένοις ἀδική-
μασιν. οὐ γὰρ χρόνον τινὰ δικαίους ᾤετο δεῖν αὐτοὺς ἡ πό-
λις εἶναι, εἶτα κλέπτειν· ἀλλὰ περί γε τὰ κοινὰ ἀεὶ δι-
καίους. ἐδόκει γὰρ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον οὐ φύσει, ἀλλ' ἐ-
πιβουλεύων τοῦ πιστευθῆναι εἵνεκεν δίκαιος ὁ τοιοῦτος γε-
γονέναι ἄνθρωπος. ἀλλὰ μετ' εὐκλείδην ἄρχοντα, ὦ ἄν-
δρες δικασταί, πρῶτον μὲν θρασύβουλον τὸν κολλυτέα ἅ-
παντες μέμνησθε δὶς δεθέντα καὶ κριθέντα ἀμφοτέρας τὰς
κρίσεις ἐν τῷ δήμῳ. καί τοι τῶν ἐκ πειραιῶς καὶ ἀπὸ φυ-
λῆς οὗτος ἦν. ἔπειτα φιλέπιον τὸν λαμπτρέα. ἔπειτα ἀ-
γύρριον τὸν κολλυτέα ἄνδρα χρηστὸν καὶ δημοτικὸν, καὶ πε-
ρὶ τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον πολλὰ σπουδάσαντα. ἀλλ' ὅ-
μως τοῖς νόμοις ᾤετο δεῖν καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ὁμοίως ὥσπερ
ἐπὶ τοῖς ἀδυνάτοις, οὕτω καὶ ἐφ' ἑαυτῷ ἰσχύειν· καὶ ἐγέ-
νετο ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ πολλὰ ἔτη, ἕως τὰ χρήματα
ἀπέτισεν, ἃ ἔδοξε τῆς πόλεως ὄντα ἔχειν. καὶ ἐπ' ἐκείνῳ
καλλίστρατος δυνάμενος καὶ ἀδελφιδοῦς ὢν αὐτοῦ οὐκ ἐ-
τίθει νόμον· καὶ μυρωνίδης ὁ ἀρχίνου υἱὸς τοῦ καταλα-
βόντος φυλὴν, καὶ μετά γε τοὺς θεοὺς αἰτιωτάτου ὄντος
τῆς καθόδου τῷ δήμῳ, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ καλὰ πεπο-
λιτευμένου, καὶ ἐστρατηγηκότος πολλάκις· ἀλλ' ὅμως ἅ-
παντες οὗτοι ὑπέμενον τοὺς νόμους. καὶ οἱ ταμίαι ἐφ' ὧν ὁ
ὀπισθόδομος ἐνεπρήσθη, καὶ οἱ τῶν τῆς θεοῦ, καὶ οἱ τῶν
ἄλλων θεῶν ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ ἦσαν, ἕως ἡ κρίσις αὐ-
τοῖς ἐγένετο. καὶ οἱ περὶ τὸν σῖτον ἀδικεῖν δόξαντες καὶ ἄλ-
λοι πολλοὶ, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἅπαντες βελτίους ἀνδρο-
τίωνος ὄντες. εἶτα τούτοις μὲν ἔδει κυρίους τοὺς πάλαι κει-
μένους εἶναι νόμους, καὶ δεδωκέναι δίκην αὐτοὺς κατὰ τοὺς
ὑπάρχοντας νόμους· δι' ἀνδροτίωνα δὲ καὶ γλαυκέτην καὶ
μελάνωπον, καινὸν δεῖ γενέσθαι νόμον, διὰ τοὺς ἑαλωκό-

τας καὶ ψήφῳ κεκριμένους κατὰ τοὺς πάλαι κειμένους νόμους, καὶ δόξαντας ἔχειν ἱερὰ χρήματα καὶ ὅσια; εἶτ' οὐ καταγέλαστος δόξει ἡ πόλις εἶναι, εἰ τοῖς ἱεροσύλοις ὅπως σωθήσονται νόμος φανεῖται τεθειμένος; ἐγὼ γ' οἶμαι. μὴ τοίνυν ἐάσητε ὑμᾶς αὐτοὺς ὑβρίζεσθαι, μηδὲ τὴν πόλιν. ἀλλ' ἀναμνησθέντες ὅτι Εὔδημον τὸν Κυδαθηναιᾶ νόμον δόξαντα θεῖναι οὐκ ἐπιτήδειον, οὐ πάλαι, ἀλλ' ἐπ' Εὐάνδρου ἄρχοντος ἀπεκτείνατε, καὶ Φίλιππον τὸν Φιλίππου τοῦ ναυκλήρου υἱὸν μικροῦ μὲν ἀπεκτείνατε: χρημάτων δὲ πολλῶν αὐτοῦ ἐκείνου ἀντιτιμωμένου, παρ' ὀλίγας ψήφους ἠτιμώσατε. ταύτην τὴν ὀργὴν καὶ νῦν ἐπὶ τουτονὶ λάβετε: ἐκεῖνο πρὸς τούτοις ἅπασιν ἐνθυμηθέντες, τί ποτ' ἂν ἐπάθετε ὑπὸ τούτου αὐτοῦ, εἰ οὗτος εἷς ὢν ἐπρέσβευσεν ὑπὲρ ὑμῶν. οἶμαι γὰρ οὐδὲν τοιοῦτον εἶναι, ὅτου ἂν ἀπέσχετο. ὁρᾶτε δὴ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ. ὁ γὰρ νόμος ὃν ἐτόλμησε θεῖναι, τὸν τρόπον αὐτοῦ δείκνυσι. Βούλομαι δ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐν Λοκροῖς ὡς νομοθετοῦσι διηγήσασθαι. οὐδὲν γὰρ χείρους ἔσεσθε παράδειγμά τι ἀκηκοότες, ἄλλως τε καὶ ᾧ πόλις εὐνομουμένη χρῆται. ἐκεῖνοι γὰρ οὕτως οἴονται δεῖν τοῖς πάλαι κειμένοις χρῆσθαι νόμοις, καὶ τὰ πάτρια περιστέλλειν. καὶ μὴ πρὸς τὰς βουλήσεις, μηδὲ πρὸς τὰς διαλύσεις τῶν ἀδικημάτων νομοθετεῖσθαι: ὥστε ἄν τις βούληται νόμον καινὸν τιθέναι, ἐν βρόχῳ τὸν τράχηλον ἔχων νομοθετεῖ. καὶ ἐὰν μὲν δόξῃ καλὸς καὶ χρήσιμος εἶναι ὁ νόμος, ζῇ ὁ τιθεὶς καὶ ἀπέρχεται: εἰ δὲ μή, τέθνηκεν ἐπισπασθέντος τοῦ βρόχου. καὶ γάρ τοι καινοὺς μὲν οὐ τολμῶσι τιθέναι νόμους: τοῖς δὲ πάλαι κειμένοις ἀκριβῶς χρῶνται. ἐν πολλοῖς δὲ πάνυ ἔτεσιν, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἷς λέγεται παρ' αὐτοῖς νόμος καινὸς τεθῆναι. ὄντος γὰρ αὐτόθι νόμου ἐάν τις ὀφθαλμὸν ἐκκόψῃ, ἀντεκκόψαι παρασχεῖν τὸν ἑαυτοῦ, καὶ οὐ χρημάτων τιμήσεως οὐδὲ μιᾶς,

ἀπειλῆσαί τις λέγεται ἐχθρὸς ἐχθρῷ ἕνα ἔχοντι ὀφθαλμὸν ὅτι αὐτοῦ ἐκκόψει τοῦτον τὸν ἕνα. γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἀπειλῆς χαλεπῶς ἐνεγκὼν ὁ ἑτερόφθαλμος, καὶ ἡγούμενος ἀβίωτον εἶναι αὐτῷ τὸν βίον τοῦτο παθόντι, λέγεται τολμῆσαι νόμον εἰσενεγκεῖν. ἐάν τις ἕνα ἔχοντος ὀφθαλμὸν ἐκκόψῃ, ἄμφω ἀντικόψαι παρασχεῖν, ἵνα τῇ ἴσῃ συμφορᾷ ἀμφότεροι χρῶνται. καὶ τοῦτον μόνον λέγονται λοκροὶ θέσθαι τὸν νόμον ἐν πλείοσιν, ἢ διακοσίοις ἔτεσιν. οἱ δὲ παρ' ὑμῖν ῥήτορες, ὦ ἄνδρες δικασταί, πρῶτον μὲν ὅσοι μῆνες, μικροῦ δέουσι νομοθετεῖν τὰ ἑαυτοῖς συμφέροντα. ἔπειτα αὐτοὶ μὲν τοὺς ἰδιώτας εἰς τὸ δεσμωτήριον ἄγουσιν ὅταν ἄρχωσιν: ἐφ' αὑτοῖς δ' οὐκ οἴονται δεῖν τὸ αὐτὸ δίκαιον εἶναι τοῦτο. ἔπειτα τοὺς μὲν τοῦ σόλωνος νόμους τοὺς πάλαι δεδοκιμασμένους, οὓς οἱ πρόγονοι ἔθηκαν, λύουσιν αὐτοί: τοῖς δ' ἑαυτῶν οὓς ἐπ' ἀδικίᾳ τῆς πόλεως τιθέασι, χρῆσθαι ὑμᾶς οἴονται δεῖν. εἰ οὖν μὴ τιμωρήσεσθε τούτους, οὐκ ἂν φθάνοι τὸ πλῆθος τούτοις τοῖς θηρίοις δουλεῦον. εὖ δ' ἴστε, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὅτι ἐὰν μὲν σφόδρα ὀργισθῆτε, ἧττον ἀσελγανοῦσιν: ἐὰν δὲ μή, πολλοὺς τοὺς ἀσελγεῖς εὑρήσετε, καὶ τοὺς ὑβρίζοντας ὑμᾶς ἐπὶ τῇ τοῦ φιλοτιμεῖσθαι προφάσει. Ἵνα δὲ καὶ περὶ ἐκείνου εἴπω τοῦ νόμου, ὦ ἄνδρες δικασταί, ᾧ ἀκούω μέλλειν παραδείγματι χρῆσθαι τουτονὶ, καὶ φήσειν ἀκόλουθον αὐτῷ τεθεικέναι ἐν ᾧ ἔνι, οὐδὲ δήσω ἀθηναίων οὐδένα ὃς ἂν ἐγγυητὰς τρεῖς καθιστῇ τὸ αὐτὸ τέλος τελοῦντας: πλὴν ἐάν τις ἐπὶ προδοσίᾳ τῆς πόλεως ἢ ἐπὶ καταλύσει τοῦ δήμου συνιὼν ἁλῷ: ἢ τέλος πριάμενος, ἢ ἐγγυησάμενος, ἢ ἐκλέγων μὴ καταβάλῃ. ἀκούσατέ μου καὶ περὶ τούτου, οὐ γὰρ ὁρᾶτε ὅτι αὐτὸς ἀνδροφόνων ἦγεν εἰς τὸ δεσμωτήριον, καὶ ἔδει τούτου κειμένου τοῦ νόμου; ἀλλ' ἐφ' οἷς κεῖται ὁ νόμος οὗτος, διδάξω ὑμᾶς. οὗτος γὰρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐκ ἔστι τοῖς κεκριμέ-

νοις καὶ ἠγωνισμένοις κεῖται, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἀκρίτοις, ἵνα μὴ
διὰ τὸ δεδέσθαι χεῖρον ἀναγκάζοιντο ἀγωνίζεσθαι, ἢ καὶ παν=
τάπασιν ἀπαράσκευοι εἶεν. οὗτοι δὲ ἃ ἐπὶ τοῖς ἀκρίτοις
κεῖται, ὡς περὶ πάντων εἰρημένα μετάγει πρὸς ὑμᾶς λέγειν.
ὡς δὲ σαφῶς γνώσεσθε ὅτι ἀληθῆ λέγω, ἐγὼ ὑμῖν ἐρῶ. ὅ=
τε γὰρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἔξεστιν ὑμῖν τιμᾶν ὅ,τι χρὴ πα=
θεῖν, ἢ ἀποτῖσαι. ἐν γὰρ τῷ παθεῖν καὶ δεσμός ἐστι. οὐκ ἂν
οὖν ἐξῆν δεσμοῦ τιμῆσαι. οὐδ' ὅσων ἔνδειξίς ἐστί τινι, ἢ ἀ-
παγωγὴ προσγέγραπται ἂν ἐν τοῖς νόμοις· τὸν δὲ ἐνδει=
χθέντα, ἢ ἀπαχθέντα δησάντων οἱ ἕνδεκα ἐν τῷ ξύλῳ. εἴ=
περ μὴ ἐξῆν ἄλλους, ἢ τοὺς ἐπὶ προδοσίᾳ τῆς πόλεως, ἢ ἐπὶ
καταλύσει τοῦ δήμου συνιόντας, ἢ τοὺς τὰ τέλη ὠνουμένους,
καὶ μὴ καταβάλλοντας δῆσαι. νῦν δὲ, ταῦθ' ὑμῖν τιμή=
εια ἔστω ὅτι ἔξεστι δῆσαι. παντελῶς γὰρ ἤδη ἄκυρα ἂν ἦν τὰ
τιμήματα. ἔπειτα δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταί, τοῦτο τὸ γράμ
μα αὐτὸ μὲν καθ' αὑτὸ οὐκ ἔστι νόμος, τὸ, οὐδὲ δήσω ἀθη-
ναίων οὐδένα. ἐν δὲ τῷ ὅρκῳ τῷ βουλευτικῷ γέγραπται,
ἵνα μὴ συνιστάμενοι οἱ ῥήτορες οἱ ἐν τῇ βουλῇ δεσμὸν κατά
τινος τῶν πολιτῶν λέγοιεν. ἄκυρον οὖν τὸ δῆσαι τὴν βου=
λὴν ποιῶν τοῦτο ὁ σόλων πρὸς τὸν ὅρκον τὸν βουλευτικὸν
προσέγραψεν, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν ὑμέτερον. ἁπάντων γὰρ
κυριώτατον ᾤετο δεῖν εἶναι τὸ δικαστήριον, καὶ ὅτι γνοίη,
τοῦτο πάσχειν τὸν ἁλόντα. ἀναγνώσεται δ' ὑμῖν αὐτοῦ
τούτου ἕνεκα τὸν τῶν ἡλιαστῶν ὅρκον. λέγε σύ.

Ορκος ἡλιαστῶν.

Ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους, καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δή
μου τῶν ἀθηναίων, καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων, καὶ
τύραννον οὐ ψηφιοῦμαι εἶναι, οὐδὲ ὀλιγαρχίαν. οὐδὲ ἐάν
τις καταλύῃ τὸν δῆμον τῶν ἀθηναίων, ἢ λέγῃ, ἢ ἐπιψηφί-
ζῃ περὶ τούτων, οὐ πείσομαι. οὐδὲ τῶν χρεῶν τῶν ἰδίων
ἀποκοπάς· οὐδὲ γῆς ἀναδασμὸν τῆς ἀθηναίων, οὐδ' οἰ-

κιῶν· οὐδὲ τοὺς φεύγοντας καταδέξω, οὐδὲ ὧν θάνατος κα=
τέγνωσται, οὐδὲ τοὺς μένοντας ἐξελῶ παρὰ τοὺς νόμους τοὺς
κειμένους, καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων καὶ
τῆς βουλῆς· οὔτ' αὐτὸς ἐγὼ, οὔτ' ἄλλον οὐδένα ἐάσω. οὐ-
δὲ ἀρχὴν καταστήσω ὥστε ἄρχειν ὑπεύθυνον ὄντα ἑτέρας
ἀρχῆς, καὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων, καὶ τοῦ ἱερομνήμονος, καὶ
ὅσοι μετὰ τῶν ἐννέα ἀρχόντων κυαμεύονται ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ,
καὶ κήρυκος, καὶ πρεσβείας, καὶ συνέδρων. οὐδὲ δὶς τὴν
αὐτὴν ἀρχὴν τὸν αὐτὸν ἄνδρα, οὐδὲ δύο ἀρχὰς ἄρξαι
τὸν αὐτὸν ἐν τῷ αὐτῷ ἐνιαυτῷ. οὐδὲ δῶρα δέξομαι τῆς ἡ=
λιάσεως ἕνεκα, οὔτ' αὐτὸς ἐγὼ, οὔτ' ἄλλος ἐμοὶ, οὔτ' ἄλ=
λοι εἰδότος ἐμοῦ, οὔτε τέχνῃ, οὔτε μηχανῇ οὐδὲ μιᾷ. καὶ
γέγονα οὐκ ἔλαττον ἢ τριάκοντα ἔτη. καὶ ἀκροάσομαι τοῦ
τε κατηγόρου, καὶ τοῦ ἀπολογουμένου ὁμοίως ἀμφοῖν, καὶ
διαψηφιοῦμαι περὶ αὐτοῦ οὗ ἂν ἡ ἡ δίωξις. ἐπόμνυμι
δία, ποσειδῶνα, δήμητρα· καὶ ἐπαρᾶται ἐξώλειαν ἑαυτῷ,
καὶ οἰκίᾳ τῇ ἑαυτοῦ, εἴ τι τούτων παραβαίνοι· εὐορκοῦντι
δὲ, πολλὰ κἀγαθὰ εἶναι. ἐνταυθοῖ δ' οὐκ ἔνι, ὦ ἄν=
δρες δικασταὶ, οὐδὲ δήσω ἀθηναίων οὐδένα. τὰ γὰρ κρί-
νοντα τὰς κρίσεις ἁπάσας τὰ δικαστήριά ἐστιν, οἷς ἐξουσία
ἐστὶ, καὶ δεσμὸν καὶ ἄλλο τι ὃ ἂν βούλωνται καταγιγνώ=
σκειν. ὡς μὲν οὖν ἔξεστιν ὑμῖν δεσμὸν καταγιγνώσκειν,
τοῦτ' ἐπιδείκνυμι. ὡς δὲ τὰ δικαστήρια ἄκυρα ποιεῖν
καὶ δεινὸν καὶ ἀνόσιόν ἐστι, καὶ δήμου κατάλυσις, πάντας
ἂν οἶμαι ὁμολογῆσαι. ἡ γὰρ πόλις ἡμῶν, ὦ ἄνδρες δι-
κασταὶ, νόμοις καὶ ψηφίσμασι διοικεῖται. εἰ δέ τις τὰ ψή=
φῳ κεκριμένα νόμῳ καινῷ λύσει, τί πέρας ἔσται; ἢ πῶς
τοῦτον δίκαιόν ἐστι νόμον προσαγορεύεσθαι, ἀλλ' οὐκ ἀνο=
μίαν; ἢ πῶς οὐ τῆς μεγίστης ὀργῆς ὁ τοιοῦτος νομοθέτης
ἄξιός ἐστιν; ἐγὼ μὲν γὰρ τῆς ἐσχάτης νομίζω, οὐχ ὅτι μό-
νον τοῦτον τὸν νόμον ἔθηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ τοῖς ἄλλοις ὁδὸν

δεικνύει καὶ περὶ δικαστηρίων καταλύσεως, καὶ περὶ τῶν φερόντων καθόλου, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν δεινοτάτων. τί γὰρ κωλύει, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ οὗτος χαίρων ἀπαλλάξει ὁ τοιοῦτον νόμον θεὶς, ἕτερον φανῆναι ἄλλον τινὰ τῶν τῆς πόλεως ἰσχυροτάτων καταλύοντα νόμῳ καινῷ· ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι οὐδέν. ἀκούω δ' ἔγωγε καὶ τὸ πρότερον οὕτω καταλυθῆναι τὴν δημοκρατίαν παρανόμων πρῶτον γραφῶν καταλυθεισῶν καὶ τῶν δικαστηρίων ἀκύρων γινομένων. ἴσως μὲν οὖν αὐτίς ὑπολάβοι, ὅτι οὐχ ὁμοίων ὄντων τῶν πραγμάτων νῦν καὶ τότε, λέγω περὶ καταλύσεως τοῦ δήμου. ἀλλ' οὐδὲ σπέρμα δεῖ καταβάλλειν ἐν τῇ πόλει οὐδένα, ὦ ἄνδρες δικασταί, τοιούτων πραγμάτων, οὐδ' εἰ μή πω ἂν ἐκφύοι· ἀλλὰ καὶ τὸν ἐγχειροῦντα λέγειν, ἢ ποιεῖν τι τοιοῦτον δίκην διδόναι. ὅτι τοίνυν καὶ τεχνικῶς ἐνεχείρησε ποιεῖν ὑμᾶς, ἄξιόν ἐστιν ἀκοῦσαι. ὁρῶν γὰρ ἑκάστοτε πάντας, καὶ τοὺς πολιτευομένους καὶ τοὺς ἰδιώτας τοὺς νόμους τῶν τῆς πόλεως ἀγαθῶν αἰτίους ὑπολαμβάνοντας, ἐσκόπει πῶς λύσει τούτους καταλύσας. καὶ καταληφθῇ τοῦτο ποιῶν, μὴ δόξῃ δεινὸν, μηδ' αἰσθάνοιτο μηδὲν εἰργάσθαι. εὗρεν οὖν τοῦτο ποιῶν ὅ τι πεποίηκε νόμῳ τοὺς νόμους καταλῦσαι, ἵνα τὰ δικήματ' αὐτοῦ, τὸ τῆς σωτηρίας ὄνομ' ἔχῃ. οἵ τε γὰρ σῴζοντες τὴν πόλιν εἰσὶ νόμοι· ὅν τε οὗτος ἔθηκεν, οὐδὲν ἐκείνοις τῶν αὐτῶν ἔχοντα, νόμος. τὴν μὲν οὖν τοῦ ὀνόματος φιλανθρωπίαν ὅτι ταύτην ἂν μάλιστα προσίεσθε, κατεῖδεν· τὴν δὲ χρείαν ὅτι τἀναντία ἔχουσα φανήσεται, παρεῖδε. φέρε γὰρ πρὸς Διός ἐστιν ὅστις ἂν, ἢ πρόεδρός ποτ' ἐπεψήφισεν, ἢ πρυτάνεις τούτων τί τῶν ἐν τῷ νόμῳ γεγραμμένων; ἐγὼ μὲν οὖν οὐδένα ἂν οἶμαι. πῶς οὖν τοῦθ' ὑπέδυ; νόμον ἔθετο ὄνομα τοῖς αὐτοῦ κακουργήμασιν. οὐχ ἁπλῶς, οὐδ' ὅπως ἔτυχε, ποιοῦσι κακῶς ὑμᾶς, ἀλλ' ἐσκεμμένως. καὶ τοῦτ' αὐτὸ πράττοντες ἔχουσιν οὗτοι

μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν πολιτευομένων, οἳ τούτῳ προϊόντος αὐτίκα δὴ μάλα συναπολογήσονται, οὐ μὰ Δί' οὐ Τιμοκράτει χαρίσασθαι βουλόμενοι: πόθεν; ἀλλ' αὑτῷ συμφέρειν ἕκαστος ἡγούμενος τὸν νόμον. ὥσπερ τοίνυν οὗτοι σφίσιν αὐτοῖς βοηθοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς, οὕτω δεῖ καὶ ὑμᾶς ὑμῖν αὐτοῖς βοηθεῖν. καί τοι ἐρωτῶντός τινος αὐτόν, ὅτου εἵνεκα τοιαῦτ' ἐθέλησε γράφειν καὶ διεξιόντος ὡς χαλεπὸν ἀγῶνα ὑπολαμβάνοι τόνδε, πεπύσθαι τὸν ταῦτα λέγοντα ἔφη, συμπαρέσεσθαι γὰρ ἀνδροτίωνα ἑαυτῷ, καὶ τοιούτους λόγους σχολὴν ἄγοντας ἐσκέφθαι περὶ πάντων: ὥστ' οὐκ εἰδέναι ὅτι οὐδὲν αὐτῷ γενήσοιτο φλαῦρον ἀπὸ τῆς γραφῆς τῆσδε. καὶ τι θαυμάζω τὴν ἀναισχυντίαν τὴν τούτου, κἀκείνου: τοῦ μὲν εἰ καλεῖ, τοῦ δέ, εἰ πάρεισι, καὶ συναπολογήσεται. μαρτυρία γὰρ δήπου φανερὰ γενήσεται πᾶσιν ὑμῖν, ὅτι τὸν νόμον τούτου εἵνεκα ἐτίθει, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πᾶσι τὸν αὐτόν. Ὅμως δὲ καὶ περὶ τῶν ἐκείνῳ πεπολιτευμένων ὑμᾶς μικρὰ βέλτιόν ἐστιν ἀκοῦσαι: καὶ τούτων ταῦτα ὧν κεκοινώνηκεν οὗτος, δι' ἃ τοῦτον οὐδὲν ἧττον ἐκείνου δικαίως ἂν μισοῖτε. λέξω δὲ οὐδὲν πλέον ὧν ἀκηκόαθ' ὑμεῖς. εἰ μή τινος ἄρα ἐπὶ τοῖς εὐκτήμονι γιγνομένοις μὴ παρῆσαν ἀγῶσι. καὶ πρῶτον μὲν ἐφ' ᾧ μέγιστον φρονεῖ, τὴν τῶν χρημάτων εἴσπραξιν ἐξετάσωμεν αὐτοῦ, ἣν μετὰ τούτου τοῦ χρηστοῦ πάντας εἰσέπραξεν ὑμᾶς. αἰτιασάμενος γὰρ εὐκτήμονα τοὺς ὑμετέρας ἔχειν εἰσφοράς, καὶ τοῦτ' ἐξελέγξειν, ἢ παρ' ἑαυτοῦ καταθήσειν ὑποσχόμενος, καταλύσας ψηφίσματι κληρωτὴν ἀρχὴν ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ἐπὶ τὴν εἴσπραξιν παρέδυ. καὶ τοῦτον προὐβάλλετο, εἰπὼν τὴν τοῦ σώματος ἀρρωστίαν, ἵν', ἔφη, συνδιοικῇ μοι. δημηγορίας δὲ ἐπὶ τούτοις ποιούμενος, ὡς ἐστὶ τριῶν αἵρεσις ὑμῖν, ἢ τὰ πομπεῖα κατακόπτειν, ἢ πάλιν εἰσφέρειν, ἢ τοὺς ὀφείλοντας εἰσπράττειν, αἱρουμένων εἰκότως ὑμῶν τοὺς

ὀφείλοντας

ὀφείλοντας εἰσπράττειν, ταῖς ἀποχέσεσι κατέχων, καὶ διὰ τὸν καιρὸν ὃς ἦν τότε, ἔχων ἐξουσίαν, τοῖς μὲν κειμένοις νόμοις, οὐκ ᾤετο δεῖν χρῆσθαι: οὐδ' εἰ μὴ τούτους ἐνόμιζεν ἱκανούς, ἑτέρους τιθέναι, ψηφίσματα δ' εἶπεν ἐν ὑμῖν δεινὰ καὶ παράνομα, δι' ὧν ἠργολάβει, προσκατωγεῖ τούτῳ χρώμενος τῶν λημμάτων, καὶ πολλὰ τῶν ὑμετέρων κέκλοφε: μετὰ τούτου γράψας τοὺς ἕνδεκα, καὶ τοὺς ἀποδέκτας, καὶ τοὺς ὑπηρέτας ἀκολουθεῖν μεθ' ἑαυτοῦ. εἶτ' ἔχων τουτουσὶ ᾔγ' ἐπὶ τὰς ὑμετέρας οἰκίας. καὶ σὺ ὦ Τιμόκρατες συνηκολούθεις μόνος τῶν συναρχόντων δέκα ὄντων, καὶ μηδεὶς ὑπολαμβανέτω με λέγειν, ὡς οὐ χρῆν εἰσπράττειν τοὺς ὀφείλοντας: χρῆν γάρ: ἀλλὰ πῶς; ὡς ὁ νόμος ἀγορεύει τῶν ἄλλων ἕνεκα. τοῦτο γάρ ἐστι δημοτικόν. οὐ γὰρ τοσοῦτον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πέντε ταλάντων ὑμῖν ὧν οὗτοι τότ' εἰσέπραξαν τεθέντων ὠφέλησθε, ὅσον βέβλαφθε τοιούτων ἐθῶν εἰς τὴν πολιτείαν εἰσαγομένων. εἰ γὰρ θέλετε ἐξετάσαι τίνος ἕνεκα μᾶλλον ἄν τις ἕλοιτο ἐν δημοκρατίᾳ ζῆν, ἢ ἐν ὀλιγαρχίᾳ, τοῦτ' ἂν εὕροιτε προχειρότατον, ὅτι πάντα πρᾳότερά ἐστιν ἐν δημοκρατίᾳ, ὅτι μὲν τοίνυν τῆς ὅποι βούλεσθε, ὀλιγαρχίας πολλῷ ἀσελγέστερα καὶ δεινότερα ἐποίουν οὗτοι, παραλείψω: ἀλλὰ πῇ ἡμῖν πότε πώποτε δεινότερα τὰ ἐν τῇ πόλει γέγονεν; εὖ οἶδ' ὅτι τὰ τῶν τριάκοντα ἅπαντες ἂν εἴποιτε. τότε τοίνυν ὡς ἔστιν ἀκούειν, οὐδείς ἐστιν ὅς τις ἀπεστερεῖτο τοῦ σωθῆναι, εἴ τις ἑαυτὸν οἴκοι κρύψειεν. ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο κατηγοροῦσι τῶν τριάκοντα, ὅτι τοὺς ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀδίκως ἀπῆγον. οὗτοι τοίνυν τοσαύτην ὑπερβολὴν ἐποιήσαντο ἐκείνων τῆς αὐτῶν πονηρίας, ὥστ' ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενοι τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἑκάστῳ δεσμωτήριον καθίσαν ἄγοντες τοὺς ἕνδεκα ἐπὶ τὰς οἰκίας. καίτοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, τί οἴεσθε ὁπότ' ἄνθρωπος πένης, ἢ καὶ πλούσιος πολλ' ἀνη-

ἁλωκὼς, καὶ τιν' ἴσως τρόπον εἰκότως οὐκ εὐπορῶν ἀργυρίου, μὴ μόνον εἰς τὴν ἀγορὰν φοβοῖτ' ἐμβαλεῖν, ἀλλὰ μηδ' οἴκοι μένειν ἂν ἀσφαλὲς ἡγοῖτο· ὁ δὲ τούτων αἴτιος Ἀνδροτίων εἴη, ὃν οὐδ' ὑπὲρ αὑτοῦ δίκην ἐᾷ λαβεῖν τὰ πεπραγμένα καὶ βεβιωμένα· μή τι γ' ὑπὲρ τῆς πόλεως εἰσπράττειν εἰσφοράς. Καὶ τοι εἴ τις ἔροιτ' αὐτὸν, ἢ σέ, ὦ Τιμόκρατες, τὸν ἐπαινέτην τούτων καὶ συνήγορον, τὰς εἰσφορὰς πότερον τὰ κτήματα, ἢ τὰ σώματα ὀφείλει, τὰ κτήματα φήσαιτ' ἂν εἴπερ ἀληθῆ λέγειν βούλοισθε· ἀπὸ γὰρ τούτων εἰσφέρομεν. τίνος οὖν ἕνεκα ὦ κάκιστοι πάντων ἀνθρώπων ἀφέντες τὸ τὰ χωρία δημεύειν καὶ τὰς οἰκίας καὶ ταῦτα ἀπογράφειν, ἐδεῖτε καὶ ὑβρίζετε πολίτας ἀνθρώπους καὶ τοὺς ταλαιπώρους μετοίκους, οἷς ὑβριστικώτερον ὑμεῖς, ἢ τοῖς οἰκέταις τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν κέχρησθε. καὶ μὴν εἰ θέλετε σκέψασθαι παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, ὦ ἄνδρες δικασταί, τί δοῦλον, ἢ ἐλεύθερον εἶναι διαφέρει, τοῦτο μέγιστον ἂν εὕροιτε, ὅτι τοῖς μὲν δούλοις τὸ σῶμα τῶν ἀδικημάτων ἁπάντων ὑπεύθυνόν ἐστι· τοῖς δ' ἐλευθέροις ὕστατον τοῦτο προσήκει κολάζειν. οἱ δὲ, τοὐναντίον εἰς τὰ σώματα ὥσπερ ἀνδραπόδοις ἐποιήσαντο τὰς τιμωρίας, οὕτω δ' ἂν ἴσως καὶ πλεονεκτικῶς εἶχε πρὸς ὑμᾶς Ἀνδροτίων, ὥστε τὸν μὲν αὑτοῦ πατέρα ᾤετο δεῖν δημόσια δεθέντα τοῖς χρήμασιν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, μήτε ἀποδόντα ταῦτα, μήτε κριθέντα ἀποδρᾶναι. τῶν δ' ἄλλων πολιτῶν, τὸν μὴ δυνάμενον τὰ ἑαυτοῦ θεῖναι οἴκοθεν, εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀχθέντα ὑφ' ἑαυτοῦ δεδέσθαι. καὶ Τιμοκράτης τῶν μὲν πολλῶν ἡμῶν τότε ὅτε τὴν διπλασίαν εἰσέπραττεν, οὐδ' ἂν παρ' ἑνὸς λαβεῖν ἠθέλησεν ἐγγυητὰς μὴ μέχρι τῆς ἐνάτης πρυτανείας, ἀλλ' οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας· ἀλλ' ἢ διπλᾶ τὰ χρήματα ἔδει καταβαλεῖν, ἢ παραχρῆμα δεδέσθαι. παρεδίδου δὲ οὗτος τοῖς ἕνδεκα τὸν οὐκ ὠφληκότα

ἐν τῷ δικαστηρίῳ. νῦν δὲ ὅπως ὧν ἂν ὑμεῖς καταγνῶτε, ἃ δὲ τοι πολεμίασιν, ὑπεύθυνον αὐτὸν ποιήσας νόμον εἰσενεγκεῖν ἐτόλμησεν. ἀλλ' ὅμως καὶ τάδε κἀκεῖνα φήσουσιν ὑπὲρ ὑμῶν πεπρᾶχθαι. εἶτα ταῦθ' ὑμεῖς ἐφ' ἑαυτοὺς* ἀναδέξεσθε ὑπὲρ ὑμῶν πεπρᾶχθαι; καὶ τὰ τῆς τούτων θρασύτητος καὶ πονηρίας ἔργα πρᾴως οἴσετε; ἀλλὰ μισεῖν ὀφείλετε τοὺς τοιούτους, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μᾶλλον, ἢ σώζειν. τὸν γὰρ ὑπὲρ τῆς πόλεως πράττοντά τι καὶ πρᾴων ὑμῶν τευξόμενον τὸ τῆς πόλεως ἦθος ἔχοντα δεῖ φαίνεσθαι: τοῦτο δ' ἐστὶ τί; τοὺς ἀσθενεῖς ἐλεεῖν: τοῖς ἰσχυροῖς καὶ δυναμένοις μὴ ἐπιτρέπειν ὑβρίζειν: οὐ τοὺς μὲν πολλοὺς ὠμῶς μεταχειρίζεσθαι, κολακεύειν ἢ τὸν ἀεί τι δύνασθαι δοκοῦντα, ἃ σὺ ποιεῖς ὦ τιμόκρατες: δι' ἃ πολλῷ μᾶλλον ἂν εἰκότως μὴ θελήσαντες ἀκοῦσαί σου θάνατον καταψηφίσαιντ' οὗτοι, ἢ δι' ἀνδροτίωνα ἀφεῖσαν. ὅτι τοίνυν οὐδὲ τὴν εἴσπραξιν αὐτὴν ὑπὲρ ὑμῶν πεποίηνται, καὶ τοῦτ' αὐτίκα δὴ μάλα ὑμῖν δῆλον ποιήσω. εἰ γάρ τις ἔροιτο αὐτοὺς πότεροι αὐτοῖς δοκοῦσιν ἀδικεῖν μᾶλλον τὴν πόλιν: οἱ γεωργοῦντες, καὶ φειδόμενοι διὰ παιδοτροφίας ἢ καὶ οἰκεῖα ἀναλώματα, καὶ λειτουργίας ἑτέρας λελοιπότες τὰς εἰσφορὰς, ἢ οἱ τὰ τῶν ἐθελησάντων εἰσενεγκεῖν χρήματα, καὶ τὰ παρὰ τῶν συμμάχων κλέπτοντες, καὶ ἀπολλύντες; οὐκ ἂν εἰς τοῦτο δήπου τόλμης καίπερ ὄντες ἀναιδεῖς ἔλθοιεν, ὥστε φῆσαι τοὺς τὰ ἑαυτῶν μὴ εἰσφέροντας μᾶλλον ἀδικεῖν, ἢ τοὺς τὰ κοινὰ ὑφαιρουμένους. τίνος οὖν ἕνεκα ὦ τιμόκρατες καὶ ἀνδροτίων ἐτῶν ὄντων πλειόνων ἢ τριάκοντα ἀφ' οὗ ὅγε ἕτερος ὑμῶν πολιτεύεται, καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλῶν μὲν στρατηγῶν ἠδικηκότων τὴν πόλιν, πολλῶν δὲ ῥητόρων, οἳ παρὰ τουτουσὶ κέκρινται, ὧν οἱ μὲν τεθνᾶσιν ἐφ' οἷς ἠδίκουν, οἱ δ' ὑποχωρήσαντες ᾤχοντο καταγνόντες ἑαυτῶν, οὐδενὸς πώποτε τούτων ἐξητάσθη κατήγορος ὑμῶν οὐδέτερος, οὐδ' ἀγανακτῶν ὤφθη ὑπὲρ ὧν ἡ πόλις ἔπασχεν: ἀλλ' ἐνταῦθα ἐφάνηθ' ἡμῖν κηδόμενοι

οὐ πολλοὺς ἔδει κακῶς ποιῆσαι; βούλεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, τὸ τούτων αἴτιον ἐγὼ ὑμῖν εἴπω, ὅτι τούτων μὲν με-
τέχουσιν, ὧν ἀδικοῦσιν ὑμᾶς τινές: ἀπὸ δὲ τῶν εἰσπραττ-
ομένων ὑφῃροῦντο: δι' ἀπληστίαν δὲ τούτων διχόθεν κλέ-
πτουσι τὴν πόλιν. οὔτε γὰρ ῥᾷον πολλοῖς καὶ κατὰ μι-
κρὰ ἀδικοῦσιν ἀπεχθάνεσθαι, ἢ ὀλίγοις καὶ μεγάλα: οὔτε
δημοτικώτερον δήπου τὰ τῶν πολλῶν ἀδικήματα ὁρᾶν, ἢ
τὰ τῶν ὀλίγων: ἀλλὰ τοῦτ' αἴτιον, ὃ ἐγὼ λέγω. δεῖ τοίνυν
ὑμᾶς ταῦτα λογιζομένους καὶ μεμνημένους ὧν ἂν ἕκαστος
ἁμάρτῃ, κολάζειν ὅταν λάβητέ τινα: καὶ μὴ τὸν χρόνον εἰ
πολὺς ἐστ' ἀπ' ἐκείνου, σκοπεῖν. ἀλλ' εἰ ταῦτ' ἐποίουν, ὥς εἰ
νῦν πρᾴως οἴσετ' ἐφ' οἷς τότε ἠγανακτεῖτε, δόξετε ὀργιζόμε-
νοι κατεγνωκέναι τὰ χρήματα τούτων οὐκ ἀδικούμενοι. τῶν
μὲν γὰρ ὀργιζομένων ἐστὶν ὀξέως τι κακὸν τὸν λελυπηκότα
ἐργάσασθαι: τῶν δὲ ἀδικουμένων ὅταν ποθ' ὑπ' αὐτοῖς λάβω-
σι τὸν ἀδικηκότα, τότε τιμωρήσασθαι. οὔκουν δεῖ δοκεῖν
νῦν μαλακισθέντας τότε τῶν ὀμωμοσμένων ὅρκων ἀμε-
λήσαντας, ὑμῖν αὐτοῖς χαρίσασθαι παρὰ τὸ δίκαιον: ἀλ-
λὰ μισεῖν, καὶ μὴ δ' ἀνέχεσθαι φωνήν, μήτε τούτων
μήτ' ἐκείνων τοιαῦτα πεπολιτευμένων. Ἀλλὰ νὴ Δία ταῦ-
τα μόνον τοιοῦτοι γεγόνασιν ἐν οἷς πεπολίτευνται: ἄλλα
δ' ἐστὶν ἃ καλῶς διῳκήκασιν; ἀλλὰ καὶ τἄλλα οὕτω προσ-
εληλύθασι πρὸς ὑμᾶς, ὥστε ἥκιστα ἐν οἷς ἀκηκόατε, ἄ-
ξιόν ἐστι μισεῖν αὐτούς. τί γὰρ βούλεσθε εἴπω, τὰ πομπεῖα
ὡς ἐπεσκεύασε, καὶ τὴν τῶν στεφάνων καθαίρεσιν, ἢ τὴν τῶν
φιαλῶν ποίησιν τὴν καλήν; ἀλλ' ἐπὶ τούτοις γε εἰ μηδὲν
ἄλλο ἠδίκουν τὴν πόλιν, τρὶς οὐχ ἅπαξ δικαίως ἄν μοι τε-
θνάναι δοκοῦσι. καὶ γὰρ ἱεροσυλία, καὶ ἀσέβεια, καὶ κλο-
πή, καὶ πᾶσι τοῖς δεινοτάτοις εἰσὶν ἔνοχοι. τὰ μὲν οὖν πολ-
λὰ ὧν λέγων ὑμᾶς ἐφενάκιζεν ἀνδροτίων, παραλείψω,
φήσας δὲ ἀπορρεῖν τὰ φύλλα τῶν στεφάνων, καὶ σαπροὺς

εἶναι διὰ τὸν χρόνον ἀσπρίων, ἢ ῥόδων ὄντας, ἀλλ' οὐ χρυσίου, συγχωνεύειν ἔπεισεν. αἱρεθεὶς δ' ἐπὶ ταῦτα προσείλετο τουτονὶ τὸν ἁπάντων τῶν κακῶν κοινωνόν. κἄπειτ' ἐπὶ μὲν ταῖς εἰσφοραῖς τὸν δημόσιον παρεῖναι προσέγραψεν, ὡς δὴ δίκαιος ὤν, ὧν ἕκαστος ἀντιγραφεὺς ἔμελλεν ἔσεσθαι τῶν εἰσενεγκόντων· ἐπὶ τοῖς στεφάνοις δ' οὓς κατέκοπτεν, οὐχὶ προσηγάγετο, ταὐτὸ δίκαιον τοῦτο· ἀλλ' αὐτὸς ῥήτωρ, χρυσοχόος, ταμίας, ἀντιγραφεὺς γέγονε. καὶ μὴν εἰ μὲν ἅπαντ' ἠξίους ὅσα πράττεις τῇ πόλει σαυτῷ πιστεύειν, οὐκ ἂν ὁμοίως κλέπτης ὢν ἐφωράθης, νῦν δ' ἐπὶ ταῖς εἰσφοραῖς ὁ δίκαιον εἶναι ὁρίσας μὴ σοὶ πιστεύειν, ἀλλὰ τοῖς αὐτῆς δούλοις τὴν πόλιν· ὁπότ' ἄλλο τι πράττων καὶ χρήματα κινεῖν ἱερά, ὧν ἔνια οὐδ' ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς ἀνετέθη, μὴ * προσεγράψαμενος τὴν αὐτὴν φυλακήν, ἥνπερ ἐπὶ τῆς εἰσφορᾶς φαίνῃ· οὐκ ἤδη δῆλον δι' ὃ τοῦτ' ἐποίησας; ἐγὼ μὲν οἶμαι. καὶ μὴν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ κατὰ παντὸς τοῦ χρόνου σκέψασθε ὡς καλὰ καὶ ζηλωτὰ ἐπιγράμματα τῆς πόλεως ἀνελών, ὡς ἀσεβῆ καὶ δεινὰ ἀντεπέγραψεν. οἶμαι γὰρ ὑμᾶς ἅπαντας ὁρᾶν ὑπὸ τῶν στεφάνων ταῖς χοινικίσι κάτωθεν γεγραμμένα· οἱ σύμμαχοι τὸν δῆμον τῶν ἀθηναίων ἀνδραγαθίας ἕνεκ' ἐστεφάνωσαν, καὶ δικαιοσύνης. ἢ οἱ σύμμαχοι ἀριστεῖον τῇ ἀθηνᾷ ἀνέθεσαν, ἢ κατὰ πόλεις οἱ δεῖνες τὸν δῆμον ἐστεφάνωσαν σωθέντες ὑπὸ τοῦ δήμου· οἷον εὐβοεῖς σωθέντες καὶ ἐλευθερωθέντες ἐστεφάνωσαν τὸν δῆμον. ἔπειτ' ἐπεγέγραπτό που πάλιν· κόνων ἀπὸ τῆς ναυμαχίας τῆς πρὸς λακεδαιμονίους. χαβρίας ἀπὸ τῆς ἐν νάξῳ ναυμαχίας. τοιαῦτα γὰρ ἦν τὰ τῶν στεφάνων ἐπιγράμματα. ταῦτα μὲν τοίνυν ἃ πρότερον ζῆλον πολὺν εἶχε καὶ φιλοτιμίαν ὑμῖν, ἠφάνισται καθαιρεθέντων τῶν στεφάνων. ἐπὶ δὲ ταῖς φιάλαις ἃς ἀντ' ἐκείνων ἐποιήσαθ' ὑμῖν ὁ πόρνος οὗτος, ἀνδροτίωνος ἐπιμελουμένου ἐποιήθησαν, ἐπιγέ-

γέγραπται, καὶ οὗ τὸ σῶμα ἡταιρηκότος οὐκ ἐῶσιν οἱ νόμοι
εἰς τὰ ἱερὰ εἰσιέναι, τούτου τοὔνομα ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐπὶ τῶν φια-
λῶν ἐπιγεγραμμένον ἐστίν. ὅμοιόν γε· οὐ γὰρ ἀλλὰ τοῖς προτέ-
ροις ἐπιγράμμασιν, ἢ φιλοτιμίαν ἴσην ἔχον ὑμῖν. εἶτα τί-
νων ἐκ τούτων τὰ δεινότατα ἄν τις ἴδοι πεπραγμένα αὐ-
τοῖς. τὴν μὲν γὰρ θεὸν τοὺς στεφάνους σεσυλήκασι· τῆς πό-
λεως δὲ τὸν ζῆλον ἠφανίκασι τὸν ἐκ τῶν ἔργων. ὧν ὑπο-
μνήματ' ἦσαν ὄντες οἱ στέφανοι· τοὺς δ' ἀναθέντας δόξαν οὐ
μικρὰν ἀφῄρηνται, τῷ δοκεῖν ὧν ἂν εὖ πάθωσιν ἐθέλειν
μεμνῆσθαι. καὶ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα τὸ πλῆθος ἐργασάμε-
νοι κακὰ εἰς τοῦτ' ἀναισθησίας καὶ τόλμης προεληλύθασιν,
ὥσθ' ὁ μὲν οἴεται διὰ ἐκεῖνον ὑφ' ὑμῶν σωθήσεσθαι· ὁ δὲ, πα-
ρακάθηται, καὶ οὐ καταδύεται τοῖς πεπραγμένοις. οὕτω
δ' οὐ μόνον εἰς χρήματα ἀναιδής, ἀλλὰ καὶ σκαιός ἐστιν, ὥστ'
οὐκ οἶδεν ἐκεῖνο, ὅτι στέφανοι μὲν εἰσιν ἀρετῆς σημεῖον· φιά-
λαι δὲ καὶ ἐκπώματα, καὶ τὰ τοιαῦτα, πλούτου. καὶ στέ-
φανος μὲν ἅπας κἂν μικρὸς ᾖ, τὴν ἴσην φιλοτιμίαν ἔχει τῷ
μεγάλῳ· ἐκπώματα δ' ἢ θυμιατήρια, ἢ τὰ τοιαῦτα κτή-
ματα ἐὰν μὲν ὑπερβάλῃ τῷ πλήθει, πλούτου τινὰ δόξαν
προσετρίψατο τοῖς κεκτημένοις· ἐὰν δ' ἐπὶ σμικροῖς σεμνύ-
νηταί τις, τοσοῦτ' ἀπέχει τοῦ τιμῆς τινος διὰ ταῦτα τυχεῖν,
ὥστε ἀπειρόκαλος προσέδοξεν εἶναι. οὗτος τοίνυν ἀνελὼν
μὲν τῆς δόξης κτήματα, τὰ τοῦ πλούτου πεποίηται μικρὰ
καὶ ἀνάξια ὑμῶν. καὶ οὐδὲ ἐκεῖνο οἶδεν, ὅτι πρὸς μὲν χρη-
μάτων κτῆσιν οὐδεπώποτε ὁ δῆμος ἐσπούδασε· πρὸς δὲ
δόξης, ὡς οὐδὲ πρὸς ἓν τῶν ἄλλων. τεκμήριον δὲ, χρήματα
μὲν γὰρ πλεῖστα τῶν ἑλλήνων ποτὲ σχὼν πάνθ' ὑπὲρ φιλο-
τιμίας ἀνήλωσεν· ὑπὲρ δὲ δόξης εἰσφέρων ἐκ τῶν ἰδίων οὐ-
δένα πώποτε κίνδυνον ἐξέστη, ἀφ' ὧν κτήματα ἀθάνατα αὐ-
τῷ περίεστι· τὰ μὲν, τῶν ἔργων ἡ μνήμη· τὰ δὲ τῶν ἀναθη-
μάτων τῶν ἐπ' ἐκείνοις σταθέντων τὸ κάλλος· προπύλαια

ταῦτα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, νεώσοικοι, στοαί: οὐκ ἀμφορεῖς δύο, οὐδὲ χρυσίδας τέτταρας, ἢ τρεῖς, ἄγουσαι ἑκάστη μνᾶν, ἃς ὅταν σοι δοκῇ, πάλιν γράφεις καταχωνεύειν. οὐ γὰρ ἑαυτοὺς δεκατεύοντες, οὐδ' ἃ κατηράσαιντ' ἂν οἱ ἐχθροί, ποιοῦντες, διπλᾶς πράττοντες εἰσφορὰς ταῦτ' ἀνέθεσαν, οὐδ' οἵοις περ σὺ χρώμενοι συμβούλοις ἐπολιτεύοντο: ἀλλὰ τοὺς ἐχθροὺς κρατοῦντες, καὶ ἃ πᾶς τις ἂν εὖ φρονῶν εὔξαιτο, τὴν πόλιν εἰς ὁμόνοιαν ἄγοντες, ἀθάνατον κλέος αὑτοῖς λελοίπασι. τοὺς ἐπιτηδεύοντας οἷα σὺ βεβίωσαι, τῆς ἀγορᾶς εἴργοντες. ὑμεῖς δ' εἰς τοῦτο, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, περιήκετ' εὐηθείας, καὶ ῥαθυμίας, ὥστ' οὐδὲ τοιαῦτ' ἔχοντες παραδείγματα, ταῦτα μιμεῖσθε: ἀλλ' ἀνδροτίων ὑμῖν πομπείων ἐπισκευαστής: ἀνδροτίων, ὦ γῆ καὶ θεοί. καὶ τοῦτ' ἀσέβημα ἔλαττόν τινος ἡγεῖσθε. ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι δεῖν τὸν εἰς ἱερὰ εἰσιόντα, καὶ χερνίβων, καὶ κανῶν ἁψόμενον, καὶ τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς ἐπιμελείας προστάτην ἐσόμενον, οὐχὶ προειρημένον, τακτὸν ἡμερῶν ἀριθμὸν ἁγνεύειν, ἀλλὰ τὸν βίον ὅλον ἡγνευκέναι τοιούτων ἐπιτηδευμάτων, οἷα τούτῳ βεβίωται. Καὶ περὶ μὲν τούτων, κατὰ πολλῶ. ἃ δὲ τιμοκράτει συνοίσει, πολλὰ λέγειν ἔχων ἔτι πρὸς τούτοις παύσομαι. οἶδα δ' ὅτι ὡς μὲν οὐκ ἀσύμφορος ὑμῖν ἐστιν ὁ νόμος, καὶ παρὰ πάντας τοὺς νόμους εἰσενηνεγμένος, καὶ κατὰ πάντα ἀδίκως ἔχων, οὐκ ἕξει λέγειν. ἀκούω δ' αὐτὸν λέγειν, ὡς ἐκτέτισαι τὰ χρήματα ἀνδροτίωνι, καὶ γλαυκέτῃ, καὶ μελανώπῳ: καὶ ὅτι δεινότατ' ἂν πάθοι πάντων ἀνθρώπων, εἰ πεποιηκότων ἐκείνων τὰ δίκαια ὑπὲρ ὧν αὐτὸς αἰτίαν ἔχει θεῖναι τὸν νόμον, μηδὲν ἧττον αὐτὸς ἁλίσκοιτο. ἐγὼ δὲ τὸν λόγον ἡγοῦμαι σαθρόν, οὐδὲ καθ' ἓν λέγειν εἶναι τούτῳ. εἰ μὲν γὰρ ὑπὲρ τούτων, οὓς τὰ προσήκοντα φήσεις πεποιηκέναι, θεῖναι τὸν νόμον ὁμολογεῖς, κατ' ἐκεῖνό σε προσῆκεν ἁλίσκεσθαι φανερῶς, ὅτι μὴ τιθέναι νόμον, ἐὰν μὴ τὸν αὐτὸν

ὃ πᾶσι τοῖς πολίταις ἀνήκεστον οἱ κύριοι νόμοι λέγουσι, καθ' οὓς οὗτοι δικάσειν ὀμωμόκασιν. εἰ δὲ τοῦ πᾶσι συμφέροντος ἕνεκα ταῦτα νομοθετῆσαι φήσεις, μὴ λέγε τὴν ἔκπτωσιν τὴν τούτων: οὐδὲν γὰρ κοινωνεῖ τῷ νόμῳ τῷδε: ἀλλ' ὡς ἐπιτήδειός ἐστι καὶ καλῶς ἔχων ὁ νόμος, τοῦτο δίδασκε. τοῦτο γάρ ἐσθ' ὑπὲρ οὗ σὺ μὲν εἰσενεγκεῖν φὴς, ἐγὼ δὲ γέγραμμαι τἀναντία φάσκων, κρίναι δὲ προσήκει τουτουσί. καίτοι καὶ τοῦτο οὐκ ἀπορήσαιμ' ἂν δεῖξαι πάντα μᾶλλον, ἢ κατὰ τοὺς νόμους πεποιημένους τὴν ἔκπτωσιν ἐκείνους τὴν τῶν χρημάτων: ἀλλὰ μὴ περὶ τούτων ὑμῶν οἰσόντων τὴν ψῆφον, τί δεῖ ταῦτα λέγοντα ἐνοχλεῖν με νυνί;

Οἶμαι τοίνυν αὐτὸν, οὐδ' ἐκείνων ἀφέξεσθαι τῶν λόγων, ὡς δεινὰ ἂν πάθοι, εἰ γράψας ὅπως Ἀθηναίων μηδεὶς δεθήσεται, αὐτὸς πείσεταί τι κακόν: καὶ ὅτι τοὺς νόμους ὡς πρᾳοτάτους καὶ μετριωτάτους εἶν' ὑπὲρ τῶν ἀδυνάτων μάλιστά ἐστι. πρὸς δὲ τοὺς τοιούτους λόγους βέλτιον προακηκοέναι μικρὰ πάντας ὑμᾶς, ἵν' ἧττον ἐξαπατᾶσθε. ὅταν μὲν γὰρ λέγῃ, ὅπως μηδεὶς δεθήσεται Ἀθηναίων, μὴ λανθανέτω ψευδόμενος ὑμᾶς: οὐ γὰρ τοῦτ' ἔθηκεν: ἀλλ' ὅπως ὑμεῖς ἄκυροι τῶν προστιμημάτων γένησθε. καὶ τὴν μεθ' ὅρκου, καὶ λόγου, καὶ κρίσεως ψῆφον ἐνηνεγμένην ἄδικον καθίστησι. μὴ δὲ ταῦθ' ὑμῖν τῶν ἐκ τοῦ νόμου ῥημάτων ἐκλέξας λεγέτω, ἃ φιλανθρωπότατ' ἐστὶν ἀκοῦσαι: ἀλλ' ὅλον δεικνύτω τὸν νόμον ἑξῆς, καὶ τὰ συμβαίνοντ' ἐξ αὐτοῦ σκοπεῖν ἐάτω. εὑρήσετε γὰρ ταῦτα ὄντα, ἃ ἐγὼ λέγω, καὶ οὐχ ἃ φησιν οὗτος. ἀλλὰ μὴν πρός γε τὸ τοῖς πολλοῖς συμφέρειν, τοὺς νόμους πρᾴους καὶ μετρίους εἶναι, τάδε χρὴ σκοπεῖν. ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δύο εἴδη, περὶ ὧν εἰσιν οἱ νόμοι κατὰ πάσας τὰς πόλεις ὧν τὸ μέν ἐστι δι' ὧν χρώμεθα ἀλλήλοις, καὶ συναλλάττομεν καὶ περὶ τῶν ἰδίων ἃ χρὴ ποιεῖν διωρίσμεθα, καὶ ζῶμεν ὅλως τὰ πρὸς ὑμᾶς

αὐτούς· τὸ δ', ὃν τρόπον δεῖ τῷ κοινῷ τῆς πόλεως ἕνα ἕκα-
στον ἡμῶν χρῆσθαι ἐὰν πολιτεύεσθαι βούληται, καὶ φῇ κή-
δεσθαι τῆς πόλεως. ἐκείνους μὲν τοίνυν τοὺς νόμους τοὺς περὶ τῶν
ἰδίων ἠπίως κεῖσθαι καὶ φιλανθρώπως ὑπὲρ τῶν πολλῶν
ἐστι· τούσδε δὲ τοὺς περὶ τῶν πρὸς τὸ δημόσιον προσιόν-
των, τοὐναντίον ἰσχυρῶς, καὶ χαλεπῶς ἔχειν ὑπὲρ ὑμῶν
ἐστίν. οὕτω γὰρ ἂν ἥκισθ' οἱ πολιτευόμενοι τοὺς πολλοὺς ὑ-
μῶν ἀδικοῖεν. ὅταν δὴ τούτῳ τῷ λόγῳ χρῆται, τοῦτ' αὐτῷ
ἀπαντᾶτε, ὅτι τοὺς νόμους οὐκ ἐκείνους τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν πρᾴους
ποιεῖ, ἀλλὰ τούσδε, οἳ τοῖς πολιτευομένοις φόβον παρέχουσι.

Πολλὰ δ' ἄν τις ἔχοι λέγειν, εἰ καθ' ἕκαστον ὧν ἐρεῖ, δεικ-
νύναι βούλοιτο. φενακισμοῦ καὶ παρακρούσεως ἕνεκα ῥη-
θησόμενα· ἀλλὰ τὰ μὲν πολλὰ παρήσω. κεφάλαιον δ' ὑμῖν
ὧν μνημονεύετε, ἐρῶ. σκοπεῖτ' ἐν ἅπασι τοῖς λόγοις ὁπό-
σοις ἂν λέγῃ, εἴ τι δυνήσεται τοιοῦτον εἰπεῖν δι' οὗ διδάξει,
ὡς ἔστι δίκαιον τὸν τιθέντα τὸν νόμον, ταῦτα προστάξαι πε-
ρὶ τῶν παρεληλυθότων, καὶ πρότερον τέλος ἐσχηκότων ποιεῖν,
καὶ περὶ τῶν μελλόντων γενήσεσθαι. πάντων γὰρ ὄντων αἰ-
σχρῶν καὶ δεινῶν τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ νόμῳ τοῦτο δει-
νότατον, καὶ μάλιστα παράνομον γέγραπται. εἰ δὲ τοῦτο μή-
θ' οὗτος μήθ' ἄλλος μηδεὶς τούτων δυνήσεται δεῖξαι, εἰδέ-
ναι χρὴ καὶ συνιέναι σαφῶς φενακιζομένους ὑμᾶς· καὶ λο-
γίζεσθαι πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, ἐκ τίνος ποτὲ ἐπῆλθε τούτῳ
τοιαῦτα νομοθετεῖν. οὐ προῖκα ὦ Τιμόκρατες· πόθεν; οὐδ'
ὀλίγου δὲ τοῦτον ἔθηκας τὸν νόμον. οὐδεμίαν γὰρ ἂν εἰπεῖν
ἔχοις πρόφασιν ἄλλην, δι' ἣν τοιοῦτον ἐπήρθης εἰσενεγκεῖν
νόμον, ἢ τὴν σεαυτοῦ θεοῖς ἐχθρὰν αἰσχροκέρδειαν. οὔτε γὰρ
οἰκεῖος, οὔτε συγγενής, οὔτε ἀναγκαῖος ἦν σοι τούτων οὐ-
δείς. οὐδ' ἐκεῖνο ἂν ἔχοις εἰπεῖν, ὡς ἐλεήσας δεινὰ πάσχον-
τας ἀνθρώπους, εἵλου διὰ ταῦτα βοηθεῖν αὐτοῖς. οὔτε γὰρ ὁ
τὰ τούτων πολλοστῷ χρόνῳ μόλις ἄκοντας ἐν ἔτεσιν ἐξελεγ-

χθ' ἐν τοῖς δικαστηρίοις καταθεῖναι τοῦθ' ἡγήσω, τὸ δεινὰ πά-
σχειν εἶναι: ποιεῖν γὰρ οὐκ ἔστι τοῦτό γε δεινά, καὶ προσῆκεν δὲ μᾶλ-
λον ἄν τινα μισεῖν, ἢ προσφέρεσθαι ἐλεεῖν. οὔτ' ἄλλως
πρᾶος καὶ φιλάνθρωπος σύ τις τῶν ἄλλων διάφορος ὢν
μᾶλλον ἐλεεῖς αὐτούς. οὐ γάρ ἐστι τῆς αὐτῆς ψυχῆς, ἀν-
δροτίωνα μὲν, καὶ γλαυκέτην, καὶ μελάνωπον ἐλεεῖν, ἃ
κλέψαντες εἶχον, εἰ κατατιθεῖσι: τουτωνὶ δὲ τοσούτων ὄν-
των καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν ὧν ἐπὶ τὰς οἰκίας ἐβάδιζες σὺ
τοὺς ἕνδεκα καὶ τοὺς ἀποδέκτας ἔχων, καὶ τοὺς ὑπηρέτας, μη-
δένα πώποτε ἐλεῆσαι, ἀλλὰ θύρας ὑφαιρεῖν, καὶ στρώμ-
ματ' ἀποσπᾶν καὶ διάκονον εἴ τις ἐχρῆτο, ταύτην ἐνεχυρά-
ζειν. ἃ σὺ πάντ' ἐποίεις ἐνιαυτὸν ὅλον μετ' ἀνδροτίωνος.
πολλῷ γὰρ δήπου σχετλιώτερον ἐπάσχεθ' ὑμεῖς, καὶ πολὺ
μᾶλλον ἂν εἰκότως ἠλέεις τούτους, οἳ δι' ὑμᾶς ὦ κατάρα-
τε τοὺς λέγοντας οὐδ' ὁτιοῦν εἰσφέροντες παύονται: καὶ οὐκ
ἀπόχρη τοῦτο, ἀλλὰ καὶ διπλᾶ πράττονται, καὶ ταῦθ' ὑ-
πό τε σοῦ, καὶ ἀνδροτίωνος, οἳ μίαν εἰσφορὰν οὐδεπώ-
ποτε εἰσενηνόχατε. τηλικοῦτο τοίνυν ἐφρόνησεν οὗτος, ὡς
ἄρ' οὐδὲ δίκην τούτων οὐδεμίαν δώσων, ὥστε μόνος δέκα
τῶν συναρχόντων ὄντων κοινῇ τὸν λόγον ἐγράψαι μετ' ἀν-
δροτίωνος ἐτόλμησε. προῖκα γὰρ οὐδὲν ὠφελούμενος ὑ-
μῖν τιμοκράτης ἀπεχθάνεται, καὶ νόμους εἰσφέρει πᾶσιν
ἐναντίους: τὸ πλεῖστον δὲ, καὶ ἑαυτοῦ νόμῳ προτέρῳ,
ὃν μὰ τὴν ἀθηνᾶν οὐδ' ὑμᾶς οἶμαι λανθάνειν. Ὃ τοίνυν
ἔμοιγε δοκεῖ μάλιστ' ὀργῆς ἄξιον εἶναι, φράσω καὶ οὐκ ἀπο-
κρύψομαι. ὅτι ταῦτ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πράττων ἐπ'
ἀργυρίῳ, καὶ προῃρημένος ὡς ἀληθῶς μισθαρνεῖν, οὐκ εἰς
ἃ καὶ συγγνώμην ἄν τις ἀκούσας ἔχοι, ταῦτ' ἀναλίσκει.
ταῦτα δ' ἔστι τί; ὁ πατὴρ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ὁ τούτου τῷ
δημοσίῳ ὀφείλει, καὶ οὐκ ὀνειδίζων ἐκείνῳ λέγω, ἀλλ' ἀναγ-
καζόμενος: καὶ οὗτος ὁ χρηστὸς περιορᾷ. καίτοι ὅστις μὲ-

λων κληρονομήσειν τῆς ἀτιμίας, ἂν ἐκεῖνός τι πάθοι, μὴ
οἴεσθαι δεῖν ἐκτῖσαι, ἀλλὰ κερδαίνειν, ὃν ἐκεῖνος ζῇ χρόνον,
ἀξιοῖ τοσοῦτο τὸ κέρδος, τίνος ἂν ὑμῖν ἀφεῖσθαι δοκῇ, καὶ
τὸν μὲν πατέρα οὔτ' ἐλεεῖς, οὔτε δεινά σοι πάσχειν δοκεῖ,
εἶδον λαμβάνοντας καὶ χρηματιζομένους ἀπὸ τῶν εἰσφορῶν
ὧν εἰσέπραττες, ἀπὸ τῶν ψηφισμάτων ὧν γράφεις, ἀφ' ὧν
εἰσφέρεις νόμων, διὰ μικρὸν ἀργύριον μὴ μετέχει τῆς πό
λεως, ἑτέρους δ' ἐλεῆσαι τινὰς φής. ἀλλὰ νὴ Δία τὴν ἀδελ
φὴν καλῶς διῴκηκεν; ἀλλ' εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο ἠδίκει, κατὰ
τοῦτο ἄξιός ἐστιν ἀπολωλέναι· πέπρακε γὰρ αὐτὴν καὶ οὐκ
ἐκδέδωκε. τῶν γὰρ ὑμετέρων ἐχθρῶν ἑνὶ Κορκυραίῳ τινὶ τῶν
νῦν ἐχόντων τὴν πόλιν, καταλύοντι παρ' αὐτῷ ὅτε δεῦρο
πρεσβεύοι. καὶ βουληθέντι λαβεῖν αὐτήν, ἐξ οὗ δὲ τρόπου
παραλείψω, λαβὼν ἀργύριον ἔδωκε. καὶ νῦν ἐστιν ἐν Κορ=
κύρᾳ. ὃς οὖν τὴν μὲν ἀδελφὴν ἐπ' ἐξαγωγῇ φησὶ μὲν ἐκ-
δοῦναι, πέπρακε δὲ τῷ ἔργῳ· τὸν δ' ἑαυτοῦ πατέρα οὕτω
γηροτροφεῖ· κολακείᾳ δὲ καὶ μισθοῦ γράφει, καὶ πολιτεύε=
ται· τοῦτον ὑμεῖς λαβόντες οὐκ ἀποκτενεῖτε; δόξετε ἄρα, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κρίσεις βούλεσθαι καὶ πράγματ' ἔχειν,
ἀλλ' οὐκ ἀπηλλάχθαι τῶν πονηρῶν. καὶ μήν, ὅτι μὲν προ-
σήκει πάντας κολάζειν τοὺς ἀδικοῦντας, εὖ οἶδ' ὅτι πάντες
ἂν εἴποιτε, φήσετε· ὅσῳ δὲ μάλιστα τοῦτον ὃς τὸν νόμον
εἰσενήνοχεν ἐπὶ βλάβῃ τοῦ πλήθους ἐγὼ διδάξαι πειράσο-
μαι. τῶν μὲν γὰρ κλεπτῶν καὶ λωποδυτῶν καὶ τὰ τοιαῦτα
κακουργούντων ἕκαστος, πρῶτον μὲν ὡς ἀληθῶς τὸν ἐντυ-
χόντα ἀδικεῖ καὶ οὐκ ἂν οἷός τ' ἂν ἦ πάντας ἐκδύειν, οὐδὲ
τὰ πάντων ὑφελέσθαι· εἶτα καταισχύνει τὴν ἑαυτοῦ δό=
ξαν καὶ τὸν βίον μόνον. εἰ δέ τις εἰσφέρει νόμον ἐξ οὗ τοῖς
βουλομένοις ὑμᾶς ἀδικεῖν ἡ πᾶσα ἐξουσία καὶ ἄδεια γε=
νήσεται, οὗτος ὅλην ἀδικεῖ τὴν πόλιν, καὶ καταισχύνει
πάντας. νόμος γὰρ αἰσχρὸς ὅταν κύριος ᾖ, τῆς πόλεως

ὄνειδός ἐστι τῆς θεμένης· καὶ βλάπτει πάντας, ὅσοι περ ἂν αὐτῷ χρῶνται. τὸν οὖν καὶ βλάπτειν ὑμᾶς, καὶ δόξης ἀναπιμπλάναι φαύλης ἐπιχειροῦντα, τοῦτον οὐ τιμωρήσεσθε λαβόντες; καὶ τί φήσετε; γνοίη δ' ἄν τις οὕτω μάλιστα ἡλίκα πράγματα συσκευάσας γέγραφεν αὐτόν· καὶ ταῦθ' ὡς ὑπεναντία τῇ καθεστώσῃ πολιτείᾳ· εἰ λογίσαιτο ὅτι πάντες οἱ καταλύοντες τὸν δῆμον ὅταν πράγμασιν ἐγχειρῶσι νεωτέροις, τοῦτο ποιοῦσι. πρῶτον ἁπάντων ἐλύσαντο τοὺς νόμους πρότερον νόμῳ, δι' ἁμαρτίαν τινὰ ταύτην ὑπέχοντες τὴν δίκην. πῶς οὖν οὐκ ἄξιος οὗτος, εἰ δυνατόν ἐστι, δὶς οὐχ ἅπαξ ἀπολωλέναι; ὃς εἷς ὤν, καὶ οὐ δήπου μέλλων καταλύσειν ὑμᾶς, ἀλλὰ τοὐναντίον αὐτὸς ἐν ὑμῖν, ἂν τὰ δίκαια καὶ προσήκοντα ποιῇ, ἀπολεῖσθαι, ὅμως ἐμιμήσατο τούτου τὰ δίκημα καὶ διὰ τοῦ νόμου λύειν ἠξίωσεν, ὃς δέδωκε τὰ δικαστήρια. γέγραφας ἀναιδῶς εἴ τινι προστετίμηται δεσμοῦ, κἂν τὸ λοιπόν τινι προστιμηθῇ, τοῦτον ἀφεῖσθαι. καὶ μὴν εἰ αὐτίκα δὴ μάλα κραυγὴν ἀκούσετε πρὸς τῷ δικαστηρίῳ, εἶτ' εἴποι τις, ὡς ἀνέῳκται τὸ δεσμωτήριον, οἱ δὲ δεσμῶται φεύγουσιν· οὐδεὶς οὔτε νέος, οὔτε γέρων, οὔτ' ὀλίγωρος οὕτως ἐστίν, ὅς τις οὐχὶ βοηθήσειεν ἄν, καθ' ὅσον δύναται. εἰ δὲ δή τις εἴποι προσελθών, ὡς ὁ τούτους ἀφεὶς ἐστὶν οὑτοσί, οὐδὲ λόγου τυχών, εὐθὺς ἂν ἀπαχθεὶς θανάτῳ ζημιωθείη. νῦν τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἔχετε τοῦτον, ὃς οὐχὶ λάθρα πεποίηκε τοῦτο, ἀλλὰ φανερῶς καὶ προανακοινωσάμενος ὑμᾶς, νόμον τέθεικε φανερῶς, ὃς οὐκ ἀνοίγνυσι μόνον τὸ δεσμωτήριον, ἀλλὰ καθαιρεῖ. προσπεριείληφε δὲ καὶ τὰ δικαστήρια. τίς γὰρ ἢ τούτων, ἢ ἐκείνων χρεία, ὅταν οἷς προστετίμηται δεσμοῦ, λύωνται; κἂν τὸ λοιπὸν τιμήσητέ τῳ, μηδὲν ὑμῖν ᾖ πλέον· δεῖ τοίνυν ὑμᾶς κἀκεῖνο σκοπεῖν, ὅτι πολλοὶ τῶν ἑλλήνων πολλάκις εἰσὶν ἐψηφισμένοι τοῖς νόμοις χρῆσθαι τοῖς ὑμετέροις, ἐφ' ᾧ φιλοτιμεῖσθε ὑμεῖς εἰκότως. ὃ γὰρ εἰ-

πεῖν τινά φασιν ἐν ὑμῖν, ἀληθὲς εἶναί μοι δοκεῖ. ὅτι τοὺς νό-
μους ἅπαντες ὑπειλήφασιν ἐν ὑμῖν ὅσοι σωφρονοῦσι, τρό-
πους τῆς πόλεως εἶναι. χρὴ τοίνυν σπουδάζειν, ὅπως ὡς
βέλτιστοι δόξωσιν εἶναι· καὶ τοὺς λυμαινομένους καὶ διαστρέφον=
τας αὐτοὺς κολάζειν. ὡς εἰ καταρραθυμήσετε· τῆς φιλοτι
μίας ταύτης ἀποστερηθήσεσθε, καὶ κατὰ τῆς πόλεως δό-
ξαν οὐ χρηστὴν ποιήσετε. καὶ μὴν εἰ σόλωνα καὶ δράκοντα δι=
καίως ἐπαινεῖτε, οὐκ ἂν ἔχοντες εἰπεῖν οὐδετέρου κοινὸν εὐερ
γέτημα οὐδέν, πλὴν ὅτι συμφέροντας ἔθηκαν καὶ καλῶς
ἔχοντας νόμους· δίκαιον δήπου καὶ τοῖς ὑπεναντίους τιθεῖσιν
ἐκείνοις ὀργίλως ἔχοντας, καὶ κολάζοντας φαίνεσθαι. οἶδα
δὲ τιμοκράτην, ὅτι τὸν νόμον εἰσενήνοχε τοῦτον, οὐχ ἥκιστα
ὑπὲρ αὐτοῦ· πολλὰ γὰρ ἡγεῖτο πολιτεύεσθαι παρ' ὑμῖν ἄξια
δεσμοῦ. βούλομαι τοίνυν ὑμῖν κἀκεῖνο διηγήσασθαι, ὅ φα
σί ποτ' εἰπεῖν σόλωνα κατηγοροῦντα νόμον τινὸς οὐκ ἐπι-
τήδειον θέντος. λέγεται γὰρ τοῖς δικασταῖς αὐτὸν εἰπεῖν ἐπει=
δὴ τἆλλα κατηγόρησεν, ὅτι νόμος ἐστὶν ἁπάσαις, ὡς ἔπος
εἰπεῖν, ταῖς πόλεσιν, ἐάν τις τὸ νόμισμα διαφθείρῃ, θάνα=
τον τὴν ζημίαν εἶναι· ἐπερωτήσας δὲ εἰ δίκαιος αὐτοῖς καὶ κα
λῶς ἔχων ὁ νόμος φαίνεται, ἐπειδὴ φῆσαι πάντας τοὺς δι=
καστάς, εἰπεῖν, ὅτι αὐτὸς ἡγεῖται ἀργύριον μὲν νόμισμα
εἶναι τῶν ἰδίων συναλλαγμάτων ἕνεκα τοῖς ἰδιώταις εὑρημέ
νον· τοὺς δὲ νόμους ἡγεῖται τῆς πόλεως νόμισμα εἶναι. δεῖ δὴ
τοὺς δικαστὰς πολλῷ μᾶλλον εἴ τις ὃ τῆς πόλεώς ἐστι νόμι-
σμα, τοῦτο διαφθείρει, καὶ παράσημον εἰσφέρει, μισεῖν καὶ
κολάζειν, ἢ εἴ τις ἐκεῖνο, ὃ τῶν ἰδιωτῶν ἐστι. προσθεῖναι δὲ
τεκμήριον τοῦ καὶ μεῖζον εἶναι τὸ ἀδίκημα, τὸ τοὺς νόμους δια=
φθείρειν ἢ τὸ ἀργύριον· ὅτι ἀργυρίῳ μὲν πολλαὶ τῶν πό
λεων καὶ φανερῶς πρὸς χαλκὸν καὶ μόλυβδον κεκραμένῳ
χρώμεναι σώζονται, καὶ οὐδ' ὁτιοῦν παρὰ τοῦτο πάσχουσιν.
ὁμοίως δὲ νόμοις πονηροῖς χρώμενοι, καὶ διαφθείρεσθαι τοὺς

ὄντας ἑαυτούς, οὐδενὸς πώποτ' ἐσώθησαν. ταύτῃ μέντοι τῇ κατηγορίᾳ, καὶ τιμοκράτης ἔνοχος καθέστηκε νυνί. καὶ δικαίως ἂν ὑφ' ὑμῶν τῆς προσηκούσης τύχοι τιμήματος. χρὴ μὲν οὖν ἅπασιν ὀργίλως ἔχειν, ὅσοι τιθέασι νόμους αἰσχροὺς καὶ πονηρούς· μάλιστα δὲ τούτοις, οἱ τοὺς τοιούτους τῶν νόμων διαφθείρουσι, δι' ὧν ἐστιν ἢ μικρὰν, ἢ μεγάλην εἶναι τὴν πόλιν. εἰσὶ δ' οὗτοι τίνες; οἵ τε τοὺς ἀδικοῦντας τιμωρούμενοι, καὶ οἱ τοῖς ἐπιεικέσι τιμὰς διδόασιν. εἰ γὰρ ἅπαντες προθυμηθεῖεν ποιεῖν ἀγαθόν τι τὸ κοινὸν, καὶ τὰς τιμὰς καὶ τὰς δωρεὰς τὰς παρὰ τούτων ζηλώσαντες, καὶ πάντες ἀποσταῖεν τοῦ κακουργεῖν, ἢ κακόν τι πράττειν, τὰς βλάβας καὶ τὰς ζημίας τὰς ἐπὶ τούτοις κειμένας φοβηθέντες, ἔσθ' ὅτι κωλύει τὴν πόλιν μεγίστην εἶναι; οὐ τριήρεις ὅσας οὐδεμία ἄλλη πόλις ἑλληνὶς κέκτηται; οὐχ ὁπλίτας, οὐχ ἱππέας, οὐ προσόδους, οὐ τόπους, οὐ λιμένας; ταῦτα δὲ πάντα τί σώζει καὶ συνέχει; οἱ νόμοι. κατὰ γὰρ τούτους οὔσης τῆς πολιτείας ἐστὶ ταῦτα χρήσιμα τῷ κοινῷ. εἰ δὲ τοὐναντίον γένοιτο τῷ κοινῷ, τοῖς χρηστοῖς μὲν οὐδ' ὁτιοῦν πλέον, τοῖς δ' ἀδικοῦσιν ἄδεια ὅσην τιμοκράτης γέγραφε, πόση ταραχὴ γένοιτ' ἂν εἰκότως; εὖ γὰρ ἴστε ὅτι τούτων ὧν διεξῆλθον κτημάτων, οὐδ' ἂν εἰ δὶς γένοιτο, ὅσα νῦν ἐστιν, οὐδ' ὁτιοῦν ἂν ὄφελος εἴη. οὗτος τοίνυν ἐν τούτῳ τῷ νόμῳ φαίνεται κακῶς ἐπιχειρῶν ὑμᾶς ποιεῖν, δι' οὗ τοῖς ἀδικεῖν ἐπιχειροῦσιν εἰσὶν αἱ τιμωρίαι. πάντων οὖν ἕνεκα τῶν εἰρημένων ἄξιόν ἐστιν ὀργισθῆναι, καὶ κολάσαι, καὶ παράδειγμα ποιῆσαι τοῖς ἄλλοις τοῦτον. ὡς τὸ πράως ἔχειν τοῖς τοιούτοις, καὶ καταψηφίζεσθαι μὲν, ὀλίγου δὲ τιμᾶν, ἐθίζειν καὶ προδιδάσκειν ἐστὶν ἀδικεῖν ὑμᾶς ὡς πλείστους.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ὑπόθεσις, τοῦ κατὰ ἀριστογείτονος λόγου.

Πυθάγγελος καὶ σκάφων ἰδόντες ἱεροκλέα φέροντα ἱερὰ ἱμάτια, ἐφ' οἷς καὶ χρυσᾶ γράμματα ἦν δηλοῦντα τῶν

αἰσθέντας, ἀπάγουσι πρὸς τοὺς πρυτάνεις ὡς ἱερόσυλον.
οἱ δὲ τῇ ὑστεραίᾳ καθιστᾶσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. κἀκεῖνος ὑ-
πὸ τῆς ἱερείας ἔφη πεμφθεὶς λαβεῖν τὰ ἱμάτια, ἵνα κομι-
σθῇ πρὸς τὸ ἱερὸν κυνηγέσιον. ἐνταῦθα ἀριστογείτων γρά-
φει ψήφισμα. πρῶτον μὲν ἀπροβούλευτον, ἔπειτα δεινό-
τατον: κελεύων, ἐὰν μὲν ὁμολογῇ τὰ ἱματία ἐξενεγκεῖν,
ἀποθανεῖν αὐτὸν αὐτίκα. ἐὰν δὲ ἀρνῆται, κρίνεσθαι: ἐξοῦ
συνέβαινεν αὐτῷ ὁμολογήσαντι μὲν τἀληθές, παραχρῆ-
μα τεθνάναι: ἐξάρνῳ δὲ γενομένῳ, μετ' ὀλίγον τοῦτο πα
θεῖν. τοῦτο τὸ ψήφισμα γραψάμενος παρανόμων Φανό-
στρατος ὁ ἱεροκλέους τοῦ κινδυνεύοντος πατὴρ συγκατηγο-
ρήσαντος αὐτοῦ δημοσθένους, αἱρεῖ παρανόμων. καὶ τιμᾷ
τὸ δικαστήριον ἀριστογείτονι πέντε ταλάντων. τοῦτο μὲν δὴ
πρῶτον ἀπόφλημα ἀριστογείτονι γίγνεται. ἔπειτα ἡγεμό-
να γραψάμενος, καὶ τὸν ἀγῶνα ἀποδόμενος, τὸ πέμπτον
μέρος μὴ λαβὼν τῶν ψήφων, ὦφλε χιλίας. οὐκ ἀποδόν-
τος δὲ αὐτοῦ κατὰ τὴν ὡρισμένην προθεσμίαν δι-
πλοῦται τὰ ὀφλήματα κατὰ τὸν νόμον, καὶ γίνεται δέ-
κα τάλαντα, καὶ δισχίλιαι δραχμαί. ὑπὲρ τούτων τῶν
χρημάτων ἀπογράφει τι εἰς τὸ δημόσιον χωρίον ἑαυτοῦ.
καὶ τὸ χωρίον τοῦτο δ' ὅμως ὠνεῖται ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, τά-
ξιν αἰτησάμενος τοῦ ὀφλήματος. ὥστε ἐν δέκα ἔτεσιν ἐκτί-
σαι τὸ σύμπαν, καθ' ἕκαστον ἔτος τιθεὶς τὸ ἐπιβάλλον μέ-
ρος. δύο μὲν δὴ καταβολὰς ἀπήνεγκε τάλαντα δύο καὶ
δραχμὰς τετρακοσίας. τὸ δὲ λοιπὸν ὀφείλεται τάλαντα
ὀκτώ, καὶ δραχμαὶ χίλιαι καὶ ἑξακόσιαι. δοκῶν οὖν ἔ-
χειν ὁ ἀριστογείτων τοῦ λέγειν ἐξουσίαν, καὶ μηκέτι ὀφείλειν
ἐπειδὴ χρήστην ἀπέδωκε τῇ πόλει: καὶ ἐγράφετο πολλὰς,
καὶ ἐδημηγόρει, τῶν νόμων, τὸν ὀφείλοντα τῷ δημοσίῳ μέ-
χρις ἂν ἐκτίσῃ, ποιούντων ἄτιμον. διόπερ αὐτὸν οἱ πε-
ρὶ λυκοῦργον ἐνέδειξαν, ὡς οὐκ ἐξὸν λέγοντα. οὐκ

ἐξαληλιμμένου τοίνυν ἐξ ἀκροπόλεως Ἀριστογείτονος, ἀλλ' ἔτι τοῦ ὀφλήματος ἐγγεγραμμένου, χρήστου δὲ καταστάντος τοῦ τὸ χωρίον ὠνησαμένου, ζήτημα συνίσταται. πότερον ὁ πριάμενος τὸ χωρίον ὀφείλει μόνον, ἢ καὶ ὁ πρῶτος ὄφλων, ἄχρις ἂν ἐκτεθῇ τὸ χρέος. περὶ μὲν δὴ τὰ δύο ὀφλήματα ταῦτα συνίσταται τὸ ζήτημα. φασὶ δὲ αὐτὸν οἱ κατήγοροι, καὶ ἕτερον ὀφείλειν ὄφλημα τῷ δημοσίῳ. πρὸς ταῦτα Ἀριστογείτων ἀνθιστάμενος φησὶν ἀδίκως ἐγγεγράφθαι. καὶ διὰ ταῦτα δίκην λαχεῖν Ἀρίστωνι τῷ ἐγγράψαντι. Δημοσθένης δὲ καὶ Λυκοῦργος περὶ μὲν τῆς δικαίας ἢ μή, γεγενῆσθαι τὴν ἐγγραφήν, οὐδὲν λέγουσι. φασὶ δὲ ὅταν ἕλῃ τὸν Ἀρίστωνα, τότε Ἀριστογείτων μὲν ἐξαλειφθήσεται, ἐκεῖνος δὲ ἐγγραφήσεται κατὰ τὸν νόμον· πρὶν δὲ κριθῆναι τὸ πρᾶγμα, οὐ προσήκει λέγειν τὸν τάχα δικαίως ἐγγεγραμμένον, καὶ ψευδῶς ἐγκαλοῦντα Ἀρίστωνι. ταῦτα μὲν δὴ τὰ ζητήματα τῆς ὑποθέσεως. συναγωνίζεται δὲ αὐτοῖς ὁ Λυκοῦργος ἅτε πρότερος λέγων. τῷ Δημοσθένει δὲ περὶ μὲν τούτων βραχὺς πάνυ λόγος γέγονεν, ὡς προειλημμένον. ὁ δὲ ὅλως αὐτῷ λόγος τοῦ Ἀριστογείτονος βίου κατηγορίαν περιέχει. Διονύσιος δὲ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς οὐ δέχεται τούτους τοὺς λόγους Δημοσθένους εἶναι, ἐκ τῆς ἰδέας τεκμαιρόμενος. οἱ δὲ φασὶν ἐπίτηδες τὸν ῥήτορα τοιούτῳ χαρακτῆρι κεχρῆσθαι, ζηλώσαντα Λυκοῦργον εὐδοκιμοῦντα παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις. οἱ δέ, ἐπειδὴ τὸν κατὰ τῆς ἡλικίας χρόνον εἰς τὴν πρωτολογίαν ἔλαβε Λυκοῦργος, καὶ πᾶσι τοῖς κεφαλαίοις αὐτὸς ἐχρήσατο, ὁ Δημοσθένης ἠναγκάσθη λοιπὸν φιλοσοφώτερον μετελθεῖν, καὶ περιοδικῶς. ἄλλοι δέ, τὸν μὲν πρότερον δέχονται Δημοσθένους εἶναι· τὸν δὲ δεύτερον, οὐδαμῶς οὐδὲν ἄξιον ἔχοντα τοῦ ῥήτορος.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Ο ΚΑΤΑ ΑΡΙΣΤΟΓΕΙΤΟΝΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΑΛΑΙ καθήμενος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ κατηγοροῦντος ἀκούων ὥσπερ ὑμεῖς λυκούργου, τὰ μὲν ἄλλα καλῶς αὐτὸν ἡγούμην λέγειν: ἓν δὲ θαυμάζω ὁρῶν ὑποδιατεινόμενον, εἰ ἀγνοεῖ τοῦθ' ὅτι οὔτε παρὰ τοὺς ὑφ' ἑαυτοῦ λόγους εἰρημένους, οὔτε περὶ τῶν ὑπ' ἐμοῦ μελλόντων ῥηθήσεσθαι τὰ τουτουὶ τοῦ ἀγῶνος δίκαιά ἐστιν ἰσχυρά: ἀλλ' ὡς ἂν ἕκαστος ὑμῶν ἔχῃ, ἢ πρὸς τὸ δυσχεραίνειν, ἢ προσίεσθαι πονηρίαν. καὶ ἔγωγε ὑπολαμβάνω μὲν κατηγορίαν καὶ τὸ τῶν λόγων πλῆθος, ἔθους εἵνεκα καὶ τῆς ὑμετέρας ἀκροάσεως δεῖν ποιεῖσθαι: κεκρίσθαι δὲ περὶ τὸ πρᾶγμα * παρὰ τοῖς ἑκάστου φύσεως οἴκοθεν. καὶ νῦν εἰ μὲν εἰσιν ὑμῶν οἱ πλείους, οἵοι τοὺς πονηροὺς φιλεῖν καὶ σώζειν, μάτην ἐρραψῳδηκότας ἡμᾶς ἔσεσθαι: εἰ δ' οἵοι μισεῖν, δίκην, ἂν θεὸς θέλῃ, τουτονὶ δώσειν. πολλῶν δὲ λόγων εἰρημένων καὶ πάντων καλῶς, οὐκ ὀκνήσω πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, ἅ γ' ἐμοὶ φαίνεται. ἐμοὶ γὰρ οὐδ' ὁτιοῦν ἐοικέναι δοκεῖ τοῖς ἄλλοις ὁ παρὼν ἀγών. σκοπεῖτε δ' οὑτωσί: πρὸς ἅπαντ' ἔρχονται τὰ δικαστήρια οἱ μὲν δικασταί, περὶ τοῦ κατηγόρου καὶ τοῦ φεύγοντος τὸ πρᾶγμα μαθησόμενοι, περὶ οὗ δεήσει τὴν ψῆφον ἐνεγκεῖν αὐτούς: οἱ δ' ἀντίδικοι, μεθ' ἑαυτοῦ δείξων ἑκάτερος ὄντα τὰ τῶν νόμων δίκαια ἰσχυρά. τὰ δὲ τούτου τοῦ ἀγῶνος πῶς ἔχει; οἱ μὲν δικάζοντες ὑμεῖς ἥκετε μᾶλλον ἡμῶν τῶν κατηγόρων εἰδότες, καὶ ὀφείλοντα τῷ δημοσίῳ τοῦτον, καὶ γεγραμμένον ἐν ἀκροπόλει, καὶ οὐκ ἐξὸν αὐτῷ λέγειν. ὥσθ' ἕκαστον

ὑμῶν κατηγόρου τάξιν ἔχειν* καὶ τὰ δίκαια εἰδέναι, καὶ μὴ μαθεῖν δεῖσθαι. ὁ δὲ κρινόμενος τῶν μὲν εἰς σωτηρίαν αὐτῷ φερόντων οὐδ᾽ ὁτιοῦν πάρεστιν ἔχων, οὐχὶ τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ πράγματος λόγους δικαίους, οὐ τὸν ἑαυτοῦ βίον ἀνθρώπινον, οὐκ ἄλλο οὐδ᾽ ὁτιοῦν ἀγαθόν. δι᾽ ἃ δ᾽ αὖ καὶ μηδ᾽ ὁτιοῦν ἀδικῶν τις ἔδεισε, διὰ ταῦθ᾽ οὗτος οἴεται σωθήσεσθαι. ἐν γὰρ τῇ τῆς πονηρίας ὑπερβολῇ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἔχει. οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων, δοκεῖ μοι τις οὐκ ἂν ἁμαρτεῖν εἰπὼν ὅτι νυνὶ κρίνεται μὲν ἀριστογείτων, δοκιμάζεσθε δὲ καὶ κινδυνεύετε ὑμεῖς περὶ δόξης. εἰ μὲν γὰρ ὀφθήσεσθε ἐπὶ τοῖς οὕτω φανεροῖς καὶ μεγάλοις ἀδικήμασιν ὀργιζόμενοι καὶ τιμωρούμενοι, δόξετε τοῦθ᾽ ὅπερ ἐστὲ δικασταὶ καὶ φύλακες τῶν νόμων εἰσεληλυθέναι. εἰ δ᾽ ἕτερόν τι τούτων παρήσεσθε, ὃ μηδεὶς μὲν αὐτός τι πεποιηκέναι φήσειεν, ἐν δὲ ταῖς ψήφοις εὑρεθήσεται: δέδοικα μὴ δόξητέ τισι τὸν ἀεὶ βουλόμενον εἶναι πονηρὸν τὸν ἐν τῇ πόλει παιδοτριβεῖν. ἀσθενὴς μὲν γάρ ἐστι πᾶς ὁ πονηρὸς καθ᾽ ἑαυτόν: ᾧ δ᾽ ἂν ὑμεῖς προσθῆσθε, οὗτος ἰσχυρὸς γίγνεται. ἔστι δὲ τοῦτο τῷ μὲν λαβόντι τὴν ὑμετέραν ἐργασία καὶ δυναστεία: ὑμῖν δὲ τοῖς δοῦσιν, ὄνειδος. Βουλοίμην δ᾽ ἄν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, περὶ τοῦ παρὰ τῶν ἰδίων ἐμὲ τῶν τούτου λέγειν, σπουδάζοντας ὑμᾶς ἐξετάσαι διὰ βραχέων, εἰς ὅσην αἰσχύνην καὶ ἀδοξίαν περιάγει τὴν πόλιν δημοσίᾳ πάντα τὰ τοιαῦτα θηρία, ὧν μέσος, καὶ τελευταῖος, καὶ πρῶτός ἐστιν οὗτος* ὧν τὰ μὲν ἄλλα, ἐάσω: ἀλλ᾽ εἰς τὰς ἐκκλησίας ἀναβαίνουσιν, ἐν αἷς ὑμεῖς γνώμης ἀπόδειξιν, οὐ πονηρίας τοῖς λέγουσι προστίθετε τόλμαν, καὶ κραυγὴν, καὶ ψευδεῖς αἰτίας, καὶ συκοφαντίαν, καὶ ἀναισχυντίαν, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα συνεσκευασμένοι. ὧν οὐκ ἂν εὕροι τις ἐναντιώτερα τῷ βουλεύεσθαι. νομίζω δ᾽ οὐδ᾽ ἂν αἰσχίω καὶ τούτοις τοῖς αἰσχροῖς πάντων τῶν καλῶν τῶν

τῆς πόλεως περίεισι, τῶν νόμων, τῶν προέδρων, τοῦ προγράμματος, τῆς εὐκοσμίας. εἰ μὲν οὖν ὑμεῖς ταῦτα βούλεσθε, καὶ μετὰ τῆς ὑμετέρας γνώμης οὗτοι ταῦτα ποιοῦσιν, ὅ δὴ βαδίζειν καὶ ἐᾶν δεῖ. εἰ δ' ἐπανορθώσασθαι ταῦτ' ἔτι καὶ νῦν οἴεσθε χρῆναι, καὶ τὰ προειρημένα πόρρω καὶ πολὺν ἤδη χρόνον αἰσχρῶς καὶ κακῶς ὑπὸ τούτων διακείμενα βελτίω ποιῆσαι: πάντα τὰ τοιαῦτα ἔθη προϊδόντας τήμερον ὀρθῶς δεῖ δικάζειν, τὴν τὰ δίκαια ἀγαπῶσαν εὐνομίαν περὶ πλείστου ποιησαμένους, ἣ πάσας καὶ πόλεις καὶ χώρας σώζει, καὶ τὴν ἀπαραίτητον καὶ σεμνὴν δίκην, ἣν ὁ τὰς ἁγιωτάτας ἡμῖν τελετὰς καταδείξας ὀρφεὺς παρὰ τὸν τοῦ διὸς θρόνον φησὶ καθημένην πάντα τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐφορᾶν: ἣν εἰς ἑαυτὸν ἕκαστον νομίζοντα βλέπειν, οὕτω ψηφίζεσθαι φυλαττόμενον καὶ προορώμενον μὴ καταισχῦναι ταύτην: ἧς ἐπώνυμός ἐστιν ὑμῶν ἕκαστος ὁ ἀεὶ δικάζειν λαχὼν τὰ πάντων τῶν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει καλὰ καὶ δίκαια καὶ συμφέροντα φυλάττων, ταύτην τὴν ἡμέραν παρακαταθήκην ἔνορκον εἰληφὼς παρὰ τῶν νόμων, καὶ τῆς πολιτείας καὶ τῆς πατρίδος. ὡς εἰ μὴ τοῦτον ἕξετε τὸν τρόπον, ἀλλ' ἀπὸ τῆς συνήθους εὐηθείας εἰσεληλυθότες καθεδεῖσθε: φοβοῦμαι μὴ τὸ πρᾶγμα εἰς τοὐναντίον περιστῇ: καὶ δοκοῦντες ἡμεῖς ἀριστογείτονος κατηγορεῖν ὑμῶν κατηγοροῦντες φανῶμεν. ὅσῳ γὰρ ἂν μᾶλλον ἡμῶν ἐξελεγχόντων τὴν τούτου πονηρίαν μηδὲν ὑμεῖς φροντίσητε, τοσούτῳ μείζων ἡ καθ' ὑμῶν αἰσχύνη γενήσεται. καὶ περὶ μὲν τούτων ἱκανά. πάνυ δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μετὰ πάσης οἰκειότητος ἐρῶ τἀληθῆ πρὸς ὑμᾶς. ἐγὼ γ' ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ὁρῶν ὑμᾶς καθιστάντας με καὶ προχειριζομένους τὴν τούτου κατηγορίαν, ἠχθόμην, καὶ μὰ τὸν δία καὶ πάντας τοὺς θεοὺς οὐκ ἐβουλόμην. οὐ γὰρ ἠγνόουν ὅτι ὁ πεισόμενος τι τοιοῦτον παρ' ὑμῖν, καὶ παθὼν ἀποδέξεται. εἰ δὲ μὴ

τηλικοῦτον, ὥστε τι εὐθὺς αἰσθέσθαι, ἀλλ' ἐὰν πολλὰ τοιαῦτα ποιῇ καὶ μὴ παύσηται, ταχὺ γνωσθήσεται. ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἡγοῦμαι εἶναι πείθεσθαι τοῖς ὑμετέροις βουλήμασι. τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς ἐνδείξεως καὶ τῶν νόμων δίκαια αὐτὸν ὅπερ πεποίηκε, λυκοῦργον αἱρεῖν ἡγοῦμαι, καὶ τοὺς μάρτυρας τῆς πονηρίας τῆς τούτου τοῦτον ἑώρων παρακαλούμενον: ἃ δὲ καὶ λογίζεσθαι τοὺς ὑπὲρ πόλεως καὶ νόμων βουλευομένους προσήκει, καὶ σκοπεῖσθαι δεῖ, ταῦτα προῃρούμην εἰπεῖν. καὶ νῦν ἤδη ταῦτα πειράσομαι. δότε δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ συγχωρήσατέ μοι πρὸς διὸς ὡς πέφυκα, καὶ προῄρημαι, περὶ τούτων διαλεχθῆναι πρὸς ὑμᾶς. καὶ γὰρ οὐδ' ἂν ἄλλως δυναίμην.

Ἅπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κἂν μεγάλην πόλιν οἰκῶσι κἂν μικράν, φύσει καὶ νόμοις διοικεῖται. τούτων δ' ἡ μὲν φύσις ἐστὶν ἄτακτον καὶ ἀνώμαλον, καὶ κατ' ἄνδρα ἕκαστον ἴδιον τοῦ ἔχοντος: οἱ δὲ νόμοι, κοινὸν καὶ τεταγμένον ταυτὸ πᾶσιν. ἡ μὲν οὖν φύσις ἂν ᾖ πονηρά, πολλάκις φαῦλα βούλεται: διόπερ τοὺς τοιούτους ῥᾳδίως ἐξαμαρτάνοντας εὑρήσετε. οἱ δὲ νόμοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον βούλονται, καὶ τοῦτο ζητοῦσι: καὶ ἐπειδὰν εὑρεθῇ, κοινὸν τοῦτο πρόσταγμα ἀπεδείχθη πᾶσιν ἴσον καὶ ὅμοιον. καὶ τοῦτ' ἐστὶ νόμος, ᾧ πάντας προσήκει πείθεσθαι διὰ πολλά, καὶ μάλιστα, ὅτι πᾶς ἐστὶ νόμος εὕρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν: δόγμα δὲ ἀνθρώπων φρονίμων: ἐπανόρθωμα δὲ τῶν ἑκουσίων καὶ ἀκουσίων ἁμαρτημάτων: πόλεως δὲ συνθήκη κοινή, καθ' ἣν πᾶσι προσήκει ζῆν τοῖς ἐν πόλει. ἀλλὰ μὴν ὅτι νῦν ἀριστογείτων τοῖς μὲν τῆς ἐνδείξεως δικαίοις πᾶσιν ἑάλωκεν, ἕτερος δὲ οὐδεὶς ἐστὶν ἀνεκτὸς αὐτῷ λόγος, περὶ τούτων ῥᾴδιον διδάξαι. δυοῖν γὰρ ὄντοιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὧν ἕνεκα πάντες τίθενται οἱ νόμοι, τοῦ, τε μηδένα μηδὲν ὃ μὴ δίκαιόν ἐστι

ποιεῖν, καὶ τοὺς, τοὺς παραβαίνοντας ταῦτα κολαζομένους
βελτίους τοὺς ἄλλους ποιεῖν· ἀμφοτέροις τούτοις οὗτος ἔνο-
χος ὢν φανήσεται. τοὺς μὲν γὰρ οἷς ἐξ ἀρχῆς προσέθη τοὺς νό-
μους, τὰ ὀφλήματ' αὐτῶν γέγονεν· ἐπὶ δ' οἷς οὐκ ἐμμένει,
τούτοις νῦν οὗτος τὴν παρ' ὑμῶν ἄγεται τιμωρίαν, ὥστε μη=
δεμίαν καταλείπεσθαι πρόφασιν, δι' ἣν ἄν τις αὐτὸν ἀ=
φιῇ· οὐδέ γ' αὖ τοῦτ' ἐστὶν εἰπεῖν ὡς ἄρ' ἐκ τούτων ἡ πόλις
οὐδὲν βλάπτεται. ἐγὼ γὰρ ὅτι μὲν πάντα ἀπόλλυται τὰ τῆς
πόλεως ὀφλήματα, εἰ τὰ τούτου σοφίσματα προσδέξε-
σθε· καὶ ὅτι εἰ ἄρα δεῖ τινας ἐκ τῶν ὀφειλόντων ἀφεῖναι
τοὺς ἐπιεικεστάτους καὶ βελτίστους καὶ τοὺς διὰ τοῖς ἥκιστα δει=
νοῖς ὠφληκότας, τούτους ἀφεῖναι δεῖ, οὐχὶ τὸν πονηρό=
τατον καὶ πλεῖστα ἡμαρτηκότα καὶ δικαιότατα ὠφληκό=
τα καὶ ἐπὶ δεινοτάτοις. τί γὰρ ἂν γένοιτο συκοφαντίας
καὶ παρανομίας δεινότερον; ἐφ' οἷς ἀμφοτέροις οὗτος ὤ-
φληκε· καὶ ὅτι οὐδ' εἰ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἀφίετε, οὐχὶ τῷ
βιαζομένῳ δήπου συγχωρῆσαι προσήκει· ὕβρις γὰρ τοῦτό
γε· καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἐάσω. ἀλλ' ὅτι καὶ πᾶς ὁ τῆς
πόλεως καὶ τῶν νόμων κόσμος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, συν=
ταράττεται καὶ διαφθείρεται κατὰ τοῦτον, καὶ τοῦτ' οἶμαι
σαφῶς ὑμῖν ἐπιδείξειν. λέξω δὲ οὔτε καινὸν, οὔτε περιτ-
τὸν οὐδὲν, οὔτ' ἴδιον, ἀλλ' ὃ πάντες ὑμεῖς ἴστε ὁμοίως ἐμοί.
εἰ γάρ τις ὑμῶν ἐξετάσαι βούλεται, τί ποτ' ἐστὶ τὸ αἴτιον
καὶ τὸ ποιοῦν τὴν βουλὴν συλλέγεσθαι, τὸν δῆμον εἰς τὴν
ἐκκλησίαν ἀναβαίνειν, τὰ δικαστήρια πληροῦσθαι, τὰς
ἕνας ἀρχὰς ταῖς νέαις ἑκούσας ὑπεξιέναι, πάντα δι' ὧν
ἡ πόλις * διοικεῖται καὶ σώζεται, γίγνεσθαι· τοὺς νόμους εὑ-
ρήσει, καὶ τὸ τούτοις ἅπαντας πείθεσθαι. ἐπεὶ λυθέντων
γε τούτων καὶ ἑκάστῳ δοθείσης ἐξουσίας ὅ, τι βούλεται
ποιεῖν, οὐ μόνον ἡ πολιτεία οἴχεται, ἀλλ' οὐδ' ὁ βίος ἡμῶν
τοῦ τῶν θηρίων οὐδὲν ἂν διενέγκοι. τί γ' ἂν τοῦτον αὐτὸν οἴεσθε

ποιεῖν λυθέντων τῶν νόμων, ὃς ὄντων κυρίων τοιοῦτός ἐστιν;
Ἐπειδὴ τοίνυν οἱ νόμοι μετὰ τοὺς θεοὺς ὁμολογοῦνται σώ-
ζειν τὴν πόλιν, δεῖ πάντας ὑμᾶς τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ
εἰ ἐκάθησθε ἐράνου πληρωταί, τὸν μὲν πειθόμενον τού-
τοις ὡς φέροντα τὴν τῆς σωτηρίας φορὰν πλήρη τῇ πα-
τρίδι τιμᾶν καὶ ἐπαινεῖν· τὸν δὲ ἀπειθοῦντα κολάζειν.
ἔρανος γάρ ἐστι πολιτικὸς καὶ κοινὸς πάνθ', ὅσα τάξαι-
των τῶν νόμων ἕκαστος ὑμῶν ποιεῖ· ὃν ὁ λείπων, ὦ ἄν-
δρες ἀθηναῖοι, πολλὰ, καὶ καλὰ, καὶ σεμνὰ, καὶ μεγά-
λα ὑμῶν ἀφαιρεῖται, καὶ διαφθείρει τὸ καθ' αὑτόν. ὧν
ἓν ἢ δύο ἐρῶ παραδείγματος ἕνεκα τὰ γνωριμώτατα.
τὴν βουλὴν τοὺς πεντακοσίους ἀπὸ τῆς ἀσθενοῦς ταυ-
τησὶ κιγκλίδος τῶν ἀπορρήτων κυρίαν εἶναι, καὶ μὴ τοὺς
ἰδιώτας ἐπεισιέναι. τὴν ἐξ ἀρείου πάγου βουλὴν,
ὅταν ἐν τῇ βασιλείῳ στοᾷ καθεζομένη περισχοινίσηται,
κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν ἐφ' ἑαυτῆς εἶναι, καὶ ἅπαντας ἐκ-
ποδὼν ἀποχωρεῖν· τὰς ἀρχὰς ἁπάσας ὅσας οἱ λα-
χόντες ἄρχουσιν ὑμῶν, ἅμα τῷ τὸν ὑπηρέτην εἰπεῖν με-
τάστητε ἔξω, τῶν νόμων κρατεῖν, ἐφ' οἷς εἰσεπέμφθη-
σαν, καὶ μὴ τοὺς ἀσελγεστάτους βιάζεσθαι· ἄλλα μυ-
ρία. πάντα γὰρ καλὰ καὶ σεμνὰ, καὶ δι' ὧν ἡ πόλις
κοσμεῖται καὶ σώζεται, οὗτοι φυλάττουσιν. ἡ σωφροσύνη
πρὸς τοὺς γονέας, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὑμῶν, ἡ παρὰ
τῶν νέων αἰσχύνη, ἡ εὐταξία, τῇ τῶν νόμων προσθήκῃ τῶν
αἰσχρῶν περίεστι, τῆς ἀναισχυντίας, τῆς θρασύτητος, τῆς
ἀναιδείας. ἰταμὸν γὰρ ἡ πονηρία καὶ τολμηρὸν καὶ πλεο
νεκτικόν· καὶ τοὐναντίον ἡ καλοκαγαθία, ἡσύχιον, καὶ
ὀκνηρὸν καὶ βραδὺ καὶ δεινὸν ἐλαττωθῆναι. τοὺς νόμους οὖν
δεῖ τηρεῖν, καὶ τούτους ἰσχυροὺς ποιεῖν τοὺς ἀεὶ δικάζον-
τας ὑμῶν. μετὰ γὰρ τούτων οἱ χρηστοὶ τῶν πονηρῶν περίει-
σιν· εἰ δὲ μὴ, λέλυται πάντα, ἀνέῳκται, συγκέχυται,

τῶν πονηροτάτων καὶ ἀναιδεστάτων ἡ πόλις γίγνεται. φέρε γὰρ πρὸς θεῶν εἰ ἕκαστος τῶν ἐν τῇ πόλει τὴν ἀριστογείτονος τόλμαν καὶ ἀναισχυντίαν λαβών, καὶ διαλογισάμενος ταῦθ' ἅπερ οὗτος, ὅτι ἔξεστι καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν μέχρι τινὸς ὅτι ἂν βούληταί τις ἐν δημοκρατίᾳ, ἐὰν πρὸ τοῦ ποιός τις εἶναι δόξῃ ὁ ταῦτα ποιῶν ἐκλιπαρήσῃ, καὶ οὐδεὶς ἐπ' οὐδενὶ τῶν ἀδικημάτων εὐθὺς ἀποκτενεῖ: εἰ ταῦτα διανοηθεὶς ὁ μὴ λαχὼν τῷ λαχόντι, καὶ ὁ μὴ χειροτονηθεὶς τῷ χειροτονηθέντι ἐξ ἴσου ξυνὶν εἶναι καὶ τῶν αὐτῶν μετέχειν, καὶ ὅλως μὴ νέος, μὴ πρεσβύτερος τὰ προσήκοντα πράττοι, ἀλλὰ πᾶν τὸ τεταγμένον ἐξελάσας ἕκαστος ἐκ τοῦ βίου τὴν ἑαυτοῦ βούλησιν, νόμον, ἀρχήν, πάνθ' ὑπολαμβάνοι: εἰ ταῦτα ποιοῖμεν, ἔστιν ἔτι τὴν πόλιν οἰκεῖσθαι; τί δέ, τοὺς νόμους κυρίους εἶναι; πόσην δ' ἂν οἴεσθε βίαν, καὶ ὕβριν καὶ παρανομίαν ἐν ἁπάσῃ τῇ πόλει καθ' ἑκάστην ἡμέραν γίγνεσθαι καὶ βλασφημίαν, ἀντὶ τῆς νῦν εὐφημίας καὶ τάξεως; καὶ τί δεῖ λέγειν, ὅτι τοῖς νόμοις ἅπαντα κοσμεῖται, καὶ τῷ τούτοις πείθεσθαι, ἀλλ' ὑμεῖς αὐτοὶ πάντων ἄρτι κληρουμένων ἀθηναίων καὶ πάντων εὖ οἶδ' ὅτι βουλομένων εἰς τουτὶ λαχεῖν τὸ δικαστήριον, μόνοι δικάζεθ' ὑμῖν. διὰ τί; ὅτι ἐλάχετε: εἶτα ἀπεκληρώθητε: ταῦτα γὰρ οἱ νόμοι λέγουσιν. εἶθ' ὑμεῖς αὐτοὶ κατὰ τοὺς νόμους εἰσεληλυθότες τὸν παρὰ τοὺς νόμους λέγειν ἢ πράττειν τι βιαζόμενον λαβόντες ἀφήσετε; καὶ οὐδεὶς ὑμῶν χαλεπῶς οὐδὲ ὀργὴν ἔχων φανήσεται, ἐφ' οἷς ὁ βδελυρὸς καὶ ἀναιδὴς ἄνθρωπος οὑτοσὶ βιάζεται τοὺς νόμους, ὃς ὦ μιαρώτατε πάντων τῶν ὄντων ἀνθρώπων κεκλεισμένης σου τῆς παρρησίας οὐ κιγκλίσιν, οὐδὲ θύραις, ἃ καὶ παρανοίξειεν ἄν τις, ἀλλὰ τοσούτοις καὶ τηλικούτοις ὀφλήμασι, καὶ τούτων παρὰ τῇ θεῷ κειμένων, ἐς τὸ ἐντὸς τούτων βιάζῃ καὶ προσέρχῃ πρὸς ταῦτα, ἀφ' ὧν ἀπελαύνουσί σε οἱ νόμοι: ἀπεσχοινισμένος

πᾶσι τοῖς ἐν τῇ πόλει δικαίοις, γνώσεσι τῶν δικαστη-
ρίων, τῇ γραφῇ θεσμοθετῶν, ἑτέρᾳ πρακτόρων, * τῇ τῆς
βουλῆς. ἣν αὐτὸς * διώκεις, γραφῇ, καὶ μονονουχὶ ἁ-
λύσει σιδηρᾷ δεδεμένος ἀποδύῃ περὶ ταῦτα καὶ διασπᾷς:
καὶ προφάσεις πλάττων καὶ ψευδεῖς αἰτίας συντιθεὶς
τὰ κοινὰ ἀναστρέψειν οἴει. καὶ μὴν μέγα καὶ σαφὲς ὑμῖν ἐ-
ρῶ παράδειγμα, ὅτι ταῦτα οὐδὲ καθ' ἓν προσήκει παριδεῖν.
εἰ γάρ τις αὐτίκα δὴ μάλα εἴποι, ὡς ἐκ τῶν νεωτάτων, ἢ τῶν
πλουσιωτάτων, ἢ τῶν λελειτουργηκότων, ἢ τῶν τοιούτων
τινὸς μερῶν ἀφορίσας τοὺς λέγοντας εἶναι δεῖ, ἀποκτείναιτ'
ἂν αὐτὸν εὖ οἶδ' ὅτι, ὡς καταλύοντα τὸν δῆμον: καὶ δι-
καίως ἂν τοῦτο ποιήσαιτε. καὶ μὴν ὅτι βούλεσθε τούτων,
ἧττόν ἐστι δεινόν, ἢ εἴ τις ἐξ ὧν ἐστιν οὗτος μερῶν, εἴποι τοῖς
βιαζομένοις ἐξεῖναι λέγειν, ἢ τοῖς ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου, ἢ
τοῖς ὧν ὁ δῆμος ἀπέκτεινε τοὺς πατέρας, ἢ τοῖς ἀποδεδοκι-
μασμένοις ἄρχειν λαχοῦσιν, ἢ τοῖς ὀφείλουσι τῷ δημο-
σίῳ, ἢ τοῖς καθάπαξ ἀτίμοις, ἢ τοῖς πονηροτάτοις καὶ οὖσι
καὶ δοκοῦσι. πάντα γὰρ ταῦτα ὑπάρχει τούτῳ καὶ πρό-
σεστι τοῖς, οἷος οὗτός ἐστι τὴν φύσιν. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες ἀ-
θηναῖοι, νομίζω μὲν αὐτὸν καὶ ἐφ' οἷς νῦν ποιεῖ, δικαίως ἂν
ἀποθανεῖν. πολὺ μέντοι μᾶλλον, ἢ οὐδέν γε ἧττον ἐφ' οἷς δῆ-
λός ἐστι ποιήσων, εἰ τὴν παρ' ὑμῶν ἐξουσίαν λήψεται καὶ και-
ρόν, ὃ μὴ γένοιτο. ὃ καὶ θαυμαστόν ἐστιν εἴ τις ὑμῶν ἀγνοεῖ, ὅτι
τῶν μὲν καλῶν, ἢ χρηστῶν, ἢ τῆς πόλεως ἄξιον πρᾶγμα οὐδὲν
οὗτός ἐστι χρήσιμος: μὴ γὰρ ὦ Ζεῦ καὶ θεοὶ τοσαύτη σπάνις ἀν-
δρῶν γένοιτο τῇ πόλει, ὥστε παρὰ ἀριστογείτονος τῶν κα-
λῶν τι πριήσασθαι: ἐφ' ἃ δ' ἂν καὶ χρήσαιτό τις τοιούτῳ θηρίῳ,
ἀπεύχεσθαι τοῖς θεοῖς μὴ γενέσθαι δεῖ: εἰ δ' ἄρα καὶ συμβαίνῃ,
μεῖζόν ἐστιν ἀτύχημα τῇ πόλει ἀφαιρῆσαι τοὺς βουλομένους
ἐξαμαρτεῖν, δι' οὗ τοῦτο ποιήσουσιν, ἢ τοῦτον ἀφειμένον αὐτοῖς
ἕτοιμον ὑπάρξαι. τί δ' οὗτος ὀκνήσειεν ἄν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,

τῶν ἀνηκέστων ἢ δεινῶν, ἄνθρωπος μιαρὸς καὶ παιδικῆς ἔχθρας πρὸς τὸν δῆμον ἀνάμεστος; τίς δ' ἂν ἄλλος μᾶλλον ὃ μὴ γένοιτο, ἀναστρέψειε τὴν πόλιν εἰ λάβοιτο ἐξουσίας; οὐχ ὁρᾶτε ὅτι τῆς φύσεως αὐτοῦ καὶ τῆς πολιτείας οὐ λογισμὸς, οὐδ' αἰδὼς οὐδεμία, ἀλλ' ἀπόνοια ἡγεῖται: μᾶλλον δὲ ὅλον ἐστὶν ἀπόνοια ἡ τούτου πολιτεία; ἣ μέγιστον μὲν ἐστιν αὐτῷ τῷ ἔχοντι κακὸν, δεινὸν δὲ καὶ χαλεπὸν πᾶσι, πόλει δ' οὐδ' ἀνεκτόν. ὁ γὰρ ἀπονενοημένος ἅπας αὐτὸν μὲν προεῖται καὶ τὴν ἐκ λογισμοῦ σωτηρίαν: ἐκ δὲ τοῦ παραδόξου καὶ τοῦ παραλόγου ἐὰν ἄρα σωθῇ, σώζεται. τίς οὖν εὖ φρονῶν ἑαυτὸν ἂν ἢ τὰ τῇ πατρίδι συμφέροντα τούτῳ ἐπιτρέψειε; τίς δ' οὐκ ἂν εἰς ὅσον δυνατὸν, φύγοι, καὶ τὸν ἔχοντα ταύτην ἐκ ποδῶν ποιήσαιτο; ἵνα μὴ δὲ ἄκων αὐτῷ ποτε περιπέσῃ, οὐκ ἀπονοίας, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς ὑπὲρ πατρίδος βουλευομένους δεῖ ζητεῖν ὅτῳ κοινωνήσουσιν, ἀλλὰ νοῦ καὶ φρενῶν ἀγαθῶν καὶ προνοίας πολλῆς. ταῦτα μὲν γὰρ εἰς εὐδαιμονίαν ἄγει πάντας ἀνθρώπους: ἐκεῖνα δ' οἷ τοῦτον ἀπελθεῖν δεῖ. θεωρεῖτε δὲ μὴ πρὸς τὸν ἐμὸν λόγον, ἀλλ' εἰς πάντα τὰ τῶν ἀνθρώπων ἔθη βλέποντες. εἰσὶ ταῖς πόλεσι πάσαις βωμοὶ καὶ νεῲ πάντων τῶν θεῶν: ἐν δὲ τούτοις καὶ προνοίας ἀθηνᾶς, ὡς μεγάλης καὶ ἀγαθῆς θεοῦ, καὶ παρὰ τῷ ἀπόλλωνι ἐν δελφοῖς κάλλιστος καὶ μέγιστος νεὼς εὐθὺς εἰσιόντι εἰς τὸ ἱερόν: ὃς ὢν θεὸς καὶ μάντις, κατ' ἀμφότερα οἶδε τὸ βέλτιστον: ἀλλ' οὐκ ἀπονοίας, οὐδ' ἀναιδείας. καὶ δίκης γε καὶ εὐνομίας καὶ αἰδοῦς εἰσιν ἅπασιν ἀνθρώποις βωμοί: οἱ μὲν, κάλλιστοι καὶ ἁγιώτατοι ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ ἑκάστου καὶ τῇ φύσει: οἱ δὲ, καὶ κοινοὶ τοῖς πᾶσι τιμᾶν ἱδρυμένοι: ἀλλ' οὐκ ἀναισχυντίας, οὐδὲ συκοφαντίας, οὐδ' ἐπιορκίας, οὐδ' ἀχαριστίας: ἃ πάντα τούτῳ πρόσεστιν. Οἶδα τοίνυν ὅτι τὴν μὲν ὀρθὴν καὶ δικαίαν ὁδὸν τῆς ἀπολογίας οὗτος φεύ-

ξεται: ἔξωθεν δὲ κύκλῳ περίεισι λοιδορούμενος, καὶ διαβάλλων, καὶ ὑπισχνούμενος κρινεῖν, εἰσάξειν, παραδώσειν, τὰ τοιαῦτα δή. ἔστι δὲ πάντ' αὐτῷ ταῦτα ἐὰν περ ὑμεῖς ὀρθῶς ἀκούσητε, ἀδόκιμα. τί γὰρ οὐκ ἐξελήλεγκται τούτων ὧδε πάντων πολλάκις; καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐάσω: ἀλλ' ἀριστογείτων ἐπὶ τὰς γραφὰς κέκρικάς με τὰς ὑπὲρ φιλίππου τότε πράττουσι σαυτὸν μισθώσας, καὶ εὐθύνας διδόντος δὶς κατηγόρησας. καὶ ἀδράστειαν μὲν ἄνθρωπος ὢν ἔγωγε, προσκυνῶ, καὶ ἔχω τοῖς θεοῖς καὶ ἅπασιν ὑμῖν πολλὴν χάριν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῖς σώσασιν ἐμέ: σὺ δὲ πώποτε δ' οὐδὲν ἀληθὲς λέγων ἐφαίνου, ἀλλ' ἀεὶ συκοφαντῶν ἠλέγχου. ἐὰν εἶναι τοὺς νόμους ἀκύρους οὕτοι ποιήσαντες ἀφῶσί σε τήμερον, νῦν με ἐξελέγξεις; περὶ τοῦ; σκοπεῖτε γὰρ οὑτωσί. δύ' ἔτη βιάζεται λέγειν οὗτος οὐκ ἐξὸν αὐτῷ, ἀλλὰ λέγει γε * ὅμως. ἔπειτ' ἐν τοιούτοις τὸν μὲν ταλαίπωρον φωκίδην καὶ τὸν χαλκότυπον τὸν ἐκ πειραιῶς, καὶ τὸν * σκυτόδεψον, καὶ ὅσων ἄλλων κατηγόρηκε πρὸς ὑμῖν, εἶδεν ἀδικοῦντας τὴν πόλιν: ἐμὲ δ' οὐκ ἑώρα τὸν ῥήτορα ᾧ ἐπολέμει; οὐδὲ τὸν λυκοῦργον; οὐδὲ τοὺς ἄλλους; περὶ ὧν αὐτίκα δὴ τὰ πολλὰ ἐρεῖ. καὶ μὴν κατ' ἀμφότερα ἄξιός ἐστ' ἀπολωλέναι: τότε μὲν, ἔτι καθ' ὑμῶν ἔχων ἀδίκημα δεικνύναι, ἡμᾶς μὲν εἴα, ὧδε δὲ τοὺς ἰδιώτας ἐπορεύετο: τότε δ', εἰ μηδὲν ἔχων ἕνεκα τοῦ παρακρούσασθαι καὶ φενακίσαι ὑμᾶς ταῦτ' ἐρεῖ. εἰ τοίνυν ἄρα καὶ τοιοῦτός τις ἐστὶν ἄνθρωπος ἐν τῇ πόλει, οἷος ἐκ παντὸς τρόπου τὸν κρινοῦντά τινας καὶ συκοφαντήσοντα ζητεῖν εἴτε δικαίως, ἢ ἀδίκως μηδὲν φροντίζειν: οὐδένα ἂν ἧττον εὕροι χρήσιμον, ἢ τοῦτον ἑαυτῷ. διὰ τί; ὅτι τὸν κατηγορήσοντα τῶν ἄλλων καὶ πάντας κρινοῦντα, αὐτὸν ἀνεξέλεγκτον ὑπάρχειν δεῖ: ἵνα μὴ διὰ τὴν τούτου πονηρίαν διαφύγωσιν 'κεῖνοι. τούτου δὲ οὔτε πλειόνων, οὔτε μειζόνων ἁμαρτη-

μάτων οὐδεὶς μᾶλλον ἐστὶ μεστὸς ἐν τῇ πόλει. τί οὖν οὗτός ἐστι; κύων νὴ Δία φασί τινες τοῦ δήμου. ποδαπός; οἷος οὓς μὲν αἰτιᾶται λύκους εἶναι, μὴ δάκνειν, ἃ δὲ φησι φυλάττειν πρόβατα, αὐτὸς κατεσθίειν. τίνα γὰρ τῶν ῥητόρων οὗτος εἴργασταί τι κακὸν ὅσον τοῦτον, ἢ λίαν τοὺς ἰδιώτας, οὓς συκοφαντῶν περιέρχεται; τίνα δὲ ἐστὶν ὁ πάλιν νῦν λέγει, κέκρικε ῥήτορα; οὐδένα· ἀλλ' ἰδιώτας πολλούς, περὶ ὧν ψήφισμα γράφων ἑάλωκεν. ἀλλὰ μὴν τοὺς γινομένους κύνας τῶν προβάτων κατακόπτειν φασὶ δεῖν. ὥστε οὐκ ἂν φθάνοι κατακοπτόμενος. οὐδὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, χρήσιμός ἐστιν ὧν φησιν. ἀλλ' οὗτος πρᾶγμα ἑώρακε μικρὸν καὶ ἀναιδές. λοιδορούμενος γὰρ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ περιττῶς ἅπασι προσκρούων, ὧν ἂν ἐκ τούτων ἀθρόους πάντας ὑμᾶς ἐκεῖ διακρούσηται, τούτων καταβὰς καθ' ἕνα ὑμῶν παρ' ἑκάστου δίκην λαμβάνει, συκοφαντῶν, αἰτῶν, εἰσπράττων ἀργύρια, οὐχὶ μὰ Δία τοὺς λέγοντας· οὗτοι γὰρ ἐπίστανται τούτῳ συνδιαβαπτίζεσθαι· ἀλλὰ τοὺς ἰδιώτας, καὶ τοὺς ἀπείρους. ἴσασι δὲ οἱ πεπληγμένοι. Ἀλλὰ νὴ Δία ταῦτα μὲν οὕτως ἔχειν ὁμολογήσετε, χρήσιμον δὲ ἄνθρωπον τῇ πόλει κρίνειν· ὥστε πάντα ταῦτα παριδόντας δεῖν αὐτὸν σώζειν; ἀλλ' ὧν ἔργων πεῖραν εἰλήφατε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μηδέν ποτε ἐκ λόγου ταῦτα σκοπεῖτε. οὗτος ὑμῖν οὐχὶ προσῆλθε πέντε ἐτῶν ὧν ἐτιμήθη μὴ λέγειν αὐτῷ. τίς οὖν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τοῦτον ἐπόθησε; τί τῶν τῆς πόλεως ἐλλειφθὲν διὰ τὴν ἀπουσίαν εἶδε τὴν τούτου; τί δὲ ἀφ' οὗ νῦν λέγει, βέλτιον γέγονε; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ τοὐναντίον. ὃν μὲν οὖν οὐ προσῄει χρόνον, ἀναπαύεσθαι τῶν κακῶν ἡ πόλις, ὧν ἅπασιν οὗτος παρέχει· ἀφ' οὗ δὲ πάλιν δημηγορεῖ, πολιορκεῖσθαι, λόγοις στασιώδεις καὶ ταραχώδεις ἐν ἁπάσαις ταῖς ἐκκλησίαις ἀεὶ λέγοντος τούτου.

Βούλομαι τοίνυν καὶ περὶ κινδύνου ἀττικοῦ τινὸς ἀληθῆ
λόγου, καὶ διαλεχθῆναι τοῖς διὰ ταῦτα φιλοῦσιν αὐτόν:
οὓς ὁποίους μέν τινας χρὴ νομίζειν, αὐτοὶ σκοπεῖσθε: ἐγὼ
δὲ οὐδὲν ἂν εἴποιμι, πλὴν ὅτι γε οὐ σωφρονοῦσι προσνέ=
μοντες αὑτοὺς τούτῳ. τῶν μὲν οὖν ἐν τῷ δικαστηρίῳ νῦν ὄν=
των ὑμῶν οὐδένα εἶναι τοιοῦτον τίθεμαι: καὶ γὰρ δίκαιον,
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ καλὸν καὶ συμφέρον οὕτω καὶ λέ
γειν ἐμέ, καὶ φρονεῖν περὶ ὑμῶν. ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πολιτῶν
ἵν᾽ ὡς εἰς ἐλαχίστους τὴν βλασφημίαν ἀγάγω, τὸν μαθη=
τὴν, εἰ δὲ βούλεσθε, τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ φιλοκράτην
τὸν ἐλευσίνιον μόνον εἶναι τοιοῦτον τίθεμαι. οὐδ᾽ ὡς οὐχὶ
πλειόνων ὄντων, ὤφελε γὰρ μηδεὶς ἄλλος ἀριστογείτονι
χαίρειν, ἀλλ᾽ ὃ καθ᾽ ὑμῶν ὡς ὄνειδος ὀκνῶ λέγειν: οὐδ᾽ ὅτι
τῶν ἄλλων πολιτῶν δίκαιός εἰμι δημοσίᾳ κατηγορεῖν. εἶ=
τα καὶ ταυτὸ ποιήσει καὶ πρὸς ἕνα ῥηθεὶς ὁ λόγος. τὸ μὲν
οὖν ἐξετάζειν ἀκριβῶς ὅτι ἀνάγκη τὴν φύσιν εἶναι τὸν ἀρι=
στογείτονι χαίροντα, ἐάσω: ἵνα μὴ πολλὰ βλάσφημα ἀναγ
κάζωμαι διεξιέναι: ἀλλ᾽ ἐκεῖνο λέγω: εἰ πονηρός ἐστιν ἀρι=
στογείτων ἁπλῶς, καὶ πικρὸς, καὶ συκοφάντης, καὶ τοιοῦ=
τος, οἷος ὑποσχεῖται, δίδωμι, συγχωρῶ φιλόκρατες σοὶ
τῷ τοιούτῳ τὸν ὅμοιον σώζειν: τῶν γὰρ ἄλλων ἁπάντων καὶ
* φρονούντων ἃ δεῖ, καὶ φυλαττόντων τοὺς νόμους, οὐδὲν
ἂν περὶ τοῦτ᾽ οἶμαι γενέσθαι. εἰ δὲ κάπηλός ἐστι πονη-
ρίας, καὶ παλιγκάπηλος, καὶ μεταβολεὺς, καὶ μονονοὺ
ζυγὰ καὶ στάθμα ἔχων πάντα ὅσα πώποτ᾽ ἔπραξεν, ἐπώ=
λει: τί τοῦτον ὦ μάταιε ἀκονᾷς; οὔτε γὰρ μαγείρῳ μαχαί
ρας οὐδὲν ἔστ᾽ ὄφελος δήπουθεν, ἥτις μὴ τέμνει, οὔτε τῷ
βουλομένῳ δι᾽ αὑτοῦ πᾶσι πράγματα καὶ κακὰ γίγνεσθαι,
ὁ ταῦτα * ἀποδωσόμενος συκοφάντης οὐδέν ἐστιν χρήσι=
μος. ἀλλὰ μὴν ὅτι τοιοῦτός ἐστιν οὗτος, εἰδότι σοι φράσω.
τὴν καθ᾽ ἡγήμονος εἰσαγγελίαν μέμνησαι, ὡς ἀπέδοτο τοῖς

κατὰ δημάδου γραφάς. οἴχεθ' ὡς ἐξέλιπε τὸν ἐλαιοπώλην
ἀγάθωνα. ταῦτα γὰρ πρώην βοῶν καὶ κεκραγὼς καὶ ἰοὺ
ἰοὺ πάντ' ἄνω τε καὶ κάτω ποιῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ὡς
δέον στρεβλοῦν, λαβὼν ὁτιδήποτε πρὶν ὅτι ἠφίετο, ἀ-
φανὴς ἐγένετο. τὴν κατὰ δημοκλέους εἰσαγγελίαν ἀνα-
σείσας ποῖ ἔτρεψεν; ἀλλὰ μυρία, ὧν ἐμοὶ μὲν ἔργον ἁπάν-
των μνησθῆναι: σὺ δ' οἶδ' ὅτι καὶ τὰ ἀντίγραφα αὐτῶν ἔ-
χεις, ἔργον λαβὼν αὐτῷ. τίς οὖν ὁ τὸν τοιοῦτον σώζων, ἢ πο-
νηρὸς, ἢ χρηστός; διὰ τί; τῶν μὲν γὰρ ὁμοίων προδότης, τῶν
δὲ χρηστῶν ἐχθρὸς ἐκ φύσεως καὶ γένους. πλὴν εἰ συκο=
φάντου τις καὶ πονηροῦ σπέρμα καὶ ῥίζαν ὥσπερ γεωρ=
γὸς ὑπάρχειν οἴεται δεῖν τῇ πόλει. τοῦτο δ' οὐ καλὸν, ὦ
ἄνδρες ἀθηναῖοι, νομίζω δὲ μὰ τοὺς θεοὺς οὐδ' ὅσιον. οὐδὲ
γὰρ τοὺς προγόνους ὑπολαμβάνω τὰ δικαστήρια ταῦθ' ὑμῖν
οἰκοδομῆσαι, ἵνα τοὺς τοιούτους ἐν αὐτοῖς μοσχεύητε, ἀλλὰ
τοὐναντίον ἵνα ἀνείργητε καὶ κολάζητε, καὶ μηδεὶς ζηλοῖ,
μηδ' ἐπιθυμῇ κακίας. δυσκατάπαυστον δέ τι κινδυνεύει
πρᾶγμ' εἶναι πονηρία. ὅπου ἀριστογείτων ἐπὶ τοῖς ὡμολο=
γημένοις ἀδικήμασιν εἶναι κρίνεται, καὶ οὐκ ἀπόλωλε πά
λαι, τί χρὴ ποιεῖν ἢ λέγειν; ὃς εἰς τοῦθ' ἥκει πονηρίας, ὥς-
τ' ἐνδεδειγμένος ἤδη βοῶν, συκοφαντῶν, ἀπειλῶν, οὐκ ἐ-
παύετο. οἷς μὲν ὑμεῖς τὰ μέγιστα ἐνεχειρίζετε στρατηγοῖς,
ὅτι αὐτῷ ἀργύριον αἰτοῦντι οὐκ ἔδοσαν, οὐδὲ τῶν κοπρω-
νων αὖ ἐπιστάτας ἐλέσθαι φάσκων: οὐκ ἐκείνους ὑβρίζων,
οὔ: ἐκείνοις μὲν γὰρ ἐξῆν μικρὸν ἀργύριον δοῦσι τούτῳ,
μὴ ἀκούειν ταῦτα. ἀλλὰ τὴν ὑμετέραν χειροτονίαν προ=
πηλακίζων, καὶ τῆς ἑαυτοῦ πονηρίας ἐπίδειξιν ποιούμε-
νος: τοὺς δὲ κληρωτοὺς ἀρχὰς παραιτῶν, αἰτῶν, εἰσπράτ-
των ἀργύριον, τί κακὸν οὐ πράττων; τὰ τελευταῖα ταυ-
τὶ, πάντας εἰς ταραχὴν καὶ στάσιν ἐμβαλεῖν ζητήσας, γράμ-
ματ' ἐκτιθεὶς ψευδῆ: ὅλως δ' ἐπὶ τῷ πάντων κακῷ πε-

φυκὼς καὶ πρόδηλος ὢν ὅτι τοιοῦτός ἐστι τὸν βίον. σκοπεῖτε γάρ· εἰσὶν ὁμοῦ δυσμύριοι πάντες ἀθηναῖοι. τούτων ἕκαστος ἕν γέ τι πράττων καὶ τὴν ἀγορὰν περιέρχεται, ἤτοι νὴ τὸν ἡρακλέα τῶν κοινῶν ἢ τῶν ἰδίων. ἀλλ' οὐχ οὗτος οὐδὲν οὐδ' ἂν ἔχοι δεῖξαι πρὸς ὅτῳ τὸν βίον ἐστὶ τῶν μετρίων, ἢ τῶν καλῶν. οὐχὶ τῶν πολιτικῶν ἀγαθῶν ἐπ' οὐδενὶ τὴν ψυχὴν διατρίβει. οὐ τέχνης, οὐ γεωργίας, οὐκ ἄλλης ἐργασίας οὐδεμιᾶς ἐπιμελεῖται· οὐ φιλανθρωπίας, οὐχ ὁμιλίας οὐδεμιᾶς οὐδενὶ κοινωνεῖ. ἀλλὰ πορεύεται διὰ τῆς ἀγορᾶς ὥσπερ ὄφις ἢ σκορπίος ἠρκὼς τὸ κέντρον, ᾄττων δεῦρο κἀκεῖσε, σκοπῶν τίνι συμφορὰν, ἢ βλασφημίαν, ἢ κακόν τι προστριψάμενος καὶ καταστήσας εἰς φόβον, ἀργύριον πράξεται· οὐδὲ προσφοιτᾷ πρός τι τούτων τῶν ἐν τῇ πόλει κουρείων, ἢ μυροπωλίων, ἢ τῶν ἄλλων ἐργαστηρίων οὐδὲ πρὸς ἕν· ἀλλ' ἄσπειστος, ἀνίδρυτος, ἄμμικτος οὐ χάριν, οὐ φιλίαν, οὐκ ἄλλο οὐδὲν, ὧν ἄνθρωπος μέτριος γιγνώσκων. μεθ' ὧν δ' οἱ ζωγράφοι τοὺς ἀσεβεῖς γράφουσιν ἐν ᾅδου, μετὰ τούτων μετ' ἀρᾶς καὶ βλασφημίας καὶ φθόνου καὶ στάσεως καὶ νείκους περιέρχεται. εἶθ' ὃν οὐδὲ τῶν ἐν ᾅδου θεῶν εἰκός ἐστι τυχεῖν ἵλεων, ἀλλ' εἰς τοὺς ἀσεβεῖς ὠσθῆναι διὰ τὴν πονηρίαν τοῦ βίου· τοῦτον ὑμεῖς ἀδικοῦντα λαβόντες, οὐ μόνον οὐ τιμωρήσεσθε, ἀλλὰ καὶ μειζόνων ἀξιοῦντες δωρεῶν ἀφήσετε, ὡς τοὺς εὐεργέτας; τίνι γὰρ πώποτε ὑμεῖς ἔδοτε ἐὰν ὄφλῃ τι τῷ δημοσίῳ τούτῳ μὴ καταστάντι τῶν ἴσων μετέχειν; οὐδενί. μὴ τοίνυν μηδὲ τούτῳ δότε νῦν, ἀλλὰ τιμωρήσασθε καὶ παράδειγμα ποιήσατε τοῖς ἄλλοις. Ἄξιον δ' ἐστὶν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ τὰ λοιπὰ ἀκοῦσαι. δεινῶν καὶ ὄντων οὐ μέντοι ἐχόντων ὑπερβολὴν ὧν ἠκούσατε ἄρτι λέγοντος λυκούργου, τὰ λοιπὰ ἐνάμιλλα τούτοις καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως εὑρεθήσεται. πρὸς μὲν γὰρ τὸν πατέρα ἐν τῷ δεσμωτη-

ρίῳ προδοὺς ἀπελθεῖν ὑπ' ἐνδείας ὥσπερ ἠκούσατε φαίδρου, ἀποθανόντα ὁ ἀσεβὴς οὗτος καὶ μιαρὸς οὐκ ἔθαψεν, οὐδὲ τοῖς θάψασι τὴν ταφὴν ἀπέδωκεν: ἀλλὰ καὶ δίκην προσείληχε. πρὸς δὲ τῷ τῆς μητρὸς μὴ ἀπέχεσθαι τὼ χεῖρε, ὥσπερ ἀρτίως ἠκούετε τῶν μαρτύρων; καὶ τὴν ἀδελφὴν τὴν ἑαυτοῦ οὐχ ὁμοπατρίαν μὲν οὖσαν, θυγατέρα δὲ ἐκείνης ὁπωσδήποτε γενομένην, ἐῶ γὰρ τοῦτο: ἀλλ' ἀδελφήν γε ἐπ' ἐξαγωγῇ ἀπέδοτο, ὥς φησι τὸ ἔγκλημα τῆς δίκης, ἣν ὑπὲρ τούτων ἔλαχεν αὐτῷ ὁ χρηστὸς ἀδελφὸς οὑτοσὶ ὁ νῦν συγκατηγορησόμενος. πρὸς δὲ τούτοις τοιούτοις οὖσιν ἕτερον δεινὸν ὦ γῆ καὶ θεοὶ πρᾶγμ' ἀκούσεσθε. ὅτε γὰρ τὸ δεσμωτήριον διορύξας ἀπέδρα, τότε πρὸς γυναῖκά τινα ἔρχεται ζωβίαν ὄνομα, ᾗ ἐτύγχανεν ὡς ἔοικε, κεχρημένος ποτέ. καὶ κρύπτει καὶ διασώζει τὰς πρώτας αὐτὸν ἡμέρας, ἃς ἐζήτουν, ἐκήρυττον οἱ ἕνδεκα. καὶ μετὰ ταῦτα δοῦσα ὀκτὼ δραχμὰς ἐφόδιον, καὶ χιτωνίσκον καὶ ἱμάτιον ἐξέπεμψεν εἰς μέγαρα. ταύτην τὴν ἄνθρωπον τὴν τὰ τοιαῦτα εὐεργετήσασαν αὐτὸν, ὡς πολὺς παρ' ὑμῖν ἔπνει καὶ λαμπρὸς ἦν, μεμφομένην τι καὶ τούτων ὑπομιμνήσκουσαν καὶ ἀξιοῦσαν εὖ παθεῖν, τὸ μὲν πρῶτον ῥαπίσας καὶ ἀπειλήσας ἀπέπεμψεν ἀπὸ τῆς οἰκίας: ὡς δ' οὐκ ἐπαύετο ἡ ἄνθρωπος, ἀλλὰ γυναικίου πρᾶγμα ἐποίει, καὶ πρὸς τοὺς γνωρίμους προσιοῦσα ἐνεκάλει, λαβὼν αὐτὸς αὐτοχειρίᾳ πρὸς τὸ πωλητήριον τοῦ μετοικίου ἀπήγαγε: καὶ εἰ μὴ κείμενον αὐτῇ τὸ μετοίκιον ἔτυχεν, ἐπέπρατ' ἂν διὰ τοῦτον, ᾧ τῆς σωτηρίας αὐτὴ αἰτία ἐγεγόνει. καὶ ταῦθ' ὡς ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τὸν τὴν ταφὴν τοῦ πατρὸς οὐκ ἀπειληφότα καὶ τὸν τῆς δίκης διαιτητὴν, ἣν ὑπὲρ τῆς πράσεως τῆς ἀδελφῆς ἔλαχεν αὐτῷ οὑτοσί. καὶ τὸ ἔγκλημα φέρε. κάλει δὲ πάντων πρῶτον τὸν τῆς ζωβίας προστάτην τῆς ὑποδεξαμένης αὐτὸν, καὶ τοὺς πωλητὰς πρὸς

οὓς ἀπήγαγεν αὐτήν. ὑμεῖς δ' ἠγανακτεῖτε ἀρτίως εἰ τῶν τὸν ἔρανον φερόντων εἰς τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ κατηγορεῖ. μιαρὸν μιαρὸν τὸ θηρίον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ἄμικτον. Λέγε τὰς μαρτυρίας.

Μαρτυρίαι.

Τίς οὖν ἱκανὴ κατὰ τοῦ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα πονηρὰ πεποιηκότος γένοιτ' ἂν δίκη; τίς ἀξία τιμωρία; θάνατος μὲν γὰρ ἔμοιγε μικρὰ φαίνεται. Ἓν τοίνυν εἰπὼν ἔτι τῶν ἰδίων αὐτοῦ πονηρευμάτων τὰ λοιπὰ ἐάσω. πρὶν γὰρ ὑπεξελθεῖν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἐμπεσόντος ἀνθρώπου τινὸς ταναγραίου πρὸς καταδίκην γραμματεῖον ἔχοντος, προσελθὼν καὶ * λαλῶν ὅτι δὴ ποθ' ὑφαιρεῖται τὸ γραμματεῖον. αἰτιωμένου δὲ καὶ δεινὰ ποιοῦντος τἀνθρώπου, καὶ λέγοντος ὅτι οὐδεὶς ἄλλος ὑφῄρηται, εἰς τοσοῦτο ἀφικνεῖται βδελυρίας, ὥστε τύπτειν ἐπεχείρησε τὸν ἄνθρωπον. νεάλης δὲ καὶ πρόσφατος ὢν ἐκεῖνος, περιῆν αὐτοῦ τεταριχευμένου καὶ πολὺν χρόνον ἐμπεπτωκότος. ὡς δ' εἰς τοῦθ' ἧκεν, ἀπεσθίει τὴν ῥῖνα τἀνθρώπου. καὶ τότε μὲν περὶ τὴν γεγονυῖαν συμφορὰν ὁ ἄνθρωπος γενόμενος, ἀπέστη τοῦ τὸ γραμματεῖον ἐρευνᾶν καὶ ζητεῖν. ὕστερον δ' εὑρίσκουσι τὸ γραμματεῖον ἐν κιβωτίῳ τινί, οὗ τὴν κλεῖν οὗτος εἶχε. καὶ μετὰ ταῦτα ψηφίζονται περὶ αὐτοῦ ταυτὶ οἱ ἐν τῷ οἰκήματι, μὴ πυρός, μὴ λύχνου, μὴ ποτοῦ, μὴ βρωτοῦ μηδένα μηδενὸς τούτῳ κοινωνεῖν, μὴ δὲ λαμβάνειν, μηδ' αὐτὸν τούτῳ διδόναι. καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν οὗ τὴν ῥῖνα ὁ μιαρὸς οὗτος ἐσθίων κατέφαγε.

Μαρτυρία.

Καλῶν γε ἐράνων ὁ ῥήτωρ δημιουργὸς ὑμῖν γέγονεν. ἄξιόν γε ἐκ τοῦ τὰ τοιαῦτα πεποιηκότος στόματος λόγον ἢ συμβουλήν τινα ἀκοῦσαι. ἀνάγνωθι δὲ καὶ τουτὶ τὸ καλὸν περὶ αὐτοῦ δόγμα.

Δόγμα.

ἀλωπεκῆθεν ἀρίστωνα διώκει. καί φησιν· ἀδίκως γάρ με γέ-
γραφεν. δεῖ δή σε ὡς ἔοικε, δίκην λαβεῖν. οὐκοῦν προσ-
έχειν πρῶτον καὶ μένειν ἐν οἷς πέπονθας ἀνάγκη· ἢ τίνος λήψῃ
δίκην, εἰ σοὶ ἔξεστί σοι πάντα ποιεῖν ἅπερ τοῖς ἄλλοις, τί ἠδίκη-
σαι, φέρε δὴ πρὸς θεῶν, κἀκεῖνο σκέψασθε. ἂν ἕλῃ τὸν ἀρί-
στωνα τῆς βουλεύσεως; τί ἔσται; ἐξαλειφθήσεται νὴ δία. ὁ δ'
ἀντεγγραφήσεται. ταῦτα γὰρ οἱ νόμοι λέγουσι καλῶς. πότε-
ρον οὖν ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας ὁ δὴ μὲν ὀφλήσει τῷ δημο-
σίῳ ὁ ἐξαλειφθείς, ἐκεῖνος δὲ ἐπίτιμος ἔσται ὁ ἐγγραφείς;
ἐκ γὰρ ὧν νῦν οὗτος ἀξιοῖ, ταῦτα συμβαίνει. εἰ γὰρ ὅτ' ἐνεγέγρα-
πται μὴ ὀφείλει, ἐπειδὰν ἐξαλειφθῇ, ὀφλήσει δηλονότι. ἀλ-
λ' οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὅταν ἐξαλειφθῇ, τότ' οὐκ ὀ-
φείλει. οὐκ ἆρα νῦν ὀφείλει. τί δ' ἂν αὐτὸς ἀποφύγοι, περὶ τοῦ
κηρυμεῖται ταῦθ' ἡ πόλις, ἂν νῦν οὐκ ἐξὸν οὗτος αὐτῷ ποιῇ. πό-
θεν δ' οἷς οὗτος θανάτου τιμᾶται, καὶ δεσμοῦ, προὔμιών ἐν τῷ
δικαστηρίῳ, οἱ μὲν, τὰς ψυχὰς, οἱ δὲ, τοῦ μὴ δεινὰ πεπονθέναι
κομιοῦνται; ὧν γὰρ οὐδὲ τῶν ἴσων, οὐδὲ τῶν ἐγκυκλίων δικαίων
μετουσίαν διδόασιν οἱ νόμοι, οὗτος τῶν ἀνηκέστων ἑτέροις αἴ-
τιος γίγνεται: οὐκ ὀρθῶς, οὐδὲ πολιτικῶς, οὐδ' ὡς συμφέ-
ρει, γιγνομένων τούτων. ἀλλ' ἐγὼ ταῦθ' ὁρῶν θαυμάζω, τότ'
ἄνω κάτω γίγνεσθαι. τί ποτ' οἴεσθ' εἶναι, ἐὰν ἡ γῆ μὲν ἄ-
νω, τὰ δὲ ἄστρα κάτω γένηται; οὐκ ἔστι τοῦτο γενέσθαι: μὴ
δὲ γένοιτο: ἀλλ' ὅταν οἷς ἐκ τῶν νόμων μὴ ἔξεστιν, ἐκ τῶν ὑ-
μετέρων βουλήσεων ἐξῇ: ὅταν ἡ μὲν πονηρία τιμᾶται, τὰ
χρηστὰ δ' ἀπορρίπτηται: ὅταν τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον
ἡττᾶται τοῦ φθόνου, τότε ἄνω καὶ κάτω πάντα χρὴ νομί-
ζειν ἐστράφθαι. Ἤδη τοίνυν τινὰς εἶδον τῶν ἀγωνιζομέ-
νων, οἳ τοῖς πράγμασιν αὐτοῖς ἁλισκόμενοι, καὶ οὐκ ἔχον-
τες ὡς οὐκ ἀδικοῦσι δεῖξαι, οἱ μὲν εἰς τὴν τοῦ βίου μετριότη-
τα καὶ σωφροσύνην κατέφυγον, οἱ δ' εἰς τὰ τῶν προγόνων ἔρ-
γα καὶ λειτουργίας. οἱ δ' εἰς ἕτερα τοιαῦτα, δι' ὧν εἰς ἔλεον

καὶ φιλανθρωπίαν τοῖς δικάζουσιν ἦγον. τούτῳ δ᾽ οὐδένα ὁρῶ τῶν τόπων τούτων βάσιμον ὄντα, ἀλλὰ πάντα ἀπόκρημνα, φάραγγας, βάραθρα. τί γὰρ ὡς ἀληθῶς ἐρεῖ; ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ τί πεποίηκε νὴ Δία; ἀλλὰ κατεγνώκαθ᾽ ὑμεῖς ἐν τούτοις τοῖς δικαστηρίοις αὐτοῦ θάνατον, ὡς πονηροῦ δηλονότι καὶ ἀξίου τεθνάναι. ἀλλὰ νὴ Δία εἰ ταῦτ᾽ ἐστὶν αὐτῷ δυσχερῆ, τὰ περὶ τὸν πατέρα, εἰς τὸν ἑαυτοῦ βίον καταφεύξεται ὡς σώφρονα καὶ μέτριον. ποῖον; ὃν * ποῦ βεβίωκεν; ὃν μὲν γὰρ πάντες ὑμεῖς ἑωράκατε, οὐκ ἔστι τοιοῦτος. ἀλλ᾽ ὦ τάν, εἰς τὰς λειτουργίας ἀποχωρήσεται; τὰς πότε, ἢ ποῦ γεγονυίας; τὰς τοῦ πατρός; ἀλλ᾽ οὐκ εἰσίν· ἀλλὰ τὰς ἑαυτοῦ; φάσεις, ἀπαγωγάς, ἐνδείξεις, οὐχὶ λειτουργίας εὑρήσετε. ἀλλὰ νὴ Δία καὶ χωρὶς τούτου συγγενεῖς πολλοὶ καὶ καλοὶ κἀγαθοὶ παραστάντες αὐτὸν ἐξαιτήσονται; ἀλλ᾽ οὔτ᾽ εἰσίν, οὔτ᾽ ἐγένοντο πώποτε. πῶς γάρ, τῷ γε μὴ δ᾽ ἐλευθέρῳ; πλὴν ἔστι νὴ Δία, ἔστιν ἀδελφός τις οὗτος αὐτῷ ὁ παρών, καὶ τὴν καλὴν δίκην αὐτῷ λαχών, περὶ οὗ τὰ μὲν ἄλλα τί δεῖ λέγειν; ἀδελφὸς δ᾽ ἔστι τούτου ὁμοπάτριος, καὶ ὁμομήτριος, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς δίδυμος. οὗτος, τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ: ἀλλ᾽ ἐφ᾽ οἷς ὑμεῖς τὴν μιαρὰν Θεωρίδα τὴν Λημνίδα, τὴν φαρμακίδα, καὶ αὐτὴν καὶ τὸ γένος ἅπαν ἀπεκτείνατε, ταῦτα λαβὼν τὰ φάρμακα καὶ τὰς ἐπῳδὰς παρὰ τῆς θεραπαίνης αὐτῆς, ἣ κατ᾽ ἐκείνης τότ᾽ ἐμήνυσεν, ἐξ ἧς ὁ βάσκανος οὗτος πεπαιδοποίηται, μαγγανεύει καὶ φενακίζει, καὶ τοὺς ἐπιλήπτους φησὶν ἰᾶσθαι, αὐτὸς ὢν ἐπίληπτος πάσῃ πονηρίᾳ. οὗτος οὖν αὐτὸν ἐξαιτήσεται ὁ φαρμακός; ὁ λοιμός. ὃν οἰωνίσαιτ᾽ ἄν τις μᾶλλον ἰδών, ἢ προσειπεῖν βούλοιτο; ὃς αὐτὸς αὑτὸν θανάτου τετίμηκεν, ὅτε τοιαύτην δίκην ἔλαχε; τί οὖν λοιπόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἃ κοινὰ νὴ Δία πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ἀγωνιζομένοις παρὰ τῆς τῶν ἄλλων ὑμῶν φύσεως, καὶ

οὐδεὶς αὐτὸς ἑαυτῷ ταῦτα φέρει τῶν κρινομένων, ἀλλ' ὑμῶν
ἕκαστος ἔχων οἴκοθεν ἔρχεται, ἔλεον, συγγνώμην, καὶ φιλαν-
θρωπίαν. ἀλλὰ τούτων γε οὐδ' ὅσιον, οὐδὲ θέμις τῷ μιαρῷ
τούτῳ μεταδοῦναι. διὰ τί; ὅτι ὃν αὐτὸς ἕκαστος νόμον
τῇ φύσει δῆλος ἦν καθ' ἁπάντων ἔχων, τούτου τυγχάνειν παρ'
ἑκάστου δίκαιός ἐστι καὶ αὐτός. τίνα οὖν νόμον ὑμῖν, ἢ τίνα
βούλησιν ἔχειν ἀριστογείτων κατὰ πάντων δοκεῖ; πότερον
εὐτυχοῦντας ὁρᾶν καὶ ἐν εὐδαιμονίᾳ καὶ χρηστῇ δόξῃ διά-
γοντας, ἢ τί ποιῶν ζήσεται; τὰ γὰρ τῶν ἄλλων κακὰ τοῦτον
τρέφει. οὐκοῦν ἐν κρίσεσι καὶ ἀγῶσι καὶ πονηραῖς αἰτίαις ἅ-
παντας εἶναι βούλεται. ταῦτα χωρεῖ, ταῦτα ἐργάζεται. ὁ
δὲ δὴ παμπόνηρος ἄνθρωπος, ποῖός τις, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,
καλοῖτ' ἂν δικαίως; ὁ τρισκατάρατος, ὁ κοινὸς ἐχθρὸς, ὁ
πᾶσι δυσμενὴς, ὅτῳ μήτε γῆ καρπὸν φέρει, μήτ' ἀποθα-
νόντα δέξαιτο. οὐχ ὁ τοιοῦτος; ἔγωγε νομίζω. τίνος δὲ
συγγνώμης ἢ ποίων ἐλέων οἱ συκοφαντούμενοι παρ' αὐτοῦ τε-
τυχήκασιν: οἷς οὗτος θανάτου πᾶσιν ἐτιμᾶτο ἐν τοῖς
τοῖς δικαστηρίοις: καὶ ταῦτα πρὶν τὴν πρώτην ψῆφον διενεχ-
θῆναι: καὶ ἐφ' οἷς ὁ βάσκανος οὗτος οὕτως ὠμῶς καὶ πικρῶς
εἶχε: τούτοις ὑμῶν οἱ λαχόντες, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὰ δί-
καια ποιοῦντες ἔσωζον τοὺς ὑπὸ τούτου συκοφαντου-
μένους, καὶ ἀπεψηφίζοντο, καὶ τὸ πέμπτον μέρος τῶν
ψήφων οὐ μετεδίδοσαν τούτῳ. ἀλλ' ἦγε τούτου πικρία καὶ
μιαιφονία καὶ ὠμότης παρ' ἣν καὶ ἐξητάζετο: οὐχὶ παιδία,
οὐχὶ μητέρας τῶν κρινομένων ἀθλίας γραῦς * προεστηκυίας
ὁρῶν οὗτος ἠλέει. εἶτά σοι συγγνώμη, πόθεν; ἢ παρὰ τίνος; ἢ
τοῖς σοῖς παιδίοις ἔλεος; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. σὺ τὸν εἰς ταῦτα
ἔλεον προδέδωκας ἀριστόγειτον. μᾶλλον δ' ἀνῄρηκας ὅ-
λως. μὴ δὴ πρὸς οὓς αὐτὸς ἔχωσας λιμένας καὶ προβόλων
ἐνέπλησας, πρὸς τούτους προσορμίζου: οὐ γὰρ δίκαιον. Εἰ
τοίνυν ἀκούσετε καὶ τὰς βλασφημίας ἃς κατὰ τὴν ἀγορὰν

πολλῶν καθ' ὑμῶν ἔλεγεν, ἔτι μᾶλλον ἂν αὐτὸν μισήσετε, καὶ δικαίως. φησὶ γὰρ πολλοὺς ὀφείλειν τῷ δημοσίῳ: τούτους δὲ πάντας ὑπάρχειν ὁμοίους ἑαυτῷ. ἐγὼ δὲ πολλοὺς μὲν εἶναι τοὺς ἠτυχηκότας, εἰ καὶ δύ' εἰσὶ μόνοι, συγχωρῶ, παντὶ γὰρ πλείους εἰσὶ τοῦ δέοντος, καὶ οὐδένα τῶν ἄλλων ὀφείλειν ἔδει. οὐ μέντοι μὰ τοὺς θεοὺς τούτῳ γε ὑπάρχειν οἶμαι τούτοις ὁμοίους: οὐδὲ πολλοῦ δεῖ. ἀλλὰ καὶ πᾶν τοὐναντίον. οὑτωσὶ δὲ λογίζεσθε: καὶ μή με ὑπολάβητε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὡς πρὸς ὀφείλοντας ὑμᾶς τῷ δημοσίῳ διαλέγεσθαι. οὔτε γάρ ἐστι, μὴ γένοιτο τοῦτο, οὔτ' ἐγὼ νομίζω. ἀλλ' εἴ τῷ τις ἄρα, ἢ φίλος, ἢ γνώριμός ἐστιν ἐν τούτοις ὡς ὑπὲρ τούτων τοῦτον προσήκει, μισεῖν, τοῦτο βούλομαι δεῖξαι. πρῶτον μὲν, ὅτι ἄνθρωποι ἐπιεικεῖς οἷς αἱ ἐγγύαι καὶ φιλανθρωπίαι γίγνονται, καὶ ὀφλήματα ἴδια: οἷς οὐ πρόσεστι κοινὰ ἀδικήματα, ἠτυχηκέναι συμβέβηκεν. εἰς τὴν ὁμοίαν τάξιν αὐτῷ καὶ βλασφημίαν ἄγει, οὐκ ὀρθῶς, οὐδὲ προσηκόντως. οὐ γάρ ἐστιν ὅμοιον ἀριστόγειτον, οὐδὲ, πολλοῦ δεῖ, γράψαντά σε τῶν πολιτῶν τρεῖς ἀκρίτους ἀποκτεῖναι, γραφὴν ἁλῶναι παρανόμων, καὶ δέον σε ἐπὶ ταύτῃ τεθνάναι, τιμήματος τυχεῖν, καὶ φίλον ἐγγυσάμενον μὴ δύνασθαι ζημίαν ἀπροσδόκητον ἐκτεῖσαι. οὐχ ὅμοιον, οὔ. ἔπειθ' ὅτι τὴν κοινὴν φιλανθρωπίαν ἣν ὑμεῖς ἔχετε ἐκ φύσεως πρὸς ἀλλήλους, οὗτος ἀναιρεῖ καὶ διαφθείρει τὸ καθ' αὑτόν, ἴσως τ' ἂν ἐντεῦθεν. ὑμεῖς γὰρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῇ τῆς φύσεως πρὸς ἀλλήλους, ὅπερ εἶπον, χρώμενοι φιλανθρωπίᾳ ὥσπερ αἱ συγγένειαι τὰς ἰδίας οἰκοῦσιν οἰκίας, οὕτω τὴν πόλιν οἰκεῖτε δημοσίᾳ. πῶς οὖν ἐκεῖναι; ὅπου πατήρ ἐστι καὶ υἱεῖς ἄνδρες, τυχὸν δὲ καὶ τούτων παῖδες, ἐνταῦθα ἀνάγκη πολλὰς καὶ μηδὲν ὁμοίας εἶναι βουλήσεις: οὐ γὰρ τῶν αὐτῶν οὔτε λόγων οὔτ' ἔργων ἐστὶν ἡ νεότης τῷ γήρᾳ: ἀλλ' ὅμως οἵ τε νέοι πάνθ' ὅσα ἂν πράττωσιν, ἂν πάνυ

ὥσπερ μέτριοι, οὕτω ποιοῦσιν, ὥστε μάλιστα μὲν πειρᾶσθαι λανθάνειν, εἰ δὲ μή, φανεροί γ' εἶναι ἕτερον βουλόμενοι ποιεῖν. οἵ τε πρεσβύτεροι πάλιν αὖ ἂν ῥᾳθυμῶσιν ἢ δαπάνην, ἢ πότον, ἢ παιδιὰς πλείω τῆς μετρίας, οὕτω ταῦθ' ὁρῶσιν, ὥστε μὴ δοκεῖν ἑωρακέναι. ἐκ δὲ τούτων γίγνεταί τε πάντα ἃ φέρουσιν αἱ φύσεις, καὶ καλῶς γίγνεται. τὸν αὐτὸν τοίνυν τρόπον ἕτερον καὶ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὴν πόλιν οἰκεῖτε συγγενικῶς καὶ φιλανθρώπως: οἱ μὲν οὕτως ὁρῶντες τὰ τῶν ἠτυχηκότων ἔργα, ὥσπερ ἐστὶ τῆς παροιμίας, ὁρῶντας μὴ ὁρᾶν, καὶ ἀκούοντας μὴ ἀκούειν, οἱ δ' οὕτω ποιοῦντες ἃ πράττουσιν, ὥστ' εἶναι φανεροὶ φυλαττόμενοι καὶ αἰσχυνόμενοι, ἐκ δὲ τούτων ἡ κοινὴ καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰτία τῇ πόλει μένει καὶ συνέστηκεν ὁμόνοια. ταῦτα τοίνυν ἀριστογείτων τὰ καλῶς οὕτω πεπηγότα τῇ φύσει καὶ τοῖς ἤθεσι τοῖς ὑμετέροις, κινεῖ καὶ ἀναιρεῖ, καὶ μεταρρίπτει: καὶ ἃ τῶν ἄλλων τῶν ἠτυχηκότων ἕκαστος ἀποφρητὶ ποιεῖ, ταῦτ' οὗτος μόνον οὐ κώδωνας ἐξαψάμενος διαπράττεται. οὐ πρύτανις, οὐ κῆρυξ, οὐκ ἐπιστάτης, οὐχ ἡ προεδρεύουσα φυλὴ τούτου κρατεῖν δύναται: ἐπειδὰν γὰρ τις ὑμῶν ἐφ' οἷς οὗτος ἀσελγαίνει, λυπηθεὶς νυνὶ ταῦτα ποιεῖν εἴπῃ, καὶ ταῦτα, ὀφείλοντα τῷ δημοσίῳ: τί δ' οὐ καὶ ὁ δεῖνα, φησιν, ὀφείλει; τὸν ἐχθρὸν ἕκαστος εἰπὼν τὸν ἑαυτοῦ: ὥστε τὴν πονηρίαν τὴν τούτου αἰτίαν εἶναι τῶν βλασφημιῶν: αἱ πολλαὶ τῶν οὐχ ὁμοίων τούτῳ διὰ ἕτερον γίγνονται. λοιπὸν τοίνυν ἐστίν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῖς ἀπαλλαγῆναι βουλομένοις τούτου * πρᾶγμα σαφὲς καὶ ἐναργὲς ἔχοντας ἐκ τῶν νόμων μάλιστα μὲν θανάτου αὐτῷ τιμῆσαι: εἰ δὲ μή, τοσοῦτον ἐπιθεῖναι τίμημα χρημάτων, ὅσον οὐ δυνήσεται φέρειν. ἄλλη γὰρ οὐκ ἔστιν ἀπαλλαγὴ τούτου: σαφῶς ἐπίστασθε. καὶ γάρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν μὲν ἄλλων ἀνθρώπων ἄν τις ἴδοι τοὺς μὲν βελτίστους καὶ μετριωτάτους αὐτῇ τῇ φύσει πάντα ποιοῦντας ἑκόντας ἃ δεῖ. τοὺς δὲ χείρους μὲν τούτων, ἔξω δὲ τῶν πονηρούς

ἄγαν κληθῆναι, τῷ φόβῳ τῷ πρὸς ὑμᾶς, καὶ τῷ τοῖς αἰσχροῖς καὶ λόγοις καὶ ὀνείδεσιν ἀλγεῖν, εὐλαβουμένους ἐξαμαρτάνειν. τοὺς δὲ πονηροτάτους καὶ τοὺς ἐξαγίστους ὀνομαζομένους τάς τε συμφορὰς σωφρονίζειν λέγουσιν. οὗτος τοίνυν ἀριστογείτων τοσοῦτον ὑπερῆρκε πάντας ἀνθρώπους πονηρίᾳ, ὥστε οὐδὲ παρὰ θεῶν νενουθέτηται: ἀλλ' ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ ἀδικήμασι καὶ πλεονεκτήμασι πάλιν εἴληπται. καὶ τοσούτῳ πλείονος ὀργῆς ἄξιός ἐστι νῦν ἢ πρότερον, ὅσῳ τότε μὲν γράφειν μόνον ᾤετο δεῖν παρὰ τοὺς νόμους: νυνὶ δὲ ταῦτα ποιεῖν αἰτιᾶσθαι, λέγειν, διαβάλλειν. ἄγειν, βλασφημεῖν, θανάτου τιμᾶσθαι, εἰσαγγέλλειν, κακολογεῖν τοὺς ἐπιτίμους, αὐτὸς ὀφείλων τῷ δημοσίῳ. τούτου γὰρ οὐδέν ἐστι δεινότερον. τὸ μὲν οὖν νουθετεῖν τοῦτον, μανία. ὃς γὰρ οἷς ὁ δῆμος ἅπας τοὺς ἐνοχλοῦντας ἑαυτὸν νουθετεῖ θορύβοις, μηδὲ πώποθ' ὑπεῖξε, μηδὲ διετράπη, ταχύ γ' ἂν φροντίσειέ τι τοῦ παρ' ἑνὸς λόγου. ἀνίατον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ πρᾶγμά ἐστι τὸ τούτου. δεῖ δὴ πάντας, ὥσπερ οἱ ἰατροὶ ὅταν καρκῖνον, ἢ φαγέδαιναν, ἢ τῶν ἀνιατωτάτων τι κακῶν ἴδωσιν, ἀπέκαυσαν, ἢ ὅλως ἀπέκοψαν: οὕτω τοῦτο τὸ θηρίον ὑμᾶς ἐξορίσαι, ῥῖψαι ἐκ τῆς πόλεως, ἀνελεῖν, μὴ περιμείναντάς τι παθεῖν, ὃ μή τε δημοσίᾳ γένοιτο: ἀλλὰ προευλαβηθέντας. ὁ δὴ γὰρ ὁρᾶτε: οὐδένα πώποθ' ὑμῶν ἴσως ἔχις ἔδακεν, οὐδὲ φαλάγγιον, μήτε δάκοι ποτέ: ἀλλ' ὅμως πάντα τὰ τοιαῦτα ἐπὰν ἴδητε, εὐθὺς ἀποκτείνετε. τὸν αὐτὸν τοίνυν τρόπον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ὅταν συκοφάντην καὶ πικρὸν καὶ ἔχιν τὴν φύσιν ἄνθρωπον ἴδητε, μή τε ἕκαστον ὑμῶν δήξεται, περιμένετε, ἀλλ' ὁ προστυχὼν ἀεὶ τιμωρείσθω. Λυκοῦργος μὲν οὖν τὴν ἀθηνᾶν ἐμαρτύρετο καὶ τὴν μητέρα τῶν θεῶν, καὶ καλῶς γ' ἐποίει. ἐγὼ δὲ τοὺς προγόνους τοὺς ὑμετέρους, καὶ τὰς ἀρετὰς ἐκείνων ἀνακαλῶ: ὧν οὐδὲ χρόνος τὴν μνήμην ἠφάνικεν.

εἰκότως. ἐμπολιτεύονται γὰρ οὐχὶ τοῖς πονηροτάτοις καὶ συκοφάν-
ταις συνοργεῖν διδόντες ἑαυτούς: οὐδὲ τὸν ἐντὸς τείχους
φθόνον ἀσκοῦντες ἐπ' ἀλλήλους: ἀλλὰ καὶ τῶν ῥητόρων καὶ τῶν
ἰδιωτῶν τοὺς μὲν σώφρονας καὶ χρηστοὺς τιμῶντες, τοὺς δὲ πονη-
ροὺς καὶ θρασεῖς μισοῦντες καὶ κολάζοντες. ἐξ ὧν πάντες ἆθλα
ταῦτα τῶν καλῶν ἔργων ἐγίνονται. Ἓν δ' εἰπὼν ἔτι παύσασθαι
βούλομαι. ἔξιτε αὐτίκα δὴ μάλα ἐκ τοῦ δικαστηρίου. θεωρή-
σουσι δ' ὑμᾶς οἱ περιεστηκότες καὶ ξένοι καὶ πολῖται, καὶ κατ' ἄν-
δρα εἰς ἕκαστον τὸν παριόντα βλέψονται, καὶ φυσιογνωμονή-
σουσι τοὺς ἀποψηφισαμένους, τί οὖν ἐρεῖτε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,
εἰ προέμενοι τοὺς νόμους ἔξιτε; ποίοις προσώποις, ἢ τίσιν ὀφ-
θαλμοῖς πρὸς ἕκαστον τούτων ἀναβλέψεσθε; πῶς δ' εἰς τὸ μη-
τρῷον βαδιεῖσθε ἄν τι βούλησθε; οὐ γὰρ δήπου καθ' ἕνα ὑμῶν ἕκα-
στος ὡς πρὸς κυρίους τοὺς νόμους πορεύσεται: εἰ νῦν μὴ βεβαιώ-
σαντες αὐτοὺς ἔξιτε ἅπαντες κοινῇ. πῶς δὲ ταῖς νουμηνίαις
εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνοντες τἀγαθὰ τῇ πόλει διδόναι,
καὶ ἕκαστος ἑαυτῷ τοῖς θεοῖς εὔξεται. ὅταν ὄντος τούτου ἐκεῖ, καὶ
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ χρηστοῦ, τἀναντία τοῖς ὅρκοις καὶ τοῖς ἐκεῖ
γράμμασιν ἐγνωκότες ἦτε. ἢ τί ἐρεῖτε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι;
τί ἐρεῖτε, ἄν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ γνωρίσας τοὺς ἀποψηφισαμέ-
νους, τί φήσετε; ἀρέσκειν τοῦτον ὑμῖν; καὶ τίς ὁ τοῦτο τολμή-
σων εἰπεῖν; τίς ὁ τῆς τούτου πονηρίας μετ' ἀρᾶς καὶ κακίστου δό-
ξης κληρονομεῖν βουλησόμενος, ἀλλ' οὐκ αὐτὸς ἕκαστος καταψη-
φίσασθαι; οὐκοῦν καταρᾶσθαι τοῖς ἀποψηφισαμένοις, τοῦτο
τὸ πιστὸν ἕκαστος διδοὺς ὡς οὐκ αὐτὸς οὗτός ἐστι. καὶ τί δεῖ ταῦ-
τα ποιεῖν, ἐξὸν, εὐφημεῖν, καὶ ἅπαντας ἅπασι πάντα τἀγαθὰ
εὔχεσθαι, καὶ ὑμᾶς ὑμῖν αὐτοῖς καὶ τοὺς ἄλλους ἀθηναίους ἅπαν-
τας ὑμῖν. προσθήσω δὲ καὶ τοὺς ξένους καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας,
ἐσῴκται γὰρ, ἐσῴκται πάντων ἡ τούτου κακοπραγμοσύνη,
καὶ πᾶσι βουλομένοις ἐστὶν ἀπαλλαγῆναι τῆς τούτου πο-
νηρίας, καὶ δίκην δεδωκότα αὐτὸν ἐπιδεῖν.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Ο ΚΑΤΑ ΑΡΙΣΤΟΓΕΙΤΟΝΟΣ ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΤΙ μὲν τοίνυν ὀφείλει τῷ δημοσίῳ ἀριστογείτων οὑτοσὶ καὶ οὐκ ἔστιν ἐπίτιμος, καὶ οἱ νόμοι διαρρήδην ἀπαγορεύουσιν ἐν τῷ δήμῳ μὴ ἐξεῖναι τοῖς τοιούτοις λέγειν, φανερῶς ἐπιδέδεικται ὦ ἄνδρες δικασταί. δεῖ δ' ὑμᾶς ἅπαντας μὲν ἀπείργειν καὶ κωλύειν τοὺς παρανομοῦντας: πολὺ δὲ μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὄντας, καὶ τοὺς πολιτευομένους. διὰ γὰρ τούτων τὰ κοινὰ καὶ βλάπτεσθαι πέφυκεν ἂν ὦσι φαῦλοι, καὶ τὰ μέγιστα πάλιν ὠφελεῖσθαι, ἐὰν ὦσιν ἐπιεικεῖς, καὶ θέλωσιν ἐμμένειν τοῖς νόμοις. ὡς ἂν ἅπαξ δῶτε τοῖς ἀπὸ τῶν κοινῶν ἐγχειροῦσι πράττειν τὸ παρανομεῖν καὶ καταφρονεῖν τῶν ὡρισμένων δικαίων, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἅπαντας ἀπολαύειν τῆς τούτων κακίας τοὺς μετέχοντας τῆς πόλεως. ὥσπερ γὰρ τῶν ἐν ταῖς ναυσὶν ἁμαρτημάτων ἃ συμβαίνει περὶ τοὺς πλοῦς, ὅταν μὲν τῶν ναυτῶν τις ἁμάρτῃ βραχεῖαν τὴν βλάβην ἐποίησεν: ὅταν δ' ὁ κυβερνήτης ἀποσφαλῇ, ἢ διαμάρτῃ, κοινὴν τὴν ἀτυχίαν ἅπασι τοῖς συμπλέουσι κατεσκεύασεν. ὡσαύτως τὰ μὲν τῶν ἰδιωτῶν ἁμαρτήματα οὐκ εἰς τὸ πλῆθος, εἰς δ' αὐτοὺς ἐποίησε τὰς βλάβας: τὰ δὲ τῶν ἀρχόντων καὶ πολιτευομένων εἰς ἅπαντας ὑμᾶς ἀφικνεῖται. διὸ καὶ τὰς τιμωρίας ὁ σόλων τοῖς μὲν ἰδιώταις βραδείας ἐποίησε: ταῖς δ' ἀρχαῖς καὶ τοῖς δημαγωγοῖς, ταχείας: ὑπολαμβάνων τοῖς μὲν, ἐνδέχεσθαι καὶ μετὰ τὸν χρόνον τὸ δίκαιον λαβεῖν, τοῖς δ', οὐκ εἶναι περιμεῖναι τὸ ἐκδικούμενον. τὸ γὰρ τιμωρησόμενον οὐχ ὑπέσται τῆς πολιτείας καταλυθείσης. καὶ τούτοις

τοῖς δικαίοις οὐδεὶς οὕτως ἐστὶν ἀναιδὴς οὔτε ὑπὲρ ὑμᾶς φρονῶν ἐστιν, ὅς τις ἀντιλέγειν ἐπιχειρήσει πλὴν ἀριστογείτονος τούτου, καὶ τῆς τούτου τόλμης καὶ πονηρίας. ἀλλὰ πάσας τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς πολιτευομένους εὑρήσομεν, ἐπειδὰν ἅπαξ τι καταγνῶτε ὑμεῖς, τούτοις ἐμμένοντας. τοὺς μὲν γὰρ ὅταν ἀποχειροτονηθῶσί τινες τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς, παραχρῆμα πέπαυνται ἄρχοντες, καὶ τοὺς στεφάνους περιῄρηνται: τοὺς δὲ ὅσοις τῶν θεσμοθετῶν εἰς ἄρειον πάγον οὐχ οἷόν τ' ἐστὶν ἀνελθεῖν, τὴν αὐτὴν τὸ βιάζεσθαι, στέργουσιν ἐμμένοντες ταῖς ὑμετέραις γνώσεσι: καὶ ταῦτ' εἰκότως ποιοῦσιν. ὥσπερ γὰρ ὅταν ἄρχωσι τοὺς ἰδιώτας, οἴονται δεῖν αὐτοῖς πειθαρχεῖν: ὡσαύτως ὅταν αὐτοὶ ἰδιῶται γένωνται πάλιν, τοῖς τῆς πόλεως ἄρχουσι νόμοις, δικαίως ἂν ἀκολουθοῖεν. ἔτι τοίνυν οἱ πολιτευόμενοι πάντες ἐκ τῶν παλαιῶν εἰ βούλεσθε ἀρξάμενοι χρόνων θεωρεῖν, ὡσαύτως φαίνονται καὶ αὐτοὶ εἴκοντες τοῖς ὑμετέροις δικαίοις. ἀριστείδην μὲν γάρ φασιν ὑπὸ τῶν προγόνων* μετασταθέντα ἐν αἰγίνῃ διατρίβειν ἕως αὐτὸν ὁ δῆμος κατεδέξατο. μιλτιάδην δὲ καὶ περικλέα ὀφλόντας τὸν μὲν τριάκοντα, τὸν δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐκτίσαντας οὕτω δημηγορεῖν. ὃ καὶ δεινότατον ἂν εἴη συμβαῖνον: τοὺς μὲν πολλὰ καὶ μεγάλα ποιήσαντας ὑμᾶς ἀγαθὰ μὴ τυχεῖν ταύτης τῆς δωρεᾶς: ὥστε παρὰ τοὺς νόμους τι τοὺς κειμένους τὴν ὑμῖν πρᾶξαι: τὸν δὲ μηδὲν μὲν ἀγαθὸν εἰργασμένον, παμπληθῆ δ' ἐξημαρτηκότα, τοῦτον οὕτω προχείρως φαίνεσθαι καὶ παρὰ τὸ συμφέρον καὶ τὸ δίκαιον ἐξουσίαν τὴν ὑμῶν τοῦ παρεχομένου εἰληφότα. καὶ τί δεῖν λέγειν περὶ τῶν παλαιῶν; ἀλλὰ τοὺς ἐφ' ὑμῶν αὐτῶν ἀναλογίσασθε, εἴ τις οὕτως ἀναιδὴς γέγονε πώποτε. οὐδένα γὰρ εὕροιτε, εἰ βούλεσθε ἀκριβῶς ἐξετάζειν. χωρὶς τοίνυν τούτων, ὁπόταν τις ψηφίσματος ἢ νόμου γραφὴν ἀπενέγκῃ πρὸς τοὺς θεσμοθέτας, ὁ μὲν νόμος, ἢ

τὸ ψήφισμα ἄκυρόν ἐστιν· ὁ δὲ θεὶς ἢ γράψας οὐδὲν αἰσ-
χυντεῖ βιαζόμενος· ἀλλ' ὅτι ἂν ὑμεῖς ψηφίσησθε, τοῦτο ἐμ
μένει, κἂν ᾖ πρῶτος τὸ δύνασθαι λέγειν, ἢ πράττειν ἐν ὑ=
μῖν. καίτοι πῶς οὐκ ἄτοπον, ἃ μὲν ἅπαντες ὑμεῖς συλλε=
γέντες ἐψηφίσασθε κατὰ τοὺς νόμους ἄκυρα εἶναι, τὴν δὲ
ἀριστοκράτους βούλησιν εἰς τὸ παρανομεῖν κυριωτέραν οἴε-
σθε δεῖν νόμων αὐτῶν καταστῆσαι; πάλιν τοίνυν ὅταν τις ἐ=
πεξιὼν μὴ μεταλάβῃ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων, ἐφ'
οἷς οἱ νόμοι κελεύουσι, τὸ λοιπὸν μὴ γράφεσθαι, μὴ δ' ἀ-
πάγειν, μὴ δ' ἐφηγεῖσθαι· τὸν αὐτὸν τρόπον παρὰ ταῦτ' οὐ=
δεὶς οἴεται δεῖν πράττειν τῶν ἐνόχων ὄντων τούτοις τοῖς ἐπι
τιμίοις. ἀριστογείτονι δ' ὡς ἔοικε, μόνῳ τῶν πάντων οὐδὲν
οὔτε δικαστήριον, οὔτε νόμος κυριώτερόν ἐστι τῆς αὐτοῦ βου
λήσεως. καὶ ταῦτα πάντα οὕτω διαφυλάττουσιν. οὐδὲ πώ
ποτε οὔθ' ὑμῖν οὔτε τοῖς περιγενομένοις μετεμέλησεν. ἔστι γὰρ
δημοκρατίας φυλακὴ τὸ τῶν μὲν ἐχθρῶν ἢ βουλομέ-
νους, ἢ μαχομένους περιεῖναι· τῶν δὲ νόμων, ἢ περιαιρου=
μένους, ἢ * ἀναγκαζομένους ἡττᾶσθαι. καὶ ταῦτ' ὅτι τοῦτον
τὸν τρόπον προσήκει πράττεσθαι, καὶ παρ' αὐτοῦ τούτου φα
νερῶς συνωμολόγηται. ὅτε γὰρ ὑπερείδης ἔγραψε τῶν πε
ρὶ χερώνειαν ἀτυχημάτων τοῖς ἕλλησι γενομένων καὶ τῆς
πόλεως ὑπὲρ αὐτῶν τῶν ἐδαφῶν εἰς κίνδυνον μέγιστον
κατακεκλιμένης, εἶναι τοὺς ἀτίμους ἐπιτίμους· ἵν' ὁμονοοῦν-
τες ἅπαντες ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας προθύμως ἀγωνίζων=
ται, ὅταν τις κίνδυνος τηλικοῦτος καταλαμβάνῃ τὴν πό-
λιν. τούτου τοῦ ψηφίσματος γραφὴν παρανόμων ἀπενέγ-
κας ἠγωνίζετο ἐν τῷ δικαστηρίῳ. καίτοι πῶς οὐ δεινὸν εἰς μὲν
τὴν ὑπὲρ τῆς πατρίδος σωτηρίαν μηδενὶ τῶν πολιτῶν ἀρι
στογείτονα τουτονὶ συγχωρῆσαι τυχεῖν τῆς ἐπιτιμίας· εἰς
δὲ τὴν αὐτοῦ παρανομίαν παρὰ πάντων ὑμῶν ἀξιοῦν λαμ=
βάνειν τὴν αὐτὴν δωρεάν. καίτοι πολύ γε νομιμώτερον

καὶ δικαιότερον, τὸ ψήφισμα ἐκεῖνο ἦν, οὗ σὺ νῦν ἀξιοῖς ψηφίσασθαί σοι τουτουσί. τὸ μὲν γὰρ ἴσον καὶ κοινὸν ἅπασι τοῖς πολίταις ἦν· τὸ δὲ, αὐτὸν, καὶ σοὶ μόνῳ τῶν ἐν τῇ πόλει τὴν πλεονεξίαν κατασκευάζον· καὶ τὸ μὲν, ὑπὲρ τοῦ μὴ γίνεσθαι τὴν εἰρήνην, ἐφ᾽ ᾧ τι ἄκυρον τῆς ὅλης πολιτείας καταστῆναι· τὸ δ᾽ ὑπὲρ τοῦ τὰ τουτωνὶ δόγματα καὶ νόμιμα ἐκ παλαιοῦ παραδοθέντα ὑπὸ τῶν προγόνων σοὶ μόνῳ διδόσθαι ἐξουσίαν ἀδεῶς παραβαίνοντι καὶ πράττοντι ὅτι ἂν βουληθῇς. ἡδέως δ᾽ ἂν ἔγωγε αὐτὸν ἐρωτήσαιμι, πότερα ἔννομον καὶ δικαίαν ἐποιήσατο τοῦ ψηφίσματος τὴν γραφὴν, ἢ τοὐναντίον, ἄδικον καὶ παράνομον. εἰ μὲν γὰρ ἀσύμφορον καὶ τῷ δήμῳ βλαβερὰν, δεῖ τούτου δικαίως ἂν ἀπεθάνοις· εἰ δὲ συμφέρουσαν καὶ τοῖς πολλοῖς ὠφέλιμον, διὰ τί νῦν τἀναντία οἷς αὐτὸς ἔγραψας, ψηφίζεσθαι τουτουσὶ ἀξιοῖς; ἀλλ᾽ οὔτ᾽ ἐκεῖνα δίκαια, οὔτε ταῦτα ἔννομα, οὐδὲ συμφέροντά ἐστιν ὑμῖν. Ὁρῶ δ᾽ ὑμᾶς ἔγωγε ἄνδρας δικαστὰς, ταύτην ἔχοντας τὴν γνώμην καὶ περὶ ὑμῶν αὐτῶν· πολλὰς γὰρ ἐνδείξεις ἤδη κατεψηφίσασθε ἰδιωτῶν ἀνθρώπων. καί τοι πῶς οὐ δεινὸν, ἐφ᾽ ὑμῶν μὲν αὐτῶν ἐξετάζεσθαι ἀκριβῶς τοὺς νόμους, ἐπὶ δὲ τῶν περιεργαζομένων τι καὶ κοινῇ πάντας ἐνοχλούντων, καὶ περιττοῖς μὲν ὢν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους εἶναι, ῥαθύμως οὕτως ἔχειν; οὐ γὰρ δὴ τινὲς ὑμῶν οὕτως ἔχουσιν, ὡς προσῆκεν μὲν ταῦθ᾽ οὕτως ἔχειν ὡς ἐγὼ λέγω· δεῖ δὲ τὴν ἐπιείκειαν τὴν ἀριστογείτονος καὶ τὸ χρήσιμον αὐτὸν ὑμῖν εἶναι, προσπλέον τι καὶ παρανομοῦντα αὐτόν. ὅτι μὲν γὰρ πονηρὸς καὶ τὸν τρόπον ἄδικος, ἱκανῶς ὑμῖν ὡς ἔγωγ᾽ οἶμαι, ἐκ τῶν προειρημένων λυκοῦργος ἐπιδέδειχεν· ὅτι δὲ οὐδὲ χρήσιμος, ἐξ αὐτῶν τῶν πολιτευμάτων ἄν τις αὐτὸν θεωρήσειε. τίνα γὰρ πραγμάτων εἰς τὸ δικαστήριον ὧν ἤπατε, τούτων εἴρηκε κατηγορῶν, ἢ ποῖον πόρον ὑμῖν πεπόρικεν, ἢ τί ψήφισμα γέγραφεν, ᾧ πει-

θέντες ὑμεῖς οὐ πάλιν μετανοῆσαι προείλεσθε; καὶ γὰρ
ταῦτα οὕτω σκαιός ἐστι καὶ βάρβαρος τὸν τρόπον, ὥσθ' ὅ-
ταν ὑμᾶς ἴδῃ προοργισθέντας τι πρός τινας καὶ μᾶλλον τοῦ
δέοντος προεξωσθέντας, τηνικαῦτα παρὰ τὴν ὀργὴν ὑμῶν
τὰ βουλήματα λαβὼν, τοῖς καιροῖς ἐναντιοῦται. δεῖ δὲ
τὸν πολιτευόμενον ὑπὲρ ὑμῶν οὐχὶ τοῖς ἐξαίφνης μετ'
ὀργῆς πάθεσιν ὑμῖν συμπίπτουσιν ἐπακολουθεῖν, ἀλλὰ
τοῖς λογισμοῖς καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ὑπάρχουσι
καιροῖς ἀκολουθεῖν. τὰ μὲν γὰρ ταχὺ μεταπίπτειν εἴωθε-
σαι: τὰ δὲ, διαμένειν καὶ πλείονα χρόνον ὑπάρχειν. ὧν
οὗτος οὐδὲν ἐνθυμούμενος ἐλέγχει τὰ ἀπόρρητα τῆς πο=
λιτείας: ὥστε ταῦτα ἀναγκάζεσθαι καὶ κύρια, καὶ πάλιν
ἄκυρα ποιεῖν. ἀλλ' ἴσως ὅτι πρὸς ἅπαντας ἀεὶ προαιρεῖ=
ται λοιδορεῖσθαι καὶ μέμφεσθαι * καὶ διασύρεσθαι τὰ λε
γόμενα, διὰ ταῦτα δεῖ ποιῆσαι νῦν αὐτὸν ἁρμόττει; ἀλλὰ
ταῦτά γε νὴ τὴν Ἀθηνᾶν ὄνειδός ἐστιν ἀνδρὸς δικαστοῦ, τὰ γι
γνόμενα τῇ πόλει ἐπὶ τοῦ βήματος καὶ διὰ τὰς τούτων ἀπο-
νοίας ἐπονείδιστον ἤδη τὸ πολιτεύεσθαι παρὰ τοῖς ἐπιεικέ-
σιν ὑμῶν ἐστιν. εἰ δ' οὕτω τινὶ ὑμῶν τοῦτ' ἐν ἡδονῇ συμβέβη=
κεν, οὐκ ἀφαιρήσετε τῶν τὰ τοιαῦτα κρινόντων: ἐπεὶ καὶ νῦν
μέσον τὸ βῆμά ἐστιν. οὐ γὰρ ἐπιτιμᾶν τοῖς συμβουλευομέ=
νοις χαλεπὸν, ἀλλὰ συμβουλεῦσαί τι καὶ πεῖσαι τῶν δεόν=
των ὑμᾶς ψηφίσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις, εἰ μὲν μὴ καὶ πρό-
τερον τοῖς αὐτοῖς τούτοις χρώμενος λόγοις ἐξηπάτησεν ὑ-
μᾶς ὅτ' ἠγωνίζετο τὴν προτέραν ἔνδειξιν: ἦν μὲν οὐδ' οὕ-
τω δίκαιον τὸ παρὰ τοὺς ὑπάρχοντας νόμους τι συγχωρεῖν.
οὐ δεῖ γὰρ παρανομεῖν δόντας περὶ τοὺς ἄλλους κατὰ τοὺς νό-
μους ἀξιοῦν πράττειν. οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως γε εὐλογώτερον
ἦν ἐπιστεῦσαι καὶ καταχαρίσασθαι, καὶ προέσθαι τι τῶν
τοιούτων. ἐπειδὴ δὲ τότ' ἀφέντες ἐπὶ ταῖς μελλούσαις
ἐλπίσι μικρὸν ὕστερον τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς πράττοντα καὶ

Δόγμα.

Εἶτ' οὐκ αἰσχύνεσθε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ οἱ μὲν ἐνθάδε πονηρίᾳ καὶ τοῖς αἰσχίστοις ἐμπεπτωκότες εἰς τὸ οἴκημα τοῦτον τῷ τοσοῦτον ἡγήσαντο ἑαυτῶν πονηρότερον, ὥστε ἄμικτον ἑαυτοῖς καταστῆσαι: ὑμεῖς δ' ἐξεληλακότων τῶν νόμων αὐτὸν ἐκ τῆς πολιτείας εἰς ὑμᾶς αὐτοὺς * καταστήσετε; τί τῶν πεπραγμένων ἢ βεβιωμένων ἐπαινέσαντες, ἢ τί τῶν πάντων οὐχὶ δυσχεραίνοντες; οὐκ ἀσεβής; οὐκ ὠμός; οὐκ ἀκάθαρτος; οὐ συκοφάντης; ἀλλ' ὅμως τοιαῦτα ποιῶν καὶ τοιοῦτος ὤν, ἐν ἁπάσαις ἀεὶ βοᾷ ταῖς ἐκκλησίαις: ἐγὼ μόνος ἔτι * εὔνους ὑμῖν: πάντες οὗτοι συνεστᾶσι: προδίδοσθε: ἡ παρ' ἐμοὶ μόνον εὔνοια λοιπή. βούλομαι δὲ τὴν σφοδρὰν καὶ μεγάλην εὔνοιαν αὐτοῦ ταύτην ἐξετάσαι, πόθεν ἐστὶ καὶ ἐκ τίνος ὡς ἀληθῶς αὐτῷ γεγονυῖα: ἵν' εἰ μέν ἐστι τοιαύτη, χρῆσθε αὐτῇ καὶ πιστεύητε: εἰ δὲ μή, φυλάττησθε. πότερον γὰρ ὅτι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θάνατον κατέγνωτε, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ ὀφλοῦσαν ἀποστασίου ἀπέδοσθε; διὰ ταῦτα αὐτὸν ὑμῖν ὑπολαμβάνετε εὔνουν εἶναι; ἀλλ' ἄτοπον νὴ τὸν δία καὶ πάντας τοὺς θεοὺς τοῦτό γε. εἰ μὲν γὰρ εὔνους ἐστὶν ἐκείνοις καὶ τὸν τῆς φύσεως διασώζει νόμον, ὃς καὶ ἀνθρώποις καὶ θηρίοις εἷς ὁ αὐτὸς ἅπασιν ὥρισται, στέργειν τοὺς γονεῖς, κακόνους ἐστὶ τοῖς ἐκείνους ἀπολωλεκόσι: δῆλον ὅτι καὶ νόμοις καὶ πολιτείᾳ τῇ τούτων. εἰ δὲ μηδένα τούτων ὑπόλογον ποιεῖται, ἡδέως ἂν εἰδείην τίς ἐστιν ὁ τὴν πρὸς τοὺς γονέας εὔνοιαν ὑβρίζων προδεδωκότα τοσοῦτον, ἣν πρὸς τὸν δῆμον νῦν ἔχειν ὑπισχνεῖται, πιστεύων. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀπιστῶ, καὶ θεοῖς ἐχθρὸν οὐ μόνον ἀνθρώποις ὑπολαμβάνω τὸν τῶν γονέων ἀμελοῦντα. ἀλλὰ νὴ δία ὅτι τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ καταψηφίσασθε, καὶ δὶς εἰς τὸ δεσμωτήριον κατέθεσθε καὶ αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελφόν, διὰ τοῦθ' ὑμῖν εὔνους ἐστίν; ἀλλὰ καὶ τοῦτ' ἄτοπον. ἀλλ' ὅτι τὴν ἀρχὴν ἣν ἔλαχεν ἀπεδοκιμάσατε; ἀλλ' ὅτι πέντε

παρανόμων αὐτοῦ κατέγνωτε; ἀλλ' ὅτι πέντε ταλάντων προσετιμήσατε; ἀλλ' ὅτι δακτυλοδεικτεῖτε ἐπὶ τῷ πονηρότατον τῶν ὄντων ἁπάντων δεικνύναι; ἀλλ' ὅτι τῶν ὑπαρχόντων νόμων καὶ πολιτείας μενόντων οὐκ ἔστι τῶν αἰσχρῶν αὐτῷ τούτων ἀπαλλαγή; ἀλλὰ διὰ τί ὑμῖν οὗτός ἐστιν δύσνους; ὅτι φησὶν ἀναιδής ἐστιν. ὁ δ' ἀναιδὴς ἐκ τίνος ὠνομάσθη τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἢ ὅταν τὰ μήτε ὄντα μήτ' ἂν γενόμενα, ταῦτα τολμᾷ λέγειν δι' ἀναισχυντίαν, ὅπερ οὗτος ποιεῖ. Ἡγοῦμαι τοίνυν καὶ περὶ τῆς ἐνδείξεως ἅ μοι παραλιπεῖν ἔδοξε Λυκοῦργος, βέλτιον εἶναι πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ὥσπερ ἂν εἰς χρέος ἐσκοπεῖτε ἴδιον, οὕτως ἐξετάσαι τοῦτον, καὶ τὰ τουτονὶ τοῦ ἀγῶνος δίκαια. εἰ τοίνυν τις ὀφείλειν τινὰ ᾐτιᾶτο χρήματα, ὁ δ' ἠρνεῖτο. εἰ μὲν ἐφαίνοντο αἵ τε συνθῆκαι καθ' ἃς ἐδανείσατο, κείμεναι, καὶ οἱ τεθέντες ὅροι ἑστηκότες: τὸν ἀρνούμενον ἡγεῖσθ' ἀναιδῆ δηλονότι. εἰ δ' ἀνῃρημένα ταῦτα, τὸν ἐγκαλοῦντα. οὕτω ταῦτα πέφυκεν. εἰσὶ τοίνυν ὧν ἀριστογείτων ὀφείλει τῇ πόλει, συνθῆκαι μὲν οἱ νόμοι καθ' οὓς ἐγγράφονται πάντες οἱ ὀφλισκάνοντες: ὅρος δέ, ἡ σανὶς ἡ παρὰ τῇ θεῷ κειμένη. εἰ μὲν οὖν ἀνῄρηται ταῦτα καὶ ἐξήλειπται τὸ ὄφλημα, ἡμεῖς ληροῦμεν, μᾶλλον δὲ ψευδόμεθα. εἰ δ' ἔτι ἐστί, καὶ ἔσται τέως περ ἂν ἐκτίσῃ, καὶ μένει, οὗτος οὐδὲν ἀληθὲς λέγει: ἀλλ' ἀδικεῖ καὶ δεινὰ ποιεῖ, τὰ κοινὰ δίκαια ἀφανίζειν ἐπιχειρῶν. οὐ γὰρ εἰ μὴ πᾶν ὅσον ὦφλεν, ὀφείλει, νῦν ἡ κρίσις, οὐδ' ὁ λόγος ἐστίν, ἀλλ' εἰ ὀφείλει: ἢ δεινά γ' ἂν πάθοιεν οἱ διὰ γραφὴν ἐπιγεγραμμένοι μόνην. εἰ δ' ὅτι μικρὰ καὶ οὐδὲν ἠδικήκασιν, ἰσχύσει τὸ ὀφείλειν κατ' αὐτῶν. ἐὰν δέ τις μεγάλα ἠδικηκὼς ἢ μίαν θεὶς ἢ δύο καταβολάς, ἐπίτιμος ἔσται. ἔτι τοίνυν τρία ἐστὶ τὰ ὀφλήματα ἃ ἐπιγέγραπται, καὶ ἐφ' οἷς ἐνδέδεκται. τὰ μὲν δὴ δύο ἐν ἀπογραφῇ πεποίηται: τὸ δ' ἕν, οὐκ ἀπογέγραπται. ἀλλὰ βουλεύσαντος τοὺς

λέγοντα μὴ τὰ ἄριστα τῷ δήμῳ πάλιν εἰσελάσατε: τίς ὑπολείπεται σκῆψις ὑμῖν ἁρμόττουσα, ἂν νῦν παρακρουσθῆτε; ὧν μὲν γὰρ ἔργῳ πεῖραν εἰλήφατε, τί δεῖ τοῖς λόγοις πιστεύειν; ὧν δὲ μηδέπω τὴν δοκιμασίαν ἔχετε ἀκριβῆ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς, ἐκ τῶν λεγομένων ἴσως ἀναγκαῖόν ἐστι κρίνειν. θαυμάζω δ' ἔγωγε τῶν οὕτως ἐχόντων, ὥστε τὰ μὲν ἴδια τοῖς ἐκ τῶν προεληλυθότων χρόνων οὖσιν ἐπιεικέσι, τούτοις* παρακατατίθεσθαι: τὰ δ' ἐν τῇ πολιτείᾳ κοινὰ τοῖς ὁμολογουμένοις καὶ ἐξεληλεγμένοις εἶναι φαύλοις *ἐπιτρέπειν. καὶ κύνα μὲν ἐπὶ ποίμνιον ἀγεννῆ καὶ φαῦλον οὐδ' ἂν εἷς ἐπιστήσειε φυλάττειν: τοὺς δὲ τοὺς τὰ κοινὰ πράττοντας τοὺς τυχόντας ἀνθρώπους φασὶν ἔνιοί τινες δεῖν φύλακας ἐφιστάναι: οἱ προσποιούμενοι μηνύειν τοὺς ἁμαρτάνοντας, αὐτοὶ τῆς μεγίστης εἰσὶ φυλακῆς δεόμενοι. ὧν ἐὰν ἔχητε νοῦν, ἐνθυμούμενοι τοὺς μὲν φάσκοντας τούτῳ τῷ λόγῳ φιλεῖν ὑμᾶς, χαίρειν ἐάσατε: αὐτοὶ δὲ τοῦτ' ἐκ παντὸς τρόπου παραφυλάξατε, ὅπως μηδενὶ δῶτ' ἐξουσίαν, ἀκύρους τοὺς νόμους ποιεῖν: ἄλλως τε, καὶ τῶν πολλῶν ὑπὲρ τῶν ἀληθῶν καὶ λέγειν καὶ γράφειν δεῖν ἀξιοῦσθαι προσποιουμένων. ὡς πάνδεινόν ἐστι, τοὺς μὲν προγόνους ὑπὲρ τοῦ μὴ καταλυθῆναι τοὺς νόμους ἀποθνήσκειν τολμᾶν, ὑμᾶς δὲ μὴ δὲ τοὺς ἁμαρτάνοντας εἰς αὐτοὺς τιμωρεῖσθαι προαιρεῖσθαι: καὶ τὸν μὲν γράψαντα τοὺς νόμους σόλωνα ψηφίσασθαι χαλκοῦν ἐν ἀγορᾷ στῆσαι, αὐτοὺς δὲ τῶν νόμων οὕτως ὀλιγωροῦντας φαίνεσθαι, δι' οὓς κἀκεῖνον ὑπερβαλλόντως συμβέβηκε τιμᾶσθαι. πῶς δὲ οὐκ ἂν εἴη τὸ συμβαῖνον ἄλογον, εἰ νομοθετοῦντες μὲν ὀργίζεσθε τοῖς πονηροῖς, ἐπ' αὐτοφώρῳ δὲ τινὰς εἰληφότες ἀθῴους ἐάσετε; καὶ τὸν μὲν νομοθέτην ἕνα ὄντα πᾶσιν ὑπὲρ ὑμῶν ἀπεχθάνεσθαι τοῖς φαύλοις, ὑμᾶς δὲ μηδ' ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν κοινῇ συλλεγέντας ἐπιδείξασθαι μισοῦντας τοὺς πονηρούς: ἀλλ' ὑφ' ἑνὸς ἀνδρὸς

πονηρίας ἡττηθῆναι; καὶ θάνατον μὲν ὡρικέναι ζημίαν, ἐάν τις οὐκ ὄντα νόμον παράσχηται· τοὺς δὲ ὄντας εἰς τὴν τῶν οὐκ ὄντων νόμων τάξιν ἄγοντας, τούτους ἀτιμωρήτους περιορᾶν; οὕτω δ' ἂν ἀκριβέστατα συνθεωρήσετε τὸ τοῖς κειμένοις νόμοις πείθεσθαι ἡλίκον ἀγαθόν ἐστι, καὶ τὸ καταφρονεῖν καὶ μὴ πειθαρχεῖν αὐτοῖς ἡλίκον κακόν· εἰ τὰ ἐκ τῆς εὐνομίας ἀγαθὰ χωρίς, καὶ τὰ διὰ τῆς παρανομίας συμβαίνοντα πρὸ ὀφθαλμῶν ὑμῖν αὐτοῖς ποιησάμενοι θεωρήσετε. εὑρήσετε γὰρ τὴν μὲν, τὰ τῆς μανίας καὶ τῆς ἀκρασίας καὶ τῆς πλεονεξίας· τὴν δὲ, τὰ τῆς φρονήσεως καὶ σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης ἔργα διαπεπραγμένους. δῆλον δέ. τῶν γὰρ πόλεων ταύτας ἀεὶ εὖ οἰκουμένας ἴδοιμεν ἄν, ἐν αἷς ἄριστοι νομοθέται γεγόνασι. τὰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν ἀρρωστήματα τοῖς τῶν ἰατρῶν εὑρήμασι καταπαύεται· τὰς δ' ἐν ταῖς ψυχαῖς ἀγριότητας αἱ τῶν νομοθετῶν ἐξορίζουσι διάνοιαι. ὅλως δὲ οὐδὲν οὔτε σεμνὸν, οὔτε σπουδαῖον εὑρήσομεν, ὃ μὴ νόμου κεκοινώνηκεν. ἐπεὶ καὶ τὸν ὅλον κόσμον καὶ τὰ θεῖα καὶ τὰς καλουμένας ὥρας, νόμῳ καὶ τάξει εἰ χρὴ τοῖς ὁρωμένοις πιστεύειν, διοικεῖν φαίνεται. παρακαλέσαντες οὖν ὑμᾶς αὐτοὺς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, βοηθήσετε μὲν τοῖς νόμοις, καταψηφιεῖσθε δὲ τῶν εἰς τὸ θεῖον ἀσεβεῖν προῃρημένων. καὶ ταῦτα ἐὰν πράξητε, τὰ δέοντα ποιήσετε, καὶ τὰ κράτιστα ψηφιεῖσθε.

ΤΩΝ ΔΙΚΑΝΙΚΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΛΟΓΩΝ ΤΕΛΟΣ.

Diuersæ lectiones secundæ huius partis orationum Demosthenis, quæ in aliquibus codicibus reperiuntur: quæ in libro notatæ asterisco sunt.

10. a. οὐ τὸ φιλίππῳ ξηνοῦτος.
10. b. βούλησθ' ὑμεῖς.
11. b. ἔγραψα ὑμῖν, ἵνα.
14. b. ἐναντιωθέντων οἷς.
15. b. ἃς μὲν ἀναιρῶν, εἰς ἃς δὲ τοὺς:
15. b. περὶ τούτων εἰπών.
1[illegible]. a. ξένιτας παρέχηται.
[illegible]. b. ἔκτασιν γᾶς. καὶ ἄλλως. ἐκ τᾶς γᾶς.
18. b. πόθ' ὅλον ποτὶ τάν.
18. b. δωρεὰς, ἐς τὰς ἔπτα
21. a. καταλυφθεῖσα ἀπώλετο.
22. b. διὰ τί οὐ κατηγόρεις;
23. a. ψηφίσηται, τοῦτο δ' ἀναγορευέτω.
23. b. ἐμοὶ δὲ προσποιῇ.
23. b. διασύρειν, αὐτὸ εἰρηκώς.
24. a. τοιούτοις εἶναι παρίεσι.
24. a. ἠλισίῳ τῷ πρὸς τῷ καλαμίτῃ.
24. b. σεμνολογουμένου τουτουί.
25. b. ἀνακαλυπτόμενοι, δι' ὑπὲρ ἔργον ἐστὶ
26. b. περιακρούεσθαι, τὰ δὲ πείσειν.
26. b. ἄτοπον ἢ τῶν περὶ ἑαυτοῦ.
26. b. περὶ ὑμῶν γίγνεσθαι.
28. a. ἃς μὲν κατείληφε πόλεις τῶν, ἀστυγειτόνων, ἃς δὲ περιθεῖ.
29. a. δουλαγόρασ' ἀλωπεκῆθεν.

29.a. παρασκευάζεται δὲ καὶ παντί.
30.a. πίστεως. Ἔρρωσθε.
35.b. ἐθαύμασεν αἰσχίνη.
36.a. βουλεύεσθαι πραχθέντων.
37.a. ὥρκει, οὐδὲ πρόνοιαν.
38.b. ἐβουλόμεθα, ἀλλ' ὅσα.
39.b. εἴποτ' ἐμοῦ ἀκριβολογουμένου.
40.a. ὅποι πρεσβευτὴς.
41.a. ὡς ἠβουλόμεθ' ἡμῖν.
42.a. ὕις ἄττις, ἄττις ὕις; ἔξαρχος.
42.a. σιμύλῳ καὶ σωκράτη.
47.a. ὥσπερ αὖ φυτάνη, ῥέπων.
56.b. ἐπαγγελίαν τὴν τούτου.
58.b. ἀνάστατος ἡ πόλις.
62.b. οὐκ ἐπιστολὴν ἔγραψεν οὐδεμίαν.
62.b. οἱ δὲ ἀθηναῖοι τῆς ἐλευθερωτάτης.
63.a. πονηρῶν. οὐδὲ γὰρ.
63.b. ἀθηναῖοι, μὴ δ' ὑπομείνητε.
65.a. ἐθορυβεῖσθε, πάντες.
65.a. αὐτοῦ λόγοις.
65.a. πεπραγμένων ἀπάγειν.
65.a. κτῆμα θ' ὑμῖν.
65.a. ἃ δ' ἡμῖν τοῦ δικαίως ὑπῆρχεν ἐκ τῆς εἰρήνης.
65.b. αὐτοὶ δεῦρο.
65.b. τοῦτον μέμψαιτό τις.
65.b. λέγουσιν αὐτε. πῶν.
66.a. ὡς οἶμαι, ὁ πανοῦργος οὗτος.
66.b. τοῦ ἄδοξος γεγενῆσθαι;
66.b. π[illegible]. οἷς πρᾶγμα προσήθετε.
67.a. ἐκείνῳ. ἀλλ' ἥκον.
67.b. ὅστις ἵνα λαμβάνῃ

68.b. ὑπέχειν, ἐχειροτονήσατε.
68.b. λεγόντων βαδίζειν.
69.b. ταῦτα αἰτελῶν καὶ περιιδών.
69.b. προύτεινε, καὶ ταῦτ' οὐκ.
70.b. ἀσυνθετώτατον, ὡσπερεί.
70.b. πρᾶγμα ἀκαταστάτατον.
70.b. οὕτω καὶ διοικήσοντας.
70.b. ὅπῃ αὐτῷ δοκῇ.
71.a. προύτεινεν αὐτοῖς.
72.a. καθίστασθαι; ἀλλὰ μὴν.
74.a. τούτοις σώζεσθαι.
78.b. ἐὰν λάβω, ἀφ' ἧς.
3.b. ὀργὴν ἐδήλωσε.
9.a. θαυμάζεις ἡ γυνή.
80.b. συνηθείη. ἄνδρες ἀθηναῖοι.
80.a. φθέγγεται, μὴ δ' εἰ φαῦλον.
83.a. διαθηνεῖσθαι: τὸν δὲ.
83.b. παρῆλθε. τῆς πρώτης.
83.b. πράξειν νῦν οὗτος.
84.a. ἀποκρινόμενον. ὑμεῖς ἀφόβητε.
84.a. συγγνώμην ἀδελφῷ βοηθεῖν.
89.a. ἡγεμόνων. ἔλαβεν.
91.a. ὁμολογοῦσιν, ἀπά[…]ν δήπου.
92.b. κατηγορεῖ φιλί[…]αὶ κατὰ.
93.a. τὴν προσήκοντα[…].
9?.b. δικαιότερον ἢ τοῦτο.
94.a. δωρεὰν ἔχων ταῦτα ἄγει.
95.b. ἐπιθυμεῖν διαφορουμένους αὐτοῦ.
96.a. δι' ἧς μάλιστα αὖ ᾤετο.
96.a. ταῦτα οὐ παρ' ἄλλων.
98.b. εὔφωνος. σκοπεῖν.

ii ii

103. a. ἀλλ' οὐδὲ νόμον γεγράφθαι.
104. a. ὑπεξέλης. οὐ μικρὰν.
107. a. ὁμολογουμένως ἀξίους.
113. a. ἁρμόττειν δοκεῖ πρὸς.
114. b. ἂν βούληται θεῖναι.
115. a. ἐφ' ἑαυτοῦ τίθησιν.
116. b. ὥσπερ ὑμεῖς.
120. b. περὶ τῶν ἀδικῶν οὔτε δίκας.
125. a. περιβολὴν ἔχοντα πολλὴν.
132. a. αἰδεσίως καὶ φιλανθρώπως.
137. a. τὰ μὲν δὴ τότε ἠσελγημένα ταῦτα.
135. a ἀποφαίνειν καὶ τοὺς ἄρχοντας.
141. b. ἂν μικροῦ παρῆλθε.
142. a. δι' ἐμοῦ τὸν ἀρίσταρχον.
144. b. καὶ παραλέλοιφ', ἕτερα. οὐ γὰρ ἄν.
152. b. ἐπὴν τὰ τοιαῦτα.
156. b. ὥστε ἃ μίσους ἐστὶ σημεῖα, ταῦτα ἐποίει τε. οὐδεὶς.
156. b. πολλῆς ἀσφαλείας αὐτὴν τὸ λοιπὸν διάγειν
παράδειγμα.
160. a. ὅσοι πώποτ' ἔχουσι.
161. b. ὡς παρὰ τὸν νόμον δὲ, οὔτ' ἄν.
162. a. ὡς παρὰ τὸν νόμον ἡ δωρεά.
164. b. παρεστηκότων ἐρητὸ…
168. a. τοὐναντίον…
169. b. ἀνατεθέντ…
172. a. τὰ κακουργ… τὴν ἀρχὴν.
174. b. πῶς, οὐκ ἔνεστιν.
177. a. ἀνόμοιος ὢν ὦ ἄνδρες.
181. a. εἰρημένοις χρόνοις.
181. a. δὴ εἴρηκεν ἃ χρή.
182. a. ὑπερθαλάττιον. εἶθ' ὁ μὲν.

186. a. ἀλλ' αἰσχρὸν τοῦ περὶ.
190. b. καταψηφισμένοι; εἶτα.
191. a. ἐν αἰτίᾳ πράττοντας.
193. b. καλῶς γε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι.
194. a. ἔγωγε φημι. ἄρ' οὖν.
197. b. ἐφαίνετο ἐξαπατῶν.
προσυγκαλεῖσθαί τι ποιεῖν ὑμᾶς.
ἡμῶν ταῦτ' ἂν ἔλεγον.
199. b. πορρωτέρω βαδίζει.
204. a. ὥσπερ ἂν ἀληθῶς τυγχάνωσι.
205. b. βοῶντες, ἔδωκε γνώμην.
207. a. καθιέντες. ἐν δὲ τῷ.
208 b. ἀναγνοῖεν ἄν. ἀλλά.
209. b. ὅλως μὲν γὰρ ἔστι.
209. b. ἀκούοντες τοὺς νόμους.
214. b. ἃ δὴ καὶ ὥρισαν αὐτοῖς.
215. a. ὑφῄρηται: τῶν δὲ ὁσίων.
216. a. παραιρεῖται τῆς πόλεως.
220. b. δεινότητι ἐπιτηδεύματα.
235. a. οἰκεῖται καὶ σώζεται.
236. b. τῶν τῆς βουλῆς, ἐὰν αὐτοὺς.
236. b. διώκεις, γραφῇ, καὶ.
237. b. περὶ τούτων. σκοπεῖτε γὰρ οὑτωσί.
ὁμοίως. ἔπειτ' ἐν το [illegible]
σκυλοδέψου, καὶ ὅσ
238. b. ποιούντων ἀδεῶς.
ἀποδεξόμενος συκοφάντης.
240. b. λαβὼν ὅτι δήποτ'.
241. a. καὶ ταμιεύετε; τί τῶν πεπραγμένων.
λοιπὸς ὑμῖν: πάντες.
242. b. οὐ βεβίωκεν; ἐὰν μὲν γὰρ.

243. a. περιεστῶτας ὁρῶν.
246. a. μεταστάθέντα ἐν αἰγίνῃ.
246. b. συναγωνιζομένους ἡττᾶσθαι.
247. b. καὶ διαβοᾶσθαι τὰ λεγόμενα.
248. a. παρακαταθεμένων: τὰ δ᾽ ἐν τῇ.
48. a. ἐπιτρεπόντων. καὶ κυρία.

SECVNDAE PARTIS
orationum Demosthenis finis.

